Ребекка Кван

МАКОВА ВІЙНА

Анотація

Сирота війни з глухої провінції зробила неможливе — на відмінно склала загальноімперський іспит Кедзю для вступу в військову академію. Це стало несподіванкою для всіх: екзаменаторів, які не могли повірити в те, що бідна селючка здатна на таке; опікунів дівчини, котрі планували видати її заміж та розширити незаконну торгівлю опіумом; і для самої Жинь, яка нарешті відчула себе вільною.

Намагаючись протистояти могутнім ворогам і хапаючись за будь-яку можливість залишитись у військовій академії Сінеґард, Жинь відкриває в собі схильність до шаманізму і зв'язок із богом вогню. Цієї сили навіть забагато для успіху в Академії, та чи не замало її буде на полі битві під час війни? І якої платні забажає від неї мстивий бог Фенікс?

ISBN 978-617-7853-82-3
© Rebecca Kuang, 2018
Map by Eric Gunter and copyright @ Springer Cartographics
© Видавництво «Жорж», переклад, 2021
Усі права застережено

Ребекка Кван

МАКОВА ВІЙНА

Для Айріс.

❊ ❊ ❊

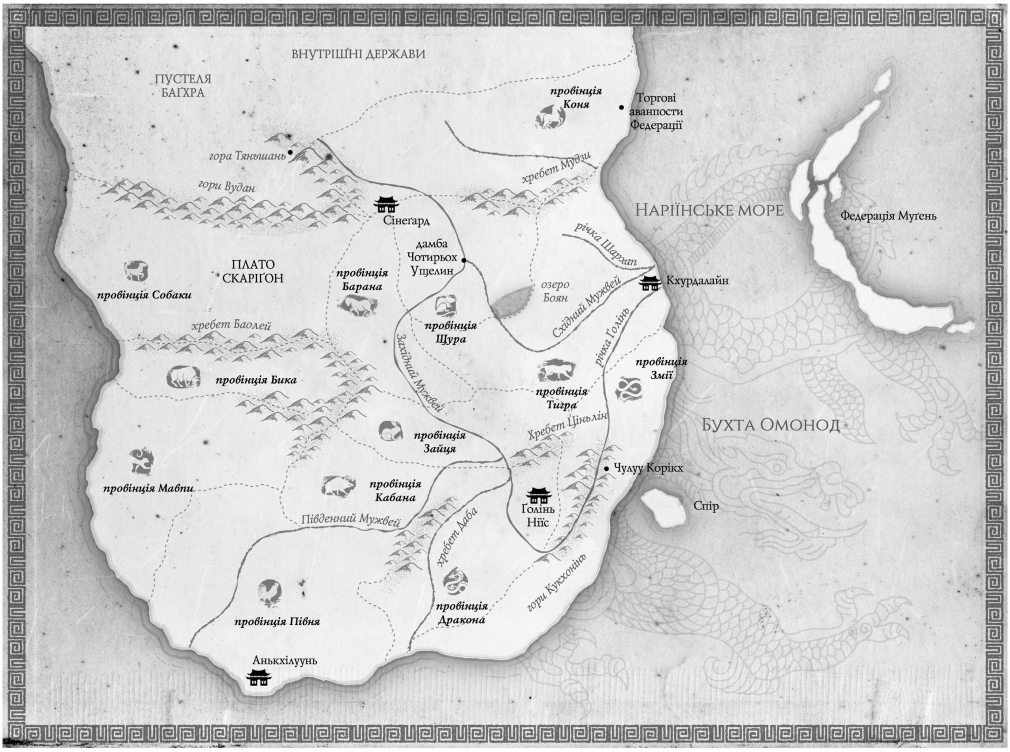
ВНУТРІШНІ ДЕРЖАВИ
ПУСТЕЛЯ БАҐХРА
провінція Коня
Торгові аванпости Федерації
гора Тяньшань
гори Вудан
хребет Мудзи
Наріїнське море
Федерація Муґень
Сінеґард
дамба Чотирьох Ущелин
річка Шаґнат
ПЛАТО СКАРІҐОН
провінція Собаки
провінція Барана
озеро Боян
Кхурдалайн
Східний Мужвей
провінція Щура
хребет Баолей
Західний Мужвей
річка Ґольнь
провінція Змії
провінція Бика
провінція Тигра
Бухта Омонод
хребет Цінь-Лін
провінція Зайця
провінція Мавпи
провінція Кабана
Чулуу Корікх
Голінь Ніїс
Спір
Південний Мужвей
хребет Дава
провінція Дракона
гори Кукхонінь
провінція Півня
Аньххілуунь

Частина 1

Розділ 1

— Роздягайтеся.

Жинь моргнула.

— Що?

Наглядач на мить відірвався від записів у журналі.

— Такі правила для запобігання списуванню, — він показав рукою на колегу-наглядачку. — Якщо треба, йдіть із нею.

Жинь міцно схрестила руки на грудях і підійшла до наглядачки. Та завела її за ширму, ретельно обмацала, аби впевнитися, що дівчина ніде не сховала матеріалів для тесту, а потім видала безформну синю одежину.

— Одягайте, — наказала наглядачка.

— Це й справді так необхідно?

Роздягнувшись, Жинь зацокотіла зубами від холоду. Екзаменаційна сорочка виявилася завеликою: рукави звисали, тож Жинь довелося підкотити їх кілька разів.

— Так, — наглядачка жестом показала на лаву. — Минулого року дванадцятьох студентів спіймали зі шпаргалками, вшитими в підкладки сорочок. Ми вжили запобіжних заходів. Відкрийте рота.

Жинь підкорилася.

Тонкою паличкою наглядачка притиснула їй язик.

— Колір не змінений, це добре. Широко розплющте очі.

— Навіщо комусь накачуватися наркотиками *перед* тестом? — запитала Жинь, коли наглядачка піднімала їй повіки. Проте відповіді не почула.

Задоволена, наглядачка махнула рукою в бік коридору, де нерівним строєм уже стояли майбутні студенти. Руки в них були порожні, а на обличчях застиг однаковий стривожений вираз. Письмового приладдя для тесту вони не принесли, адже всередині пензлів можна сховати скручений аркуш із відповідями.

— Руки тримайте на видноті, — наказав наглядач, вийшовши попереду строю. — Рукава підкотіть до ліктів. Віднині й надалі ви не розмовляєте між собою. Якщо виникне потреба помочитися, підніміть руку. Позаду кімнати є відро.

— А раптом мені захочеться по великому? — запитав якийсь хлопець.

Наглядач пильно глянув на нього.

— Тест триває дванадцять годин, — промовив хлопчина виправдально.

Наглядач знизав плечима.

— Тоді намагайтеся тихенько.

Того ранку Жинь надто нервувалася, щоб з'їсти бодай шматочок. Її нудило вже від самої думки про їжу. Сечовий міхур та кишківник були порожні. Повний — лише розум, забитий немислимою кількістю математичних формул, віршів, трактатів та історичних

дат, які вона мала виплеснути в тестовому зошиті. Вона підготувалася.

Екзаменаційна кімната була розрахована на сотню студентів. Столи розставили вузькими рядами по десять. На кожному — товстелезний екзаменаційний зошит, каламар та пензель для письма.

У більшості інших провінцій країни Нікань відводили всю будівлю ратуші, щоб розмістити тисячі студентів, які щороку намагалися скласти іспит. Однак у містечку Тікані в провінції Півня мешкали лише землероби та фермери. Тіканійським родинам згодилися б радше зайві руки для роботи в полі, аніж нащадки з університетською освітою. Тож у Тікані для іспиту завжди використовували лише одну класну кімнату.

Разом із рештою учасників Жинь пройшла до класу й сіла на відведене місце. Дівчина замислилася, який вигляд усі вони мали згори: охайні плямки чорного волосся, однакові сині сорочки та коричневі дерев'яні столи. Вона уявила, скільки ще тієї миті по всій країні отаких класних кімнат, у яких із нервовим очікуванням присутні дивилися на водяні годинники.

У Жинь цокотіли зуби, відбивали нестямне стакато, здавалося, чутне всім навколо, і причиною був не лише холод. Вона стиснула щелепи, однак дрижання просто перекинулося на руки й коліна. Пензель тремтів у руці, чорнило скрапувало на стіл, лишаючи чорні плями.

Жинь стиснула його міцніше й написала на титульній сторінці зошита своє повне ім'я: *Фан Жунінь*.

Нервувалася не лише вона. Біля відра позаду кімнати вже чулися блювотні позиви.

Дівчина стиснула собі зап'ясток, зчепивши пальці поверх блідих шрамів від опіків, і глибоко вдихнула. «Зосередься».

Водяний годинник у кутку стиха дзенькнув.

— Починайте, — промовив екзаменатор.

Сотня екзаменаційних зошитів із шурхотом розгорнулися, немовби спурхнула зграя горобців.

Два роки тому, в день, який державні чиновники Тікані навмання визначили її чотирнадцятим днем народження, прийомні батьки Жинь покликали дівчину до себе в кімнату.

Таке траплялося рідко. Здебільшого Фани воліли взагалі не помічати Жинь, доки для неї не з'являлася робота, але й тоді говорили з нею так, немовби віддавали команди собаці: «Замкни крамницю. Розвісь випрану білизну. Віднеси цей пакунок опіуму сусідам і не йди, аж доки не витрясеш із них удвічі більше, ніж заплатили ми».

На стільці для гостей сиділа жінка, якої Жинь раніше не бачила. Її обличчя було немовби припорошене білим рисовим борошном, із кольоровими мазками лише на вустах і повіках. Вона була вбрана в яскраво-бузкову сукню з візерунком зі сливових квітів, скроєну так, що

могла б личити дівчині вдвічі молодшій. Фігура жінки розповзлася по боках, наче мішок із зерном.

— Це вона? — запитала жінка. — Гм. Трохи смаглява. Інспектор не надто цим переймatиметься, але ціну доведеться скинути.

У Жинь виникла несподівана страхітлива підозра.

— Хто ви? — вимогливо запитала вона.

— Сядь-но, Жинь, — промовив дядько Фан.

Він змахнув мозолястою рукою, вказуючи на стілець. Жинь миттю кинулася навтьоки. Тітонька Фан перехопила її й затягла назад. Зав'язалася коротка сутичка, тітонька Фан пересилила Жинь і штовхнула до стільця.

— Я не піду в бордель! — вигукнула Жинь.

— Дурепо, вона не з борделю, — випалила тітонька Фан. — Сядь. Май хоч трохи поваги до свахи Лєв.

Сваха Лєв не збентежилася. Вочевидь, звинувачення в секс-торгівлі були для її роботи звичною річчю.

— Тобі всміхається неабияка удача, дівчинко, — сказала вона піднесено й удавано солодкаво. — Хочеш дізнатися чому?

Жинь підсунулася на край стільця і втупилася поглядом у червоні вуста свахи Лєв.

— Ні.

Усміхнені вуста свахи стиснулися.

— Звісно ж, хочеш.

Як виявилося, після тривалих та непростих пошуків сваха Лєв знайшла в Тікані чоловіка, згодного взяти

Жинь за дружину. Заможний купець, який заробляє на життя імпортом свинячих вух та акулячих плавників. Двічі розлучений та втричі старший за неї.

— Хіба не чудово? — осяйно всміхнулася сваха Лєв.

Жинь кинулася до дверей. Та не встигла й двох кроків ступити, як тітонька Фан простягнула руку і схопила її за зап'ясток.

Жинь знала, що буде далі. Вона приготувалася до удару, до стусанів під ребра, де не видно синців, проте тітонька Фан лише потягла її назад до стільця.

— Ти поводитимешся *пристойно*, — прошепотіла вона і зціпила зуби, обіцяючи, що покарання не забариться. Але не зараз, не перед свахою Лєв. Тітонька Фан не любила афішувати своєї жорстокості.

Сваха Лєв примружилася, мовби нічого й не сталося.

— Не бійся, люба. Це ж чудово!

Жинь стало млосно. Вона повернулася, щоб глянути в обличчя прийомним батькам, силкуючись не підвищувати голосу.

— Я думала, що потрібна вам у крамниці…

Чомусь тільки це спало їй на думку.

— Про крамницю дбатиме Кесеґі, — відповіла тітонька Фан.

— Кесеґі *вісім* років.

— Скоро він подорослішає, — у тітоньки Фан заблищали очі. — І так трапилося, що твій майбутній чоловік виявився селищним наглядачем за імпортом.

Тепер Жинь усе стало ясно. Фани просто укладали угоду: одна сирота, взята на виховання, в обмін на майже монополію на чорному ринку опіуму в Тікані.

Дядько Фан міцно затягнувся люлькою й видихнув, наповнивши кімнату густим докучливим димом.

— Він заможний. Ти станеш щасливою.

Ні, це Фани стануть щасливими. Вони отримають доступ до масового імпорту опіуму, не зменшуючи прибутків хабарами. Але Жинь прикусила язика, бо дальша суперечка лише призвела б до побоїв. Дівчина добре розуміла, що Фани видадуть її заміж, навіть якщо їм доведеться власноруч тягти її на шлюбне ложе.

Вони взагалі не хотіли Жинь. Узяли її дитям лише тому, що розпорядження Імператриці після Другої Макової війни змушувало родини, де менш ніж троє дітей, брати на усиновлення сиріт війни, які інакше стали б злодіями та жебраками.

Оскільки дітовбивство в Тікані каралося, Фани залучали Жинь до продажу й доставки опіуму, відколи вона навчилася рахувати. Та попри всю її безкоштовну працю, вартість утримання й харчування Жинь виявилася більшою, аніж Фани воліли платити. А тепер їм випала нагода позбутися цього фінансового тягаря.

Той купець міг дозволити собі годувати й одягати Жинь до кінця її життя, пояснила сваха Лєв. Їй треба лише покірливо служити йому гарною дружиною, народити дітей і дбати про дім (у якому, зауважила сваха Лєв, не одна, а *дві* ванні кімнати всередині). Це

найкраща угода, яку могла отримати сирота війни без родини та зв'язків.

Жинь — чоловік, свасі — платня, а Фанам — наркотики.

— Ого, — стиха протягла Жинь. Підлога під ногами немовби захиталася. — Чудово. Справді чудово. Страшенно.

Сваха Лєв знов осяйно всміхнулася.

Жинь придушила паніку, намагаючись дихати спокійно, доки сваху не провели геть. Вона низько вклонилася Фанам і, як належить прийомній доньці, подякувала за труднощі, які вони подолали, щоб забезпечити їй надійне майбутнє.

Жинь повернулася до крамниці. Аж дотемна працювала мовчки, виконувала замовлення, заповнювала інвентарні записи та позначала нові пункти в гросбуху.

Робота з інвентарними записами вимагала неабиякої уважності, а надто щодо цифр. Так легко зробити дев'ятку схожою на вісімку. Легше хіба перетворити одиницю на сімку…

Уже після заходу сонця Жинь зачинила крамницю й замкнула за собою двері.

Потім заштовхала пакунок з украденим опіумом під сорочку й побігла.

— Жинь? — Двері бібліотеки відчинив невисокий сухорлявий чоловік і глянув на дівчину. — Велика Черепахо! Що ти тут робиш? Лле як із відра.

— Прийшла повернути книжку, — відповіла вона, простягаючи водонепроникну сумку. — А ще я виходжу заміж.

— О. О! Що? Заходь.

Учитель Фейжик давав безкоштовні вечірні уроки дітям тіканійських селян, інакше ті виросли б зовсім безграмотними. Жинь довіряла йому більше, ніж будь-кому, і краще за будь-кого розуміла його слабкості.

Тому саме на ньому тримався весь її план порятунку.

— Ваза зникла, — зауважила Жинь, роззирнувшись у тісній бібліотеці.

Учитель Фейжик розклав у каміні невеликий вогонь і витягнув поперед нього дві подушки для сидіння. Жестом запросив Жинь сісти.

— Не фартило. Та й загалом, кепський видався вечір.

Учитель Фейжик, на своє нещастя, полюбляв «Підрозділи» — надзвичайно популярну гру в тіканійських гральних барлогах. Ця любов не була б такою небезпечною, якби він грав добре.

— Це безглуздо, — промовив учитель Фейжик, коли Жинь докладно переповіла почуте від свахи. — Нащо Фанам видавати тебе заміж? Хіба для них ти не чудова безкоштовна робітниця?

— Так, але вони вважають, що від мене буде більше користі в ліжку наглядача за імпортом.

На обличчі вчителя Фейжика застигла відраза.

— Твої родичі — падлюки.

— То ви допоможете, — з надією промовила вона.

Він зітхнув.

— Моя люба дівчинко, якби рідня дозволила тобі займатися зі мною ще змалку, тоді ми могли б про це поміркувати… Я тоді *говорив* Фанам, *говорив*, що в тебе потенціал. А зараз ти мрієш про неможливе.

— Але…

Він підняв руку.

— Щороку Кедзю складають понад двадцять тисяч абітурієнтів, а до академій вступають заледве три тисячі. І з них не набереться й жменьки з Тікані. Ти змагатимешся із заможними дітьми — дітьми купців, дітьми знаті, котрі вчилися все життя.

— Але я також займалася з вами. Невже іспит настільки складний?

Учитель здавлено гигикнув.

— Ти вмієш читати. Користуватися рахівницею. Але щоб скласти Кедзю, потрібен зовсім інший рівень підготовки. Кедзю перевіряє глибоке знання історії, вищої математики, логіки, класичних текстів…

— Чотирьох шляхетних предметів, знаю, — нетерпляче випалила вона. — Але я швидко читаю. Знаю більше знаків, аніж переважна частина дорослих у цьому селищі. І вже точно більше за Фанів. Якщо ви дозволите мені бодай спробувати, я зможу займатися разом із вашими учнями. Мені навіть не обов'язково бути присутньою на декламаціях. Вистачить книжок.

— Читати книжки — це одне, — сказав учитель Фейжик. — А підготуватися до Кедзю — зовсім інше. Мої

учні все життя вчилися, щоб скласти цей іспит, по дев'ять годин на день, сім днів на тиждень. Ти більше часу проводиш за роботою в крамниці.

— Я можу займатися в крамниці, — заперечила Жинь.

— Невже в тебе немає безпосередніх обов'язків?

— А я доволі, гм, багатозадачна.

Якийсь час він скептично дивився на неї, а потім похитав головою.

— У тебе лише два роки. Це неможливо.

— А нічого іншого мені не лишається, — різко випалила вона.

У Тікані така незаміжня дівчина, як Жинь, була варта менше за гомосексуального півня. Вона змогла би прожити життя служницею в якомусь заможному обійсті за умови, що знайшла б потрібних людей для підкупу. А як ні, лишалися проституція та жебрацтво в різних поєднаннях.

Може, Жинь трохи й драматизувала, але не перебільшувала. Вона могла поїхати з міста, можливо, навіть прихопити з собою вдосталь опіуму, щоб придбати квиток на караван до будь-якої іншої провінції… але якої? У неї не було ні друзів, ні родини, і якщо її пограбують чи викрадуть, ніхто не допоможе. Корисних умінь вона теж не мала. За межі Тікані ніколи не виїздила. Тож про те, як вижити у великому місті, не знала й найпростішого.

А якщо її впіймають із такою кількістю опіуму… Володіння опіумом — найвищий злочин в імперії. Жинь витягнуть на головну площу міста й публічно зітнуть голову як черговій жертві в марній війні Імператриці з наркотиками.

Це був її єдиний варіант. Вона мусила вблагати вчителя Фейжика.

Жинь підняла книжку, яку прийшла повернути.

— Це Мендзи. «Роздуми про мистецтво управління державою». У мене вона пробула лише три дні, так?

— Так, — сказав він, не зазираючи до журналу.

Жинь передала книгу вчителеві.

— Прочитайте мені кілька фраз. Будь-яких.

Вигляд у вчителя Фейжика був скептичний, але все ж лише заради сміху він розгорнув книжку десь посередині.

— Співчуття — це принцип…

— Доброти, — завершила речення Жинь. — Сором і відмова — це принципи доброчесності. Стриманість і послужливість — це принципи… принципи, гм, пристойності. А схвалення та несхвалення — це принципи знання.

Учитель здивовано здійняв брови.

— І що ж це означає?

— Гадки не маю, — визнала вона. — Якщо чесно, то я взагалі не розумію Мендзи. Просто завчила напам’ять.

Учитель прогортав книжку до кінця, обрав ще один абзац і зачитав:

— У земному царстві порядок панує тоді, коли всі створіння знають своє місце. Усі створіння знають своє місце, якщо виконують відведені їм ролі. Риба не намагається літати. Тхір не намагається плавати. Мир можливий лише тоді, коли кожне створіння шанує божественний порядок. — Він закрив книжку і глянув на Жинь. — Що скажеш про цей абзац? Його значення ти розумієш?

Жинь розуміла, що намагався їй донести вчитель Фейжик.

Нікарці[1] вірили в суворо визначені соціальні ролі, жорстку ієрархію, в якій усі замкнені від народження. Кожен має власне місце під небесами. Князьки стають Воєначальниками, кадети — солдатами, а сирітки-продавчині з Тікані мають лишатися з іншими сирітками-продавчинями з Тікані. Кедзю задумували як засіб вирівнювання шансів на вищий статус, проте лише в заможного класу вистачало коштів найняти потрібних учителів своїм дітям, щоб вони змогли скласти цей іспит.

Ну а що, офігенно божественний порядок. Якщо заміжжя за грубим стариганем і є її написаною роллю на цій землі, то Жинь намірилася її переписати.

— Це означає, що я добре запам’ятовую довгі абзаци незрозумілого тексту, — сказала вона.

Якийсь час учитель Фейжик мовчав.

— Ейдетичної пам’яті ти не маєш, — врешті промовив він. — Я вчив тебе читати. Я б знав.

— Не маю, — визнала вона. — Але я вперта, наполегливо вчусь і справді не хочу заміж. Щоб вивчити напам'ять Мендзи, мені знадобилося три дні. Це була коротка книжка, тож, імовірно, на довші тексти піде тиждень. Але скільки текстів у переліку Кедзю? Двадцять? Тридцять?

— Двадцять сім.

— То я вивчу їх усі. Усі до одного. Цього вистачить, щоб скласти Кедзю. Інші предмети не такі складні, найчастіше спотикаються саме на класичних текстах. Ви ж самі мені це говорили.

Тепер очі вчителя Фейжика звузилися, вираз обличчя вже був не скептичним, а задумливим, немовби він щось підраховував. Вона впізнала цей вираз. Саме таким ставало його обличчя, коли вчитель намагався спрогнозувати виграш у «Підрозділах».

У Нікані успіх учителя залежав від його репутації за результатами Кедзю. Якщо абітурієнти вступали до академії, то це приваблювало клієнтів. Більше учнів означало більше грошей, а для азартного гравця, котрий загруз у боргах, як учитель Фейжик, кожен новий учень важливий. Якщо Жинь складе вступний іспит до академії, наступний приплив учнів може витягнути Фейжика з обтяжливих боргів.

— Цього року малий набір, так? — наполягала вона.

Він скривився.

— Посушливий видався рік. Звісно, набір невеликий. Як багато родин захочуть платити за навчання, якщо

діти все одно майже не мають шансів на вступ?

— А от я зможу вступити, — сказала вона. — І коли вступлю, ви матимете студентку, яка склала вступний іспит до академії. Як гадаєте, це вплине на набір учнів?

Він похитав головою.

— Жинь, я не можу брати з тебе гроші за навчання, спираючись на саму лиш віру.

Тут вимальовувалася ще одна проблема. Дівчина зібралася з духом і глянула вчителю у вічі.

— Все гаразд. Я не зможу платити за навчання.

Її слова помітно спантеличили вчителя.

— У крамниці я нічого не заробляю, — промовила Жинь до того, як він устиг щось сказати. — Товар не мій. Платні мені не дають. Потрібно, щоб ви допомогли мені підготуватися до Кедзю безкоштовно і вдвічі швидше, ніж готуєте інших учнів.

Учитель Фейжик знову захитав головою.

— Моя люба дівчинко, я не можу… Це…

Настав час розіграти останню карту. Жинь витягла з-під стільця шкіряну сумку й кинула її на стіл. Вона вдарилась об деревину з глухим приємним звуком.

Учитель Фейжик жадібно простежив очима, як Жинь ковзнула рукою в сумку й витягла важкий пакунок із солодкавим запахом. А потім ще один. І ще один.

— Тут добірного опіуму на шість таелів, — спокійно промовила вона.

Шість таелів — це половина річного заробітку вчителя Фейжика.

— Ти поцупила його у Фанів, — зніяковіло сказав він.

Вона знизала плечима.

— Контрабанда — складний бізнес. Фани усвідомлюють ризики. Пакунки постійно губляться. Сумніваюся, що вони повідомлять про це міську владу.

Фейжик смикав себе за довгі волосини в бороді.

— Я не хочу заступати шлях Фанам.

Він мав підстави боятися. Люди в Тікані не перетиналися з тітонькою Фан, якщо дбали про свою безпеку. Ця жінка була терплячою та непередбачуваною, як змія. Могла зачаїти кривду й не виказувати її роками, а потім добре продумано вразити отруйним жалом.

Але Жинь замела сліди.

— Минулого тижня адміністрація порту конфіскувала одну партію, — сказала Жинь. — І тітонька ще не мала часу провести ревізію. Я просто позначила ці пакунки як втрачені. Вона не зможе їх відстежити.

— Але тебе все одно можуть побити.

— Не сильно, — Жинь силувано знизала плечима. — Їм не вдасться видати заміж пошкоджений товар.

Учитель Фейжик втупився в мішечок з неприхованою жадобою.

— Згода, — нарешті сказав він і потягнувся до опіуму.

Вона смикнула сумку так, щоб він не міг до неї дотягтися.

— Чотири умови. По-перше, ви беретеся мене вчити. По-друге, беретеся мене вчити безкоштовно. По-третє,

ви не палите під час занять зі мною. І по-четверте, якщо ви кому-небудь вибовкаєте, звідки у вас цей опіум, я розповім кредиторам, де вас знайти.

Учитель Фейжик довго не відводив від Жинь погляду, а потім кивнув.

Вона прочистила горло.

— А ще я хочу взяти цю книжку.

Фейжик криво їй усміхнувся.

— А повія з тебе вийшла б жахлива. Ні краплини чарівності.

— Ні, — сказала тітонька Фан. — Ти потрібна нам у крамниці.

— Я вчитимуся вночі, — відповіла Жинь. — Або у вільний від роботи час.

Тітонька Фан насупилась і стиснула губи, намагаючись відчистити бруд зі сковорідки. У ній усе було грубим: вираз обличчя, неприхована нетерплячість та роздратування, голос, охриплий від крику на Жинь, на сина Кесеґі, на найманих контрабандистів, на дядька Фана, який без діла лежав у прокуреній кімнаті.

— Що ти йому пообіцяла? — підозріливо поцікавилася вона.

Жинь напружилася.

— Нічого.

Тітонька Фан раптом грюкнула сковорідкою по кухонному столу. Жинь позадкувала, злякавшись, що її крадіжку викрили.

— Та що ж такого поганого в заміжжі? — вимогливо запитала тітонька Фан. — Я вийшла за твого дядька ще молодшою, ніж ти зараз. Усі дівчата в цьому селищі повиходять заміж ще до шістнадцятиліття. Невже ти вважаєш себе аж настільки кращою за них?

Жинь відчула таке полегшення, що довелося стежити за тим, аби здаватися присоромленою, як і годилося.

— Ні. Не вважаю.

— Гадаєш, усе буде аж так погано? — тітонька Фан небезпечно стишила голос. — То в чому річ? Ти боїшся ділити з ним ліжко?

Цього Жинь навіть не обмірковувала, але тепер від самої думки їй стало нічим дихати.

Тітчині вуста скривилися в задоволеній посмішці.

— Перша ніч найгірша, запевняю. Затисни в зубах клапоть вати, щоб не прикусити язика. Не кричи, хіба що він цього захоче. Опусти голову й роби все, що він каже, стань його мовчазною домашньою рабинею, доки він тобі не повірить. А що далі? Ти почнеш частувати його опіумом, спершу потроху, хоча сумніваюся, що він ніколи раніше його не курив. А потім щодень даватимеш трохи більше. Роби це ввечері, якраз після того, як він закінчить із тобою, щоб опіум асоціювався в нього з задоволенням та владою. Давай більше й більше, аж доки він стане повністю залежним від опіуму й від тебе. Нехай це зруйнує його тіло та розум. Ти будеш заміжня за живим трупом, так, але матимеш

його багатство, маєтності та владу. — Тітонька Фан нахилила голову. — То невже так боляче буде ділити з ним ліжко?

Жинь схотілося виблювати.

— Але я…

— Дітей боїшся? — тітонька Фан закинула голову. — Існують способи вбити їх ще в утробі. Ти в аптеці працюєш. І знаєш про це. Але ти захочеш народити йому принаймні одного сина. Утвердити свою позицію першої дружини, щоб він не зміг розділити статки з коханками.

— Але я не хочу, — випалила Жинь. «Не хочу стати схожою на тебе».

— А кого цікавить, чого хочеш ти? — м'яко запитала тітонька Фан. — Ти *сирота війни*. У тебе ні батьків, ні статусу в суспільстві, ні зв'язків. Тобі пощастило, і наглядачу байдуже, що ти не гарненька, йому важливо лише те, що ти молода. Це найліпше, що я можу зробити для тебе. Такого шансу вже не буде.

— Але Кедзю…

— «Але Кедзю», — перекривила тітонька Фан. — Коли ти стала такою наївною? Невже ти й справді думаєш, що зможеш вступити до академії?

— Так, думаю. — Жинь випростала спину, намагаючись додати словам упевненості. «Заспокойся. Ти ще маєш важелі впливу». — І ви мені дозволите. Бо одного дня чиновники можуть почати розпитувати, звідки надходить опіум.

Тітонька Фан глянула на Жинь пильним та довгим поглядом.

— На той світ захотілося? — запитала вона.

Жинь знала, що це не порожня погроза. Тітонька Фан воліла завжди ховати кінці у воду. І Жинь бачила, як вона це вже робила раніше. Більшу частину свого життя дівчина намагалася зробити так, щоб ніколи не стати таким «кінцем».

Але тепер Жинь могла дати відсіч.

— Якщо я зникну, учитель Фейжик розкаже владі, що саме зі мною сталося, — голосно сказала вона. — А ще розповість вашому синові, що ви скоїли.

— Кесеґі байдуже, — глузливо промовила тітонька Фан.

— Я виростила Кесеґі. Він мене любить, — відповіла Жинь. — А ви любите його. І не хочете, щоб він знав, чим ви займаєтеся. Ось чому ви не відправляєте його до крамниці. Ось чому змушуєте мене тримати його в нашій кімнаті, коли йдете на зустріч із контрабандистами.

А *оце* таки подіяло. Тітонька Фан втупилася в неї, її рот був роззявлений, а ніздрі роздувалися.

— Дозвольте хоча б спробувати, — благала Жинь. — Дозволивши мені вчитися, ви ж нічого не втрачаєте. Якщо вступлю, ви принаймні позбудетеся мене, а якщо провалюся, то однаково матимете наречену.

Тітонька Фан схопила пательню. Жинь інстинктивно напружилася, однак тітонька лише знову почала

нестямно її начищати.

— Посмієш учитися в крамниці — і я викину тебе на вулицю, — сказала тітонька Фан. — Мені не треба, щоб це дійшло до наглядача.

— Згода, — зціпивши зуби, збрехала Жинь.

Тітонька Фан пхикнула.

— І що станеться, якщо ти вступиш? Хто платитиме за навчання? Твій любий злиденний учитель?

Жинь вагалася. Вона сподівалася, що Фани дадуть їй на навчання гроші з посагу, але тепер розуміла, що то марна надія.

— Навчання в Сінеґарді безкоштовне, — зауважила вона.

Тітонька Фан голосно розреготалася.

— Сінеґард! Ти вважаєш, що зможеш вступити туди?

Жинь підняла підборіддя.

— Зможу.

Військова академія в Сінеґарді була найпрестижнішим закладом у всій імперії, навчальним майданчиком для майбутніх генералів та державців. Туди рідко брали когось із сільського півдня, якщо таке взагалі колись траплялося.

— Ти таки витаєш у хмарах, — знову пхикнула тітонька Фан. — Гаразд, учись, якщо тобі так цього хочеться, якщо це тебе ощасливить. Але всіма можливими способами склади Кедзю. Бо коли ти провалишся, ти таки вийдеш заміж за наглядача. І ще подякуєш мені.

Тієї ж ночі Жинь прилаштувала поцуплену свічку на підлозі в тісній спальні, яку ділила з Кесеґі, і розгорнула перший підручник із Кедзю.

Кедзю перевіряв знання чотирьох шляхетних предметів: історії, математики, логіки та класичних текстів. Імперська бюрократія в Сінеґарді вважала ці предмети конче необхідними для розвитку науковця й державця. Жинь мусила вивчити їх усі до шістнадцятиліття.

Вона склала для себе жорсткий графік: для початку щонайменше дві книжки на тиждень і почергово по два предмети щодня. Кожного вечора Жинь зачиняла крамницю й перед поверненням додому бігла до будинку вчителя Фейжика та брала оберемок нових книжок.

Найлегше давалась історія. Історія Нікані була захопливою сагою про постійні війни. Імперія виникла тисячоліття тому під проводом могутнього меча безжального Червоного Імператора, який знищив чернечі ордени, розкидані по материку, і створив єдину державу нечуваного доти розміру. Тоді нікарські народи вперше усвідомили себе єдиною нацією. Червоний Імператор унормував нікарську мову, запровадив єдину систему мір і створив мережу доріг, які сполучали його неосяжні землі.

Але новостворена Нікарська імперія не пережила смерті Червоного Імператора. Упродовж наступної доби Ворожих Держав його численні нащадки перетворили

країну на криваву бійню, внаслідок чого Нікань розпалася на дванадцять провінцій, які ворогували між собою.

Відтоді величезну країну об'єднували, завойовували, експлуатували, розділяли, а потім об'єднували знову. Водночас Нікань воювала з ханами з північних Внутрішніх держав і поважними призахідниками з-за великого моря. В обох випадках Нікань довела, що занадто велика, аби зазнати тривалої окупації чужинцями.

З-поміж усіх завойовників Федерація Муґень спромоглася досягти найбільшого. Острівна країна напала на Нікань у часи, коли внутрішні конфлікти між провінціями були в розпалі. Нікані вдалося повернути собі незалежність лише після двох Макових війн та п'ятдесяти років кривавої окупації.

Тепер землями дванадцяти провінцій правила Імператриця Су Дадзі, остання жива представниця Тріади. Ця жінка захопила владу під час Другої Макової війни, проте їй не вдалося домогтися такої ж єдності, як за часів Червоного Імператора.

З історичного погляду Нікарська імперія показала себе незламною. Проте вона була такою нестабільною та роз'єднаною, що сумнівів бути не могло: нинішній мир триватиме недовго.

З історії своєї країни Жинь зрозуміла одне: якщо в Нікарській імперії і є щось постійне, то це війна.

Другий предмет, математика, виявився важчим. Не надто складним, радше нудним та виснажливим. Кедзю мав відібрати не геніальних математиків, а абітурієнтів, здатних подужати бюджет країни чи ведення бухгалтерських книг. Жинь вела бухгалтерський облік для Фанів, відколи навчилася додавати. Вона могла подумки обраховувати багатозначні числа. Проте все одно мусила зібратися, щоб надолужити абстрактні тригонометричні теореми, які, за її припущеннями, мали значення в морських боях. Але, як з'ясувалося, вивчати їх було приємно та легко.

Третій розділ, логіка, був для Жинь зовсім новим. Кедзю містив логічні загадки у вигляді запитань із відкритими відповідями. Щоб потренуватися, вона розгорнула пробний іспит. Перше питання звучало так: «Учений, який мандрує битим шляхом, бачить при дорозі грушу. Дерево все в таких важких плодах, що під їхньою вагою гілки посхилялися додолу. Але він не чіпає фруктів. Чому?»

«Бо це не його груша, — миттю спало на думку Жинь. — Бо її власницею може бути тітонька Фан, яка проломить йому голову лопатою». Але ці варіанти спиралися на мораль або випадок. Відповідь на загадку мала міститися в самому запитанні. Якась помилка, якась суперечність у заданому сценарії.

Жинь довгенько думала, аж доки їй не сяйнула відповідь: «Дерево з плодами біля битого шляху — мабуть, щось із тими фруктами негаразд».

Що більше вона займалася, то більше такі запитання здавалися грою. Розгадувати їх було дуже корисно. Жинь малювала діаграми в пилюці, вивчала структури силогізмів та запам'ятовувала найпоширеніші логічні помилки. Через декілька місяців вона могла за лічені хвилини знайти відповідь на такі питання.

Найскладнішим предметом виявилися класичні тексти. Вони стали винятком з її розкладу. Класичними текстами Жинь займалася щодня. Аби скласти цей розділ Кедзю, учні мали вміти цитувати, аналізувати та порівнювати тексти двадцяти семи книг, визнаних канонічними. Вони були написані не сучасною мовою, а давньонікарською, що була знана непередбачуваними граматичними формами й хитромудрою вимовою. Тими книгами були поеми, філософські трактати та есе про мистецтво управління державою, написані легендарними мудрецями Нікані. Вони мали сформувати духовний характер майбутніх державців нації. І всі вони без винятку були безнадійно незрозумілі.

На відміну від логіки чи математики, з класичними текстами Жинь не могла розраховувати на мислення. Для розуміння класичних текстів потрібна була база знань, яку більшість учнів поступово накопичували, ще відколи навчилися читати. За два роки Жинь мусила надолужити понад п'ять років безперервного навчання.

Жинь досягла неабияких успіхів у механічному запам'ятовуванні. Вона промовляла тексти

в зворотному порядку, гуляючи вздовж мурів навколо Тікані. Декламувала з подвійною швидкістю, стрибаючи по стовпах через озеро. Бурмотіла собі під носа у крамниці, не криючи роздратування, коли покупці просили допомоги. Вона не дозволяла собі заснути, доки не зачитувала вивченого за день без жодної помилки. Прокидалася, промовляючи класичні аналекти. Кесеґі це дуже лякало, бо він думав, що в неї вселилися привиди. А вві сні Жинь чула давні вірші, зачитані давно померлими голосами, і прокидалася, тремтячи від жаху, коли розуміла помилку.

«Правда неба плинна — її не втримати. Тому кожна з тьмочисленних речей доходить до зросту. Правда Господня плинна — її не втримати. Тому все під небом до нього вертається. Правда мудреців плинна — її не втримати. Тому все Межимор'я їм улягає» [2].

Жинь відклала «Аннали» Джвандзи й насупилася. Вона й гадки не мала, про що писав Джвандзи, та ще й не розуміла, чому він прагнув писати докучливо багатослівно.

З прочитаного вона розуміла дуже мало. Навіть учені з гори Юелу не до кінця розуміли класичні тексти, тож Жинь заледве могла бодай сподіватися збагнути їх самотужки. Їй бракувало часу та підготовки, щоб глибше зануритися в написане. Не виходило придумати корисних для запам'ятовування фраз чи скорочень, тому просто доводилося завчати класичні тексти дослівно напам'ять і сподіватися, що цього вистачить.

Жинь повсюди носила з собою книжку. Вчилася навіть під час їжі. А коли втомлювалася, то уявляла різні картини, пророкуючи собі найгірше майбутнє.

«Ти йдеш до вівтаря в сукні не свого розміру. Ти тремтиш. Він чекає тебе на іншому кінці. Дивиться так, немовби ти соковите відгодоване порося, придбаний шмат мармурового м'яса. Він облизує висохлі губи. Не відводить погляду протягом усього бенкету. Коли все закінчується, він несе тебе до своєї спальні. Штовхає на простирадла».

Жинь здригнулася. Міцно замружилася. Потім розплющила очі й відшукала, на чому спинилася.

До п'ятнадцятиліття Жинь тримала в пам'яті значний обсяг давньої нікарської літератури й могла процитувати більшість текстів. Та все ж вона помилялася, пропускала слова, плутала складні речення, змінювала послідовність строф.

Жинь знала, що цього вистачило б для вступу в педагогічний коледж чи медичну академію. Навіть припустила, що змогла б вступити до наукового інституту на горі Юелу, де найвидатніші розуми Нікані працювали над створенням приголомшливих літературних творів і пізнавали загадки світу природи.

Але ці академії були їй не по кишені. Вона мусила вступити до Сінеґарда. Потрапити до відсотка учнів із найвищими балами не лише у своєму селищі, а й у всій країні. Інакше два роки навчання стануть марними.

Жинь мусила відточити пам'ять до ідеалу.

Вона відмовилася від сну.

У неї почервоніли й опухли очі. Від щоденних занять у голові паморочилося. Якось увечері, коли вона навідалася до вчителя Фейжика додому, щоб забрати новий комплект книжок, її погляд був відчайдушний, розосереджений. Дівчина дивилася повз учителя, поки він говорив. Слова пропливали в неї над головою, немовби хмари, і вона заледве взагалі помічала його присутність.

— Жинь. Поглянь на мене.

Вона різко вдихнула і змусила себе зосередити погляд на його нечітких обрисах.

— Як ти тримаєшся? — запитав він.

— Я не зможу, — прошепотіла Жинь. — У мене лишилося всього два місяці, я не зможу. Тільки-но щось вивчу, усе миттю вилітає з голови і… — її груди дуже швидко здіймалися й опадали.

— Ой, Жинь.

Слова просто зривалися з язика. Жинь говорила не думаючи:

— А що, як я не вступлю? Якщо врешті таки вийду заміж? Думаю, що зможу вбити його. Задушу вві сні, розумієте? Тоді я успадкую його статок? Було б непогано, чи не так? — Жинь істерично засміялася. Сльози котилися їй по щоках. — Це легше, ніж труїти його. Ніхто й не *знатиме*.

Учитель Фейжик швидко підвівся й витягнув стільця.

— Сядь-но, дитино.

Жинь тремтіла.

— Не можу. До завтра треба пройти ще «Аналекти» Фудзи.

— Жунінь. Сядь.

Вона важко опустилася на стілець. Учитель Фейжик сів навпроти й узяв її за руки.

— Я розповім тобі історію, — сказав він. — Колись, не дуже давно, жив собі вчений із надзвичайно бідної родини. Він був занадто слабкий, щоб довго працювати в полі, і забезпечити батькам гідну старість зміг би, лише одержавши державну посаду зі стабільною платнею. А для цього йому треба було вступити до академії. За останні гроші вчений купив комплект підручників і зареєструвався на Кедзю. Він дуже втомлювався, бо ж цілий день гнув спину в полі, а займатися міг лише вночі.

У Жинь почали злипатись очі. Плечі поважчали, і вона ледь стрималася, щоб не позіхнути. Учитель Фейжик клацнув пальцями їй перед очима.

— Учений мусив знайти спосіб не спати. Тож він підчепив кінчик бороди до стелі, аби щоразу, коли нахилявся вперед, волосся натягувалося й він прокидався від болю, — учитель співчутливо всміхнувся. — Ти майже біля мети, Жинь. Ще трохи. Будь ласка, не вбивай свого чоловіка.

Але вона вже не слухала.

— Біль змусив його зосередитися, — сказала вона.

— Я не зовсім це намагався…

— Біль змусив його зосередитися, — повторила вона.

Біль міг змусити зосередитися і її.

Відтоді Жинь тримала свічку біля книжок і, якщо починала клювати носом, капала гарячим воском на руку. Очі наповнювалися слізьми від болю, вона змахувала їх і поверталася до навчання.

У день іспиту її руки були в шрамах від опіків.

Згодом учитель Фейжик питав, як минув іспит. Але Жинь не могла відповісти. Через багато днів по тому вона вже й не пам'ятала тих жахливих виснажливих годин. Вони просто випали з пам'яті. А коли спробувала пригадати, як відповіла на конкретні запитання, мозок припиняв працювати й не дозволяв оживити ці спогади.

Вона й не хотіла їх оживляти. Не хотіла знову про це думати.

До оголошення результатів лишалося сім днів. Кожен зошит у провінції мали перевірити раз, а потім ще вдруге та втретє. Протягом останніх двох років Жинь заповнювала свої дні шаленим навчанням. А тепер їй не було чого робити, майбутнє вже не в її руках, і від цього знання вона почувалася ще гірше.

Своїм роздратуванням вона довела до сказу всіх навколо. Помилялася в крамниці. Плуталася з інвентарними записами. Гримала на Кесеґі та сперечалася з Фанами більш ніж треба.

Жинь не раз подумувала поцупити ще один пакунок опіуму та викурити його. Колись вона чула про жінку

з їхнього селища, яка наклала на себе руки, проковтнувши цілу грудку опіуму. У темряві ночі Жинь обмірковувала й цей варіант.

У повітрі зависло очікування. Жинь почувалася так, немовби пливла за течією, немовби все її існування зійшлося до єдиної оцінки.

Вона думала про те, щоб вигадати запасні плани, підготуватися до втечі з селища на той випадок, якщо вступити не вдасться. Однак розум відмовлявся затримуватися на цій темі. Не могла уявити вона й життя після Кедзю, бо після Кедзю не могло бути життя.

Жинь охопив такий відчай, що вперше в житті вона молилася.

Фани були зовсім не релігійні. Щонайбільше зрідка ходили до селищного храму, передусім обміняти пакунки з опіумом за золотим вівтарем.

Та релігійності бракувало не лише Фанам. Колись чернечі ордени мали на країну більший вплив, аніж Воєначальники нині, але потім материком пройшовся Червоний Імператор зі своїм прагненням уніфікації й лишив за собою вбитих ченців та порожні храми.

Чернечі ордени пішли в небуття, але боги не зникли. Це були численні божества всіх категорій — від широких тем любові та війни до мирських турбот на кухнях і в домогосподарствах. Подекуди ці традиції підтримували віддані шанувальники, яким доводилося ховатися, але більшість мешканців Тікані навідувалися

до храмів лише за ритуальною звичкою. По-справжньому ніхто не вірив, принаймні не насмілювався визнавати свою віру. Для нікарців боги були лише пережитками минулого, темою міфів та легенд, не більше.

Але Жинь не відкидала жодної можливості. Якось уранці вона прокралася з крамниці й віднесла пожертву з пельменів та фаршированого кореня лотоса до постаменту Чотирьох Богів.

У храмі було дуже тихо. У полудень Жинь була єдиною відвідувачкою. Чотири статуї мовчки дивилися на неї намальованими очима. Жинь завагалася. Вона не була до кінця певна, кому з них слід молитися.

Звісно ж, вона знала їхні імена: Білий Тигр, Чорна Черепаха, Блакитний Дракон та Багряний Птах. Також вона знала, що вони зображують чотири сторони світу, однак є лише невеликою групою в широкому пантеоні божеств, яких шанували в Нікані. У цьому храмі також були вівтарі й для менших богів-хранителів, чиї зображення на сувоях прикрашали стіни.

Так багато богів. Хто з них — бог результатів іспитів? Бог незаміжніх продавчинь, які воліють такими й лишатися?

Тож вона вирішила помолитися всім.

— Якщо ви існуєте, якщо ви там нагорі, допоможіть мені. Дайте вибратися з цієї діри. Або, якщо вам це не до снаги, нехай у наглядача за імпортом станеться серцевий напад.

Дівчина роззирнулася порожнім храмом. Що далі? Жинь завжди уявляла, що молитва — це дещо більше, ніж просто промовляння свого бажання вголос. Вона помітила на вівтарі кілька невикористаних ароматичних паличок. Запалила кінчик однієї, зануривши в жаровню, а потім для проби змахнула нею в повітрі.

Треба піднести дим до богів? Чи обкурити себе цією паличкою? Жинь саме піднесла запалений кінчик до носа, коли з-за вівтаря вийшов доглядач храму.

Вони перезирнулися.

Жинь повільно прибрала запалену паличку від ніздрі.

— Добридень, — сказала вона. — Я молюся.

— Прошу вас піти, — відповів він.

Результати іспиту вивісили опівдні біля екзаменаційної зали.

Жинь рано зачинила крамницю і прийшла до середмістя разом із учителем Фейжиком за пів години до того. Біля стовпа вже зібрався великий натовп, тож вони знайшли собі куточок у затінку за сотню метрів віддалік і чекали.

Біля зали зібралося стільки людей, що Жинь не помітила, коли саме вивісили сувій, однак хтось раптом закричав і юрба заквапилася вперед, міцно притиснувши Жинь та вчителя Фейжика до огорожі.

Серце дівчини калатало так швидко, що вона заледве могла дихати. Вона не бачила нічого, лише

спини людей попереду. Здавалося, що її ось-ось знудить.

Коли їм нарешті вдалося пробитися вперед, Жинь довго не могла знайти свого імені. Не сміючи вдихнути, вона шукала в нижній половині сувою. Звісно ж, вона не могла скласти іспит так добре, щоб потрапити в десятку найкращих.

Однак імені Фан Жунінь вона там не побачила.

І лише глянувши на вчителя Фейжика й побачивши, що він плаче, Жинь усвідомила, що трапилося.

Її ім'я було в самісінькій верхівці списку. Вона опинилася не в десятці найкращих. Вона стала першою в усьому селищі. В усій провінції.

Жинь підкупила вчителя. Поцупила опіум. Обпікала себе, брехала прийомним батькам, занедбала обов'язки в крамниці і відмовилась від заміжжя.

І вона їде до Сінеґарда.

Розділ 2

Минулого разу, коли Тікані відправляла студента до Сінеґарда, міська влада влаштувала свято на цілих три дні. Прислужники носили вулицями кошики з тістечками з червоних бобів та глечики з рисовим вином. Учений, племінник судді, спустив цілий статок на пригощання сп'янілих селян.

Цілком зрозуміло, що цього року тіканійське панство почувалося збентежено від того, що єдине місце в Сінеґарді виборола сирітка-продавчиня. Коли Жинь прийшла до ратуші зареєструватись у списку зарахованих на навчання, то затрималась аж на годину, бо наглядачі намагалися змусити її зізнатися в списуванні.

— Ви маєте рацію, — сказала вона. — Відповідальний за проведення іспиту дав мені відповіді. Я звабила його своїм молодим та дозрілим тілом. Спіймали.

Наглядачі не вірили, що дівчина без повноцінної освіти могла скласти Кедзю.

Жинь показала їм шрами від опіків.

— Мені нічого вам розповісти, — мовила вона, — бо я не списувала. І доказів, що це не так, у вас немає. Я готувалася до цього іспиту. Калічила себе. Читала, доки не починали пекти очі. І вам не вдасться залякати мене, щоб я зізналася, бо я кажу правду.

— Подумай про наслідки, — випалила наглядачка. — Ти розумієш, як усе серйозно? Результат можуть визнати недійсним, і за скоєне тебе посадять. Ти довіку не сплатиш усіх штрафів. А якщо зізнаєшся зараз, то зможеш цього уникнути.

— Ні, це *ви* подумайте про наслідки, — не стрималася Жинь. — Якщо визнаєте мій результат недійсним, це означатиме, що простій *продавчині* стало розуму обійти ваші славнозвісні запобіжні заходи проти списування. Тобто ви облажались. І я певна, влада залюбки змусить вас відповісти за це, байдуже, було списування насправді чи ні.

Через тиждень із Жинь зняли всі звинувачення. Офіційно тіканійський суддя заявив, що результати «помилкові». Шахрайкою Жинь він не назвав, проте й балів її не підтвердив. Інспектори попросили Жинь тримати від'їзд у таємниці та пригрозили, що силоміць затримають її в Тікані, якщо вона не послухається.

Жинь знала, що вони блефують. Зарахування до Сінеґардської академії прирівнювалося до імперського виклику, і будь-яке перешкоджання — навіть провінційних чиновників — було рівносильне державній зраді. Саме тому й Фани не могли завадити від'їзду, хоч як сильно бажали змусити її вийти заміж.

Жинь не потребувала схвалення Тікані — ані від влади, ані від панства. Вона їхала, вона знайшла вихід, і тільки це було важливим.

Документи заповнили, листи надіслали. Жинь зарахували до Сінеґарда з першого числа наступного місяця.

Зрозуміло, що прощання з Фанами було стриманим. Ніхто й не збирався вдавати, буцім дуже засмучений можливістю позбутись одне одного.

Лише Кесеґі, зведений брат Жинь, справді сумував.

— Не їдь, — скиглив він, учепившись у її дорожню накидку.

Жинь присіла й міцно притиснула Кесеґі до себе.

— Я все одно поїхала б від тебе, — сказала вона. — Якщо не до Сінеґарда, то до дому чоловіка.

Кесеґі не відступав. Він жалісливо пробурмотів:

— Не кидай мене з *нею*.

У Жинь стиснулося всередині.

— З тобою все буде гаразд, — прошепотіла вона Кесеґі на вухо. — Ти хлопчик. Ти її син.

— Це несправедливо.

— Це життя, Кесеґі.

Кесеґі почав рюмсати, але Жинь вирвалася з його міцних обіймів і підвелася. Він спробував схопити її за зап'ясток, але вона відштовхнула його сильніше, ніж хотіла. Кесеґі спіткнувся й упав на спину, приголомшений, а потім роззявив рота і голосно закричав.

Жинь відвернулася від його заплаканого личка і вдала, що зав'язує ремені на дорожній сумці.

— О, заткнися, — тітонька Фан схопила Кесеґі за вухо й добряче стиснула, доки він не затих.

Вона сердито глянула на Жинь, яка стояла біля дверей у простому дорожньому одязі. Наприкінці літа Жинь була вбрана у світлу бавовняну туніку і вже двічі штопані сандалії. У сумку, перекинуту через плече, вона поклала тільки ще один комплект одягу. У ту ж таки сумку спакувала примірник Мендзи, набір пензлів для письма, подарований учителем Фейжиком, і невеликий гаманець. У сумці вмістилося все, що вона мала в цьому світі.

Вуста тітоньки Фан викривилися в посмішці.

— Сінеґард з'їсть тебе живцем.

— Я ризикну, — відповіла Жинь.

Жинь зітхнула з неабияким полегшенням, коли міська влада видала їй два таелі на проїзд: ті мусили оплатити транспортні витрати, бо вона мала імперський виклик. Жинь та вчителю Фейжику вдалося придбати за півтора таеля два місця на фургон у каравані, який мандрував на північ, до столиці.

— У часи Червоного Імператора дівчина з посагом могла дістатися з найпівденнішої точки провінції Півня до найпівнічніших вершин гір Вудан, — не стримавшись, учитель Фейжик почав читати лекцію, щойно вони сіли у фургон. — Нині самотній солдат не пройде й двох миль.

Вартові Червоного Імператора вже давно не патрулювали гори Нікані. Подорожувати самітником

розкиданими шляхами імперії означало свідомо наражатися на ризик, що тебе пограбують, уб'ють чи з'їдять. А іноді все заразом, хоча не обов'язково саме в такій послідовності.

— Ви платите не лише за місце у фургоні, — пояснив голова каравану, кидаючи в кишеню їхні монети. — Ви платите за охоронців. Наші люди в цьому ділі найкращі. Якщо натрапимо на «Оперу», то відлякаємо їх.

«Опера червоних лахмітників» — релігійний культ розбійників та злочинців, що славився замахами на життя Імператриці після Другої Макової війни. Він уже став мало не міфом, проте лишався надзвичайно живим в уяві нікарців.

— «Опера»? — Учитель Фейжик неуважно почухав бороду. — Багато років не чув про них. Вони ще не вимерли й досі діють?

— За останнє десятиліття вони притихли, проте до мене доходили чутки, що їх бачили на межі гірського хребта Кукхонінь. Однак якщо пощастить, ми не побачимо навіть їхнього сліду. — Голова каравану поплескав по паску. — Я завантажу ваші речі. Хочу вирушити, доки не стало ще спекотніше.

Їхній караван пробув у дорозі три тижні, повзучи на північ, як здавалося Жинь, нестямно повільно. Під час мандрівки вчитель Фейжик частував її розповідями про свої пригоди в Сінеґарді десятки років тому, проте від захопливих описів міста її нетерплячість лише посилювалася.

— Столиця — біля підніжжя гір Вудан. Палац та Академія споруджені на гірському схилі, а саме місто лежить у долині внизу. Іноді в туманні дні ти зазиратимеш за край, і здаватиметься, що стоїш понад хмарами. Сам лишень столичний базар більший за все Тікані. Там легко заблукати. А ще ти побачиш музик, які гратимуть на гарбузових сопілках, вуличних торгівців, які вміють засмажити млинець у формі твого імені, майстрів каліграфії, які лише за два мідяки розмалюють віяло просто в тебе на очах. До речі. Це десь треба обміняти, — учитель Фейжик поплескав по кишені, де тримав гроші, що в них лишилися.

— На півночі не беруть таелів та мідяків? — запитала Жинь.

Учитель Фейжик здавлено засміявся.

— Ти й справді ніколи не виїздила з Тікані? У цій імперії ходить зо два десятки валют: черепашачі панцирі, мушлі каурі, золоті, срібні, мідні зливки… Кожна провінція має власну валюту, бо не довіряє імперській бюрократії, а в більших провінціях їх дві чи й три. Єдине, що беруть скрізь, — це стандартні сінеґардські срібні монети.

— Скільки нам вдасться за це отримати? — запитала Жинь.

— Небагато, — відповів учитель Фейжик. — Але обмінний курс гіршатиме, що ближче будемо до міста. Краще зробити це до того, як виїдемо з провінції Півня.

А ще вчитель Фейжик мав численні перестороги щодо столиці.

— Постійно тримай гроші в кишені спереду. Злодії в Сінеґарді безстрашні та відчайдушні. Колись я спіймав хлопчика, який заліз рукою мені в кишеню. Він намагався вихопити монету навіть після того, як я спіймав його на гарячому. Усі спробують щось тобі продати. Коли зустрінеш прохачів, дивися тільки вперед і вдавай, що не чуєш їх, інакше вони не відчепляться до кінця вулиці. Їм платять за те, щоб вони тебе діставали. Тримайся подалі від дешевого спиртного. Якщо хтось пропонує соргове вино дешевше, ніж зливок за кухоль, це підробний алкоголь.

Жинь це неабияк вразило:

— Як можна підробити алкоголь?

— Змішавши соргове вино з метанолом.

— Метанолом?

— Деревний спирт. Отруйний, від великої дози можна осліпнути, — учитель Фейжик почухав бороду. — Поки будеш у місті, тримайся подалі й від вуличних торгівців соєвим соусом. У деяких місцях, щоб зробити соус кислішим із найменшими витратами, у нього додають людське волосся. Я чув, що волосся також знаходили в хлібі й тісті для локшини. Гм… тож краще тримайся подалі від усієї вуличної їжі. Тобі пропонуватимуть поснідати млинцями по два мідяки за штуку, але їх смажать у стічній олії.

— *Стічній олії?*

— Тобто в тій, яку зібрали з вулиці. Великі ресторани зливають у стічні канави олію, що лишилася після приготування страв. Вуличні торгівці їжею відфільтровують її та використовують повторно.

Жинь замлоїло.

Учитель Фейжик потягнувся і смикнув за одну з тугих кісок Жинь.

— Варто знайти когось, щоб обрізати їх ще до того, як ти дістанешся Академії.

Жинь торкнулася волосся, ніби обороняючись.

— Сінеґардки не відрощують волосся?

— У Сінеґарді жінки так панькаються з волоссям, що ладні втирати в нього сирі яйця, аби зберегти блиск. Мова не про красу. Я не хочу, щоб хтось затягнув тебе в провулок. Від тебе й сліду не лишиться, а тоді через кілька місяців опинишся в борделі.

Жинь неохоче опустила погляд на коси. Вона була смаглява та худа, а тому її вважали не дуже привабливою. Однак їй завжди здавалося, що довге й густе волосся — одна з її найбільших переваг.

— Це обов'язково?

— Цілком імовірно, що в Академії тебе однаково змусять постригтися, — сказав учитель Фейжик. — Ще й вимагатимуть за це плату. Сінеґардські перукарі недешеві. — Він пошкріб бороду, немовби думаючи, про що ще застерегти Жинь. — Остерігайся фальшивих грошей. Ти зможеш зрозуміти, що срібняк — не імперський, якщо він упаде знаком Імператора

догори десять разів поспіль. Якщо бачиш когось на землі без видимих поранень, не допомагай підвестися. Вони скажуть, що це ти його штовхнула, відведуть тебе до суду й позиватимуться за порваний одяг. І тримайся подалі від гральних закладів, — у голосі вчителя Фейжика чулася гіркота. — Тамтешні свого не втратять.

Жинь починала розуміти, чому він поїхав із Сінеґарда. Та жодні слова вчителя Фейжика не могли послабити її захвату. Навпаки, від його розповідей їй ще дужче кортіло туди потрапити. У столиці вона вже не буде невдахою. Не їстиме вуличної їжі й не житиме в міських нетрях. Не битиметься за недоїдки й не цупитиме монети, щоб прохарчуватись. Вона виборола для себе певний статус — студентка найпрестижнішої академії в усій імперії. Звісно, це вбереже її від небезпек міста.

Того вечора Жинь власноруч обрізала коси заіржавілим ножем, позиченим в одного з охоронців каравану. Приставила лезо так близько до вух, як тільки насмілилась, і ялозила туди-сюди, аж доки волосся не впало. Воно виявилося довшим, ніж вона уявляла. Покінчивши з цим, дівчина хвилину вдивлялась у дві товсті коси, що лежали на колінах.

Якщо раніше вона думала, що збереже їх, то тепер не бачила в цьому жодної сентиментальної цінності. Це лише купа мертвого волосся. На півночі його навіть не продаси, бо ж сінеґардки славилися своїм тонким та шовковистим волоссям, і ніхто не схотів би придбати

грубі пасма тіканійської селянки. Жинь шпурнула коси з фургона й побачила, як вони впали позаду на курний шлях.

До столиці караван прибув тоді, коли Жинь уже починала божеволіти від нудьги.

Вона ще здалеку побачила славнозвісні Східні ворота Сінеґарда — величну сіру стіну, увінчану триярусною пагодою, з присвятою Червоному Імператору: «Вічна сила, вічна гармонія».

Іронічно, подумалося Жинь, як для країни, яка більше часу воювала, ніж жила в мирі.

Щойно вони наблизилися до округлих дверей унизу, караван різко зупинився.

Жинь чекала. Нічого не відбувалося.

Коли минуло вже хвилин двадцять, учитель Фейжик висунувся з фургона й гукнув до одного з охоронців каравану:

— Що відбувається?

— Попереду делегація Федерації, — промовив охоронець. — Якісь суперечки щодо кордону. Біля воріт перевіряють їхню зброю, ще декілька хвилин.

Жинь виструнчилася.

— То солдати Федерації?

Вона ніколи не бачила муґенських солдатів, бо наприкінці Другої Макової війни всіх муґенців змусили покинути окуповані території й відіслали на батьківщину або ж переселили до обмежених дипломатичних і торговельних контор на материку. Для

тих нікарців, які народилися вже після окупації, вони були примарами сучасної історії — завжди біля кордонів, вічна загроза з невідомим обличчям.

Учитель Фейжик простягнув руку і схопив її за зап'ясток раніше, ніж вона встигла вистрибнути з фургона.

— Повернись.

— Але я хочу подивитися!

— Не треба. — Він стиснув її за плечі. — Не треба тобі зустрічатися з солдатами Федерації. Якщо заступиш їм шлях, якщо вони бодай *подумають*, що ти з них кепкуєш, вони можуть нашкодити тобі, і навіть не сумнівайся, нашкодять. У них усе одно дипломатичний імунітет. І їм нічого не буде. Затямила?

— Ми *перемогли* у війні, — пхикнула Жинь. — Окупація закінчилася.

— Ми *заледве* перемогли у війні. — Він знову всадовив її. — І всі викладачі Сінеґарда зовсім не безпідставно переймаються лише тим, щоб виграти наступну.

Попереду каравану хтось вигукнув команду. Жинь відчула ривок, а потім фургони знову почали рухатися. Вона перехилилася через бортик фургона, намагаючись хоч мигцем розгледіти, що там попереду, але побачила лише сині форми, які зникли за важкими дверима.

А потім нарешті вони проїхали крізь ворота.

Базар у середмісті вразив усі органи чуття. Жинь ніколи не бачила так багато людей чи *речей* в одному

місці. Її миттю приголомшили оглушливий гамір покупців, які торгувалися з продавцями, яскраві кольори квітчастих згортків шовку, розкладених на великих ятках, та густий, різкий запах дуріана й перцевого зерна, що здіймався від пересувних грилів торгівців.

— Тутешні жінки такі *білі*, — замилувалася Жинь. — Немовби намальовані дівчата з фресок.

Під час мандрівки караваном Жинь спостерігала, як поступово змінюється відтінок шкіри мешканців залежно від того, як далеко на північ вони просувалися. Вона знала, що люди з північних провінцій — промисловці та ділки. Вони належали до вищого класу й мали певні статки, тому не працювали в полях, як фермери Тікані. Але вона не очікувала, що відмінності будуть такими разючими.

— Бліді, мов трупи, — зневажливо промовив учитель Фейжик. — Бояться сонця. — Він роздратовано забурчав, коли пара жінок із парасолями пройшли поруч, випадково вдаривши його в обличчя.

Жинь швидко усвідомила, що Сінеґард має унікальну здатність змушувати новоприбулих почуватися зовсім небажаними в місті.

Учитель Фейжик мав рацію: усі в Сінеґарді хотіли грошей. Торгівці кричали до них зусібіч. Жинь не встигла й вийти з фургона, як до них підбіг носій і запропонував піднести багаж — дві легкі дорожні сумки — за невелику плату: вісім імперських срібняків.

Жинь затнулася: це майже четвертина того, що вони заплатили за місця в каравані.

— Я сама, — зніяковіло промовила вона, висмикуючи дорожню сумку з чіпких пальців носія. — Справді, не треба, відпустіть!

Та щойно вони втекли від носія, як їх атакувала юрба людей, і кожен пропонував різні допоміжні послуги.

— Рикша? Потрібен рикша?

— Дівчинко, ти загубилася?

— Ні, ми просто намагаємося знайти школу…

— Я відведу вас туди, за невелику плату, п'ять зливків, лише п'ять зливків…

— Зникніть, — вигукнув учитель Фейжик. — Нам не треба ваших послуг.

Мисливці за грішми відступили на базар.

Жинь почувалася незатишно навіть від столичної говірки. Сінеґардська нікарська здавалася скрипучим діалектом, жвавим і уривчастим, незалежно від змісту сказаного. Учитель Фейжик запитав трьох різних незнайомців, як пройти до Академії, аж доки один із них не відповів зрозумілою мовою.

— Ви тут жили? — запитала Жинь.

— З часу окупації ні, — пробурмотів учитель Фейжик. — Легко забути мову, якою ніколи не говориш.

Жинь це здалося слушним. Для неї самої діалект був майже незрозумілий, усі слова мовби скорочували, а в кінці додавали уривчасте *р*. У Тікані мова була повільна та переливчаста. Мешканці півдня тягли

голосні, перекочували слова на язику, немов солодкі рисові конґі. А в Сінеґарді складалося враження, що всім бракує часу вимовляти слова повністю.

З підказками напрямку місто було не більш зрозумілим, ніж його діалект. Сінеґард — найстаріше місто в країні. Його архітектура наочно ілюструвала численні зміни влади в Нікані протягом століть. Будівлі або нові, або вже майже розвалювалися, на деяких траплялися символи режимів, що давно занепали. У східних районах височіли спіральні вежі давніх загарбників із півночі, вихідців із Внутрішніх держав. На захід близько один до одного стояли блочні будинки — пережиток окупації Федерації під час Макових війн. Це був живий приклад країни з багатьма правителями, представлений в одному місті.

— Ви знаєте, куди ми йдемо? — запитала Жинь через кілька хвилин сходження вгору.

— Лише приблизно, — учитель Фейжик рясно спітнів. — Відколи я був тут востаннє, місто перетворилося на лабіринт. Скільки грошей у нас лишилося?

Жинь витягла гаманець і порахувала.

— Півтора разка срібняків.

— Цього має вистачити на те, що нам потрібно, — учитель Фейжик протер лоба рукавом. — Чому б нам не потішити себе поїздкою?

Він вийшов на курну вулицю й підняв руку. Майже миттєво через вулицю підбіг рикша і рвучко зупинився

перед ними.

— Куди? — захекавшись, промовив бігун.

— До Академії, — відповів учитель Фейжик.

Він склав сумки позаду й умостився на сидінні. Жинь схопилася за край і вже хотіла була підтягтися, аж раптом почула позад себе плач. Вражена, вона повернулася.

Посеред дороги сиділа дитина. За декілька кроків попереду повертала карета, запряжена кіньми.

— Ви щойно збили дитину! — закричала Жинь. — Ану зупиніться!

Кучер сіпнув віжки. Карета мало не перевернулася. Пасажир висунувся з карети й побачив хлопчика, який безпорадно борсався на землі.

Дивом уцілілий, малий підвівся. З його лоба тоненькими цівками стікала кров. Хлопчик торкнувся двома пальцями голови і, приголомшений, опустив очі.

Пасажир нахилився вперед і щось різко скомандував кучеру, проте Жинь не втямила, що саме.

Карета почала повільно розвертатися. На якусь мить Жинь наївно подумала, що кучер хоче допомогти дитині підвестися. А потім почула удар батога.

Хлопчик спіткнувся, кинувшись навтьоки.

Жинь зіщулилася від цокотіння копит.

Учитель Фейжик нахилився до рикші, який не відводив погляду від малого, і поплескав його по плечу.

— Уперед. Уперед!

Рикша набрав швидкості, тягнучи їх вибоїстими вулицями дедалі стрімкіше, аж доки позаду не стихли вигуки випадкових свідків.

— Кучер повівся розумно, — сказав учитель Фейжик, коли вони пробиралися розбитим шляхом. — Якщо скалічиш дитину, то мусиш платити за інвалідність до кінця її життя. А якщо вб'єш, то лише раз платиш за похорон. І то тільки в тому випадку, коли тебе спіймають. Якщо збив когось, краще переконайся, що він мертвий.

Жинь притиснулася до стінки й силкувалася стримати напад нудоти.

Сінеґард був задушливим містом, яке спантеличувало й лякало.

Але Сінеґардська академія виявилася ще прекраснішою, аніж її описували.

Рикша висадив їх біля підніжжя гори на краю міста. Жинь лишила речі вчителю Фейжику й, затамувавши подих, побігла до воріт.

Багато тижнів вона уявляла, як підійматиметься тут сходами. Уся країна знала, який вигляд має Академія, бо ж будівлю зображували на сувоях по всій території Нікані.

Та ці сувої навіть приблизно не передавали величі реальної будівлі. Звивистий кам'яний шлях огинав гірський схил, спіраллю закручуючись угору, до комплексу пагод, збудованих на послідовних ярусах. На найвищому ярусі височіла гробниця з вежею, увінчаною

кам'яним драконом — символом Червоного Імператора. Біля гробниці, немов пасмо шовку, спадав мерехтливий водоспад.

Академія скидалася на палац богів. Це було легендарне місце. І на наступні п'ять років воно стане для Жинь домом.

Дівчині забракло слів.

Студент старшого віку, який представився Жинь та вчителю Фейжику як Тобі, влаштував їм екскурсію територією Академії. Тобі був високим лисим юнаком у чорній туніці з червоною нарукавною пов'язкою. З його вуст не сходила виразно знуджена посмішка — вона немовби вказувала, що він охоче займався б чимось іншим.

Згодом до них приєдналася струнка приваблива жінка, яка спершу сплутала вчителя Фейжика з носильником, але потім без вагань перепросила. Її син мав гарну статуру, і якби не обурення, що застигло на його обличчі, хлопця можна було б назвати привабливим.

— Академію збудували на місці колишнього монастиря. — Тобі жестом вказав їм піднятися вслід за ним кам'яними сходами до першого ярусу. — Коли Червоний Імператор об'єднав племена Нікані, храми та молитовні перетворили на класні кімнати. Першокурсники зобов'язані прибирати, тож невдовзі ви все тут знатимете. Ходімо далі, намагайтеся не відставати.

Навіть неприхована байдужість Тобі не могла відволікти їх від краси Академії, хоч він неабияк старався. Юнак підіймався кам'яними сходами швидко і вправно, не завдаючи собі клопоту бодай перевірити, чи гості за ним устигають. Жинь відстала, допомагаючи захеканому вчителю Фейжику піднятися небезпечно вузькими сходами.

Академія мала сім ярусів. Кожен вигин кам'яної стежки відкривав погляду новий комплекс будівель та тренувальних майданчиків, вкраплених поміж буйної зелені, яку, вочевидь, дбайливо ростили століттями. Гірський схил розрізав бурхливий струмок, майже навпіл розділяючи територію Академії.

— Бібліотека он там. До їдальні ось сюди. Новоприбулі студенти живуть на найнижчому ярусі. Нагорі мешкають викладачі. — Тобі дуже швидко тицьнув на декілька схожих кам'яних будівель.

— А це що? — запитала Жинь, вказуючи на, здавалося, поважну будівлю біля струмка.

Кутики вуст Тобі поповзли вгору.

— То сарай, дитино. — Вродливий хлопчина стиха реготнув.

Щоки Жинь спалахнули, вона вдала, ніби замилувалася краєвидом, що відкривався з тераси.

— До речі, звідки ти родом? — не дуже приязно поцікавився Тобі.

— Провінція Півня, — пробурмотіла Жинь.

— О, південь, — промовив Тобі так, немовби тепер йому щось стало зрозуміло. — Мабуть, багатоповерхові будівлі для тебе незвичні, та все ж спробуй не надто дивуватися.

Коли реєстраційні документи Жинь перевірили та прийняли, учитель Фейжик уже не мав причин лишатися тут. Вони попрощалися за воротами Академії.

— Я розумію, що тобі зараз страшно, — промовив учитель Фейжик.

Жинь силкувалася проковтнути величезну грудку, що стала їй у горлі, і стиснула зуби. У голові гуло, і вона знала, що дамба сліз прорветься під повіками, якщо вона цього не стримає.

— Мені не страшно, — наполягала дівчина.

Учитель лагідно всміхнувся.

— Звісно, що ні.

Жинь здалася й кинулася вперед, щоб обійняти вчителя. Вона зарилась обличчям у його туніку, аби ніхто не побачив її сліз. Учитель Фейжик поплескав її по плечу.

Вона перетнула всю країну, щоб дістатися місця, про яке мріяла роками, але знайшла тут лише вороже бентежне місто, де вихідців із півдня зневажають. Дому не було ані в Тікані, ані в Сінеґарді. Куди б вона не помандрувала, куди б не втекла, вона лише сирота війни, їй ніде нема місця.

Жинь почувалася страшенно самотньою.

— Я не хочу, щоб ви їхали, — сказала вона.

Усмішка вчителя Фейжика потьмяніла.

— Ох, Жинь.

— Мені тут не подобається, — несподівано випалила вона. — Ненавиджу це місто. Те, як вони говорять, навіть отой дурнуватий учень. Немовби вважають, що я не повинна тут бути.

— Звісно, вважають, — відповів учитель Фейжик. — Ти сирота війни. Та ще й з півдня. Ти не мала б скласти Кедзю. Воєначальникам подобається говорити, що Кедзю забезпечує в Нікані рівні можливості, однак система влаштована таким чином, щоб бідні й неписьменні лишалися там, де їм належить бути. Ти ображаєш їх самою своєю присутністю.

Учитель Фейжик схопив Жинь за плечі й ледь нахилив до себе, щоб їхні очі опинилися на одному рівні.

— Жинь, послухай. Сінеґард — жорстоке місто. Академія буде ще жорстокішою. Ти навчатимешся разом із дітьми Воєначальників. Дітьми, які займалися бойовими мистецтвами, відколи навчилися ходити. Вони зроблять тебе вигнанкою, бо ти не схожа на них. Це *нормально*. Але не дозволяй позбавити себе мужності. Що б вони не говорили, *ти заслуговуєш бути тут*. Затямила?

Жинь кивнула.

— Перший день навчання буде ніби удар під дих, — продовжив учитель Фейжик. — Цілком імовірно, що другий буде ще гіршим. Навчання видасться тобі

важчим за підготовку до Кедзю. Але якщо хтось і може тут вижити, то це ти. Не забувай, що ти зробила заради того, щоб сюди потрапити. — Учитель випростався. — І ніколи не повертайся на південь. Ти заслуговуєш на кращу долю.

Коли вчитель Фейжик зник із поля зору, Жинь затисла перенісся, аби позбутися пекучого відчуття в очах. Вона не могла дозволити, щоб нові однокласники побачили, як вона плаче.

Жинь була сама в місті, де не мала друзів і заледве розуміла тутешню мову, сама в Академії. І тепер сумнівалася, що хотіла б тут навчатися.

«Він веде тебе до вівтаря. Він старий та жирний, і від нього тхне потом. Він дивиться на тебе і облизує губи…»

Жинь здригнулася, міцно замружилася й розплющила очі.

Сінеґард страшний і незнайомий. Але це не мало значення. Їй нікуди більше йти.

Жинь розправила плечі й рушила через ворота Академії назад.

Тут краще. Байдуже, як усе складеться, але тут у тисячу разів краще, ніж у Тікані.

— А потім вона запитала, чи в сараї теж є класна кімната, — звіддаля почувся голос із боку черги на реєстрацію. — Бачили б ви її одяг.

У Жинь побігли мурахи по шиї. То був хлопець із екскурсії.

Вона розвернулася.

Він і справді був вродливий, неможливо вродливий, з великими мигдалеподібними очима та чітко окресленими вустами, привабливими навіть попри те, що він викривив їх у презирливій посмішці. Шкіра порцеляново-біла — за таку будь-яка сінеґардка ладна була б убити, — а шовковисте волосся майже таке ж довге, як колись у Жинь.

Він перехопив її погляд і голосно зареготав, немовби взагалі її не бачив.

— А її вчитель, я вам точно кажу, один із тих старих невдах, які не спромоглися знайти роботу в місті і скніють, намагаючись нашкребти на життя працею в магістратах. Коли ми підіймалися сходами, він так голосно хекав, що я думав: богу душу віддасть.

Жинь терпіла словесну наругу від Фанів роками. Обра́зи від цього хлопця заледве дошкулили їй. Проте лихословити про вчителя Фейжика, який привіз її з Тікані, врятував від нікчемного майбутнього в силуваному шлюбі… цього вона пробачити не могла.

Жинь підійшла на два кроки до хлопця й зацідила йому в обличчя.

Кулак із приємним ляскотом вцілив йому в око. Хлопець позадкував і, наштовхнувшись на студентів позаду, мало не гепнувся на землю.

— Ну ти й *сучка*! — хрипко скрикнув він, а потім випрямився й кинувся на неї.

Жинь позадкувала, виставивши поперед себе кулаки.

— Годі!

Між ними вигулькнув учень у темній мантії й розвів руки в боки, щоб розборонити їх. А коли хлопець усе одно рвонувся вперед, той швидко схопив його за зап'ясток і заламав суперникові руку за спину.

Знерухомлений, хлопчина завмер.

— Ви правил не знаєте? — голос учня був низьким, спокійним та наказовим. — Жодних бійок.

Хлопець нічого не сказав, лише вишкірився в похмурій зневажливій посмішці. На Жинь несподівано накотило бажання розплакатися.

— Імена? — наполегливо запитав учень.

— Фан Жунінь, — налякана, швидко відповіла вона. У них неприємності? Її виженуть?

Хлопець пручався, намагаючись вирватися з рук учня. Учень стиснув міцніше.

— Ім'я? — запитав він знову.

— Їнь Неджа, — випалив хлопець.

— Їнь? — Учень відпустив його. — І чого ж це вихований нащадок дому Їнь буянить у вестибюлі?

— Вона вдарила мене в обличчя! — хрипко верескнув Неджа. Навколо його лівого ока вже починав проступати огидний синець — дуже помітна багряна пляма на порцеляновій шкірі.

Учень здійняв брови й глянув на Жинь.

— І чому ти це зробила?

— Він образив мого вчителя, — сказала вона.

— Та невже? Ну, це все змінює, — здавалося, учень потішався з них. — Тебе хіба не вчили, що вчителів

ображати не можна? Це табу.

— Я тебе вб'ю, — прогарчав Неджа до Жинь. — Та я, бляха, тебе *прикінчу*.

— Ой, та годі вже, — учень удав, що позіхає. — Ви у військовій академії. За рік матимете достобіса можливостей убити одне одного. Але прибережіть свій запал, доки відбудеться ознайомлення, гаразд?

Розділ 3

До головної зали, переробленого храму на третьому ярусі гори, Жинь і Неджа прийшли останніми. Хоча зала й не була дуже великою, порожній похмурий інтер'єр створював враження значного простору, змушуючи їх почуватися меншими, ніж насправді. Жинь припустила, що в присутності богів та вчителів такого ефекту домагалися навмисно.

Першокурсники, загалом їх було не більше за п'ятдесят, сиділи навколішки рядами по десять осіб. Вони сплели руки на колінах, кліпаючи та роззираючись довкола в мовчазній тривозі. Старші сиділи рядами навколо них та буденно перемовлялися. Їхній сміх був гучнішим, ніж зазвичай, немовби вони свідомо намагалися змусити новачків почуватися незатишно.

За мить після того, як Жинь сіла, вхідні двері розчинилися й до зали ввійшла тендітна жінка, нижча навіть за найнижчих першокурсників. Вона крокувала солдатською ходою — бездоганно виструнчена, точна й самоконтрольована.

Услід за нею пройшли п'ятеро чоловіків та одна жінка, всі в темно-коричневих мантіях. Вони зупинилися позаду неї й стояли, вклавши руки в рукава. Учні замовкли, підвелися, зчепивши руки за спиною, і нахилили голови, ледь вклоняючись. Жинь та інші першокурсники зрозуміли натяк і квапливо підвелися.

Якусь мить жінка пильно їх розглядала, а потім жестом наказала сісти.

— Ласкаво просимо. Мене звати Дзіма Лайн, і я маю звання старшої вчительки цієї Академії, також я командир Сінеґардського військового резерву та колишній командир Нікарської імперської міліції, — голос Дзіми прорізав кімнату немов мечем. Дзіма вказала на шістьох людей, які вишикувалися в ряд позаду неї. — Це майстри Сінеґарда. Вони стануть вашими викладачами впродовж першого курсу і потім вирішать, чи брати вас своїми учнями після Випробувань наприкінці року.

Майстри стояли серйозні, один поважніший за іншого. Жоден не всміхався. Усі мали паски різних кольорів: червоного, синього, фіолетового, зеленого, помаранчевого.

Крім одного. У чоловіка, який стояв ліворуч від Дзіми, паска не було. Його мантія також відрізнялася від мантій інших. Ані вишивки по краях, ані емблеми Червоного Імператора праворуч на грудях. Він був убраний так, немовби взагалі не розумів, що тут відбувається, і просто останньої миті накинув на себе безформну коричневу мантію.

Волосся цього майстра було білим-білісіньким, немов борода вчителя Фейжика, проте він зовсім не скидався на старого. Обличчя не помережане зморшками, проте й молодим його не назвеш. Визначити вік неможливо. Коли Дзіма говорила, він

колупався мізинцем у вусі, а потім підніс пальця до очей, щоб вивчити виколупане.

Раптом він підвів очі, перехопив погляд Жинь і самовдоволено всміхнувся.

Дівчина квапливо відвернулася.

— Ви тут, бо отримали найвищі бали з Кедзю по всій країні, — сказала Дзіма, великодушно розкриваючи руки. — Ви обійшли тисячі інших учнів у змаганні за право навчатися тут. Вітаю.

Першокурсники збентежено перезирнулися, не певні, чи варто собі аплодувати. Почулося декілька пробних оплесків.

Дзіма всміхнулася.

— Наступного року п'ятої частини з вас тут уже не буде.

Запала мертва тиша.

— Сінеґард не має ані часу, ані ресурсів, щоб навчати кожну дитину, яка мріє про військову славу. Солдатами можуть стати навіть неписьменні фермери. Але ми тут готуємо не солдатів. Ми готуємо *генералів*. Ми готуємо людей, у чиїх руках опиниться майбутнє Імперії. Тож якщо я вирішу, що ви вже не варті нашого часу, вас попросять піти. Ви помітите, що вам не дадуть змоги обирати сферу навчання. На наше переконання, цей вибір не можна лишати в руках студентів. Після першого року вас перевірятимуть на майстерність із усіх предметних курсів, які ми тут викладаємо: бій, стратегія, історія, озброєння, лінгвістика та медицина.

— І вірування, — перебив її біловолосий майстер.

У Дзіми смикнулося ліве око.

— І вірування. Якщо наприкінці року під час Випробувань вас визнають гідними якогось напряму навчання, то дозволять лишитися в Сінеґарді. Тоді ви отримаєте звання учня.

Дзіма вказала на старших студентів навколо них. Тепер Жинь побачила, що нарукавні пов'язки учнів — тих самих кольорів, що й паски в майстрів.

— Якщо жоден майстер не візьме вас своїм учнем, вас попросять піти з Академії. Зазвичай лишається вісімдесят відсотків першокурсників. Роззирніться. Це означає, що наступного року в цей же час двох людей із вашого ряду тут уже не буде.

Жинь роззирнулася навколо, силкуючись побороти переляк. Вона вважала, що вступний іспит у Сінеґард гарантував їй якщо не стабільну подальшу кар'єру, то бодай домівку щонайменше на п'ять наступних років.

Їй навіть на думку не спадало, що її можуть відправити додому вже за лічені місяці.

— Ми проводимо добір з необхідності, а не з жорстокості. Наше завдання навчати лише еліту — кращих із кращих. Ми не можемо гаяти час на дилетантів. Добре роздивіться своїх одногрупників. Вони стануть вашими найближчими друзями, але разом з тим і найбільшими суперниками. Ви змагатиметесь один з одним за право лишитися в цій Академії. Ми переконані, що завдяки такій конкуренції проявляться

найталановитіші. А бездарні вирушать додому. Якщо ви заслуговуєте на це, то наступного року будете присутні тут уже як учні. А як ні… Ну, тоді вас узагалі не варто було сюди відправляти. — Здавалося, Дзіма дивилася просто на Жинь. — І нарешті, попереджаю. На території Академії я не потерплю наркотиків. Якщо у вас знайдуть бодай дрібку опіуму, якщо вас спіймають на відстані бодай десяти кроків від заборонених речовин, вас виволочуть з Академії та кинуть до в'язниці Баґхра.

Дзіма востаннє суворо глянула на них, а потім відпустила помахом руки.

— Щасти вам.

Жабань, учень, який розборонив Жинь та Неджу, провів їх із головної зали до спалень на найнижчому ярусі.

— Ви першокурсники, а тому з наступного тижня прибиратимете територію, — сказав Жабань, ідучи вперед спиною, щоб звернутися до них. Він мав лагідний та спокійний голос, як у селищних лікарів перед ампутацією кінцівок. — Перший удар дзвона на світанку, заняття починаються через пів години по тому. У їдальню треба прийти до цього часу, інакше залишитеся без сніданку.

Хлопців поселили в найбільшій будівлі на території Академії — триповерховій, з вигляду такій, немовби її спорудили через довгий час після того, як землі Академії відібрали в монахів. Порівняно з нею жіноче помешкання здавалося крихітним — проста

одноповерхова будівля, що раніше слугувала окремим місцем для медитацій.

Жинь чекала, що спальня виявиться незатишно тісною, проте, схоже, зайняті були тільки ще два ліжка.

— Три дівчини за рік — це справжній рекорд, — промовив Жабань перед тим, як лишив їх влаштовуватися. — Майстри були вражені.

Лишившись у спальні наодинці, троє дівчат обережно розглядали одна одну.

— Я Нян, — представилася дівчина ліворуч від Жинь. Вона мала округле приязне обличчя й говорила з чітким акцентом, який виказував північне походження, хоча розібрати її мовлення було легше, ніж сінеґардський діалект. — Я з провінції Зайця.

— Приємно познайомитися, — протяжно промовила інша. Вона саме оглядала свою постіль. Потерла тонку посірілу тканину між пальцями, відразливо скривилась, а потім відпустила. — Венка, — неохоче назвалася вона. — Провінція Дракона, але виросла я в столиці.

Венка була типовою сінеґардською красунею — прекрасно бліда та струнка, мов вербова гілка. Поруч із нею Жинь почувалася грубою й неоковирною.

Вона усвідомила, що обидві дівчини вичікувально дивляться на неї.

— Жунінь, — сказала вона. — Скорочено Жинь.

— Жунінь, — Венка перекрутила ім’я з сінеґардським акцентом, перекочуючи склади на язику, немовби шматок якоїсь погані. — І що ж це за таке ім’я?

— Південне, — промовила Жинь. — Я з провінції Півня.

— То це тому в тебе така темна шкіра, — сказала Венка, викрививши вуста. — Коричнева, як коров'яче лайно.

Ніздрі Жинь роздулися.

— Я буваю на сонці. І тобі також варто спробувати.

Як і попереджав учитель Фейжик, заняття швидко стали дуже складними. Уже наступного дня одразу після сходу сонця у дворі другого ярусу почалися тренування з бойових мистецтв.

— Що це таке? — майстер Дзюнь, викладач бойового мистецтва, підперезаний червоним поясом, пильно дивився на клас із неприхованою відразою на обличчі. — Вишикуватися. Я хочу бачити рівні ряди. Не купчіться, мов сполохані кури.

Дзюнь мав пару фантастично товстих чорних брів, які майже з'єднувалися посередині чола. На його смаглявому обличчі вони нагадували грозові хмари над вічно лютим поглядом.

— Випростайте спини, — голос Дзюня цілком личив його обличчю, грубий та невблаганний. — Очі вперед. Руки за спину.

Жинь намагалася повторювати пози однокласників, які стояли попереду. Ліве стегно засвербіло, але вона не насмілилася почухати його. А ще дівчина запізно усвідомила, що варто було сходити в туалет.

Дзюнь походжав двором, задоволений, що учні в дуже незручних позах. Він зупинився перед Неджею.

— Що в тебе з обличчям?

У Неджі над лівим оком з'явився показний синець — яскрава багряна пляма на бездоганному обличчі.

— Побився, — пробурмотів Неджа.

— Коли?

— Учора ввечері.

— Тобі пощастило, — сказав Дзюнь. — Якби це сталося пізніше, я б тебе вигнав.

Він заговорив голосніше, звертаючись до класу:

— Перше та найважливіше правило на моїх заняттях — не битися безвідповідально. Застосування технік, які ми вивчаємо, смертельне. Неналежно виконані, ці техніки можуть завдати серйозних ушкоджень і вам, і вашому супернику. Якщо ви битиметеся безвідповідально, я вижену вас із заняття і подбаю про ваше виключення з Сінеґарда. Затямили?

— Так, пане, — відповіли вони.

Неджа обернувся й зиркнув на Жинь через плече, з отрутою в погляді. Вона вдала, що не помітила.

— Хто раніше вже вивчав бойові мистецтва? — запитав Дзюнь. — Підніміть руки.

Майже весь клас підняв руки. Жинь роззирнулася довкола, відчуваючи, як накочується переляк. Невже всі вони займалися ще до вступу в Академію? Де вони навчалися? Наскільки її випередили? І чи може вона їх наздогнати?

Дзюнь указав на Венку:

— Скільки років?

— Дванадцять, — відповіла Венка. — Вчилася стилю «м'якого кулака».

Вражена, Жинь широко розплющила очі. Це означало, що Венка тренувалася, відколи навчилася ходити.

Дзюнь показав на дерев'яний манекен.

— Зворотний серпоподібний удар. Знеси йому голову.

Знести голову? Жинь із сумнівом глянула на манекен. Голову й тулуб вирізьбили з цільного шматка деревини. Голова не кріпилася до тулуба, а була міцно з'єднана з ним.

Однак Венку, схоже, це зовсім не збентежило. Вона стала в позицію, скосила очі на манекен і з розвороту вдарила його ногою в стрибку, при цьому її нога опинилася вище голови. П'ятою Венка описала в повітрі гарну вивірену арку.

Венчина нога вцілила в голову манекена, і відбита голова полетіла через весь двір, а потім стукнулася об кутову стіну й перекотилася вбік.

У Жинь відвисла щелепа.

Дзюнь коротко схвально кивнув і відпустив Венку. Задоволена, дівчина повернулася на своє місце в строю.

— Як їй це вдалося? — запитав Дзюнь.

«Магія», — подумала Жинь.

Дзюнь зупинився перед Нян.

— Ти. Видаєшся враженою. Як, на твою думку, їй це вдалося?

Нян схвильовано кліпнула.

— *Кі*?

— Що таке *кі*?

Нян розчервонілася.

— Гм. Внутрішня енергія. Духовна енергія.

— Духовна енергія, — повторив майстер Дзюнь і пхикнув. — Сільська маячня. Ті, хто прирівнює *кі* до таємничого чи надприродного, роблять ведмежу послугу бойовим мистецтвам. *Кі* — це не що інше, як чиста енергія. Та сама енергія, що тече у ваших легенях та судинах. Та сама, що рухає річкову течію та змушує вітер дути.

Він указав на вежу із дзвоном на п'ятому ярусі.

— Минулого року двоє прислужників встановлювали новий дзвін. Самотужки вони нізащо б не змогли підняти його так високо. Але з продумано розміщеними мотузками двоє звичайних чоловіків спромоглися підняти предмет, значно важчий за них. У бойових мистецтвах цей принцип працює теж. У своєму тілі ви маєте обмежений запас енергії. І скільки б не тренувалися, надлюдських можливостей усе одно не матимете. Але завдяки правильній дисципліні, знаючи, куди вдарити і коли…

Дзюнь ударив кулаком у тулуб манекена. Деревина розщепилася, утворюючи ідеальний радіус тріщин

навколо його руки. Дзюнь прибрав руку. Тулуб опудала розсипався на друзки.

— …ви здатні на те, що людям видається неможливим. Бойові мистецтва — це про дію та реакцію. Кути і тригонометрію. Правильний обсяг сили, застосований під потрібним вектором. Ваші м'язи скорочуються й випускають силу, а ця сила розганяється до цілі. Якщо ви наростите м'язову масу, то зможете виділити більшу силу. Якщо напрацюєте гарну техніку, ваша сила спрямовуватиметься з більшою зосередженістю та вищою ефективністю. Бойові мистецтва не набагато складніші за чисту фізику. Якщо це вас бентежить, то просто прислухайтеся до порад великих майстрів. Не ставте запитань. Просто виконуйте.

Історія була уроком сумирності. Вони ще не встигли й зайти до класу, як сутулий та лисуватий майстер Їм уже почав заглиблюватись у військові перипетії в Нікані.

— У минулому столітті Імперія пережила п'ять війн, — сказав Їм. — І ми програли їх усі. Саме тому минуле століття ми називаємо Добою сумирності.

— Як оптимістично, — пробурмотів із першого ряду хлопчина з кучерявим волоссям, жорстким, наче дріт.

Якщо Їм і почув його слова, то не подав і знаку. Він указав на велику пергаментну мапу східної півкулі.

— За часів Червоного Імператора ця країна простягалася на половину континенту. Давня Нікарська

імперія була колискою сучасної цивілізації. Центром світу. Усі винаходи родом із Давньої Нікані, як-от: магніт, прес для пергаменту, домна. Нікарці передали культуру та методи гарного управління державою островам Муґень на сході й Спіру на півдні. Але імперії падають. Давня імперія стала жертвою власної слави. Засліплені перемогами в експансії на півночі, Воєначальники почали боротися між собою. Зі смертю Червоного Імператора почалися битви між нащадками, і не було їм кінця-краю. Так Нікань розпалася на дванадцять провінцій, і кожну очолив Воєначальник. Значний період сучасної історії Воєначальники були надто заклопотані міжусобицями. Аж доки…

— Не почалися Макові війни, — промовив хлопчина з жорстким волоссям.

— Так. Макові війни. — Їм вказав на країну на кордоні Нікані, крихітний острів, що формою нагадував великий лук. — Без попередження малий східний брат Нікані, її давня колонія, обернув зброю проти країни, яка принесла туди цивілізацію. Ну а решту ви знаєте.

Нян підняла руку.

— Чому відносини між Ніканню і Муґенню такі напружені? За часів Червоного Імператора Федерація була мирною колонією. Що сталося? Чого їм треба від нас?

— Мирними ці відносини ніколи не були, — виправив Їм. — І не є нині. Муґень завжди хотіла більшого, навіть коли була колонією. Федерація —

амбітна держава, що швидко розвивається на перенаселеному острові. Уявіть, що ви надзвичайно войовнича країна з більшою кількістю населення, ніж може розмістити ваша земля, і розширюватися нема куди. Уявіть, що ваші правителі дотримуються ідеології, мовляв, вони боги й мають божественне право розширювати імперію по всій східній півкулі. І несподівано головною ціллю стають просторі землі одразу за Наріїнським морем, хіба не так? — Він повернувся до мапи. — Перша Макова війна була катастрофою. Розрізнена Імперія нізащо б не вистояла проти добре тренованих військ Федерації, які десятиліттями готувалися до втілення цього задуму. Тож тут для вас загадка. Як же нам вдалося перемогти в Другій Маковій війні?

Руку підняв хлопець на ім'я Хань.

— Тріада?

Класом прокотилася хвиля смішків. Тріада — Зміївна, Імператор Драконів та Хранитель Воріт — троє легендарних солдатів, які об'єднали Імперію проти Федерації. Це були реальні люди — жінка, звана Зміївною, досі сиділа на троні в Сінеґарді, — але їхні міфічні можливості в бойових мистецтвах лягли в основу дитячих казок. Жинь виросла на розповідях про те, як Тріада самотужки розбивала цілі батальйони Федерації, викликала бурі та повені надприродними силами. Але на лекції з історії навіть їй це здалося абсурдним.

— Не смійтеся. Тріада була важливою, адже без їхніх політичних зусиль нам нізащо не вдалося б об'єднати дванадцять провінцій, — сказав Їм. — Але я хочу почути не цю відповідь.

Жинь підняла руку. Відповідь на це запитання вона запам'ятала з підручників історії вчителя Фейжика.

— Ми спустошили центральну частину держави. Вдалися до стратегії «бий і пали». Коли війська Федерації надто далеко зайшли вглиб країни, їхні запаси вичерпались і вони не змогли прогодувати своїх солдатів.

Їм вислухав цю відповідь, знизавши плечима.

— Гарна відповідь, проте неправильна. Це лише пропаганда, якою заповнюють сільські підручники. Стратегія «бий і пали» дужче нашкодила б селянам, аніж муґенцям. Ще хтось?

Правильно відповів хлопчина з жорстким волоссям у першому ряду:

— Ми перемогли, бо втратили Спір.

Їм кивнув.

— Підведися. Поясни.

Хлопець відкинув волосся назад і встав.

— Ми перемогли в цій війні, бо втрата Спіру змусила втрутитися призахідників. І, гм, військовий флот Призахідної республіки був значно сильнішим за флот муґенців. Вони виграли цю війну на театрі воєнних дій біля океану й залучили Нікань до подальшого перемир'я. Насправді перемога взагалі була не наша.

— Правильно, — сказав Їм.

Хлопець сів, здавалося, з неабияким полегшенням.

— Нікань не перемагала в Другій Маковій війні, — повторив Їм. — Федерація відступила, бо ми були такі жалюгідні, що значним військово-морським силам із заходу стало нас шкода. Ми так нікчемно захищали свою країну, що знадобився геноцид, аби втрутилися призахідники. Коли нікарські війська загрузли на північному фронті, флот Федерації за одну ніч зруйнував Мертвий острів. Усіх чоловіків, жінок та дітей спірлійців убили й спалили їхні тіла. Отак в одну мить зникла ціла раса.

У класі запала тиша. Вони з дитинства чули розповіді про знищення Спіру, крихітного острова в океані між Наріїнським морем та бухтою Омонод, схожою на сльозу, неподалік від провінції Змії. Це була єдина окупована територія Імперії, завойована та анексована ще на зорі правління Червоного Імператора. Вона посідала чільне місце в історії Нікані як яскравий приклад величезної поразки роз'єднаної армії за правління Воєначальників.

Жинь завжди було цікаво, чи втрата Спіру була чистою випадковістю. Якби будь-яку іншу провінцію знищили так, як Спір, Нікарська імперія не вдовольнилася б перемир'ям. І воювала б доти, доки вщент не розбила б Федерацію Муґень.

Але насправді спірлійці взагалі не були нікарцями. Високі, смагляві, вони були острівним народом, етнічно

відокремленим від нікарців з континенту. Розмовляли власною мовою, мали власну систему письма й дотримувалися власної релігії. Вони приєдналися до Імперської Міліції лише під вістрям меча Червоного Імператора.

Усе це вказувало на напружені відносини між нікарцями і спірлійцями аж до Другої Макової війни. Тож, думала Жинь, якщо й треба було пожертвувати якоюсь нікарською територією, Спір був очевидним вибором.

— Минуле століття ми пережили лише завдяки чистому везінню та милості заходу, — сказав Їм. — Але навіть із допомогою призахідників Нікань заледве спромоглася вигнати загарбників Федерації. Під тиском призахідників наприкінці Другої Макової війни Федерація підписала Пакт про ненапад, і відтоді Нікань зберігає незалежність. Федерацію обмежили торговельними заставами на межі провінції Коня, і протягом майже двох десятиліть муґенці поводилися більш-менш чемно. Але неспокій серед муґенців лише зростає, а призахідники ніколи не дотримувались обіцянок. З героїчної Тріади лишилась одна: Імператор загинув, Хранитель Воріт зник, і на троні тепер тільки Імператриця. А може, все ще гірше, бо ж тепер у нас немає солдатів-спірлійців. — Їм замовк. — Ми вже не маємо найкращих воїнів на своєму боці. Нікань уже не володіє тими ресурсами, які допомогли їй пережити Другу Макову війну. Не можна покладатися на те, що

призахідники знову нас урятують. Якщо минулі століття чогось нас навчили, то це того, що вороги Нікані ніколи не відпочивають. Але цього разу, коли вони прийдуть, ми маємо намір бути готовими.

Опівденний дзвін ознаменував обідній час.

Їжу насипали з величезних казанів, що стояли біля дальньої стіни. Немовби байдужі до своєї роботи, кухарі роздавали конґі, тушковану рибу та хлібці з рисового борошна.

Студентам насипали порції, яких було саме вдосталь для того, щоб угамувати бурчання в животі, проте замало, щоб повністю наїстися. Студентів, які намагалися стати в чергу ще раз, відправляли до столів із порожніми руками.

Для Жинь перспектива регулярного харчування була більш ніж щедрою, адже у Фанів вона частенько лишалася без вечері. Але однокласники скаржилися Жабаню на кожнісіньку порцію.

— За філософією Дзіми, голод — це добре. Так ви почуваєтеся легкими, зосередженими, — пояснив Жабань.

— Так ми почуваємося нещасними, — ремствував Неджа.

Жинь скривилася, проте рота тримала на замку. Першокурсники тіснились у двох рядах по двадцять п’ять осіб за дерев’яним столом біля виходу з їдальні. Інші столи займали учні, але навіть Неджі забракло сміливості спробувати сісти поруч із ними.

Жинь усвідомила, що з боків її затиснули Нян та хлопець із жорстким волоссям, який відповідав на уроці історії.

— Я Кітай, — представився він, обнюхавши печеню.

Він був на рік молодший за неї й цілком відповідав своєму вікові: худорлявий, веснянкуватий, з величезними вухами. Так сталося, що він отримав найвищий бал із Кедзю в Сінеґардському муніципалітеті, найбільш конкурентному районі тестування, що особливо вражало, враховуючи, що він був молодший за інших на рік. Кітай мав фотографічну пам'ять і хотів вивчати стратегію під керівництвом майстра Ірдзяха, щойно складе Випробування, а ще поцікавився, чи не вважає вона Дзюня тим ще придурком?

— Так. Мене звати Жунінь. Жинь, — сказала вона, щойно хлопець дав їй можливість вставити бодай слово.

— О, то це тебе ненавидить Неджа.

Жинь припустила, що це не найгірша репутація, яку вона могла заробити. Ну й було схоже на те, що Кітай нічого не мав проти неї.

— До речі, що це з ним? — запитала вона.

— Його батько Воєначальник Дракона, а тітки поколіннями були наложницями біля трону. Ти б теж була такою колючою, якби мала настільки заможних та привабливих родичів.

— Ви знайомі? — запитала Жинь.

— Ми виросли разом. Я, Неджа та Венка. Навчалися в одного вчителя. Я думав, що після вступу до Академії він буде люб'язнішим зі мною. — Кітай знизав плечима, глянувши на дальній край столу, де Неджа та Венка немовби проводили засідання суду. — Мабуть, помилявся.

Жинь не здивувало те, що Неджа викреслив Кітая зі свого кола спілкування. Неджа нізащо б не тримав поруч когось хоч уполовину такого ж дотепного, як Кітай, бо той мав забагато можливостей перетягнути увагу на себе.

— Чим ти його так образив?

Кітай скривився.

— Нічим, тільки обійшов на іспиті. Неджа так носиться з власним «я». А ти що зробила?

— Поставила йому отой синець, — зізналася вона.

Брови Кітая здивовано поповзли вгору.

— Непогано.

Після обіду в розкладі було заняття з вірувань, а потім лінгвістика. Жинь цілий день нетерпляче чекала вірувань. Але учні, які вели новачків до класу, чомусь ледь стримували сміх. Усі видерлися звивистими сходами на п'ятий ярус, а це було вище за будь-яку іншу класну кімнату. Нарешті зупинилися біля замкнутого саду.

— Що ми тут робимо? — запитав Неджа.

— Це ваш клас, — відповів один з учнів.

Учні перезирнулися, широко всміхнулися й пішли. Через п'ять хвилин стала зрозумілою причина їхніх веселощів. Майстер вірувань не прийшов. Минуло десять хвилин. Потім двадцять. Клас спантеличено розбрівся садом, намагаючись збагнути, що ж робити.

— Нас розіграли, — припустив Хань. — Привели не туди.

— І що ж тут вирощують? — Неджа смикнув квітку до носа й понюхав її. — Гидота.

Жинь уважніше придивилася до квітів, і її очі розширилися від подиву. Вона вже бачила ці пелюстки.

Неджа впізнав їх теж.

— От лайно, — вилаявся він. — Це мак.

Клас відреагував, немовби сполохане гніздо вовчків. Усі квапливо відійшли від макових рослин, немовби сама їхня близькість одурманює.

Жинь намагалася придушити бажання розреготатися. Тут, на іншому кінці країни, вона наштовхнулася бодай на щось знайоме.

— Нас виженуть, — застогнала Венка.

— Не будь дурепою — це не наш мак, — промовив Кітай.

Венка затулила обличчя долонями.

— Але ж Дзіма сказала, що якщо ми бодай на десять кроків наблизимося…

— Навряд чи вони зможуть вигнати весь клас, — сказав Кітай. — Я певен, нас перевіряють. Спостерігають, чи ми справді хочемо вчитися.

— Або як поводитимемося біля заборонених наркотиків! — лементувала Венка.

— О, та заспокойся, — промовила Жинь. — Від одного дотику не кайфонеш.

Венка не заспокоювалася.

— Але Дзіма не говорила, що ми обов'язково маємо бути під кайфом, вона сказала…

— Сумніваюся, що це й справді заняття, — перебив її Неджа. — Закладаюся, учням просто захотілося трохи розважитися.

А от Кітай, здавалося, сумнівався.

— Заняття є в розкладі. І ми бачили майстра вірувань, він був на ознайомленні.

— А де ж його учні? — заперечив Неджа. — Якого кольору його пояс? Чому не видно нікого з вишивкою вірування на нарукавній пов'язці? Дурня якась.

Неджа вийшов через ворота. Збурені, решта першокурсників пішли за ним один за одним. У саду лишилися тільки Жинь і Кітай.

Жинь сіла, відхилилася назад, спершись на лікті, і милувалася розмаєм рослин. Окрім криваво-червоних маків, тут були крихітні кактуси з рожевими та жовтими квіточками, флюоресцентні гриби, що тьмяно світилися в темних закутках під полицями, та пишні зелені кущі з виразним чайним запахом.

— Це не сад, — сказала вона. — Це плантація наркотиків.

Тепер їй реально кортіло зустрітися з майстром вірувань.

Кітай сів поруч.

— Знаєш, великі шамани з легенд ковтали наркотики перед битвою. Це дарувало їм магічні сили, принаймні так кажуть, — він усміхнувся. — Думаєш, саме цього майстер вірувань і вчить?

— Чесно? — Жинь перебирала траву. — Гадаю, він просто приходить сюди покайфувати.

Розділ 4

З плином тижнів складність занять зростала. Ранки відводилися бою, медицині, історії та стратегії. Здебільшого вже до полудня в Жинь починало гудіти в голові, переповненій назвами теорем, про які вона ніколи не чула, та заголовками книжок, які треба було прочитати до кінця тижня.

Через заняття з бою їхні тіла були виснажені не менше, ніж розум. Дзюнь змушував їх виконувати серії болісних гімнастичних вправ: вони регулярно бігали вгору та вниз сходами Академії, годинами стояли на руках на подвір'ї та циклічно відпрацьовували основні фігури бойових мистецтв із мішками цегли, підвішеними на руках. Щотижня Дзюнь водив їх до озера біля підніжжя гори, і вони мали повністю його перепливти.

Жинь та кілька інших студентів узагалі не вміли плавати. Дзюнь показав потрібні рухи лише раз. Далі це був уже їхній клопіт — не потонути.

Домашнє завдання було складним і, вочевидь, мало на меті витиснути першокурсників за межі можливого. Тож коли Соннень, майстер озброєння, розповідав про правильні пропорції селітри, сірки та деревного вугілля, необхідних для змішування запалювального пороху, яким начиняли бойові ракети, він також доручив їм створити власні імпровізовані снаряди.

А коли майстер медицини Еньжо наказала їм вивчити назви всіх кісток у людському тілі, то сподівалася, що вони знатимуть ще й найпоширеніші види переломів та методи їх визначення.

Проте найважчим курсом усе ж виявилася стратегія, яку викладав майстер Ірдзях. Першого ж дня він роздав класу товстенькі примірники «Принципів війни» Суньдзи і заявив, що до кінця тижня вони мають вивчити їх напам'ять.

— Та вона ж величезна! — поскаржився Хань. — Як же ми маємо виконувати інші домашні завдання?

— Алтань Тренсинь вивчив її за одну ніч, — промовив Ірдзях.

Клас роздратовано перезирнувся. Майстри співали оди Алтаню Тренсиню ще від початку семестру. Жинь зрозуміла, що то якийсь геній, очевидно, найуспішніший студент Сінеґарда за останні десятиліття.

Хань не приховував роздратування.

— Але ж ми не Алтань.

— То спробуйте ним бути, — сказав Ірдзях. — Усі вільні.

Жинь загрузла в рутині постійного навчання й дуже нетривалого сну. Розклад занять не лишав першокурсникам часу на щось інше.

На Сінеґард поступово насувалася осінь. Коли одного ранку вони бігли вгору сходами, налетів холодний поривчастий вітер. Із грозовим крещендо він шелестів

у кронах дерев. Студентам ще не видали тепліших зимових мантій, тож вони в унісон цокотіли зубами, скупчившись під великим деревом мімози в кінці подвір'я на другому ярусі.

Попри холод Дзюнь відмовлявся переносити заняття з бою в приміщення. Він був жорстким учителем, і, схоже, йому подобався їхній дискомфорт.

— У вашому випадку біль — це добре, — сказав він, змусивши їх присісти в низьких, тривалих аж до болю позиціях. — У давнину майстри бойових мистецтв сиділи в цій позі годину перед тим, як розпочати тренування.

— Мабуть, у давніх майстрів бойових мистецтв були дивовижні стегна, — видихнув Кітай.

Ранкова зарядка досі була нелегкою, однак вони хоча б нарешті пройшли основи й розпочали вивчати бойові прийоми зі зброєю, а саме з палицею.

Дзюнь став у потрібну позицію перед учнями у дворі, коли над його головою почулося гучне човгання. Купка листя впала просто туди, де він стояв.

Усі глянули вгору.

Високо на товстій гілці дерева мімози стояв майстер вірувань.

Він вправно орудував садівничими ножицями, жваво підрізаючи листя та голосно й фальшиво наспівуючи.

Почувши декілька слів його пісеньки, Жинь упізнала в ній «Дотики Хранителя Воріт». Жинь знала її з численних візитів із доставкою опіуму до тіканійських

будинків розпусти. Це була непристойна пісенька на межі з еротикою. Майстер вірувань викривив тональність, але співав уголос із відвертою розв'язністю:

— Отам тебе торкатися не можу, бо маху дам — і від блаженства занеможеш…

Нян затремтіла, силкуючись стримати сміх. Кітай з відвислою щелепою витріщився на дерево.

— Дзяне, у мене урок, — випалив Дзюнь.

— То й веди свій урок, — промовив майстер Дзян. — А мене облиш.

— Нам потрібне подвір'я.

— Вам не потрібне все подвір'я. Вам не потрібне це дерево, —невдоволено відказав Дзян.

Дзюнь змахнув залізною палицею й ударив нею по стовбуру. Від удару стовбур відчутно струснуло. Почувся хрускіт, коли щось важке впало крізь кілька шарів сухого листя мімози.

Майстер Дзян гепнувся на кам'яну долівку. Першою думкою Жинь було, що він без сорочки. А другою — що він, мабуть, убився.

Але Дзян просто перекотився в сидяче положення, простягнув ліву ногу й перекинув назад біле волосся.

— Це неподобство, — мрійливо промовив він, коли цівка крові потекла з лівої скроні.

— Обов'язково тинятися бовдуром? — випалив Дзюнь.

— Обов'язково переривати моє ранкове заняття садівництвом? — відповів Дзян.

— Ти не займаєшся садівництвом, — відповів Дзюнь. — Ти тут лише для того, аби подратувати мене.

— По-моєму, ти надто лестиш собі.

Дзюнь кинув кийок на землю — і від несподіванки Дзян аж підстрибнув.

— Геть!

На обличчі Дзяна вималювався вдавано ображений вираз. Він підвівся і швидко закрокував із саду, погойдуючи стегнами, ніби хвойда-танцівниця.

— Якщо на серці біль заліг, тебе я вилижу, як місячний пиріг…

— Ти маєш рацію, — прошепотів Кітай Жинь. — А він таки під кайфом.

— Увага! — гукнув Дзюнь студентам, які стояли, пороззявлявши роти. У його волоссі досі був листочок мімози. Щоразу, коли Дзюнь говорив, листочок ледь помітно тремтів.

Клас квапливо вишикувався у два ряди, тримаючи палиці напоготові.

— Коли я подам сигнал, ви повторите отаку послідовність рухів, — говорячи, він демонстрував їх зі своєю палицею — Уперед. Назад. Верхній лівий відбив. Повертаємо. Верхній правий відбив. Повертаємо. Нижній лівий відбив. Повертаємо. Нижній правий відбив. Повертаємо. Перекручуємо, заводимо за спину, повертаємо. Зрозуміли?

Усі мовчки кивнули. Ніхто не насмілився визнати, що вони пропустили майже всю послідовність. Зазвичай демонстрації Дзюня були й так стрімкими, але зараз він рухався ще швидше, і ніхто не встиг усе відстежити.

— Гаразд, — Дзюнь ударив палицею по землі. — Починайте.

Це був повний провал. Вони рухалися без ритму й мети. Неджа виконав послідовність удвічі швидше, ніж решта класу, але він чи не єдиний з-поміж усіх взагалі спромігся відтворити її всю. Решта або пропустили половину, або страшенно плуталися з напрямками.

— Ой!

Кітай відбив там, де мав би повертати, і вдарив Жинь по спині. Вона смикнулася вперед і випадково поцілила Венці в голову.

— Годі! — крикнув Дзюнь.

Вони опустили палиці.

— Я розповім вам історію про великого стратега Суньдзи, — важко дихаючи, Дзюнь пройшовся між рядами. — Коли Суньдзи закінчив свій видатний трактат «Принципи війни», то надіслав рукопис Червоному Імператору. Імператор вирішив перевірити мудрість Суньдзи, доручивши йому натренувати групу людей без військового досвіду, а саме наложниць Імператора. Суньдзи погодився й зібрав жінок за воротями палацу. Він сказав їм: «Коли я кажу дивитися

вперед, дивіться прямо перед собою. Коли кажу “ліворуч”, поверніть обличчя ліворуч. Коли кажу “праворуч”, поверніть обличчя праворуч. А коли я кажу “кругом”, повернiться на 180 градусів. Зрозуміло?» Жінки кивнули. Потім Суньдзи подав сигнал: «Праворуч». Але жінки лише розсміялися.

Дзюнь зупинився перед Нян, на її обличчі застигла тривога.

— Суньдзи сказав Імператору: «Якщо команда неясна й нечітка, якщо накази до кінця не зрозумілі, то це провина генерала». Потім він повернувся до наложниць і повторив свої вказівки. «Праворуч», — скомандував він. І знову жінки лише розсміялися.

Дзюнь повільно повертав голову, перетинаючись поглядом із кожним.

— Цього разу Суньдзи сказав Імператору: «Якщо команди нечіткі, то це провина генерала. Але якщо команда чітка, але наказ не виконують, то це провина лідерів загону». Потім він обрав двох найстарших наложниць у групі й відрубав їм голови.

У Нян очі полізли на лоба.

Дзюнь відступив і підняв палицю. Налякані, вони дивилися, як Дзюнь повторив послідовність, цього разу повільно, промовляючи рухи під час виконання.

— Це було зрозуміло?

Вони кивнули.

Він ударив палицею по землі.

— Тоді починайте.

Вони відпрацьовували прийом. І були бездоганними.

Бойові мистецтва були виснажливі, але цей предмет передбачав принаймні веселощі на вечірніх тренуваннях. То були практичні заняття під керівництвом двох учнів Дзюня: Кужел та Дзіхи. Ті були лінькуватими вчителями та захоплювалися можливістю завдати уявному супротивнику якомога більше болю, а тому ці заняття зазвичай межували з катастрофою, коли Дзіха й Кужел походжали між студентами і вигукували поради, поки ті билися в парах.

— Якщо у вас немає зброї, не цільтеся в обличчя. — Дзіха спрямував руку Венки вниз, тож тепер її удар ребром долоні вцілив би Неджі в горло, а не в ніс. — За винятком носа, обличчя — суцільна кістка. Ви лише розіб'єте руку. Краще цілитися в шию. Приклавши вдосталь сили, ви зможете серйозно пошкодити трахею. Або принаймні утруднити дихання супернику.

Кужел присіла поруч із Кітаєм та Ханем, які борсалися на землі, затиснувши один одного за голову:

— Якщо опинились у скрутному становищі, кусатися — чудова техніка.

Уже за мить Хань скрикнув від болю.

Жменька першорічок зібралася навколо дерев'яного манекена, а Дзіха показував, як правильно виконувати удар ребром долоні.

— Нікарські монахи вірили, що в цій точці основний центр *кі*, — Дзіха показав на точку внизу живота манекена й різко вдарив у неї.

Жинь заковтнула наживку.

— Правда?

— Ні. Центрів *кі* не існує. Але в ділянці під грудною кліткою чимало життєво важливих органів, відкритих для удару. А ще тут розташована діафрагма. Хея! — Дзіха вдарив кулаком по манекену. — Це знерухомить будь-якого суперника на добрих кілька секунд. І дасть вам час видряпати йому очі.

— Як грубо, — промовила Жинь.

Дзіха знизав плечима.

— Ми тут не витонченості вчимося. Ми вчимося давати чортів.

— Я покажу вам усім останній удар, — оголосила Кужел наприкінці заняття. — Насправді вам вистачить одного цього удару. Удару, який може поставити навколішки наймогутніших воїнів.

Дзіха спантеличено закліпав. Він повернув голову запитати, що вона має на увазі, і Кужел підняла коліно й врізала ним Дзісі в пах.

Обов'язкові заняття тривали лише дві години, але першорічки почали затримуватися в студії, щоб відпрацювати форми. Єдина проблема полягала в тому, що студенти, які раніше вивчали бойові мистецтва, побачили в цьому можливість повихвалятись. У центрі кімнати Неджа показав серію складних стрибків, виконуючи удари з розворотом, дедалі крутіші. Навколо зібрались однокласники, щоб подивитися.

— Милуєшся нашим принцом? — Кітай перетнув кімнату і став поруч із Жинь.

— Ніяк не збагну, як це може прислужитися в бою, — сказала Жинь.

Тепер перед ударом Неджа обертався в повітрі на всі 540 градусів. На вигляд цікаво, але дуже безглуздо.

— О, ніяк. Чимало давніх бойових мистецтв такі круті, якщо дивитись, а на практиці абсолютно даремні. Ці послідовності адаптували для сценічної опери, а не для бою, а потім адаптували знову. Знаєш, звідси «Опера червоних лахмітників» і отримала свою назву. Її засновники були майстрами бойових мистецтв, які прикидалися вуличними артистами, щоб ближче підібратися до своїх цілей. Тобі якось варто почитати історію успадкованих мистецтв, це чарівно.

— Є щось таке, про що ти ще не читав? — запитала Жинь.

Здавалося, Кітай мав енциклопедичні знання майже з будь-якої теми. Того дня за обідом він прочитав Жинь лекцію про те, як залежно від провінцій різняться техніки риболовлі.

— Маю слабкість до бойових мистецтв, — пояснив Кітай. — І прикро бачити людей, які не розрізняють самооборону й акторську гру.

Неджа приземлився, виразно зігнувшись після винятково високого стрибка. Декілька їхніх однокласників нерозумно заплескали в долоні.

Неджа випростався, не звертаючи уваги на аплодисменти, і перехопив погляд Жинь.

— Ось це родинна техніка, — сказав він, витираючи піт із чола.

— Упевнена, ти наженеш на Академію страху, — усміхнулася Жинь. — А ще можеш танцювати, збираючи пожертви. Я подала б тобі злиток.

Обличчя Неджі викривилося в хижій посмішці.

— Ти просто заздриш, що не маєш родинної техніки.

— Воно й на краще, якщо вони всі такі ж сміховинні, як твоя.

— Дім Їнь удосконалив найпотужнішу ударну техніку в імперії, — випалив Неджа. — Подивимося, якої заспіваєш, якщо її спрямувати на тебе.

— Думаю, все зі мною буде гаразд, — сказала Жинь. — Хоча це була б неймовірно видовищна вистава.

— Я хоча б не безрідний селюк, — зневажливо виплюнув Неджа. — Та ти ніколи й не займалася бойовими мистецтвами. Знаєш тільки один удар.

— А ти все називаєш мене селючкою. Немовби знаєш лише одну образу.

— Тоді вийдемо на двобій, — запропонував Неджа. — Б'ємося до недієздатності протягом десяти секунд чи до першої крові. Просто тут і просто зараз.

— Згода, — почала була Жинь, але Кітай затиснув їй рота рукою.

— О ні. О ні, ні! — Кітай сіпнув Жинь назад. — Ти чула, що сказав Дзюнь, тобі не варто…

Але Жинь вирвалася.

— Дзюня тут немає, так?

Неджа неприємно вишкірився.

— Венко! Ходи-но сюди!

Венка перервала розмову з Нян на іншому боці кімнати й кинулася до них, миттю зашарівшись від того, що її покликав Неджа.

— Будь нашою суддею, — сказав Неджа, не відриваючи погляду від Жинь.

Венка заклала руки за спину, вдаючи майстра Дзюня, і задерла підборіддя.

— Починайте.

Тепер решта студентів стали навколо Неджі та Жинь. Жинь була надто розгнівана, щоб звертати увагу на їхні погляди. Вона не відводила очей від Неджі. Він почав обходити її, ступаючи вперед і назад швидкими елегантними рухами.

«Кітай мав рацію», — подумала Жинь. Неджа й справді мав такий вигляд, наче був на сцені. Не так небезпечний, як дурнуватий.

Жинь примружилася й низько нахилилася, уважно стежачи за рухами Неджі.

Ось. Чисте відкриття. Жинь підняла ногу й ударила, сильно.

Її нога з приємним «бу-у-ух» поцілила в Неджу, коли той був за пів кроку.

Неджа неприродно зойкнув і, скімлячи, схопився за промежину.

Усі присутні тепер дивилися на них, у студії запала мертва тиша.

Розчервонілий Неджа звівся на ноги.

— Ти… Та як ти смієш…

— Як ти щойно й сказав, — Жинь схилилася в глузливому поклоні, — я знаю лише один удар.

Принизити Неджу було приємно, проте це тягло за собою безпосередні та жорсткі політичні наслідки. Уже невдовзі клас розділився на групи. Смертельно ображений Неджа чітко дав зрозуміти, що спілкування з Жинь означатиме соціальне відчуження. Він показово не розмовляв з нею й не визнавав самого факту її існування, окрім як заради того, щоб дошкульно зауважити її акцент. Налякані можливістю наразитися на таке ж ставлення, першорічки одне за одним починали брати з нього приклад.

Кітай став єдиним винятком. Він пояснив Жинь, що з дитинства мав справу з кепським характером Неджі, тож не збирався перейматися ним зараз.

— До того ж, — сказав Кітай, — у нього був такий вираз обличчя… Це безцінно.

Жинь була вдячна Кітаю за відданість, проте її вражала жорстокість інших студентів. Очевидно, що Жинь мала безліч рис, за які її можна було взяти на кпини: смаглява шкіра, відсутність статусу в суспільстві, сільський акцент. Це дратувало, але дівчина могла ігнорувати кепкування, аж доки однокласники

не почали сміятися щоразу, варто їй було вимовити бодай слово.

— Невже в мене такий помітний акцент? — запитала вона в Кітая.

— Твоя вимова ліпшає, — сказав він. — Просто намагайся сильніше округлювати закінчення слів. Скорочуй голосні. І додавай призвук *р* там, де його немає. Це непоганий метод.

— Ар. Аррр, — промукала Жинь. — Чому сінеґардці говорять так, немовби постійно жують жуйку?

— Влада диктує прийнятність, — збентежено промовив Кітай. — Якби столиця була в Тікані, я впевнений, що ми б усі бігали смагляві, як кора.

Наступними днями Неджа не промовив до Жинь ані слова, але й потреби не було. Його палкі шанувальники не гребували жодною можливістю покепкувати з Жинь. Як виявилося, Неджа вдався до чудової стратегії: щойно він зробив Жинь головною ціллю кпинів, то міг просто сидіти й спостерігати.

Венка, одержимо віддана Неджі, охоче принижувала Жинь за будь-якої нагоди. Нян ставилася до неї краще: на людях вона не говорила з Жинь, та принаймні спілкувалася з нею, коли вони лишалися наодинці в спальні.

— Можеш спробувати вибачитися, — якось увечері прошепотіла Нян, коли Венка вже лягла спати.

Вибачення — це останнє, що спало б Жинь на думку. Вона й не думала поступатися, улещуючи Неджу.

— Двобій був його ідеєю, — відказала вона. — Я не винна, що він отримав те, чого просив.

— Байдуже, — промовила Нян. — Просто попроси вибачення — і він забуде про тебе. Неджі подобається, коли його поважають.

— За що? — вимогливо запитала Жинь. — Він анічогісінько не зробив для того, щоб заслужити мою повагу. Лише корчить із себе поважного та могутнього, немовби те, що він родом із Сінеґарда, робить його аж таким особливим.

— Вибачення не допоможе, — втрутилася Венка. Як виявилося, вона ще не заснула. — А те, що ми з Сінеґарда, таки робить нас особливими. Ми з Неджею, — у Венки все завжди було «ми з Неджею», — готувалися до вступу в Академію, відколи навчилися ходити. Це в нашій крові. Це наше призначення. А ти? Ти ніщо. Просто хвойда з півдня. Тебе взагалі не мало б тут бути.

Жинь випрямилася й сіла, розпашівши від гніву.

— Я склала той самий тест, що й ти, Венко. Я маю повне право навчатися в цій Академії.

— Ти тут лише заради дотримання квоти, — заперечила Венка. — Бо Кедзю повинен *здаватися* справедливим.

Роздратована не менше за Венку, Жинь просто не мала часу чи сил, щоб звертати на неї увагу. Вони припинили визвірятись одна на одну лише через декілька днів, і то лише тому, що були надто виснажені,

щоб розмовляти. Після завершення занять того тижня вони попленталися до спільної спальні з таким болем у м'язах, що заледве могли йти. Не кажучи ані слова, скинули з себе форму й упали на ліжка.

Майже одразу їх розбудив стукіт у двері.

— Прокидайтеся, — сказав Жабань, коли Жинь різко відчинила двері.

— Що за…

Жабань зазирнув їй за плече на Венку та Нян, які незв'язно заскиглили з ліжок.

— Ви теж. Покваптеся.

— Що сталося? — роздратовано пробурмотіла Жинь, розтираючи очі. — Ми щойно повернулися після шестигодинного прибирання.

— Просто ходімо.

Не припиняючи скаржитися, дівчата натягнули на себе туніки й зустрілися з Жабанем надворі, де вже зібралися хлопці.

— Якщо це якийсь жарт із першокурсників, то можна я повернуся в ліжко? — запитав Кітай. — Вважайте мене заляканим і переможеним, просто дайте поспати.

— Замовкни. Йдіть за мною.

Не промовивши більше ані слова, Жабань рушив у бік лісу. Щоб не відставати, їм доводилося майже бігти за ним. Спершу Жинь подумала, що він веде їх у глибину гірського лісу, але він лише зрізав шлях і вже за хвилину вони вийшли перед головною тренувальною

залою. Усередині горіло світло, вони чули звідти гучні голоси.

— Знову заняття? — запитав Кітай. — Велика Черепахо, я страйкую.

— Це не заняття. — Жабань чомусь видавався дуже схвильованим. — Заходьте.

Попри чутні крики, в залі нікого не було. Їхній клас розбрівся в спантеличенні, аж доки Жабань не вказав їм спускатися за ним сходами до підвального поверху. У підвалі було повно учнів, які з'юрмилися навколо центру кімнати. Там було щось дуже цікаве. Жинь витягла шию, щоб роздивитися бодай щось поверх голів учнів, але за натовпом не бачила нічого.

— Першорічки йдуть, — закричав Жабань і повів їхню групку в натовп. Жорстко розштовхуючи всіх ліктями, він проклав для них стежку крізь учнів.

У центрі кімнати Жинь побачила дві круглі глибокі ями, кожна щонайменше два метри в діаметрі й стільки ж завглибшки. Ями були поруч, захищені металевою огорожею заввишки по пояс, щоб глядачі не впали. Одна яма була порожня. У центрі іншої стояв майстер Соннень, склавши руки на широких грудях.

— Соннень завжди судить, — сказав Жабань. — Цей жереб завжди випадає йому, бо він наймолодший.

— Судить що? — запитав Кітай.

Жабань широко всміхнувся.

Двері підвалу відчинились. Усередину ринуло ще більше учнів, заповнюючи вже й без того заюрблену

залу по вінця. Тиск тіл змусив першокурсників упритул наблизитися до краю кіл. Жинь вчепилася в ґрати, щоб не впасти.

— Що відбувається? — запитав Кітай, поки учні штовхалися, намагаючись пробратися ближче до ям. Тепер у кімнаті було так багато людей, що студентам позаду довелося притягти стільці, щоб стати на них.

— Сьогодні б'ється Алтань. Ніхто не хоче пропустити Алтаня.

За цей тиждень Жинь уже кільканадцять разів чула це ім'я. Уся Академія була немов одержима ним. П'ятикурсник Алтань Тренсинь встановив усі можливі рекорди, був улюбленцем усіх майстрів та винятком з усіх правил. А в їхньому класі він став навіть об'єктом жарту: «Ти можеш помочитись понад муром аж на місто? А Алтань може».

Раптом у яму до майстра Сонненя скочив високий гнучкий хлопець, не завдаючи собі клопоту метушнею з мотузяною драбиною. Доки його суперник спускався, хлопець простягнув руки за спиною й задер голову до стелі. У його очах відбилося світло від горішніх ламп.

І були ті очі — багряні.

— Велика Черепахо, — промовив Кітай. — Справжній спірлієць.

Жинь зазирнула до ями. Кітай мав рацію: Алтань зовсім не скидався на нікарців. Його шкіра була на декілька відтінків темнішою за шкіру будь-якого іншого студента, навіть Жинь. Але якщо засмагла шкіра Жинь

робила її грубою, Алтанева додавала йому унікального царського шарму. Його волосся було кольору чорнила, ближче до фіолетового, ніж до чорного. Обличчя кутасте, незворушне й неймовірно вродливе. А очі, багряні, полум'яно-червоні…

— Я думала, що спірлійці вимерли, — сказала Жинь.

— Майже вимерли, — відповів Жабань. — Алтань останній.

— Я Бо Кобінь, учень майстра Дзюня Ложаня, — оголосив суперник. — Я викликаю Алтаня Тренсиня на бій до втрати дієздатності.

Кобінь був удвічі важчий за Алтаня та на декілька дюймів вищий, хоча Жинь підозрювала, що вони битимуться не впритул.

Алтань невизначено знизав плечима.

Схоже, Сонненю було нудно.

— Тоді починаймо, — сказав він.

Учні стали у відкриті позиції.

— А він не представлятиметься? — запитав Кітай.

Жабаня слова Кітая неабияк вразили.

— Алтаню не обов'язково представлятися.

Жинь наморщила носа.

— А він самовпевнений, чи не так?

— Алтань Тренсинь, — пробурмотів Кітай. — Алтань — це родове ім'я?

— Тренсинь. Спірлійці ставлять родові імена в кінець, — квапливо пояснив Жабань. Він показав на арену. — Цитьте, все пропустите.

Вони вже все пропустили.

Вона не чула Алтаневих рухів, не бачила навіть, як почалася сутичка. Але коли знову глянула вниз на арену, то побачила Кобіня, притиснутого до землі, з неприродно викрученою за спину рукою. Алтань став на коліно поряд, поступово збільшуючи тиск на руку суперника. Незворушний, відсторонений, майже байдужий.

Жинь учепилася в огорожу.

— Коли він… Коли він встиг…

— Це Алтань Тренсинь, — промовив Жабань, немовби це все пояснювало.

— Здаюся, — крикнув Кобінь. — Здаюся, чорт забирай!

— Розійтися, — наказав Соннень, позіхаючи. — Перемагає Алтань. Наступний.

Алтань відпустив Кобіня й подав йому руку. Кобінь дозволив Алтаню підняти себе, а потім, звівшись на ноги, потиснув йому руку. Кобінь із неабиякою честю сприйняв свою поразку. Наче поступитися Алтаню Тренсиню в бою менш ніж за три секунди зовсім і не соромно.

— Оце й усе? — запитала Жинь.

— Це ще не кінець, — сказав Жабань. — В Алтаня сьогодні багато викликів.

Наступним суперником стала Кужел.

Жабань насупився, похитавши головою.

— Вона не повинна була отримати дозволу на цей бій.

Жинь така оцінка видалася несправедливою. Кужел — одна з найкращих Дзюневих учениць і заслужила репутацію за свою жорстокість. Кужел та Алтань були майже одного зросту, сили також мали відносно рівні, тож, звісно, їй це до снаги.

— Починайте.

Кужел одразу кинулася на Алтаня.

— Велика Черепахо, — пробурмотіла Жинь.

Вона не встигала стежити, як Кужел та Алтань обмінювались ударами в ближньому бою. Вони завдавали й відбивали по декілька ударів на секунду, ухилялися та пірнали одне навколо одного, немовби партнери в танці.

Минула хвилина. Кужел рясно спітніла. Її удари вже не були чистими й стали надміру протяжними. Щоразу, коли вона рухалася, краплі поту стікали з чола. Та Алтань не був збентеженим, він рухався з тією ж котячою грацією, яку показав ще від початку бою.

— Він із нею грається, — сказав Жабань.

Жинь не могла відвести від Алтаня очей. Його рухи були танцювальні, гіпнотичні. Кожна дія промовляла чистою силою — не просто неповороткими м’язами, як у Кобіня, а стиснутою енергією, немов Алтань постійно був міцно натягнутою пружиною, готовою будь-якої миті розпрямитися.

— Скоро він покладе цьому край, — передбачив Жабань.

Зрештою, це була гра в кота й мишу. Алтань не був рівним у бою з Кужел. Він бився зовсім на іншому рівні. Він діяв, частково віддзеркалюючи її, щоб спершу посміятися, а потім розбити. Рухи Кужел сповільнювалися з кожною секундою. І Алтань глузливо сповільнився до її темпу, аби не втрачати заданого Кужел ритму. Нарешті Кужел відчайдушно зробила випад уперед, намагаючись ударити Алтаня в діафрагму. Алтань не заблокував удару, а відскочив убік, пробігся стіною арени і стрибнув на землю з іншого боку, перекрутившись у повітрі. Ногою він поцілив Кужел збоку в голову. Дівчина впала навзнак.

Кужел знепритомніла ще до того, як Алтань, по-котячому прихилившись, приземлився позаду неї.

— Тигрячі цицьки, — сказав Кітай.

— Тигрячі цицьки, — погодився Жабань.

До ями миттю зістрибнули двоє учнів медицини з помаранчевими нарукавними пов'язками, щоб витягти Кужел. Ноші вже були напоготові біля арени. Склавши руки, Алтань тримався в центрі ями і спокійно чекав, доки вони закінчать. Кужел ще не встигли винести з підвалу, як до ями мотузяною драбиною спустився ще один студент.

— Три виклики за ніч, — сказав Кітай. — Це нормально?

— Алтань багато б’ється, — пояснив Жабань. — Кожен хоче взяти над ним гору.

— Таке колись траплялося? — запитала Жинь.

Жабань лише розсміявся.

Третій сміливець повернув поголену голову до світла, і Жинь одразу зрозуміла, що це Тобі — учень, який проводив екскурсію.

«Добре, — подумала Жинь. — Сподіваюся, Алтань розіб’є його».

Тобі голосно представився, викликавши хвилю вигуків від однокурсників із напрямку бою. Алтань обсмикав рукав і знову нічого не сказав. Можливо, він закотив очі, але в тьмяному світлі Жинь не була в цьому певна.

— Починайте, — сказав Соннень.

Тобі зігнув руки й пірнув назад, низько припавши до землі. Замість того щоб стиснути кулаки, він вузлувато розчепірив пальці, немовби обхопив ними невидиму кулю.

Алтань нахилив голову, наче промовляючи: «Що, справді?»

Бій швидко втратив витонченість. Це була нищівна сутичка зі збитими до крові кулаками та необмеженими захватами. Жорстока, груба, сповнена брутальної тваринної сили. Жодних заборон. Тобі нестямно видряпував Алтаню очі. Алтань нахилив голову й урізав ліктем Тобі в груди.

Тобі сіпнувся, хапаючи ротом повітря. Алтань ударив його навідліг по голові, немовби ставлячи дитину на місце. Тобі впав на підлогу, а потім відскочив зі складним безцеремонним рухом і кинувся вперед. Очікуючи удару, Алтань підняв кулаки, але Тобі вчепився за Алтаневу талію. Обоє повалилися додолу.

Алтань упав навзнак на брудну підлогу. Тобі заламав його праву руку і спрямував розчепірені пальці Алтаню в живіт. Алтанів рот розкрився в безмовному крику. Тобі занурив пальці глибше і прокрутив. Жинь бачила, як на його передпліччі проступили вени, а обличчя спотворив вовчий вишкір.

Алтань забився під хваткою. Тобі закашлявся. В Алтаня з рота бризнула кров.

У Жинь закрутило в животі.

— Чорт, — повторював Кітай, — Чорт, чорт, чорт.

— Це «щелепи тигра», — сказав Жабань. — Коронна техніка Тобі. Родинна. Алтань ще тиждень не зможе нормально випорожнитися.

Соннень нахилився вперед.

— Ну гаразд, розійшлися…

Але Алтань раптом вільною рукою схопив Тобі за шию й ударив обличчям об власне чоло. Раз. Двічі. Хватка Тобі ослабла.

Алтань скинув Тобі і рвонувся вперед. За мить вони помінялися місцями: Тобі нерухомо лежав на землі, а Алтань стояв на колінах на ньому й міцно стискав руками горло. Тобі несамовито плескав Алтаня по руці.

Алтань зневажливо відкинув Тобі від себе. Він глянув на майстра Сонненя, немовби чекаючи подальших вказівок.

Соннень знизав плечима.

— Це бій.

Жинь видихнула — вона навіть не розуміла, що затамувала подих.

Учні медицини стрибнули на арену й підняли Тобі. Той стогнав. З носа юшила кров.

Алтань відступив, прихилився до брудної стіни. Він видавався знудженим, байдужим, немовби щойно його нутро не скрутили у вузол, немовби його взагалі не зачепили. Кров цівкою стікала з підборіддя. Жинь дивилася, зачаровано і нажахано, як Алтань висунув язика і злизав ту кров.

Алтань надовго заплющив очі, а потім підняв голову й повільно видихнув через рот.

Побачивши вирази на обличчях Жинь і Кітая, Жабань широко всміхнувся.

— Тепер збагнули?

— Це було… — Кітай плеснув у долоні. — Як? *Як?*

— Невже він не відчуває болю? — наполегливо запитала Жинь. — Він не людина.

— Так і є, — сказав Жабань. — Він спірлієць.

Наступного дня за обідом першокурсники говорили лише про Алтаня.

Якоюсь мірою в нього закохався весь клас, але Кітай особливо сильно звихнувся на ньому.

— А як він *рухається*, це просто… — Кітай змахнув руками в повітрі, бо йому забракло слів.

— А він не надто говіркий, еге ж? — запитав Хань. — Навіть не представився. Самовдоволений дурень.

— Йому й не треба представлятися, — глузливо відповів Кітай. — Усі й так знають, хто він.

— Сильний та загадковий, — мрійливо промовила Венка. Вони з Нян захихотіли.

— Можливо, він не вміє розмовляти, — припустив Неджа. — Ви ж знаєте, якими були спірлійці. Дикими та спраглими до крові. Заледве знали, чим себе зайняти, коли не було наказів.

— Спірлійці не були ідіотами, — заперечила Нян.

— Вони були примітивними. Заледве розумнішими за дітлахів, — наполягав Неджа. — Я чув, що вони були ближчі до мавп, аніж до людей. Мозок менший. Ви знаєте, що до Червоного Імператора в них не було навіть писемності? Хороші в бою, та й годі.

Декілька однокласників кивнули, немовби це мало значення, але Жинь було важко повірити в те, що інтелект людини, яка билася з такою витонченою точністю, як Алтань, не вищий за мавпячий.

Від часу прибуття до Академії вона засвоїла: через відтінок шкіри її наперед вважають дурною. Дівчина замислилася, чи Алтань також потерпає від такого ставлення.

— Щось не те ти чув. Алтань аж ніяк не дурень, — промовив Жабань. — Найкращий студент у нашому

класі. А може, й в усій Академії. Ірдзях стверджує, що в нього ніколи не було такого чудового учня.

— Я чув, що після випуску він буде на побігеньках у командування, — сказав Хань.

— А я чув, що він постійно під кайфом, — сказав Неджа. Йому було помітно ніяково від того, що тепер увага прикута не до нього, і він намірився в будь-який можливий спосіб знеславити Алтаня. — Сидить на опіумі. Ви ж бачили, які в нього очі, постійно налиті кров'ю.

— Ідіоте, червоні очі в нього тому, що він спірлієць, — сказав Кітай. — В усіх спірлійців були багряні очі.

— Ні, це неправда, — заперечила Нян. — Лише у воїнів.

— Ну очевидно ж, що Алтань — воїн. І очі в нього червоні в зіницях, — промовив Кітай. — А не в судинах. Немає в нього залежності.

Кутики вуст Неджі смикнулися вгору.

— Довгенько ж ти витріщався в Алтаневі очі, правда?

Кітай миттю почервонів.

— Ти не чув розмов інших учнів, — нахабно продовжив Неджа, немовби володів якоюсь особливою інформацією, недоступною їм. — В Алтаня таки є залежність. І я чув, що після кожної перемоги Ірдзях дає йому мак. Ось чому він б'ється так запекло. Залежні від опіуму підуть на що завгодно.

— Дурниці, — сказала Жинь. — Ти й гадки не маєш, про що говориш.

Вона знала, що таке залежність. Опіумні курці — пожовтілі, худі шматки плоті. Вони не б'ються так, як Алтань. Вони не *рухаються* так, як Алтань. Вони не є ідеальними, смертоносними звірами з граційною звірячою красою.

«Велика Черепахо, — усвідомила вона. — Одержимість Алтанем зачепила й мене».

— Через шість місяців після підписання Пакту про ненапад Імператриця Су Дадзі офіційно заборонила мати при собі чи використовувати будь-які психоактивні речовини в межах Нікані й запровадила низку суворих каральних заходів, намагаючись покласти край незаконному вживанню наркотиків. Звісно, у багатьох провінціях чорний ринок опіуму процвітав і надалі, породжуючи суперечки щодо ефективності такої політики… — Майстер Їм поглянув на присутніх у класі. Студенти постійно смикалися, поспіхом записували в зошитах або дивились у вікно. — Я читаю лекцію на цвинтарі?

Кітай підняв руку.

— Може, поговоримо про Спір?

— Що? — Брови Їма здивовано поповзли вгору. — Спір ніяк не стосується того, про що ми… О, — він зітхнув. — Певно, ви бачили Тренсиня, так?

— Він був дивовижний, — палко промовив Хань, і всі схвально закивали.

Схоже, Їма це роздратувало.

— Щороку, — пробурмотів він. — *Щороку.* Ну гаразд, — він відклав лекційні записи вбік. — Якщо хочете поговорити про Спір, поговоримо про Спір.

Тепер клас палко й уважно слухав. Їм невдоволено почовгав до товстого стосу мап на шафці.

— Чому Спір обстріляли? — нетерпляче запитав Кітай.

— Усе по порядку, — відповів Їм.

Він перегорнув кілька аркушів пергаменту, доки не знайшов потрібний: складчасту мапу Спіру та південного кордону Нікані.

— Я не прихильник квапливої історіографії, — сказав він, чіпляючи мапу на дошку. — Почнемо з відповідного політичного контексту. Спір став нікарською колонією за часів правління Червоного Імператора. Хто може розповісти про анексію Спіру?

Жинь подумалося, що *анексія* — це ще легке визначення того, що сталося. Правда не така нейтральна. Декілька століть тому Червоний Імператор штурмом узяв острів і змусив спірлійців вступити на військову службу, перетворивши острів воїнів на найстрахітливіший підрозділ Міліції, аж доки Друга Макова війна його не винищила.

Неджа підняв руку.

— Спір анексували за правління Май'жиннень Теардзи, останньої королеви воїнів Спіру. Давня Нікарська імперія просила її відмовитися від трону та

присягнути Сінеґарду. Теардза погодилася значною мірою тому, що була нібито закохана в Червоного Імператора, однак проти неї виступила Рада спірлійців. За легендою, Теардза з відчаю простромила себе ножем, і цей вчинок переконав Раду спірлійців у її пристрасті до Нікані.

На мить у кімнаті запала тиша.

— Це, — пробурмотів Кітай, — найтупіша історія, яку я будь-коли чув.

— Нащо їй було вбивати себе? — голосно запитала Жинь. — Хіба від неї не було б більшої користі, якби вона лишилася жива й відстоювала своє рішення?

Неджа знизав плечима.

— Ще одна причина, чому жінкам не варто дозволяти правити невеликими островами.

Ці слова пробудили гул відповідей. Їм стишив їх, піднявши руку.

— Усе було не так просто. Без сумніву, факти в легенді розмилися. Легенда про Теардзу та Червоного Імператора — вигадка, а не історичний факт.

Венка підняла руку.

— Я чула, що Червоний Імператор зрадив її. Він пообіцяв не чіпати Спір, але потім не дотримав слова.

Їм знизав плечима.

— Це поширена теорія. Червоний Імператор славився безжальністю, тож така зрада була цілком у його дусі. Але правда в тому, що ми не знаємо, чому померла Теардза, не знаємо, чи її хтось убив. Ми знаємо

лише те, що вона померла, традиція воїнів-монархів на Спірі перервалася, й Імперія анексувала острів ще до Другої Макової війни. Отже, як колонія Спір заледве мав якесь значення з економічної точки зору. Острів майже нічого не експортував до Імперії, хіба солдатів. Існують свідчення, що спірлійці взагалі могли не знати сільського господарства. До культурного впливу посланників Червоного Імператора спірлійці були примітивним народом, який практикував грубі, варварські ритуали. Спірлійці дуже мало могли запропонувати з точки зору культури чи технологій і немов на багато століть відстали від решти світу. Однак із військової точки зору спірлійці були на вагу золота.

Жинь підняла руку.

— А спірлійці й справді були шаманами вогню?

У класі почулися приглушені смішки, і Жинь миттю пожалкувала, що взагалі розкрила рота. Її запитання вразило Їма.

— У Тікані досі вірять у шаманів вогню?

Щоки Жинь спалахнули від сорому. Вона виросла на історіях про Спір. Усі в Тікані були аж одержимі лютими імперськими воїнами та їхніми ймовірними надприродними силами. Жинь мало б стати розуму не сприймати ці балачки за чисту монету, однак їй було цікаво.

Але тут вона бовкнула не подумавши. Звісно ж, міфи, які захоплювали її в Тікані, тут, у столиці,

видавалися помилковими і провінційними.

— Ні… Я мала на увазі, що не… — заїкаючись, заторохтіла Жинь. — Я про це читала, і мені просто стало цікаво…

— Не зважайте на неї, — сказав Неджа. — У Тікані досі вірять, що Макові війни ми програли.

Почулося ще більше смішків. Самовдоволено всміхаючись, Неджа відкинувся назад.

— Але спірлійці таки мали *певні* незвичні здібності, адже так? — Кітай квапливо став на захист Жинь. — Бо інакше чому б муґенці обрали ціллю саме Спір?

— Бо Спір був зручною ціллю, — відповів Неджа. — Легка мішень між архіпелагом Федерації та провінцією Змії. Чому б і ні?

— Це безглуздо, — Кітай похитав головою. — Я читав, що Спір був островом без особливої стратегічної цінності. Навіть не помічним як військово-морська база: Федерація радше попливла б через вузьку протоку одразу до Кхурдалайна. Муґенці переймалися б спірлійцями, лише якби ті робили щось таке, що їх лякало.

— А спірлійці й справді могли лякати, — не вгавав Неджа. — Примітивні виродки, ласі до наркотиків. Хто б не хотів їх винищити?

Жинь не вірилося, що Неджа може бути таким страхітливо черствим, описуючи трагічну різанину, але ще дужче її вразило те, що Їм закивав на знак згоди з ним.

— Спірлійці були расою варварів, одержимих війною, — сказав він. — Вони вчили дітей битися, відколи ті починали ходити. Століттями жили за рахунок постійних набігів на прибережні нікарські селища, бо ж власного сільського господарства не мали. А чутки про шаманізм, імовірно, більше пов'язані з їхньою релігією. Історики переконані, що спірлійці проводили дивні ритуали, під час яких присягали на вірність своєму богу — Багряному Феніксу Півдня. Але то був лише ритуал, а не бойове вміння.

— Проте близькість спірлійців із вогнем офіційно задокументована, — сказав Кітай. — Я читав про це у військових звітах. Не один генерал із Нікані й Федерації вважав, що спірлійці мали владу над полум'ям.

— То байки, — зневажливо промовив Їм. — Здібності спірлійців до контролю над вогнем були лише грубим використанням полум'я для залякування ворогів. Імовірно, таке припущення виникло тому, що спірлійці використовували вогняну зброю під час нічних набігів. Але нині більшість учених сходяться на тому, що відвага спірлійців у бою була результатом виключно їхнього соціального кола спілкування та впливу жорстокого оточення.

— Якщо так, чому ж наша армія не взяла їх за взірець? — запитала Жинь. — Якщо воїни-спірлійці справді були такими могутніми, чому ми просто не перейняли їхню тактику? Навіщо їх поневолювати?

— Спір був данинником, а не поневоленою колонією, — нетерпляче промовив Їм. — І ми можемо відтворити їхні програми тренувань, але, знову ж таки, їхні методи вкрай жорстокі. Дзюнь каже, що вам непросто дається й загальна підготовка. Сумніваюся, що вам захочеться займатися за режимом спірлійців.

— А як же Алтань? — наполягав Кітай. — Він виріс не на Спірі, його тренували в Сінеґарді…

— Ти коли-небудь бачив, як Алтань силою волі прикликає полум'я?

— Звісно, ні, але…

— Невже від самого його вигляду у вас затуманилися мізки? — вимогливо поцікавився Їм. — Буду максимально відвертим. Шаманів не існує. Спірлійців також. Алтань — така сама людина, як і ви. Він не має ані магічних, ані божественних умінь. Він добре б'ється лише тому, що його тренують, відколи він навчився ходити. Алтань — останній представник вимерлої раси. Якщо спірлійці молилися своєму богу, то очевидно: це їх не врятувало.

Проте одержимість Алтанем під час уроків розсіялася не до кінця. Побачивши на власні очі двобої учнів, першорічки стали працювати на заняттях Дзюня з подвійним запалом. Вони хотіли стати такими ж граційними та смертоносними бійцями, як Алтань. Але Дзюнь лишався прискіпливим учителем. Він відмовлявся вчити їх видовищних технік, побачених на арені, доки вони досконало не опанують основ.

— Якщо ви зараз спробуєте застосувати «щелепи тигра» Тобі, то й кролика не вб'єте, — глузливо посміхався він. — Радше пальці собі повиламуєте. Мине ще багато місяців, доки ви зможете спрямувати *кі* належним чином, як вимагає подібна техніка.

Але йому хоча б набридло муштрувати їх шикуванням. До цього часу їхній клас уже орудував палицями з розважливою майстерністю, принаймні випадкові травми звелися до мінімуму. Якось наприкінці заняття Дзюнь вишикував їх рядами й наказав битися в парах.

— *Відповідально*, — наголосив він. — Якщо треба, в половину швидкості. Дурних травм я не потерплю. Відпрацьовуйте удари та відбиви, вивчені в цій формі.

Жинь усвідомила, що стоїть навпроти Неджі. Ну звісно, як інакше. Він неприємно вишкірився до неї. На мить вона замислилася, чи вони взагалі можуть завершити двобій, не травмувавши одне одного.

— Під мій рахунок, — промовив Дзюнь. — Раз, два…

Неджа кинувся вперед.

Сила удару приголомшила Жинь. Вона заледве встигла підняти палицю над головою, щоб заблокувати удар, який вибив би з неї дух, і руки затремтіли.

А Неджа продовжував наступати, повністю ігноруючи вказівки Дзюня. Він замахувався палицею з нестямною люттю, але й неймовірно прицільно. Жинь незграбно захищалася своєю зброєю: вона досі почувалася ніяково з палицею в руках, не те що Неджа,

який розкручував знаряддя так, що воно перетворювалося на розмиту пляму. Жинь заледве могла втримати палицю й уже двічі мало не випустила її з рук. Неджа завдавав більше ударів, аніж Жинь відбивала. Перші два — у лікоть та верхню частину стегна — виявилися болісними. А потім Неджа бив так часто, що Жинь уже не відчувала ударів.

Вона помилялася стосовно Неджі. Він грав на публіку, але бойовими мистецтвами володів по-справжньому і ґрунтовно. Коли вони билися минулого разу, він повівся зухвало. Її вдалий удар виявився для нього несподіванкою.

Тепер він не був зухвалим.

Його палиця з нудотним хрускотом поцілила Жинь у коліно. Від болю їй очі полізли на лоба. Жинь припала до землі.

Неджа більше не завдавав собі клопоту з палицею. Він бив її ногами, доки вона внизу, і кожен удар був жорстокішим за попередній.

— Ось різниця між тобою і мною, — пробурмотів він. — Я тренувався все життя. І ти не смієш заявлятися сюди й соромити мене. Затямила? Ти ніщо.

«Він хоче мене вбити. Він і справді хоче мене вбити».

Годі марудитися з палицею. Жинь не могла захистися зброєю, якої не вміла застосувати. Вона облишила палицю й кинулася вперед, щоб схопити Неджу за зап'ясток. Неджа кинув палицю й позадкував. Жинь стрибнула на нього. Неджа поцілив їй в обличчя

бічним ударом, а вона вдарила його в носа. Вони нестямно лупцювали одне одного, зливши у хаотичному сплетінні тіл.

А потім щось сильно смикнуло її за комір, перекриваючи повітря. Продемонструвавши неабияку силу, Дзюнь розтягнув їх, із хвилину потримав у повітрі, а потім кинув обох на землю.

— Що в команді «блокувати та відбивати» ви не зрозуміли?

— Це вона почала, — швидко сказав Неджа. Він перекотився в сидячу позицію і вказав на Жинь. — Вона кинула…

— Я бачив, — відрізав Дзюнь. — І бачив я, що ви качалися по землі, як недоумки. Якби мені подобалося дресирувати тварин, то я б подався до Цике. Так і зробити?

Неджа опустив очі.

— Ні, пане.

— Прибери зброю та вийди з класу. Усуваю тебе від занять на тиждень.

— Так, пане. — Неджа підвівся, кинув палицю до кошика зі зброєю й вийшов.

Дзюнь перемкнув увагу на Жинь. З її обличчя скрапувала кров, цівкою струменіла з носа та стікала з чола. Вона незграбно витерла підборіддя, занадто знервована, щоб глянути Дзюню у вічі.

Він навис над нею.

— Ти. Встань.

Жинь заледве спромоглася підвестися. Коліно болісно запротестувало.

— Зітри з обличчя цей жалісливий вираз. Від мене ти співчуття не дочекаєшся.

Вона й не сподівалася на співчуття. Однак і того, що було далі, також не чекала.

— Такого жалюгідного виконання у студентів я ще не бачив, відколи пішов з Міліції, — сказав Дзюнь. — Ти жахливо засвоїла навіть базові принципи бою. Рухаєшся немов паралізована. Свідком чого я щойно став? Ти що, останній місяць занять просто проспала?

«Він рухався занадто швидко. Я не встигала за ним. На відміну від нього, у мене немає років тренувань за плечима». Їй на думку спали ці слова — жалюгідне виправдання. Вона розкрила рота й закрила знову, надто приголомшена, щоб відповісти.

— Ненавиджу таких студентів, як ти, — безжально продовжив Дзюнь. Стукіт палиць навколо давно стих. Увесь клас нашорошив вуха. — Ти пробралася в Сінеґард зі свого малого селища, думаючи, що ти це зробила й тепер мамуся і татусьо тобою пишатимуться. Можливо, ти була найкмітливішою дитиною в цілому селищі. Можливо, найкращою ученицею, яку будь-коли бачив твій учитель! Але знаєш що? Щоб бути майстром бойових мистецтв, замало вивчити напам’ять декілька класичних текстів. Ми щороку отримуємо когось такого, як ти, провінційного селюка, який вважає: лише тому, що склав іспит, він заслуговує на мій час та увагу.

Зрозумій це, південко. Іспит нічого не доводить. Дисципліна та вміння — *єдине*, що має значення в цій Академії. Можливо, той хлопець… — Дзюнь показав пальцем у напрямку, куди пішов Неджа, — козел, проте він має задатки командира. А ти — лише нікчемна селючка.

Тепер на Жинь витріщався весь клас. Очі Кітая розширилися від співчуття. Навіть Венка була приголомшена.

У вухах Жинь дзвеніло, приглушуючи Дзюневі слова. Вона почувалася маленькою. Здається, могла розсипатися на порох. «Не смій плакати». Очі пульсували від безтямного бажання стримати сльози. «Будь ласка, не смій плакати».

— У своєму класі я не потерплю баламутів, — сказав Дзюнь. — На жаль, я не маю повноважень відрахувати тебе з Академії, але як майстер бою можу зробити так: віднині тобі заборонено користуватися тренувальними залами і тренувальним спорядженням. Ти не торкатимешся стелажів зі зброєю. Не тренуватимешся в студії у вільний час. Ти й ногою сюди не ступиш, доки я вестиму заняття. Не проситимеш старших студентів учити тебе. Мені ні до чого, щоб ти створювала проблеми в моїй студії. А тепер геть з очей.

Розділ 5

Похитуючись, Жинь вийшла з внутрішнього двору. Дзюневі слова знову й знову відлунювали в думках. Раптом у неї запаморочилося в голові, ноги підкосились, а в очах потемніло. Вона сповзла по кам'яній стіні й притиснула коліна до грудей. Кров шалено бухкала у вухах.

Потім тиск у грудях посилився, і вперше вона розплакалася, схлипуючи та затуляючи обличчя руками, аби ніхто не почув.

Вона плакала від болю. Від сорому. Але передусім тому, що довгі два роки підготовки до Кедзю нічого не означали. Вона на роки відстає від однолітків у Сінеґарді. Не володіє бойовими мистецтвами, вже не кажучи про родинні техніки, навіть такі дурнуваті на вигляд, як у Неджі. Вона не займалася з дитинства, як Венка. Не є надзвичайно розумною й не має ейдетичної пам'яті, як Кітай.

А найгірше, що тепер вона не зможе надолужити. Жинь знала, що хоч як млосно їй від самої думки про це, але без наставництва Дзюня вона нізащо не пройде Випробування. Жоден майстер не обере учня, не спроможного битися. Сінеґард — передусім *військова* академія. Якщо вона буде неспроможною на полі бою, то в чому сенс?

Покарання від Дзюня нічим не краще за виключення з Академії. Це кінець. За рік вона повернеться в Тікані.

«Але Неджа атакував першим».

Що більше вона про це думала, то швидше з відчаю в ній кристалізувався гнів. Неджа намагався *вбити* її. Вона лише захищалася. То чому ж її вигнали з занять, а Неджа відбувся лише ляпанцем по зап'ястку?

Але саме це якраз і було зрозуміло. Неджа — сінеґардський вельможа, син Воєначальника, а вона — провінціалка без зв'язків і статусу. Виключення Неджі завдало б проблем. Він важливий. А вона ні.

Ні, з нею не можна так поводитися. Нехай вони вважають, що можуть струсити її, як сміття, але вона не лежатиме тут і не миритиметься з цим. Вона прийшла з нічого. І не збиралася повертатися в ніщо.

Ворота з внутрішнього двору розчинились, і звідти почав виходити клас. Однокласники Жинь оминали її, немовби зовсім не бачили. Затримався лише Кітай.

— Дзюнь зараз прийде, — сказав він.

Жинь схопилася за простягнуту руку й мовчки підвелася. Витерла обличчя рукавом і шмигнула носом.

— Я серйозно, — мовив Кітай. Він поклав руку їй на плече. — Неджу він відсторонив лише на тиждень.

Вона сильно стиснула його руку, досі нестямно витираючи очі.

— Це тому, що Неджа народився зі срібною ложкою в роті. Неджі все минулося, бо його батько тримає за

яйця половину факультету. Неджа з Сінеґарда, тож Неджа *особливий*, Неджа має *право* тут бути.

— Годі тобі, ти теж маєш право тут бути, ти склала Кедзю…

— Кедзю нічого не означає, — уїдливо відказала Жинь. — Кедзю — це хитрість, аби тримати неосвічених селян там, де їм і місце. Якщо комусь вдається прослизнути через Кедзю, все одно знайдуться підстави для відрахування. Кедзю тримає нижчі верстви суспільства в покорі. Дає нам можливість мріяти. Це не драбина нагору, а спосіб тримати таких, як я, саме там, де вони народилися. Кедзю — це наркотик.

— Жинь, це неправда.

— Так і *є*! — Вона гупнула кулаком у стіну. — Але вони не позбудуться мене так просто. Я не дозволю. *Не дозволю*.

Раптом Жинь хитнулася. В очах знову почорніло, але потім зір повернувся.

— Велика Черепахо, — промовив Кітай. — З тобою все гаразд?

Вона повернула голову до нього.

— Про що це ти?

— Ти спітніла.

Спітніла? Вона не спітніла.

— Усе гаразд, — промовила вона. Голос прозвучав незвично гучно, у вухах дзвеніло.

— Жинь, заспокойся.

— Я спокійна! Я абсолютно спокійна!

Вона була ні фіга не спокійна. Вона хотіла щось ударити. Хотіла закричати на когось. Гнів пульсував у ній, ніби хвиля жару.

А тоді живіт скрутило таким болем, немовби її вдарили ножем. Вона різко хапнула ротом повітря й схопилася за діафрагму. Відчуття було таке, немовби хтось водив зазубреною каменюкою в її нутрощах.

Кітай схопив її за плечі.

— Жинь? *Жинь?*

Вона відчула раптову хвилю нудоти. Удари Неджі завдали їй внутрішніх ушкоджень?

«О, просто чудово, — подумала вона. — Тепер ти не лише принижена, а й травмована. Зачекай, вони спостерігатимуть за тим, як ти заповзатимеш у клас. Неджі це сподобається».

Жинь відштовхнула руку Кітая.

— Не треба… Облиш мене!

— Але ти…

— Зі мною *все гаразд*!

Тієї ночі Жинь прокинулася від дуже дивного липкого відчуття.

Її білизна здавалася холодною, штани були такими, як тоді, коли вона ще маленькою надзюрила в ліжко вві сні. Але ноги надто липкі, щоб бути в сечі. Жинь вибралася з ліжка, серце шалено калатало в грудях, але все ж тремтливими пальцями вона запалила лампу.

Глянула на себе й мало не закричала. Свічка м’яко освітила величезні багряні плями. На ній було дуже

багато крові.

Жинь щосили намагалася вгамувати паніку, змусити себе думати раціонально. Гострого болю вона не відчувала, лише глибокий дискомфорт і роздратування. Її не вдарили ножем. Внутрішні органи також не ушкоджені. За мить свіжа цівка крові стекла вниз по нозі, і Жинь відстежила її джерело, вимазавши пальці.

Це її неабияк спантеличило.

Про дальший сон не могло бути й мови. Жинь обмоталася частиною простирадла, ще не просякнутою кров'ю, затиснула шматок тканини між ногами й вибігла зі спальні, щоб дістатися до лікарні раніше, ніж прокинеться решта студентів.

Жинь примчала до лікарні спітніла, закривавлена, на межі нервового зриву. Черговий лікар глянув на неї й покликав асистентку.

— Одна з тих ситуацій, — сказав він.

— Звісно, — здавалося, помічниця намагалася не розсміятися. Жинь не бачила в цій ситуації нічого бодай трохи смішного.

Помічниця завела Жинь за ширму, передала змінний одяг і рушник, а коли дівчина перевдяглася, всадовила її перед детальною схемою жіночого тіла.

Можливо, те, що Жинь не знала про менструації аж до того ранку, було свідченням відсутності сексуальної освіти в Тікані. Протягом наступних п'ятнадцяти хвилин помічниця лікаря детально пояснила зміни, які

відбувалися в тілі Жинь, показуючи різні місця на зображенні та жваво жестикулюючи.

— Тож ти не помираєш, любонько, твоє тіло просто відторгає внутрішній шар матки.

Жинь цілу хвилину сиділа з відвислою щелепою.

— Що за хрінь?

До спальні Жинь повернулася з надзвичайно незручним поясом, прикріпленим під штаньми, а також шкарпеткою з нагрітим сирим рисовим зерном. Дівчина поклала шкарпетку на нижню частину живота, щоб угамувати біль, але судоми були такі сильні, що вона не змогла вибратися з ліжка до початку занять.

— Може, покликати когось? — запитала Нян.

— Ні, — пробурмотіла Жинь. — Усе гаразд. Просто йди.

Вона цілий день пролежала в ліжку, у відчаї від того, що пропустила всі заняття.

«Зі мною все буде гаразд», — вона повторювала це собі знову й знову, щоб не панікувати. Один пропущений день — не катастрофа. Студенти постійно хворіють. Якщо вона попросить, Кітай поділиться своїми записами. Звісно, вона зможе все надолужити.

Але це відбуватиметься щомісяця. Кожного клятого місяця її матка розриватиметься на шматки, розсилаючи спалахи гніву тілом, роблячи Жинь роздутою, незграбною, легковажною і, що найгірше, слабкою. Не дивно, що жінки рідко затримувалися в Сінеґарді.

Жинь мала якось розібратися з цією проблемою.

Якби ж це не було так соромно. Жинь потребувала допомоги. Мабуть, у Венки вже була менструація. Але Жинь радше померла б, аніж запитала в неї, як це вирішити. Натомість якось увечері, переконавшись, що Нян і Венка заснули, Жинь пошепки поставила всі свої запитання Кужел.

Кужел голосно розсміялася в темряві.

— Просто одягай на заняття пояс. Усе буде гаразд. А до судом звикнеш.

— А як часто його треба змінювати? А раптом він протече в класі? Раптом усе потрапить на форму? Раптом хтось *побачить*?

— Заспокойся, — сказала Кужел. — Коли це трапляється вперше, завжди важко, але ти пристосуєшся. Відстежуй свій цикл, тоді знатимеш, коли це трапиться наступного разу.

Але Жинь не це хотіла почути.

— Невже немає способу позбутися цього назавжди?

— Ні, хіба що ти виріжеш собі матку, — глузливо промовила Кужел, а потім замовкла, побачивши вираз обличчя Жинь. — Я пожартувала. Насправді це неможливо.

— Це можливо, — тихо перебила розмову Арда, учениця курсу медицини. — Лікарня пропонує охочим цю процедуру. У твоєму віці навіть не знадобиться хірургічне втручання. Тобі дадуть випити суміш. Вона майже напевне зупинить цей процес.

— Серйозно? — у грудях Жинь стрепенулася надія. Вона дивилася десь посередині між двома ученицями. — А чому ж тоді ви не випили цю суміш?

Обидві з недовірою глянули на неї.

— Суміш знищить твою матку, — врешті промовила Арда. — По суті, вб'є один із внутрішніх органів. І після цього ти не зможеш мати дітей.

— А ще це до біса боляче, — сказала Кужел. — Воно того не варте.

«Але я не хочу дітей, — подумала Жинь. — Я хочу лишитися тут».

Якщо ця процедура може покласти край менструації, якщо допоможе лишитися в Сінеґарді, то воно таки того варте.

Щойно кровотеча зупинилася, Жинь повернулася до лікарні й повідомила лікареві своє бажання. Він не заперечував і навіть видався їй задоволеним.

— Я роками намагаюся вмовити на це тутешніх дівчат, — сказав він. — Але ніхто не слухає. Не дивно, що так мало з вас переживає перший рік. Це треба зробити обов'язковою умовою.

Лікар сказав Жинь почекати й пішов у задню кімнату змішувати ліки. Через десять хвилин він повернувся з горням, із якого здіймалася пара.

— Випий це.

Жинь узяла горня. Воно було з темної порцеляни, тож дівчина не розуміла, якого кольору рідина всередині. Вона замислилася — чи мала б щось

відчувати? Це важливо, адже так? У неї ніколи не буде дітей. Після цього ніхто не схоче одружитися з нею. Чи повинно це щось означати для неї?

Ні. Звісно ж, ні. Якби вона хотіла розжиріти з крикливими виродками, то лишилася б у Тікані. Вона прийшла до Сінеґарда, щоб утекти від такого майбутнього. То чого ж вагатися тепер?

Жинь пошукала в собі бодай натяк на якийсь жаль. Нічого. Вона не відчувала абсолютно нічого, так само як того дня, коли поїхала з Тікані, спостерігаючи, як брудне містечко назавжди лишається позаду.

— Болітиме, — застеріг лікар. — Значно дужче, ніж боліло під час менструації. Упродовж наступних кількох годин твоя матка зруйнується. Після цього вона повністю припинить функціонувати. Коли твоє тіло дозріє, тобі зможуть зробити операцію й видалити матку повністю, але до того часу це вирішить твою проблему. Доведеться пропустити щонайменше тиждень занять. Але потім ти навічно будеш вільна. А тепер я мушу ще раз тебе запитати, чи ти впевнена, що й справді цього хочеш.

— Я впевнена, — Жинь уже не хотіла про це думати. Вона затамувала подих і, скривившись, піднесла горня до рота.

Лікар додав меду, аби приховати гіркоту, але від цього смак напою став ще жахливішим. Його запах чимось скидався на запах опіуму. Їй довелося ковтати багато разів, щоб випити все. Коли допила, відчуття

було таке, немовби живіт занімів, химерно наповнився, роздувся і став ніби гумовим. Через декілька хвилин унизу живота з'явилося дивне поколювання, наче зсередини її хтось колов крихітними голочками.

— Повертайся до спальні, доки не почало боліти, — порадив лікар. — Я скажу майстрам, що ти захворіла. Медсестра зайде ввечері. Їсти тобі не хотітиметься, однак я скажу, щоб про всяк випадок хтось із однокласників приніс тобі вечерю.

Жинь подякувала й, похитуючись, побігла до гуртожитку, міцно обхопивши руками живіт. Поколювання перетворилося на гострий біль, який швидко розходився нижньою частиною тулуба. Їй здавалося, немовби вона проковтнула ножа і тепер він проходить усередині неї повільне коло.

Якимось чином їй таки вдалося дістатися ліжка.

«Біль — це просто сигнал», — сказала вона собі. Вона могла не звертати на нього уваги. Вона могла… могла…

Це було жахливо. Жинь голосно застогнала.

Вона спала небагато, натомість лежала в заціпенінні від лихоманки. Марила, крутилася, їй снилися ненароджені, деформовані немовлята, яких Тобі витягував з її живота п'ятьма пазурами.

— Жинь. Жинь?

Над нею хтось схилився. Це Нян принесла дерев'яну миску.

— Я принесла тобі трохи зимового динного супу. — Нян присіла біля Жинь і піднесла миску їй до обличчя.

Жинь зробила один ковток. У животі болісно закрутило.

— Усе гаразд, — слабко промовила вона.

— Тут ще знеболювальне. — Нян підсунула до неї горня. — Лікар сказав, що якщо захочеш, то можеш випити його зараз, але не обов'язково.

— Жартуєш? Давай сюди!

Жинь схопила горня й випила одним ковтком. У голові миттю все попливло. Кімната стала чарівно розмитою. Гострий біль у животі зник. А потім щось піднялося в горлі. Жинь перехилилася через край ліжка й виблювала в тазик, який поставила там заздалегідь. На порцеляну бризнула кров.

Вона глянула на тазик із ненормальним задоволенням. «Краще спливати кров'ю в такий спосіб, — подумала вона, — аніж повільно, щомісяця, роками».

Не припиняючи блювати, Жинь почула, як двері спільної спальні розчинилися. Хтось зайшов і зупинився біля неї.

— Ти божевільна, — сказала Венка.

У Жинь із рота цівкою стікала кров, але вона підняла погляд на дівчину й посміхнулася.

На заняття Жинь змогла повернутися лише через чотири дні, які провела в мареннях. Коли вона таки витягла себе з ліжка, ігноруючи рекомендації Нян та лікаря, то усвідомила, що безнадійно відстала.

З лінгвістики вона пропустила тему про дієвідмінювання в муґенській мові, з історії — про смерть Червоного Імператора, зі стратегії — аналіз географічних прогнозів Суньдзи, а з медицини — добрячий шмат інформації про накладання шин. Жинь не сподівалася на поблажливість майстрів і не отримала її.

Майстри ставилися до неї так, немовби вона пропустила заняття з власної провини (ну так воно й було). Жинь не мала виправдання й мусила прийняти наслідки свого вчинку.

Дівчина відповідала неправильно щоразу, коли майстри викликали її. Завалила всі іспити. Але не скаржилася. Цілий тиждень мовчки мирилася зі ставленням майстрів.

Дивно, але в неї не було бажання опустити руки, навпаки, здавалося, що з очей упала пелена. Перші тижні в Сінеґарді скидалися на мрію. Затьмарена чарівністю міста й Академії, вона дозволила собі розслабитися.

А тепер отримала болісне нагадування, що легко може втратити місце тут.

Кедзю нічого не означав. Кедзю перевіряв її вміння декламувати, немов папуга, вірші з пам’яті. Чому їй узагалі спало на думку, що це якось допоможе підготуватися до навчання в такому закладі, як Сінеґард?

Але якщо Кедзю чогось її навчив, то це того, що ціна успіху — біль.

І що вона вже давно себе не обпікала.

В Академії вона стала надто задоволена своїм життям. Розлінилася. Втратила розуміння того, що стоїть на кону. Їй потрібно було нагадати, що вона — порожнє місце, що її можуть будь-якої миті відіслати додому. Що в Сінеґарді вона була жалюгідною, але в Тікані на неї чекало гірше, значно гірше життя.

«Він дивиться на тебе і облизує губи. Веде тебе до ліжка. Просуває руку між ногами. Ти кричиш, але ніхто не почує».

Вона залишиться. Залишиться в Сінеґарді, навіть якщо це її вб'є.

Жинь занурилася в навчання. Заняття стали схожими на війну, кожна відповідь — на битву. З кожною піднятою рукою та кожним домашнім завданням вона виступала проти Неджі, Венки та всіх інших сінеґардців. Жинь мусила довести, що заслуговує лишитися, заслуговує продовжити підготовку.

Знадобилася невдача, аби нагадати, що вона не схожа на сінеґардців, вона з дитинства не володіла мовою призахідників, не знала системи командування в Імперській Міліції, не знала політичних відносин між дванадцятьма Воєначальниками, як пальці на своїй руці. Сінеґардці всотували ці знання з самого дитинства. Вона мала їх набути.

Кожну годину неспання, яку Жинь проводила не в класі, вона просиджувала в архівах. Обов'язкові тексти читала вголос, обгортаючи язиком незнайомий сінеґардський діалект, аж доки не прибрала зі своєї вимови навіть натяк на південну говірку.

Жинь знову почала себе обпікати. У болю вона знаходила звільнення, біль був затишним, знайомим. Це був добре проторований шлях. Успіх вимагає жертв. Жертва означає біль. Успіх означає біль.

Жинь відмовилася від сну. Вона сиділа в першому ряду, тож шансів покуняти не мала. У неї постійно боліла голова. Її завжди нудило. Вона відмовилася від їжі.

Жинь змушувала себе страждати. Але всі її варіанти однаково вели до страждань. Вона могла втекти. Могла сісти на човен і податися до іншого міста. Могла продавати наркотики для інших опіумних контрабандистів. А якщо до цього дійде, могла навіть повернутися до Тікані й вийти заміж, приховавши, що вона не може мати дітей, аж доки не стане запізно.

Але страждання, які вона переживала зараз, були гарними стражданнями. Були радісними, бо вона сама обрала їх для себе.

Через місяць Жинь отримала найвищий бал в одному з частих іспитів Дзіми з лінгвістики. Вона обійшла Неджу на два бали. Коли Дзіма оголосила п'ять найвищих результатів, Жинь різко підскочила, приємно вражена.

Вона ночами ниділа над дієслівними часами мови призахідників, неймовірно заплутаними. Сучасна призахідницька була з тих мов, у яких ні закону, ні сенсу. Правила майже випадкові, вимова — безладна, ще й безліч винятків.

Жинь не розуміла призахідницької, тож завчала її напам'ять, як і все, чого не розуміла.

— Добре, — сухо промовила Дзіма, передаючи Жинь екзаменаційний сувій.

Жинь вразило те, як хороше їй стало від цього «добре».

Вона усвідомила, що похвала майстрів додає сили. Похвала означає, що Жинь нарешті, *нарешті* отримує підтвердження того, що вона — не порожнє місце. Вона може бути розумною, гідною чиєїсь уваги. Жинь обожнювала похвалу, прагнула її, потребувала, а потім усвідомила, що знаходить полегшення, лише отримуючи її.

Жинь усвідомила й те, що до похвали відчуває те саме, що відчувають залежні від опіуму. З кожним свіжим вливанням лестощів усі думки зосереджуються лише на тому, як отримати ще. Досягнення п'янять. Невдача гірша за ломку. Гарна оцінка за контрольну дарує лише недовге полегшення й тимчасовий привід для гордощів: вона насолоджувалася періодом слави кілька годин, а потім починала панікувати через наступну контрольну.

Вона так сильно прагнула похвали, аж відчувала це прагнення кістками. І, як усі залежні, робила що завгодно, аби її отримати.

За наступні кілька тижнів Жинь пробилася з числа гірших і стала однією з найкращих студенток з усіх предметів. І щоразу за найвищі оцінки вона змагалася з Неджею та Венкою. А в лінгвістиці тепер стала другою після Кітая.

Особливо їй подобалася стратегія.

Сивовусий майстер Ірдзях став її першим учителем, який у методах навчання не покладався на чисте запам'ятовування. Він змушував студентів розв'язувати логічні задачі. Спонукав давати визначення поняттям, які вони сприймали як належне, наприклад: *перевага, перемога, війна*. Він відмовлявся приймати нечітко сформульовані відповіді або ж відповіді з множинними тлумаченнями. Він розширював їхній розум, ущент розбивав уявлення, а потім складав їх заново.

Ірдзях хвалив украй рідко, але коли таки хвалив, то так, щоб усі точно почули. Його похвали Жинь прагнула понад усе.

Вони вже закінчили аналізувати «Принципи війни» Суньдзи, і тепер другу половину кожного заняття Ірдзях відводив на створення гіпотетичних військових ситуацій та спонукав усіх присутніх міркувати над пошуком виходу з різних скрутних становищ. Іноді таке моделювання включало лише питання логістики («Підрахуйте, скільки часу і припасів знадобиться, щоб

перевести війська зазначеного розміру через цю протоку»). Іноді він розгортав перед ними мапи, позначав символами, зі скількома загонами вони можуть працювати, а потім спонукав розробляти план битви.

— Ви застрягли за цією річкою, — пояснив Ірдзях. — Ваші війська у вигідній позиції для віддаленого бою, але в основної колони закінчилися стріли. Що робитимете?

Більшість класу запропонувала захопити ворожі вози зі зброєю. Венка хотіла й зовсім відмовитися від ідеї віддаленого бою й розпочати безпосередню фронтальну атаку. Неджа запропонував доручити навколишнім фермерам масово взятися за виготовлення стріл.

— Треба зібрати опудала в тамтешніх фермерів, — сказав Кітай.

Неджа пхикнув.

— Що?

— Нехай говорить, — сказав Ірдзях.

— Одягти на них запасні форми, посадовити в човни й відправити річкою вниз, — продовжив Кітай, ігноруючи Неджу. — Ця територія — гірська, славиться стрімкою течією. Можемо припустити, що недавно йшов дощ, тож має бути й туман. Ворогу буде важко чітко розгледіти річку. Їхні лучники помилково сприймуть опудала за солдатів і стрілятимуть, доки ті не стануть схожими на гольниці.

У цьому завданні Кітай переміг.

Іншого дня Ірдзях показав їм мапу району біля гори Вудан з двома червоними хрестиками, які позначали два батальйони Федерації, що оточили нікарську армію з обох боків долини.

— Ви опинилися в пастці в цій долині. Більшість селян евакуювали, але генерал Федерації тримає заручниками повну школу дітей. Він стверджує, що відпустить їх, якщо ваші батальйони здадуться. У вас жодних гарантій, що він дотримає слова. Якою буде ваша відповідь?

Вони довго та пильно розглядали мапу. Їхні війська не мали переваг, легко вибратися теж не вийшло б.

Навіть Кітай був спантеличений.

— Спробувати атакувати з лівого флангу? — запропонував він. — Евакуювати дітей, поки вони будуть під наглядом невеликої групи бійців?

— Вони на височині, — сказав Ірдзях. — І застрелять вас раніше, ніж ви матимете шанс дістати зброю.

— Підпалити долину, — спробувала Венка. — Відволікти їх димом?

— Гарний спосіб спалити й себе, — гмикнув Ірдзях. — Пам’ятайте: ви не на височині.

Жинь підняла руку.

— Розділити війська на дві частини й одну відправити на дамбу. Зруйнувати дамбу. Затопити долину. Нехай усі всередині потонуть.

Однокласники обернулися до неї з нажаханими поглядами.

— Лишити дітей, — додала вона. — Їх не врятуєш.

Неджа голосно розсміявся.

— Ідіотко, ми намагаємося *перемогти* в цій моделі.

Ірдзях жестом наказав Неджі замовкнути.

— Жунінь, прошу пояснити.

— У цій ситуації нам однаково не перемогти. А якщо ставки такі високі, я поставила б усе. Так вони загинуть, а ми втратимо половину військ, але не більше. Суньдзи пише, що жодна битва не відбувається відокремлено. Це лише один невеликий крок у великій схемі війни. Із ваших даних виходить, що війська Федерації численні. Припускаю, вони становлять чималий відсоток усієї армії Федерації. Тож якщо ми пожертвуємо частиною власних військ, то зменшимо їхню перевагу в усіх наступних битвах.

— Ти радше вб'єш своїх людей, аніж випустиш війська супротивника? — запитав Ірдзях.

— Убити — це не те саме, що дозволити загинути, — заперечила Жинь.

— Але жертви неминучі.

Жинь похитала головою.

— Не випускайте ворога, якщо він точно стане загрозою згодом. Позбудьтесь його. Якщо ворог зайшов так далеко вглиб материка, то знає географію майже всієї країни. Це наш єдиний шанс знищити основну бойову міць ворога.

— Суньдзи казав залишати ворогу вільний вихід, — сказав Ірдзях.

Жинь подумала, що це один із найтупіших принципів Суньдзи, але квапливо сформулювала контраргумент:

— Але, радячи залишати вихід вільним, Суньдзи не мав на увазі *дозволити* скористатися цим виходом. Ворог має лише вірити в те, що ситуація не така безнадійна, як насправді, щоб у відчаї не наробив дурниць і не завдав руйнувань обом сторонам. — Жинь трохи поміркувала. — Гадаю, вони можуть спробувати випливти.

— Вона говорить про знищення цілих селищ! — запротестувала Венка. — Не можна так просто зруйнувати дамбу. На те, щоб її відбудувати, підуть роки. Під водою опиниться не лише долина, а й уся дельта річки. Буде голод. Дизентерія. Занепаде сільське господарство в цілому регіоні, виникне безліч проблем з розміщенням населення, що означатиме десятиліття животіння на межі…

— Ці проблеми можна вирішити, — уперто наполягала на своєму Жинь. — А яке твоє рішення? Дозволити Федерації вільно розгулювати в центральній частині країни? Коли ворог окупує всю країну, від сільськогосподарських регіонів буде не набагато більше користі. Ти пропонуєш піднести їм на тарілочці всю країну?

— Годі, годі! — Ірдзях ляснув по столу, аби їх втихомирити. — Ніхто не переміг. Сьогодні ви мене

розчарували. Жунінь, я хочу з тобою поговорити. До мого кабінету.

— Як ти дійшла до такого рішення? — Ірдзях підняв зошит. Жинь упізнала на ньому власний нерозбірливий почерк.

Минулого тижня Ірдзях доручив їм написати есе з розв'язанням іншої моделі — суперечливого сценарію, за яким Міліція втрачає підтримку населення у війні проти Федерації. Військові вже не могли розраховувати на селян у забезпеченні солдатів їжею, а тварин кормом, не могли використовувати їхніх домівок для розміщення, не захоплюючи їх силоміць. Насправді спалахи гніву повстанців у сільських регіонах суттєво ускладнюють координацію військових маневрів.

Рішення Жинь полягало в тому, щоб спалити одне з дрібних острівних селищ.

Складність була в тому, що цей острів належав Імперії.

— На першому занятті з майстром Їмом ми говорили про те, що втрата Спіру поклала край Другій Маковій війні, — сказала вона.

Ірдзях насупився.

— У цьому есе ти спиралася на Спірлійську різанину?

Жинь кивнула.

— Загибель Спіру під час Другої Макової війни стала останньою краплею терпіння для призахідників і завдала їм таких незручностей, що вони виступили проти просування муґенців углиб континенту.

Я подумала, що знищення іншого невеликого острова могло б так само вплинути на населення Нікані, переконати, що реальна загроза — це муґенці. Нагадати їм про цю загрозу.

— Загони Міліції, які нападають на провінцію Імперії, без сумніву, сприйняли б зовсім інакше, — заперечив Ірдзях.

— А ніхто й не *дізнався б*, що то загони Міліції, — відповіла Жинь. — Ми прикинулися б загоном Федерації. Певно, я мала б краще пояснити це в есе. Звісно, було б ліпше, якби муґенці просто просунулися далі й напали на цей острів замість нас, але в таких речах на випадок не можна сподіватися.

Ірдзях повільно кивав, перечитуючи її есе.

— Жорстоко. Жорстоко, але розумно. Гадаєш, саме так усе й сталося?

Це запитання вона зрозуміла не одразу.

— У моделі чи під час Макових війн?

— Макових війн, — Ірдзях нахилив голову, уважно спостерігаючи за Жинь.

— Я не до кінця переконана, що цього не було, — сказала Жинь. — Є всі підстави вважати, що напад на Спір дозволили заради успіху.

З виразу обличчя Ірдзяха нічого не зчитувалося, але він замислено постукував пальцями по дерев'яному столу.

— Поясни.

— Мені важко повірити в те, що найсильніший бойовий підрозділ Міліції вдалося так легко винищити. Це, а також те, що острів мав підозріло слабку оборону.

— На що ти натякаєш?

— Я не впевнена, але скидається на те… Хочу сказати, що, можливо, хтось ізсередини — нікарський генерал або хтось інший із доступом до певної інформації — знав про напад на Спір, але нікого не попередив.

— І навіщо б нам хотіти втратити Спір? — тихо запитав Ірдзях.

Жинь на мить замислилася, щоб сформулювати зв'язний аргумент.

— Можливо, вони знали, що призахідники цього не стерплять. Можливо, хотіли отримати підтримку населення, щоб відволікти селян від «Червоних лахмітників». Можливо, ми мусили чимось жертвувати, і Спір мав меншу цінність за всі інші регіони. Ми не могли дозволити, щоб гинули нікарці. А спірлійці — чому ні?

Почавши говорити, Жинь засумнівалась у своїй позиції, але коли закінчила думку, відповідь видалася їй на диво переконливою.

Схоже, Ірдзяха її слова не на жарт стурбували.

— Ти повинна розуміти, що це дуже непевна частина історії Нікані, — сказав він. — Те, як обійшлися зі спірлійцями… прикро. Імперія століттями використовувала їх та експлуатувала. Їхніх воїнів

вважали за злих псів. Дикунів. Доки до Сінеґарда на навчання не прибув Алтань, сумніваюся, що хтось узагалі вірив, що спірлійці здатні на складне мислення. Нікань не любить говорити про Спір, і зовсім не безпідставно.

— Так, пане. Це була лише теорія.

— Хай там як, — Ірдзях відкинувся на спинку стільця, — я хотів обговорити не це. Твоя стратегія в долині задовольняла умови вправи, але жоден компетентний правитель ніколи не віддасть такого наказу. Знаєш чому?

Жинь замислилася.

— Я сплутала тактику з основною стратегією, — нарешті відповіла вона.

Ірдзях кивнув.

— Поясни.

— *Тактика* спрацювала б. Можливо, ми б навіть виграли війну. Але жоден правитель не обрав би такого варіанта, бо врешті країна розпалася б на частини. Моя тактика не лишає простору для миру.

— Чому так? — наполягав Ірдзях.

— Венка мала слушність щодо знищення сільськогосподарського центру. Нікань роками потерпала б від голоду. Усюди почалися б повстання на кшталт «Опери червоних лахмітників». Люди винуватили б Імператрицю в тому, що голодують. Якби ми вдалися до моєї стратегії, то, ймовірно, далі розпочалася б громадянська війна.

— Добре, — сказав Ірдзях. Він звів брови догори. — Дуже добре. Знаєш, а ти дивовижно кмітлива.

Жинь спробувала приховати радість, хоча відчула, як тілом розходиться хвиля тепла.

— Постарайся гарно показати себе на Випробуваннях, — продовжив Ірдзях. — З тебе вийде гарна учениця стратегії.

За інших обставин його слова викликали б у неї захват. Жинь спромоглася витиснути з себе покірну усмішку.

— Не певна, що зайду так далеко, пане.

Ірдзях здивовано смикнув бровою.

— Чому це?

— Майстер Дзюнь вигнав мене зі своїх занять. Імовірно, пройти Випробування я не зможу.

— Як, заради небес, це трапилося? — наполегливо запитав Ірдзях.

Вона переповіла йому останнє, доленосне заняття з Дзюнем, не завдаючи собі клопоту прикрашанням історії.

— Він вигнав Неджу й тимчасово відсторонив його від занять, а мені наказав не повертатися.

— О, — насупився Ірдзях. — Дзюнь покарав тебе не через бійку. У свій перший рік Тобі з Алтанем поводилися значно гірше. Дзюнь покарав тебе лише через пуристичне ставлення до навчання. На його думку, будь-який студент, якщо він не нащадок Воєначальника, не заслуговує на його час. Але

не зважай на те, що там собі думає Дзюнь. Ти розумна і без проблем опануєш які завгодно техніки, над якими вони працювали цього місяця.

Жинь похитала головою.

— Це нічого не змінить. Він не дозволить мені повернутися.

— *Що?* — Ірдзях аж розлютився. — Це абсурд. Дзіма знає про це?

— Дзіма не може втручатись у викладання бойових мистецтв. Або не хоче. Я питала. — Жинь підвелася. — Дякую за приділений час, пане. Якщо я пройду Випробування, то вважатиму за честь навчатися під вашим керівництвом.

— Ти знайдеш спосіб, — сказав Ірдзях. У його очах спалахнули іскорки. — Суньдзи знайшов би.

Жинь не була до кінця відвертою з Ірдзяхом. Він мав рацію — вона *знайде* спосіб.

Для початку не варто відмовлятися від вивчення бойових мистецтв. Дзюнь заборонив їй ходити на його заняття, але не до бібліотеки. У сінеґардських стосах літератури було безліч довідників із бойових мистецтв — найбільша колекція в імперії. Жинь мала доступ до більшості родинних технік, включно з тими, які так ретельно охороняли, наприклад, у домі Їнь.

У ході пошуків Жинь з'ясувала, що наявна література про бойові мистецтва надзвичайно детальна та страшенно складна. Дізналася, що бойові мистецтва спираються передусім на походження: різні форми

належать різним родинам, однакові техніки вивчають та вдосконалюють учні одного майстра. Дуже часто школи руйнують суперництво чи розколи, тож техніки розщеплюються й розвиваються вже незалежно.

Історія була надзвичайно цікавою, захопливою, майже як романи. Проте, як виявилося, виконати ці техніки на практиці пекельно складно. Більшість книжок були надто туманними, аби слугувати корисними довідниками. Чимало авторів розраховували на те, що студент читатиме книжку разом із майстром, який зможе продемонструвати все наживо. Інші докладно описували на багатьох сторінках дихальні техніки певної школи та філософію бою, але лише принагідно згадували удари ногами чи руками.

— Я не хочу читати про рівновагу у всесвіті, — бурчала Жинь, відкладаючи вже чи не сотий прочитаний текст. — Я хочу навчитися битись.

Вона спробувала попросити про допомогу когось із учнів.

— Вибач, — сказала Кужел, намагаючись не дивитися їй у вічі. — Дзюнь сказав, що навчати першокурсників за стінами тренувальних кімнат буде порушенням правил.

Жинь сумнівалася, що таке правило справді існує, але мала б здогадатися, що не варто звертатися по допомогу до Дзюневих учнів.

Просити Арду також було марно, адже весь свій час вона проводила в лікарні з Еньжо й не поверталася до

спальні раніше, ніж опівночі.

Жинь довелося вчитися самотужки.

Через півтора місяця вона нарешті знайшла золоту жилу інформації в текстах Ха Сідзіня, квартирмейстра часів Червоного Імператора. Інструкції Сідзіня були дуже ретельно проілюстровані та доповнені детальними описами й чітко підписаними схемами.

Жинь радісно перегортала сторінки. Ось воно. Саме це їй було потрібно.

— Ти не можеш узяти цю книжку, — сказав учень за столом у першому ряду.

— Чому?

— Вона з заборонених полиць, — промовив той, немовби це очевидно. — Першорічки не мають до них доступу.

— О. Вибач. Я віднесу її назад.

Жинь пройшла до віддаленого кінця бібліотеки. Вона крадькома роззирнулася, аби переконатися, що ніхто не дивиться. Заштовхала книжку під сорочку. А потім розвернулася й швидко пішла геть.

Жинь студіювала на самоті у дворі, тримаючи книжку в руці. Вона навчилася надавати форми повітрю кулаками, уявляти, що тримає в руках велику обертову кулю, щоб формувати свої рухи. Навчилася впиратися ногами в землю так, щоб її не міг зсунути навіть удвічі важчий суперник, і тримати великий палець зовні, виставляючи кулаки, щоб завжди прикривати обличчя, а також швидко і плавно відновлювати рівновагу.

Їй дуже добре вдавалося бити руками нерухомі предмети.

Вона регулярно ходила на бої на арені. Приходила до підвалу завчасно й займала місце біля огорожі, щоб не пропустити жодного удару, стусана чи кидка. Вона сподівалася, що, спостерігаючи за двобоями учнів, всотає їхні техніки.

Певною мірою це й справді допомагало. Уважно спостерігаючи за рухами учнів, Жинь навчилася визначати правильне місце та час для різних технік. Коли бити ногою, коли ухилитися, коли нестямно качатися на підлозі, щоб уникнути… Заждіть-но, ні, це випадково, Дзіха просто спіткнувся. Жинь не мала м'язової пам'яті у двобої з кимось іншим, тож мусила втримувати ці умови в голові. Але уявні двобої все ж краще, ніж нічого.

А ще вона ходила на бої, щоб подивитися на Алтаня.

Вона б збрехала, не визнавши, що отримує величезне естетичне задоволення, просто спостерігаючи за ним. З гнучким мускулястим тілом та відточеною лінією підборіддя, Алтань, без сумнівів, був вродливим.

А ще він був взірцем чудової техніки бою. В Алтаня було все, що радив мати текст Сідзіня. Він ніколи не забував про оборону, не дозволяв собі відкритися, не відволікався. Ніколи не виказував наступного руху, безцільно не розхитувався й не спирався на п'яти,

демонструючи супернику, коли збирається вдарити. Він завжди атакував із кутів і ніколи прямо.

Жинь від початку розуміла, що Алтань просто гарний, сильний боєць. Тепер вона бачила, що він у всіх значеннях геній. Його техніка бою спиралася на тригонометрію й була чудовим поєднанням прорахунку траєкторій та віддачі. Він послідовно перемагав, бо мав бездоганний контроль над дистанцією та моментом крутіння. Він довів математику бою до рівня науки.

Він бився часто. Упродовж семестру кількість викликів зростала — здавалося, кожен учень Дзюня хотів здолати його.

До кінця осені Жинь бачила, як Алтань бився двадцять п’ять разів. І жодного двобою він не програв.

Розділ 6

Зима опустилася на Сінеґард раптово. Студенти ще тішилися приємним днем і осіннім сонцем, а вже наступного ранку побачили, що Академію вкрила холодна снігова ковдра. Снігом можна було помилуватися зо дві безхмарні хвилини. А потім від нього були самі незручності.

Уся територія Академії перетворилася на небезпечну зону, де можна було запросто щось собі зламати: струмки замерзли, сходи стали сльотавими й слизькими. Заняття, які раніше проводилися надворі, тепер перемістили до приміщень. Першорічкам доводилося регулярно посипати сіллю кам'янисті переходи, щоб сніг потанув, проте через слизькі стежки все одно до лікарні тягнувся постійний потік студентів.

З огляду на те, як проходили заняття з вірувань, холодна погода стала останньою краплею для більшості першорічок, які періодично навідувалися до саду, сподіваючись, що, можливо, Дзян усе-таки з'явиться. Але чекати на вічно відсутнього вчителя в саду, де ростуть наркотики, — це одне, а чекати в мороз — зовсім інше.

За декілька місяців після початку семестру Дзян жодного разу не прийшов на заняття. Студенти зрідка помічали його на території Академії, коли він робив щось недозволене й грубе. Якось він вибив у Неджі з рук

тацю з обідом і пішов собі далі, насвистуючи; поплескав Кітая по голові зі звуком, схожим на голубине вуркотання; а ще спробував відрізати Венці волосся садівничими ножицями.

Щоразу, коли студентам вдавалося підловити його та запитати про курс, Дзян притискав до рота лікоть, видавав непристойний звук пукання й ухилявся від відповіді.

Жинь єдина продовжувала приходити до саду вірувань, і то лише тому, що там було зручно тренуватися. Оскільки тепер першорічки сердилися й уникали саду, він став єдиним місцем, де вона точно могла лишитися сама.

Жинь була вдячна за те, що ніхто не бачив, як вона невміло продиралася крізь текст Сідзіня. Основи вона засвоїла без значних труднощів, але з'ясувала, що навіть другу форму страшенно складно зібрати докупи.

Сідзінь захоплювався роботою ногами зі стрімкими перекрутами. Ось тут вона й запнулася на схемах. На кожній новій ілюстрації ноги моделі були розташовані зовсім під інакшим кутом, ніж на попередній. Сідзінь писав, що для того, щоб боєць міг звільнитися з будь-якого незручного становища, навіть близько до поразки, він має досягти ідеальної рівноваги, а отже, здобути перевагу в більшості бойових позицій.

У теорії це звучало непогано. А на практиці означало багато падінь.

Сідзінь радив учням відпрацьовувати першу форму на високій поверхні, бажано товстій гілці чи верхівці стіни. Пішовши проти здорового глузду, Жинь видерлася на середину великої верби, що нависала над садом, і нерішуче ступила на гілку.

Попри відсутність Дзяна протягом усього семестру, сад лишався дуже добре доглянутим. Він був калейдоскопом яскравих, сліпучих кольорів, схожих на колірні схеми зовнішнього оздоблення тіканійських будинків розпусти. Навіть у холод фіолетові та кривавочервоні маки рясніли цвітом, а листя було підстрижене охайними рядами. Кактуси, які від початку семестру встигли збільшитися вдвічі, пересадили до нових глиняних горщиків, розфарбованих похмурими чорнопомаранчевими орнаментами. Люмінесцентні гриби так само пульсували тьмяним тривожним сяйвом, немовби крихітні чарівні ліхтарики.

Жинь уявила, що людина, залежна від опіуму, могла сидіти тут цілими днями. Вона замислилася: може, Дзян саме це й робив.

Непевно стоячи на вербовій гілці та силкуючись втримати рівновагу під натиском сильного вітру, Жинь тримала в одній руці книжку, бурмочучи вголос вказівки, та намагалася відповідним чином розставити ноги.

— Праву стопу виставляємо, вказуємо нею прямо. Ліву стопу назад, перпендикулярно прямій лінії правої. Переносимо вагу вперед, піднімаємо ліву ногу…

Жинь розуміла, чому Сідзіню це здавалося гарним тренуванням рівноваги. Але також вона розуміла, чому Сідзінь категорично не радив займатися на самоті. Жинь небезпечно похитнулася і змогла відновити рівновагу лише після кількох секунд нестямного розмахування руками, коли навіть серце перестало битися. «Заспокойся. Зосередься. Праву ногу вгору, заводимо її за…»

Голосно насвистуючи «Дотики Хранителя Воріт», з-за рогу вийшов майстер Дзян.

Права нога Жинь зісковзнула. Дівчина звісилася за край гілки, впустила книжку й гепнулася б на кам'яну підлогу, якби не втрапила лівою щиколоткою в розвилку двох гілок.

Коли її обличчя опинилося за кілька сантиметрів від землі, Жинь смикнуло, і вона голосно видихнула з полегшенням.

Дзян мовчки дивився на неї. Жинь також витріщилася на нього, у голові гуло, коли кров приливала до скронь. Остання нота Дзянової пісні обірвалась і стихла в завиваннях вітру.

— Ну привіт, — нарешті промовив він. Його голос цілком личив поведінці: безтурботний, незацікавлений та ідилічно допитливий. За інших обставин він видався б їй заспокійливим.

Жинь незграбно силкувалася підтягтися вгору.

— З тобою все гаразд? — запитав він.

— Я застрягла, — пробурмотіла дівчина.

— Гмм… Схоже на те.

Було очевидно, що він не збирався їй допомагати. Жинь висмикнула щиколотку з гілки і з болісним стогоном приземлилася просто біля Дзянових ніг. Щоки горіли, вона підвелася та обтрусила сніг із форми.

— Елегантно, — зауважив Дзян.

Він нахилив голову ліворуч, пильно вивчаючи Жинь, немов особливо цікавий екземпляр. Зблизька Дзян видавався ще дивакуватішим, ніж здавалося раніше. Його обличчя було загадкою: жодних вікових зморшок, але і юністю воно не пашіло, радше було мовби невразливим, схожим на гладенький камінь. Очі у Дзяна були блідо-блакитні, і таких очей в імперії Жинь не бачила більше ні в кого.

— А ти безстрашна, правда ж? — він говорив так, немов намагався не розсміятися. — І часто ти гойдаєшся на деревах?

— Ви налякали мене, пане.

— Гмм, — він надув щоки, немов мала дитина. — Ти улюбленица Ірдзяха, так?

Жинь умить зашарілася.

— Я… Я хотіла сказати, що ні…

— Це ти. — Він почухав підборіддя, підняв із землі її книжку та з легкою цікавістю почав гортати сторінки. — Мале смагляве сільське диво. Він постійно торочить про тебе.

Жинь посовала ногою, розмірковуючи, до чого він хилить. Це був комплімент? Слід подякувати? Дівчина

заправила пасмо волосся за вухо.

— Гм.

— О, прикидайся сором'язливою. Тобі це подобається, — Дзян побіжно опустив погляд на книгу, а потім знову глянув на неї. — Звідки в тебе підручник Сідзіня?

— Знайшла в архіві.

— Ага. Я віднесу його назад. Ти не безстрашна. Просто дурна.

Побачивши спантеличений вираз обличчя Жинь, Дзян пояснив:

— Дзюнь категорично заборонив вивчати Сідзіня щонайменше до другого року навчання.

Цього правила вона не чула. Не дивно, що учень не дозволив їй узяти книжку з архіву.

— Дзюнь вигнав мене зі своїх занять. Я не знала.

— Дзюнь тебе вигнав, — повільно повторив Дзян. Жинь не розуміла, чи вразила його ця новина. — Що ж, заради небес, ти йому заподіяла?

— Гм. Типу побилася з іншим студентом під час уроку. Це він почав, — швидко додала вона. — Я маю на увазі, інший студент.

Це справило на Дзяна враження.

— Дурна, ще й нестримана.

Його погляд блукав рослинами на полиці позаду Жинь. Дзян обійшов її, підніс макову квітку до носа і обережно вдихнув. Скривився. Поліз у глибоку

кишеню мантії, витягнув пару ножиць, а потім зрізав стебло й кинув на купу в кутку саду.

Жинь почала відступати вбік до воріт. Можливо, якщо вона піде зараз, то Дзян забуде про книжку.

— Мені шкода, якщо я не мала б тут бути…

— О ні, тобі не шкода. Ти лише роздратована, що я перервав твоє тренування, і сподіваєшся, що я не згадуватиму, що ти поцупила книжку. — Дзян зрізав ще одне макове стебло. — А ти смілива, знаєш? Дзюнь тебе вигнав, і ти подумала, що самотужки вивчиш Сідзіня.

Він ледь чутно засопів. Жинь не одразу зрозуміла, що то він сміявся.

— Що смішного? — наполегливо запитала вона. — Пане, якщо ви збираєтеся доповісти про мене, то я лише хочу сказати…

— О, я не збираюся доповідати про тебе. Хіба ж це не весело? — Він досі здавлено хихотів. — Ти справді намагалася вивчити Сідзіня за книжкою? Передсмертне бажання вже загадала?

— Це не так складно, — захищаючись, промовила вона. — Я просто виконувала все, як на картинках.

Дзян повернувся до неї, на його обличчі читалася неприхована недовіра. Він розгорнув книжку, вправно прогортав сторінки, а потім зупинився на одній ілюстрації з детальним описом першої форми. Він змахнув книжкою перед Жинь.

— Ось цю. Виконай її.

Жинь послухалася.

Це була нелегка форма, сповнена дрібних рухів та бальної зміни кроків. Виконуючи рухи, Жинь заплющила очі. Вона не могла повністю зосередитися, бачачи перед собою люмінесцентні гриби та химерне пульсування кактусів.

Коли вона розплющила очі, Дзян уже не сміявся.

— Ти й близько не готова до Сідзіня, — сказав майстер. Він однією рукою загорнув книжку.— Дзюнь мав рацію. З твоїм рівнем цього тексту й торкатися не можна.

На Жинь накотила хвиля переляку. Якщо текстом Сідзіня їй користуватися не можна, то вона може вирушати до Тікані просто зараз. Жинь не знайшла жодної книжки, хоча б уполовину такої ж корисної чи розумної.

— Тобі можуть стати в пригоді принципи, засновані на тваринах, — продовжив Дзян. — Робота Їньменя. Попередника Сідзіня. Чула про такого?

Жинь спантеличено глянула на майстра.

— Я шукала ці тексти. Сувої неповні.

— Та звісно ж, ти не вчитимешся з *сувоїв*, — нетерпляче промовив Дзян. — Обговоримо це завтра на занятті.

— На занятті? Вас не було тут цілий семестр!

Дзян знизав плечима.

— Я вирішив не завдавати собі клопоту навчанням першорічок, які мені зовсім нецікаві.

Жинь подумала, що це безвідповідальний підхід до викладання, але їй хотілося, щоб Дзян продовжував говорити. Він стояв перед нею в рідкісному моменті ясності й пропонував навчити її бойових мистецтв, яких самотужки вона опанувати не могла. Жинь непокоїлася, що варто їй сказати щось не те, і вона сполохає його, як лякливого зайця.

— А я, виходить, вам цікава? — повільно запитала вона.

— Ти ходяче нещастя, — відверто відповів Дзюн. — Вивчаєш таємні техніки з таким рівнем підготовки, що це неминуче призведе до травми, причому такої, що одужати ти вже не зможеш. Ти так хибно трактуєш тексти Сідзіня, що, впевнений, спромоглася б вигадати нову форму.

Жинь сердито глянула на нього.

— Тоді чому ви мені допомагаєте?

— Передусім щоб дошкулити Дзюню. — Дзян почухав підборіддя. — Ненавиджу його. Ти знаєш, що минулого тижня він подав клопотання про моє звільнення?

Жинь здивувало радше те, що Дзюнь не зробив цього раніше.

— А ще тому, що така наполегливість заслуговує певної уваги, хоча б заради того, аби переконатися, що ти не станеш ходячою загрозою для свого ж оточення, — продовжив Дзян. — А ще ти непогано б'єшся ногами.

Жинь миттю розчервонілася.

— Справді?

— Ідеальне розміщення. Красиві кути, — він закинув голову. — Але, звісно, все, що ти робиш, марно.

Жинь спохмурніла.

— Ну, якщо ви не збираєтеся мене вчити, тоді…

— Цього я не говорив. Ти досягла певних успіхів, працюючи лише з текстом, — визнав Дзян. — Більших успіхів, ніж спромоглися чимало інших студентів. Твоя проблема в силі верхньої частини тулуба. Точніше, в її відсутності. — Він схопив Жинь за зап'ясток і підняв її руку, немовби оглядав манекен. — Така худорлява. Хіба ти не працювала в полі чи щось таке?

— Не всі вихідці з півдня — фермери, — огризнулася вона. — Я була продавчинею.

— Гм. Жодної важкої праці. Зніжена. Від тебе ніякої користі.

Вона схрестила руки на грудях.

— Я не *зніжена*…

— Ну так, так, — він підняв руку, щоб змусити її замовкнути. — Байдуже. Річ ось у чім: жодна техніка у світі не прислужиться тобі, якщо не матимеш сили скористатися нею. Тобі не потрібен Сідзінь, дитино. Тобі потрібна *кі*. Тобі потрібні м'язи.

— То що ж, по-вашому, я маю робити? Займатися гімнастикою?

Дзян довго стояв непорушно, поринувши у свої думки. А потім його осяяло.

— Ні. У мене краща ідея. Завтра на заняття приходь до воріт Академії.

Жинь не встигла й слова сказати, як він швидко вийшов із саду.

— Ого, — Жабань відклав палички. — Мабуть, ти йому справді сподобалася.

— Він назвав мене дурною та нестриманою, — заперечила Жинь. — А потім наказав не спізнюватися на заняття.

— *Точно* сподобалася, — не вгавав Жабань. — За весь мій рік Дзян мені й слова доброго не сказав. Він переважно горлав на нас, щоб ми трималися подалі від його нарцисів. А Кужел заявив, що через її коси складається враження, немовби в неї з потилиці ростуть змії.

— Я чув, що минулого тижня він перепив рисового вина й насцяв Дзюню у вікно, — вліз у розмову Кітай. — Звучить *неймовірно*.

— Як довго Дзян уже тут? — запитала Жинь.

Майстер вірувань видавався надзвичайно юним, майже вдвічі молодшим за Дзюня. Їй не вірилося, що інші майстри стерпіли б таку поведінку від когось помітно молодшого.

— Точно не знаю. Коли я вступив на перший курс, він уже був тут, але це нічого не означає. Я чув, що він прийшов із Замку Ночі років двадцять тому.

— Дзян був одним із *Цике*?

З-поміж усіх підрозділів Міліції лише Цике мали кепську репутацію. До цього підрозділу належали солдати, яких навчали окремо в Замку Ночі високо

в горах Вудан, і вони передусім служили найманцями Імператриці. Цике билися без почесті. Не шанували правил бою, славилися жорстокістю. Працювали в темряві, виконували брудну роботу Імператриці й не отримували за це визнання. Більшість учнів радше взагалі відмовилися б від військової служби, аніж пішли б до Цике.

Жинь ніяк не могла примирити образ примхливого майстра вірувань із закостенілим убивцею.

— Ну, це лише чутки. Жоден майстер про нього нічого не розповідає. У мене таке відчуття, що Дзяна вважають соромом для Академії. — Жабань почухав потилицю. — Але учні люблять чутки. Кожен курс грає в гру «Хто такий Дзян?» Мій клас був переконаний, що це він створив «Оперу червоних лахмітників». Правду перекручували стільки разів, що сказати напевне можна єдине: ми геть нічого про нього не знаємо.

— Але ж колись учні в нього таки були, — промовила Жинь.

— Дзян — майстер вірувань, — повільно протягнув Жабань, немовби розмовляв із дитиною. — Вірувань ніхто не обирає.

— Бо Дзян не бере собі учнів?

— Бо вірування — це суцільна вигадка, — сказав Жабань. — Будь-який інший напрям Сінеґарда — шлях до урядової посади або командування Міліції. А вірування — це… навіть не знаю, ну, химерна штука. Гадаю, спершу цей предмет замислили для вивчення

вихідців із Внутрішніх держав, щоб дізнатися, чи використовували вони якісь речовини у своїх відьомсько-магічних ритуалах, але всі швидко втратили до цього інтерес. Я знаю, що Їм та Соннень зверталися до Дзіми з клопотанням скасувати цей курс, але його однаково щороку пропонують для вивчення. Не знаю чому.

— Раніше точно бували студенти вірувань, — сказав Кітай. — Що вони розповідали?

Жабань знизав плечима.

— Це новий предмет, решту викладають ще відколи Червоний Імператор заснував цю Академію, а вірування з'явилися років двадцять тому, і ніхто не пройшов цей курс повністю. Я чув, що декілька років тому якісь дурники купилися на це, але вилетіли з Сінеґарда, й більше про них ніхто не чув. Ніхто при здоровому глузді не обере вірувань. Алтань — виняток, але хто ж знає, що у того Алтаня в голові.

— Я думав, що Алтань обрав стратегію, — сказав Кітай.

— Алтань міг обрати що хотів. Він з якоїсь причини напосівся на вірування, але потім Дзян передумав, і Алтань перейшов до Ірдзяха.

Для Жинь це була новина.

— А таке часто трапляється? Ну, що студенти самі обирають майстра?

— Дуже рідко. Більшість із нас зітхають з полегшенням, отримавши хоч одну заявку, і лише

суперрозумні отримують дві.

— Скільки заявок отримав Алтань?

— Шість. Сім, якщо враховувати вірування, але останньої миті Дзян свою заявку відкликав, — Жабань із розумінням кивнув Жинь. — А чого це ти питаєш про Алтаня?

— Просто цікаво, — швидко відповіла Жинь.

— Сяйво нашого червоноокого героя засліпило й тебе, еге ж? Ти не перша, — широко всміхнувся Жабань. — Але будь обережна. Алтань не надто люб'язний із прихильниками.

— Який він? — не стрималася Жинь. — Маю на увазі як людина.

Жабань знизав плечима.

— Спільних занять у нас не було ще з першого курсу. Я не дуже добре його знаю. І не думаю, що бодай хтось знає. Здебільшого він тримається самітником. Тихий. Тренується сам і насправді не має друзів.

— Дуже нагадує одну нашу знайому, — Кітай штовхнув Жинь ліктем.

Вона наїжачилася.

— Стули пельку. У мене є друзі.

— У тебе є друг, — відповів Кітай. — В однині.

Жинь штовхнула Кітая під руку.

— Але Алтань такий вправний, — сказала вона. — У всьому. Його всі обожнюють.

Жабань знизав плечима.

— Певною мірою Алтань у цій Академії бог. Але це не означає, що він щасливий.

Щойно розмова перейшла на Алтаня, Жинь забула половину запитань, які хотіла поставити про Дзяна. Вони з Кітаєм підбурювали Жабаня розповідати про Алтаня аж до кінця обідньої перерви. Увечері Жинь спробувала розпитати Кужел та Арду, але жодна не сказала нічого суттєвого.

— Іноді я бачу Дзяна в лікарні, — розповіла Арда. — Еньжо тримає ліжко для нього біля стіни. Він щомісяця лишається на день-два, а потім іде. Може, хворіє на щось. А може, йому просто подобається запах дезінфекційних засобів, не знаю. Якось Еньжо впіймала його за спробою накуритися лікарськими травами.

— Дзюню він не подобається, — сказала Кужел. — Неважко зрозуміти чому. Який майстер так поводиться? А надто в Сінеґарді? — На її обличчі з'явилося несхвалення. — Я вважаю, що він ганьбить Академію. А чому питаєш?

— Без причини, — відповіла Жинь. — Просто цікаво.

Кужел знизала плечима.

— Спочатку на це ведеться кожен курс. Усі вважають, що в Дзяні є щось більше, що вірування — це справжній предмет, вартий вивчення. Але там нічого немає. То Дзянів жарт. Ти гаєш час.

Але майстер вірувань був справжнім. Дзян був членом факультету Академії, навіть якщо здебільшого лише тинявся та дратував інших майстрів. Нікому

іншому так просто не минулося б провокування Дзюня так часто, як це робив Дзян. Тож якщо Дзян не завдавав собі клопоту навчанням першорічок, то що він узагалі робив у Сінеґарді?

Жинь трохи здивувало, що наступного дня Дзян таки чекав на неї біля воріт Академії. Вона цілком допускала, що він міг і забути про неї. Жинь уже відкрила рота, щоб запитати, куди вони йдуть, але він просто змахнув рукою, наказуючи йти за ним.

Дівчина припустила, що їй доведеться звикати просто йти за Дзяном без будь-якого чіткого пояснення.

Вони тільки-но почали спускатися, як раптом наштовхнулися на Дзюня, що повертався з патрулювання міста з гуртом своїх учнів.

— О. Блазень і селючка. — Дзюнь сповільнив крок і зупинився. Його учні насторожилися, немовби раніше вже чули такі розмови. — І куди ж ви прямуєте цієї погожої днини?

— Не твоє діло, Ложаню, — весело відказав Дзян. Він спробував обійти Дзюня, але той заступив йому шлях.

— Майстер покидає територію Академії разом зі студенткою. Цікаво, що про це скажуть, — Дзюнь примружився.

— Та певно, що майстер такого рівня та рангу може займатися чимось кориснішим, аніж никатися десь зі студентками, — радісно відповів Дзян, дивлячись просто на учнів Дзюня.

Схоже, його слова неабияк дошкулили Кужел. Дзюнь нахмурився.

— Їй заборонено покидати територію Академії. Потрібен письмовий дозвіл Дзіми.

Дзян простягнув уперед праву руку й закотив рукав до ліктя. Спочатку Жинь подумала, що він хоче вдарити Дзюня, але Дзян просто підніс лікоть до рота й видав гучний непристойний звук.

— Це не письмовий дозвіл. — Схоже, на Дзюня цей вибрик враження не справив. Жинь підозрювала, що таку виставу він уже бачив не раз.

— Я майстер вірувань, — сказав Дзян. — А це дає певні привілеї.

— Привілей не проводити занять?

Дзян задер підборіддя й самовпевнено промовив:

— Я вчив її клас спустошливого відчуття розчарування, а також важливішого уроку: що вони означають не більше, ніж, на їхню думку, роблять.

— Ти вчив її клас і всі класи до нього, що вірування — це маячня, а майстер вірувань — незграбний ідіот.

— То скажи Дзімі, нехай мене вижене, — Дзян звів брови догори. — Знаю, що ти намагався.

Дзюнь поглянув у небо з виразом вічного страждання. Жинь підозрювала, що це лише незначна частина суперечки, яка точилася між ними роками.

— Я доповім про це Дзімі, — попередив Дзюнь.

— Щоб згаяти час, у Дзіми знайдуться важливіші справи. І якщо я поверну малу Жунінь вчасно до вечері, то сумніваюся, що Дзімі буде до цього діло. Тож дай пройти.

Дзян клацнув пальцями й жестом наказав Жинь іти за ним. Жинь стиснула вуста й закрокувала стежкою слідом.

— Чому він так вас ненавидить? — запитала Жинь, коли вони спускалися з гори до міста.

Дзян знизав плечима.

— Кажуть, що під час Другої війни я перебив половину людей, які були під його командуванням. Це й досі йому болить.

— Це правда? — Жинь не могла не запитати.

Він знову знизав плечима.

— Не маю й найменшого уявлення.

Жинь не надумала, що на це відповісти, а Дзян не став заглиблюватися в деталі.

— То розкажи мені про свій курс, — заговорив Дзян трохи згодом. — Такий же натовп титулованих шмаркачів?

— Я не дуже близько знайома з ними, — визнала Жинь. — Вони всі… Я маю на увазі…

— Розумніші? Краще підготовлені? Важливіші за тебе?

— Неджа — син Воєначальника Дракона, — вирвалося в Жинь. — Як мені з ним конкурувати? Венчин батько — міністр фінансів. Батько Кітая —

міністр оборони чи хтось такий. Родина Нян — лікарі Воєначальника Зайця.

Дзян пхикнув.

— Типово.

— Типово?

— Сінеґард любить збирати якомога більше нащадків Воєначальників. Тримати їх під пильним наглядом Імперії.

— Навіщо?

— Важелі впливу. Навіювання певних ідей. Це покоління Воєначальників занадто ненавидить одне одного, аби співпрацювати заради справи національної ваги, а імперська бюрократія має надто обмежену владу на місцях, щоб змусити їх до цього. Лишень поглянь на стан імперського військового флоту.

— А в нас є військовий флот? — запитала Жинь.

— Ото ж бо й воно, — пхикнув Дзян. — А раніше був. Хай там як, Дадзі сподівається, що Сінеґард викує покоління лідерів, які подобатимуться одне одному або ще краще — коритимуться трону.

— Тоді в моєму випадку вона вцілила в яблучко, — пробурмотіла Жинь.

Дзян осяяв її кривою посмішкою.

— А ти не хочеш бути гарним солдатом для Імперії?

— Хочу, — квапливо відповіла Жинь. — Просто сумніваюся, що подобаюся більшості однокурсників. Або колись подобатимуся.

— Це тому, що ти смагляве мале сільське щеня, яке не вимовляє *р*, — весело промовив Дзян. Він звернув у вузький провулок. — Нам сюди.

Дзян привів її в район м'ясників із загромадженими, заюрбленими вулицями, на яких задушливо пахло кров'ю. Поки вони йшли, Жинь затисла рот і прикрила рукою ніс. М'ясні лавки вишикувалися вулицею, побудовані так близько, що майже налазили одна на одну нерівними рядами, немовби криві зуби. Через двадцять хвилин поворотів і кружлянь вони зупинилися біля невеликої халупи наприкінці кварталу. Дзян тричі постукав у недолугі дерев'яні двері.

— Що там таке? — проскреготів голос ізсередини.

Жинь підскочила.

— Це я, — відповів Дзян, аніскілечки не збентежившись. — Наймиліша тобі людина в цілому світі.

Зсередини почувся металевий дзенькіт. За мить двері відчинила висохла тендітна пані в пурпуровому халаті. Вона привіталася з Дзяном, коротко кивнувши, а на Жинь глянула з недовірою.

— Це вдова Маюн, — сказав Дзян. — Вона дещо мені продає.

— Наркотики, — пояснила вдова Маюн. — Я постачаю йому наркотики.

— Вона хотіла сказати женьшень, корінці й усяке таке, — промовив Дзян. — Для здоров'я.

Вдова Маюн скривилася. Жинь зачаровано спостерігала за розмовою.

— У вдови Маюн проблема, — радісно продовжив Дзян.

Вдова Маюн прочистила горло і сплюнула густу грудку мокротиння в бруд поруч із тим місцем, де стояв Дзян.

— Нема в мене проблеми. Ти сам її вигадав з невідомих мені причин.

— Коротше кажучи, — сказав Дзян, так само ідилічно всміхаючись, — вдова Маюн люб'язно дозволила тобі допомогти їй розв'язати цю проблему. Мадам, принесете звіра?

Вдова Маюн зникла в крамниці. Дзян жестом показав Жинь іти за ним усередину. Жинь почула гучний вереск з-за стіни. Через декілька секунд вдова Маюн повернулася, тримаючи в руках тварину, яка щосили намагалася вирватися. Жінка поклала її на прилавок перед ними.

— Ось порося, — сказав Дзян.

— Це порося, — погодилася Жинь.

Порося було крихітне, завдовжки не більше за передпліччя Жинь. Шкіра в чорних та рожевих плямах. Рило вигиналося так, немовби порося всміхалося. Воно було на диво милим. Жинь почухала його за вухами, і воно лагідно обнюхало їй руку.

— Я назвав його Суньдзи.

Здавалося, що вдові Маюн кортіло якнайшвидше здихатися Дзяна.

Дзян квапливо пояснив:

— Вдові Маюн треба щодня поїти Суньдзи. Проблема в тому, що Суньдзи потрібна дуже особлива вода.

— Суньдзи може напитися й зі стічної канави, нічого йому не зробиться, — відказала вдова Маюн. — Ти просто вигадуєш усе це для тренування.

— Ми можемо просто зробити все так, як домовлялися? — наполегливо спитав Дзян. Уперше Жинь побачила, що хтось по-справжньому його дістав. — Ти псуєш весь настрій.

— І часто ти таке вигадуєш? — поцікавилася вдова Маюн.

Дзян пхикнув, вражений, і поплескав Жинь по спині.

— Ситуація така. Вдові Маюн потрібно, щоб Суньдзи пив цю дуже особливу воду. На щастя, таку свіжу, кришталево чисту воду можна знайти в потічку на вершині гори. Суть у тому, що Суньдзи треба підняти на цю гору. Ось це вже твоя справа.

— Та ви *жартуєте*, — обурилася Жинь.

Дзян засяяв.

— Щодня ти бігтимеш у місто, щоб навідатися до вдови Маюн. Ти нестимеш це обожнюване поросятко на гору й даватимеш йому напитися. А потім нестимеш назад і повертатимешся до Академії. Зрозуміла?

— Це двогодинна мандрівка на гору й назад!

— Це *зараз* двогодинна мандрівка, — радісно промовив Дзян. — Вона стане довшою, щойно малюк почне рости.

— Але в мене заняття, — заперечила дівчина.

— Тоді раніше вставай, — сказав Дзян. — І вранці в тебе наче немає занять із бою? Не забула? Когось же наче вигнали?

— Але…

— Хтось, — протягнув Дзян, — не надто й прагне лишитися в Сінеґарді.

Вдова Маюн голосно пхикнула.

Насупившись, Жинь узяла порося Суньдзи на руки і спробувала не морщити носа від запаху.

— Думаю, бачитимемося ми часто, — пробурчала вона.

Суньдзи вигнувся та обнюхував згин її руки.

Наступні чотири місяці Жинь щодня вставала до сходу сонця, чимдуж бігла з гори вниз, а потім до м'ясного кварталу, щоб забрати Суньдзи. Далі дівчина прив'язувала порося собі на спину й бігла на гору. Вона довго піднімалася, обходячи Сінеґард, щоб однокурсники не побачили, як вона біжить із верескливим поросям.

Вона часто спізнювалася на медицину.

— Де в біса тебе носить? І чому від тебе тхне *свиньми*? — Кітай скривився, щойно вона ковзнула на сусіднє з ним сидіння.

— Я носила свиню на гору, — сказала вона. — Корюся примхам навіженого. Шукаю вихід.

Це був відчайдушний учинок, але для Жинь і настали відчайдушні часи. Щоб зберегти місце в Сінеґарді, тепер вона могла розраховувати лише на тутешнього божевільного. Повертаючись із м'ясної крамниці вдови Маюн, Жинь почала сідати на задні парти, щоб ніхто не внюхав від неї смороду Суньдзи. Але всі обминали її, і Жинь не була певна, що від того виходить якась користь.

Дзян не лише змушував її носити свиню. З приголомшливою постійністю він щодня чекав на неї в саду в зазначений час.

— Знаєш, бойові мистецтва, засновані на тваринних принципах, були створені не для бою, — сказав Дзян. — Спершу їх створили для уславлення здоров'я та довголіття. «Витівки п'ятьох звірів», — він підняв сувій Їньмена, який Жинь так довго шукала, — це насправді система вправ для покращення циркуляції крові та відстрочення турбот старечого віку. Так було доти, доки ці форми не адаптували для бою.

— То навіщо мені їх учити?

— Бо у своєму курсі Дзюнь абсолютно нехтує «Витівками». Дзюнь учить спрощеної версії розбавлених бойових мистецтв, пристосованих лише до біомеханіки людського тіла. А такий підхід забагато відкидає. Він не бере до уваги століття розвитку та шліфування — і це заради військової ефективності.

Дзюнь може зробити з тебе гарного солдата. А я можу дати тобі ключ до всесвіту, — пишномовно виголосив Дзян і вдарився головою об низьку гілку.

Тренування з Дзяном були зовсім не схожі на тренування з Дзюнем. Дзюнів навчальний план будувався за очевидним принципом ієрархії, чітким зростанням: від базових технік до досконаліших. Натомість Дзян учив Жинь усього, що раптом зринало в його дуже непередбачуваному розумі. Він повторював урок, який здався йому цікавим, а якщо ні, то вдавав, що того ніколи й не було. Зрідка він без спонукання виголошував довгі тиради.

— У всесвіті існує п'ять основних елементів… Зітри з обличчя цей вираз — це не так абсурдно, як може здаватися. Давні майстри вірили, що все у світі створено з вогню, води, повітря, землі й металу. Безперечно, сучасна наука спростувала це твердження. Проте це однаково корисна техніка для розуміння різних типів енергії. Вогонь: жар крові в самий розпал битви, кінетична енергія, що змушує серце битися частіше, — Дзян поплескав себе по грудях. — Вода: перетікання сили з м'язів до цілі, від землі вгору й через талію в руки. Повітря: подихи, які підтримують у тобі життя. Земля: те, як ти заземляєшся, як спрямовуєш енергію залежно від своєї пози. І метал — для зброї, якою володієш. У гарного знавця бойових мистецтв ці п'ять елементів будуть урівноважені. Якщо зможеш

контролювати кожен із них однаково вправно, тебе вже ніхто не спинить.

— А звідки я знатиму, що здобула над ними контроль?

Він почухав себе за вухом.

— Слушне запитання. Насправді, я не впевнений.

Прохання пояснити детальніше неминуче дратували Дзяна. Його відповіді завжди були химерно багатослівними та абсурдно сформульованими. Значення деяких із них ставало зрозумілим лише далеко по тому, а деяких — і взагалі ніколи. Якщо Жинь просила його пояснити, він змінював тему. Якщо пропускала повз вуха найабсурдніші коментарі («У тебе не врівноважений елемент води!»), він штурхав її й дорікав, чому вона не ставить більше запитань.

Дзян дивно говорив: або швидко, або повільно, роблячи незвичні паузи між словами. Він сміявся двома способами: перший сміх був неврівноваженим — знервованим, пронизливим, вимушеним, а другий — чудовим, глибоким, гучним. Перший сміх Жинь чула постійно, а другий — дуже рідко і вражено завмирала, коли Дзян так сміявся. Він нечасто дивився їй у вічі, натомість завжди зосереджувався радше на точці над бровами між очима.

Дзян крокував світом так, наче вже не був його частиною. Він поводився так, немовби походив із країни майже людей, майже таких, як нікарці, але не зовсім, проте його поведінка скидалася радше на

поведінку спантеличеного гостя, який зупинився, заморочившись наслідуванням тих, хто був навколо. Він не був частиною не лише Сінеґарда, а й самої ідеї фізичної землі. Поводився так, немовби закони природи його не обходили.

Можливо, так і було.

Якось вони піднялися на найвищий ярус Академії, проминувши помешкання майстрів. Єдиною будівлею на тому ярусі була висока спіральна пагода з дев'яти поверхів, які вишукано здіймались один над одним. Жинь ніколи не бувала всередині.

З екскурсії, яку їй провели багато місяців тому, вона пригадала, що Сінеґардську академію побудували на місці старого монастиря. Пагода на найвищому рівні досі могла бути храмом. Зовні біля входу до пагоди був старий камінь із виїмками для куріння пахощів. По обидва боки від дверей, немовби вартові, стояли два великі циліндри, розташовані на високих прутах, щоб вони могли обертатися. Придивившись ближче, Жинь побачила на поверхні циліндрів викарбувані зображення давніх нікарських героїв.

— Навіщо це? — запитала вона, ліниво прокручуючи циліндр.

— Це молитовні колеса. Але сьогодні нам ніколи заглиблюватися в це, — пояснив Дзян. Він жестом указав їй іти за ним. — Сюди.

Жинь очікувала, що дев'ять поверхів пагоди виявляться звичайними, будуть з'єднані рівними

сходовими маршами, але всередині сходи були звивисті й вели до самісінької верхівки, а посередині була порожнина. Крізь квадратний отвір у стелі пробивався самотній сонячний промінь, освітлюючи порошинки в повітрі. На стінах вздовж сходів висіли вицвілі картини. Схоже, їх не чистили десятиліттями.

— Раніше тут стояли статуї Чотирьох Богів, — сказав Дзян, вказуючи на темну прогалину.

— Де вони тепер?

Дзян знизав плечима.

— Захопивши Сінеґард, Червоний Імператор обдер більшість релігійних скульптур. Левову частку переплавили на коштовності. Але це неважливо. — Він кивнув Жинь, аби та підіймалася сходами вслід за ним.

Дорогою вгору він читав лекцію:

— Бойові мистецтва з'явилися в Імперії завдяки воїну на ім'я Бодхідхарма з Південно-Східного континенту. Коли, мандруючи світом, Бодхідхарма знайшов Імперію, він вирушив до монастиря й вимагав права зайти, але настоятель відмовив. Тоді Бодхідхарма всівся в печері неподалік храму й дивився на стіну дев'ять років, слухаючи крики мурах.

— Слухаючи *що*?

— Крики мурах, Жунінь. Не відволікайся.

Вона пробурмотіла щось, чого повторювати було не можна. Дзян не звернув уваги.

— За легендою, сила його погляду пробила в стіні печери отвір. Монахи були такі зворушені його

релігійною відданістю або такі вражені наполегливістю, що врешті таки впустили його до храму. — Дзян зупинився біля картини з зображенням смаглявого воїна та групи блідошкірих чоловіків у мантіях. — Оцей посередині — Бодхідхарма.

— А в того чоловіка ліворуч кровоточить обрубок руки, — помітила Жинь.

— Ага. За легендою, одного монаха так вразила відданість Бодхідхарми, що на знак прихильності він відрубав собі руку.

Жинь пригадала міф про Май'жиннень Теардзу, яка наклала на себе руки задля об'єднання Спіру з материком. Схоже, історія бойових мистецтв рясніла випадками, коли люди вдавалися до безглуздих жертв.

— Ну от, монахи з храму зацікавилися розповіддю Бодхідхарми, але через малорухливий спосіб життя та погане харчування вони були дуже слабкими. Навіть ще худорлявішими за тебе. Вони засинали під час його лекцій. Бодхідхарму це неабияк дратувало, тож він розробив три комплекси вправ для покращення їхнього здоров'я. А оскільки монахи постійно були в небезпеці фізичної розправи з боку грабіжників та злочинців, а релігійні приписи забороняли їм носити зброю, вони пристосували значну частину тих вправ, щоб створити систему беззбройного самозахисту.

Дзян зупинився біля ще однієї картини. На ній був стрій монахів, які вишикувалися біля стіни й завмерли в однакових позах.

Жинь була вражена.

— Це ж…

— Перша форма Сідзіня. Ага, — Дзян схвально кивнув. — Бодхідхарма попередив монахів, що бойові мистецтва мають удосконалювати людину. Бойові мистецтва, застосовані на благо, викують мудрого командира, людину, здатну ясно бачити в тумані та розуміти волю богів. За задумом бойові мистецтва мали стати не лише військовим інструментом.

Жинь силкувалася уявити техніки, яких Дзюнь навчав її, як оздоровчі вправи.

— Але мистецтва еволюціонували, — сказала вона.

— Правильно.

Дзян чекав запитання, яке хотів почути. Вона підкорилася.

— А коли мистецтва стали пристосовувати для масового військового використання?

Дзян задоволено хитнув головою.

— Невдовзі після приходу Червоного Імператора на Імперію напали вершники Внутрішніх держав на півночі. Загарбники ввели багато репресивних заходів для контролю місцевого населення, зокрема заборонили нікарцям носити зброю.

Дзян знову зупинився біля картини з ордою вихідців із Внутрішніх держав верхи на дебелих конях. Їхні обличчя викривлювали несамовиті, варварські гримаси. Вони тримали луки, довші за власний тулуб. Унизу

картини були зображені нікарські монахи, зіщулені від страху, з різними каліцтвами.

— Храми, які колись були раєм без насилля, перетворилися на святилища для повстанців проти вихідців із півночі та центром революційних планувань і навчань. Солдати й прихильники цього руху вбралися в мантії монахів та поголили голови, але на території храму готувалися до війни. У таких священних місцях, як оце, вони планували, як здолати загарбників.

— І оздоровчі вправи заледве допомогли б їм у цьому, — сказала Жинь. — Бойові техніки потрібно було переробити.

Дзян знову кивнув.

— Саме так. Мистецтва, яких тоді навчали в храмах, вимагали поступового опанування сотень довгих і складних форм. На це могли знадобитися десятиліття. На щастя, лідери повстанців усвідомили, що такий підхід непридатний для швидкого створення бойової армії.

Дзян повернувся до Жинь. Вони дійшли до верхівки пагоди.

— Так зародилися сучасні бойові мистецтва: системи, засновані радше на біомеханіці людського тіла, аніж на рухах тварин. Величезну різноманітність технік (а деякі з них були лише побіжно корисними для солдата), викристалізували в ядро основних форм, які вояки могли опанувати за п’ять років, а не за п’ятдесят. Саме вони лягли в основу того, чого навчають

у Сінеґарді, а також Імперської Міліції. І саме цього навчають твоїх однокласників, — Дзян широко всміхнувся. — А я покажу тобі, як це долати.

Дзян був ефективним, хоча й нетрадиційним учителем бою. Він змушував її після удару затримувати ногу високо в повітрі й тримати так довгі хвилини, аж доки нога не починала тремтіти. Змушував ухилятися, кидаючи в неї всю зброю, що була на стійці. Змушував виконувати ті самі вправи наосліп, а потім визнавав, що йому це просто здалося кумедним.

— Ви справжній придурок, — сказала вона. — Ви це знаєте?

Щойно Дзян був задоволений її основами, вони почали битися. Билися щодня, часом годинами. Билися голими руками, а потім зі зброєю, іноді вона була голіруч, а він озброєний.

— Стан твого розуму не менш важливий за стан тіла, — наставляв Дзян. — У сум'ятті битви розум має лишатися спокійним і непорушним, як камінь. Він повинен заземлювати тебе в центрі, аби ти бачила все та контролювала. Кожен із п'яти елементів має бути врівноважений. Забагато вогню — і ти з необачності поранишся. Забагато повітря — і битимешся норовисто, завжди обороняючись. Забагато землі і… ти взагалі мене слухаєш?

Вона не слухала. Їй було важко зосередитися, коли Дзян штурхав її незахищеною алебардою та змушував витанцьовувати, щоб її раптом не проштрикнули.

Загалом метафори Дзяна небагато важили для Жинь, але вона швидко навчилась уникати поранень. І можливо, в тому й був сенс. Вона розвивала м'язову пам'ять. Засвоїла, що людське тіло може рухатися багатьма способами, і дізналася безліч дієвих варіацій нападу, яких цілком розважливо могла очікувати від суперника. Навчилася реагувати автоматично. Навчилася передбачати рухи Дзяна за секунду, з напруження тулуба та кліпання очей зчитувати його подальші наміри.

Дзян безжально тиснув на неї. Найсильніше наступав, коли вона була вже виснажена. Жинь падала, а він атакував, щойно вона підводилася. Вона навчилася ніколи не втрачати пильності, щоб реагувати на найменші рухи, вловлені периферійним зором.

Настав день, коли Жинь підштовхнула вчителя стегном, він втратив рівновагу, а вона спрямувала всю силу під таким кутом, що перекинула його через праве плече.

Дзян ковзнув кам'яною підлогою і врізався в садову стіну, струсонувши полиці так, що кактуси в горщику мало не попадали й не розбилися.

Якийсь час Дзян просто лежав приголомшений. А потім глянув угору, перехопив її погляд і осяйно всміхнувся.

Останній день із Суньдзи став для Жинь найважчим. Той був уже не милим поросятком, а розжирілим чудовиськом, яке на додачу до всього ще й страшенно

смерділо. Язик не повернувся б назвати його гарненьким. Якщо Жинь і відчувала якусь любов до тих довірливих карих оченят, то ці почуття переважалися розмірами тварини.

Піднімати Суньдзи на гору було мукою. Суньдзи більше не влазив у підв'язку чи кошик. Жинь доводилося закидати його на плечі й хапати за передні ноги.

А коли Суньдзи гойдався на руках, то Жинь заледве й крок ступити могла достатньо швидко, одначе мусила, якщо не хотіла лишитися без сніданку, навіть гірше — пропустити заняття. Вона вставала раніше. Бігала швидше. Хиткою ходою дерлася на гору, хапаючи ротом повітря на кожному кроці. Суньдзи лежав у неї на спині, поклавши морду на плече, і ніжився в променях ранкового сонця, доки м'язи Жинь волали від напруження. Коли вона доносила Суньдзи до водопою, то опускала кабана додолу й падала.

— Пий, ненажеро, — бурчала Жинь, доки Суньдзи бавився в потічку. — Я вже не можу дочекатися того дня, коли тебе заріжуть та з'їдять.

Коли вона спускалася з гори, сонце світило вже прямо зі сходу, і, попри холодну зиму, по тілу Жинь текли цівки поту. Вона прочовгала через м'ясний квартал до халупи вдови Маюн і безсоромно скинула Суньдзи додолу.

Він перекотився, голосно верескнув і почав бігати колами за власним хвостом.

Вдова Маюн вийшла з відром помиїв.

— Я прийду завтра, — захекано промовила Жинь.

Вдова Маюн похитала головою.

— Завтра його тут уже не буде. Цього точно, — вона потерла Суньдзи за рило. — Вирушить сьогодні до м'ясника.

Жинь кліпнула.

— Що? Так скоро?

— Суньдзи вже набрав максимальну вагу, — вдова Маюн поплескала порося по боках. — Поглянь на ці складки. Жодне моє порося не виростало таким важким. Можливо, твій навіжений учитель мав рацію щодо гірської води. Може, й справді варто відправляти туди всіх свиней.

Жинь воліла сподіватися, що вдова Маюн цього не зробить. У грудях досі відчувалася важкість, і Жинь низько схилилася біля вікна.

— Дякую, що дозволили мені носити свого кабана.

Вдова Маюн пхикнула.

— От уже мені ці ненормальні з Академії, — ледь чутно пробурмотіла вона й почала заганяти Суньдзи назад до свинарника. — Та годі вже. Підготуймо тебе до м'ясника.

Суньдзи кувікнув і благально глянув на Жинь.

— Не дивися на мене, — промовила вона. — На цьому твій шлях обривається.

Жинь ніяк не могла позбутися відчуття провини. Що довше вона дивилася на Суньдзи, то дужче він

нагадував їй мале поросятко, яким колись був. Вона відвела погляд від тупих наївних очей і попрямувала назад на гору.

— Уже? — Схоже, Дзян неабияк здивувався, коли Жинь розповіла йому про долю Суньдзи. Він сидів на віддаленій стіні саду, звісивши ноги й сіпаючи ними, мов непосидюча дитина. — О, а я покладав на ту свиню такі надії. Та що вдієш, свиня є свиня. Як почуваєшся?

— Спустошена, — відповіла Жинь. — Ми з Суньдзи нарешті почали розуміти одне одного.

— Ні, як ти? Як твої руки? Тулуб? Ноги? Як почуваються вони?

Жинь насупилася й захитала руками.

— Тулуб?

Дзян зістрибнув зі стіни й підійшов до неї.

— Зараз я тебе вдарю, — повідомив він.

— Зачекайте-но, що?

Вона вперлася п'ятками в землю і спромоглася лише виставити лікті за мить до того, як він зацідив їй кулаком в обличчя.

Це був удар неймовірної сили, сильніший, ніж будь-коли. Жинь знала, що треба відвести силу удару вбік, переспрямувати та розсіяти в повітрі, де нікому не буде шкоди. Але була така вражена раптовістю нападу, що спромоглася лише заблокувати удар прямо. Вона заледве згадала, що треба зігнутися, аби безпечно перенаправити *кі* через своє тіло в землю.

Під нею почувся тріск, немов удар блискавки.

Жинь відстрибнула, приголомшена. Від сили вивільненої енергії камінь під її ногами розколовся. Довга тріщина розійшлася від ніг до краю кам'яного блоку.

Вони обоє витріщилися на неї. Тріщина продовжувала розходитися кам'яною підлогою й сягнула кінця саду, де зупинилася біля стовбура верби.

Дзян закинув голову назад і засміявся.

Це був високий, шалений сміх. Дзян сміявся так, немовби його легені були ковальськими міхами. Немовби він узагалі не людина. Він розкинув руки й розмахував ними, танцював із запаморочливою нестримністю.

— Миле дитя, — сказав він і, обертаючись, попрямував до неї. — Ти дивовижне дитя.

Обличчя Жинь розпливлося в усмішці.

«До біса все», — подумалося їй, і дівчина підстрибнула, щоб обійняти свого вчителя. Він підхопив її й гойдав у повітрі, кружляючи серед калейдоскопічно барвистих грибів.

Вони сиділи разом під вербою, спокійно милуючись маком. Того дня було майже безвітряно. Сніг ще легко притрушував сад, але вже виднілися перші ознаки весни. Люті зимові вітри полетіли деінде, і повітря нарешті вгамувалося. Спокійно.

— Сьогодні вже ніяких тренувань, — сказав Дзян. — Ти відпочиваєш. Іноді треба відпустити тятиву, аби стріла могла полетіти.

Жинь зробила гримасу.

— Ти маєш обрати вірування, — захопливо продовжив Дзян. — Ніхто, *ніхто*, навіть Алтань не схоплював усього так швидко.

Жинь раптом стало дуже ніяково. Як сказати йому, що вона прагнула навчитися бойових мистецтв лише заради того, аби пройти Випробування та вчитися під керівництвом Ірдзяха?

Дзян ненавидів брехню. Жинь вирішила, що також може бути з ним відвертою.

— Я планувала обрати стратегію, — нерішуче промовила вона. — Ірдзях говорив, що може подати заявку на мене.

Дзян махнув рукою.

— Ірдзях не навчить тебе нічого такого, чого ти не можеш вивчити сама. Стратегія — обмежений предмет. Проведи вдосталь часу в полях із «Принципами» Суньдзи біля ліжка — і почерпнеш усе необхідне для перемоги.

— Але…

— Хто такі боги? Де вони мешкають? Чому роблять те, що роблять? Це основоположні питання вірувань. Я можу навчити тебе інших прийомів з *кі*. Можу показати шлях до богів. Можу зробити тебе шаманкою.

Боги? Шаманкою? Часто було важко зрозуміти, коли Дзян жартував, а коли говорив серйозно, але, схоже, він був щиро переконаний у тому, що мав здатність говорити з божественними силами.

Жинь зглитнула.

— Пане…

— Це *важливо*, — наполягав Дзян. — Будь ласка, Жинь. Це мистецтво вмирає. Червоному Імператору майже вдалося його вбити. Якщо ти його не вивчиш, якщо ніхто не вивчить, то воно взагалі зникне.

Від раптового відчаю в його голосі Жинь стало надзвичайно незатишно.

Вона перебирала між пальцями стеблинку. Безперечно, вірування вабили її, проте вона була не така дурна, аби змарнувати чотири роки навчання під керівництвом Ірдзяха в гонитві за предметом, в якому інші майстри давно зневірилися. Вона прийшла в Сінеґард не для того, щоб купитися на розповіді про забаганки, а надто розповіді, які зневажали всі інші мешканці столиці.

Жинь не приховувала свого зачарування міфами та легендами, але з вуст Дзяна вони звучали майже реальними. Але дужче її цікавило те, як пройти Випробування. Учнівство в Ірдзяха відчиняло їй двері до лав Міліції. Гарантувало офіцерську посаду й можливість обрати підрозділ. Ірдзях мав зв’язки з усіма дванадцятьма Воєначальниками, і його вихованці завжди отримували гарні посади.

Уже через рік після випуску Жинь змогла б очолити власний загін. А через п’ять років — стати відомим командиром. Вона не могла відмовитися від цього, поступившись лише витворам уяви.

— Пане, я просто хочу стати гарним солдатом, — сказала вона.

Обличчя Дзяна осунулося.

— Як і решта студентів у цій Академії, — пробурмотів він.

Розділ 7

Дзян не з'являвся в саду ані наступного дня, ані через день по тому. Жинь сумлінно приходила туди, сподіваючись, що він повернеться, хоча глибоко всередині й знала, що Дзян покінчив з її навчанням.

Через тиждень Жинь побачила його в їдальні. Вона різко відставила миску й попрямувала просто до нього. Гадки не мала, що скаже, але розуміла, що треба з ним бодай поговорити. Вона вибачилася б, пообіцяла б займатися з ним, навіть ставши ученицею Ірдзяха, або сказала б бодай щось…

Але Жинь і підійти до нього не встигла, бо Дзян перекинув свою тацю якомусь учневі на голову й щез за дверима кухні.

— Велика Черепахо, — промовив Кітай. — Та що ж ти йому зробила?

— Не знаю, — відповіла Жинь.

Дзян був непередбачуваним і вразливим, немов полохливий дикий звір, і Жинь не розуміла, наскільки цінувала його увагу, аж доки не відлякала його.

Після того він поводився так, немовби взагалі її не знав. Як і всі інші, Жинь так само зрідка бачила його на території Академії, однак він її не визнавав.

Вона мала б докласти більше зусиль, щоб якось залагодити цю ситуацію. Активніше шукати Дзяна

й визнати свою помилку, хай би якою туманною не була ця думка.

Але наприкінці семестру, коли конкуренція між першорічками сягнула шаленого розмаху, усе це видавалося їй другорядним.

Можливий виліт із Сінеґарда цілий рік мечем висів над їхніми головами. А тепер ця загроза стала реальністю. Через два тижні вони мали скласти низку іспитів, передбачених Випробуваннями.

Жабань пояснив правила. За проведенням Випробувань спостерігав і наглядав увесь факультет. Залежно від результатів майстри могли подавати заявки на те, щоб узяти обраних собі за учнів. Якщо студент не отримував жодної заявки, його чи її чекав ганебний виліт з Академії.

Еньжо звільнила від іспиту всіх студентів, які не хотіли обирати медицину, однак інші предмети — лінгвістика, історія, стратегія, бойові мистецтва та озброєння — були обов'язковими. І, звісно ж, у розкладі не було іспиту з вірувань.

— Ірдзях, Дзіма, Їм та Соннень проводять усний екзамен, — сказав Жабань. — Вас опитуватимуть перед комісією майстрів. Вони по черзі ставитимуть вам запитання, і якщо ви не зможете відповісти, то іспит із цього предмета для вас завершиться. Що більше ви дасте відповідей, то краще доведете глибину своїх знань. Тож учіться наполегливо, а говоріть виважено.

Дзюнь не проводив усного іспиту. Іспит із бойових мистецтв був у форматі турніру. Цей турнір тривав два дні. Першорічки сходилися на арені за тими ж правилами, що й учні. Вони билися в трьох двобоях із суперниками, яких завчасно визначали жеребкуванням, а далі восьмеро найкращих проходили у чвертьфінальний раунд. Студентів ставили у випадкові пари, і вони билися на виліт до фіналу.

Прохід до чвертьфіналу не гарантував прихильності покровителя, а поразка не означала відрахування. Але студенти, які просунулися далі в турнірі, мали більші шанси показати майстрам, як добре вони б'ються.

— Алтань переміг у свій рік, — сказав Жабань. — А Кужел — у свій. І, зверніть увагу, обоє отримали найпрестижніше учнівство в Сінеґарді. За перемогу призу не буде, але майстри люблять робити ставки. Дозвольте себе перемогти — і жоден майстер не схоче взяти вас до себе.

— Я хочу обрати медицину, але для цього треба вивчити напам'ять стільки додаткових текстів, і ще не враховуючи основного переліку для читання, і якщо я це зроблю, то не встигну вивчити історію… Як гадаєте, мені обрати історію? Думаєте, я достатньо подобаюся Їму? — стурбована Нян розмахувала руками. — Брат сказав, що не варто розраховувати на учнівство в медицині, бо ж іспит у Еньжо складаємо ми четверо, а вона завжди бере лише трьох, тож, можливо, я не отримаю…

— Годі, Нян, — перебила її Венка. — Ти цілими днями тільки про це й торочиш.

— А що ти хочеш обрати? — наполегливо продовжила Нян.

— Бойові мистецтва. І ми обговорюємо це востаннє, — різко сказала Венка.

Жинь підозрювала, що, якби Нян сказала ще бодай слово, Венка закричала б.

Але Жинь не могла звинувачувати Нян. Та й Венку. Серед першорічок розмови були лише про учнівство, і це було водночас і зрозуміло, і нестерпно. З підслуханих у їдальні розмов Жинь зрозуміла ієрархію майстрів: заявки від Дзюня та Ірдзяха були ідеальними для тих, хто хотів отримати посаду командира в Міліції; Дзіма рідко брала собі учнів, хіба що за походженням їм судилося стати судовими дипломатами, а заявка Еньжо була важливою лише для тих небагатьох, хто хотів стати військовим лікарем.

— Добре було б учитися в Ірдзяха, — сказав Кітай. — Звісно, Дзюневі учні самостійно обирають собі підрозділ, але Ірдзях зможе прилаштувати мене в Другий.

— У провінції Щура? — Жинь скривилася. — Навіщо?

Кітай знизав плечима.

— Це армійська розвідка. Я дуже хотів би служити в армійській розвідці.

Учнівство в Дзюня Жинь не розглядала взагалі, але покладала великі надії на те, що Ірдзях може подати

заявку на неї. Одначе вона розуміла, що Ірдзях не зробить на неї заявки, якщо вона не доведе, що володіє бойовими мистецтвами, якими можна підкріпити майстерність у стратегії. Стратегу, який не вміє битися, не місце в Міліції. Як вона зможе складати плани битви, якщо ніколи не буватиме на лінії фронту? Якщо не знатиме, що таке бій?

Її майбутнє залежало лише від турніру.

Для учнів то була найзахопливіша подія в Академії за весь рік. Вони шалено обговорювали, хто переможе і кого поб'є, і не крилися зі ставками від першорічок. Чутки про те, кого вважали фаворитами, розлетілися дуже швидко.

Найбільше грошей ставили на сінеґардців. Венка та Хань були впевненими претендентами на півфінал. Нохай, кремезний юнак із рибальського острова у провінції Змії, отримав чималі ставки на чвертьфінал. У Кітая теж була неабияка група прихильників, хоча й здебільшого тому, що він показав такий талант ухилятися від ударів, що більшість його суперників у двобоях дратувалися й виснажувалися через декілька хвилин.

Дивно, але частина учнів поставили й на Жинь. Щойно пішли чутки про те, що вона приватно займається з Дзяном, учні почали неабияк цікавитися нею. Їхній інтерес підігрівало ще й те, що Жинь наступала на п'яти Кітаю чи не в кожному з предметів.

Однак беззаперечним фаворитом їхнього року був Неджа.

— За словами Дзюня, він найкращий у бойових мистецтвах із часів Алтаня, — сказав Кітай, рішуче копирсаючись у їжі. — Той не затикається про нього. Бачила б ти, як Неджа вчора вирубив Нохая. Він *загроза*.

Вродливий, стрункий юнак, яким був Неджа на початку року, відтоді встиг наростити неймовірно великі м'язи. Він підрізав дурнувате довге волосся, віддавши перевагу короткій військовій стрижці, як у Алтаня. На відміну від решти, він уже мав такий вигляд, наче хоч зараз міг убратися в міліційну форму.

А ще Неджа здобув собі певну репутацію, бо спершу бив, а потім думав. За курс навчання він травмував вісьмох суперників у двобоях, і всі травми виявилися надзвичайно серйозними «випадковостями».

Але, звісно ж, Дзюнь навіть не думав його карати, принаймні так, як Неджа заслуговував. Чому б то застосовувати до сина Воєначальника щось таке мирське, як правила?

З наближенням дати іспитів у бібліотеці запала напружена тиша. Серед книжкових стосів чулося лише нестямне шкрябання пензлів по паперу, коли першорічки намагалися втовкмачити собі в пам'ять усе, що вчили протягом року. Більшість навчальних груп розпалися, оскільки будь-яка перевага, надана партнеру з навчання, потенційно могла означати втрату місця в рейтингу.

Але Кітай, якому взагалі не потрібно було займатися, перевіряв знання Жинь виключно з нудьги.

— Вісімнадцятий принцип Суньдзи? — Кітай навіть не зазирав до текстів. Він вивчив напам'ять усі «Принципи війни» вже після першого прочитання. За такий дар Жинь ладна була вбити.

Зосереджуючись, Жинь скосила очі. Вона розуміла, що вигляд у неї дурнуватий, але в голові все знову пливло, і зупинити це можна було лише скосивши очі. Їй було водночас дуже холодно й спекотно. Вона не спала три дні. Хотілося лише впасти на ліжко, але ще одна година навчання вартувала більше, ніж година сну.

— Це не з «Семи роздумів»... Зачекай-но, хіба? Ні, гаразд, завжди підлаштовуй плани залежно від обставин?..

Кітай захитав головою.

— Це сімнадцятий принцип.

Жинь голосно вилаялася й розтерла кулаками чоло.

— Я от думаю, як люди це роблять, — збентежено промовив Кітай. — Ну, знаєш, як намагаються запам'ятовувати. Ваше життя таке складне.

— Я порішу тебе оцим чорнильним пензлем, — пробурчала Жинь.

— Увесь додаток Суньдзи присвячений поясненню, чому з м'якого вістря виходить погана зброя. Ти не читала додаткових текстів?

— Тихо! — вигукнула Венка з-за столу навпроти.

Кітай нахилив голову, щоб Венка його не бачила, і всміхнувся Жинь.

— Даю підказку, — прошепотів він. — Менда в храмі.

Жинь заскреготіла зубами й замружилася. «О. Ну звісно».

— Усе ведення війни базується на хитрощах.

Готуючись до турніру, весь курс керувався вісімнадцятим принципом Суньдзи. Відкритими кімнатами для занять ніхто не користувався. Усі, хто мав родинні техніки, раптом перестали ними хизуватися. Навіть Неджа вже не влаштовував вечірніх вистав у студії.

— Так буває щороку, — сказав Жабань. — І якщо відверто, це трохи безглуздо. Немовби боєць вашого віку може мати щось варте крадіжки.

Безглуздо чи ні, а їхній курс немовби схибнувся. Усіх звинувачували в прихованих козирях у рукаві, а ті, хто ніколи не показував родинних технік, заявляли, що просто тримали їх у таємниці.

Якось увечері Нян поділилася з Жинь, що насправді Кітай успадкував давно забутий «кулак північного вітру» — прийом, який дозволяв вивести з ладу супротивників, натиснувши на декілька точок на їхньому тілі.

— Може, я й доклав руку до поширення цієї історії, — визнав Кітай, коли Жинь запитала про це в нього. — Суньдзи назвав би це психологічною війною.

Жинь пирснула.

— Суньдзи назвав би це лайном собачим.

Першорічкам не дозволяли тренуватися після відбою, тож підготовчий період перетворився на змагання, хто знайде найвигадливіший спосіб прослизнути повз майстрів. Звісно ж, учні почали пильно патрулювати територію після відбою, щоб відловлювати студентів, які прокралися надвір потренуватися. Нохай розповів, що в чоловічій спальні натрапив на аркуш із детально розписаними очками за спійманих.

— Схоже, це їм подобається, — пробурмотіла Жинь.

— Звісно, подобається, — сказав Кітай. — Вони спостерігають, як ми переживаємо те, що переживали й вони. Наступного року в цей час ми будемо так само нестерпними.

Демонструючи приголомшливу відсутність будь-якого співчуття, учні ще й використовували занепокоєність першорічок, аби створити успішний ринок «допоміжних засобів для навчання». Жинь розсміялася, коли Нян повернулася до гуртожитку з тим, що, як вона думала, було корою столітньої верби.

— Це імбирний корінь, — зі сміхом промовила Жинь. Вона оцінила вагу кореня в руці. — Тобто, гадаю, у чаї смакуватиме як треба.

— А ти звідки знаєш? — Нян дуже стривожилась. — Я заплатила за нього двадцять мідяків.

— Ми постійно копали імбирний корінь у саду позаду будинку, — сказала Жинь. — Поклади його на

сонці — і продаси старому, який шукає ліки для чоловічої сили. Користі ніякої, але від цього їм кращає на душі. А ще ми продавали пшеничне борошно, називаючи його порошком з рогів носорога. Закладаюся, учні продають і ячмінне борошно.

Декілька вечорів тому Жинь бачила, як Венка поклала під подушку мішечок із порошком. Тепер вона закашлялась та відвернулася.

А ще учні продавали першорічкам інформацію. Здебільшого це були фальшиві відповіді на тести, але дехто пропонував перелік можливих екзаменаційних питань, начебто дуже вірогідних, проте з очевидних причин перевірити це до Випробувань було неможливо. Однак найгіршими були ті, які прикидалися продавцями, щоб з'ясувати, хто з першорічок хоче схитрувати на іспиті.

Менда, хлопець із провінції Коня, погодився після відбою зустрітися з учнем у храмі на четвертому ярусі, щоб придбати в нього перелік екзаменаційних питань Дзіми. Жинь не знала, як учневі вдалося так підгадати з часом, але тієї ночі у згаданому храмі медитувала Дзіма.

Наступного дня відсутність Менди не лишилася непоміченою.

Споживання їжі перетворилося на мовчазну та потаємну справу. Усі їли, тримаючи перед носом книжку. Якщо хтось намагався завести розмову, решта столів швидко й шалено шикали на нього.

— Іноді мені здається, що зараз не краще, ніж було під час Спірлійської різанини, — весело прощебетав Кітай. — А потім такий думаю… та ні. Не може бути гіршого за геноцид цілої раси! Але й зараз досить погано.

— Кітаю, *будь ласка*, стули пельку.

Жинь і далі тренувалася в саду сама. Дзяна вона вже не бачила, але це було на краще. Майстрам заборонялося займатися зі студентами, готуючи їх до турніру, хоча Жинь підозрювала, що Неджа досі отримував рекомендації від Дзюня.

Якось, підійшовши до воріт саду, вона почула чиїсь кроки. Усередині хтось був.

Спочатку вона сподівалася, що то Дзян, але, відчинивши двері, побачила худорляву, граційну постать із синювато-чорним волоссям.

Жинь не одразу збагнула, хто перед нею.

Алтань. Вона завадила тренуванню Алтаня Тренсиня.

Він вправно розмахував тризубом, ні, не просто розмахував, а ніжно тримав його й вимальовував ним у повітрі, ніби стрічкою. Тризуб був водночас і продовженням руки, і партнером у танці.

Жинь варто було розвернутися й піти геть, знайти для тренування інше місце, але вона не змогла втримати допитливості. Було несила відвести від нього очі. Звіддаля Алтань здавався надзвичайно вродливим. А зблизька — просто заворожував.

Алтань обернувся, зачувши кроки, побачив Жинь і зупинився.

— Вибач, — затинаючись, пробурмотіла вона. — Я не знала, що ти тут...

— Це сад Академії, — спокійно промовив він. — Не йди через мене.

Його голос виявився сумовитішим, ніж вона очікувала. Жинь уявляла неприємний, грубий тон, який би личив його жорстоким рухам на арені, але Алтанів голос виявився несподівано мелодійним, м'яким і глибоким.

Його зіниці були химерно звужені. Жинь не знала напевно, чи то через світло в саду, але тієї миті його очі не були червоними. Радше карими, як у неї.

— Ніколи не бачила цієї форми, — промовила Жинь.

Алтань підняв брову в здивуванні. Жинь миттю пожалкувала про те, що взагалі розкрила рота. Навіщо вона це сказала? Навіщо вона *існує*? Їй хотілося перетворитися на порох і розвіятися в повітрі.

Але Алтань був просто здивованим, а не роздратованим.

— Приклейся до Дзяна на досить довгий час — і вивчиш немало арканних форм.

Він переніс вагу на ногу, відведену назад, і підняв руки в плавному круговому русі до протилежного боку тулуба.

Жинь залилася рум'янцем. Вона почувалася дуже незграбною та широкою, немовби займала простір,

який належав Алтаню, хай навіть і стояла на іншому краю саду.

— Майстер Дзян не говорив, що сюди ще хтось полюбляє приходити.

— Дзян любить багато чого забувати. — Алтань нахилив голову, не зводячи з Жинь очей. — А ти, мабуть, виняткова студентка, якщо тобою зацікавився Дзян.

То в його голосі гіркота чи вона собі навигадувала?

А потім Жинь згадала, що Дзян відкликав заявку на Алтаня одразу після того, як той оголосив, що хоче обрати вірування. Вона замислилася, що ж трапилося і чи досі це тривожить Алтаня. Замислилася, чи не роздратувала його, згадавши Дзяна.

— Я поцупила з бібліотеки книжку, — спромоглася відповісти вона. — Йому це видалося кумедним.

Чому вона досі говорить? Чому вона взагалі досі тут?

Кутики Алтаневих вуст піднялися вгору в страшенно привабливій усмішці, від якої її серце шалено затріпотіло в грудях.

— Яка бунтарка.

Жинь зашарілася, але Алтань просто розвернувся й закінчив форму.

— На мене не зважай, починай тренування, — сказав він.

— Ні, я… Я прийшла сюди подумати. Але якщо ти тут…

— Вибач. Я можу піти.

— Ні, усе гаразд, — вона не знала, що ще сказати. — Я збиралася… Я хотіла сказати, що просто… Бувай.

Жинь квапливо вибігла з саду. Алтань більше не промовив ані слова.

Щойно за нею зачинилися садові ворота, Жинь затулила обличчя руками й застогнала.

— Чи є в бою місце смиренності? — запитав Ірдзях.

Це було вже сьоме запитання від нього. Жинь щастило. Майстер міг поставити щонайбільше сім запитань, і якщо вона впорається з цим, то успішно складе іспит Ірдзяха. І вона знала відповідь — про це безпосередньо йшлося у двадцять другому правилі Суньдзи.

Вона підняла підборіддя і відповіла голосно й чітко.

— Так, але лише як хитрість. Суньдзи писав: якщо у твого опонента холеричний характер, намагайся роздратувати його. Прикинься слабким, щоб він став зарозумілим. Гарний тактик грається з ворогом, як кіт із мишею. Удає слабкість та нездатність рухатися, а потім накидається на нього.

Усі семеро майстрів щось занотували у своїх сувоях. Жинь ледь помітно погойдувалася на п’ятах, чекаючи продовження.

— Добре. Більше не маю запитань, — Ірдзях кивнув і змахнув рукою в бік колег. — Майстре Їм?

Їм відсунув стільця назад і повільно підвівся. На якусь мить звірився з сувоєм, а потім глянув на Жинь поверх окулярів.

— Завдяки чому ми перемогли в Другій Маковій війні?

Жинь затамувала подих. До цього запитання вона не готувалася. Воно було таким простим, що, на її думку, аж зайвим. Це запитання Їм поставив на першому занятті, і в нього закралася логічна омана. Не «завдяки чому», бо Нікань узагалі не перемогла в Другій Маковій війні. Перемогла Призахідна республіка, а Нікань просто долучилася до домовленостей, укладених після перемоги.

Жинь розмірковувала над тим, щоб відповісти прямо, але потім їй сяйнуло, що можна ризикнути з оригінальнішою відповіддю. Спроба була лише одна. І Жинь хотіла вразити майстрів.

— Бо ми віддали Спір, — сказала вона.

Ірдзях рвучко підняв очі від сувою. Їм підняв брову.

— Ти мала на увазі, втратили Спір?

— Ні. Я мала на увазі, що це було стратегічне рішення пожертвувати островом, щоб у парламенту Призахідної республіки виникло бажання втрутитися. Припускаю, що командування в Сінеґарді знало про запланований напад і не попередило спірлійців.

— Я був на Спірі, — перебив Дзюнь. — Це в кращому разі потішна історіографія, а в гіршому — наклеп.

— Ні, не були, — вирвалося в Жинь.

Тепер усі семеро майстрів пильно дивилися на неї. Жинь надто пізно згадала, що Ірдзяху її теорія не сподобалася. І що Дзюнь *ненавидів* її.

Але вороття вже не було. Вона подумки оцінила, чим це може їй загрожувати. Майстри шанували відвагу та творчий підхід. Якщо вона відступить, то це розцінять як невпевненість у собі. Вона сама почала копати цю яму. І сама ж могла її засипати.

Жинь глибоко вдихнула.

— Ви не могли бути на Спірі. Я читала звіти. У ніч, коли на острів напали, там не було нікого з регулярних військ Міліції. Перші загони прибули лише після сходу сонця, уже після того, як Федерація пішла. Після того, як усіх спірлійців перебили.

Обличчя Дзюня потемніло до кольору перестиглої сливи.

— Ти смієш звинувачувати…

— Вона нікого ні в чому не звинувачує, — незворушно перебив Дзян. Це він уперше заговорив від початку іспиту. Жинь здивовано глянула на нього, але Дзян лише почухав вухо, навіть не глянувши на неї. — Вона просто намагається дати розумну відповідь на доволі безглузде запитання. От чесно, Їме, йому вже літ та й літ.

Їм знизав плечима.

— Справедливо. Більше не маю запитань. Майстре Дзян?

Усі майстри роздратовано обернулися. З того, що Жинь зрозуміла, присутність Дзяна на іспиті була лише формальністю. Він сам ніколи нічого не запитував

і здебільшого просто потішався зі студентів, коли вони спотикалися під час відповіді.

Дзян глянув Жинь просто у вічі.

Вона зглитнула, почуваючись незатишно під його допитливим поглядом. Немовби він бачив її наскрізь, як калюжу після дощу.

— Кого ув'язнюють в Чулуу Корікх? — запитав він.

Жинь кліпнула. За всі чотири місяці тренувань із нею Дзян жодного разу не згадував про Чулуу Корікх. Як і майстер Їм, майстер Ірдзях чи навіть Дзіма. Назва *Чулуу Корікх* не траплялася їй у медичній термінології, і це не була відсилка до якоїсь відомої битви чи лінгвістичний термін. Ця фраза могла мати безліч значень. А могла бути й маячнею.

Дзян або загадав їй загадку, або просто прагнув викинути її геть.

Але Жинь не хотіла визнавати поразку. Не хотіла виставити себе дурепою перед Ірдзяхом. Дзян поставив їй запитання, а Дзян ніколи не ставив запитань під час Випробувань. Тепер майстри очікували цікавої відповіді, й вона не могла їх розчарувати.

Як найрозумніше можна сказати «Я не знаю»?

Чулуу Корікх. Вона достатньо довго вивчала з Дзімою давньонікарську, аби згадати, що на давньому діалекті ця фраза означала «кам'яна гора», проте це не давало підказок. Жодна з великих в'язниць Нікані не була збудована під горою, усі вони розташовувалися або

в пустелі Баґхра, або в підземеллях імператорського палацу.

Дзян не запитав, *що таке* Чулуу Корікх. Він запитав, кого там ув'язнюють.

Яких в'язнів не можна утримувати в пустелі Баґхра?

Жинь думала про це, аж доки не знайшла незадовільну відповідь на незадовільне запитання.

— Надприродних злочинців, — повільно промовила вона, — які вчинили надприродні злочини?

Дзюнь голосно пхикнув. Дзіма та Їм збентежилися. Дзян ледь помітно знизав плечима.

— Добре, — сказав він. — Це все, що я хотів запитати.

Усні іспити закінчилися в середині ранку третього дня. Студентів відправили на обід, але їжі ніхто й не торкнувся, а потім вони побрели до арен на початок турніру.

Першим суперником Жинь випало бути Ханю.

Коли настала її черга битися, Жинь спустилася мотузяною драбиною і глянула вгору. Біля огорожі в ряд стояли майстри. Ірдзях ледь кивнув їй, і цей крихітний жест додав їй упевненості. Дзюнь схрестив руки на грудях. Дзян колупався в нігтях.

Жинь не билася з жодним із однокласників, відколи її вигнали з бойових мистецтв. Вона навіть не бачила їх під час поєдинків. За весь цей час вона сходилася у двобої лише з Дзяном і гадки не мала, чи можна вважати його гарним мірилом того, на що здатні її однокласники.

Турнір вона розпочинала наосліп.

Жинь розправила плечі й глибоко вдихнула, щоб бодай здаватися спокійною.

З іншого боку, Хань видавався дуже не зосередженим. Його погляд ковзав по її тілу, а потім назад до обличчя, немовби вона була якимось диким звіром, доти небаченим, немовби він не знав, чого від неї чекати.

Він боїться, усвідомила вона. Певно, до нього дійшли чутки, що вона займалася з Дзяном. Він не знав, у що вірити. Не знав, чого чекати.

Ба більше, у цьому поєдинку на Жинь ніхто не поставив би. Ніхто не чекав, що вона добре битиметься. А Хань цілий рік займався з Дзюнем. Хань — сінеґардець. Він мусить перемогти, інакше не зможе глянути в очі товаришам.

Суньдзи писав, що завжди треба визначати й використовувати слабкість ворога. Слабкість Ханя була психологічною. Для нього на кону стояло набагато більше, тому він почувався невпевненим. І тому його можна було здолати.

— Що, ніколи дівчини не бачив? — запитала Жинь.

Хань спалахнув від люті.

Добре. Вона змусила його рознервуватися. Жинь широко всміхнулася, показавши зуби.

— Щасливчик, — сказала вона. — Станеш моїм першим.

— У тебе жодного шансу, — випалив Хань. — Ти не знаєш бойових мистецтв.

Жинь ледь помітно всміхнулася і зсутулилася в четвертій початковій стійці Сідзіня. Готуючись випростатися, зігнула ногу, відставлену назад, і підняла кулаки, аби прикрити обличчя.

— Та невже?

Обличчя Ханя затьмарили сумніви. Він розумів, що її поза виважена й відпрацьована, зовсім не схожа на позу людини, яка ніколи не займалася бойовими мистецтвами.

Жинь кинулася до нього, щойно Соннень подав сигнал починати.

Хань від початку поставив на оборону. Він припустився помилки, дозволивши їй наступати, і так і не зміг цього виправити. Жинь від початку контролювала кожний удар. Вона атакувала, він відповідав. Вона вела його в танці, вирішувала, коли дозволяти йому вдарити, визначала, куди втрапить цей удар. Жинь билася методично, спираючись лише на м'язову пам'ять. Вона поводилася виважено. Використовувала його ж рухи проти нього і плутала його.

А Ханеві атаки спиралися на передбачувані моделі: якщо один з ударів не влучав у ціль, Хань відступав і пробував знову і знову, аж доки вона не змушувала його змінити напрямок.

Нарешті Хань послабив захист, підпустив її ближче. Жинь сильно вдарила його ліктем у носа. Почула приємний хрускіт. Хань упав на підлогу, немов маріонетка, якій підрізали нитки.

Жинь знала, що так сильно зашкодити йому не могла. Дзян щонайменше двічі поцілював їй у носа. Хань був радше приголомшений, аніж поранений. Він міг підвестися. Але не став.

— Розійтися, — наказав Соннень.

Жинь витерла з чола піт і підняла погляд на огорожу.

Над ареною запала тиша. На обличчях однокласників застиг той самий вираз, що й першого дня занять — наляканий та збентежений. Неджа видавався спантеличеним.

А потім Кітай зааплодував. Єдиний.

Того дня Жинь випало битися ще двічі. І обидва рази були варіаціями її двобою з Ханем: розпізнавання моделі, збентеження, заключний удар. Вона перемогла в обох боях.

До кінця дня Жинь піднялася з найслабшого до найсильнішого претендента. Місяці носіння дурної свині зробили її витривалішою за однокласників. Довгі виснажливі години відпрацювання форм Сідзіня дали бездоганну техніку нижнього бою.

Решта класу вчилась основ у Дзюня. Вони однаково рухалися, зісковзували на однакові відпрацьовані моделі, коли хвилювалися. А Жинь ні. Її найбільшою перевагою була непередбачуваність. Вона билася так, як

ніхто не очікував, вибивала їх із ритму і продовжувала перемагати.

Наприкінці першого дня Жинь та ще шестеро студентів, серед них Неджа й Венка, непереможеними пройшли до чвертьфіналу. Кітай завершив перший день із двома перемогами та однією поразкою, але завдяки гарній техніці також пройшов далі.

Чвертьфінал мав бути наступного дня. Соннень випадковим чином розподілив їх на дві групи й вивісив сувій біля головної зали для ознайомлення загалу. Уранці Жинь випало битися проти Венки.

Венка багато років займалася бойовими мистецтвами, і це було помітно. Вона била стрімко й гладенько, добре працювала ногами. Билася з якимось дикунським запалом. Її техніка була точною до сантиметра, а вибір часу — ідеальним. Венка була такою ж швидкою, як і Жинь, а може, й швидшою. Єдина перевага Жинь була в тому, що Венка ніколи не билася з травмами.

— Вона билася з суперниками безліч разів, — сказав Кітай. — Але ніхто по-справжньому не хотів її бити. Усі завжди зупинялися до того, як поставити їй синець. Навіть Неджа. Закладаюся, домашні вчителі також прагнули не завдавати їй болю. Інакше їх би негайно звільнили чи й одразу кинули б до в'язниці.

— Та ти жартуєш, — мовила Жинь.

— Я знаю, що я ніколи її не бив.

Жинь потерла кулаком долоню.

— Ну, може, воно й на краще.

Проте травмувати Венку все одно було нелегко. Радше з чистого везіння Жинь удалося на початку двобою вдарити її. Недооцінивши швидкість Жинь, Венка надто повільно закрилася після того, як спробувала дістати Жинь ударом зліва. Жинь скористалася її незахищеністю й тильним боком руки поцілила Венці в носа.

З вираженим хрускотом під кулаком Жинь зламалася кістка.

Венка одразу позадкувала. Підняла руку до обличчя, затиснула опухлий ніс. Глянула на закривавлені пальці, а потім перевела погляд на Жинь. Її ніздрі роздувалися. А щоки страшенно зблідли.

— Якісь проблеми? — запитала Жинь.

Венка кинула на неї вбивчий погляд.

— Тебе навіть не повинно тут бути, — прогарчала вона.

— Скажи це своєму носові, — сказала Жинь.

Венка оскаженіла. Її гарненька презирлива посмішка зникла, волосся сплуталося, обличчя закривавилося, очі були нестямні й незосереджені. Вона була на межі, вибита з ритму. Венка спробувала нанести ще декілька шалених ударів, доки Жинь не вцілила їй у голову сильним ударом навідліг.

Венка перекотилася на бік і лишилася лежати. Її груди важко підіймалися й опускалися. Жинь не була певна, чи вона плакала, чи задихалася.

Та насправді їй було байдуже.

Коли Жинь піднялася з арени, оплески можна було назвати щонайліпше нерясними. Глядачі вболівали за Венку. У фіналі мала бути саме вона.

Але Жинь цим не переймалася. До цього часу вона вже звикла.

І насправді вона жадала перемогти не Венку.

У другій групі Неджа торував собі шлях із безжальною ефективністю. Його двобої завжди відбувалися на іншій арені в той самий час, що й у Жинь, і закінчувалися раніше. Жинь жодного разу не бачила Неджу в бою. Бачила лише, як його суперників виносили на ношах.

З-поміж усіх Неджиних супротивників Кітай відбувся найменшими травмами. Він протримався півтори хвилини, а потім здався.

Ходили чутки, що Неджу дискваліфікують за навмисне завдання тяжких травм, але Жинь ставало розуму на це не сподіватися. Факультет хотів бачити спадкоємця дому Їнь у фіналі. Жинь припускала, що Неджа міг навіть убити когось без наслідків для себе. Дзюнь дозволив би.

Коли Жинь і Неджа перемогли у своїх півфіналах, це ні для кого не стало несподіванкою. Фінал відклали на час після вечері, щоб учні також могли прийти подивитися.

Посеред вечері Неджа кудись зник. Цілком імовірно, десь потайки займався з Дзюнем. Жинь подумувала над

тим, щоб повідомити про це й домогтися дискваліфікації Неджі, але розуміла, що це була б порожня перемога. Вона хотіла довести все до кінця.

Жинь копирсалася в їжі. Знала, що їй потрібні сили, але від самої думки про те, аби щось проковтнути, їй було млосно.

Минула вже десь половина перерви, коли до її столу підійшов Жабань. Він рясно пітнів, наче біг сюди аж із нижнього ярусу.

Жинь подумала, що, мабуть, він хотів поздоровити її з виходом до фіналу, але натомість він сказав:

— Відступи.

— Жартуєш, — відповіла вона. — Я збираюся виграти цей бій.

— Послухай, Жинь, ти не бачила жодного бою Неджі.

— Я була трохи зайнята власними.

— Тоді ти не знаєш, на що він здатний. Я щойно з лікарні від його суперника з півфіналу, Нохая. — Жабань був надзвичайно стурбованим. — Лікарі не впевнені, чи він колись знову зможе ходити. Неджа розтрощив йому колінну чашечку.

— Ну це типу проблема Нохая.

Жинь не хотілося слухати про перемоги Неджі. Її й без того млоїло. Їй удалося дійти до фіналу лише тому, що вона переконала себе в здоланності Неджі.

— Я знаю, що він ненавидить тебе, — продовжив Жабань. — Він може скалічити тебе на все життя.

— Він просто дитина, — пхикнула Жинь із упевненістю, якої не відчувала.

— Це ти просто дитина! — Жабань говорив схвильовано. — Мені байдуже, що ти там про себе надумала. Неджа на п'ятнадцять сантиметрів вищий за тебе й має на десять кілограмів більше м'язів, і я присягаюся, що він хоче тебе вбити.

— У нього є слабкості? — уперто сказала вона. — Мають бути. Адже так?

— Та хіба це важливо? Невже цей турнір має для тебе таке значення? — сказав Жабань. — Тепер тебе нізащо не відрахують. Усі майстри хочуть подати заявку на тебе. Навіщо тобі перемагати?

Жабань мав рацію. На цьому етапі в Ірдзяха не лишилося сумнівів щодо заявки на неї. Місце в Сінеґарді Жинь було гарантоване.

Але тепер ішлося вже не про заявки, а про гордість. Про силу. Якщо вона поступиться Неджі, то він докучатиме їй до кінця навчання в Академії. Ні, він буде вищим за неї до кінця її життя.

— Бо мені це до снаги, — сказала вона. — Бо він думав, що може мене здихатися. Бо я хочу розтовкти його дурну пику.

На арену Жинь і Неджа спускалися в повній тиші. Повітря в підвалі аж загусло від передчуття, від збоченої жаги крові. Місяці ненависного протистояння добігали кінця, і всім кортіло побачити, чим закінчиться їхнє зіткнення.

Дзюнь та Ірдзях свідомо зберігали на обличчі нейтральний вираз, з якого нічого не вдавалося зчитати. Дзяна ніде не було.

Неджа та Жинь коротко вклонилися, не відводячи одне від одного очей, і обоє одразу відступили.

Неджа вишколено дивився Жинь просто у вічі, звузивши мигдалеві очі в чіткому фокусі. Вуста стиснулися від зосередження. Ані презирливості, ані кепкувань. Ані навіть гарчання.

Жинь усвідомила, що Неджа ставиться до неї серйозно. Сприймає рівною собі.

Чомусь від цієї думки вона шалено запишалася собою. Вони дивились одне на одного, спонукаючи суперника першим розірвати зоровий контакт.

— Починайте, — промовив Соннень.

Жинь одразу кинулася на Неджу. Знову і знову била правою ногою, змушуючи його відступати.

Під час перерви на вечерю Кітай допомагав їй вибудувати стратегію бою. Жинь знала, що Неджа міг бути надзвичайно швидким. Щойно він розженеться, то вже не зупиниться, доки не скалічить чи не вб'є суперника.

Жинь мала від початку приголомшити його. Постійно змушувати захищатися, бо ж оборонятися від Неджі означало неминучу поразку.

Проблема крилася в тому, що Неджа був страшенно сильний. Він не мав грубої сили Кобіня чи навіть Кужел, але так точно вивіряв кожен рух, що це не мало

значення. Він неймовірно точно спрямовував *кі*, вбудовував, а потім вивільняв її через найменшу точку опору, щоб отримати максимальну силу.

На відміну від Венки, Неджа мирився з невдалими ударами і продовжував битися. Жинь ударила його разів два. Він витримував це й бив у відповідь. І його удари були болісними.

Вони билися вже дві хвилини. Жинь протрималася довше за будь-кого з попередніх суперників Неджі й дещо збагнула: Неджа не є невразливим. Техніки, які раніше здавалися їй нездоланними, тепер такими наче й не були. Неджа бив широко й відкрито, скидався рухами на кабана. Його удари мали страхітливу силу, але лише тоді, коли влучали в ціль.

Жинь робила все можливе, щоб цього не допустити.

Вона нізащо не дозволить йому себе скалічити. Але вона тут не лише щоб вижити. Вона тут, щоб перемогти.

«Вибуховий дракон». «Припалий до землі тигр». «Випростаний журавель». Вона циклічно повторювала необхідні їй рухи з «Витівок» Сідзіня. Відпрацьовані безліч разів, тепер вони злилися в єдину страхітливу форму, і тіло виконувало їх автоматично.

Але якщо Неджу і вразила техніка бою Жинь, то він ніяк не виказав цього. Суперник лишався спокійним і зосередженим, атакуючи з методичною ефективністю.

Минуло чотири хвилини бою. Жинь відчувала, як легені розширюються, намагаючись постачати кисень її

стомленому тілу. Але вона знала, що якщо втомилася вона, то й Неджа також.

— Втомившись, він впадає у відчай, — сказав Кітай. — А у відчаї він найнебезпечніший.

Неджа починав впадати у відчай.

Він більше не контролював *кі*. Завдавав удару за ударом. Йому було начхати на заборону тяжких травм. Якби йому вдалося повалити Жинь на землю, він був готовий її вбити.

Неджа вдарив Жинь під коліно знизу. Жинь скрикнула й підпустила його ближче, пірнувши назад і вдаючи, що втратила рівновагу. Він миттю кинувся вперед, нависаючи над нею. Жинь уперлася в підлогу й ударила вгору.

Вона дістала його просто в сонячне сплетіння з більшою силою, ніж била будь-коли раніше. Вона відчула, як із його легень виходить повітря. Жинь рвучко скочила на ноги і з неабияким подивом побачила, що Неджа, похитуючись, відходить і хапає ротом повітря.

Вона кинулася вперед і люто вдарила його в голову.

Неджа впав.

Поміж глядачами пробігла хвиля перешіптувань.

Жинь кружляла навколо Неджі, сподіваючись, що він не підведеться, але знала, що їй так не пощастить. Вона хотіла покінчити з цим. Врізати п’ятою йому в потилицю. Але майстри шанували честь. Якби вона

вдарила Неджу, доки він не підвівся, то за лічені хвилини після того її відправили б пакувати речі.

І байдуже, що, якби так учинив він, Жинь навіть не сумнівалася — ніхто й оком не змигнув би.

Минуло чотири секунди. Неджа підняв тремтливу руку й ударив нею по землі. Потягнувся вперед. З його чола стікала кров, заливаючи очі. Він кліпнув і пильно глянув на Жинь.

У його очах ясно читалося бажання вбити.

— Продовжуйте, — скомандував Соннень.

Жинь обережно обійшла Неджу. Він припав до землі, немов звір, немов поранений вовк, що став на задні лапи.

Коли Жинь ударила наступного разу, він схопив її за руку і притягнув до себе. Їй забракло повітря. Неджа дряпнув її нігтями по обличчю й униз до ключиці.

Жинь висмикнула руку й позадкувала, стрімко відступаючи. Під лівим оком аж до шиї відчувала пекуче садно. Неджа подряпав її до крові.

— Обережно, Їнь, — застеріг Соннень.

Жоден з них не звернув на нього уваги. «Немовби від попередження щось зміниться», — подумалося Жинь. Коли Неджа кинувся на неї наступного разу, вона потягла його за собою на підлогу. Вони качалися в куряві, і кожен намагався притиснути іншого, проте марно.

Неджа нестямно молотив кулаками повітря, безладно б'ючи її в обличчя.

Від першого удару Жинь ухилилася. Неджа відвів кулак і вдарив навідліг — їй стало нічим дихати. У Жинь заніміла нижня половина обличчя.

Неджа дав їй ляпаса.

Він дав їй ляпаса.

Жинь могла стерпіти удар ногою. Витримала б удар ребром долоні. Але в ляпасі крилася безжальна інтимність. Натяк на вищість.

Щось усередині Жинь надломилося.

Їй забракло повітря. Очі заслала чорна, а потім кривава пелена. Її охопив шалений гнів, який повністю поглинув думки. Помста була їй потрібна, як повітря. Вона хотіла нашкодити Неджі. Хотіла його покарати.

Жинь відступила, скрючивши пальці, немов пазурі. Неджа відпустив її й відстрибнув, але Жинь кинулася за ним із подвоєним натиском. Вона була повільнішою за нього. Неджа відплатив їй тим самим, Жинь занадто повільно закрилася — і він ударив її у стегно, у руку, але тіло не відчувало травм. Біль був сигналом, який вона ігнорувала, щоб відчути його згодом.

Ні, біль — це шлях до успіху.

Неджа вдарив її в обличчя раз, двічі, тричі. Бив немов звір, але вона все одно відбивалася.

— Та що ж із тобою? — просичав він.

Та важливіше, що було з ним. Страх. У Неджиних очах вона бачила страх.

Він відтіснив її до стіни, стиснув руками шию, але вона схопила його за плечі, вдарила коліном у грудну

клітку й урізала ліктем у потилицю. Важко дихаючи, Неджа впав. Жинь кинулася вниз і вдарила його ліктем у поперек. Неджа голосно закричав, вигинаючи спину від болю.

Жинь наступила на Неджину ліву руку, притискаючи її до землі, і правим ліктем притримувала його шию. Коли він спробував вирватися, вона вдарила його кулаком у потилицю і товкла обличчям у куряву, аж доки не стало зрозуміло, що він не підведеться.

— Розійтися, — сказав Соннень.

Жинь заледве його чула. У вухах із ритмом військових барабанів бухкала кров. Зір застилала немовби червона пелена, крізь яку виднілися лише ворожі цілі.

Жинь згребла в жменю волосся Неджі, підняла його голову і знову вдарила нею об підлогу.

— Розійтися!

Соннень обхопив її руками за шию, обмежуючи, відтягуючи від обм'яклого Неджі.

Жинь силкувалася вирватися з рук Сонненя. Її тіло наче горіло в лихоманці. Вона спіткнулася від раптового запаморочення. Почувалася так, немовби вибухне від того жару. Вона мусила розвіяти його, випустити кудись, інакше точно помре, але випустити цей жар вона могла лише в тіла тих, хто був навколо…

Щось глибоко всередині її розуму закричало.

Жабань потягнувся до неї, коли вона піднялася з арени.

— Жинь, що…

Вона відмахнулася від його руки.

— Геть з дороги, — важко видихнула вона. — Геть з дороги.

Але навколо неї з'юрмилися майстри, чувся гул голосів, до неї тяглися руки, вуста рухалися. Їхня присутність була задушливою. Жинь відчула, що якби закричала, то розвіяла б їх, хотіла розвіяти, але її стримувала якась дуже маленька частинка, що лишалася раціональною і спонукала шукати виходу.

Якимось дивом їй дали пройти. Вона проштовхалася крізь натовп учнів і побігла до сходів. Жинь швидко вибігла вгору сходами, з розмаху розчинила двері головної зали в холодне вуличне повітря й глибоко вдихнула.

Цього виявилося замало. Вона досі горіла.

Не звертаючи увагу на крики майстрів позаду, Жинь кинулася бігти.

Дзян знайшовся в першому ж місці, куди вона зазирнула: у саду вірувань. Він сидів схрестивши ноги, заплющивши очі, спокійний, немов камінь під ним.

Затинаючись і хапаючись за одвірки, Жинь пройшла крізь ворота до саду. Світ навколо йшов обертом. Усе здавалося червоним: дерева, каміння, а Дзян найбільше. Він майорів перед нею, наче смолоскип.

Коли вона ввалилася до саду, Дзян розплющив очі, відреагувавши на шум.

— Жинь?

Вона розучилася розмовляти. Полум'я всередині неї рвалося до Дзяна, тягнулося до нього, як вогонь тягнеться до палива, жадаючи поглинути його.

Жинь упевнилася, що якщо не вб'є його, то вибухне.

Вона ворухнулася, щоб напасти на Дзяна. Той скочив на ноги, вивернувся з-під простягнутих рук, а потім збив її з ніг одним точним ударом. Жинь упала горілиць. Дзян притиснув її до землі руками.

— Ти вся гориш, — вражено промовив він.

— Допоможіть мені, — важко відповіла вона. — Допоможіть.

Він нахилився вперед і обхопив її голову руками.

— Подивися на мене.

З великими труднощами вона підкорилася. Його обличчя перед нею розпливалося.

— Велика Черепахо, — пробурмотів він і відпустив її.

Дзянові очі закотилися під лоба, і він почав промовляти нерозбірливі звуки, склади, не схожі на жодну відому їй мову.

Він розплющив очі й притиснув долоню до її чола.

Рука на дотик була крижаною. Шалений холод перетікав від його долоні до її чола й усього тіла, заповнюючи ті ж струмочки, якими текло полум'я всередині неї, та застигаючи у венах. Жинь почувалася так, немовби її занурили в крижану ванну.

Вона корчилася на підлозі, уривчасто дихаючи та тремтячи, доки полум'я виходило з її крові.

А потім усе заспокоїлося.

Отямившись, вона побачила обличчя Дзяна. Одяг на ньому пом'явся. Під очима залягли темні кола, ніби він не спав багато днів. Скільки вона спала? Він пробув тут увесь цей час?

Жинь підняла голову. Вона лежала на ліжку в лікарні, але, судячи з відчуттів, травмована не була.

— Як почуваєшся? — стиха запитав Дзян.

— Побитою, але нормально. — Вона повільно сіла й здригнулася. Рот немовби був забитий ватою. Вона закашлялася й, спохмурнівши, потерла горло.

— Що трапилося?

Дзян подав їй чашку води, що стояла біля ліжка. Жинь вдячно взяла її. Вода ковзнула горлом, даруючи найдивовижніше відчуття.

— Вітаю, — сказав Дзян. — Ти цьогорічна чемпіонка.

Але в його голосі не чулося вітання.

Проте й Жинь не відчувала піднесення, яке мала б відчути. Вона навіть не могла порадіти перемозі над Неджею. Не могла відчувати бодай гордості, лише страх і збентеження.

— Що я зробила? — прошепотіла вона.

— Ти зіткнулася з тим, до чого була ще не готова, — відповів Дзян. У голосі чулася тривога. — Мені взагалі не варто було вчити тебе «П'яти витівок». Віднині й надалі ти нестимеш загрозу собі та всім навколо.

— Не буду, якщо ви мені допоможете, — сказала вона. — Не буду, якщо навчите мене іншого.

— Я думав, ти просто хотіла стати гарним солдатом.

— Так.

Але понад усе вона хотіла мати силу.

Вона й гадки не мала, що трапилося на арені, і була б дурепою, якби її це не лякало, але вона ще ніколи не відчувала такої сили. Тієї миті їй здавалося, що вона здатна здолати будь-кого. Убити будь-що.

Жинь хотіла знову здобути цю силу. Хотіла того, чого Дзян міг її навчити.

— Того дня в саду я повелася невдячно, — сказала вона, ретельно добираючи слова. Якби вона заговорила занадто одержимо, то могла б відлякати Дзяна. Але якби не вибачилася, то Дзян міг би подумати, що від часу їхньої останньої розмови вона так нічого й не навчилася. — Я не подумала. Вибачте.

Жинь сторожко вдивлялася йому в очі, чекаючи побачити той промовистий віддалений вираз, який указав би, що вона назавжди його втратила.

Риси Дзяна не пом'якшали, однак він і не підвівся, щоб піти.

— Ні. Це моя провина. Я не усвідомлював, як сильно ти схожа на Алтаня.

Від згадки про Алтаня Жинь різко смикнула головою вгору.

— Ти знаєш, що свого року він переміг, — рішуче промовив Дзян. — У фіналі він бився з Тобі. То був жорстокий двобій. Такий же, як і твій з Неджею. Алтань ненавидів Тобі. У перший тиждень навчання Тобі декілька разів дуже нехороше озвався про Спір, і Алтань

так цього й не пробачив. Але він був не схожий на тебе, він не чубився з Тобі протягом року, немов задерикуватий півень. Алтань проковтнув свій гнів і приховав його під маскою байдужості, аж доки останньої миті перед глядачами, серед яких були шестеро Воєначальників і сама Імператриця, не вивільнив таку потужну силу, що вгамувати його спромоглися лише ми втрьох із Дзюнем і Сонненем. Коли дим розвіявся, Тобі отримав такі важкі поранення, що Еньжо не спала цілих п'ять днів, доглядаючи його.

— Я не така, — сказала Жинь. Вона не билася з Неджею так жорстко. Чи билася? Через ту пелену гніву згадати було важко. — Я не… Я не така, як Алтань.

— Точнісінько така сама, — похитав головою Дзян. — Ти надто безрозсудна. Тримаєш зло, плекаєш гнів і дозволяєш йому розбухнути в тобі, а ще ти легковажно поводишся з тим, чого я тебе навчив. Займатися з тобою було помилкою.

Жинь похололо в грудях. Їй раптом стало страшно, що вона збожеволіє. Їй дали скуштувати дражливого смаку неймовірної сили. І на цьому все й скінчиться?

— То це тому ви відкликали свою заявку на Алтаня? — запитала вона. — Тому відмовилися його вчити?

Дзян був спантеличений.

— Я не відкликав заявки, — сказав він. — Я наполягав, щоб його віддали під мій нагляд. Алтань —

спірлієць, а тому вже має схильність до люті й руйнувань. Я єдиний міг йому допомогти.

— Але учні говорять…

— Нічого ті учні не знають, — випалив Дзян. — Я просив Дзіму дозволити тренувати Алтаня. Але втрутилась Імператриця. Вона знала про військову цінність воїна-спірлійця, тож була в такому захваті… І національні інтереси переважили здорову психіку одного хлопця. Його віддали під наставництво Ірдзяха й заточували його лють, як зброю, замість того щоб навчити контролювати її. Ти бачила його на арені. І знаєш, яким він буває.

Дзян нахилився вперед.

— Але ти… Про тебе Імператриця не знає, — він бурмотів радше собі, аніж їй. — Поки ти ще не в безпеці, але все буде добре… Вони не втрутяться цього разу.

Жинь вдивлялася в обличчя Дзяна, не сміючи й сподіватися.

— То це означає…

Він підвівся.

— Я візьму тебе ученицею. Сподіваюся, що не пожалкую про це.

Він простягнув їй руку. Вона потягнулася й схопилася за неї.

З п’ятдесяти студентів, яких зарахували до Академії на початку семестру, заявки на учнівство отримали тридцять п’ять. Майстри надіслали свої сувої до кабінету у великій залі, щоб там їх розібрали студенти.

Тих, хто сувою не отримав, просили здати форми й домовитися про негайне відбуття з Академії.

Більшість студентів отримали лише один сувій. Нян, на її захват, приєдналася до двох інших студентів на шляху медицини. Неджа та Венка обрали бойові мистецтва.

Кітай, переконаний, що втратив свою ставку тієї миті, коли здався Неджі, так шалено смикав себе за волосся на всьому шляху до головної зали, що Жинь уже почала була непокоїтися, щоб він не лишився лисим.

— Це було нерозумно, — сказав Кітай. — Боягузливо. За останні два десятиліття ніхто не здавався без травм. Тепер ніхто не захоче поручитися за мене.

До турніру Кітай сподівався отримати ставки від Дзіми, Дзюня та Ірдзяха. Проте в реєстратурі на нього чекав лише один сувій.

Кітай розгорнув заявку — і його обличчя розпливлося в широкій усмішці.

— На думку Ірдзяха, здатися було чудовою ідеєю. Я вчитимуся на стратегії!

Жинь секретарка передала два сувої. Не розгортаючи їх, вона знала, що вони від Ірдзяха і Дзяна. Жинь могла обирати між стратегією та віруваннями.

І вона обрала вірування.

Розділ 8

Сінеґардська академія надавала студентам чотири вільні від навчання дні для святкування Літнього фестивалю. Наступний семестр розпочинався одразу після їхнього повернення.

Більшість студентів скористалися цією можливістю, щоб провідати рідних. Але Жинь не мала часу на подорож аж до Тікані, та й не хотіла цього. Вона планувала провести канікули в Академії, та Кітай запросив її на гостину до свого маєтку.

— Але якщо не хочеш, — знервовано промовив Кітай. — Я маю на увазі, якщо в тебе вже є плани…

— Немає в мене жодних планів, — відповіла Жинь. — Залюбки.

Наступного ранку вона зібрала речі для екскурсії містом. На це знадобилися лічені секунди, адже особистих речей у неї було обмаль. Жинь акуратно склала в стару дорожню сумку два комплекти шкільних тунік і сподівалася, що Кітай не сприйме за грубість, що під час фестивалю вона носитиме форму. Іншого одягу в Жинь не було, бо ж старі туніки, які носили вихідці з півдня, вона повикидала, щойно випала така нагода.

— Я найму рикшу, — запропонувала Жинь, коли вони зустрілися з Кітаєм біля воріт Академії.

Кітая така пропозиція спантеличила.

— Нащо нам рикша?

Жинь спохмурніла.

— А як же ми тоді дістанемося куди треба?

Кітай уже був розкрив рота, щоб відповісти, аж раптом біля воріт зупинилася величезна карета, запряжена кіньми. Кучер, огрядний чоловік у багатому вбранні золотого та бордового кольорів, зіскочив додолу й низько вклонився Кітаю.

— Майстре Чен.

Він зиркнув на Жинь, немов намагаючись вирішити, чи треба вклонитись і їй, а потім неуважно кивнув.

— Дякую, Мерчі, — Кітай передав їхні сумки прислужнику й допоміг Жинь піднятися в карету.

— Зручно?

— Дуже.

З вигідної позиції в кареті вони могли бачити майже все місто, що вгніздилося в долині: гвинтопобідні пагоди адміністративного району, що здіймалися крізь покров негустого туману, білі будівлі, зведені на схилах, з вигнутими, критими черепицею дахами, та звивисті кам'яні стіни провулків, що вели до середмістя.

У напівмороку карети Жинь почувалася відмежованою від брудних вулиць міста. Почувалася чистою. Уперше від часу прибуття до Сінеґарда вона відчула, що її місце тут. Вона перехилилася через край і насолоджувалася теплим літнім вітерцем, який пестив її обличчя. Жинь уже так давно не відпочивала.

— Ми детально обговоримо те, що сталося, коли повернешся, — сказав їй Дзян. — Але твій розум щойно

пережив дуже незвичайну травму. Найкраще, що ти можеш зробити для себе, — відпочити. Дозволь пережитому пустити паростки. Дозволь розуму зцілитися.

Кітай тактовно не розпитував про те, що сталось. І Жинь була вдячна за це.

Мерчі віз їх униз гірським шляхом у бадьорому темпі. Уже за годину вони їхали головною дорогою міста, а потім звернули на шлях до Нефритового району.

Коли Жинь прибула до Сінеґарда рік тому, вони з учителем Фейжиком мандрували районом робітників з бідними помешканнями та гральними закладами на кожному розі. Щоденні прогулянки до вдови Маюн привели її в найбільш гамірні, брудні та смердючі частини міста. Побачене в Сінеґарді не дуже відрізнялося від Тікані — тут було просто галасливіше й тісніше.

А тепер, сидячи в кареті родини Чен, вона побачила, яким яскравим може бути Сінеґард. Дороги в Нефритовому районі були немовби щойно вимощені й виблискували так, наче їх начистили цього ж ранку. Жинь не бачила ані дерев'яних халуп, ані слідів умісту вилитих нічних горщиків. Не бачила сварливих домогосподарок, які готували на пару хліб та галушки на вуличних грилях (вони були надто бідні, щоб дозволити собі домашні плити). Не бачила й жебраків.

Тиша видалася Жинь неспокійною. У Тікані завжди кипіло життя: жебраки збирали сміття, щоб посортувати й продати, діди сиділи на ґанкових сходах, палили чи грали в маджонг; вулицями вештались дітлахи, вбрані у светри, що ледь прикривали пухкенькі сіднички, а вслід за ними зігнуті дідусі й бабусі, готові спіймати їх, коли вони спіткнуться.

Тут Жинь не побачила нічого такого. У Нефритовому районі скрізь були недоторканні огорожі й відкриті сади. Окрім їхньої карети, на дорозі більше нікого не було.

Мерчі зупинив карету перед воротами величезної обгородженої території. Ворота хитнулися, важко розчиняючись, і відкрили погляду чотири довгі прямокутні будівлі, виставлені квадратом та оточені величезним садовим павільйоном. Біля входу до них кинулися декілька собачок, крихітних білих створінь із бездоганно чистими лапками, що ступали по не менш бездоганній брукованій доріжці.

Кітай голосно скрикнув, вийшов із карети й став на коліно. Собачки налетіли на нього, з неймовірним захватом метеляючи хвостами.

— Ось цього звуть Імператором Драконів, — він почухав собачку під шиєю. — Їх усіх назвали на честь видатних правителів.

— А котрий Червоний Імператор? — поцікавилася Жинь.

— Он той, що надзюрить тобі на ногу, якщо не відійдеш.

Економкою в маєтку працювала низенька, опасиста жіночка з веснянкуватою, помережаною зморшками шкірою. Її звали Лань. Вона говорила приязним дівчачим голосом, який не личив веснянкуватому обличчю. Сінеґардський акцент був настільки сильним, що навіть після кількамісячної практики з удовою Маюн, яка говорила з досить сильним акцентом, Жинь могла лише приблизно розібрати її слова.

— Чим волієте підживитися? Я приготую все, чого забажаєте. Я знаю кулінарні стилі всіх дванадцяти провінцій. За винятком провінції Мавпи. Їхні страви надто гострі. І користі від них вам не буде. А ще я не роблю смердючого тофу. Я трохи обмежена продуктами, які є на ринку, але можу дістати що завгодно в крамниці з імпортними товарами. Якісь улюблені рецепти? Лобстер? Чи водяні каштани? Лишень скажіть, і я це приготую.

Жинь звикла до банальної каші з їдальні Академії, тож не знайшла що відповісти. Як пояснити, що вона просто не має такого вибору страв, якого вимагає Лань? У Тікані Фани полюбляли страву під назвою «та що завгодно», яку цілком буквально готували з чого завгодно, що лишилося в крамниці, — зазвичай смажені яйця та скляна локшина.

— Я хочу суп семи скарбів, — перебив Кітай, лишивши Жинь розмірковувати, що ж це в біса таке. —

А ще лев'ячу голову.

Жинь кліпнула.

— Що?

Кітай був задоволений ефектом.

— О, побачиш.

— Знаєш, а тобі не обов'язково так сильно скидатися на отетерілу селючку, — сказав Кітай, коли Лань подала на стіл перепелині яйця, суп із акулячих плавників у черепашачому панцирі та свинячі кишки. — Це просто їжа.

Але «просто їжа» — це рисова каша. Може, ще трохи овочів. Чи шматочки риби, свинини або курятини, якщо їх щастить дістати.

А жодна зі страв на столі не була «просто їжею».

Суп семи скарбів виявився смачною сумішшю на основі конґі з червоними фініками, підсолодженими каштанами, насінням лотоса та ще чотирма складниками, яких Жинь не розпізнала. З явним полегшенням вона зрозуміла, що лев'яча голова була не справжньою головою лева, а кульками з м'яса та борошна, звареними між смужками білого тофу.

— Кітаю, я і є отетеріла селючка. — Жинь марно намагалася підняти смажене яйце паличками. Урешті вона здалася й скористалася пальцями. — Ти завжди так їси? Постійно?

Кітай зашарівся.

— Звикнеш. Перший тиждень в Академії дався мені нелегко, тамтешня їжа просто огидна.

Було важко не заздрити Кітаю. Його особиста ванна кімната була більшою за тісну спальню, яку Жинь ділила з Кесеґі. Бібліотека в його маєтку могла позмагатися з сінеґардською. Усе, що належало Кітаю, можна було замінити. Якщо він бруднив взуття, то викидав його. Якщо рвалася сорочка, він отримував нову, щойно пошиту, підігнану під його точні розміри.

Кітай усе життя прожив у розкошах і мусив лише готуватися до Кедзю. Для нього вступ до Сінеґарда був приємною несподіванкою, підтвердженням того, що й так чекає попереду.

— Де твій батько? — запитала Жинь.

Батько Кітая був міністром оборони в самої Імператриці. Глибоко в душі Жинь раділа, що їй досі не випало нагоди поговорити з ним — навіть думка про це страшенно лякала, — але вона не стримала допитливості. Чи буде батько старшою версією Кітая — з таким самим кучерявим волоссям, неймовірним розумом і значно більшою владою?

Кітай скривився.

— Зустрічі з питань оборони. Ти цього не знаєш, але в усьому місті оголошено стан бойової готовності. Уся міська варта буде на постах протягом цілого тижня. Ще один вибрик «Опери» нам ні до чого.

— Я думала, що «Оперу червоних лахмітників» знищено, — сказала Жинь.

— *Переважно* знищено. Не можна вбити цілий рух. Десь іще лишилася купка релігійних психів, які

намірилися вбити Імператрицю. — Кітай настромив на паличку шматок тофу. — Батько пробуде в палаці аж до завершення параду. Він несе безпосередню відповідальність за безпеку Імператриці. Раптом щось піде не за планом — ризикує власною головою.

— Хвилюється, певно?

— Не дуже. Він займається цим не одне десятиліття, з ним усе буде гаразд. До того ж Імператриця також володіє бойовими мистецтвами, її не назвати легкою мішенню…

Кітай пустився розповідати почуте від батька: про службу в палаці, про гучні зустрічі з Імператрицею та дванадцятьма Воєначальниками, про придворні чутки та провінційну політику. Жинь зачаровано слухала. Як то воно — рости, знаючи, що батько є правою рукою Імператриці? Як же все змінює випадковість народження! В іншому світі вона могла б зростати в такому ж маєтку, де всі її бажання були б здійсненними. В іншому світі вона могла б народитися для сили.

Жинь провела ніч у величезній кімнаті, яку відвели тільки їй. Від часу приїзду до Сінеґарда вона ще не спала так довго й так добре. Її тіло немовби вимкнулося після тижнів страждань. Прокинулася вона з таким гарним самопочуттям і ясним розумом, якого не мала вже багато місяців.

Поснідавши у мрійливій задумі солодким конґі та гострими гусячими яйцями, Кітай та Жинь вирушили

на ринок до середмістя.

У середмісті Жинь не була ще відколи рік тому прибула до Сінеґарда разом з учителем Фейжиком. Вдова Маюн мешкала на іншому кінці міста, а жорсткий розклад занять в Академії не лишав Жинь часу самостійно дослідити Сінеґард.

Минулого року ринок її приголомшив. Але тепер, на піку активності під час Літнього фестивалю, складалося враження, що місто вибухнуло. Усюди виднілися пересувні торговельні ятки, які тіснилися в проходах так близько, що покупцям доводилося пересуватися заюрмленим строєм по одному. І що то було за видовище! Жинь бачила безліч разків перлових намист та нефритових браслетів. Камені розміром із яйце, на підставках, на яких проявлялися зображення персонажів чи й цілі поеми, щойно зануриш їх у воду. Столи, за якими майстри каліграфії писали імена на величезних гарних віялах, розмахуючи пензлями з обережністю та показною хоробрістю фехтувальників.

— А що вони роблять? — Жинь зупинилася перед стелажем із крихітними фігурками пишнотілих хлопчиків. Їхні туніки були підняті й оголювали пеніси. Жинь не вірилося, що в продажу можна знайти щось таке непристойне.

— О, це мої улюблені, — сказав Кітай.

Замість пояснень торговець підняв чайник і полив фігурки водою. Глина потемніла, коли фігурки намокли. З пенісів струменем забила вода, немовби бризки сечі.

Жинь засміялася.

— Яка ціна?

— Чотири срібняки за штуку. Два віддам за сім.

Жинь зблідла. З тих грошей, які їй допоміг виміняти учитель Фейжик, лишилися разок імперських срібняків та жменя мідяків. В Академії Жинь грошей не витрачала й ніколи не думала, наскільки дороге життя в Сінеґарді, коли не жити на забезпеченні Академії.

— Хочеш? — запитав Кітай.

Жинь квапливо замахала руками.

— Ні, все гаразд. Я справді не можу…

На обличчі Кітая майнуло розуміння.

— Подарунок, — він передав разок срібняків торгівцю. — Одну фігурку хлопчика-дзюркунчика для подруги, яку так легко розважити.

Жинь зашарілася.

— Кітаю, я не можу.

— Це мені нічого не коштуватиме.

— Але для мене це багато, — сказала Жинь.

Кітай вклав фігурку їй у руку.

— Якщо скажеш ще бодай слово про гроші, я тебе покину й ти заблукаєш.

Ринок був таким величезним, що Жинь зовсім не хотілося йти далеко від виходу. Якщо вона загубиться серед цих звивистих провулків, то як вибратись? А от Кітай орієнтувався на ринку з легкістю

досвідченого знавця, показуючи їй, які крамниці йому до вподоби, а які ні.

Для Кітая Сінеґард був сповнений дивами, повністю доступний та завалений речами, які йому належали. Сінеґард його не лякав, бо в Кітая були гроші. Коли він прогулювався, половина власників крамничок на вулиці радо прислужилися б йому, сподіваючись на щедрі чайові. Якби в нього зрізали гаманець, то він повернувся б додому й узяв ще один. Кітай міг дозволити собі стати жертвою міста, бо мав право на помилку.

А Жинь цього права не мала. Їй довелося нагадати собі, що, попри абсурдну щедрість Кітая, усе це їй не належить. Академія — її єдиний квиток до цього міста, і треба важко працювати, щоб не втратити його.

Уночі ринок освітлювався ліхтарями: по одному в кожного крамаря. Усі разом ліхтарі нагадували юрби жуків-світляків і відкидали надприродні тіні на все, чого торкалося їхнє світло.

— Ти бувала в театрі тіней на ляльковій виставі? — Кітай зупинився перед великим тканинним наметом. Біля входу вишикувалася черга дітей, неохоче віддаючи мідяки за вхід. — Ну, це для дітей, але…

— Велика Черепахо, — очі Жинь розширилися від подиву. У Тікані *розповідали* про лялькові вистави в театрі тіней. Вона видобула дріб'язок з кишені. — Я заплачу́.

У намет набилося без ліку дітей. Кітай та Жинь умостилися ззаду, намагаючись удавати, що не є щонайменше років на п’ять старшими за решту глядачів. Попереду звисав величезний шовковий екран, підсвічений ззаду м’яким жовтим світлом.

— Я розповім вам про відродження цього народу.

Лялькар говорив зі скрині позаду екрана, тож глядачі не бачили навіть його силуету. Заюрблений намет заповнював глибокий, спокійний та дзвінкий голос.

— Це казка про порятунок та об’єднання Нікані. Це розповідь про Тріаду — трьох легендарних воїнів.

Світло позаду екрана потьмяніло, а потім спалахнуло багряним.

— Воїн.

На екрані з’явилася перша тінь: силует чоловіка з великим мечем завдовжки майже з його зріст. На ньому була міцна броня, а на плечах виднілися зубчасті накладки. Пір’я, яке прикрашало його шолом, розвівалося в повітрі.

— Зміївна.

Поруч із Воїном з’явилася струнка жіноча постать. Одну руку вона кокетливо приставила до боку, а ліву зігнула, немов щось ховала за спиною. Може, віяло, а може, й кинджал.

— І Хранитель Воріт.

Хранителем Воріт була худорлява, сутула постать у мантії. Поруч із нею згорнулася велика черепаха.

Багрянець на екрані потьмянів і змінився жовтим світлом, яке повільно пульсувало, немов серцебиття. Тіні Тріади побільшали, а потім зникли. На їхньому місці з'явився силует гірської місцевості. Лялькар почав розповідь серйозним тоном.

— Шістдесят п'ять років тому, на зорі Першої Макової війни, народ Нікані потерпав під гнітом загарбників Федерації. Нікарці ослабли, їх лихоманило у хвилях макових наркотиків.

До обрисів сільської місцевості звісилися напівпрозорі стрічки, створюючи ілюзію диму.

— Люди голодували. Матері продавали своїх нащадків за кілограм м'яса чи бодай якусь одежину. Батьки вбивали дітей, щоб не бачити їхніх страждань. Отаких дітей, як ви! Нікарці вважали, що боги відвернулися від них, бо ж як інакше варвари зі сходу змогли б накликати на них таке лихо?

Екран набув хворобливо-блідого кольору, як щоки залежних від маку. Декілька нікарських селян стали в ряд навколішки й, немовби плачучи, припали головами до землі.

— Люди не знайшли захисту у Воєначальників. Колись могутні правителі дванадцяти провінцій тепер були слабкими та неорганізованими. Заклопотані давніми чварами, вони гаяли час та солдатів на міжусобиці, замість того щоб об'єднатися й вигнати муґенських загарбників. Вони розтринькували золото на пиятики та жінок. Дихали маковим наркотиком, як

повітрям. Накладали на свої провінції непомірні податки й нічого не давали натомість. Навіть коли Федерація нищила їхні села та ґвалтувала жінок, Воєначальники нічого не робили. Вони й не могли нічого зробити. Люди молилися, щоб прийшли герої. Молилися двадцять років. І нарешті боги послали їм героїв.

У нижньому лівому кутку екрана з'явилися силуети трьох дітей. Хлопчик у центрі був вищим за інших. А в дівчинки праворуч було довге хвилясте волосся. Третя дитина стояла трохи віддалік від інших двох, профіль хлопчика розвернувся до краю екрана, немовби він дивився на щось, чого інші двоє не бачили.

— Боги не прислали цих героїв із небес. Вони обрали трьох дітей, сиріт війни, селян, чиїх батьків убили під час набігів на села. Діти мали скромне походження. Але їм судилося крокувати з богами.

Хлопчика, який стояв по центру, зумисне лишили посеред екрана. Інші йшли за ним трохи на віддалі, мов за лідером. Руки й ноги тіней рухалися так плавно, що, здавалося, за екраном не ляльки з паперу й ниток, а реальні маленькі люди в костюмах. Жинь захоплювалася цією технікою, хоча ще дужче її поглинула розповідь.

— Коли їхні села спалили, троє дітей домовилися знайти спосіб помститися Федерації та звільнити свою країну від загарбників, щоб іншим дітям не довелося переживати страждання, які пережили вони. Багато

років вони тренувалися разом із монахами храму в горах Вудан. І коли подорослішали, досягли дивовижної майстерності в бойових мистецтвах. У своїх уміннях могли позмагатися з дорослими чоловіками, які тренувалися десятиліттями. Наприкінці учнівства вони помандрували на вершину найвищої гори в цілій країні — гори Тяньшань.

Перед глядачами з'явились обриси величезної гори. Вона займала майже весь екран, а тіні трьох героїв біля неї зобразили зовсім крихітними. Але коли вони почали підніматися на гору, вона дедалі меншала, пласкішала, аж доки герої не опинилися на рівнині, піднявшись на самісіньку верхівку.

— На гору Тяньшань вели сім тисяч сходинок. І на самісінькій верхівці, так високо, що навіть найсильніший орел не зміг би туди долетіти, стояв храм. З того храму троє героїв піднялися на небо й зайшли до Пантеону, оселі богів.

Троє героїв підійшли до воріт, схожих на ті, що охороняли вхід до Академії. Ці ворота були вдвічі вищі за самих героїв, оздоблені надзвичайними візерунками метеликів і тигрів, а охороняла їх велика черепаха, яка низько схилила голову, дозволяючи пройти.

— Першого героя, найсильнішого з-поміж товаришів, прикликав Повелитель Драконів. Герой був на голову вищим за друзів. Він мав широку спину й руки завтовшки зі стовбур дерева. Боги визначили його лідером трійці. «Якщо я маю командувати

військами Нікані, мені потрібен гарний меч», — сказав він і став на коліно біля ніг Повелителя Драконів. Повелитель Драконів наказав йому встати й подарував найсильнішому з товаришів величезний меч. Так герой став Воїном.

Постать Воїна окреслила мечем велику арку над головою і рвучко опустила його донизу. Там, куди вцілив меч, із землі посипалися золотаві іскри.

— Другим героєм була дівчина. Вона пройшла повз Повелителя Драконів, Повелителя Тигрів і Повелителя Левів — усі вони були богами війни, а отже, богами чоловіків. І промовила: «Я жінка, а жінці, порівняно з чоловіками, потрібна інакша зброя. Місце жінки не в гущі битви. Поле бою для жінки — це хитрощі й звабливання». Вона стала на коліно перед постаментом Нюйви, Богині Равликів. Нюйві її слова припали до душі, і вона зробила жінку смертоносною, як отруйні змії, наділила її здатністю заворожувати, як гіпнотизує удав. Так народилася Зміївна.

З-під сукні Зміївни ковзнув великий змій і обвився навколо її тіла, вмостившись спочивати на плечах. Глядачі заплескали в долоні витонченому трюку лялькаря.

— Третій герой був найсмиреннішим. Слабкий та хворобливий, він не міг тренуватися так, як двоє його друзів. Але він був невідступним та непохитним у своїй відданості богам. Він не благав послуг від жодного божества Пантеону, бо знав, що не гідний того.

Натомість став на коліно перед черепахою, яка його впустила. «Я прошу тільки сили оберігати друзів та мужності захистити свою країну», — сказав він. Черепаха відповіла: «Ти отримаєш це — і навіть більше. Зніми в мене з шиї ланцюг із ключами. Віднині й довіку ти Хранитель Воріт. Ти маєш знаряддя, щоб відчинити звіринець богів, де замкнені істоти всіх подоб: і красиві, і монстри, яких герої винищили дуже давно. Ти командуватимеш ними на власний розсуд».

Тінь Хранителя Воріт у мантії повільно підняла руки, і позаду нього завирували тіні різних форм та розмірів. Дракони. Демони. Істоти. Вони обгорнули Хранителя Воріт немовби саваном із мороку.

— Щойно вони спустилися з гори, монахи, які колись їх тренували, зрозуміли, що трійця перевершила в уміннях навіть найстаршого майстра в храмі. Розлетілися чутки — і майстри бойових мистецтв із усіх земель уклонилися дивовижній майстерності трьох героїв. Репутація Тріади міцнішала. Тепер, коли їхні імена знали в усіх дванадцяти провінціях, Тріада надіслала кожному Воєначальнику запрошення на великий бенкет біля підніжжя гори Тяньшань.

Дванадцять фігур, які представляли відповідні провінції, з'явилися на екрані. У кожного на шоломі був плюмаж, який зображував культову тварину провінції: Півня, Бика, Зайця, Мавпу тощо.

— Воєначальники були дуже гордовиті і розлютилися, що інших одинадцятьох також

запросили. Кожен думав, що Тріада покликала лише його одного. Воєначальники були майстрами інтриг і миттю почали розмірковувати над планом помсти Тріаді.

Екран затягнуло моторошним багряним туманом. Тіні Воєначальників схилили голови один до одного над чашами, немовби вели підлі перемовини.

— Але посеред трапези вони усвідомили, що не можуть поворухнутися. Зміївна отруїла їхні напої речовиною, що викликала заніміння, а Воєначальники випили немало чаш соргового вина. Доки вони, знерухомлені, сиділи на місцях, на стіл перед ними вийшов Воїн. Він заявив: «Сьогодні я проголошую себе Імператором Нікані. Якщо підете проти мене, я зарубаю вас, і ваші землі стануть моїми. Але якщо присягнете служити мені союзниками, битися як генерали під моїми знаменами, я винагороджу вас статусом та владою. Ви більше ніколи не боронитимете кордонів від іншого Воєначальника. Більше ніколи не боротиметеся за домінування. Усі ви будете рівними під моїм началом, і я стану найвидатнішим лідером цього королівства з часів Червоного Імператора».

Тінь Воїна здійняла меч до небес. З вістря меча вирвалася блискавка як символ божественного благословення.

— Коли Воєначальники знову змогли поворухнутись, усі погодилися служити новому Імператору Драконів. Так Нікань об'єднали, не проливши й краплі крові.

Уперше за багато століть Воєначальники воювали під одними знаменами, згуртувавшись під проводом Тріади. І вперше за новітню історію Нікань виступила об'єднаним фронтом проти загарбників Федерації. Нарешті ми витіснили гнобителів. Імперія знову стала вільною.

На екрані знову з'явились обриси гірської місцевості, але цього разу землі заповнювали гвинтоподібні пагоди з храмами й селищами. Це була країна, вільна від загарбників. Країна, благословенна богами.

— Сьогодні ми святкуємо об'єднання дванадцяти провінцій, — сказав лялькар. — Ми вшановуємо Тріаду. І віддаємо почесті богам, які їх обдарували.

Діти вибухнули оплесками.

Коли вони вийшли з намету, Кітай спохмурнів.

— Я ніколи не розумів, яка це страшна розповідь, — тихо промовив він. — Коли ти малий, то вважаєш Тріаду такою розумною, але насправді це просто історія про отруту й примус. Звична річ у нікарській політиці.

— Я не знаю про нікарську політику, — сказала Жинь.

— А я знаю, — скривився Кітай. — Батько розповідає мені про все, що відбувається в палаці. І там точнісінько так, як розповідав лялькар. Воєначальники завжди готові вчепитись один одному в горлянку, змагаючись за увагу Імператриці. Жалюгідне видовище.

— Що ти маєш на увазі?

Кітай був стривожений.

— Тобі відомо, що Воєначальники були настільки заклопотані міжусобицями, що дозволили муґенцям захопити країну під час Макових війн? Батько переконаний, що це трапиться знову. Пригадуєш, що Їм розповідав нам першого дня? Він мав рацію. Муґенці не сидять на своєму острові склавши руки. Батько вважає, що це лише справа часу, коли вони нападуть знову, а тому непокоїться, що Воєначальники не сприймають цієї загрози достатньо серйозно.

Усі майстри в Академії переймалися роз'єднаністю Імперії. Хоча формально Міліція перебувала під контролем Імператриці, дванадцять підрозділів набирали солдатів переважно з відповідних провінцій, і вони перебували під безпосереднім командуванням Воєначальника провінції. А відносини між провінціям ніколи не були гарними… До переїзду в Сінеґард Жинь не розуміла, як глибоко вкоренилася у вихідців із півночі зневага до півдня.

Але говорити про політику Жинь не хотілося. Ці вихідні вперше за довгий час дали їй змогу розслабитись, і вона не бажала забивати собі голову тим, чому зарадити не могла, наприклад неминучою війною. Вона ще була під враженням від вистави в ляльковому театрі тіней і воліла б, щоб Кітай облишив серйозні питання.

— Мені сподобалася частина про Пантеон, — сказала вона трохи згодом.

— Ну звісно ж. Це єдина частина, яка є чистою вигадкою.

— Та ну? А хто сказав, що члени Тріади не були шаманами?

— Вони були майстрами бойових мистецтв. Політиками. Без сумніву, надзвичайно талановитими солдатами. Але частина про шаманізм — це просто перебільшення, — відповів Кітай. — Ти ж знаєш, що нікарці люблять прикрашати розповіді про війну.

— Але з чого ж зародилися ці розповіді? — наполягала вона. — Тріада мала вкрай незвичайні сили як для дитячої казки. І якщо їхні сили були лише міфом, то як так сталося, що міф завжди однаковий? Про Тріаду чули навіть у Тікані. Історія не змінюється залежно від провінцій. Вони завжди лишалися Хранителем Воріт, Воїном та Зміївною.

Кітай знизав плечима:

— Їх вигадав якийсь поет, а потім персонажів підхопили інші. У таку версію повірити неважко. Принаймні це ймовірніше, ніж існування шаманів.

— Але раніше шамани існували, — сказала Жинь. — Ще до того, як Червоний Імператор завоював Нікань.

— Переконливих доказів не існує. Це лише байки.

— Літописці Червоного Імператора відстежували весь імпорт до останньої в'язки бананів, — заперечила Жинь. — Сумніваюся, що вони перебільшували б дані про ворогів.

На Кітаєвому обличчі читалася недовіра.

— Звісно, але все це не означає, що члени Тріади й справді були шаманами. Імператор Драконів загинув, а про Хранителя Воріт ніхто не чув ще від Другої Макової війни.

— Можливо, він просто переховується. Можливо, він досі десь там, чекає наступного вторгнення. А може бути й так, що Цике — шамани? — раптом сяйнуло Жинь. — Ось чому ми нічого про них не знаємо. Можливо, вони єдині вцілілі шамани…

— Цике — просто наймані вбивці, — глузливо заперечив Кітай. — Вони ріжуть, убивають і труять. А не прикликають богів.

— Це з того, що знаєш ти, — сказала Жинь.

— А ідея про шаманів таки міцно тебе зачепила, еге ж? — запитав Кітай. — Жинь, це просто дитяча казочка.

— Літописці Червоного Імператора не вели б докладних записів про дитячу казочку.

Кітай зітхнув:

— Саме тому ти обрала вірування? Гадаєш, що зможеш стати шаманкою? Що зможеш прикликати богів?

— Я не вірю в богів, — заперечила Жинь. — Але вірю в силу. І вірю в те, що шамани мають джерело сили, не доступне решті. Вірю, що цього можна навчитися.

Кітай похитав головою.

— Я розповім тобі, що таке шамани. На певному етапі деякі майстри бойових мистецтв були по-справжньому могутніми, і що більше перемог вони

здобували, то більше ширилося історій. Цілком можливо, що й вони самі підбурювали ці байки, вважаючи, що так наженуть страху на ворогів. Я не надто здивувався б, якби виявилося, що Імператриця вигадала ці розповіді про те, що члени Тріади були шаманами. Це допомогло б їй утримувати владу. А зараз вона потребує цього як ніколи. Воєначальники все більше збурюються. Ми за лічені роки від перевороту. Але якщо вона й справді Зміївна, чому ж просто не прикличе гігантських змій, щоб підкорити Воєначальників своїй волі?

Жинь не змогла вигадати достойного контраргументу для такої теорії, тож змовчала. Сперечатися з Кітаєм було марно. Він був такий переконаний у власній раціональності, в енциклопедичних знаннях із більшості тем, що йому було важко осягнути прогалини у своєму розумінні.

— Я зауважила, що лялькар не згадав, як насправді ми перемогли в Другій Маковій війні, — промовила Жинь трохи згодом. — Ну, знаєш. Спір. Різанина. Тисячі загиблих за ніч.

— Ну, зрештою, це була дитяча казка, — сказав Кітай. — А геноцид не приносить радості.

Наступні два дні Жинь та Кітай били байдики, віддавшись усім лінощам, на які не мали змоги в Академії. Вони грали в шахи. Відпочивали в саду, ліниво роздивляючись хмари та пліткуючи про однокурсників.

— А Нян таки нічогенька, — промовив Кітай. — І Венка теж.

— Венка сохне за Неджею ще від початку навчання, — сказала Жинь. — Навіть я це бачу.

Кітай звів брови.

— А хтось скаже, що це ти сохнеш за Неджею.

— Не мели дурниць.

— Та справді. Ти завжди розпитуєш мене про нього.

— Бо мені цікаво, — сказала Жинь. — Суньдзи вчить знати свого ворога.

— До біса Суньдзи. Ти просто вважаєш його привабливим.

Жинь стукнула Кітая по голові шахівницею.

Виконуючи наполегливе прохання Кітая, Лань приготувала їм гарячі горщики з гострим перцем, і хоча страва й була смачною, Жинь уперше в житті довелося плакати під час їжі. Більшість наступного дня вона провела навпочіпки в туалеті з пекучим відчуттям у прямій кишці.

— Може, саме так почувалися спірлійці? — запитав Кітай. — Раптом пекуча діарея — ціна довічної відданості Феніксу?

— Фенікс — мстивий бог, — простогнала Жинь.

Вони скуштували всі вина з шафки Кітаєвого батька, і їх охопила приємна, дурманлива п’янкість.

— Ми з Неджею майже все дитинство здійснювали набіги на цю шафку. Ось, спробуй, — Кітай передав їй

глиняну пляшечку. — Біле соргове вино. П'ятдесят відсотків спирту.

Жинь зробила ковток. Рідина ковзнула горлом униз із чудесним пекучим відчуттям.

— Та це ж рідке полум'я, — промовила вона. — Сонце в пляшці. Це напій спірлійців.

Кітай тихо реготнув.

— А хочеш знати, як його роблять? — запитав він. — Секретний складник — сеча.

Жинь виплюнула вино. Кітай засміявся.

— Тепер використовують усього лише лужний порошок. Але подейкують, що невдоволений чиновник помочився в одному з винокурних заводів Червоного Імператора. Можливо, це найкраще випадкове відкриття доби Червоного Імператора.

Жинь перекотилася на живіт, щоб збоку поглянути на Кітая.

— Чому ти не на горі Юелу? Ти мав би бути вченим. Мудрецем. Стільки всього знаєш про що завгодно.

Кітай міг годинами докладно розповідати про щось одне й не виказував зацікавленості їхнім навчанням. Він склав Випробування лише завдяки тому, що з ейдетичною пам'яттю вчитися необов'язково, але здався Неджі, щойно турнір став небезпечним. Кітай був надзвичайно розумним, але Сінеґард був не для нього.

— Я хотів, — визнав Кітай. — Але я єдиний син у батька. А батько в мене міністр оборони. То що ж

лишалося?

Вона хильнула з пляшки.

— Виходить, ти єдина дитина?

Кітай похитав головою.

— Є старша сестра. Кіната. Зараз вона в Юелу. Вивчає геомантію, щось таке.

— *Геомантію?*

— Мистецтво розміщення будівель та речей, — Кітай змахнув руками в повітрі. — Усю цю естетику. Немовби це має якесь значення, якщо найбільше тебе надихає бажання вийти заміж за когось впливового.

— І ти не прочитав про це всіх книг?

— Я читаю лише про цікаве. — Кітай перекотився на живіт. — А ти? Маєш братів чи сестер?

— Ні, — сказала вона. А потім спохмурніла. — Насправді, так. Не знаю, як сказати. У мене є брат, гм, зведений брат. Кесеґі. Йому десять. Було. Тепер уже одинадцять.

— Ти сумуєш за ним?

Жинь підтягла коліна до грудей. Їй не сподобалося відчуття, що раптом з'явилося в животі.

— Ні. Я маю на увазі… Не знаю. Він був таким малим, коли я поїхала. Я змалку піклувалася про нього. Здається, я рада, що більше не мушу цього робити.

Кітай підняв брову.

— Ти йому писала?

— Ні, — Жинь вагалася. — Не знаю чому. Певно, припустила, що Фани не захочуть отримувати звістки

від мене або, можливо, що він швидше оговтається, якщо просто мене забуде.

Спочатку вона хотіла написати хоча б учителю Фейжику, але в Академії було так нестерпно, що вона не змогла насмілитися розповісти йому про це. А потім, із плином часу, коли заняття стали ще виснажливішими, навіть думати про домівку було боляче, тож вона просто припинила це робити.

— Тобі не подобалося вдома, так? — запитав Кітай.

— Мені не подобається так думати, — пробурмотіла вона.

Вона не хотіла думати про Тікані. Хотіла вдавати, що ніколи там не жила, що його навіть не існує. Бо якби вона могла стерти минуле, то написала б себе якою завгодно в теперішньому. Студенткою. Ученою. Солдатом. Будь-ким, лише не тією, ким була раніше.

Кульмінацією Літнього фестивалю став парад у центрі Сінеґарда.

Жинь прибула на місце з членами дому Чен — батьком Кітая, тендітною матір'ю, двома дядьками з дружинами та його старшою сестрою. Жинь забула, який поважний батько Кітая, доки не побачила все сімейство, вбране в кольори їхнього дому: бордовий та золотий.

Раптом Кітай схопив Жинь за лікоть.

— Не дивися ліворуч. Удавай, що говориш зі мною.

— Але я *з тобою* й говорю, — Жинь миттю кинула погляд лівіше від себе.

І побачила Неджу, який стояв у натовпі людей, вбраний у небесно-лазуровий та срібний кольори. На спині його сорочки виднівся величезний вишитий дракон — символ дому Їнь.

— О, — Жинь відвернулася. — Ми можемо перейти он туди?

— Так, ходімо.

Щойно вони безпечно сховалися за округлим другим дядьком Кітая, Жинь визирнула, щоб роздивитися членів дому Їнь. Вона усвідомила, що бачить перед собою дві старші версії Неджі — чоловічу та жіночу. Обом було вже за двадцять, і вони були несправедливо вродливі. Насправді, вся родина Неджі мала такий вигляд, немовби їм місце на стінних картинах: вони були ніби ідеалізовані версії людей, а не реальні особи.

— Батька Неджі немає, — сказав Кітай. — А це вже цікаво.

— Чому?

— Він Воєначальник Дракона, — відповів Кітай. — Один із дванадцяти.

— Може, захворів, — припустила Жинь. — А може, ненавидить паради так само сильно, як і ти.

— Та все ж таки я тут, чи не так? — Кітай возився з рукавами. — Не можна просто так *пропустити* Літній парад. Це демонстрація єдності всіх дванадцяти провінцій. Якось мій батько зламав ногу за день до параду й усе одно прийшов, накачаний

знеболювальним. Якщо голова дому Їнь не прийшов, це щось таки означає.

— Можливо, йому ніяково, — сказала Жинь. — Або він лютує, що його син програв турнір. Або йому надто соромно показуватися на людях.

Кітай посміхнувся.

Розріджене ранкове повітря розітнув звук сурми, а після нього почулися крики прислужників, які спонукали всіх учасників процесії стати на свої місця.

Кітай повернувся до Жинь.

— І я не знаю, чи тобі можна…

— Ні, все гаразд, — сказала вона.

Звісно, вона не може їхати з домом Чен. Жинь не родичка Кітаю і до процесії не має жодного стосунку. Жинь стримала ніяковість Кітая, не дозволивши йому договорити.

— Я спостерігатиму за тобою з ринку.

Добряче попрацювавши ліктями, Жинь вибралася з юрби й знайшла собі місце на верхівці фруктової ятки, звідки могла чудово роздивитися парад так, щоб її на смерть не затоптали юрби сінеґардців, які зібралися в середмісті. Якщо ненадійна солом’яна стріха раптово не обвалиться, власник ятки й не помітить її.

Парад почався з поклоніння Небесному Звіринцю — гурту міфічних створінь, яких, за легендою, ув’язнили в добу Червоного Імператора. Крізь натовп пробиралися гігантські дракони та леви, то здіймаючись, то опадаючи на палях, якими керували танцюристи

всередині фігур. Під ритм їхнього руху, немовби злагоджені удари грому, вистрілювали феєрверки. Наступною показалася величезна криваво-червона фігура на високих палях, обачно охоплена полум'ям: Багряний Фенікс Півдня.

Жинь допитливо роздивлялася Фенікса. Зі згадок у підручниках історії вона знала, що саме цього бога спірлійці шанували понад усіх. Насправді, на відміну від нікарців, спірлійці взагалі не поклонялися великому пантеону богів. Завжди шанували лише свого Фенікса.

Істота, яка рухалася за Феніксом, не скидалася ні на що з того, що коли-небудь доводилося бачити Жинь. У неї була лев'яча голова, оленячі роги й тіло чотирилапого створіння, може тигра, от тільки закінчувалися її ноги копитами. Вона тихо погойдувалася, просуваючись парадом, лялькарі не били в барабани, не співали й не били в дзвони, сповіщаючи про її прибуття.

Жинь спантеличено розглядала істоту, аж доки не зіставила її з описом із однієї історії, почутої в Тікані. Це був цілінь, найблагороднішій із земних істот. Ціліні ходили землями Нікані лише коли відходив видатний лідер, а також у часи великої небезпеки.

Далі процесію продовжили прославлені доми, і Жинь швидко втратила до неї інтерес. За винятком проблиску похмурого обличчя Кітая, спостерігати за процесією паланкінів із важливими людьми, вбраними в кольори своїх домів, було нецікаво.

Сонце пекло немилосердно. Зі скронь Жинь цівками стікав піт. Хотілося пити. Дівчина прикрила обличчя рукавом, чекаючи, доки парад скінчиться й вона зможе знайти Кітая.

А потім натовп попереду загукав, і Жинь одразу збагнула, що в паланкіні з золотавого шовку, оточеному загоном музикантів та охоронців, прибула Імператриця.

Імператриця мала чимало недоліків.

Її обличчя не було бездоганно симетричним. Брови не мали ідеального вигину, одна трохи вища за другу, і це додавало її зовнішності відтінку вічної зневаги. Навіть рот нерівний: один кутик вуст вигнувся вище за інший.

Та все ж вона, без сумніву, була найпрекраснішою жінкою, яку коли-небудь бачила Жинь. І цього замало сказати, щоб описати її волосся, темніше за ніч та блискучіше за крила метелика. Або шкіру, блідішу та більш гладеньку, ніж будь-яка сінеґардка могла б бодай мріяти. Або вуста, криваво-червоні, немовби вона щойно ласувала вишнею. Теоретично всі ці риси могла мати й пересічна жінка, можливо, вони зробили б її винятковою. Але в Імператриці вони були просто неминучістю, випадковою істиною.

У порівнянні з нею Венка тьмяніла.

Жинь подумалося, що молодість підсилює красу. Що молодість — це фільтр, здатний замаскувати те, чого бракує, поліпшити навіть найпосередніші риси. Але

краса без молодості небезпечна. Краса Імператриці не потребувала м'якої повноти молодих вуст, приємного рум'янцю на молодих щоках, ніжності молодої шкіри. Ця краса різала глибоко, ніби гострий кристал. Ця краса була безсмертною.

Згодом Жинь не могла описати навіть убрання Імператриці. Не могла згадати, чи Імператриця говорила й чи махала рукою в її бік. Вона взагалі не могла нічого пригадати про Імператрицю.

Пам'ятала лише її очі — глибокі чорні озера. Очі, від погляду яких немовби бракувало повітря, як це бувало і з майстром Дзяном. І навіть тонучи, Жинь не проміняла б цього відчуття на повітря, бо не потребувала його, доки могла дивитися в ті мерехтливі обсидіанові озерця.

Жинь не могла відвести очей. Не могла навіть подумати про те, щоб відвернутися.

Коли паланкін Імператриці зник із поля зору, Жинь відчула дивне поколювання в серці.

Заради цієї жінки вона була ладна нищити королівства. Вона пішла б за нею до самих воріт пекла й повернулася б. Це її правителька. Це жінка, якій їй судилося служити.

Розділ 9

— Фан Жунінь із Тікані, провінція Півня, — сказала Жинь. — Учениця, другий рік навчання.

Канцелярист проштампував на реєстраційному сувої емблему Академії поруч із її ім'ям, а потім передав їй три комплекти чорних учнівських тунік.

— Який напрям?

— Вірування, — відповіла Жинь. — Під керівництвом майстра Дзяна Дзия.

Канцелярист знову звірився з сувоєм.

— Ви впевнені?

— Як ніколи, — сказала Жинь, хоча серце й забилося частіше. —Щось сталося?

— Я зараз повернуся, — пробурмотів канцелярист і зник за дверима кабінету позаду.

Жинь чекала біля столу, із плином часу її тривога наростала. Дзян пішов з Академії? Його звільнили? У нього стався нервовий зрив? Чи, може, його заарештували за зберігання опіуму поза територією Академії? Чи за зберігання опіуму *на* території Академії?

Раптом їй згадався той день, коли її зарахували до Сінеґарда й наглядачі намагалися відсторонити її, звинувачуючи у списуванні. Родина Неджі поскаржилася на неї за те, що вона обійшла їхнього нащадка на турнірі? Таке взагалі можливо?

Нарешті канцелярист повернувся з сором'язливою усмішкою на обличчі.

— Вибачте, — сказав він. — Але вірувань не обирали вже дуже давно. Я не був упевнений, якого кольору має бути ваша нарукавна пов'язка.

Зрештою взяли залишок тканини від форм першорічок і видали їй білу нарукавну пов'язку.

Заняття почалися наступного дня. Після вибору напряму половину свого часу Жинь усе одно займалася з іншими майстрами. Оскільки на своєму напрямі вона була єдиною, то стратегію й лінгвістику мала вивчати разом з учнями Ірдзяха. Тривожною новиною виявилося й те, що, хоча Жинь не обирала медицину, другорічки все одно мусили пройти обов'язковий курс невідкладної допомоги під керівництвом Еньжо. Замість історії з'явилися міжнародні відносини, які викладав майстер Їм. Дзюнь так і не дав їй дозволу займатися з ним, але Жинь могла вивчати збройні бойові мистецтва з Сонненем.

Нарешті ранкові заняття скінчилися, й решту дня Жинь мала провести з Дзяном. Вона вибігла сходами до саду вірувань. Настав час зустрітися зі своїм майстром. Настав час отримати відповіді.

— Опиши, що ми вивчатимемо, — сказав Дзян. — Що таке вірування?

Жинь моргнула. Вона сподівалася, що це він їй розповість.

Протягом вихідних Жинь багато разів намагалася знайти логічне пояснення, чому вирішила вивчати саме вірування, але бурмотіла лише нечіткі заокруглені трюїзми.

Усе спиралося на інтуїцію. Правду, яку знала вона сама, не можна було пояснити іншим. Вона вирішила вивчати вірування, бо знала, що Дзян має доступ до якогось джерела сили, чогось реального й оманливого. Бо в день турніру вона торкнулася цього джерела. Бо її пожирав вогонь, бо світ навколо накрила червона пелена, бо Жинь втратила контроль над собою і її врятував чоловік, якого всі інші в Академії вважали божевільним.

Жинь бачила інший бік завіси, і тепер допитливість була такою сильною, що вона збожеволіла б, якби не зрозуміла, що тоді трапилося.

Але це не означало, що вона хоча б туманно розуміла, чим займатиметься.

— Химерні явища, — сказала вона. — Ми вивчатимемо химерні явища.

Дзян здивовано підняв брови.

— Як виразно.

— Не знаю, — промовила Жинь. — Я тут просто тому, що хочу вчитися з вами. Через те, що трапилося під час Випробувань. Насправді, я не знаю, у що вплутуюся.

— О, ти знаєш. — Дзян підняв вказівного пальця й торкнувся точки між її очима, там, звідки загасив

у ній полум'я. — Глибоко в підсвідомості ти знаєш істинний порядок речей.

— Я хотіла…

— Ти хотіла дізнатися, що з тобою трапилося на турнірі, — Дзян схилив голову вбік. — А сталося ось що: ти покликала бога — і бог відгукнувся.

Жинь скривилася. Знову про богів? Вона всі вихідні сподівалась отримати відповіді, вважала, що одразу після повернення Дзян усе пояснить, але тепер була спантеличена більше, ніж будь-коли.

Дзян підняв руку ще до того, як вона змогла заперечити.

— Ти ще не знаєш, що це означає. Не знаєш, чи зможеш колись повторити те, що трапилося на арені. Але ти знаєш, що якщо не отримаєш відповіді зараз, то голод пожере тебе і твій розум надломиться. Ти зазирнула на інший бік і не заспокоїшся, доки не заповниш пробіли. Адже так?

— Так.

— Те, що з тобою трапилося, було звичним у добу, що передувала приходу Червоного Імператора, коли нікарські шамани ще не знали, чим займалися. Якби це продовжилося, ти збожеволіла б. Але я тут для того, щоб простежити, щоб цього не сталося. Я допоможу тобі зберегти здоровий глузд.

Жинь замислилася про те, як людина, яка постійно розгулювала по Академії без одягу, могла говорити такі речі з серйозним виразом на обличчі. А ще

замислилася, як характеризує її саму те, що вона йому повірила.

Як це завжди бувало з Дзяном, розуміння приходило болісно повільно. Ще до турніру Жинь затямила, що улюбленим методом викладання Дзяна було спочатку зробити, а пояснювати вже потім, якщо взагалі пояснювати. Вона майже одразу зрозуміла, що якщо поставить неправильне запитання, то не отримає бажаної відповіді. «Той факт, що ти запитуєш, — сказав би Дзян, — слугує доказом того, що ти ще не готова це знати».

Жинь навчилася тримати рот на замку й просто йти за Дзяном.

Дзян ретельно вибудовував для неї основи, хоча на перший погляд його вимоги видавалися дурними й марними. Він змусив Жинь переписати підручник з історії давньонікарською, а потім перекласти його знову. Змусив цілий прохолодний осінній день простояти в струмку, ловлячи мільку голими руками. Він вимагав, щоб Жинь виконувала всі домашні завдання неосновною лівою рукою, тож їй знадобилося вдвічі більше часу, щоб написати есе, і здавалося, що їх писала дитина. Дзян змусив її цілий місяць жити двадцятип'ятигодинними днями. Змусив протягом двох тижнів виходити назовні тільки вночі, тож Жинь бачила лише нічне небо й моторошно тихий Сінеґард, а коли поскаржилася, що пропускає інші заняття, Дзян не виявив ані краплі співчуття. Він змусив її

перевірити, як довго вона може протягнути без сну. І як довго може не прокидатися.

Жинь проковтнула скептицизм, зробила стрибок у віру і вирішила виконувати всі вказівки, сподіваючись, що на іншому боці буде просвітлення. От тільки вона не стрибала наосліп, бо вже знала, що там, на іншому боці. Вона щодня бачила перед собою докази просвітлення.

Бо Дзян робив те, на що люди не здатні.

Він змусив листя під ногами кружляти, а сам навіть не ворухнувся.

Жинь за першим разом подумала, що то гра вітру.

А потім він зробив це знову і знову, лише аби довести, що повністю все контролює.

— От чорт, — сказала вона, а потім повторила. — Чорт. Чорт. Чорт. Як. Як?

— Легко, — відповів він.

Жинь здивовано глянула на майстра.

— Це ж… це не бойові мистецтва, це…

— Що це? — наполягав Дзян.

— Надприродне.

Дзян самовдоволено всміхнувся.

— Надприродне — це слово, яке позначає все, що не вписується у твоє нинішнє розуміння світу. Я маю здолати в тобі цю невіру. Треба, щоб ти просто прийняла те, що все це можливо.

— Я маю сприйняти за істину те, що ви *бог*?

— Не будь дурепою. Я не бог, — сказав він. — Я смертний, який прокинувся, сила в обізнаності.

Дзян командою прикликав подув вітру. Змусив дерева хитатися, лишень вказавши на них. Пустив кола на воді, не торкаючись її, і зміг змусити тіні перекрутитися й розтягтися, щось прошепотівши.

Жинь розуміла, що Дзян показує їй ці вміння, бо якби він просто сказав, що це можливо, вона не повірила б. Він створив їй тло для можливостей, мережу нових уявлень. Як пояснити дитині суть сили тяжіння, доки вона не знає, що означає падати?

Деякі істини можна завчити запам'ятовуванням, наприклад, із підручників історії чи уроків граматики. А деякі мають укорінюватися повільно, стати істинними, бо вони — невід'ємна частина моделі всіх речей.

«Влада диктує прийнятність», — якось сказав їй Кітай. Чи можна цей принцип застосувати й до матерії природного світу?

Дзян змінив уявлення Жинь про те, що є реальним. Продемонструвавши їй неможливе, він налаштував її підхід до матеріального всесвіту.

Це далося йому легше, бо вона хотіла повірити. Вона вписувала у власний розум ці виклики сприйняттю реальності без суттєвих травм від узгодження. Травматична подія вже сталася. Жинь відчувала, як її пожирає полум'я. Вона знала, що таке горіти. Вона не мусила цього уявляти. Це вже сталося.

Жинь навчилась опиратися запереченню того, що їй показував Дзян, бо це не вписувалося в її попередні уявлення про те, як влаштований світ. Вона навчилася не бути шокованою.

Пережите під час турніру прорвало велику діру з нерівними краями в її розумінні світу, і вона сподівалася, що Дзян цю діру заповнить.

Іноді, якщо вона вже була готова поставити правильне запитання, Дзян відправляв її до бібліотеки шукати відповідь самій.

Коли Жинь запитала, де раніше практикували вірування, Дзян відправив її в даремну гонитву за химерним і таємничим. Змусив прочитати тексти про давніх сновид із південних островів і їхні знахарські практики зцілення. Написати розгорнуті доповіді про селищних шаманів від Внутрішніх держав до півночі, про те, як вони впадали у транс і мандрували духами в тілах орлів. Зосереджено вивчати свідчення від нікарських селян із півдня, які називали себе ясновидцями.

— Як би ти описала всіх цих людей? — запитав він.

— Диваки. Люди з уміннями або люди, які вдають, що мають уміння. — Жинь не бачила якогось іншого зв'язку між цими групами людей. — А як би ви їх описали?

— Я назвав би їх шаманами, — сказав він. — Тими, хто спілкується з богами.

Коли Жинь запитала, що Дзян має на увазі під богами, він змусив її вивчати релігію. Не лише нікарську, а всі релігії світу, які практикували ще з початку часів.

— Що люди розуміють під богами? — запитав Дзян. — Навіщо нам боги? Яку мету боги виконують у суспільстві? Вивчи ці питання. Знайди на них відповіді.

Через тиждень Жинь виклала всі свої думки в чудовій доповіді про відмінності між нікарськими та призахідницькими релігійними традиціями. З гордістю перерахувала свої висновки Дзяну в саду вірувань.

У призахідників лише одна церква. Вони вірять в одне божество — Святого Творця, відокремленого та вищого від усіх справ смертних, втіленого в образі людини. Жинь аргументувала, що цей бог, Творець, є способом підтримання урядового порядку в Призахідній республіці. Священники ордену Святого Творця не мали політичних посад, але володіли більшим контролем над культурою, ніж центральний уряд. Оскільки Призахідна республіка — велика країна без воєначальників з абсолютною владою над округами, закони запроваджували шляхом ширення міфу про моральні заповіді.

Натомість Імперія була країною людей, яких Жинь назвала упередженими атеїстами. Звісно, богів у Нікані було вдосталь. Але, як і Фани, більшість нікарців ставали релігійними лише тоді, коли це було вигідно.

Мандрівні монахи Імперії складали незначну частку населення й були радше простими хранителями минулих традицій, аніж частиною якоїсь інституції з реальною владою.

У Нікані боги були героями міфів, символами культури, іконами, які треба вшановувати під час важливих життєвих подій, наприклад весіль, народження чи смерті. Втіленням емоцій, які переживали самі нікарці. Але ніхто по-справжньому не вірив, що довіку не матиме щастя, якщо забуде запалити пахощі Лазуровому Дракону. Ніхто по-справжньому не вірив, що можна вберегти коханих, молячись Великій Черепасі.

Нікарці дотримувалися цих ритуалів попри все, виконували ці дії, бо їх це заспокоювало, бо для них це був спосіб висловити свої тривоги стосовно відпливів і приливів удачі.

— Тож і на сході, і на заході релігія — просто соціальна концепція, — підсумувала Жинь. — Відмінність лише в застосуванні.

Дзян уважно вислухав її доповідь. Коли Жинь закінчила, він по-дитячому надув щоки й потер скроні.

— То, на твою думку, нікарська релігія — це просто марновірство?

— Нікарська релігія надто необдумана, щоб мати бодай якийсь ступінь достовірності, — сказала Жинь. — Чотири вищі боги: Дракон, Тигр, Черепаха та Фенікс. Потім місцеві домашні боги, селищні боги-хранителі,

тваринні боги, боги річок, боги гір… — вона перелічувала, загинаючи пальці. — Як вони всі можуть існувати в одному просторі? Як може існувати духовний вимір, якщо всі ці боги борються між собою за вищість? Найкраще це можна пояснити тим, що коли в Нікані ми кажемо «бог», то маємо на увазі розповідь. Та й годі.

— То в богів ти не віриш? — запитав Дзян.

— Я вірю в богів не більше за будь-якого нікарця, — відповіла вона. — Вірю в богів як культурні факти. Як метафори. Як те, що, на нашу думку, нас убереже, бо нам не лишається нічого іншого. Як прояв наших неврозів. Але не як у щось справжнє. Щось, здатне мати реальні наслідки для всесвіту.

Усе це Жинь промовила, зберігаючи на обличчі серйозний вираз, але в дечому вона перебільшувала.

Бо знала: щось таки є реальним. Знала, що на якомусь рівні є у всесвіті щось більше за те, з чим вона мала справу в матеріальному світі. Насправді вона зовсім не була таким скептиком, яким прикидалася.

Однак найкращий спосіб змусити Дзяна пояснити щось полягав у тому, щоб стати на радикально протилежну позицію, бо коли вона сперечалася з кардинально відмінної точки зору, у відповідь він наводив найкращі аргументи.

Цю наживку він ще не заковтнув, тож вона продовжила:

— Якщо існує божественний творець, якийсь вищий моральний авторитет, то чому ж із гарними людьми

відбувається стільки жахіть? Чому це божество взагалі створило людей, бо ж люди такі неідеальні створіння?

— Але якщо немає нічого божественного, то чому ж ми приписуємо міфологічним постатям статус богів? — заперечив Дзян. — Чому поклоняємося Великій Черепасі? Богині Равликів Нюйві? Чому куримо фіміам небесному пантеону? У будь-якій релігії віра потребує жертви. Чому бідний нікарський фермер, без гроша за душею, свідомо жертвує щось сутності, яку вважає лише міфом? Хто від цього отримує користь? Звідки з'явилися ці традиції?

— Не знаю, — визнала Жинь.

— Тоді з'ясуй. З'ясуй природу космосу.

Жинь подумала, що не дуже розумно просити її розв'язати питання, на яке філософи й теологи тисячоліттями намагаються знайти відповідь, але знову пішла до бібліотеки.

От тільки до Дзяна вона повернулася зі ще більшою кількістю запитань.

— Як існування чи неіснування богів впливає на мене? Чому так важливо, щоб я знала, як виник всесвіт?

— Бо ти його частина. Бо ти існуєш. І якщо не хочеш назавжди лишитися крихітною крапелькою буття, яка не розуміє свого зв'язку з величною павутиною речей, то досліджуй.

— Навіщо?

— Бо я знаю, що ти прагнеш сили, — він знову торкнувся її чола. — А як ти зможеш почерпнути в богів

силу, якщо не розумієш, що вони таке?

Корячись наказам Дзяна, Жинь проводила в бібліотеці більше часу, ніж учні п'ятого року навчання. Він доручав їй щодня писати есе, а його тема завжди була пов'язана з тим, до чого вони дійшли після годин розмов. Дзян змушував її встановлювати зв'язки між текстами різних дисциплін, текстами, написаними через століття один після одного, текстами, написаними різними мовами.

«Як теорія проведення *кі* через верхні дихальні шляхи пов'язана зі спірлійськими практиками вдихання праху померлих?»

«Як із плином часу змінився реєстр нікарських богів і як це пов'язане з високим статусом різних Воєначальників різних провінцій на різних етапах історії?»

«Коли Федерація почала прославляти свого правителя як божество і чому?»

«Як доктрина відділення церкви від держави вплинула на політику призахідників? У чому іронія цієї доктрини?»

Дзян ламав її розум і складав його заново, а потім, вирішивши, що такий порядок його не задовольняє, знову ламав. Він напружував її розумові можливості так, як це робив Ірдзях. От тільки Ірдзях розширював її розум у межах відомих параметрів. Його завдання робили Жинь спритнішою в уже знайомому їй просторі.

Дзян змушував її розум виходити назовні, до зовсім нових вимірів.

По суті, він займався тим, що можна було назвати ментальним відповідником примусу носити свиню на гору.

Жинь у всьому йому корилася й розмірковувала, який альтернативний погляд на світ він намагається змусити її зібрати. Розмірковувала, чого він намагається її навчити, окрім як того, що всі її уявлення про влаштування світу хибні.

Та найгіршим були медитації.

На третій місяць семестру Дзян заявив, що віднині й надалі Жинь медитуватиме з ним годину щодня. Жинь потай сподівалася, що він забуде про цю умову так само, як зрідка забував про те, який зараз рік чи як його звуть.

Але з-поміж усіх правил, які Дзян установив для Жинь, саме цього він вирішив невідступно дотримуватися.

— Сидітимеш нерухомо одну годину, щоранку в саду, без винятків.

Вона сиділа. І ненавиділа це.

— Притисни язик до піднебіння. Відчуй, як витягується хребет. Відчуй простір між хребцями. Ану не спати!

Жинь різко вдихнула й смикнулася. Голос Дзяна, завжди такий тихий та заспокійливий, навівав на неї сонливість.

Точка над лівою бровою смикалася. Жинь неспокійно засовалася. Дзян вилаяв би її, якби вона почухалася. Натомість Жинь спробувала якомога вище підняти брову. Свербіння тільки посилилося.

— Сиди спокійно, — сказав Дзян.

— У мене болить спина, — поскаржилася Жинь.

— Це тому, що нерівно сидиш.

— По-моєму, її зсудомило після спарингу.

— По-моєму, ти мішок з лайном.

П'ять хвилин минули в тиші. Жинь повернулася в один бік, потім в інший. У спині щось клацнуло. Вона здригнулася.

Їй було страшенно нудно. Вона рахувала зуби язиком. Перерахувала їх знову, почавши з протилежного боку. Перемістила вагу з однієї сідниці на іншу. Відчула нав'язливу потребу підвестися, рухатися, стрибати, та що завгодно.

Жинь трохи розплющила одне око й побачила, що майстер Дзян пильно дивиться на неї.

— Сиди. Спокійно.

Жинь проковтнула заперечення й підкорилася.

Медитації здавалися їй величезним гаянням часу, бо ж Жинь роками перебувала в напрузі, постійно вчилася. Їй здавалося неправильним сидіти ось так нерухомо й нічим не займати розум. Лякала думка, що вона не здатна ні про що не думати, бо ж постійно думала про те, щоб не думати.

А от Дзян міг медитувати безкінечно. Він перетворювався на статую, тиху й нерухому. Був схожий на повітря, немовби міг зникнути, якщо вона недостатньо зосередиться на ньому. Складалося враження, що він просто полишав власне тіло й відлітав кудись.

Жинь на носа сіла муха. Дівчина голосно чхнула.

— Починаємо відлік часу заново, — безтурботно промовив Дзян.

— Та хай йому!

Коли до Сінеґарда повернулася весна, коли досить потепліло для того, щоб Жинь не мусила більше кутатися в товсті зимові мантії, Дзян повів її в пішу мандрівку до гори Вудан неподалік. Годин зо дві вони йшли мовчки, аж доки десь опівдні Дзян не вирішив зупинитися біля залитої сонцем ніші, звідки було видно всю долину внизу.

— Темою сьогоднішнього уроку стануть рослини.

Дзян сів, витягнув мішечок і висипав його вміст на траву. Там були різноманітні трави й порошки, шматок кактуса, декілька яскравих червоних макових квітів із насінням та жменька висушених на сонці грибів.

— Ми накачаємося наркотиками? — промовила Жинь. — Ого-го. Ми накачаємося наркотиками, правда?

— Це я накачаюся наркотиками, — сказав Дзян. — А ти дивитимешся.

Чавлячи макові зерна в маленькій кам'яній ступці, Дзян читав Жинь лекцію.

— Жодна з цих рослин не є рідною для Сінеґарда. Ось ці гриби ростуть у лісах провінції Зайця. Більше ти ніде їх не знайдеш, вони добре приживаються лише в тропічному кліматі. Ось ці кактуси найкраще ростуть у пустелі Баґхра між нашим північним кордоном та Внутрішніми державами. Цей порошок добувають із куща, який можна знайти лише в тропічних лісах південної півкулі. На таких кущах ростуть маленькі помаранчеві фрукти, без смаку й липкі на дотик. Але сам наркотик роблять із сушеного подрібненого кореня рослини.

— І володіти всім цим у Сінеґарді — серйозне правопорушення, — сказала Жинь, бо, схоже, лише вона про це добре пам'ятала.

— О. Закон, — Дзян дмухнув на якийсь листочок і відкинув його геть. — Так незручно. Так недоречно, — Дзян несподівано впився в неї поглядом. — Чому Нікань не схвалює використання наркотичних речовин?

Дзян часто так робив: підкидав їй запитання, до яких вона не була готова. Якщо вона відповідала надто швидко або робила квапливі узагальнення, він кидав їй виклик, заганяв у суперечці в глухий кут, доки вона чітко не промовляла, що саме мала на увазі, і не підтверджувала своєї точки зору.

До цього часу Жинь мала вдосталь практики, щоб ретельно обдумати все перед тим, як відповісти.

— Бо використання психоделічних речовин призводить до пошкоджень розуму, марнування

потенціалу й соціального хаосу. Бо наркомани небагато можуть дати суспільству. Бо для нашої країни це давня чума, подарована любою Федерацією.

Дзян повільно кивнув.

— Гарно сказано. Ти з цим згодна?

Жинь знизала плечима. Вона бачила вдосталь опіумних нір у Тікані, аби точно знати, якими бувають наслідки залежності. Вона розуміла, чому закони такі суворі.

— Зараз так, — обережно промовила вона. — Але, може, зміню думку після того, як ви скажете, що маєте сказати.

Дзянові вуста смикнулися у кривій посмішці.

— Подвійна мета — це природа всіх речей, — сказав він. — Ти бачила, що мак робить зі звичайними людьми. І з огляду на твої знання про залежність, твої висновки цілком розважливі. Опіум перетворює мудрого на дурня. Знищує місцеву економіку й ослаблює цілі країни.

Він підняв у долоні ще одну жменьку макових зерен.

— Але щось таке згубне за своєю суттю водночас має дивовижний потенціал. Макові квіти дужче за будь-що демонструють двоякість галюциногенів. Ти знаєш мак під трьома назвами. У своїй найпоширенішій формі, як викурені опіумні крихти, мак робить тебе нікчемною. Він сковує тебе й відриває від світу. Ще є героїн, який спричиняє страшну залежність. Його отримують у вигляді порошку з соку квітів. А зерна? Зерна — це

мрія шамана. Макове зерно, якщо його використати за умови правильної розумової підготовки, відкриває доступ до цілого всесвіту, вміщеного всередині твого розуму.

Він опустив макове зерно й показав на розмаїття психоделіків перед ним.

— Шамани з усіх континентів століттями використовували рослини, аби змінювати стан свідомості. Медики з Внутрішніх держав використовували ці квіти, щоб злітати вгору, немов стріли, і входити в контакт із богами. За допомогою ось цього ти впадеш у транс, звідки зможеш зайти до Пантеону.

Очі Жинь розширилися. Ось воно. Повільно все почало ставати на свої місця. Нарешті вона починала розуміти мету досліджень та медитацій протягом останніх пів року. Досі вона вивчала два окремі напрями: шаманів та їхні вміння, а також богів та природу всесвіту.

А тепер, розповівши про психоделічні рослини, Дзян пов'язав ці ниточки в єдину теорію — теорію єднання за допомогою психоделіків із духовним світом, де могли мешкати боги.

Окремі поняття в її розумі поєдналися, немовби між ними раптово виникла павутина зв'язків. Твірне підґрунтя, яке закладав Дзян, раптом набуло абсолютного, повного сенсу.

Жинь бачила обриси, але картинка ще не проявилася повністю. Чогось бракувало.

— Вміщеного всередині мого розуму? — обережно повторила вона.

Дзян неуважно глянув на неї.

— Тобі відомо значення слова *ентеоген*?

Жинь похитала головою.

— Воно означає народження бога всередині, — пояснив він. Дзян потягнувся й торкнувся Жинь у тій-таки точці між очима. — Злиття бога і людини.

— Але ж ми не боги, — сказала Жинь. Останній тиждень вона просиділа в бібліотеці, намагаючись відстежити нікарську теологію аж до витоків. Нікарська релігійна міфологія повнилася зустрічами смертних та божеств, але під час дослідження Жинь жодного разу не натрапляла бодай на згадку про створення богів. — Шамани спілкуються з богами. А не створюють їх.

— А чим відрізняється бог внутрішній від бога зовнішнього? Чим відрізняється всесвіт, який міститься у твоїй свідомості, від всесвіту зовні? — Дзян поплескав її по скронях. — Хіба не на цьому ґрунтувалася твоя критика теологічної ієрархії призахідників? На тому, що ідея божественного творця, який нами править, але відокремлений від нас, безглузда?

— Так, але… — вона не договорила, намагаючись сформулювати те, що хотіла сказати. — Я не мала на увазі, що ми боги, я мала на увазі, що…

Вона не була впевнена, що мала на увазі. Жинь благально глянула на Дзяна. Цього разу він дав їй легку відповідь:

— Поєднай ці ідеї. Бог зовні тебе. Бог усередині. Щойно ти зрозумієш, що це одне й те саме, щойно зможеш охопити розумом обидва поняття й усвідомиш їх як істинні, то станеш шаманкою.

— Але це не може бути так просто, — затинаючись, пробурмотіла Жинь. У голові все ще роїлися думки. Вона силкувалася їх сформулювати. — Якщо це… тоді… тоді чому цього не роблять усі? Чому всі в опіумних норах не зустрічаються з богами?

— Бо вони не знають, чого шукати. Нікарці не вірять у своїх божеств, пам'ятаєш?

— Ну гаразд, — сказала Жинь, не купившись на те, що їй шпурнули в обличчя її ж слова. — Але чому? — Вона вважала релігійний скептицизм нікарців цілком розважливим, але ж люди на кшталт Дзяна можуть робити такі речі. — Чому так мало тих, хто вірить?

— Колись їх було багато, — промовив Дзян, і вона з подивом помітила, з якою гіркотою він це сказав. — Колись монастирі здіймалися над монастирями. А потім прийшов Червоний Імператор і в гонитві за об'єднанням їх спалив. Шамани втратили силу. Монахи — принаймні ті, хто мав реальну силу, — загинули або зникли.

— А де вони зараз?

— Сховані, — сказав він. — Забуті. У новітній історії лише кочові клани з Внутрішніх держав та племена Спіру мали тих, хто міг спілкуватися з богами. І це не збіг. Прагнення нації модернізувати та мобілізувати породжує віру в чиїсь уміння контролювати світовий порядок, а коли це трапляється, люди втрачають зв'язок із богами. Коли людина починає думати, що власноруч пише текст світу, то забуває про сили, які створили нашу реальність. Колись ця Академія була монастирем. Тепер це військовий тренувальний майданчик. Ти побачиш, що така сама модель повторюється в усіх великих державах у цьому світі, який увійшов у так звану цивілізовану добу. Серед муґенців шаманів немає. Як і серед призахідників. Вони шанують людей, яких вважають богами, а не самих богів.

— А як же марновірство нікарців? — запитала Жинь. — Я маю на увазі, з Сінеґардом усе ясно, тутешні люди освічені й релігія тут померла, але як же невеликі селища? Як же релігія народу?

— Нікарці вірять в ікони, а не в богів, — відказав Дзян. — Вони не розуміють того, чому поклоняються. На першому місці для них ритуал, а не теологія. Шістдесят чотири боги рівні за статусом? Як зручно і як абсурдно. Релігія не може бути так чітко вкомплектованою. Боги не організовані так акуратно.

— Але я не розумію, — сказала вона. — Чому шамани зникли? Хіба Червоний Імператор не став би могутнішим, маючи шаманів у своєму війську?

— Ні. Насправді якраз навпаки. Створення імперії вимагає злагодженості та однорідної покори. Учення, яке можна масово створити по всій країні. Міліція — це бюрократія, зацікавлена лише в кінцевому результаті. Те, чого навчаю я, не можна відтворити для класу з п'ятдесяти, уже не кажучи про дивізіони з тисяч. Міліція складається майже виключно з таких, як Дзюнь, тих, хто вважає щось важливим, лише якщо можна отримати *негайні* результати, які можна відтворити й використати повторно. А шаманізм завжди був і лишається неточним мистецтвом. А як інакше? Ідеться про найфундаментальніші істини, які стосуються кожного, про те, як ми пов'язані з феноменом буття. Звісно, все це неточно. Якби ми зрозуміли все до кінця, то стали б богами.

Жинь сумнівалася.

— Але ж *деякі* техніки таки можна відтворити.

— Ти переоцінюєш Імперію. Подумай про бойові мистецтва. Як тобі вдалося здолати однокласників під час Випробувань? Бо вони вчилися розбавленого, дистильованого та зручно запакованого варіанта бойових мистецтв. Те саме стосується й релігії.

— Але не могли ж вони забути геть усе, — сказала Жинь. — Цей предмет існує.

— Цей предмет — маячня, — відрубав Дзян.

— Я не вважаю його маячнею.

— Ти й тільки ти, — промовив він. — Навіть Дзіма сумнівається в значущості цього предмета, але не може

змусити себе скасувати його. Глибоко в душі нікарці ніколи не полишали надії на те, що цей навчальний предмет зможе відродити шаманізм.

— Але цей навчальний предмет існує, — сказала вона. — Я поверну шаманізм у цей світ.

Вона з надією глянула на нього, але Дзян сидів нерухомо і вдивлявся кудись за край скелі, немовби його розум був десь далеко. А потім знову дуже спохмурнів.

— Доба богів минула, — зрештою промовив він. — Нікарці можуть розповідати про шаманів у своїх легендах, але не зможуть прийняти надприродне, якщо побачать. Для них ми божевільні, — він зглитнув. — Ми не божевільні. Але як нам переконати в цьому всіх інших, якщо решта світу вірить у протилежне? Щойно імперія утверджується у своїй точці зору, то все, що їй суперечить, треба знищити. Вихідців із Внутрішніх держав відтіснили на північ, прокляли й підозрюють у відьомстві. Спірлійців стигматизували, зробили рабами, кидали в битви, наче скажених псів, і зрештою пожертвували ними.

— Тоді ми їх навчимо, — сказала Жинь. — Змусимо пригадати.

— Нікому не стане терпіння вчитися так, як я вчу тебе. Лише ми маємо пам’ятати. Я роками шукав учня, й лише ти зрозуміла істину світу.

Ці слова кольнули Жинь розчаруванням, не в собі, а в Імперії. Було важко розуміти, що вона живе у світі,

де колись люди вільно говорили з богами, але вже не говорять.

Як цілий народ міг просто забути про богів, що могли наділити їх неймовірною силою?

Та легко.

Світ простіший, якщо в ньому існує лише те, що люди можуть осягнути. Легше забути сили, які створили мрію. Легше повірити в те, що реальність існує лише в одному вимірі. Досі Жинь саме в це й вірила, тож тепер її розум силкувався перелаштуватися.

Але тепер вона дізналася правду, і це дало їй силу.

Жинь мовчки вдивлялася в долину внизу, все ще намагаючись увібрати розмах того, що вона щойно дізналася. А Дзян тим часом набив люльку порошком, запалив її й повільно, глибоко вдихнув.

Його очі тремтливо заплющилися. Обличчя розпливлося в безхмарній усмішці.

— Летимо вгору, — сказав він.

Спостерігання за тим, як хтось накачується наркотиками, коли ти сам не під дією дурману, дуже швидко перетворюється на дуже нудне заняття. Через декілька хвилин Жинь поштурхала Дзяна, і коли той не ворухнувся, спустилася з гори сама.

Якщо Жинь подумала, що Дзян дозволить їй почати використовувати галюциногени для медитацій, то помилилася. Він змушував її допомагати в саду, поливати кактуси та обробляти гриби, але категорично

заборонив куштувати будь-які рослини, доки сам не дасть на це дозволу.

— Без правильної ментальної підготовки психоделічні речовини нічим тобі не допоможуть, — сказав він. — Ти просто на якийсь час станеш дуже дратівливою.

Спершу Жинь із цим змирилася, але відтоді минуло вже багато тижнів.

— То коли ж я матиму правильну ментальну підготовку?

— Коли зможеш висидіти п'ять хвилин, не розплющуючи очей, — відповів він.

— Я можу сидіти спокійно! Я вже майже рік сиджу спокійно! Це все, чим я займаюся.

Дзян замахнувся на неї садівничими ножицями.

— Не смій розмовляти зі мною в такому тоні.

Жинь кинула тацю з кактусовими паростками на полицю.

— Я знаю, що є те, чого ви мене не вчите. Я знаю, що ви зумисне ховаєте це від мене. І просто не розумію чому.

— Бо ти мене тривожиш, — сказав Дзян. — Ти маєш таку схильність до вірувань, якої я ще не бачив, навіть в Алтаня. Але ти нетерпляча. Легковажна. І недбало ставишся до медитацій.

А вона й справді недбало ставилася до медитацій. Жинь мала вести журнал медитацій, щоразу роблячи в ньому позначку, коли їй вдавалося висидіти цілу

годину. Але з накопиченням завдань з інших предметів Жинь занедбала щоденну обов'язкову годину байдикування.

— Я не бачу в цьому сенсу, — визнала вона. — Якщо ви хочете, щоб я на цьому зосередилася, я можу дати вам цю зосередженість. Я можу сконцентруватися на будь-чому. Але спорожнити розум? Уникати всіх думок? Усіх відчуттів себе? Якому добру це має послужити?

— Це має відрізати тебе від матеріального світу, — відповів Дзян. — Як ти збираєшся дістатися духовного виміру, якщо твій розум зайнятий тим, що бачиш перед собою? Я знаю, чому тобі так важко. Ти любиш обходити своїх однокласників. Тобі подобається плекати старі обра́зи. Ненавидіти ж приємно, так? Донині ти накопичувала гнів та використовувала його як пальне. Але якщо ти не навчишся його відпускати, то ніколи не знайдеш свого шляху до богів.

— То дайте мені психоделік, — запропонувала вона. — Змусьте мене його відпустити.

— А тепер ти квапишся. Я не дозволю тобі влізти в те, чого ти ще як слід не розумієш. Це надто небезпечно.

— Яка небезпека може бути в тому, щоб сидіти й не рухатися?

Дзян випростався й відкинув убік ножиці.

— Це не якась там казочка, у якій ти змахнеш рукою і попросиш богів про три бажання. Ми й близько не в довбаній казочці. Ці сили здатні зламати тебе.

— Нічого зі мною не станеться, зі мною вже дуже довго нічого не стається. Ви все торочите про зустріч із богами, але коли я медитую, то єдине, що зі мною стається, — мені нудно, чухається ніс, і кожна секунда тягнеться цілу вічність.

Жинь простягла руку до макових квітів.

Дзян її відштовхнув.

— Ти не готова. Ти ще й близько не готова.

Жинь спалахнула.

— Це просто наркотики…

— Просто наркотики? Просто наркотики? — голос Дзяна переріс у крик. — Попереджаю тебе. І я зроблю це лише раз. Ти не перша, хто обрав вірування, ти про це знаєш. О, Сінеґард роками намагається запопасти собі шамана. Але хочеш знати, чому ніхто не сприймає цього предмета серйозно?

— Бо ви продовжуєте псувати повітря на засіданнях факультету?

Він навіть не засміявся, а це означало, що він говорить серйозніше, ніж їй здавалося.

Насправді, схоже, її слова боляче дошкулили Дзяну.

— Ми намагалися, — сказав він. — Десять років тому. У мене було четверо студентів, не гірших за тебе, й без Алтаневого гніву чи твоєї нетерплячості. Я вчив їх медитувати, розповідав про Пантеон, але ті учні вбили собі в голови лише одне: як прикликати богів та здобути їхню силу. І знаєш, що з ними сталося?

— Вони прикликали богів і стали видатними воїнами? — з надією запитала Жинь.

Дзян впився в неї тьмяним ядучим поглядом.

— Вони всі збожеволіли. Геть усі. Двоє були досить спокійні, щоб їх до кінця життя зачинили в божевільні. Інші двоє становили загрозу для себе й для всіх навколо. Імператриця відіслала їх до Баґхри.

Жинь витріщилася на свого майстра. Їй забракло слів.

— Я зустрічав духів, не здатних знову знайти свої тіла, — сказав Дзян. Тепер він видавався їй дуже старим. — Людей, які були лише наполовину у вимірі духів, застряглі між нашим світом і наступним. Що це означає? Це означає — *не страждай хернею*! — на кожному слові він плескав її по лобі. — Якщо не хочеш, щоб цей прекрасний розум надломився, роби те, що я кажу.

Цілком приземленою Жинь почувалася лише на інших заняттях. Вони стали вдвічі складнішими порівняно з першим роком, і хоча Жинь заледве вдавалося встигати робити абсурдно багато завдань від Дзяна, для зміни було добре вивчати те, що мало якийсь сенс.

Поруч із однокласниками Жинь завжди почувалася невдахою, але з плином часу їй стало здаватися, немовби вона живе в зовсім іншому світі. Поступово вона все більше віддалялася від світу, де все функціонувало так, як мало функціонувати, де

реальність постійно не змінювалася, де вона начебто знала форму й природу речей замість постійних нагадувань, що насправді вона взагалі нічого не знає.

— От серйозно, — якось за обідом запитав Кітай. — Що ти вивчаєш?

Кітай, як і решта класу, вважав вірування курсом історії релігії, поєднанням астрології та давньої міфології. А Жинь не завдавала собі клопоту виправляти їх. Легше поширити вірогідну брехню, аніж переконувати повірити в правду.

— Що всі мої уявлення про світ виявилися хибними, — туманно відповіла Жинь. — Що реальність мінлива. Що в усьому живому є приховані зв'язки. Що цілий світ — це просто думка, сон метелика.

— Жинь?

— Так.

— Ти влізла ліктем у мою вівсянку.

Жинь моргнула.

— О. Вибач.

Кітай відсунув свою миску подалі від її руки.

— Знаєш, а про тебе говорять. Інші учні.

Жинь склала руки на грудях.

— І що ж кажуть?

Якийсь час Кітай просто мовчав.

— Думаю, ти розумієш, про що я. І це, гм, недобре.

Невже вона очікувала чогось іншого? Жинь закотила очі.

— Я їм не подобаюся. Теж мені несподіванка.

— Річ не в тім, — сказав Кітай. — Вони тебе бояться.

— Бо я перемогла в турнірі?

— Бо ти ввірвалася сюди з провінційного містечка, про яке ніхто навіть не чув, а потім відмовилася від однієї з найпрестижніших заявок в Академії заради того, щоб учитися в тутешнього божевільного. Вони не можуть збагнути, в чому річ. Не знають, чого ти намагається досягти, — Кітай нахилився до неї. — А чого ти намагаєшся досягти?

Жинь вагалася. Вона впізнала вираз, що застиг на Кітаєвому обличчі. Останнім часом він з'являвся дедалі частіше, коли її навчання все більше віддалялося від тем, які можна легко пояснити мирянину. Кітай страшенно не любив, коли не міг дістати повної інформації, а вона страшенно не любила щось приховувати від нього. Але як пояснити йому мету навчання віруванням, якщо часто їй заледве вдавалося виправдати цей предмет і перед собою?

— Того дня на арені зі мною дещо трапилося, — нарешті промовила Жинь. — Я намагаюся з'ясувати, що саме.

Вона вже приготувалася до зіткнення з радикальним скептицизмом Кітая, але він лише кивнув.

— І ти думаєш, що Дзян може дати ці відповіді?

Жинь видихнула.

— Якщо не він, то ніхто.

— Але ж чутки…

— Божевільні. Вигнанці. В'язні в Баґхрі, — сказала вона. У кожного була власна страшна історія про попередніх учнів Дзяна. — Я знаю. Повір мені, я знаю.

Кітай довго й допитливо дивився на неї. Нарешті він кивнув на її неторкану миску вівсянки. Жинь готувалася до контрольної в Дзіми й забула попоїсти.

— Просто бережи себе, — промовив він.

Другорічки мали право битися на арені.

Тепер, після випуску Алтаня, зіркою двобоїв став Неджа, і під жорстким наставництвом Дзюня він швидко перетворився на ще страхітливішого бійця. Уже через місяць його почали викликати на двобій учні на два чи й на три роки старші, а до другої весни він став беззаперечним чемпіоном арени.

Жинь також кортіло стати до двобоїв, але єдина розмова з Дзяном поклала край її пориванням.

— Ти не битимешся, — якось сказав він, коли вони балансували на стовпах над струмком.

Жинь миттю плюхнулась у воду.

— Що?! — випалила вона, щойно змогла підвестися.

— У двобоях беруть участь лише ті учні, чиї майстри дали на це дозвіл.

— То дайте мені дозвіл!

Дзян вмочив великого пальця на нозі у воду і обережно підняв його.

— Ні.

— Але я хочу битися!

— Цікаво, але недоречно.

— Але…

— Жодних «але». Я твій майстер. Ти не ставиш під сумнів мої накази, ти їм коришся.

— Я коритимуся наказам, які матимуть для мене сенс, — відповіла вона, шалено розгойдуючись на стовпі.

Дзян пхикнув.

— Суть двобоїв не в перемозі, їхня мета — продемонструвати нові техніки. І що ж зробиш ти? Спалахнеш на очах інших студентів?

Далі Жинь цієї теми не розвивала.

За винятком двобоїв, на які Жинь ходила постійно, сусідок по кімнаті вона бачила нечасто. Нян вічно затримувалася допізна з Еньжо, а Венка вільні години проводила на патрулюванні з Міською вартою або на тренуваннях із Неджею.

Кітай почав займатися разом з нею в жіночій спальні, але лише тому, що це єдине місце на території Академії, де точно нікого не було. В останньому наборі першорічок жінок не було, а Кужел і Арда закінчили Академію наприкінці першого року Жинь. Обом запропонували престижні посади молодших офіцерів у Третьому та Восьмому підрозділах відповідно.

Алтань теж поїхав. Але ніхто не знав, до якого підрозділу. Жинь очікувала, що в Академії про це ширитимуться чутки. Але Алтань зник, немовби його ніколи й не було в Сінеґарді. У їхньому класі легенда про Алтаня Тренсиня почала тьмяніти, і коли до

Академії приїхала наступна група першорічок, ніхто з них уже не знав, хто такий Алтань.

З плином місяців Жинь усвідомила неочікувану перевагу того, що була єдиною ученицею за напрямом вірувань, адже тепер не мусила безпосередньо конкурувати з рештою однокласників.

Хоча й приязнішими від того вони не стали. Але Жинь уже не чула жартиків про свій акцент, Венка вже не морщила носа щоразу, коли вони лишалися наодинці в жіночій спальні, і поступово сінеґардці звикли до її присутності, хай навіть і не з великим захватом.

Єдиним винятком був Неджа.

Усі заняття, окрім бойових мистецтв та вірувань, у них були спільні. Вони щосили намагалися повністю ігнорувати присутність іншого. На багатьох поглиблених заняттях було так мало учнів, що часто Жинь почувалася дуже ніяково, але їй здавалося, що холодна відчуженість краща за активне цькування.

Але вона однаково звертала на Неджу увагу. А як інакше? Очевидно, що він був зіркою класу й поступався Кітаю хіба що в стратегії та лінгвістиці, але в усьому іншому, по суті, став новим Алтанем в Академії. Майстри захоплювалися ним, новоприбулі студенти вважали богом.

— Не такий він уже й особливий, — пробурчала вона Кітаю. — Свого року навіть не переміг у турнірі. Вони взагалі про це знають?

— Звісно, знають, — не відриваючи погляду від домашнього завдання з мови, відповів Кітай із терплячим роздратуванням людини, яка вже багато разів чула схожі розмови.

— То чого ж вони не вшановують мене? — поскаржилася Жинь.

— Бо ти не б'єшся на арені. — Кітай заповнив останній пропуск у таблиці відмінювання призахідницьких дієслів. — А ще тому, що ти дивна й невродлива.

Однак загалом дитяче суперництво в їхньому класі зникло. Частково тому, що вони просто подорослішали, а частково через те, що зникло напруження навислих Випробувань — учні були впевнені, що їх не відрахують з Академії, доки вони отримують відповідні оцінки, — а частково, бо навчання стало таким складним, що вони просто не могли відволікатися на дрібні суперечки.

Але ближче до кінця другого року клас знову почав розділятися — цього разу залежно від провінцій та політичних поглядів.

Безпосередньою причиною такого розколу стала дипломатична криза, пов'язана з військами Федерації на кордоні провінції Коня. Сутичка на заставі між муґенськими торговцями та нікарськими робітниками стала смертельною. Муґенці відправили озброєних поліціянтів убити слідчих. Прикордонний патруль провінції Коня відповів тим самим.

Майстра Ірдзяха негайно викликали до дипломатичної групи Імператриці, а це означало, що заняття зі стратегії скасували на два тижні. Однак студенти про це дізналися лише з написаної нашвидкуруч записки, яку їм лишив Ірдзях.

— «Коли повернуся, не знаю. Відкрито вогонь з обох сторін. Убито чотирьох цивільних», — Нян прочитала вголос записку Ірдзяха. — О боги. Це війна, так?

— Не обов'язково, — Кітай єдиний зберігав абсолютний спокій. — Сутички трапляються постійно.

— Але ж загиблі…

— Загиблі є постійно, — сказав Кітай. — Так триває вже майже два десятиліття. Ми ненавидимо їх, вони ненавидять нас, і певна невелика кількість людей через це помирає.

— Загинули нікарські громадяни! — вигукнула Нян.

— Так, загинули, але Імператриця нічого з цим не робитиме.

— Вона й не може нічого зробити, — перебив Хань. — У провінції Коня замало військ, щоб утримати фронт, наше населення нечисленне, тож вербувати нікого. Реальна проблема в тому, що деякі Воєначальники не можуть поставити на перше місце національні інтереси.

— Ти не знаєш, про що говориш, — мовив Неджа.

— Я знаю, що на кордоні гинуть люди мого батька, — сказав Хань. Несподівана ядучість у його голосі здивувала Жинь. — А тим часом твій батько

спокійнісінько сидить у своєму палацику, заплющуючи на це очі, бо йому добре та безпечно між двома буферними провінціями.

Ніхто й ворухнутися не встиг, як Неджа схопив Ханя ззаду за шию й ударив його обличчям об стіл.

У класі запала тиша.

Хань глянув угору, надто приголомшений, щоб відповісти. З чутним хрускотом у нього зламався ніс, кров стікала вниз на підборіддя.

Неджа відпустив шию Ханя.

— Не смій патякати про мого батька.

Хань виплюнув щось схоже на уламок зуба.

— Твій батько довбаний боягуз.

— Я сказав — заткнись!

— У вас найчисельніші війська в Імперії, і ви їх не розгортаєте, — сказав Хань. — Чому, Неджа? Маєте на ці війська якісь інші плани?

У Неджі спалахнули очі.

— Хочеш, щоб я зламав тобі шию?

— Муґенці не збираються вторгатися, — швидко перебив Кітай. — Звісно, вони зчинять галас на кордоні з провінцією Коня, але наземного вторгнення не плануватимуть. Не захочуть злити призахідників.

— Призахідникам і діла до цього не буде, — заперечив Хань. — Вони роками не переймаються, як там справи у східній півкулі. Ані послів, ані дипломатів…

— Це через перемир'я, — сказав Кітай. — Вони вважають, що в цьому немає потреби. Але якщо Федерація порушить рівновагу, вони втрутяться. І командування муґенців це знає.

— А ще командування муґенців знає, що ми не маємо скоординованого захисту кордонів та військового флоту, — випалив Хань. — Не тіш себе ілюзіями.

— Наземне вторгнення — не надто розумний хід для муґенців, — наполягав Кітай. — Перемир'я вигідне для них. Вони не кинуть на смерть до центральної частини Імперії тисячі своїх людей. Війни не буде.

— Звісно, — Хань схрестив руки на грудях. — А навіщо ж тоді нас тренують?

Друга криза сталася через два місяці по тому. Декілька прикордонних міст у провінції Коня почали бойкотувати муґенські товари. Муґенські генерали відреагували на це, послідовно зачинивши, пограбувавши та спаливши всі нікарські підприємства по той бік муґенського кордону.

Щойно до Сінеґарда дійшли ці новини, Хань негайно виїхав із Академії, аби приєднатися до батькового батальйону. Дзіма пригрозила йому відрахуванням, якщо він поїде без дозволу. Хань лише кинув свою нарукавну пов'язку їй на стіл.

Третя криза настала після смерті Імператора Федерації. Нікарські шпигуни доповіли, що кронпринц Рьохай готовий заступити його на троні, і ця новина

глибоко стурбувала всіх майстрів Академії. Принц Рьохай — молодий, запальний та запеклий націоналіст — був провідним членом військової партії муґенців.

— Він роками закликав до наземного вторгнення, — пояснив класу Ірдзях. — А тепер йому випала нагода втілити свій задум у життя.

Наступні шість тижнів видалися надзвичайно напруженими. Навіть Кітай перестав сперечатися, що муґенці нічого не робитимуть. Студенти, переважно вихідці з прикордонної півночі, подали прохання про від'їзд додому. Усім без винятку відмовили. Та попри це кілька з них все одно поїхали, хоча більшість підкорилися наказу Дзіми — якщо дійде до війни, то якісь зв'язки з Сінеґардом краще, ніж нічого.

Новий Імператор Рьохай не оголосив про наземне вторгнення. Імператриця відправила на лукоподібний острів дипломатичну делегацію, і подейкували, що нова керівна верхівка муґенців люб'язно її прийняла. Криза минула. Але над Академією досі висіла тривожна хмара, і ніщо не могло стерти все більшого страху, що їхній клас може стати першим, який випустять у війну.

Здавалося, тільки Дзяна не цікавили новини про політику Федерації. Якщо його питали про муґенців, він кривився й змінював тему, якщо наполягали, по-дитячому мружився, хитав головою й починав голосно співати.

— Але ви билися з Федерацією! — вигукнула Жинь. — Як вам може бути байдуже?

— Не пам'ятаю цього, — сказав Дзян.

— Як ви можете цього не пам'ятати? — наполегливо запитала вона. — Ви брали участь у Другій Маковій війні, ви всі там були!

— Це мені так сказали, — промовив Дзян.

— То виходить…

— Не пам'ятаю, — голосно відповів Дзян, і в його голосі з'явилася слабка тремтлива нотка, яка змусила Жинь усвідомити, що краще облишити цю тему, інакше вона ризикувала загнати його в тижневу відсутність або дивакувату поведінку.

Але доки вона не порушувала теми Федерації, Дзян продовжував вести їхні заняття так само звивисто і мляво. Жинь знадобився майже весь перший рік учнівства, щоб навчитися медитувати, не рухаючись протягом години, і щойно їй це вдалося, Дзян захотів, щоб вона медитувала по п'ять годин. На це знадобився ще майже рік. А коли нарешті й це вдалося, Дзян дав їй невелику непрозору фляжку — такі використовували для зберігання соргового вина, — і розповів, як піднятися на верхівку гори.

— Біля верхівки є печера. Ти зрозумієш, коли її побачиш. Випий вміст фляжки, а потім починай медитувати.

— Оце й усе?

Дзян роздивлявся нігті на пальцях рук.

— Більш-менш.

— Як довго?

— Скільки знадобиться. Дні. Тижні. Місяці. Я не можу сказати, доки ти не почнеш.

Жинь повідомила іншим майстрам, що її не буде на заняттях протягом невизначеного періоду часу. Вони вже змирилися з дивакуватістю Дзяна, тож відпустили її і сказали намагатися не бути відсутньою більше року. Вона сподівалася, що майстри пожартували.

Дзян не супроводжував її до вершини. Попрощався з нею на найвищому рівні Академії.

— Ось мантія на той випадок, якщо змерзнеш. Там невеликий прихисток на випадок дощу. Побачимося на іншому боці.

Цілий ранок дощило. Жинь піднімалася важко, через кожні кілька кроків їй доводилося зупинятися, щоб зчистити з черевиків бруд. Коли вона дісталася печери, то так сильно тремтіла, що мало не випустила фляжку з рук.

Жинь роззирнулася на брудну печеру. Їй хотілося розпалити багаття, щоб зігрітися, але вона не змогла знайти нічого наскрізь не промоклого. Жинь пробралася в дальній край печери, де дощ уже не міг її дістати, і сіла схрестивши ноги. Потім заплющила очі.

Жинь думала про воїна Бодхідхарму, який роками медитував, слухаючи крик мурашок. Вона підозрювала, що коли закінчить, то кричатимуть не тільки мурахи.

У фляжці виявився гіркуватий чай. Вона подумала, що то галюциноген, дистильований до рідини, але минали години, а її розум залишався таким самим ясним, як і завжди.

Настала ніч. Вона медитувала в темряві.

Спочатку це було страшенно важко.

Вона не могла всидіти нерухомо. Через шість годин Жинь зголодніла. І думала лише про шлунок. Але через якийсь час голод став таким сильним, що вона вже не могла про нього думати, бо не могла пригадати часу, коли їсти не хотілося.

На другий день Жинь відчула запаморочення. Вона була така одурманена голодом, така нестерпно голодна, що не відчувала власного живота. Та чи взагалі вона його мала? Що таке живіт?

На третій день її голова стала дивовижно легкою. Вона була лише повітрям, лише подихом, лише органом дихання. Віялом. Флейтою. Вдих, видих, вдих, видих і так далі.

На п'ятий день усе рухалося надто швидко, надто повільно або взагалі не рухалося. Жинь обурювало, що час плине так помалу. Її мозок розігнався й тепер не міг заспокоїтись, а вона почувалася так, немовби серце билося частіше, ніж у колібрі. Як вона ще не розчинилася? Як не затріпотіла в небуття?

На сьомий день Жинь огорнула порожнеча. Її тіло стало дуже спокійним, таким спокійним, аж вона забула, що воно в неї є. Палець на лівій руці свербів, і це

відчуття її вразило. Вона не чухалась, а спостерігала за свербежем немовби збоку і з подивом зрозуміла, що через дуже довгий час він зник сам собою.

Вона вчилася, як подих проходить крізь її тіло, ніби крізь порожній дім. Дізналася, як розташовані її хребці, щоб хребет утворював бездоганно рівну лінію, вільний канал.

Але її нерухоме тіло поважчало, і коли воно стало таким важким, Жинь було дедалі легше скинути його і здійнятися вгору, невагомою, до того місця, яке вона могла бачити лише з заплющеними повіками.

На дев'ятий день Жинь спіткав геометричний напад ліній і фігур без форми чи кольору, без жодного естетичного ладу, суто випадкових.

«Дурні фігури, — знову й знову подумки промовляла вона, ніби мантру. — Дурні, довбані фігури».

На тринадцятий день у Жинь виникло жахливе відчуття, ніби вона в пастці, ніби її поховали в камені, ніби накрили землею. Вона почувалася такою легкою, такою невагомою, але не могла нікуди піти й лише рикошетила всередині цієї дивної посудини, званої тілом, немовби спійманий світляк.

На п'ятнадцятий день вона впевнилася, що її свідомість розширилася настільки, щоб умістити в собі все життя на планеті — від проростання найменшої квітки до можливої смерті найбільшого дерева. Вона бачила безкінечний процес передачі енергії, розвиток і загибель, і сама була частиною кожного етапу.

Вона бачила вибухи кольорів і тварин, яких, мабуть, не існувало. Це були не зовсім видіння, бо видіння значно яскравіші, конкретніші. І не мара від простих думок. Це були наче сни, неясна площина десь посередині, і вона могла ясно осягнути їх, лише звільнивши розум від усіх інших думок.

Жинь перестала рахувати дні. Вона мандрувала десь поза часом, у місце, де рік і хвилина відчувались однаково. У чому відмінність між скінченністю і нескінченністю? Є буття і є небуття, оце й усе. Час не реальний.

Марення зміцніло. Вона або спала, або перенеслася кудись, бо коли ступила крок уперед, її нога торкнулася холодного каменю. Жинь роззирнулася й побачила, що стоїть у вкритій кахлями кімнаті, не більшій за ванну. Дверей не було.

Перед Жинь з'явилася постать у дивному вбранні. Спершу їй здалося, що то Алтань, але обличчя постаті було лагіднішим, а багряні очі — круглішими й добрішими.

— Вони казали, що ти прийдеш, — промовила постать. Голос був жіночий, глибокий і сумний. — Боги знали, що прийдеш.

Жинь не могла вимовити й слова. Щось у Жінці було таким знайомим, і йшлося не лише про схожість із Алтанем. Форма обличчя, вбрання… Від них спалахнули спогади, про які Жинь і не знала, про піски й воду, чисте небо.

— Тебе попросять зробити те, що я відмовилася зробити, — сказала Жінка. — Запропонують силу, якої ти й уявити не можеш. Але застерігаю тебе, юна войовнице. Ціна тій силі — біль. Пантеон контролює матерію всесвіту. Щоб обійти усталений порядок, тобі доведеться віддати щось натомість. І за дари Фенікса ти заплатиш найбільше. Фенікс хоче страждань. Фенікс хоче крові.

— Крові у мене вдосталь, — відповіла Жинь. Вона й гадки не мала, що спонукало її це сказати, але продовжила: — Я можу дати Феніксу те, чого він жадає, якщо Фенікс дасть мені силу.

У голосі Жінки почулася стривоженість:

— Фенікс не *дає*. Принаймні постійно. Фенікс бере, бере, бере… З-поміж усіх елементів лише вогонь невтолимий… Він пожиратиме тебе доти, доки ти не станеш нічим…

— Я не боюся вогню, — сказала Жинь.

— А *мала би* боятися, — просичала Жінка. Вона повільно ковзнула до Жинь, не переставляючи ніг, не йдучи, а просто з кожною миттю ставала все більшою…

Жинь перехопило подих. Це був зовсім не той спокій, якого вона мала досягти — ні, це було жахливо… Раптом Жинь почула какофонію криків, що відлунювали у вухах, а потім Жінка почала кричати, верещати й корчитися в повітрі, немовби катована

танцівниця, але навіть попри це потяглася вперед і схопила Жинь за руку…

…Навколо Жинь завертілись образи, смагляві тіла, які танцювали біля багать, роти розтягалися в моторошних посмішках, вигукували слова мовою, схожою на щось таке, що Жинь чула у снах, але вже не пам’ятала… Багаття спалахнуло нерівним вогнем, і тіла впали назад, обгорілі, понівечені, зотлілі до вибілених кісток, і Жинь подумала, що то кінець — смерть поклала всьому край; але кістки підстрибнули і продовжили танцювати… Один зі скелетів глянув на неї з неприкритою зубастою усмішкою й поманив безплотною рукою:

— Ми з праху повстали й до праху повернемося…

Жінка сильніше стиснула руку Жинь, нахилилася вперед і люто прошепотіла їй на вухо:

— Повертайся.

Але Жинь манило полум’я… вона вдивлялася повз кістки у вогонь, що здіймався вгору, немовби живий, набуваючи обрисів живого бога, тварини, птаха…

Птах схилив голову, глянувши на них.

Жінку охопило полум’я.

А потім Жинь знову здійнялася вгору, полетіла стрілою в небеса, до сфер богів.

Коли Жинь розплющила очі, Дзян сидів перед нею навпочіпки й не відводив світлих очей.

— Що ти бачила?

Жинь глибоко вдихнула. Спробувала зорієнтуватися, знову маючи тіло. Вона почувалася такою незграбною й важкою, немов лялька, недбало виліплена з вогкої глини.

— Велику круглу кімнату, — вагаючись, промовила вона, скошуючи очі, аби пригадати останнє видіння. Чи то слова було важко дібрати, чи просто вуста відмовлялися коритися. Наче кожен наказ, який вона віддавала тілу, воно виконувало з затримкою. — У ній була немовби ціла низка триграфів, але тридцять дві точки ділилися на шістдесят чотири. А ще навколо на п'єдесталах були істоти.

— На постаментах, — виправив Дзян.

— Дійсно. На постаментах.

— Ти бачила Пантеон, — пояснив він. — Ти знайшла богів.

— Мабуть, — її голос здригнувся.

Жинь збентежилася. Вона справді знайшла богів? Чи просто уявила собі шістдесят чотири божества, які оберталися навколо неї, ніби скляні намистини?

— У тебе скептичний вигляд, — сказав він.

— Я втомилася, — відповіла вона. — Не знаю, чи те все було реальним, чи... Я про те, що, може, то був просто сон.

Чим її видіння відрізнялися від витвору уяви? Може, вона побачила все те лише тому, що так хотіла?

— Сон? — Дзян нахилив голову. — Ти коли-небудь бачила щось схоже на Пантеон? На малюнку? Чи на

картині?

Вона насупилася.

— Ні, але…

— Постаменти. Ти сподівалася їх побачити?

— Ні, — сказала вона, — але постаменти я бачила й раніше, а Пантеон міг легко постати з уяви.

— Але чому цей конкретний сон? Чому твій заснулий розум вирішив обрати з пам'яті саме ці образи, а не якісь інші? Чому не коня, або поле жасмину, або голого майстра Дзюня верхи на тигрі?

Жинь моргнула.

— Вам щось таке сниться?

— Відповідай на запитання, — наполягав він.

— Не знаю, — розчаровано промовила Жинь. — Чому людям сниться те, що сниться?

Але Дзян усміхнувся, немовби саме це й хотів почути.

— А й справді, чому?

Жинь не мала відповіді. Вона байдуже втупилася у вихід із печери, перекочуючи в голові думки, й усвідомила, що прокинулася не лише в одному значенні.

Змінилася її картина світу, розуміння реальності. Вона бачила обриси, хоч і не знала, як заповнити пробіли. Знала, що боги існують, що вони говорять, і цього було достатньо.

Їй знадобилося багато часу, але нарешті вона мала слова для того, що вони вивчали. Шамани — ті, хто

спілкується з богами. Боги — сили природи, сутності не менш реальні та ефемерні за вітер і вогонь, невід'ємні для існування всесвіту.

Коли призахідники писали «Бог», вони мали на увазі надприродне.

Коли Дзян промовляв «бог», він говорив про найвищою мірою природне.

Спілкуватися з богами — це мандрувати світом снів, світом духів. Облишити те, чим вона була, і стати частиною основоположного стану речей. Простору в лімбі, де справи та дії ще не визначені; мінливої темряви, у якій фізичний світ ще не вимріявся в буття.

Боги — це просто сутності, які населяють той простір, сили творення і руйнування, любові і ненависті, піклування і нехтування, світла і темряви, холоду і тепла… вони протиставлені одне одному і доповнюють одне одного, вони — це основоположна істина.

Вони — елементи, з яких складається сам усесвіт.

Тепер Жинь розуміла, що реальність — це фасад, сон, витворений хвилеподібними силами під тонкою поверхнею. І, медитуючи, ковтнувши галюциногенів, забувши про свій зв'язок із матеріальним світом, вона змогла прокинутися.

— Я розумію істину речей, — пробурмотіла вона. — Знаю, що означає існувати.

Він усміхнувся.

— Дивовижно, еге ж?

А потім вона зрозуміла, що Дзян зовсім не божевільний. Насправді його розум ясніший, ніж у будь-кого з її знайомих.

Жинь дещо спало на думку.

— А що трапляється, коли ми помираємо?

Дзян здійняв брову.

— Гадаю, ти й сама можеш на це відповісти.

Жинь трохи поміркувала.

— Ми повертаємося до світу духів. Ми… Ми живемо в ілюзії. І тоді прокидаємося.

Дзян кивнув.

— Ми не стільки *помираємо*, як повертаємося до витоків. Розсіюємося. Втрачаємо своє «я». Змінюємося, щоб уже не бути чимось одним, а стати всім. Принаймні більшість із нас.

Вона розкрила була рота, щоб запитати, що він мав на увазі, але Дзян потягнувся й торкнувся її чола.

— Як почуваєшся?

— Неймовірно, — сказала вона.

Жинь здавалося, що тепер у неї розум ясніший, ніж місяці тому, немовби весь цей час вона намагалася роздивитися щось крізь туман, і раптом цей туман розсіявся. Жинь була в захваті, вона розгадала загадку, збагнула джерело своєї сили, і тепер їй лишалося тільки навчитися за бажанням черпати з нього.

— То що тепер? — спитала вона.

— Тепер ми розв’язали твою проблему, — сказав Дзян. — Тепер ти знаєш, як пов’язана з більшою

павутиною космологічних сил. Іноді майстри бойових мистецтв, які мають особливий зв'язок зі світом, усвідомлюють, що одна з цих сил їх затопила. Вони потерпають від неврівноваженості — близькості до одного бога понад іншими. Це й сталося з тобою на арені. Але тепер ти знаєш, звідки взялося полум'я, і коли це трапиться знову, зможеш помандрувати до Пантеону, щоб віднайти рівновагу. Тепер ти зцілилася.

Жинь смикнула головою в бік свого майстра.

Зцілилася?

Зцілилася?

Дзян був задоволений, потішений і спокійний, а Жинь — спантеличена. Вона вивчала вірування не для того, щоб угамувати вогонь. Так, вогонь лишав жахливі відчуття, але також він був сильним. *Вона* почувалася *сильною*.

Вона хотіла навчитися спрямовувати його, а не придушувати.

— Щось не так? — запитав Дзян.

— Я… Я не…

Вона прикусила губу, щоб слова не зірвалися з вуст. Дзян дуже несхвально ставився до будь-яких обговорень ведення війни, і якби вона продовжила розпитувати його про військове застосування цих сил, він міг кинути її знову, як перед Випробуваннями. Дзян вважав її надто імпульсивною, необачною та нетерплячою. Жинь знала, як легко його сполохати.

Та байдуже. Якщо Дзян не збирався вчити її прикликати цю силу, то вона з'ясує це сама.

— То який у цьому сенс? — запитала вона. — Просто почуватися добре?

— Сенс? Який сенс? Ти просвітилась. Осягнула космос краще за більшість нині живих теологів! — Дзян змахнув руками навколо голови. — Ти хоч уявляєш, на що здатна, маючи це знання? Вихідці з Внутрішніх держав тлумачили майбутнє роками, читали борозенки на черепашачому панцирі, щоб осягнути божественні події. Вони можуть лікувати хвороби тіла, зціливши дух. Можуть розмовляти з рослинами, лікувати захворювання розуму…

Жинь замислилася, чому ж, досягнувши таких умінь, вони не знайшли їм військового застосування, однак припнула язика.

— То як надовго це затягнеться?

— Безглуздо говорити про це в роках, — сказав Дзян. — Вихідці з Внутрішніх держав не дозволяли собі тлумачити божественне, не потренувавшись бодай п'ять років. Підготовка шаманів — це процес, який триває протягом усього життя.

Але Жинь не могла з цим змиритися. Вона хотіла сили, і то зараз, а надто якщо вони — на межі війни з муґенцями.

Дзян допитливо спостерігав за нею.

«Будь обережна, — нагадала вона собі. — Тобі ще стільки всього треба навчитися в Дзяна. Підіграй йому».

— Щось іще? — запитав він через якийсь час.

Вона подумала про застереження Жінки-спірлійки. Подумала про Фенікса, про вогонь і біль.

— Ні, — сказала вона. — Більше нічого.

Частина 2

Розділ 10

«Імператор Рьохай» уже дванадцять ночей патрулював східний нікарський кордон у Наріїнському морі. То був один із кораблів з легкою конструкцією, вишукана модель Федерації, створена для швидкого долання неспокійних вод. Солдатів на ньому було небагато, бо ж палуба не вмістила б цілого батальйону. Він не виконував розвідувальної місії. Над щоглою не кружляли поштові птахи й шпигуни не покидали борт корабля під покровом морського туману.

«Рьохай» лише надокучливо пропливав уздовж берегової лінії, борознив води то в один бік, то в інший, немовби стривожена домогосподарка. Він чогось чекав. Когось.

Команда не здіймала галасу. На «Рьохаї» була лише основна частина екіпажу: капітан, декілька матросів і невеликий загін Збройних сил Федерації. На борту був шанований гість: генерал Ґін Сейрю, верховний маршал Збройних сил та шанований радник самого Імператора Рьохая. А ще на борту був відвідувач, нікарець, який ховався в тінях свого укриття, відколи «Рьохай» увійшов у води Наріїнського моря.

Туйр, командир Цике, добре вмів лишатися невидимим. У такому стані він не потребував ані їжі, ані сну. Поглинутому тінями, огорнутому темрявою, йому заледве треба було дихати.

Докучала з плином днів лише нудьга, але йому доводилося чатувати й довше. Він тиждень прочекав у шафі в спальні Воєначальника Дракона. Провів цілий місяць у схованці під дошками підлоги, під ногами лідерів Призахідної республіки.

А тепер чекав, доки люди на борту «Рьохая» розкриють свої наміри.

Туйр здивувався, коли отримав наказ із Сінеґарда проникнути на корабель Федерації. Цике роками діяли лише на території Імперії, вбиваючи відступників, які здавалися Імператриці особливо проблемними. Імператриця не відсилала Цике за кордон ще від часу своєї катастрофічної спроби вбити юного Імператора Рьохая, що закінчилася смертю двох оперативників, а ще один збожеволів, і його довелося під лемент відправити до кам'яної в'язниці.

Але обов'язок Туйра — коритись, а не питати. Він принишк у тіні, ніким не помічений. І чекав.

То була спокійна, безвітряна ніч. Ніч, сповнена таємниць.

Схожа ніч уже була багато десятиліть тому, коли в небі виблискував повний місяць і Туйрів майстер уперше повів його в глибокі підземні тунелі, яких ніколи не торкалося світло. Майстер спрямовував його

в один звивистий поворот за іншим, кружляв навколо нього в темряві, аби Туйр не втримав у голові мапу підземного лабіринту.

Коли вони дійшли до осердя павутини, майстер покинув його там. «Знайди вихід, — наказав він Туйрові. — Якщо богиня прийме тебе, то вкаже шлях. А якщо ні, ти загинеш».

Туйр ніколи не тримав зла на майстра за те, що той кинув його в темряві. Так мало статися. Та все ж його страх був реальним і гострим. Туйр блукав у задушливих тунелях. Спершу з'явилася спрага. Потім голод. Коли він спотикався через щось у темряві й ці предмети брязкотіли і розходилися луною, він знав, що то кістки.

Скількох учнів уже відправляли в таку мандрівку підземеллям? Скільки з них вийшли назовні?

Лиш один у поколінні Туйра. Його шаманський родовід лишався чистим і сильним завдяки перевірці вмінь пращурів, і лише той, хто вижив, міг прийняти дари богині, аби передати їх наступному поколінню. Той факт, що Туйрові дали цей шанс, означав, що всі інші учні до нього спробували, зазнали невдачі й загинули.

Тоді Туйр боявся.

Але тепер він не відчував страху.

Тепер, на борту корабля, темрява знову поглинула його, так само як тридцять років тому. Туйр згорнувся в ній, як ненароджене дитя в материному лоні.

Молитися своїй богині означало повертатися в цей первинний стан до народження, коли світ був тихим. Ніщо його не бачило. Ніщо не могло зашкодити.

Шхуна пливла в опівнічному морі крадучись, ніби мала дитина робить те, чого не можна. Крихітний човен був не з нікарського флоту. Усі знаки розрізнення грубо зірвали з корпусу корабля.

Але він плив від нікарського узбережжя. Шхуна або здолала дуже довгий та звивистий маршрут, щоб зустрітися з «Рьохаєм» і ошукати найманця на борту, про якого на «Рьохаї» не знали, або ж це було нікарське судно.

Туйр принишк за топом щогли, розглядаючи палубу шхуни крізь підзорну трубу.

Вийшовши з темряви, Туйр відчув раптове запаморочення. Тепер це траплялося дедалі частіше, щоразу, коли він чекав у тінях надто довго. Ставало все важче входити у світ матеріального, від'єднуватися від своєї богині.

«Обережніше, — застеріг він себе, — а то не повернешся».

Він знав, що тоді трапиться. Він стане широким непереборним каналом для богів, незамкненими воротами у вимір духів. Стане дірявою, марною, стертою посудиною, і хтось відвезе його до Чулуу Корікх, де він нікому не зможе зашкодити. Хтось запише його ім'я на Колесах і спостерігатиме його

потопання в кам'яній в'язниці, так само як він ув'язнив стількох своїх підлеглих.

Він пам'ятав, як уперше потрапив до Чулуу Корікх, коли замурував у горі власного майстра. Стояв перед ним лицем до лиця, і кам'яні стіни зімкнулися навколо майстрового обличчя. Очі заплющилися. Він спав, але не помер.

Невдовзі настане день, коли й він збожеволіє, якщо піде, а якщо ні, то збожеволіє ще дужче. Але така доля чекає на всіх із Цике. Бути найманцем Імператриці означає померти рано, або збожеволіти, або те і те.

Туйр вважав, що в нього ще є років десять чи й двадцять, як було в його майстра перед тим, як він передав богиню Туйру. Вважав, що ще має вдосталь часу підготувати наступника й навчити його заходити в порожнечу. Але він дотримувався часових меж своєї богині й не міг знати, коли вона врешті покличе його назад.

«Я мав би обрати учня. Обрати когось зі своїх людей».

П'ять років тому він думав, що міг обрати Провидця Цике, того худорлявого хлопчиська з Внутрішніх держав. Але Чаґхань був таким ламким і дивним навіть як для його народу. Чаґхань командував би як демон. Він домігся б від підлеглих абсолютної покори, але лише забравши в них вибір. Надломив би їхній розум.

Новий лейтенант Туйра, хлопець, якого йому прислали з Академії, був значно кращим кандидатом.

І саме його призначать командиром Цике, коли настане час і Туйр не зможе вести їх за собою.

Але хлопець уже мав свого бога. А боги егоїстичні.

Шхуна спинилася під тінню «Рьохая». Самотня постать у мантії перебралася в шлюпку й перетнула вузьку відстань між двома кораблями.

Капітан «Рьохая» наказав опустити мотузки. Він та половина команди стояли на головній палубі, чекаючи, доки нікарець підніметься на борт.

Двоє матросів допомогли постаті в мантії піднятися на палубу.

Вона відкинула темний каптур із голови й трусонула гривою довгого блискучого волосся. Волосся кольору обсидіану. Шкіра мінеральної білизни сяяла, мов сам місяць. Вуста ніби тільки-но окроплені кров'ю.

На кораблі була Імператриця Су Дадзі.

Туйр так здивувався, що мало не вийшов із тіні.

Чому вона тут? Перше, що спало йому на думку, було абсурдно неважливим: невже вона не довіряла йому розібратися з цим самотужки?

Певно, щось пішло не за планом. Вона прибула з власної волі? Чи Федерація примусила її?

Чи, може, його накази змінилися?

У голові Туйра роїлися думки, він розмірковував, як відреагувати. Міг почати діяти зараз, убити солдатів до того, як вони нашкодять Імператриці. Але Дадзі знала, що він тут, і подала б йому якийсь знак, якби хотіла смерті людей Федерації.

Отже, він мусив чекати, чекати й спостерігати, яку партію розігрує Дадзі.

— Ваша високосте. — Генерал Ґін Сейрю був кремезним, велетнем порівняно з іншими. Він нависав над Імператрицею. — Ви мали прибути вже давно. Імператору Рьохаю уривається терпець.

— Я не Рьохаєва собачка, — голос Дадзі розлетівся по кораблю, холодний та чистий, мов крига, гострий, мов ніж.

Солдати оточили Дадзі, відмежовуючи її від генерала. Та Дадзі стояла прямо, піднявши підборіддя й не виказуючи страху.

— Але вас таки покличуть, — різко промовив генерал. — Через вашу бездіяльність Імператор Рьохай роздратований. Ваші переваги слабнуть. У вас лишилося небагато козирів, і ви про це знаєте. Тіштеся, що Імператор узагалі зволив з вами говорити.

Кутики вуст Дадзі поповзли вгору.

— Безперечно, його величність дуже милосердний.

— Досить кепкувань. Говоріть що маєте.

— Усьому свій час, — спокійно сказала Дадзі. — А спершу треба залагодити ще одне питання.

І вона глянула просто в тінь, де стояв Туйр.

— Добре. Ти тут.

Туйр сприйняв це як знак.

Із піднятими ножами він квапливо вийшов з тіні, але спіткнувся й упав на коліна, коли Дадзі скувала його поглядом.

Він хапав ротом повітря, не здатний вимовити й слова. Руки й ноги оніміли, задерев'яніли, він не міг рухатися. Дадзі володіла гіпнозом, він знав, але ніколи не застосовувала своєї сили на ньому.

Усі думки разом витиснуло з голови. Він міг думати лише про її очі. Спершу вони були великі, осяйні та чорні, а потім стали жовті, немов зміїні, з вузькими зіницями, які затягували його всередину, немов мати, яка хапає своє дитя, немов жорстока імітація його богині.

І як його богиня, вона була вродлива. Неймовірно вродлива.

Заціпенілий, Туйр опустив свої ножі.

Перед ним танцювали видіння. Перед зором пульсували її великі жовті очі. Раптом ставши величезними, вони заповнили все поле зору до периферії, затягнули його у свій світ.

Туйр бачив безіменні форми. Кольори, які неможливо описати.

Бачив безликих жінок, які танцювали в багрянці й кобальті, їхні тіла вигиналися, немов шовкові стрічки, які вони тримали в руках. А потім, коли вона його заворожила, Зміївна впилася в нього іклами і впорснула отруту.

Психодуховний напад був спустошливим і миттєвим.

Вона розбила Туйрів світ, немов скло, немовби він існував у дзеркалі, а вона розтрощила його об гострий кут, і він опинився у пастці моменту розбиття, тож воно

не закінчилося за лічені секунди, а розтяглося на цілу вічність. Звідкись почувся крик, дедалі гучніший, і кінця йому не було. Очі Зміївни стали безбарвною білою пеленою, що застилала йому зір і перетворювала все на біль. Туйр шукав прихистку в тінях, але його богині ніде не було, натомість ті гіпнотичні очі були всюди. Куди б він не кинувся, очі дивилися на нього. Велика Змія засичала, її погляд вивчав його, свердлив, паралізував…

Туйр знову покликав свою богиню, але та знову мовчала, її відтіснила сила, безмежно могутніша за саму темряву.

Су Дадзі спрямувала на Туйра щось давніше за саму Імперію. Давніше за сам час.

Туйрів світ перестав обертатися. Вони з Імператрицею дрейфували наодинці в центрі урагану кольорів, зупинившись лише з її милості. Він знову набув форми — і то вже була не змія, а богиня в образі Су Дадзі, жінка.

— Не тримай на мене зла. У цій грі задіяні сили, яких ти не здатен зрозуміти, супроти яких твоє життя марне.

І хоча вона здавалася смертною, її голос лунав звідусіль, зароджуючись десь у ньому, вібрував у його кістках. Він був єдиним, що існувало, доки вона не пом’якшала й не дозволила йому заговорити.

— Навіщо ви це робите? — прошепотів Туйр.

— Жертва не питає мотивів хижака, — просичало щось, що не було Су Дадзі. — Мертві не питають

у живих. Мертві не кидають викликів богам.

— Я вбивав заради вас, — сказав Туйр. — Для вас я зробив би що завгодно.

— Знаю, — відповіла вона й ударила його в обличчя. Вона говорила з буденним смутком і на мить знову здалася Імператрицею. Кольори потьмяніли. — Ти дурень.

Вона виштовхнула його з корабля.

Біль утоплення, усвідомив Туйр, приходить від боротьби. А він не міг боротися. Кожна частина була паралізована, не здатна навіть заплющити очі від жалкої солоної води.

Туйр нічого не міг удіяти, лише померти.

Він занурювався назад у темряву. Назад у глибину, де не почує й звуку, не побачить і спалаху світла, не відчує нічого, де й нема нічого живого.

Назад до м'якого спокою лона.

Назад до матері. Назад до своєї богині.

Смерть шамана не лишилася непоміченою у світі духів. У мить загибелі Туйра виміром невідомого прокотилася психодуховна хвиля.

Її відчули далеко на піках гір Вудан, де, схований від світу, височів Замок Ночі. Її відчув Провидець Химерних Дітей, загублений син останнього істинного хана Внутрішніх держав.

Блідий Провидець перетнув площину духів так само легко, як проходив крізь двері, і коли він глянув на свого командира, то побачив лише розбиті обриси того,

що колись було людиною. На горизонті прийдешнього він побачив землі, охоплені димом і вогнем. Побачив батальйони кораблів, які перетинають вузьку протоку. Побачив початок війни.

— Що ти бачиш? — запитав Алтань Тренсинь.

Біловолосий Провидець закинув голову до неба, відкриваючи погляду довгі нерівні шрами по обидва боки блідої шиї. Він неприємно ґелґотливо засміявся.

— Він помер, — сказав Провидець. — Справді помер.

Алтань міцно впився пальцями Провидцю в плече.

Провидець повільно розплющив очі. За тонкими повіками була лише білість. Ані зіниць, ані райдужки, ані бодай цятки кольору. Лише блідий гірський краєвид, ніби свіжий сніг, ніби саме ніщо.

— Була Гексаграма.

— Розкажи, — попрохав Алтань.

Провидець повернувся до нього обличчям.

— Я бачив правду про три речі. Перша: ми на порозі війни.

— Це ми знаємо, — сказав Алтань, але Провидець його перебив.

— Друга: ми маємо ворога, якого любимо.

Алтань напружився.

— Третя: Туйр відійшов.

Алтань важко зглитнув.

— І що це означає?

Провидець узяв його за руку. Підніс до вуст і поцілував.

— Я бачив кінець речей, — сказав він. — Форма світу змінилася. Боги тепер ходять у людях, як не ходили дуже, дуже давно. Туйр не повернеться. Химерні Діти тепер відповідають перед тобою, і ти лишився сам.

Алтань повільно видихнув. Він відчував водночас і шалену тугу, і шалене полегшення. Тепер у нього немає командира. Ні. Він сам командир.

«Тепер Туйр мене не спинить», — подумав він.

Смерть Туйра відчув і сам Хранитель Воріт, який усі ці роки тримався на межі, не до кінця мертвий і не до кінця живий, замкнений у смертній оболонці, хоча сам не був смертним.

Хранитель Воріт був зламаний і спантеличений, він забув значну частину того, ким був, але дечого він ніколи не зміг би забути: слід від отрути Зміївни.

Хранитель Воріт відчув, як її давня сила розсіюється в порожнечі, що водночас і відділяє їх, і зводить докупи. І здійняв голову до неба, знаючи, що ворог повернувся.

Смерть Туйра відчула і юна учениця Сінеґарда, яка медитувала на самоті, поки однокласники спали. Вона спохмурніла від неспокою, який чітко відчула, але не збагнула.

Вона, як і завжди, думала над тим, що станеться, якщо вона не послухається майстра, ковтне макове зерно й переступить межу, щоб знову поговорити з богами.

Якщо не лише поговорить із ними. Якщо приведе одного з них із собою.

І хоча їй заборонили кликати Фенікса, це не заважало Феніксу кликати її.

«Скоро, — нашіптував Фенікс їй уві сні. — Скоро ти покличеш мене заради моєї сили, і коли настане час, не зможеш опиратися. Скоро ти знехтуєш застереженнями Жінки та Хранителя Воріт і впадеш у мої полум'яні обійми. Я можу зробити тебе видатною. Можу зробити легендою».

Вона намагалась опиратися.

Намагалась очистити розум, як учив її Дзян, намагалася звільнити голову від полум'я й гніву.

І розуміла, що не може.

Розуміла, що не хоче.

У перший день сьомого місяця між Вісімнадцятим батальйоном Збройних сил Федерації і нікарським патрулем у провінції Коня, що на півночі межувала з Внутрішніми державами, виникла ще одна прикордонна сутичка. Після шестигодинного бою сторони домовилися про припинення вогню. У ніч вони відійшли в нестійкому перемир'ї.

Наступного дня солдат Федерації не відзвітував про ранкове патрулювання. Ретельно обшукавши табір, генерал Федерації з прикордонного міста Муріден зажадав, щоб нікарський генерал відчинив ворота свого табору для обшуку.

Нікарський генерал відмовив.

Третього дня Імператор Федерації Муґень Рьохай відправив до Імператриці Су Дадзі дипломатичного

посланця з офіційною вимогою повернути його солдата в Муріден.

Імператриця прикликала до трону в Сінеґарді всіх дванадцятьох Воєначальників і три доби обмірковувала рішення.

На шостий день Імператриця офіційно відповіла, що Рьохай може поцілувати себе в дупу.

На сьомий день Федерація Муґень оголосила війну Імперії Нікань. По всьому лукоподібному острову жінки витирали сльози радості та купували фігурки Імператора Рьохая, аби повісити їх у домівках. Чоловіків призвали до резервних сил, а діти вибігли на вулиці з криками святкової кровожерливості нації у війні.

На восьмий день батальйони солдатів Федерації висадилися в порту Мурідена й винищили місто. Зустрівшись із опором Міліції провінції, вони наказали вишикувати та розстріляти всіх осіб чоловічої статі в Мурідені, включно з дітьми й немовлятами.

Жінок урятував лише квапливий перехід армії Федерації вглиб країни. На шляху війська грабували селища, конфісковували зерно й транспортних тварин для власних потреб. Кого не вдавалося забрати з собою — вбивали. Вони не потребували припасів. Брали все необхідне з країни, якою просувалися. Ішли шляхом війни до серця країни, до столиці.

На тринадцятий день до кабінету Дзіми Лайн в Академії прилетів поштовий орел. Послання було

простим:

«Провінція Коня не вистояла. Муґенці йдуть у Сінеґард».

— У певному розумінні це круто, — сказав Кітай.

— Так, — погодилася Жинь. — Ми на межі вторгнення нашого багатовікового ворога, який порушив мирну угоду, що підтримувала крихку геополітичну стабільність протягом двох десятиліть. Дуже круто.

— Принаймні тепер ми знаємо, що не лишимося без роботи, — сказав Кітай. — Солдати зараз потрібні всім.

— А чи не міг би ти бути бодай трохи стриманішим щодо цього?

— А чи не могла б ти бути бодай трохи не такою похмурою?

— А чи не могли б ми ворушитися швидше? — спитав чиновник.

Жинь і Кітай перезирнулися.

Вони обоє радше займалися чим завгодно, аніж допомагали евакуювати цивільних. Оскільки Сінеґард був розташований надто на півночі, аби почуватися в безпеці, імперських бюрократів перевозили до столиці воєнного часу — в місто Ґолінь Ніїс на півдні.

Доки війська Федерації дістануться Сінеґарда, від нього лишиться місто-привид. Місто солдатів. У теорії це означало, що Жинь та Кітай виконують надзвичайно важливе завдання, гарантуючи, що центральне

командування Імперії виживе, навіть якщо столиця не встоїть.

На практиці це означало мати справу з дуже товстими, дуже надокучливими бюрократами міста.

Кітай спробував завантажити до фургона останній кошик і миттю заточився під його вагою.

— Що тут? — наполегливо запитав він, похитуючись та намагаючись врівноважити кошик, підтримуючи його стегном.

Жинь квапливо спустилась і допомогла Кітаю примостити кошик у фургоні, який уже просів під вагою численних чиновницьких пожитків.

— Чайники, — сказав чиновник. — Хіба не бачите, я ж позначив он там збоку? Обережно, не перекиньте.

— Чайники, — з недовірою повторив Кітай. — Ваші чайники зараз найбільший пріоритет.

— Їх подарував моєму батькові сам Імператор Драконів, земля йому пухом, — чиновник оглянув завантажений фургон. — О, я згадав, не забудьте вазу з внутрішнього дворика. — Чиновник благально глянув на Жинь.

Вона була напівпритомна від денної спеки, виснажена годинами пакування всіх пожитків чиновника в декілька не пристосованих до цього транспортних засобів. У заціпенінні вона помітила, що підборіддя чиновника кумедно тремтіло, коли він говорив. За інших обставин вона могла б зауважити це й Кітаю. За інших обставин Кітай міг би посміятися.

Чиновник знову показав рукою на вазу.

— Обережніше з нею, добре? Вона не менш давня за самого Червоного Імператора. Може, її вдасться прив'язати десь ззаду?

Жинь із невірою витріщилася на нього.

— Пане? — запитав Кітай.

Чиновник повернувся до нього.

— Що?

Зі стогоном Кітай підняв кошика над головою й кинув його на землю. Кошик упав додолу з важким гуркотом, а не гучним дзенькотом, як сподівалася Жинь. Дерев'яна кришка відкинулась — і назовні викотилося декілька гарненьких порцелянових чайничків, прикрашених чарівним квітковим візерунком. Попри гуркіт, наче цілих.

А потім Кітай пройшовся по них палицею.

Потрощивши всі чайники, він відкинув жорсткий завиток з обличчя і обернувся до спітнілого чиновника, який втиснувся у сидіння, немов боявся, що Кітай почне лупцювати і його.

— Ми на *війні*, — сказав Кітай. — І вас евакуюють, бо *лише богам відомо, з якої причини* ви здаєтеся важливим для виживання країни. Тож виконуйте свою роботу. Заспокойте людей. Допоможіть виконувати накази. *А не пакуйте довбані чайники.*

За лічені дні Академія перетворилася з навчального закладу на військове укріплення. Територію наводнили вбрані в зелені форми солдати з Восьмого підрозділу

провінції Барана, розташованої неподалік від Сінеґарда, і студенти долучилися до них.

Солдати Міліції були мужні й небагатослівні. Вони неохоче брали до себе студентів Академії, постійно даючи зрозуміти, що, на їхню думку, студентам не місце на війні.

— Річ у старшинстві, — згодом розмірковував Кітай. — Більшість із них ніколи не були в Сінеґарді. Це ніби тобі сказали б працювати з кимось, хто через три роки стане твоїм старшим офіцером, навіть якщо ти маєш на десятиліття більше бойового досвіду.

— Але ж у них також немає бойового досвіду, — сказала Жинь. — Протягом останніх двох десятиліть військові дії в нас не велися. Вони знають менше за нас.

Кітай не міг із цим посперечатися.

Та принаймні прибуття Восьмого підрозділу означало повернення Жабаня, якому доручили разом із мирним населенням евакуювати з міста й першокурсників.

— Але я хочу битися! — протестував студент, який зростом заледве дотягував Жинь до плеча.

— Запевняю, ти ще матимеш таку нагоду, — відповів Жабань.

Першокурсник не відступав.

— Сінеґард — мій дім. Я його оборонятиму. Я не мала дитина й не хочу, щоб мене гнали геть, як усіх тих наляканих жінок і дітлахів.

— А ти бороніш Сінеґард. Ти захищаєш його мешканців. Усі ті жінки й дітлахи? Ти відповідаєш за їхню безпеку. Твоє завдання — пересвідчитися, що вони перейдуть гори. А це серйозна робота.

Проводячи першокурсника до головних воріт, Жабань перехопив погляд Жинь.

— Боюся, що дехто з молодих захоче прослизнути назад, — тихо сказав він їй.

— Вони заслуговують на повагу, — зауважила Жинь. — На їхнє місто ось-ось нападуть, і перше, що спадає їм на думку, — боронити його.

— Вони дурні, — сказав Жабань. У його голосі не чулося й сліду звичної терплячості. Він був виснажений. — Не час для героїзму. Це війна. Якщо вони залишаться, то загинуть.

Для студентів також розробили план евакуації. Якщо місто не встоїть, вони мали спуститися до маловідомої ущелини на іншому боці долини та приєднатися до решти цивільних у гірській криївці, де до них не змогли б дістатися війська Федерації. Цей план не включав майстрів.

— Дзіма сумнівається, що ми переможемо, — сказав Кітай. — Вона з членами факультету збирається спускатися разом з Академією.

— Дзіма просто обережна, — втрутився Жабань, намагаючись підбадьорити їх. — Суньдзи казав готувати план на будь-який випадок, чи не так?

— А ще Суньдзи казав, що коли хочеш перетнути річку, то спали мости, щоб твоєму війську й на думку не спало відступати, — сказав Кітай. — Мені це аж надто скидається на відступ.

— Розсудливість — не те саме, що боягузтво, — сказав Жабань. — І до того ж Суньдзи писав, що ніколи не варто нападати на ворога, загнаного в глухий кут. Так він битиметься сильніше, ніж будь-кому може здаватися. Бо загнаному в глухий кут ворогові нічого втрачати.

Дні немовби тягнулися цілу вічність, але разом із тим спливли ще до того, як вдалося бодай щось довести до кінця. У Жинь було неприємне відчуття, що вони просто чекали, доки ворог постукає в парадні двері. І водночас вона почувалася шалено неготовою, немовби підготовка до бою йшла недостатньо швидко.

— Мені цікаво, які солдати Федерації на вигляд, — сказав Кітай, коли вони спустилися з гори, щоб забрати з майстерні нагострену зброю.

— Гадаю, в них є руки й ноги. А можливо, навіть голова.

— Ні, я маю на увазі, яка в них зовнішність? — запитав Кітай. — Вони схожі на нікарців? Усі вихідці з Федерації родом зі Східного континенту. Вони не схожі на призахідників, тож, мабуть, видаватимуться *ти*п*у* нормальними.

Жинь не розуміла, як це стосувалося справи.

— А хіба це важливо?

— Ти хочеш побачити обличчя ворога? — запитав Кітай.

— Ні, не хочу, — відповіла вона. — Бо тоді я можу подумати, що вони люди. А вони не люди. Нам розповідали про тих, хто під час останнього вторгнення в нашу країну годував малюків опіумом. Тих, хто винищив спірлійців.

— Можливо, у них більше людського, ніж ми думаємо, — сказав Кітай. — А чи хтось колись зупинявся, щоб запитати, чого хоче Федерація? Чому вони взагалі повинні битися проти нас?

— Бо тісняться на крихітному острові і вважають, що Нікань має стати їхньою. Бо вони вже воювали з нами й майже перемогли, — відрубала Жинь. — Що це означає? Вони йдуть, ми лишаємося, і переможе та сторона, яка виживе наприкінці. Війна не визначає, хто правий. Війна визначає, хто лишається.

Усі заняття в Сінеґарді тимчасово призупинили. Майстри знову повернулися на посади, полишені десятиліття тому. Ірдзях узяв на себе стратегічне командування Сінеґардськими резервними силами. Еньжо зі своїми учнями повернулася до центральної міської лікарні, щоб обладнати там військовий шпиталь. Дзіма прийняла бойове командування над містом, розділивши цю посаду з Воєначальником Барана. Частково це накладало на них обов'язок горлати на місцевих чиновників та лаяти очільників ескадронів.

Перспектива була похмурою. У Восьмому підрозділі налічувалося три тисячі сильних чоловіків, але цього заледве б вистачило, щоб зупинити десятки тисяч загарбників. Воєначальник Барана послав за підкріпленням із Третього підрозділу, який повертався з патрулювання на півночі біля Внутрішніх держав, але Третій навряд чи встигне прибути раніше за Федерацію.

Дістатися до Дзяна було майже неможливо. Або він був у кабінеті Дзіми, переглядаючи можливі плани з Ірдзяхом, або ж його взагалі не було на території Академії. Коли Жинь нарешті змогла його перехопити, він здався їй роздратованим і нетерплячим. Їй довелося бігти, щоб не відставати, коли він спускався сходами.

— Ми призупиняємо навчання, — сказав він. — Ти могла помітити, що зараз трохи непідхожий час. Я не можу зараз навчати тебе належним чином.

Він проштовхнувся повз неї, але вона схопила його за рукав.

— Майстре, я хочу запитати: а якщо ми прикличемо богів? Я маю на увазі, проти Федерації?

— Про що це ти? — схоже, її слова приголомшили його. — Зараз не найкращий час для цього.

— Звісно ж, існують застосування в бою, яких ми не вивчали, — тиснула вона.

— Ти вчилася радитися з богами, — наполягав він. — А не приводити їх на землю.

— Але вони можуть допомогти нам битися!

— Що? Ні. *Ні!* — Він плеснув у долоні й, помітно схвильований, заговорив: — Ти чула бодай слово з того, що я говорив тобі протягом цих двох років? Я *говорив*, що боги — це не зброя, з якої просто можна здмухнути пил і пустити в діло. Богів не можна прикликати в битві.

— Це неправда, — сказала вона. — Я читала звіти з походів Червоного Імператора. Я знаю, що монахи прикликали богів проти нього. І племена Внутрішніх держав…

— Племена Внутрішніх держав шукали в богів зцілення. Прагнули отримати наставництво та просвітлення, — перебив Дзян. — Вони не кликали богів на землю, бо розуміли більше. Кожна війна, яку ми вестимемо з допомогою богів, матиме жахливі наслідки. Така ціна. Завжди є ціна.

— А який тоді *сенс*? — випалила вона. — Навіщо взагалі вивчати вірування?

На обличчі Дзяна проступив жахливий вираз. Подібний до того, що був у нього, коли кабана Суньдзи відправили на бійню, коли вона сказала наставникові, що хоче обрати стратегію. Дзян був наче пораненим. Зрадженим.

— Сенс кожного уроку не в тому, як знищити, — сказав він. — Я вчив тебе вірувань, щоб допомогти віднайти рівновагу. Вчив тебе так, щоб ти зрозуміла, що всесвіт — це більше, ніж ми здатні осягнути. Я вчив тебе не для того, щоб ти використала ці знання як зброю.

— Боги…

— Богів не можна використовувати на нашому боці й прикликати їх. Боги такі віддалені від нашої здатності їх розуміти, що будь-яка спроба використати їх як зброю неодмінно призведе до катастрофи.

— А Фенікс?

Дзян зупинився.

— О ні. О ні, ні, ні.

— Бог спірлійців, — продовжувала Жинь. — Щоразу, коли його кликали, він відповідав. Якщо нам вдасться просто…

Дзяна немовби пронизав нестерпний біль.

— Ти знаєш, що сталося зі спірлійцями.

— Але вони спрямовували вогонь задовго до Другої Макової війни! Вони століттями практикували шаманізм! *Сила*…

— Сила поглине тебе, — різко сказав Дзян. — Ось що робить полум'я. Як гадаєш, чому спірлійці так і не відстояли свою свободу? Тобі не здається, що така раса не могла так довго лишатися підкореною? Якби їхня сила була стабільною, вони б завоювали всю Нікань. Як так сталося, що вони не пішли проти Імперії? Жинь, вогонь убив їх так само, як і наділив силою. Він позбавив їх глузду, відібрав здатність думати про себе самих, аж доки не дійшло до того, що вони тільки й могли битися та знищувати за наказом. Спірлійці були одержимі власною силою, і доки Імператор давав їм дозвіл влаштовувати бійні, не надто переймалися чимось іншим. Спірлійці колективно обманювали себе.

Вони прикликали вогонь, але їх заледве можна вважати взірцем для наслідування. Червоний Імператор був жорстокий та безжальний, але навіть йому вистачило здорового глузду не тренувати шаманів у лавах Міліції, окрім спірлійців. Якщо ставитися до богів як до зброї, то це принесе лише смерть.

— Ми на *війні*! Ми однаково можемо померти. То, може, прикликавши богів, матимемо шанс відбитися. Що такого поганого може статися?

— Ти така юна, — м'яко сказав він. — Ти й гадки не маєш.

Після цього Дзян наче під землю провалився. Жинь знала, що він свідомо уникає зустрічі з нею, як уже робив перед Випробуваннями і щоразу, коли не хотів розмовляти. Її це дуже гнітило.

«Ти така юна».

А це гнітило ще дужче.

Не така вона вже і юна, аби не розуміти, що її країна на порозі війни. Не така вже і юна, щоб не боронити її.

Діти перестають бути дітьми, коли їм у руки вкладають меч. Коли їх навчають битися на війні, а потім озброюють і кидають на передову, вони вже не діти. Вони солдати.

Час Сінеґарда добігав кінця. Розвідка щоденно повідомляла, що війська Федерації вже майже на порозі.

Жинь не могла заснути, хоча відчайдушно потребувала сну. Щоразу, коли вона заплющувала очі,

лавиною накочувалася тривога. Удень у голові все пливло від виснаження й очі пекли, проте вона так і не змогла заспокоїтися достатньою мірою, щоб відпочити. Вона спробувала медитувати, але свідомість захоплював жах. Від страху серце шалено калатало в грудях і було нічим дихати.

Уночі Жинь лежала сама в темряві й знову чула поклик Фенікса. Він проникав у сни, спокусливо нашіптував їй зі свого виміру. Спокуса була такою сильною, що майже зводила з розуму.

«Я допоможу тобі зберегти здоровий глузд», — пообіцяв Дзян.

Але не допомагав. Він показав їй велику силу, дивовижну силу, достатньо могутню, щоб захистити місто та країну, а потім заборонив її торкатися.

Жинь корилася, бо він її майстер, а відданість між майстром і учнем щось означає, навіть у часи війни.

Але це не завадило їй прийти до саду, знаючи, що Дзян не в Академії, і заштовхати кілька жмень макових зерен у передню кишеню.

Розділ 11

Коли основна колона Збройних сил Федерації підійшла до Сінеґарда, муґенці навіть не намагалися приховати свого прибуття. Не було потреби. Сінеґард уже знав, що вони наближаються, і страх, який наганяла Федерація, давав значно більшу стратегічну перевагу, аніж елемент несподіванки. Вони просувалися трьома колонами, маршируючи з трьох боків, окрім заходу, де Сінеґард прикривали гори Вудан. Муґенці крокували з величезними багряними знаменами, які розвівалися в них над головами, осяяні піднятими факелами.

«За Рьохая, — зазначалося на знаменах. — За Імператора».

У «Принципах війни» великий військовий теоретик Суньдзи попереджав не атакувати ворога, який зайняв вищу позицію. На височині є перевага спостереження, й доводиться виснажувати свої війська підйомом на пагорб.

Стратегія вторгнення Федерації була величезним «та пішов ти» у бік Суньдзи.

Щоб штурмувати Сінеґард згори, муґенцям довелося б піднятися в гори Вудан, а це затримало б напад Федерації майже на цілий тиждень. Федерація не давала Сінеґарду тижня. Федерація мала вдосталь зброї та людей, щоб узяти Сінеґард знизу.

З вигідної позиції високо на південному мурі Жинь спостерігала за наближенням військ Федерації, схожих на полум'яного змія, що звивався долиною, оточуючи Сінеґард з бажанням придушити його й заковтнути.

«Я хочу сховатися. Хочу, аби хтось сказав, що я в безпеці, що це лише жарт, поганий сон».

Тієї миті Жинь усвідомила, що весь цей час лише гралася в солдата, гралася у відвагу.

А тепер, на порозі битви, уже не могла прикидатися.

У горлі булькотів страх, такий густий і тягучий, що вона майже давилася ним. Від страху нестямно тремтіли пальці, і вона мало не випустила меч. Страх змусив забути, як дихати. Жинь довелося силою втискати повітря в легені, заплющивши очі й подумки рахуючи вдихи та видихи. Від страху паморочилося в голові, її нудило і кортіло виблювати все з'їдене, перехилившись через стіну.

«Це просто фізіологічна реакція, — сказала вона собі. — Лише вибрики розуму. Ти можеш це контролювати. Ти можеш змусити все зникнути».

Вони проходили це під час навчання. Їх попереджали про це почуття. Учили контролювати свій страх, перетворювати його на перевагу, використовувати адреналін, щоб лишатися насторожі, відганяти втому.

Але кілька днів тренувань не могли побороти того, що тіло інстинктивно відчувало беззаперечну правду:

вона спливатиме кров'ю, її поранять, а цілком імовірно, вона загине.

Коли вона востаннє так боялася? Чи відчувала цей параліч, це оніміння від страху перед тим, як два роки тому вийшла на арену з Неджею? Ні, тоді вона була розлючена й гордовита. Вважала себе невразливою. Вона чекала бою, передчуваючи кровопролиття.

Тепер це видавалося їй таким дурним. Дуже, дуже дурним. Війна — не гра, в якій б'єшся за честь і шану, де майстри вбережуть тебе від серйозних травм.

Війна — це жахіття.

Жинь хотілося плакати. Хотілося кричати та сховатися за кимось, за одним із солдатів, заскиглити: «Мені страшно, я хочу прокинутися з цього сну, прошу, врятуйте мене».

Але ніхто по неї не йшов. І ніхто не збирався її рятувати. Пробудження не було.

— Усе гаразд? — запитав Кітай.

— Ні, — сказала вона, тремтячи. Голос скидався на наляканий писк. — Мені страшно. Кітаю, ми загинемо.

— Ні, не загинемо, — квапливо заспокоїв її Кітай. — Ми переможемо й житимемо.

— Ти також брав участь у розрахунках — вони втричі перевершують нас кількісно. Перемога неможлива.

— Ти вір, — Кітай так міцно стиснув руків'я меча, що пальці побіліли. — Третій дістанеться сюди вчасно. Скажи собі, що так і буде.

Жинь важко зглитнула й кивнула. «Тебе тренували не для того, щоб скиглити й боятися», — сказала вона собі. Дівчинка з Тікані, наречена-втікачка, яка ніколи не бачила міста, боялася б. Дівчинки з Тікані вже немає. Тепер Жинь — учениця третього року навчання в Сінеґардській академії, солдат Восьмого підрозділу, і її готували до бою.

І вона не сама. У неї в кишені макові зерна. На її боці бог.

— Скажеш коли, — мовив Кітай.

Він завмер, занісши меча над мотузкою, що запускала хитромудру пастку, яку вони встановили для захисту зовнішнього периметру. Цю пастку вигадав Кітай і мав запустити її, щойно ворог опиниться в зоні досяжності.

Солдати Федерації були вже так близько, що Жинь бачила відблиски світла на їхніх обличчях.

Кітаєва рука затремтіла.

— Ще рано, — прошепотіла вона.

Перший батальйон Федерації перетнув межу.

— Зараз.

Кітай перерубав мотузку.

З точки розриву ринула лавина колод, які під дією сили тяжіння покотилися вниз крізь основну колону військ. Колоди котилися хаотично, ламали кінцівки й трощили кістки з громоподібним звуком, який усе лунав і лунав. У якусь мить гуркіт бійні був таким, аж Жинь подумала, що вони можуть виграти цей бій ще до

його початку, суттєво прорідивши сили наступу. Кітай істерично зойкав від криків унизу й хапався за Жинь, щоб не впасти зі стіни, коли трусонуло ворота.

Але коли гуркіт колод стих, загарбники продовжили просуватися в Сінеґард під ритмічний бій військових барабанів.

З ярусу над Жинь та Кітаєм, стоячи на найвищому виступі Південних воріт, лучники випустили хмару стріл. Більшість із них брязнули об підняті щити, так і не досягнувши мети. Але деякі пробилися в щілини, загрузаючи вістрям у незахищених соковитих частинах солдатських ший. Та озброєні солдати Федерації просто крокували далі по тілах загиблих товаришів, продовжуючи безжальний штурм міських воріт.

Лідер загону скомандував випустити новий залп стріл.

Це було майже марно. Солдатів було значно більше, ніж стріл. Зовнішня оборона Сінеґарда була щонайліпше неміцна. Вони запустили всі Кітаєві хитромудрі пастки, і хоча всі, крім однієї, спрацювали просто прекрасно, цього було замало, аби бодай трохи прорідити лави ворогів.

Лишалося тільки чекати. Чекати, доки ворота зламають, доки почується шалений гуркіт. А потім задзвонили всі сигнальні гонги, повідомляючи всім, хто ще не знав, що Федерація пробила стіни. Федерація ввійшла до Сінеґарда.

Вони крокували до какофонії гарматного вогню й снарядів, навалюючись на зовнішню оборону Сінеґарда таранами.

Ворота зігнулися і зламалися під натиском.

Солдати Федерації кинулися крізь них, немов зграя мурах, немов рій шершнів, непереборні та нескінченні, незліченні.

«Нам не перемогти». Оніміла від відчаю, Жинь стояла, опустивши меч. Що зміниться, якщо вона відбиватиметься? Це може відкласти її смертний вирок на декілька секунд чи хвилин, але до кінця ночі вона не доживе, її тіло лежатиме на землі побите й закривавлене, і ніщо вже не матиме значення…

Цей бій не скидався на битви з легенд, коли кількість неважлива, коли купка воїнів, на кшталт Тріади, могла порішити цілий легіон. Неважливо, наскільки в них гарна техніка, важило лише те, як урівноважена кількість.

А сінеґардці суттєво поступалися числом вояків.

Жинь усередині все похололо, коли вона побачила, як озброєні загони входять у місто, як ряди та колони тягнуться до безкінечності.

«Я тут помру, — усвідомила вона. — Вони виріжуть нас, мов худобу».

Кітай сильно її смикнув, вона впала на каміння, і сокира поцілила в стіну, де вона щойно стояла.

Її власник висмикнув сокиру зі стіни й метнув у них знову, але цього разу Жинь відбила сокиру мечем. Удар

спровокував викид адреналіну, що розійшовся кров'ю.

Страх неможливо викорінити. Але й бажання вижити — також.

Жинь пірнула під рукою солдата й устромила меча в не прикритий шоломом м'який жолобок під підборіддям. Вона прорізала жир і сухожилля, відчуваючи, як вістря проходить крізь язик і рухається вгору через ніс до мозку. Під смугою сталі вибухнула сонна артерія. Кров залила руку Жинь аж до ліктя. Солдат ледь сіпнувся й упав на неї.

«Він мертвий, — заціпеніло подумала вона. — Я його вбила».

Попри всі бойові тренування, Жинь ніколи не замислювалася, як то воно — насправжки відібрати чиєсь життя. Розрубати артерію, а не лише вдати це. Завдати тілу таких серйозних ушкоджень, порушити всі його функції й назавжди зупинити в ньому рух.

В Академії їх учили виводити противника з ладу. Учили битися проти друзів. Вони діяли, керуючись суворими правилами майстрів, і уважно стежили за тим, щоб уникати травмування. Хай би скільки не було обговорень і теорії, їх не вчили вбивати по-справжньому.

Жинь думала, що відчує, як життя покидатиме тіло її жертви. Що вона відзначить його смерть значущішими думками, аніж «Мінус один, лишилося ще десять тисяч». Думала, що відчує бодай щось.

Але нічого не відчула. Лише тимчасовий шок, а потім гнітюче усвідомлення, що треба робити це знову, і знову, і знову.

Жинь витягла свою зброю зі щелепи солдата саме вчасно, щоб відбити інший меч у себе над головою. Вона різко підняла меча й заблокувала удар. Відбила. Штовхнула. І знову пролила кров.

Удруге було аж ніяк не легше.

Здавалося, немовби світ заполонили солдати Федерації. Вони всі були однаковими: однакові шоломи, однакові обладунки. Зарубай одного — і миттю з'явиться інший.

У гущі бою Жинь було ніколи думати. Вона відбивалася рефлекторно. Кожна дія вимагала реакції. Вона вже не бачила Кітая, він зник у морі тіл, в океані металевого брязкоту й факелів.

Бій із Федерацією зовсім не нагадував бою на арені. Бойового досвіду Жинь не мала. Ворог з'являвся з різних боків, а не лише з якогось одного, і, здолавши одного суперника, вона ні на крок не наближалася до перемоги в битві.

Федерація не володіла бойовими мистецтвами. Їхні рухи були скованими, завченими. А моделі прогнозованими. Але вони тренувалися битися строєм, вони вивчали груповий бій. Вони рухалися так, немовби мали спільний розум; усі дії були скоординовані завдяки рокам вишколу. Вони мали кращу підготовку. І краще озброєння.

Солдати Федерації не вели витонченого бою. Вони билися жорстоко. А ще вони не боялися смерті. Поранені, вони падали, а їхні товариші просувалися далі по їхніх мертвих тілах. Вони були невблаганні. А ще їх було так багато.

«Я помру».

Хіба що… Хіба що…

Макові зерна в кишені Жинь волали, щоб вона їх проковтнула. Вона могла використати їх зараз. Могла піти до Пантеону і прикликати бога. Що важили застереження Дзяна, якщо всі вони однаково мають померти?

Жинь уже бачила обличчя Фенікса. І знала, яка сила опинилася б у її руках, якби вона тільки попросила.

«Я можу зробити тебе видатною. Можу зробити легендою».

Жинь не хотіла бути легендою, вона хотіла вижити. Понад усе хотіла жити, хай якими страшними будуть наслідки, і якщо, прикликавши Фенікса, вона зможе це зробити, то нехай буде так. Тепер пересторогиДзяна були для неї неважливими, бо її співвітчизників та однокласників розтинали на шматки поруч, бо вона не знала, чи не стане наступна секунда для неї останньою. Якщо їй судилося вмерти, вона не помре ось так, маленька, слабка й безпорадна.

Вона має зв’язок із богом.

Вона помре як шаманка.

Коли Жинь пірнула в куток біля воріт, її серце мало не вискакувало з грудей. За ті кілька секунд, коли її ніхто не бачив, вона застромила руку в кишеню й витягла макові зерна. Поклала до рота.

Жинь вагалася.

Якщо вона проковтне зерна, а це не подіє, вона точно загине. Сп'яніла, заціпеніла й у полоні галюцинацій, вона не зможе битися.

Повітря прорізав звук сурми. Жинь різко задерла голову. Це був сигнал тривоги від Східних воріт.

Але біля Південних воріт не було вільних загонів. Критична ситуація була скрізь. Муґенці переважали кількісно втричі, і якщо половина людей відійде до Східних воріт, то Федерація безперешкодно ввійде в місто.

Але загону Жинь наказали гуртуватися, якщо вони почують сигнал тривоги. Жинь завмерла, розгублена, нез'їдені зерна лежали на долоні. Вона не могла ковтнути їх зараз, наркотику потрібен певний час, аби подіяти, а потім вона перебуватиме в лімбі, невизначеності, доки торуватиме шлях до Пантеону. І навіть якщо їй таки вдасться заспокоїти думки достатньо надовго, щоб прикликати богів, хтозна, чи вони відгукнуться.

Лишитися тут, у схованці, і спробувати прикликати бога — чи йти на допомогу товаришам?

— Гайда! — гукнув їй лідер загону, перекрикуючи гуркіт бою. — Гайда до воріт!

Жинь кинулася бігти.

Біля Південних воріт точився запеклий бій. Але біля Східних була справжня бійня.

Нікарські солдати не встояли. Жинь кинулася до їхніх постів, але з кожним кроком надія вмирала. Вона не бачила, щоб бодай хтось у нікарських обладунках досі відбивався. Солдати Федерації просто потоком пливли крізь ворота, не зустрічаючи опору.

Тепер стало очевидно, що Східні ворота й були основною ціллю військ Федерації. Сюди кинули втричі більше загонів, а також підтягли до зовнішніх стін міста складну зброю для облоги. Катапульти метали охоплені полум'ям уламки заліза у вартові башти, звідки вже ніхто не відповідав.

Жинь побачила Нян у кутку, де вона згорбилася над бездиханним тілом у формі Міліції. Коли Жинь пробігала поруч, Нян підняла обличчя зі смугами сліз і крові. Тим тілом виявився Жабань.

Жинь немовби вдарили під дих. Ні, не Жабань, ні…

Щось ударило її в спину. Відбиваючись, Жинь повернулася. Позад неї кралися двоє солдатів Федерації. Перший знову заніс меча й рубонув. Жинь пірнула під траєкторією руху його меча й ударила своїм клинком.

Метал наштовхнувся на сухожилля. Жинь засліпила кров, що ринула їй у вічі. Вона не бачила, що рубала, лише відчула сильне напруження, а потім послаблення. Солдат Федерації упав до її ніг, стогнучи від болю.

Жинь бездумно вдарила вниз. Стогін припинився.

А тоді його напарник ударив її щитом по робочій руці. Жинь скрикнула й випустила меч. Солдат відкинув його подалі й урізав щитом Жинь у груди, а потім відвів меч назад для завершального удару, поки вона не підвелася.

Його меч завмер, а потім упав. Від солдата почулося вражене белькотіння, коли він із недовірою витріщився на клинок, що стирчав із його живота.

Він упав уперед і вже не ворушився.

Неджа глянув Жинь у вічі, а потім витягнув меча з солдатової спини. Другою рукою кинув їй вільну зброю.

Жинь перехопила її в повітрі. Пальці знайомо зімкнулися на руків'ї. Її пронизала хвиля полегшення. Тепер вона мала зброю.

— Дякую, — сказала Жинь.

— Ліворуч, — відповів Неджа.

Навіть не думаючи, вони стали в пару й билися спина до спини, прикриваючи сліпі зони одне одного. З них вийшла навдивовижу гарна команда. Жинь прикривала розтягнуті випади Неджі, Неджа прикривав нижні кутові Жинь. Вони добре знали слабкості одне одного: Жинь знала, що Неджа повільно прикривається після промаху, Неджа відбивав зверху, натомість Жинь пірнала вниз для близьких атак.

Жинь немовби могла читати його думки. Вона так довго спостерігала за ним, що точно знала, як Неджа

атакуватиме. Вони працювали як злагоджений механізм. Ніби несподівано скоординований танець. Вони не були частинами цілого, але близько до цього.

Якби вони не витратили стільки часу на ненависть одне до одного, подумала Жинь, то змогли б тренуватися разом.

Спинами одне до одного, наставивши мечі на ворога, вони билися з дикунським відчаєм. Билися краще, ніж удвічі старші за них. Використовували сильні сторони одне одного: поки бився Неджа, не відчуваючи слабкості, Жинь також не відчувала втоми. Бо тепер вона билася не лише за своє життя, а й за напарника. Вони билися так добре, що майже переконали себе, що зможуть вийти з бою неушкодженими. Натиск і справді ослаб.

— Вони відступають, — з невірою промовив Неджа.

На якусь коротку блаженну мить груди Жинь затопила надія, доки вона не усвідомила, що Неджа помилився. Солдати відступали не через них. Вони звільняли шлях для свого генерала.

Генерал був на голову вищим за найвищу людину, яку коли-небудь бачила Жинь. Його руки й ноги скидалися на стовбури дерева, а металу, витраченого на обладунки, цілком стало б, щоб захистити трьох менших чоловіків. Генерал сидів верхи на бойовому коні, такому ж масивному, закованому в сталь. Обличчя ховалося за металевим шоломом, який затуляв усе, окрім очей.

— Що це? — голос прозвучав із неприродним відлунням, немовби сама земля струсонулася, коли він заговорив. — Чому ви зупинилися?

Він зупинив бойового коня біля Жинь і Неджі.

— Двоє щенят, — промовив він низьким, сповненим подиву голосом. — Двоє нікарських щенят самотужки утримують цілі ворота. Невже Сінеґард упав так низько, що місто доводиться боронити дітям?

Неджа тремтів. Жинь була надто налякана, аби тремтіти.

— Дивіться уважно, — сказав генерал своїм солдатам. — Ось так ми обходимося з нікарськими вилупками.

Жинь потягнулася і схопила Неджу за зап'ясток.

Неджа коротко кивнув, відповідаючи на несказане запитання.

Разом?

Разом.

Генерал позадкував на страхітливому коні й кинувся на них.

Тепер вони вже нічого не могли вдіяти. Жинь лишалося тільки міцно заплющити очі й чекати кінця.

Але кінець не настав.

Повітря розітнув оглушливий брязкіт, стукіт металу об метал. Повітря струсонулося неприродною вібрацією великої сили, якій заступили шлях.

Усвідомивши, що її не розполовинили й не затоптали на смерть, Жинь розплющили очі.

— Що за хрінь? — видихнув Неджа.

Перед ними стояв Дзян, його біле волосся зависло в повітрі, немовби майстра вдарило блискавкою. Ноги не торкалися землі. Обидві руки він виставив уперед, блокуючи нестямну силу удару генеральської алебарди залізною палицею.

Генерал спробував змусити Дзяна відступити з дороги, і його руки затремтіли від сильного тиску, хоча не схоже, що Дзян узагалі докладав якоїсь сили. Повітря неприродно затріскотіло, як довге гуркотіння грому. Солдати Федерації відступили, немовби відчували наближення неминучого вибуху.

— Дзян Дзия, — промовив генерал. — Ти таки вижив.

— Ми знайомі? — запитав Дзян.

Генерал відповів ще одним сильним ударом алебарди. Дзян змахнув палицею й без жодних зусиль, немовби відганяючи муху, заблокував удар. Він спрямував силу удару в повітря й у землю під ними. Бруківка розтріскалася, мало не збивши Жинь і Неджу з ніг.

— Відклич своїх людей.

Хоча Дзян говорив спокійно, його голос відлунював так, ніби він кричав. Дзян здавався вищим, не більшим, а якимось видовженим, так само як і його тінь, що розтягнулася за ним на стіні. Дзян уже не був гнучким і невгамовним, тепер він скидався на зовсім іншу людину, молодшу, безмежно могутнішу.

Жинь витріщилася на нього з благоговійним страхом. Чоловік перед нею не був схибленим, дивакуватим соромом Академії. Цей чоловік був солдатом.

Шаманом.

Коли Дзян заговорив знову, у його голосі чулася луна, він говорив двома тонами, звичайним і значно нижчим, немовби тінь повторювала все сказане з подвійною гучністю.

— Відведи своїх людей, або я прикличу сюди істот, яким у цьому світі не місце.

Неджа схопив Жинь за руку. Його очі розширилися від подиву.

— Поглянь.

Повітря позаду Дзяна викривлювалося, мерехтіло, ставало темнішим навіть за саму ніч. Очі Дзяна закотилися під лоба.

Він голосно промовляв замовляння, співаючи тією незнайомою мовою, яку Жинь від нього чула лише раз.

— Тебе запечатали! — проревів генерал. Але швидко позадкував від порожнечі й ближче підтягнув алебарду.

— Хіба? — Дзян розвів руки.

Позаду нього почулося гучне виття, надто високе, щоб належати будь-якій істоті, знаній людиною.

Крізь темряву до них щось наближалося.

У порожнечі Жинь розгледіла силуети, які могли існувати лише в ляльковому театрі тіней. Це були обриси створінь, яким місце в казках. Триголовий лев.

Дев'ятихвостий лис. Зміїне кубло, сплетене в одне ціле, з якого безліч голів кидалися в різні боки й кусали.

— Жинь. Неджа. — Дзян не озирнувся до них. — Тікайте.

А потім Жинь зрозуміла. Хай би що Дзян прикликав, він не мав над ним влади. Богів не можна свідомо гукати в бій. Боги завжди вимагатимуть чогось натомість. Але зараз він робив саме те, що заборонив робити їй.

Неджа допоміг Жинь підвестися. Її ліву ногу немовби простромили розжареними ножами в коліні. Вона застогнала й хитнулася до Неджі.

Він підтримав її. Його очі розширилися від жаху. Часу тікати не було.

Дзян корчився в повітрі перед ними, а потім разом утратив контроль. Порожнеча вибухнула назовні, розриваючи матерію світу, руйнуючи стіну поруч із ними. Дзян грюкнув палицею в повітрі. З місця удару вивільнилася хвиля сили й розійшлася видимим кільцем. Якусь мить усе було спокійно.

А потім східна стіна впала.

Жинь застогнала й перекотилася на бік. Вона заледве щось бачила, заледве відчувала. Не працювало жодне з чуттів, її огортав кокон темряви, крізь який пробивалися лише скалки болю. Ногою вона наштовхнулася на щось м'яке та людське й потягнулася до нього. То був Неджа.

Жинь важко видихнула й змусила себе розплющити очі. Неджа горілиць лежав поруч, поріз на його чолі дуже кровоточив. Очі були заплющені.

Жинь сіла, здригнувшись від болю, і поторсала його за плече.

— Неджа?

Він злегка ворухнувся. Жинь затопило полегшення.

— Треба вставати… Неджа, ходімо, треба…

У дальньому кутку воріт у повітря здійнялася хвиля уламків.

Під камінням щось було. Щось живе.

Жинь учепилася в руку Неджі й спостерігала за тим, як осипається каміння, нестямно сподіваючись, що то Дзян, що хай яке жахіття він не прикликав, йому вдалося вижити, що з ним усе гаразд і що він врятує…

З-під каміння показалася рука, закривавлена, кремезна й закована в міцні обладунки.

Жинь мала вбити генерала до того, як він вибрався б з-під завалів. Вона мала забрати Неджу й утекти. Мала зробити бодай щось.

Однак її кінцівки не корилися наказам мозку, нерви не розпізнавали нічого, окрім того ж таки страху й відчаю. Вона лежала паралізована на землі, а серце шалено бухкало в грудях.

Похитуючись, генерал підвівся, зробив один непевний крок, а потім ще один. На ньому вже не було шолома. А коли він повернувся до них, Жинь перехопило подих. Вибухом йому зірвало половину

обличчя, оголивши огидну скелетну посмішку під клаптями шкіри.

— Нікарські виродки, — прогарчав він, наблизившись. Він наступив на понівечене тіло одного зі своїх солдатів. Навіть не глянувши, він з огидою відштовхнув його. Генерал не відводив лютого погляду від Жинь і Неджі. — Я вас закопаю.

Неджа тихо застогнав від жаху.

Руки Жинь нарешті відреагували на її накази. Вона спробувала підняти Неджу, але ноги підкосилися від страху. Вона не могла стояти.

Генерал нависнув над ними. Підняв алебарду.

Майже збожеволівши від паніки, Жинь замахнулася мечем угору — великою, шаленою аркою. Її клинок марно брязнув по тулубу генерала, закованому в обладунки.

Генерал зімкнув пальці в рукавиці навколо тонкого леза й смикнув його в неї з рук. Його пальці лишили жолобки на сталі.

Тремтячи, Жинь відпустила меч. Генерал підняв її за комір і жбурнув об залишки стіни. Вона вдарилася головою об камінь; в очах спершу почорніло, потім з'явилися плями світла, а потім усе розпливлося. Вона повільно кліпнула й затуманеним зором побачила, як генерал повільно піднімає алебарду над обм'яклою постаттю Неджі.

Жинь розкрила рота, щоб закричати, і тієї ж миті генерал устромив гострий кінець Неджі в живіт. Неджа

голосно високо скрикнув. Другий удар його заглушив.

Схлипуючи від страху, Жинь полізла в кишеню по макове зерно. Вона витягла жменю, поклала до рота й ковтнула саме тієї миті, коли генерал помітив, що вона ще рухається.

— Ні, ти не можеш, — гаркнув він, піднімаючи її за сорочку. Він підтягнув її близько до обличчя, вишкірившись страхітливою половинчастою посмішкою. — Більше ніякого нікарського відьомства. У мертвих посудинах не живуть навіть боги.

Жинь нестямно трусило в його руках, сльози лилися по обличчю, вона силкувалася вдихнути. Голова пульсувала там, де він ударив її об камінь. Жинь почувалася так, немовби пливла, немовби купалася в темряві, чи то від макових зерен, чи від травми голови. Вона або помирала, або мала зустрітися з богами. А може, все водночас.

«Будь ласка, — молилася вона. — Будь ласка, прийди до мене. Я зроблю що завгодно».

А потім вона занурилася в порожнечу. Вона знову була в тому тунелі, що вів на небеса, здіймалася вгору, закручуючись із шаленою швидкістю до невідомого місця. Межі поля зору почорніли, а потім стали вже знайомо червоними, стали багряною пеленою, яка повністю запнула очі, немовби скляні лінзи.

Внутрішнім оком вона побачила, як перед нею з'явилася Жінка. Вона простягнула до неї руки, але…

— Геть із дороги! — закричала Жинь. У неї не було часу на стражницю, не було часу на застереження: вона мала дістатися до богів, їй був потрібен її бог.

На диво, Жінка підкорилася.

А потім, подолавши перепону, Жинь знову здійнялася вгору й опинилася в тронній залі богів, у Пантеоні.

Усі постаменти були порожні, окрім одного.

Жинь побачила свого бога в усій його полум'яній красі. У свідомості пролунав величний і страхітливий голос. Той голос відлунював через весь усесвіт.

«Я можу дати тобі силу, якої ти прагнеш».

Жинь нестямно намагалася вдихнути, але генерал лише сильніше стискав її шию.

«Я можу дати силу здолати цілі імперії. Палити своїх ворогів, доки їхні кістки не перетворяться на попіл. Я дам усе це тобі, і навіть більше. Ти знаєш ціну. Знаєш умови».

— Будь-що, — прошепотіла Жинь. — Що завгодно.

«Усе».

Кімнатою прокотилося щось схоже на порив вітру. Жинь здалося, що вона почула якесь ґелґотання.

Жинь розплющила очі. Вона вже не марила. Вона потяглася рукою вгору і схопила зап'ясток генерала. Вона була смертельно слабка, і стискання, мабуть, вийшло не сильнішим за доторк пір'їни. Але генерал заревів від болю. Він кинув її, а коли підняв руки, щоб

ударити, вона побачила, що обидва його зап'ястки поцятковані червоними пухирями.

Жинь зігнулася, підняла лікті над головою, утворюючи жалюгідний щит.

І перед нею вивергнувся великий струмінь полум'я. Жаром їй пахнуло в обличчя. Спотикаючись, генерал позадкував.

— Ні… — його рот широко розкрився від невіри. Він дивився на неї так, ніби бачив когось іншого. — Тільки не ти.

Жинь силкувалася підвестися. Перед нею так само лилося полум'я, якого вона не контролювала.

— Ти ж мертва! — закричав генерал. — Я ж тебе вбив!

Жинь повільно підвелася, з її долонь струменем било полум'я, затоплюючи все, чого воно торкалося, не даючи втекти. Генерал застогнав від болю, коли вогонь лизнув його відкриті рани, лишаючи діри на обличчі й по всьому тілі.

— Я бачив, як ти згоріла! Я бачив, як ви всі згоріли!

— Та не я, — прошепотіла Жинь і простягнула до нього руки долонями вгору.

Полум'я з натиском рвонулося назовні. Жинь відчувала напруження, немовби зсередини, десь із самого нутра, її щось розривало. Це відчуття проходило крізь неї, не шкодячи, але й не даючи поворухнутися. Вона слугувала каналом. Жинь контролювала полум'я не більше, ніж ґніт свічки. Воно горнулося до неї, огортало її.

Внутрішнім оком вона бачила Фенікса, який розгойдувався на своєму постаменті в Пантеоні. Спостерігав. Сміявся.

Крізь полум'я Жинь не бачила генерала, лише його силует, обриси обладунків, які прогиналися і складалися досередини. Стоячи навколішки, він скидався радше на груду понівеченої плоті, вугілля й металу, аніж на людину.

— Зупинися, — прошепотіла вона. — Будь ласка, зупинися.

Але полум'я не вщухало. Груда, на яку перетворився генерал, хитнулася й завалилася назад. Куля полум'я, поступово меншала, а потім і зовсім згасла.

У Жинь пересохли губи, розтріскалися. Кровили, коли ворушила ними.

— Будь ласка, зупинися.

Внутрішнім оком вона бачила, як Фенікс відсахнувся, немовби роздратований. Він розгорнув крила в шаленому розмаху, а потім згорнув їх.

Шлях до Пантеону закрився.

Жинь хитнулася й упала.

Час уже не мав значення. Навколо точилася битва, а потім уже ні. Жинь огорнула порожнеча, відділяючи її від усього, що коїлося навколо. Доки існував він, не існувало більше нічого.

— Вона горить, — почула Жинь голос Нян. — Гарячка… Я перевірила отруту в ранах, але нічого.

«Це не гарячка, — хотілося сказати Жинь. — Це бог». Вода, якою Нян скроплювала її чоло, не змогла б загасити пожежі, що досі вирувала в ній.

Жинь спробувала попросити покликати Дзяна, але вуста не корилися. Вона не могла говорити. Не могла рухатися.

Вона думала, що може бачити, але не знала, чи то був не сон, бо коли наступного разу розплющила очі, то вздріла таке прекрасне обличчя, що мало не заплакала.

Вигнуті брови, порцелянова гладкість. Вуста ніби кров.

Імператриця?

Але Імператриця була далеко, з Третім підрозділом, досі прямувала з півночі. Вони не могли прийти так швидко, до світанку.

Чи, може, вже світанок? Жинь здалося, що вона побачила перші промені світанкового сонця, ранкову зорю після довгої, жахливої ночі.

— Як її звуть? — наполегливо поцікавилася Імператриця.

«Її? Імператриця говорить про мене?»

— Жунінь, — почувся голос Ірдзяха. — Фан Жунінь.

— Жунінь, — повторила Імператриця. Її голос був ніби порвана струна в настільній арфі, різкий та пронизливий, але водночас прекрасний. — Жунінь, глянь на мене.

Жинь відчула пальці Імператриці на своїй щоці. Холодні, ніби сніг, ніби зимовий вітер. Вона

розплющила очі, глянула на Імператрицю, зазирнула в її гарні очі. Як у когось можуть бути такі прекрасні очі? Зовсім не схожі на гадючі. То були не зміїні очі, а дикі, темні, дивні і прекрасні, наче в олениці.

І видіння… вона бачила хмару метеликів, шовкові стрічки на вітрі. Вона бачила світ, у якому є лише краса, колір та ритм. Жинь зробила б що завгодно, аби навічно лишитися в тому мареві.

Імператриця різко вдихнула, і видіння розвіялося.

Вона міцніше обхопила обличчя Жинь.

— Я бачила, як ти горіла, — сказала вона. — Думала, що помираєш.

— Я не мертва, — спробувала вимовити Жинь, але її язик був надто неповоротким, тож вона спромоглася лише на якесь белькотіння.

— Ш-ш-ш-ш, — Імператриця приклала крижаного пальця до її вуст. — Не говори. Усе гаразд. Я знаю, що ти є.

А потім вона притиснулася холодними вустами до її чола. То була така ж прохолода, яку Дзян навіяв на неї під час Випробувань. Полум'я всередині Жинь згасло.

Розділ 12

Коли Еньжо відпустила Жинь з-під свого нагляду, її перевели до підвалу головної зали, де раніше відбувалися двобої. Їй це мало б видатися дивним, однак розум був надто затуманений, щоб думати бодай про щось. Жинь непомірно багато спала. Годинника в підвалі не було, але вона часто впадала в дрімоту, а потім розуміла, що сонце вже сіло. Жинь заледве могла не спати більше декількох хвилин. Їй приносили їжу. Щоразу, попоївши, вона майже одразу засинала.

Якось крізь сон Жинь почула над головою голоси.

— Це грубо, — сказала Імператриця.

— Це *жорстоко*, — промовив Ірдзях. — Ти поводишся з нею, наче зі злочинницею. Завдяки цій дівчині ми виграли бій.

— А ще вона мало не спалила місто, — відказав Дзюнь. — Ми не знаємо, на що вона здатна.

— Це просто дівчина, — промовив Ірдзях. — Їй страшно. Хтось має пояснити їй, що з нею сталося.

— Ми не *знаємо*, що з нею сталося, — мовив Дзюнь.

— Це очевидно, — промовила Імператриця. — Вона ще один Алтань.

— То нехай із нею розбирається Туйр, коли прибуде, — буркнув Дзюнь.

— Туйр уже прямує сюди з Замку Ночі, — сказав Ірдзях. — Ти ще цілий тиждень триматимеш її на

заспокійливих?

— Я нізащо не дозволю їй розгулювати містом, — відповів Дзюнь. — Ви *бачили*, що Хранитель Воріт зробив зі східною стіною. Його печатка надломилася, Дадзі. Тепер він більша загроза, аніж Федерація.

— Уже ні, — холодно відказала Імператриця. — З Хранителем Воріт розібралися.

Коли Жинь ризикнула розплющити очі, то побачила, що над нею нікого не було. Вона лише наполовину пам'ятала сказане. Після ще одного періоду сну без сновидінь вона не знала напевне, чи все те їй не примарилося.

Зрештою Жинь таки отямилася. Але коли спробувала вийти з підвалу, її силоміць зупинили троє солдатів із Третього підрозділу, який виставили чатувати біля дверей.

— Що відбувається? — наполегливо запитала вона. Її розум був ще трохи затуманений, але вже досить свідомий, щоб розуміти, що це ненормально. — Чому я не можу вийти?

— Заради твоєї ж безпеки, — відповів один із них.

— Про що це ви? Хто це дозволив?

— Нам наказали тримати тебе тут, — коротко відповів солдат. — Якщо спробуєш вирватися, нам доведеться зробити тобі боляче.

Солдат, який стояв ближче до неї, уже потягнувся до зброї. Жинь позадкувала. Вона розуміла, що суперечки не допоможуть вибратися звідси.

А тому вдалася до найпримітивнішого методу впливу. Жинь розкрила рота й закричала. Вона корчилася на підлозі. Била солдатів кулаками й плювала їм в обличчя. Погрожувала помочитися перед ними. Вигукувала непристойності про їхніх матерів. Вигукувала непристойності про їхніх бабусь.

Так тривало багато годин поспіль.

Нарешті солдати вкрай неохоче погодилися покликати когось із командирів.

На жаль, вони прислали майстра Дзюня.

— Це необов'язково, — похмуро сказала вона, коли він прийшов. Жинь квапливо обтрушувала одяг, аби він не подумав, що вона щойно качалася по землі. — Я нікому не завдам шкоди.

Вигляд у Дзюня був такий, немов він нізащо їй не повірить.

— Ти тільки-но продемонструвала здатність раптово спалахувати. Підпалила східну половину міста. Хіба ти не розумієш, чому ми можемо не хотіти, щоб ти розгулювала табором?

Жинь подумала, що спалахування було радше свідомим, аніж спонтанним, однак сумнівалася, що могла пояснити, як саме вона це зробила, не виставивши себе ще більшою загрозою.

— Я хочу побачити Дзяна, — сказала вона.

З виразу обличчя Дзюня їй не вдалося нічого зрозуміти. Він пішов, навіть не відповівши.

Щойно Жинь висловила обурення за те, що її замкнули, вона вирішила, що найкраще просто зачекати. Вона віддана Імператриці. Вона гарний солдат. Інші майстри з Сінеґарда заступляться за неї, навіть якщо цього не зробить Дзюнь. Поки вона при здоровому глузді, їй нічого боятися. Вона хвилювалася, хоча це й було абсурдним, що якщо й матиме проблеми, то через володіння опіумом.

Принаймні її не тримали ізольовано. Жинь зрозуміла, що відвідувачі могли вільно ввійти до підвалу. Це вона не могла вийти.

До неї часто навідувалася Нян, але вона була небагатослівна. Коли Нян усміхалася, то вимучено. Її рухи були апатичними. Жинь намагалася її підбадьорити, та Нян не сміялася. Вони годинами сиділи поруч, прислухаючись до дихання одна одної. Нян була приголомшена горем, а Жинь не знала, як її втішити.

— Мені також бракує Жабаня, — якось сказала Жинь, але Нян лише розридалася й пішла.

З іншого боку, Жинь із нетерпінням чекала Кітая. Він намагався приходити якомога частіше, однак його постійно відкликали для операцій.

Краплина за краплиною Жинь дізнавалася, що сталося після битви. Коли Федерація була вже за крок від захоплення Сінеґарда, Жинь убила їхнього генерала. Це, а також прибуття Третього підрозділу, переломило хід битви на їхню користь. Федерація на якийсь час

відступила. Кітай сумнівався, що вона повернеться найближчим часом.

— Коли прибув Третій, усе закінчилося швидко, — сказав він. Одна його рука була підв'язана, але він запевнив Жинь, що то лише незначне розтягнення. — Добряче прислужилося... Ну, ти знаєш. Федерація розбіглася від страху. Гадаю, вони злякалися, що в нас ще є спірлійці.

Жинь сіла.

— Що?

Кітай розгубився.

— Ну а хіба ти не спірлійка?

Спірлійка? *Вона?*

— По всьому місту тільки про це й говорять, — сказав Кітай.

Жинь відчувала його збентеження. Розум Кітая працює вдвічі швидше за розум звичайної людини, а його допитливість ненаситна. Він мусив знати, що вона зробила, хто вона й чому не розповіла про це йому.

Але Жинь не знала, що йому сказати. Вона не знала себе.

— І що кажуть? — запитала вона.

— Що в тобі пробудилася нестямна жага крові. Що ти билася, немовби одержима ордою демонів. Що генерал бив тебе знову й знову, простромив вісімнадцять разів, а ти продовжувала рухатися.

Жинь простягла руки.

— Жодної колотої рани. То був усього лише Неджа.

Кітай навіть не всміхнувся.

— То це правда? Оскільки тебе замкнули тут, то, мабуть, таки правда.

Отже, про полум'я Кітай не знав. Жинь подумувала розповісти йому, однак вагалася.

Як вона мала пояснити шаманізм Кітаю, настільки переконаному у власній раціональності? Кітай є взірцем модерністської думки, яку зневажає Дзян. Атеїст і скептик, він не стерпить викликів своєму світогляду. Подумає, що вона з'їхала з глузду. А вона була надто виснажена, аби сперечатися.

— Я не знаю, що трапилося, — зізналася вона. — Усе було немовби в тумані. І я не знаю, хто я. Я сирота війни. І родом могла бути звідки завгодно. Я можу бути ким завгодно.

Схоже, Кітая це не задовольнило.

— Дзюнь переконаний, що ти спірлійка.

Але як так? Жинь була ще немовлям, коли на Спір напали, а тому ніяк не змогла б вижити, коли всі інші загинули.

— Та Федерація винищила спірлійців, — сказала вона. — Ніхто не вижив.

— Алтань вижив, — зауважив Кітай. — Ти вижила.

Студенти Академії постраждали в бою значно дужче, аніж солдати Восьмого підрозділу. Заледве половині їхнього класу вдалося пережити бій, і більшість із них мали незначні поранення. П'ятнадцятеро їхніх

однокласників загинули. Ще п’ятеро були в критичному стані у військовому шпиталі Еньжо, і їхні життя висіли на волосині.

Серед них і Неджа.

— Сьогодні в нього третя операція, — сказав Кітай. — Лікарі не знають, чи він її переживе. І навіть якщо й виживе, невідомо, чи зможе битися. Кажуть, алебарда простромила його живіт наскрізь. І що в нього пошкоджений хребет.

Жинь відчувала полегшення вже від того, що Неджа не загинув. Їй і на думку не спало, що альтернатива може виявитися ще гіршою.

— Сподіваюся, він помре, — раптом промовив Кітай.

Приголомшена Жинь глянула на нього, але Кітай продовжив:

— Якщо вибирати між смертю чи довічним каліцтвом, сподіваюся, він відбудеться легшим. Неджа не зможе жити, не маючи змоги битися.

Жинь не знала, що й сказати на це.

Перемога нікарців виграла їм час, але не гарантувала міста. Розвідка з Другого підрозділу доповіла, що Федерація відправила підкріплення через мале море, доки головні сили наступу чекали на його прибуття.

Коли Федерація атакує вдруге, нікарці не зможуть утримати місто. Сінеґард повністю евакуювали. Імперську бюрократію перенесли до столиці воєнного часу Ґолінь Ніїс, а це означало, що безпека Сінеґарда вже не була пріоритетною.

— Академію ліквідовують, — сказав Кітай. — Нас усіх розподілили по підрозділах. Нян відправили в Одинадцятий, Венку — в Шостий, у Ґолінь Ніїс. Неджу нікуди не відсилали, доки він… Ну, ти знаєш, — Кітай замовк. — Учора я отримав наказ долучитися до Другого. Молодшим офіцером.

Кітай завжди мріяв вступити до цього підрозділу. За інших обставин його можна було б привітати з таким наказом. Але тепер святкування видавалося недоречним. Та Жинь усе одно спробувала.

— Це чудово. Ти ж саме туди й хотів, правда?

Кітай знизав плечима:

— Солдатів катастрофічно бракує. Про престиж уже не йдеться. Людей почали набирати просто в селах. Але буде добре служити під командуванням Ірдзяха. Я вирушаю завтра.

Жинь поклала йому руку на плече.

— Бережи себе.

— І ти також, — Кітай відкинувся назад, спершись на руки. — Маєш якісь міркування щодо того, коли тебе звідси випустять?

— Тобі відомо більше за мене.

— До тебе так ніхто й не прийшов поговорити?

Жинь похитала головою.

— Після Дзюня ніхто. Дзяна вже знайшли?

Кітай співчутливо глянув на неї, й вона знала відповідь ще до того, як він заговорив. Відповідь була такою ж, як і багато днів до того.

Дзяна ніде не було. Він не загинув, просто зник. Після завершення бою про нього ніхто не чув. Руїни східної стіни ретельно обшукали, прагнучи знайти тих, кому вдалося вижити, але там не було ані сліду майстра вірувань. Вони не мали ані доказів його смерті, ані бодай якоїсь зачіпки, надії на те, що він вижив. Дзян немовби розчинився в порожнечі, яку сам же й прикликав.

Після того як Кітай разом із Другим підрозділом вирушив до Ґолінь Ніїс, до Жинь уже ніхто не приходив. Вона проводила час у сні. Тепер постійно хотілося спати, а надто після їжі, і коли вона засинала, сон був глибокий, без сновидінь. Жинь розмірковувала, чи не підмішували їй щось у їжу та напої. Чомусь вона була майже вдячна за це. Гірше лишитися наодинці зі своїми думками.

Жинь не була в безпеці тепер, коли їй вдалося прикликати бога. Вона не почувалася могутньою. Її замкнули в підвалі. Командири не довіряли. Половина її друзів помирали або вже загинули, майстер зник у порожнечі, а її саму замкнули заради її ж безпеки й заради безпеки всіх навколо.

Якщо це означає бути спірлійкою (якщо вона таки спірлійка), Жинь не знала, чи воно того варте.

Вона спала, а коли вже не змогла змусити себе заснути, скрутилася в кутку й заплакала.

На шостий день ув'язнення Жинь прокинулася лише після того, як відчинилися двері головної зали.

Зазирнув Ірдзях, перевірив, чи вона вже прокинулася, а потім швидко зачинив за собою двері.

— Майстре Ірдзяху, — Жинь розправила туніку й підвелася.

— Тепер я генерал Ірдзях, — сказав він. Не схоже, щоб його це дуже тішило. — Поранення ведуть до підвищення.

— Генерале, — виправилася вона. — Прошу вибачити.

Він знизав плечима й жестом указав їй сісти.

— Зараз це вже небагато важить. Як ти?

— Утомлена, пане. — Жинь сіла на підлогу, схрестивши ноги, бо в підвалі не було стільців.

Після миті вагання Ірдзях також сів на підлогу.

— Отже, — він поклав руки на коліна. — Подейкують, що ти спірлійка.

— Як багато ви знаєте? — стишено запитала Жинь.

Чи знає Ірдзях, що вона прикликала полум'я? Чи знає він, чого Дзян її навчив?

— Після Другої війни я виховував Алтаня, — сказав Ірдзях. — Я знаю.

Жинь відчула глибоке полегшення. Якщо Ірдзях знає, який Алтань, на що здатні спірлійці, тоді, звісно ж, він заступиться за неї, переконає Міліцію, що вона не становить загрози, принаймні для нікарських солдатів.

— Щодо тебе ухвалили рішення, — продовжив Ірдзях.

— Я не знала, що мене обговорювали, — відповіла вона, просто щоб заповнити паузу.

Ірдзях втомлено їй усміхнувся, але усмішка не торкнулась очей.

— Скоро ти отримаєш наказ про переведення.

— Справді? — Жинь виструнчилася, несподівано відчувши захват. Її випускають. Нарешті. — Пане, я сподівалася, що зможу приєднатися до Другого разом з Кітаєм…

Ірдзях перебив її.

— Ти не приєднаєшся до Другого. І не приєднаєшся до жодного з дванадцяти підрозділів.

Піднесений настрій миттю змінився страхом. Раптом Жинь відчула в повітрі ледь помітне дзижчання.

— Що ви маєте на увазі?

Ірдзях неспокійно постукував пальцями, а потім сказав:

— Воєначальники вирішили, що краще відправити тебе до Цике.

Якусь мить Жинь мовчки дивилася на нього.

Цике? Горезвісний тринадцятий підрозділ, загін найманців Імператриці? Убивці без почестей, репутації та слави? Бойова одиниця, така жорстока, така мерзенна, що Міліція радше вдаватиме, що її не існує?

— Жинь? Ти розумієш, що я кажу?

— Цике? — повторила Жинь.

— Так.

— Ви відправляєте мене до загону виродків? — її голос надломився. Жинь раптом захотілося розплакатися. — Химерних Дітей?

— Цике — такий самий підрозділ Міліції, як і всі інші, — квапливо відказав Ірдзях. Його тон удавано пом'якшав. — Це не менш почесний загін.

— Вони невдахи та вигнанці! Вони…

— Вони служать Імператриці так само, як і армія.

— Але я… — Жинь ковтнула важкий клубок, — я вважала себе гарним солдатом.

Вираз обличчя Ірдзяха пом'якшав.

— О Жинь. Ти і є гарний солдат. Ти неймовірний солдат.

— То чому я не можу служити в справжньому підрозділі?

Вона гостро відчула, як по-дитячому це прозвучало. Але їй здавалося, що за таких обставин вона має право поводитися як дитина.

— Ти знаєш чому, — тихо промовив Ірдзях. — Спірлійці не билися з дванадцятьма провінціями ще з часів останньої Макової війни. А до того, якщо й билися, то співпраця завжди була… нелегкою.

Жинь знала історію. Вона розуміла, що мав на увазі Ірдзях. Коли спірлійці востаннє билися пліч-о-пліч із Міліцією, їх вважали дикунами-варварами, такими ж, якими зараз вважали Цике. Спірлійці шаленіли й билися у своїх таборах. Вони були ходячою загрозою для всіх поблизу, байдуже, друзів чи ворогів. Вони

виконували накази, але неосмислено, їм ставили цілі та завдання, але тому офіцеру, який пробував виконати з ними складніші маневри, можна було тільки поспівчувати.

— Міліція ненавидить спірлійців.

— Міліція боїться спірлійців, — виправив Ірдзях. — Нікарцям завжди було важко мати справу з тим, чого вони не розуміють, а Спір нікарців завжди бентежив. Сподіваюся, тепер ти розумієш чому.

— Так, пане.

— Це я порекомендував тебе в Цике. І зробив це заради тебе, дитино, — Ірдзях прикував її прямим поглядом у вічі. — Суперництво між Воєначальниками так і не зникло до кінця, навіть після союзу під проводом Імператора Драконів. Можливо, їхні солдати й ненавидять тебе, але дванадцять Воєначальників будь-яким коштом хочуть прибрати до своїх рук спірлійку. Хоч до якого підрозділу ти приєдналася б, він неминуче отримав би несправедливу перевагу. А решті підрозділів не сподобалася б така зміна балансу сил. Якби я відіслав тебе до якогось із дванадцяти підрозділів, над тобою нависла б серйозна загроза від інших одинадцяти.

— Але… — Жинь не думала досі про таке. — У Міліції вже є спірлієць. Є Алтань.

Ірдзях смикнув борідкою.

— Хочеш зустрітися зі своїм командиром?

— Що? — Жинь кліпнула, не розуміючи.

Ірдзях обернувся й покликав когось із-за дверей:

— Ну, заходь.

Двері відчинилися. Зайшов високий та гнучкий чоловік. Він був не у формі Міліції, а в чорній туніці без знаків розрізнення. За спиною в нього виднівся срібний тризуб, закріплений ременем.

Жинь зглитнула, борючись із безглуздим бажанням заправити волосся за вуха. Вона відчула вже знайомий приплив крові, жар, який починався з кінчиків вух.

Від часу їхньої останньої зустрічі в Алтаня з'явилося декілька шрамів, зокрема два на передпліччі, а ще один нерівною лінією перетинав обличчя від нижнього правого кутика лівого ока до правого боку щелепи. Волосся вже не було охайно підстрижене, як під час навчання, а неконтрольовано відросло, немовби Алтань не завдавав собі клопоту з ним місяцями.

— Привіт, — сказав Алтань Тренсинь. — То що там було про невдах і вигнанців?

— І як тобі вдалося пережити запалювальні бомби?

Жинь розкрила рота, але не змогла вимовити ані слова.

Алтань. *Алтань Тренсинь.* Вона спробувала сформулювати зв'язну відповідь, але думала лише про те, що герой її дитинства стоїть перед нею.

Він опустився перед нею на коліно.

— Звідки ти взялася? — тихо запитав він. — Я думав, що єдиний лишився.

Нарешті до неї повернулася здатність говорити.

— Не знаю. Мені ніколи не розповідали, що сталося з моїми батьками. Прийомні батьки не знали.

— І ти ніколи не підозрювала, хто ти?

Жинь похитала головою.

— Ні, доки я не… Я хотіла сказати, коли я…

Їй раптом забракло повітря. Спогади, які вона старанно придушувала в собі, повінню розлилися перед нею: пронизливий крик Жінки, ґелґотання Фенікса, жахливий жар, який роздирав її тіло, обладунки генерала, що вигиналися й плавилася під жаром полум'я…

Жинь підняла руки до обличчя й побачила, що вони тремтять.

Вона не могла цього контролювати. Не могла цього вимкнути. Язики полум'я виривалися з неї без кінця, вона могла спалити Неджу, спалити Кітая, спопелити весь Сінеґард, якби Фенікс не почув її молитву. І навіть коли полум'я зникло, вогонь, що вирував у ній, нікуди не подівся, аж доки Імператриця не поцілувала її в чоло й не загасила його.

«Я божеволію, — подумала вона. — Я стала тим, від чого мене застерігав Дзян».

— Агов. Агов.

Її зап'ястки обхопили холодні пальці. Алтань обережно прибрав її руки від обличчя.

Жинь підняла очі й зустрілася з ним поглядом. Його очі були на відтінок світліші за макові пелюстки.

— Усе гаразд. — сказав він. — Я знаю. Знаю, як воно. І я допоможу.

— Цике не такі вже й погані, коли пізнаєш їх ближче, — сказав Алтань, вивівши Жинь із підвалу. — Я про те, що за наказом ми вбиваємо, але в решті цілком собі милі.

— Ви всі шамани? — запитала Жинь. Їй паморочилося в голові.

Алтань похитав головою.

— Не всі. Серед нас є двоє, хто ніяк не пов'язаний із богами: експерт із боєприпасів та лікар. Але решта — так. Туйр пройшов найдовшу підготовку з-поміж усіх перед тим, як прийти в Цике. Його виховувала секта монахів, які поклонялися богині темряви. Інші були такі ж, як і ти: повні сил і шаманського потенціалу, але не зорієнтовані. Ми забираємо їх до Замку Ночі, навчаємо і спрямовуємо проти ворогів Імператриці. Всі у виграші.

Жинь спробувала втішитися цим.

— Звідки вони?

— Звідусіль. Ти здивуєшся, у скількох місцях досі живі давні релігії, — сказав Алтань. — По всіх провінціях є чимало таємних культів. Деякі щороку подають нових кандидатів для Цике в обмін на те, що Імператриця їх не чіпатиме. У цій країні нелегко знайти шаманів, особливо в нинішню добу, але Імператриця вербує їх за кожної нагоди. Чимало і з в'язниці Баґхра — Цике їхній другий шанс.

— Але ви не Міліція.

— Ні. Ми найманці. Однак у воєнний час функціонуємо як Тринадцятий підрозділ.

Жинь замислилася, скількох людей убив Алтань. *Кого* він убив.

— А чим ви займаєтеся в мирний час?

— У мирний час? — Алтань скривився. — Для Цике не буває мирного часу. Людей, чиєї смерті хоче Імператриця, ніколи не бракує.

Алтань наказав їй зібрати речі й зустрітися з ним біля воріт. Того ж дня вони планували вирушити разом з ескадроном офіцера Єньдзеня з П'ятого підрозділу на фронт, куди тиждень тому попрямували решта Цике.

Після бою всі особисті речі Жинь конфіскували. Перед виходом із міста вона заледве встигла отримати в майстерні нову зброю. Солдати П'ятого підрозділу мали при собі легкий дорожній вузол і два комплекти зброї. У Жинь був лише меч із трохи затупленим лезом і піхви до нього. Вона була розгублена і почувалася зовсім не готовою. У неї не було навіть другого комплекту одягу. Жинь підозрювала, що скоро від неї почне тхнути.

— Куди ми прямуємо? — запитала вона, щойно вони почали спускатися гірською стежкою.

— У Кхурдалайн, — відповів Алтань. — Провінція Тигра. Два тижні пішки на південь, доки не дістанемося річки Західний Мужвей, а потім сядемо на човен, щоб спуститися до порту.

Попри все, настрій у Жинь поліпшився. Кхурдалайн — прибережне портове місто на півдні Наріїнського моря, квітучий центр міжнародної торгівлі. Це місто було єдиним в імперії, яке постійно мало справу з іноземцями: призахідники та болонійці заснували там посольства не одне століття тому. Навіть торгівці Федерації колись мали причали, аж доки Кхурдалайн не став центральним театром Макових війн.

Кхурдалайн пережив два десятиліття війни. А тепер Імператриця знову відкрила фронт у Кхурдалайні, щоб завадити загарбникам із Федерації просунутися в східну й центральну частини Нікані.

Дорогою Алтань переповів Жинь оборонну стратегію Імператриці.

Кхурдалайн був ідеальним місцем для відкриття першого фронту. Озброєні колони Федерації здобули б разючу перевагу на відкритих долинах північної Нікані, але Кхурдалайн оточували річки й затоки, що сприяло проведенню оборонних операцій.

Спрямувавши Федерацію в Кхурдалайн, вони могли змусити її опинитися в найслабшій позиції. Напад на Сінеґард був хороброю спробою відокремити північні провінції від південних. Якби генерали Федерації могли обирати, то майже врізалися б у центральну частину Нікані, просуваючись на південь. Але якщо Кхурдалайн добре укріплений, Федерації доведеться змінити напрям наступу з осі північ–південь на вісь схід–захід.

А Нікань отримає простір для відступу й перегрупування на південному заході на випадок, якщо Кхурдалайн не встоїть.

В ідеалі Міліція мала спробувати затиснути Федерацію з обох боків, відрізаючи її війська водночас від шляхів відступу й ліній постачання. Але Міліція не була настільки вправною або чисельною для такої спроби. Дванадцять Воєначальників заледве спромоглися скоординуватися в часі, щоб об'єднатися для оборони Сінеґарда. А тепер кожен із них був надто заклопотаний захистом своєї провінції окремо від інших, щоб справді згуртуватися для спільних військових операцій.

— Чому вони просто не можуть об'єднатися, як під час Другої Макової війни? — запитала Жинь.

— Бо Імператор Драконів помер, — сказав Алтань. — Цього разу він не згуртує Воєначальників, а Імператриця не може командувати з таким натиском, як він. О, Воєначальники вклоняються Сінеґарду й присягають на вірність Імператриці, але коли доходить до діла, на першому місці для них власні провінції.

Утримати Кхурдалайн було нелегко. Нещодавній напад на Сінеґард довів, що Федерація має очевидну військову перевагу в мобільності та озброєнні. Також муґенці утримували вигідну позицію на північному узбережжі; їхні загони могли легко перетнути мале

море; свіжі загони й постачання було лише на відстані мандрівки кораблем.

Кхурдалайн мав невелику перевагу в обороні. Відкрите портове місто було збудоване як територія для іноземців ще до Макових війн. Найкращі оборонні структури Нікані були споруджені вздовж нижньої дельти річки Західний Мужвей, далеко на південь від Кхурдалайна. Порівняно з добре укріпленою столицею воєнного часу Ґолінь Ніїс, Кхурдалайн був легкою здобиччю, готовою зустріти загарбників із відкритими обіймами.

Але тепер Кхурдалайн треба було обороняти. Якщо муґенці просунуться в центральну частину країни й захоплять Ґолінь Ніїс, то легко повернуть на схід, переслідуючи рештки Міліції, що залишаться на узбережжі. А якщо вони опиняться в пастці біля моря, нікчемно малий нікарський флот їх не врятує. Тож Кхурдалайн був вирішальною точкою, від якої залежала доля всієї країни.

— Ми останній фронт, — сказав Алтань. — Якщо не встоїмо, то нашій країні кінець. — Він поплескав Жинь по плечу. — Захопливо, чи не так?

Розділ 13

Брязь.

Жинь заледве встигла вчасно підняти меча, щоб не дозволити Алтаню розполовинити її тризубом. Вона докладала всіх зусиль, щоб знайти опору, розпорошити *кі* удару рівномірно по тілу, а потім спрямувати в землю, але навіть так від його сили в неї затремтіли ноги.

Здавалося, що вони з Алтанем билися вже багато годин. У неї боліли руки, а легеням бракувало повітря.

Однак Алтань ще не закінчив. Він перекинув тризуб у другу руку, захопив лезо її меча між двома зубцями й сильно крутнув. Тиск вивернув меч із рук Жинь. Брязнувши, клинок відлетів на землю. Алтань притиснув вістря тризуба до її горла. Жинь підняла руки, квапливо здаючись.

— Твої реакції зумовлює страх, — сказав Алтань. — Ти не контролюєш бою. Звільни розум і зосередься. Зосередься на *мені*, а не на моїй зброї.

— Це важкувато, коли ти намагаєшся виколоти мені очі, — пробурмотіла вона, відштовхуючи тризуб від обличчя.

Алтань опустив зброю.

— Ти опираєшся. Відгороджуєшся. Впусти Фенікса. Коли прикликаєш бога і бог входить у тебе, це блаженство. І воно підсилює *кі*. Ти не втомлюєшся. Ти

здатна на виняткове напруження сил. Не відчуваєш болю. Занурся в той стан.

Жинь дуже добре пам'ятала той стан розуму, якого він од неї чекав. Пекуче відчуття у венах, червона пелена перед очима. Коли інші люди сприймаються лише як цілі. Коли вона не потребувала відпочинку, коли їй потрібен був лише біль, біль, аби живити вогонь.

Свідомо Жинь перебувала в цьому стані лише двічі: під час Випробувань, а потім знову в Сінеґарді. І в обох випадках була оскаженіла, у відчаї.

Відтоді їй не вдавалося знову досягти такого ж стану розуму. Відтоді вона не почувалася такою розгніваною. Бувала лише спантеличена, стурбована і, як зараз, виснажена.

— Навчися приборкувати його, — сказав Алтань. — Навчися занурюватися й виринати. Якщо ти зосередишся лише на зброї ворога, то завжди лише захищатимешся. Дивись повз зброю на свою ціль. Зосередься на тому, кого хочеш убити.

Алтань був значно кращим учителем, ніж Дзян. Дзян говорив страшенно туманно, неуважно і свідомо все ускладнював. Дзяну подобалося танцювати навколо відповідей, водити її колами навколо правди, немовби голодного грифа, перед тим як дати приємний шматочок розуміння.

А от Алтань часу не гаяв. Він одразу переходив до суті, давав відповіді, які вона хотіла отримати. Він розумів її страхи і знав, на що вона здатна.

Тренуватися з Алтанем було ніби тренуватися зі старшим братом. Так дивно: хтось говорив їй, що він такий самий, що його суглоби надміру гнучкі, як і в неї, тож вона може ось так вивернути ногу. Бути схожою на когось іншого, схожою на глибокому генетичному рівні — це надзвичайне відчуття.

Поруч із Алтанем вона почувалася так, немовби саме там їй і місце, не лише в тому ж підрозділі чи війську, а в чомусь глибшому й давнішому. Вона почувалася частиною давньої павутини поколінь. Мала своє місце. Вона не була безіменною сиротою війни. Вона була спірлійкою.

Принаймні кожен так думав. Але попри все Жинь не могла позбутися відчуття, що десь сталася помилка. Вона не могла прикликати бога так легко, як Алтань. Не могла рухатися так граційно, як він. Річ у походженні чи тренуваннях?

— Ти завжди таким був? — запитала вона.

Алтань немовби напружився.

— Яким?

— Таким… собою, — вона непевно змахнула в його бік. — Ти… Ти не схожий на інших студентів. Інших солдатів. Ти завжди міг прикликати полум'я? Завжди бився так, як зараз?

На обличчі Алтаня не відбивалося нічого.

— Я довго тренувався в Сінеґарді.

— Але я теж!

— Тебе не тренували як спірлійку. Але ти теж воїн. Це у твоїй крові. От побачиш, скоро походження дасться взнаки. — Алтань тицьнув у неї тризубом. — До зброї.

— Чому тризуб? — запитала вона, коли він нарешті дозволив їй перепочити. — Чому не меч?

Вона ще не бачила жодного солдата, озброєного не традиційними для Міліції алебардою та мечем.

— Далі дістає, — сказав він. — Суперники не підходять близько, коли ти б'єшся всередині вогняної башти.

Жинь торкнулася зубців. Вістря гострили вже багато разів, вони не були гладенькими чи блискучими, на них лишився слід численних битв.

— Його викували спірлійці?

Певно, що так. Тризуб був суцільно металевим, не схожим на нікарську зброю з дерев'яними древками. Тризуб був важчий, це правда, але Алтаневі була потрібна зброя, яка не згорить, щойно він її торкнеться.

— Він з острова, — сказав Алтань і штурхнув її тупим кінцем, показуючи підняти меч. — Досить сидіти. Ходімо, підводься. Ще раз.

Жинь знесилено опустила руки.

— Чому ми просто не можемо накачатися наркотиками? — запитала вона.

Жинь не розуміла, як жорсткі фізичні тренування бодай трохи наблизять її до прикликання Фенікса.

— Ні, ми не можемо просто накачатися наркотиками, — заперечив Алтань і знову її

штурхнув. — Ледацюга. Такі думки — це помилка новачків. Кожен може ковтнути декілька зернин і піднятися до Пантеону. Це легко. А от викувати зв'язок із богом, спрямувати його силу своєю волею й відкликати її — для цього потрібна дисципліна. Не тренуючись заточувати розум, можна легко втратити контроль. Уяви дамбу. Боги — це джерело потенціальної енергії, як вода, що стікає з гори. Наркотик — ніби ворота, він відкриває шлях, аби пропустити богів. Але якщо твої ворота заширокі або заслабкі, то сила ринеться крізь них безконтрольно. Бог не звертатиме уваги на твої бажання. Виникне хаос. Якщо не хочеш спалити власних союзників, то пам'ятай, навіщо кличеш Фенікса. Спрямовуй його силу.

— Це ніби молитва, — сказала вона.

Алтань кивнув.

— А це і є молитва. Усі молитви — це просто репетиція, висування богам своїх вимог. Відмінність між шаманами та рештою людей у тому, що наші молитви й справді працюють. Хіба Дзян тебе цього не вчив?

Дзян учив протилежного. Дзян просив її очистити розум у медитації, забути власне «я», забути, що вона відділена від всесвіту. Дзян учив стирати власну волю. Алтань просив її нав'язувати свою волю богам.

— Він навчив мене лише як дістатися богів. А не тягти їх у наш світ.

Схоже, її слова неабияк вразили Алтаня.

— Тоді як ти змогла прикликати Фенікса в Сінеґарді?

— Я не повинна була цього робити, — зізналася вона. — Дзян застерігав мене проти цього. Він сказав, що боги не для того, щоб використовувати їх як зброю. З ними можна лише радитися. Він навчив мене заспокоюватися, знаходити зв'язок із більшим космосом, відновлювати порушену рівновагу, або… або що завгодно, — затинаючись, закінчила вона.

Тепер вона чітко бачила, як мало її насправді навчив Дзян. Він узагалі не підготував її до цієї війни. Лише намагався завадити використовувати силу, яка тепер стала їй доступною.

— Від цього користі небагато, — зневажливо промовив Алтань. — Дзян був ученим. А я солдат. Він переймався теологією, а мені цікаво, як знищити.

Він розкрив кулак, перевернув його долонею догори — і маленьке коло вогню затанцювало по краю долоні. Другою рукою він простягнув тризуб уперед. Полум'я виривалося з кінчиків його пальців, танцювало на плечах і здіймалося з усіх трьох зубців.

Жинь вразило, який абсолютний контроль Алтань мав над полум'ям, як змушував його змінювати форму, немовби скульптор ліпить із глини, як схиляв його власною волею, найменшими порухами пальців. Коли вона кликала Фенікса, полум'я затоплювало її безконтрольною повінню. Алтань контролював його, ніби продовження себе самого.

— Дзян мав рацію щодо обережності, — сказав він. — Боги непередбачувані. Небезпечні. І ніхто їх не розуміє до кінця. Але в Замку Ночі ми навчилися використовувати богів як зброю й довели це вміння до рівня мистецтва. Ми наблизилися до розуміння богів, як це робили давні монахи. Ми знайшли силу переписувати матерію цього світу. І якщо не використовуватимемо її, тоді в чому сенс?

Після двотижневої мандрівки пішки, чотирьох днів на човні та ще трьох днів знову пішки вони дісталися міських воріт Кхурдалайна майже перед заходом сонця. Коли вони вийшли з-за дерев до головної дороги, Жинь уперше в житті побачила океан.

Вона зупинилася.

Сінеґард і Тікані були зусібіч оточені сушею. Жинь знала річки й озера, але ніколи не бачила такої кількості води. Вона застигла з роззявленим ротом перед великими просторами блакиті, що простягалися далі її зору, далі, ніж вона навіть могла уявити.

Алтань спинився поруч. Зауважив отетерілий вираз на обличчі й усміхнувся:

— Ніколи не бачила океану?

Жинь не могла відвести очей. Вона почувалася так, як і першого дня, коли побачила Сінеґард в усьому блиску, немовби потрапивши в фантастичний світ, де почуті історії якимось чином стали реальністю.

— Я бачила картини, — сказала вона. — Читала описи. У Тікані приїздили торгівці з узбережжя

й розповідали про свої пригоди в морі. Але це… Я ніколи й не мріяла, що щось може бути таким.

Алтань узяв її за руку і вказав нею в бік океану.

— Федерація Муґень одразу за цією вузькою смугою. Якщо піднятися на гірський хребет Кукхонінь, можна її побачити. А якщо сісти на корабель он там, спуститися до Ґолінь Ніїс та до провінції Змії, то можна дістатися Спіру.

Звідси Жинь острова не бачила, але все одно вдивлялася в мерехтливу воду, уявляючи маленький самотній острів у Південному морі Нікані. Спір десятиліттями жив ізольовано до того, як великі континентальні сили розірвали острів у міжусобній боротьбі.

— Який він?

— Спір? Спір прекрасний, — голос Алтаня був м'який, тужливий. — Тепер його називають Мертвим островом, але я ще пам'ятаю його вкритим зеленню. З одного боку можна було побачити узбережжя Нікарської імперії, а з іншого простягалися безмежні води, неосяжний горизонт. Ми могли б сісти в човен і пливти в океан, не знаючи, що знайдемо в ньому. Це були б мандрівки в безкінечну темряву в пошуках іншого кінця світу. Спірлійці ділили нічне небо на шістдесят чотири сузір'я, по одному для кожного бога. І поки ти можеш відшукати південну зірку Фенікса, завжди знайдеш зворотний шлях на Спір.

Жинь замислилася. Який Мертвий острів тепер? Коли муґенці знищили Спір, вони зруйнували й селища? Чи хатини й халупи стоять і донині, міста-привиди в очікуванні мешканців, які ніколи не повернуться?

— Чому ти поїхав зі Спіру? — запитала вона.

Жинь усвідомила, що мало знала про Алтаня. Його виживання було для неї таємницею, як і саме її існування було таємницею для всіх інших.

Мабуть, він був ще зовсім малим, коли приплив до Нікані — емігрант війни, яка вбила його народ. Йому ніяк не могло бути більше чотирьох чи п'яти. Хто забрав його з того острова? Чому лише його?

І чому її?

Але Алтань не відповів. Якийсь час він мовчки вдивлявся в сутінкове небо, а потім повернувся на шлях.

— Ходімо, — сказав він і потягнувся до її руки. — Ми відстали.

Офіцер Єньдзень підняв за мурами міста нікарський прапор, а потім наказав своєму ескадрону сховатися за деревами, доки надійде відповідь. Десь через пів години очікування з міських воріт визирнула тендітна дівчина, з ніг до голови вбрана в чорне. Вона шалено замахала загону поквапитися й зайти всередину, а потім швидко зачинила за ними двері.

— Ваша дивізія чекає в старому рибальському районі. Це на північ звідси. Ідіть головною дорогою, —

проінструктувала вона офіцера Єньдзеня. А потім повернулася й віддала честь своєму командирові. — Тренсиню.

— Царо.

— Це наша спірлійка?

— Так, це вона.

Цара схилила голову, немовби оцінюючи Жинь. Вона була тендітною жінкою — насправді дівчиною — зростом лише Жинь до плеча. Довге волосся сягало нижче талії й було заплетене в товсту темну косу. Риси обличчя химерно видовжені, не зовсім нікарські, але й не схожі на будь-що інше, знайоме Жинь.

На її ліве плече сів величезний сокіл і схилив голову, зневажливо дивлячись на Жинь. Його очі й Царині були однакового відтінку золота.

— Як наші?

— Добре, — відповіла Цара. — Ну, здебільшого добре.

— Коли повертається твій брат?

Царин сокіл підняв голову, а потім знову схилився, піднявши пір'я, немовби занепокоєно. Цара підняла руку й торкнулася шиї птаха.

— Коли повернеться, — відповіла вона.

Єньдзень та його ескадрон уже зникли у звивистих вулицях міста. Цара поманила Жинь та Алтаня йти за нею до сходів, прилеглих до міських стін.

— Звідки вона? — пробурмотіла Жинь до Алтаня.

— З Внутрішніх держав, — сказав Алтань і схопив її за руку за мить до того, як вона спіткнулася на

непевних сходах. — Не лети.

Цара провела їх високим проходом, який звивався над кількома кварталами Кхурдалайна. Щойно піднявшись, Жинь повернулася й уперше уважно глянула на портове місто.

Кхурдалайн цілком міг бути чужоземним містом, яке викорчували з корінням та перекинули на інший бік світу. У ньому змішалися різні архітектурні стилі, це було химерне поєднання типів будівель із різних країн та континентів. Жинь розгледіла храми, які до того бачила лише на малюнках у підручниках історії. Вони були свідченнями колишньої окупації болонійцями. Помітила й будівлі зі спіральними колонами, а також вишукані монохромні вежі з глибокими рівчаками, вигравіюваними по боках замість східчастих пагод, звичних у Сінеґарді. Сінеґард був символом Нікарської імперії, а Кхурдалайн — вікном Нікані до решти світу.

Цара повела їх через перехід на плаский дах. Вони пройшли ще один квартал таких самих пласких будівель у давньопризахідницькому стилі, а коли відстань від однієї будівлі до іншої стала завеликою, спустилися на землю. У проміжках між будівлями Жинь бачила відблиски останніх променів сонця в океані.

— Раніше тут було поселення призахідників, — сказала Цара, вказуючи на причал.

Там виднілася довга смуга прибережного бульвару, оточеного масивними вітринами крамниць. Доріжка була викладена з товстих дощок, вологих від морської

води. У Кхурдалайні все ледь відчутно пахло морем, навіть сам бриз мав солоний океанічний присмак.

— Он ті будівлі з терасами на даху раніше слугували болонійськими консульствами.

— І що трапилося? — запитала Жинь.

— Трапився Імператор Драконів, — сказала Цара. — Власної історії не знаєш?

У буремні часи після Другої Макової війни Імператор Драконів вигнав іноземців із Нікані, але Жинь знала, що дехто з призахідників усе ж лишився — місіонери, які прагнули поширювати слово свого Святого Творця.

— У місті ще є призахідники? — з надією в голосі запитала Жинь.

Вона ніколи їх не бачила. Іноземцям у Нікані заборонялося заходити на північ далі Сінеґарда, їм дозволяли торгувати лише в кількох портових містах, з-поміж яких Кхурдалайн був найбільшим. Жинь стало цікаво, чи призахідники й справді блідошкірі та волохаті і чи справді волосся в них морквяно-руде.

— Кількасот, — сказав Алтань, але Цара похитала головою:

— Уже ні. Після нападу на Сінеґард вони вибралися. Їхній уряд прислав по них корабель. Намагалися взяти на борт так багато людей, що мало не перекинулися. Лишилося небагато місіонерів, а також декілька дипломатів. Вони документують те, що бачать, і надсилають записи своєму уряду. Оце й усе.

Жинь згадала слова Кітая про те, що Призахідна республіка прийде на допомогу, і пхикнула.

— Вони вважають, що це допоможе?

— Це призахідники, — промовила Цара. — Вони завжди переконані, що допомагають.

У старій, нікарській частині Кхурдалайна були переважно низькі будівлі. Вони тісно стояли в сітці вуличок, помережаних системою каналів, схожих на павутину, таких вузьких, що часом навіть возом там проїхати нелегко. Нікарська армія недарма розмістила свою базу в цій частині міста. Навіть якби Федерація приблизно уявляла, де вона, на цих вигнутих, тунельних вулицях від кількісної переваги користі було б небагато.

Відкинувши архітектуру, Жинь уявила, що за нормальних обставин Кхурдалайн міг бути галасливішою, бруднішою версією Сінеґарда. Мабуть, до окупації це місце було метушливим центром торгівлі, значно захопливішим, ніж навіть сінеґардські ринки в середмісті. Але Кхурдалайн в облозі був тихим і німим, похмурим. Жинь не бачила на вулицях цивільних. Їх або евакуювали, або ж вони прислухалися до застережень Міліції — не висовувалися і трималися подалі від місць, де їх могли побачити солдати Федерації.

Дорогою Цара коротко описала їм бойову ситуацію в місті.

— Наразі ми в облозі вже майже місяць. Табори Федерації оточили нас із трьох боків, зусібіч, за винятком напрямку, звідки ви прийшли. Найгірше те, що вони поступово захоплюють територію міста. Кхурдалайн оточений високими мурами, але у ворогів є катапульти.

— Яку територію вони вже захопили? — запитав Алтань.

— Лише вузьку смугу пляжу біля моря, а також половину іноземного кварталу. Ми відбили болонійські посольства, але П'ятий підрозділ із нами більше не співпрацюватиме.

— Не співпрацюватиме?

Цара спохмурніла.

— У нас певні, гм, труднощі з інтеграцією. І їхній новий генерал зовсім не полегшує цього завдання. Дзюнь Ложань.

Схоже, Алтаня Царині слова вразили не менше, ніж Жинь.

— Дзюнь тут?

— Прибув на кораблі три дні тому.

Жинь здригнулася. Принаймні їй не доведеться служити безпосередньо під його командуванням.

— Хіба П'ятий не з провінції Тигра? Чому ж ним командує не Воєначальник Тигра?

— Воєначальник Тигра — це трирічний малюк, а його опікун — політик без військового досвіду. Дзюню доручили командувати армією цієї провінції.

Воєначальники Барана та Бика теж тут, разом із підрозділами своїх провінцій, але вони чубляться між собою за постачання дужче, аніж б'ються з Федерацією. І ніхто не спромігся розробити план бою, який би не поставив під удар території з мирним населенням.

— А що тут досі робить мирне населення? — запитала Жинь. Їй здавалося, що Міліції працювалося б значно простіше, якби захист цивільних не був пріоритетом. — Чому їх не евакуювали, як сінеґардців?

— Бо Кхурдалайн — не те місто, з якого можна легко піти, — відповіла Цара. — Більшість тутешніх мешканців заробляють на життя рибальством або працюють на фабриках. Тут немає сільського господарства. Якщо вони перейдуть углиб країни, то все втратять. Більшість селян узагалі прибули сюди, щоб утекти від занехаяності сіл. Якщо ми попросимо їх піти, вони голодуватимуть. Люди рішуче налаштовані лишитися, і ми просто маємо переконатися, що вони виживуть.

Сокіл Цари раптом підняв голову, немовби щось почув. Пройшовши ще декілька кроків, Жинь також це почула: гучні голоси за штаб-квартирою генералів.

— Цике!

Жинь зіщулилася. Цей голос вона впізнала б де завгодно.

Їм назустріч швидко крокував розчервонілий від люті генерал Дзюнь Ложань.

— Ой-ой!

Дзюнь тягнув за вухо худорлявого хлопчину, різко шарпаючи його. Хлопчина ледь шкандибав за Дзюнем, ліве око закривала пов'язка, а праве налилося слізьми від болю.

Алтань різко зупинився.

— Тигрячі цицьки.

— Жамса, — ледь чутно вилаялася Цара.

Жинь не знала, чи то ім'я, чи лайка рідною мовою Цари.

— Ти, — Дзюнь зупинився перед Царою. — Де твій командир?

Алтань вийшов уперед.

— Це я.

— *Тренсинь?* — Дзюнь роздивлявся Алтаня з неприкритою недовірою. — Та ви жартуєте. Де Туйр?

На обличчі Алтаня промайнуло роздратування.

— Туйр мертвий.

— Що?

Алтань схрестив руки.

— Ніхто не потурбувався сказати вам?

Дзюнь проігнорував уїдливість у голосі Алтаня.

— Мертвий? Як?

— Професійні ризики, — відповів Алтань, і Жинь запідозрила: це означало, що він і сам гадки не має.

— Тож Цике віддали в руки дитині, — пробурмотів Дзюнь. — Повірити не можу.

Алтань водив очима між Дзюнем і хлопчиком, який, скиглячи від болю, стояв поруч.

— У чому річ?

— Мої люди спіймали його по лікті в наших боєприпасах, — промовив Дзюнь. — Це вже втретє за тиждень.

— Я думав, що то *наш* віз із боєприпасами! — запротестував хлопчик.

— У вас немає воза з боєприпасами, — випалив Дзюнь. — Перші два рази ми зам'яли.

Цара зітхнула й потерла чоло долонею.

— Я не мусив би красти, якби вони просто поділилися, — жалібно протягнув хлопчик, звертаючись до Алтаня. Його голос був високий та пронизливий, а здорове око на худорлявому обличчі видавалося величезним. — Без пороху я не зможу виконати завдання.

— Якщо вашим людям бракує припасів, то варто було подумати про те, щоб захопити їх із Замку Ночі.

— Усі свої запаси ми витратили на посольство, — поскаржився хлопець. — Не забули?

Дзюнь викрутив хлопцеве вухо, і той застогнав від болю.

Алтань потягнувся за тризубцем.

— Дзюню, відпустіть його.

Дзюнь глянув на тризубець, і кутик його вуст смикнувся вгору.

— Ти мені погрожуєш?

Зброї Алтань не витяг, бо ж наставити її на командира іншого підрозділу прирівнювалося до

найвищої державної зради, однак і руки з держака не прибрав. Жинь здалося, що на якусь мить між його пальцями пробігли іскри.

— Я прошу.

Дзюнь відступив на крок, але хлопця не відпустив.

— Твої люди не мають доступу до припасів П'ятого підрозділу.

— І їхня дисципліна — це мій обов'язок, а не ваш, — сказав Алтань. — Відпустіть його. Зараз же, Дзюню.

Дзюнь із відразою гмикнув і відпустив хлопця, а той швидко кинувся навтьоки й перебіг на бік Алтаня, пригнічено потираючи голову.

— Минулого разу вони підвісили мене за литки на міській площі, — мовив хлопець. Він скидався на дитину, яка скаржиться на однокласника вчителеві.

Алтань був розгніваний.

— Із Першим чи Восьмим ви обійшлися б так само? — наполегливо запитав він.

— Першому й Восьмому стає здорового глузду не лізти до припасів П'ятого, — випалив Дзюнь. — Відколи твої люди прийшли сюди, від них самі неприємності.

— Та ми ж виконуємо вашу кляту роботу! — не стримався хлопець. — Це ви ховаєтеся за стінами, наче закривавлені боягузи.

— Тихо, Жамсо, — різко мовив Алтань.

Дзюнь глузливо засміявся.

— Вас десятеро. Не переоцінюйте свою вагу для всієї Міліції.

— Але якщо вже до цього дійшло, ми служимо Імператриці так само, як і ви, — сказав Алтань. — Ми покинули Замок Ночі, аби стати вам підкріпленням. Тож ви ставитиметеся до моїх людей із повагою, інакше про це дізнається Імператриця.

— Звісно. Ви ж улюблені цуцики Імператриці, — протягнув Дзюнь. — Підкріплення. Що за дурниці.

Він востаннє презирливо глянув на Алтаня й пішов геть. Дзюнь прикинувся, що навіть не помітив Жинь.

— І отак весь останній тиждень, — зітхнувши, промовила Цара.

— Мені здалося, ти говорила, що все гаразд, — відгукнувся Алтань.

— Я трохи перебільшила.

Жамса глянув на свого командира.

— Привіт, Тренсиню, — радісно сказав він. — Добре, що ти повернувся.

Алтань прикрив обличчя руками, закинув голову і глибоко вдихнув. А потім опустив руки. Видихнув.

— Де мій штаб?

— Далі тією вулицею й ліворуч, — сказав Жамса. — Очистили стару контору митниці. Тобі сподобається. Ми принесли твої мапи.

— Дякую, — мовив Алтань. — Де розмістилися Воєначальники?

— Старий урядовий комплекс за рогом. Вони постійно проводять наради. І, звісно ж, зазвичай нас туди не запрошують. Ти ж розумієш.

Жамса замовк, на його обличчі раптом проступив дуже винуватий вираз. Алтань допитливо глянув на Цару.

— Жамса підірвав половину іноземного кварталу в доках, — повідомила вона. — І завчасно не попередив Воєначальників.

— Я підірвав одну будівлю.

— Велику будівлю, — рішуче сказала Цара. — Усередині ще було двоє людей із П'ятого.

— Вони вижили? — запитав Алтань.

Цара з нерозумінням глянула на нього.

— Жамса висадив будівлю в повітря разом із ними.

— Я так розумію, що відколи я пішов, ви чимало зробили, проте нічого корисного, — сказав Алтань.

— Ми звели укріплення! — прощебетав Жамса.

— На лінії оборони? — з надією запитав Алтань.

— Ні, лише навколо твого штабу. І наших казарм. Воєначальники й близько не підпускають нас до лінії оборони.

Алтаня це засмутило.

— Мені треба піти й розібратися з цим. Урядовий комплекс он у той бік?

— Ага.

— Гаразд. — Алтань неуважно глянув на Жинь. — Царо, їй потрібне спорядження. Дай їй усе необхідне

й посели. Жамсо, підеш зі мною.

— Ти лейтенант Алтаня? — запитала Жинь, коли Цара повела її далі ще одним звивистим кварталом вулиць.

— Не я. Мій брат, — Цара прискорила крок, пірнула під круглими воротами, вмурованими в стіну, і зачекала, доки Жинь пролізе за нею. — Я за нього, доки він не повернеться. Ти лишишся тут зі мною.

Вона потягнула Жинь ще одним сходовим маршем, який привів до вогкої кімнати під землею. Це було невелике приміщення, не більше від сараю в Академії. З отвору в стелі дуло. Жинь розтерла руки й здригнулася.

— Жіноча казарма повністю наша. Нам щастить.

Жинь роззирнулася кімнатою. Стіни були земляні, не з цегли, а це означало відсутність будь-якої відокремленості. У кутку виднівся єдиний розгорнутий матрац, а поруч — вузол із Цариними речами. Жинь подумала, що їй доведеться дістати окрему ковдру, якщо вона не хоче спати серед тарганів.

— У підрозділах більше немає жінок? — спитала Жинь.

— З підрозділами в нас окремі казарми. — Цара порилася в сумці біля матраца, витягла згорток одягу й кинула його Жинь. — Перевдягнися з форми Академії. Енькі збирає стару тканину для пов'язок.

Жинь швидко скинула поношену за час мандрівки туніку Академії, одягла форму і передала старий одяг

Царі. Її новою формою була проста чорна туніка. На відміну від форми Міліції, зліва на грудях не було знаку Червоного Імператора. На формі Цике взагалі жодних розрізнювальних знаків.

— Нарукавну пов'язку також, — Цара вичікувально простягла руку.

Жинь збентежено торкнулася білої нарукавної пов'язки. Вона не знімала її після битви, хоч офіційно вже й не була ученицею Дзяна.

— Це обов'язково?

В ескадроні Єньдзеня вона бачила чимало солдатів із нарукавними пов'язками, хоча вони були значно старші за тих, хто навчався в Академії. Сінеґардські офіцери часто носили нарукавні пов'язки ще багато років після випуску, пишаючись ними.

Цара схрестила руки.

— Тут не Академія. І тут байдуже, чиєю ти була ученицею.

— Я знаю, що… — почала була Жинь, але Цара її перебила:

— Ти не розумієш. Ми не Міліція, а Цике. Нас усіх відправили сюди, бо вважають, що ми створені для вбивства, але не вписуємося в підрозділи. Більшість із нас ніколи не вчилися в Сінеґарді, а ті, хто вчився, мають про нього не найкращі спогади. Тут нікому немає діла до того, ким був твій майстер. Хизуючись цим, ти не завоюєш нічиєї прихильності. Забудь про схвалення, ранги, славу чи чого там ще ви прагнули

в Сінеґарді. Ти одна з Цике. І гарна репутація тобі однаково не світить.

— Я не переймаюся своєю репутацією… — запротестувала Жинь, але Цара її знову перебила:

— Ні, вислухай. Ти вже не в Академії. Ти вже ні з ким не змагаєшся й не працюєш заради гарних оцінок. Ти живеш разом з нами, б'єшся разом з нами й помираєш разом з нами. Віднині й надалі твоя абсолютна відданість належить Цике та Імператриці. Якщо ти хотіла видатної кар'єри, треба було йти до підрозділів. Але ти не пішла, а це означає, що з тобою щось негаразд, а це означає, що ти застрягла разом з нами. Затямила?

— Я не просила про прихід сюди, — обороняючись випалила Жинь. — У мене не було вибору.

— Ніхто з нас не мав вибору, — різко сказала Цара. — Спробуй змиритися.

Поки вони йшли, Жинь намагалася запам'ятати мапу їхньої бази, скласти в голові уявну картинку лабіринту, яким виявився Кхурдалайн, але покинула марні спроби вже на п'ятнадцятому повороті. Вона підозрювала, що Цара зумисне обрала звивистий шлях.

— І як ви тут орієнтуєтеся? — запитала вона.

— Запам'ятовуємо маршрути, — відповіла Цара. — Що важче нас знайти, то краще. А якщо захочеш знайти Енькі, просто йди на скигління.

Жинь вже хотіла було запитати, що це означає, аж раптом почула з-за рогу гучні голоси.

— Прошу, — благав чоловічий голос. — Будь ласка, дуже болить.

— Послухай, я співчуваю тобі, справді співчуваю, — почувся другий, нижчий голос. — Але відверто кажучи, це не моя проблема, тож мені до того діла немає.

— Лише декілька зернин!

Жинь і Цара завернули за ріг. Голоси належали сухорлявому смаглявому чоловікові й безталанному на вигляд солдатові зі знаком розрізнення П'ятого підрозділу. Правиця солдата закінчувалася біля ліктя кривавим обрубком.

Від такого видовища Жинь аж здригнулася, бо крізь поганеньку пов'язку вже майже бачила гангрену. Не дивно, що він благав про мак.

— Лише декілька зерен тобі, а потім наступному бідоласі, який попросить, і ще наступному, — промовив Енькі. — Зрештою, у мене закінчаться зерна, й моєму підрозділу не буде з чим іти в бій. І наступного разу, коли твій підрозділ відсиджуватиметься в кутку, мій не зможе виконати своєї роботи й урятувати ваші жалюгідні зади. Тож у пріоритеті вони, а не ви. Зрозуміло?

Солдат плюнув на поріг Енькі.

— Виродки.

Він штовхнув Енькі й вийшов на вулицю. Проминаючи Жинь і Цару, похмуро зиркнув на них.

— Треба знайти для майстерні інше місце, — поскаржився Енькі, зачиняючи за нею двері. Усередині

була тіснувата кімнатка, наповнена гірким ароматом лікарських трав. — Тут немає умов для зберігання матеріалів. Мені потрібне якесь сухе місце.

— Якщо перейдеш ближче до казарм підрозділів, то матимеш на своєму порозі тисячу солдатів, які вимагатимуть швидкого зцілення, — сказала Цара.

— Гм. Як гадаєш, Алтань дозволить мені перебратися в прикомірок?

— Гадаю, що прикомірок не завадить і самому Алтаню.

— Мабуть, ти маєш рацію. Хто це? — Енькі оглянув Жинь із ніг до голови, немовби шукаючи ознак поранень. Його голос був по-справжньому приємним, густим і оксамитовим. Від самого його звуку на Жинь навіяло сон. — Що в тебе за недуга?

— Енькі, вона спірлійка.

— О! Геть забув, — Енькі потер свою поголену голову. — І як же ти вислизнула з рук муґенців?

— Не знаю, — відповіла Жинь. — Я тільки-но дізналася про себе.

Енькі повільно кивнув, досі вивчаючи Жинь, наче винятково чарівний екземпляр. Він напустив на обличчя обачно нейтральний вираз.

— Звісно ж. Ти й гадки не мала.

— Їй потрібне спорядження, — сказала Цара.

— Без проблем.

Енькі зник у коморі, вбудованій в іншу стіну кімнати. Вони чули, як він якийсь час там вовтузився,

а потім знову вийшов із тацею сушених рослин.

— Щось із цього тобі підійде?

Жинь ніколи не бачила такого різноманіття психоделіків в одному місці. Тут було навіть більше різновидів наркотиків, аніж у всьому Дзяновому саду. Дзян був би в захваті.

Вона провела пальцями по опіумних крихтах, зморщених грибах та брудно-білих порошках.

— Яка між ними різниця? — запитала вона.

— Насправді це радше питання особистих уподобань, — сказав Енькі. — Усі ці наркотики подарують тобі чудовий та піднесений настрій, але ключ у тому, щоб знайти суміш, яка дозволить прикликати богів, не скувавши тебе так, що ти не зможеш тримати зброю. Сильніші галюциногени доставлять тебе просто до Пантеону, але ти повністю втратиш зв'язок із матеріальним світом. Мало користі від прикликаного бога, якщо не побачиш стріли просто перед обличчям. Слабші наркотики вимагають трохи більшої зосередженості, щоб досягти правильного стану свідомості, але з ними в тебе лишається більше тілесних можливостей. Якщо ти проходила підготовку до медитацій, то обери щось середнє.

Жинь сумнівалася, що облога — час для експериментів, тож вирішила зупинитися на знайомому. У колекції Енькі був різновид макових зерен, які Жинь колись поцупила з Дзянового саду. Вона

потяглася, щоб узяти жменю, але Енькі відсунув тацю так, щоб вона до неї не дістала.

— Ні, — Енькі витягнув з-під прилавка ваги й почав вимірювати точний обсяг, розсипаючи зерна в маленькі мішечки. — Ти приходитимеш до мене по дози, а я все записуватиму. Кількість зерен розраховуватиму залежно від ваги твого тіла. Ти невелика, тож тобі знадобиться менше за інших. Зерна використовуй лише в разі потреби й лише за наказом. Шаман із залежністю не кращий за мертвого шамана.

Жинь ніколи про це не думала.

— Таке часто трапляється?

— З такою роботою? — запитав Енькі. — Це майже неминуче.

Порівняно з раціоном Міліції, їдальня в Академії здалася справжнім рестораном. Жинь зо пів години простояла в черзі й отримала мисочку рисової каші. Вона ялозила ложкою в сірій водянистій масі з кількома недовареними грудками риби, що плавали на поверхні.

Вона роззирнулася по їдальні, шукаючи чорні форми, і знайшла невеликий гурт своїх за довгим столом у кінці зали, на віддалі від інших солдатів. Двоє сусідніх столів були порожніми.

— Це наша спірлійка, — оголосила Цара, коли Жинь сіла.

Цике підняли очі на Жинь із сумішшю побоювання та обачної цікавості. Цара, Жамса та Енькі сиділи поруч із незнайомим їй чоловіком. Усі четверо були вбрані

в чорні форми без жодних знаків розрізнення чи нарукавних пов'язок. Жинь вразило, наскільки юні вони всі. Жоден не видавався старшим за Енькі, й навіть він, схоже, не подолав повних чотирьох циклів зодіаку. Більшості було, мабуть, від двадцяти п'яти до тридцяти. Жамса заледве тягнув на п'ятнадцять.

Не дивно, що в них не виникло проблем із командиром Алтаневого віку або що їх прозвали Химерними Дітьми. Жинь замислилася, чи їх вербують юними, чи вони просто гинуть, не встигаючи подорослішати.

— Ласкаво просимо до загону виродків, — сказав чоловік поруч із нею. — Мене звати Бадзі.

Бадзі був кремезним найманцем із гучним гуркотливим голосом. Попри міцну статуру, його можна було навіть назвати привабливим, але ця привабливість була грубою, темною. Він чимось нагадував одного з торгівців опіумом Фанів. На його спині виднілися великі дев'ятизубі граблі, закріплені на ремені. Вони видавалися неймовірно важкими. Жинь замислилася, яку ж це силу треба мати, щоб замахнутися ними.

— Оцінюєш? — Бадзі вказав на граблі. Зубці були вимазані чимось підозріло коричневим. — Дев'ять зубців. Єдині у своєму роді. Таких більше ніде не знайдеш.

«Бо жодна кузня не викує такої незвичної зброї, — подумала Жинь. — А ще тому, що жоден фермер

не користується такими смертельно гострими зубцями».

— На вигляд непрактичні, — мовила вона.

— І я це кажу, — вставив Жамса. — Ти що, картопляний фермер?

Бадзі наставив на хлопця ложку.

— Закрий рота, або, присягаюся небесами, я проб'ю в твоїй голові дев'ять ідеальних отворів.

Жинь піднесла повну ложку рисової каші до рота і спробувала не уявляти того, що описав Бадзі. Її погляд упав на діжку, яка стояла просто біля нього. Вода в ній химерно туманилася, а на поверхні часом ішли брижі, немовби всередині плавала риба.

— Що там у діжці? — запитала вона.

— То наш брат. — Бадзі повернувся на місці й постукав кісточками пальців по дерев'яному обручу. — Агов, Аратшо! Привітайся зі спірлійкою!

Якийсь час у діжці нічого не відбувалося. Жинь замислилася, чи раптом у Бадзі не поїхав дах. До неї доходили чутки, що найманці з Цике несповна розуму і що їх відсилали до Замку Ночі, коли вони втрачали здоровий глузд.

А потім вода в діжці почала здійматися, немовби спадаючи навспак, і застигла у формі, яка туманно нагадувала обриси людини. Дві опуклі сфери там, де могли б бути очі, розширилися, повернувшись до Жинь. Щось віддалено схоже на рот заворушилося.

— О! Ти підрізала волосся.

Жинь надто захопилася витріщанням, щоб відповісти.

Бадзі нетерпляче простогнав.

— Ні, йолопе, це новенька. З Сінеґарда, — наголосив він.

— О, справді? — Бульбашка зробила жест, який скидався на уклін. Уся постать бралася брижами, коли говорила. — Ну то треба було так і сказати. Обережно, муха в рота залетить.

Жинь із клацанням стулила щелепи.

— Що з тобою сталося? — нарешті спромоглася вимовити вона.

— Про що ти? — у голові водянистої постаті чулася тривога. Вона нахилила голову, немовби розглядаючи власний тулуб.

— Ні, я маю на увазі… — Жинь затнулася. — Що… Чому ти…

— Аратша воліє проводити час у цій подобі, якщо має вибір, — втрутився Бадзі. — Тобі не захочеться бачити його в людській подобі. Справжнє страховидло.

— Наче ти лише милуєш око, — гмикнув Аратша.

— Іноді ми випускаємо його в річку, коли потрібно отруїти джерело води, — сказав Бадзі.

— Я помічний з отрутами, — визнав Аратша.

— А ти? Я думав, ти просто підпалюєш речі самою своєю присутністю.

— Не будь грубим, Бадзі. Ти єдиний, хто не переймається чищенням своєї зброї.

Бадзі загрозливо нахилив свої граблі над діжкою.

— Може, я почищу свою в тобі? До речі, у якій частині тебе? Нозі? Чи…

Аратша верескнув і знов осів у діжку. Уже за мить вода була спокійною. Це могла бути діжка з дощовою водою.

— Він дивний, — весело сказав Бадзі, повертаючись до Жинь. — Служить дрібному річковому божеству. Значно відданіший своїй релігії, ніж решта нас.

— А якого бога прикликаєш ти?

— Бога свиней.

— Що?

— Я прикликаю бойовий дух дуже злого кабана. Але годі про це. Любонько, не всі боги такі прекрасні, як твій. Я обрав першого, кого побачив. Майстри були розчаровані

Майстри? Бадзі навчався в Сінеґарді? Жинь згадала, що Дзян розповідав їй: вона не перша обрала вірування, ті студенти збожеволіли, і їх мали тримати в божевільнях чи в Баґхрі. Вони були надто нестабільні, і заради їхнього ж добра їх довелося замкнути.

— То це означає…

— Це означає, любонько, що я дуже гарно вмію трощити предмети.

Бадзі спорожнив свою миску, закинув голову й відригнув. З виразу його обличчя було зрозуміло, що далі цього обговорювати він не хоче.

— Не посунешся?

До їхнього столу підійшов дуже худорлявий чоловік із ріденькою борідкою. У руках він тримав повну миску з коренем лотоса й одразу прослизнув на місце навпроти Жинь.

— Унеґень може перекидатися лисом, — замість представлення промовив Бадзі.

— Перекидатися?..

— Мій бог дозволяє мені змінювати подобу, — сказав Унеґень. — А твій дає тобі змогу плюватися вогнем. Та й усе. — Він сунув до рота ложку тушкованого лотоса, проковтнув, скривився й відригнув. — Мені здається, кухар навіть не старається. Як нам може бракувати солі? Ми ж біля океану.

— Не можна просто полити їжу морською водою, — втрутився Жамса. — Для цього її треба очистити.

— Хіба це так складно? Ми ж солдати, а не дикуни, — Унеґень схилився над столом, постукавши, щоб привернути увагу Цари. — Де твоя друга половина?

Схоже, Цару це неабияк роздратувало.

— Нема.

— А коли він повернеться?

— Коли повернеться, — запально відказала Цара. — Чаґхань приходить і йде за власним розкладом. Ти про це знаєш.

— І довго ще його розклад не узгоджуватиметься з тим фактом, що ми, ну розумієш, воюємо? — сказав Бадзі. — Міг би й поквапитися.

Цара пирснула.

— Вам обом Чаґхань навіть не подобається. Чому ви так чекаєте його повернення?

— Ми багато днів поспіль їмо рисову кашу. Настав час десерту, — всміхнувся Бадзі, виставляючи гострі різці. — Я про цукор.

— Я думала, що Чаґхань вирушив кудись за дорученням Алтаня, — спантеличено промовила Жинь.

— Звісно, — відповів Унеґень. — Але хіба це означає, що на зворотному шляху він не міг зупинитися десь біля пекарні?

— Він хоча б десь неподалік? — запитав Бадзі.

— Я не поштовий голуб свого брата, — пробурчала Цара. — Ми знатимемо, коли він повернеться.

— А ви двоє не можете просто, ну, знаєш, зробити оте? — Унеґень поплескав себе по скроні.

Цара скривилася.

— Ми якірні близнюки, а не віддзеркалення.

— О, то ви не можете віддзеркалювати?

— Ніхто не може віддзеркалювати, — випалила Цара. — Вже ні.

Унеґень глянув на Жинь через стіл і моргнув, немовби вони з Бадзі постійно діставали Цару заради втіхи.

Жинь озирнулася й побачила Алтаня. Він ішов до них, дивлячись кудись поверх її голови.

— Хтось має патрулювати зовнішній периметр. Бадзі, твоя черга.

— О, я не можу, — сказав Бадзі.

— Чому?

— Я їм.

Алтань закотив очі.

— Бадзі.

— Відправ Жамсу, — заскиглив Бадзі. — Він не виходив, відколи…

Гуп. Двері їдальні з гуркотом відчинилися. Усі присутні повернули голови до дальнього краю кімнати. Похитуючись, увійшла постать у чорній мантії. Солдати підрозділів неподалік від входу квапливо позадкували, звільняючи шлях кремезному незнайомцю.

Лише Цике були незворушні.

— Суні повернувся, — сказав Унеґень. — Довго ж його не було.

Суні виявився гігантським чоловіком із хлоп'ячим обличчям. Його руки та ноги вкривало густе золотаве волосся. Волосся було більше, ніж Жинь коли-небудь бачила на чоловікові. Хода Суні була дещо дивною — немовби в людиноподібної мавпи, немовби він волів пересувався по деревах, а не прямо йти по землі. Його руки були майже такі ж в обхваті, як увесь тулуб Жинь. Здавалося, він заввиграшки міг розколоти її голову, ніби горіх, якби лишень захотів.

Він закрокував до Цике.

— Велика Черепахо, — ледь чутно пробурмотіла Жинь. — Хто він?

— Матір Суні трахнув мавпа, — радісно прощебетав Жамса.

— Заткнися, Жамсо. Суні пов’язаний із Богом Мавп, — пояснив Унеґень. — Хіба ти не радий, що він на нашому боці?

Жинь не була певна, що стала боятися Суні менше, проте той був уже біля їхнього столу.

— Як усе пройшло? — радісно запитав Унеґень. — Вони тебе бачили?

Здавалося, Суні не чув Унеґеня. Він підняв голову, немовби принюхувався до них. На його скронях запеклася кров. Через скуйовджене волосся й порожній погляд він дужче скидався на тварину, аніж на людину, немовби дикий звір не міг вирішити, нападати йому чи втікати.

Жинь напружилася. Щось негаразд.

— Так гучно, — сказав Суні. Його голос скидався на низьке гарчання, піщане та гортанне.

Усмішка на обличчі Унеґеня згасла.

— Що?

— Вони досі кричать.

— Хто досі кричить?

Очі Суні металися по столу. Його погляд був шаленим і розосередженим. Жинь напружилася — і за мить Суні стрибнув на стіл перед ними. Він схопив рукою Унеґеня за шию, пришпилюючи його до підлоги. Унеґеню забракло повітря, він нестямно молотив руками незграбний тулуб Суні.

Жинь відстрибнула вбік, піднімаючи стілець як зброю, а Цара схопилася за лук.

Суні зчепився з Унеґенем на підлозі. Почулося ляскання, а потім на тому місці, де щойно стояв Унеґень, з'явився рудий лис. Він майже висковзнув із рук Суні, але той стиснув пальці дужче і схопив лиса за горло.

— Алтаню! — крикнула Цара.

Алтань кинувся через перекинутий стіл, відштовхуючи Жинь. Він стрибнув на Суні до того, як той устиг зламати Унеґеню шию. Отетерілий, Суні відмахнувся лівою рукою, діставши Алтаня за плече. Алтань не звернув уваги на удар і добряче врізав Суні в обличчя.

Суні загорлав і відпустив Унеґеня. Лис кинувся геть і швидко перебіг до ніг Цари, де впав, важко хапаючи ротом повітря.

Тепер Суні з Алтанем билися на підлозі. Кожен намагався притиснути іншого. Алтань видавався крихітним супроти кремезного Суні, удвічі важчого за нього. Суні схопив Алтаня за плече, та Алтань стиснув долонями обличчя Суні й уп'явся пальцями йому в очі.

Суні застогнав і відкинув Алтаня від себе. На якусь мить Алтань нагадував маріонетку, підкинуту в повітря. Проте приземлився він прямо, напружений, немов кіт, лише за мить до того, як Суні знову схопив його.

Цике оточили Суні. Цара прилаштувала стрілу до лука, готова поцілити Суні в чоло. Бадзі тримав граблі напоготові, але Суні та Алтань так нестямно качалися

на підлозі, що він не зміг би завдати влучного удару. Жинь міцно стиснула пальці на руків'ї меча.

Алтань сильно ударив Суні в груди. Хрускіт луною пронизав кімнату. Суні позадкував, приголомшений. Алтань піднявся в напівприсіді, відгороджуючи Суні від решти Цике.

— Назад, — м'яко промовив Алтань.

— Вони такі гучні, — промовив Суні. У його голосі не чулося злості. Він був наляканий. — *Такі гучні!*

— Я сказав — *назад!*

Бадзі та Унеґень неохоче відступили. А Цара лишилася там, де й була, тримаючи лук націленим Суні в голову.

— Вони були такі гучні, — сказав Суні. — Я не розумію, що вони говорять.

— Я скажу тобі все, що ти маєш знати, — тихо промовив Алтань. — Тільки опусти руки, Суні. Можеш зробити це для мене?

— Мені страшно, — проскиглив Суні.

— Ми не цілимо стрілами в друзів, — відрізав Алтань, не повертаючи голови.

Цара опустила лук. У неї помітно тремтіли руки.

Алтань повільно підійшов до Суні, розвівши руки в благанні.

— Це я. Це просто я.

— Допоможеш мені? — запитав Суні. Його голос не пасував такій поведінці. Він говорив як мала дитина: налякано, безнадійно.

— Лише якщо дозволиш, — відповів Алтань.

Суні опустив руки.

Меч Жинь тремтів у її руках. Вона була впевнена, що Суні зламає Алтаню шию.

— Вони такі гучні, — сказав Суні. — Вони весь час кажуть мені, що робити. Я не знаю, кого слухати.

— Слухай мене, — наказав Алтань. — Лише мене.

Швидкими короткими кроками він здолав відстань, яка відділяла його від Суні.

Суні напружився. Руки Цари знову потягнулися до лука, Жинь зігнулася, щоб кинутися вперед.

Величезна рука Суні зімкнулася навколо руки Алтаня. Він глибоко вдихнув. Алтань обережно торкнувся свого чола і прихилився до чола Суні.

— Усе гаразд, — прошепотів він. — З тобою все добре. Ти Суні, й ти один із Цике. Не слухай тих голосів. Слухай тільки мене.

Суні заплющив очі й кивнув. Його важке дихання заспокоїлося. Обличчя розпливлося кривою посмішкою. Коли він розплющив очі, в них уже не було шаленства.

— Привіт, Тренсиню, — сказав він. — Добре, що ти повернувся.

Алтань повільно видихнув, потім кивнув і поплескав Суні по плечі.

Розділ 14

— Найгірше під час облоги — сидіти й нічого не робити, — поскаржився Жамса. — Знаєш, скільки справжніх боїв відбулося, відколи Федерація почала масово висаджуватися на берег? Жодного. Ми лише випробовуємо одне одного, перевіряємо можливості, граємося в кота й мишу.

Жамса вмовив Жинь допомогти йому укріпити віддалені провулки перехрестя з причалом.

Вони повільно перетворювали вулиці Кхурдалайна на лінії оборони. Кожен евакуйований будинок ставав фортецею, кожне перехрестя — пасткою з колючим дротом. Цілий ранок вони методично пробивали отвори в стінах, щоби з'єднати лабіринт стежок у зручну транспортну систему, мапу якої мали б лише нікарці. А тепер наповнювали мішки піском, щоб закласти прогалини в стінах від бомбардувань Федерації.

— Ти ж начебто підірвав будівлю посольства, — сказала Жинь.

— То було лише раз, — відрізав Жамса. — Хай там як, а відколи ми тут, це найбільше, що хтось із нас спробував зробити.

— Хочеш сказати, що Федерація досі не атакувала?

— Вони запускають розвідників, щоб рознюхати наші кордони. Але суттєвих маневрів поки що не було.

— І вони так довго зволікають? Чому?

— Бо Кхурдалайн укріплений краще за Сінеґард. Кхурдалайн вистояв у двох Макових війнах і точно вистоїть у третій. — Жамса нахилився. — Подай мені отой мішок.

Вона підняла мішок, і Жамса зі стогоном вмостив його на верхівці укріплення.

Жинь мимоволі спіймала себе на тому, що симпатизує цьому худорлявому хлопчиську, який нагадував їй молодшого Кітая, якби Кітай був однооким піроманіяком із нездоровою любов'ю до вибухів. Вона замислилася, як довго він уже з Цике. Він здавався неможливо юним. Як сталося, що дитина опинилася на передовій війни?

— У тебе сінеґардський акцент, — зауважила вона.

Жамса кивнув:

— Мешкав там якийсь час. Моя родина працювала алхіміками на столичній базі Міліції. Наглядала за виробництвом пороху.

— То що ти робиш тут?

— У Цике? — Жамса знизав плечима. — Довга історія. Батько вляпався в політичні проблеми, закінчилося все замахом на Імператрицю. Ну знаєш, екстремісти і все таке. Може, то була «Опера», напевне я вже не дізнаюся. Коротше, він спробував підірвати над палацом ракету, але натомість підірвав нашу фабрику, — хлопець указав на пов'язку на оці. — І мені вибило око. Охоронці Дадзі відрубали голови всім бодай якось причетним до замаху. Публічна страта.

Жинь кліпнула, неабияк вражена спокійним тоном Жамси.

— А як же ти?

— Я легко відбувся. Батько ніколи не розповідав мені багато про свої плани, тож коли вони зрозуміли, що я нічого не знаю, то просто кинули мене в Баґхру. Мабуть, подумали, що вбивство дитини честі їм не зробить.

— Баґхру?

Жамса радісно кивнув.

— Найгірші два роки мого життя. Наприкінці другого до мене прийшла Імператриця і сказала, що випустить мене, якщо я працюватиму над боєприпасами для Цике.

— І ти просто погодився?

— Ти знаєш, що таке Баґхра? Тоді я погодився б на що завгодно, — сказав Жамса. — Бадзі теж був у Баґхрі. Розпитай його.

— А він туди за що потрапив?

Жамса знизав плечима.

— Хтозна. Він не скаже. Хоча він там був лише декілька місяців. Але будьмо відвертими, навіть у Кхурдалайні значно краще, аніж у камері в Баґхрі. А працювати тут — суцільна втіха.

Жинь скоса глянула на нього. Жамса якось аж до тривоги бадьоро розповідав про пережите. Вона вирішила змінити тему.

— Що то було в їдальні?

— Що ти маєш на увазі?

— Ну… — вона розкинула руки. — Мавпоподібний чолов'яга.

— Що? О, то лише Суні. Таке частенько трапляється. По-моєму, йому просто подобається привертати до себе увагу. Алтань непогано ладнає з ним. Туйр просто замикав його на декілька годин, доки Суні не заспокоювався. — Жамса передав їй ще один мішок. — Боятися його не варто. Він милий, коли не охоплений жахом. То лише довбаний бог у голові.

— То ти не шаман? — поцікавилася Жинь.

Жамса швидко похитав головою.

— До цього лайна я не причетний. Це ви вляпалися. Ти бачила Суні. Мій єдиний бог — наука. Змішай шість частин сірки, шість частин селітри та одну частину хвилівника — й отримаєш порох. Усе за формулою. Надійно. Незмінно. Я розумію принадність, справді розумію, але мені подобається ні з ким не ділити свою свідомість.

Знову поговорити з Алтанем Жинь змогла лише через три дні. Чимало часу він проводив на нарадах із Воєначальниками, намагаючись залагодити відносини з військовим командуванням до того, як вони ускладнилися б ще дужче. Жинь бачила, як він повертався до свого штабу в перервах між нарадами, змучений і оскаженілий. Нарешті він послав Цару покликати її.

— Привіт. Я хочу скликати нараду. Але спершу вирішив запитати, як ти? — Алтань не дивився на неї,

коли говорив, натомість заклопотано писав щось на розгорнутій на столі мапі. — Вибач, раніше не міг, розгрібав бюрократичне лайно.

— Усе гаразд, — Жинь неспокійно перебирала пальцями. Алтань видавався виснаженим. — Воєначальники, які вони?

— Від них майже жодної користі, — Алтань непристойно вилаявся. — Воєначальник Бика — слизький політикан, а Воєначальник Барана — невпевнений у собі дурень, який схиляється туди, куди подме вітер. Дзюнь тримає їх на короткому повідку, і єдине, у чому вони сходяться, так це в ненависті до Цике. А це означає, що ми не отримуємо припасів, підкріплення чи розвідданих, і якби вирішували вони, нас не пустили б навіть у їдальню. Так війна не ведеться.

— Мені прикро, що тобі доводиться все це розгрібати.

— Це не твоя проблема, — він відірвав погляд від мапи. — То що думаєш про свій підрозділ?

— Вони дивні, — сказала вона.

— Та невже?

— Схоже, жоден не розуміє, що ми в зоні війни, — перефразувала вона.

Усі солдати регулярних підрозділів, які траплялися їй за ці дні, були спохмурнілі й виснажені, а спілкувалися й поводилися Цике так, немовби вони

непосидючі діти: радше знуджені, аніж налякані, а ще — неорганізовані й відірвані від реальності.

— Вони професіональні вбивці, — сказав Алтань. — І стали нечутливими до небезпеки, всі, крім хіба Унеґеня. Той боїться й власної тіні. А решта можуть діяти так, наче не розуміють, чому всі такі налякані.

— Тому Міліція їх так ненавидить?

— Міліція ненавидить нас тому, що ми маємо необмежений доступ до психоделіків, ми можемо те, що їм не до снаги, і вони не розуміють, чому так. Дуже важко пояснити поведінку Цике тим, хто не вірить у шаманів, — сказав Алтань.

Жинь могла лише поспівчувати Міліції. Напади люті Суні траплялися часто й прилюдно. Цара шепотілася з птахами на очах в інших солдатів. А щойно пішли чутки про склад галюциногенів Енькі, вони розлетілися, мов лісова пожежа, і солдати підрозділів не могли зрозуміти, чому лише Цике дають доступ до морфіну.

— То чому б просто не спробувати їм розповісти? — запропонувала вона. — Я про те, як працює шаманізм.

— Бо це ж так легко? Але повір мені. Вони бачили достатньо, — Алтань показав на свою мапу. — Але до тебе вони ставляться добре, еге ж? З кимось уже подружилася?

— Мені подобається Жамса, — промовила вона.

— Він чарівний. Наче новий цуцик. Ти вважаєш його гарненьким, доки він не помочиться на меблі.

— А він таке робив?

— Ні. Але якось підклав лайно в подушку Бадзі. Не забувай про його темний бік, — Алтань скривився.

— Скільки йому років? — Жинь мусила запитати про це.

— Щонайменше дванадцять. Навряд чи більше п'ятнадцяти, — Алтань знизав плечима. — Бадзі має теорію, що насправді то сорокарічний чоловік, який не старіє, бо ми так і не помітили, щоб він підріс, але Жамса й близько не настільки зрілий.

— І ви берете його в зону війни?

— Жамса сам бере себе в зону війни, — відповів Алтань. — Просто спробуй його зупинити. Ти вже бачилася з іншими? Є якісь проблеми?

— Жодних проблем, — квапливо сказала вона. — Усе гаразд, от тільки…

— Вони не закінчували Сінеґард, — закінчив він замість неї. — Ані розпорядку. Ані дисципліни. Нічого з того, до чого ти звикла. Адже так?

Жинь кивнула.

— Їх не можна вважати просто Тринадцятим підрозділом. Ними не вийде командувати, як сухопутними військами. Вони ніби шахові фігури, правда? От тільки надзвичайно різні й мають надмірну силу. Бадзі найдосвідченіший, і, мабуть, саме він мав би бути командиром, але його відволікає все, що має ноги. Унеґеню гарно вдається збирати розвіддані, але він боїться власної тіні. А ще слабкий у відкритому бою. Від Аратші жодної користі, якщо поруч немає води. Суні

завжди можна брати в перестрілки, але майстерності йому бракує, тож доручити щось складніше не вийде. Цара — найкраща лучниця, яку я тільки бачив, і можливо, найпридатніша, але вона посередня в ближньому бою. А Чаґхань — це ходяча психобомба, але лише коли він тут, — Алтань підняв руки вгору. — Склади все це докупи й спробуй розробити стратегію.

Жинь глянула на позначки на мапі.

— Але ти щось маєш на думці?

— Гадаю, що так, — його обличчя розпливлося усмішкою.— Чому б тобі не гукнути решту?

Першим прийшов Жамса. Від нього підозріло пахло порохом, хоча Жинь і гадки не мала, де він міг його дістати. Бадзі та Унеґень з'явилися через декілька хвилин після нього, несучи діжку Аратші. Цара прийшла разом з Енькі, гаряче обговорюючи щось Цариною мовою. Коли вони побачили інших, то швидко замовкли. Суні прийшов останнім, і Жинь подумки зітхнула з полегшенням від того, що він сів на іншому краю кімнати.

У кабінеті Алтаня був лише один стілець, тож вони сіли колом на підлозі, немов школярі. Аратша бадьоро височів у кутку, нависаючи над ними, наче карикатурна водяна рослина.

— Банда знову в зборі? — радісно промовив Жамса.

— Без Чаґханя, — відповів Бадзі. — Коли він повернеться? Царо? Приблизне місцеперебування?

Цара похмуро зиркнула на нього.

— Не зважай, — сказав Бадзі.

— Усі тут? Добре.

Алтань зайшов до кабінету, тримаючи в руці згорнуту мапу. Він розгорнув її на столі, а потім причепив на стіну. Ключові позиції в місті позначалися на ній чорними та червоними мітками всередині кіл різного розміру.

— Ось це наша позиція в Кхурдалайні, — сказав Алтань. Він показав на чорні кола. — Це ми. — А потім на червоні. — А це муґенці.

Мапа нагадала Жинь гру віккі, варіант шахів, у яку їх навчив грати Ірдзях на третьому курсі стратегії. Гра у віккі передбачала не безпосереднє зіткнення з супротивником, а радше домінування над ним завдяки стратегічному оточенню. Досі й нікарці, і Федерація уникали прямих сутичок, натомість заповнюючи порожні простори складною мережею каналів, які в Кхурдалайні давали відносну перевагу. Сили супротивників лишалися в хиткій рівновазі, і вони поступово підвищували ставки, коли з обох боків міста з'являлися нові укріплення.

— Причал тепер на головній лінії оборони. Ми відділили помешкання цивільних від табору Федерації на пляжі. Вони не намагалися просунутися далі на сушу, бо всі три підрозділи скупчились одразу в гирлі річки Шархап. Але ця рівновага протрималася так довго лише тому, що вони не знають, скільки нас тут. А ми не знаємо, наскільки гарна в них розвідка, але

припускаємо, що муґенцям відомо, що на відкритому просторі в нас майже рівні шанси. Після Сінеґарда війська Федерації не хочуть ризикувати виходити на безпосередню конфронтацію. Не хочуть виснажити свої сили ще до наземного вторгнення. І нападуть лише тоді, коли будуть упевнені, що кількісно нас переважають.

Алтань показав на мапі обведену територію на півночі, де вони розбили табір.

— Через три дні річкою Шархап прибуде флот Федерації з додатковими загонами. Їхні військові кораблі розвантажать на узбережжі дванадцять сампанів з воїнами, припасами й порохом. Царині птахи бачили, що вони вже перепливли вузьку протоку. За нинішньої швидкості ми передбачаємо, що вони висадяться після заходу сонця третього дня, — оголосив Алтань. — Я хочу їх потопити.

— А я хочу переспати з Імператрицею, — Бадзі роззирнувся. — Вибачте, я думав, ми озвучуємо свої фантазії.

Та Алтаневі, схоже, було зовсім не до сміху.

— Поглянь на свою ж мапу, — наполягав Бадзі. — Шархап аж кишить людьми Дзюня. Ти не зможеш напасти на Федерацію, не посиливши конфлікту. Ці загони — їхня турбота. А Воєначальники на це не підуть, вони не готові й хочуть дочекатися прибуття Сьомого.

— Вони висадяться не на Шархапі, — відповів Алтань. — Вони причалять до берега Мужвею. Далеко від рибальського причалу.

Цивільні трималися подалі від Мужвею. Рівний берег свідчив про широку припливну зону та швидку течію. А це означало відсутність постійної берегової лінії. У Федерації виникнуть труднощі з розвантаженням. Землі за пляжем були для них не ідеальним варіантом. На них перетиналися річки й бухти, а гарних доріг було годі й шукати.

Бадзі видавався спантеличеним.

— Та нащо ж їм у біса там причалювати?

Алтань видавався самовдоволеним.

— З тієї ж причини, чому Перший та Восьмий зібрали війська біля Шархапу. Шархап — це очевидна точка розвантаження. Федерація сумнівається, що хтось охоронятиме Мужвей. Але ж вони не враховують, ну, розумієш, балакучих птахів.

— Непогано, — визнав Унеґень.

— Дякую, — самовдоволено промовила Цара.

— Берег Мужвею веде до густої сітки зрошувальних каналів біля рисових полів. Ми затягнемо човни якомога далі вглиб наших земель, а Аратша посадить їх на міль, повернувши течії, щоб відрізати шляхи відступу.

Усі глянули на Аратшу.

— А ти зможеш? — запитав Бадзі.

Водяна бульбашка, яка слугувала Аратші головою, захиталася.

— Флот такого розміру? Нелегко. Можу дати вам хвилин тридцять. Щонайбільше годину.

— Цього більш ніж достатньо, — сказав Алтань. — Якщо нам удасться збити їх докупи, вогонь охопить їх за лічені секунди. Але треба загнати їх у вузьку протоку. Жамсо, зможеш влаштувати диверсію?

Жамса кинув Алтаневі через стіл мішечок із чимось круглим.

Алтань схопив його, розкрив і скривився.

— Що це?

— Чарівна олійна бомба зі спопеляючим вогнем, — сказав Жамса. — Нова модель.

— Круто, — Суні схилився до мішечка. — Що в ній?

— Тунгова олія, аміачна сіль, цибулевий сік і лайно, — Жамса задоволено перерахував складники.

Алтань видавався трохи стривоженим.

— Чиє лайно?

— Це неважливо, — квапливо сказав Жамса. — Їй до снаги збити птаха з неба з висоти в кільканадцять метрів. Я можу змайструвати ще й декілька бамбукових ракет, але за такої вологості виникнуть проблеми з запалюванням.

Алтань підняв брову.

— Ну звісно, — здавлено фиркнув Жамса. — Люблю спірлійців.

— Аратша поверне течії, щоб загнати їх у пастку, — продовжив Алтань. — Суні, Бадзі, Жинь та я боронитимуть берег. Через суміш диму й туману вони матимуть обмежену видимість, тож вважатимуть, що насправді нас більше.

— А раптом вони спробують штурмувати берег? — запитав Унеґень.

— Не зможуть, — заперечив Алтань. — Це болотиста місцевість. Вони потонуть у багні. Уночі вони нізащо не знайдуть твердої землі. Важливі позиції захищатимемо парами. Цара та Унеґень від'єднають човни з припасами позаду каравану й потягнуть їх назад до головного каналу. Усе, що не зможемо взяти, спалимо.

— Є проблема, — сказав Жамса. — У мене закінчився порох. Воєначальники не діляться.

— З Воєначальниками я розберуся, — кинув Алтань. — А ти просто продовжуй робити ці лайняні бомби.

Великий військовий стратег Суньдзи писав, що вогонь треба використовувати сухої ночі, коли полум'я розійдеться від найменшого підпалу. Вогонь треба використовувати з навітряного боку, щоб вітер відніс невід'ємний складник, дим, у ворожий табір. Вогонь варто використовувати погожої ночі, коли злива не загасить полум'я.

Вогонь не варто використовувати такої ночі, коли вологі вітри з узбережжя завадять поширенню

полум'я — хитрість украй важлива, однак будь-який смолоскип може вас видати.

Але цієї ночі вони не задіяли звичайного вогню. Їм потрібне було щось таке первісне, як ґніт та олія. А ще їм не потрібні смолоскипи. У них були спірлійці.

Жинь припала до землі в очереті поруч із Алтанем, не відводила очей від почорнілого неба й чекала Цариного сигналу. Вони розпласталися на багнистому березі, припавши животами до землі. Вода з багна просочувалася крізь тонку туніку, а від торфу відгонило чимось різким, схожим на тухлі яйця, і коли вона вдихала через рот, то їй лише кортіло його заткнути.

Жинь бачила, як на протилежному березі Суні та Бадзі прокралися берегом річки вгору і сховалися в очереті. Їх розділяло лише дві смуги твердої землі в полі, два невеликі шматки сухого торфу, які грузли в драговині, немов пальці.

Густий туман, який заважав розпалити вогонь і відволожував пальне, тепер слугував перевагою. Туман був вигідний Федерації під час десантної висадки на берег, але також дарував прикриття Цике й допомагав створити враження більшої чисельності.

— Тут туман щоразу, коли йде дощ. Це кругообіг вологи для рисових полів. Птахи Цари відстежували рух хмар за минулі тижні, — сказав Алтань. — Ми знаємо драговину як свої п'ять пальців.

Алтань виявляв виняткову увагу до деталей. Цике працювали як система сигналів та натяків, яких Жинь

ніколи не змогла б розшифрувати, якби її невтомно не муштрували цілий день до того. Коли Царин сокіл пролітав над головою, це був сигнал Аратші починати його потаємні маніпуляції з течіями річки. За пів години до того низько над річкою пролетіла сова, сигналізуючи Бадзі та Суні ковтнути жменьку барвистих грибів. Час дії наркотиків був точно розрахований відповідно до очікуваного прибуття флоту.

«Аматори одержимі стратегією, — колись сказав Ірдзях їхньому класу. — Професіонали одержимі логістикою».

Побачивши перший Царин сигнал, Жинь розжувала макові зерна з одного мішечка, і вони стекли їй по горлу густою масою, легко опустившись у шлунок. Ефект вона відчула, щойно підвелася: одурманення було досить сильним, щоб у голові з'явилася легкість, але водночас не настільки, щоб Жинь не могла тримати меча.

Алтань нічого не ковтав. Схоже, що з якоїсь причини Алтань міг прикликати Фенікса й без наркотиків. Він прикликав вогонь так буденно, як хтось свистів. Це було таким продовженням його самого, що Алтань міг маніпулювати вогнем, навіть не зосереджуючись.

Почувся тихий шелест. Жинь заледве розгледіла силует Цариного орла, який пролетів удруге, щоб попередити їх про прибуття Федерації. Жинь почула з каналу тихе плюскання.

Вона скосила очі на річку й побачила не флот човнів, а шеренгу солдатів Федерації, які, немов примари, крокували річкою, і вода сягала їм до плечей. Над головами вони несли дерев'яні дошки.

Жинь зрозуміла, що то інженери. За допомогою тих дощок вони мали звести містки, якими прибулий флот скочував би припаси на сушу. «Розумно», — подумала вона. Кожен інженер тримав над темним каналом водонепроникну лампу, осяюючи його моторошним світлом.

Алтань подав знак Суні й Бадзі пригнутися нижче, щоб їх не можна було розгледіти в очереті. Довга травинка лоскотала Жинь вухо, але вона не рухалася.

А потім далеко біля входу в канал Жинь побачила тьмяний спалах сигналу ліхтаря. Спершу вона змогла розгледіти лише перший човен.

А тоді з туману виплив увесь флот.

Затамувавши подих, Жинь рахувала. Флот складався з дванадцяти човнів — відполірованих, добре збудованих річкових сампанів — з вісьмома людьми на борту, які сиділи рівним строєм біля тюків зі спорядженням, складеним великими купами в центрі кожного човна.

Флот зупинився біля розгалуження річки. Федерація мала два варіанти: перший канал привів би їх до широкої бухти, де вони змогли б розвантажитися відносно легко, а другий був обхідним шляхом до лабіринту солончаків, де на них у засідці чекали Цике.

Цике потрібно було змусити флот пливти ліворуч.

Алтань підняв руку і смикнув нею, немовби вивільняючи батіг. З його долонь зірвалися язички полум'я й сяйливими зміями розповзлися в усіх напрямках. Коли полум'я розійшлось очеретом, Жинь почула лише коротке шипіння.

А потім із високим свистом у нічному небі вибухнула перша бомба Жамси.

Жамса облаштував усе так, щоб кожне запалювання ракети послідовно запалювало наступну з гарантованою затримкою — декілька секунд між вибухами. Драговину огорнув жахливий різкий сморід, який перебивав навіть сірчастий запах торфу.

— Тигрячі цицьки, — пробурмотів Алтань. — А він не жартував про лайно.

Лунали все нові вибухи: ланцюгова реакція пороху, щоб створити видимість галасу й руйнувань армії, якої не існувало. У віддаленому краю річки з гуркотом, подібним до удару грому, підірвалися бамбукові бомби. Далі гучно вибухали менші вогняні ракети, вивергаючи величезні хмари диму. Пожежі вони не спричиняли, натомість мали спантеличити солдатів Федерації та погіршити для них видимість, щоб на човнах не бачили, куди пливуть.

Вибухи спрямували солдатів Федерації простісінько до мертвої зони, яку їм улаштував Аратша. Коли спалахнуло перше полум'я, човни Федерації почали стрімко віддалятися від джерела вибухів. Човни

налітали один на одного, плуталися й тіснилися у вузькому каналі, коли флот незграбно просувався вперед. Високі рисові поля з незібраним врожаєм від часу початку облоги змушували човни триматися поруч.

Усвідомивши помилку, капітан Федерації наказав своїм людям повертатися, але над човнами луною пронеслися панічні зойки — вони зрозуміли, що не можуть зрушити з місця.

Федерація була заблокована.

Настав час для справжньої атаки.

Вогняні ракети ще продовжували обстрілювати флот Федерації, коли низка охоплених полум'ям стріл розітнули нічне небо і з глухим стукотом впилися у стоси з вантажем. Залп стріл був такий стрімкий, що складалося враження, немовби в болоті ховався цілий ескадрон, стріляючи з різних напрямків, але Жинь знала, що то лише Цара, надійно сховавшись на протилежному березі, стріляла зі сліпучою швидкістю тренованої мисливиці з Внутрішніх держав.

Після цього Цара порішила інженерів. Вона поцілила кожному з них у чоло, з сюрреалістичною охайністю склавши міст із людських тіл.

Зусібіч оточений ворожим вогнем, флот Федерації загорівся.

Солдати Федерації в паніці втікали з охоплених полум'ям суден. Вони стрибали на берег, та лише загрузали в мулистому болоті. Ковзалися й падали в рисову воду, що сягала їм до пояса й заповнювала

важкі обладунки. А потім від шепоту Алтаня очерет уздовж берега також охопило полум'я, оточуючи Федерацію смертельною пасткою.

Декому таки вдалося дістатися протилежного берега. Юрба солдатів — десять, двадцять — видерлися на сушу, але зіштовхнулися там із Суні та Бадзі.

Жинь замислилася, як Суні та Бадзі збиралися втримати самотужки цілу смугу торфу. Їх лише двоє, і з того, що знала Жинь, вони не мали контролю над далекосяжним елементом, як це було до снаги Алтаню чи Аратші. І, звісно ж, їх значно переважали кількісно.

Проте хвилювалася Жинь дарма.

Вони пробивалися крізь солдатів, немовби валуни, що котилися пшеничним полем.

У тьмяному світлі полум'я Жамси Суні та Бадзі скидалися на сильний порив, на спалахи бою в ляльковому театрі тіней.

Вони були зовсім не схожі на Алтаня. Алтань бився з відпрацьованою грацією майстра бойових мистецтв. Алтань рухався, немов стрічка диму, немов танцюрист. А Бадзі та Суні були взірцем жорстокості, прикладом чистої непомірної сили. Вони не використовували жодної з економічних форм Сідзіня. Натомість керувалися лише прагненням трощити все в зоні досяжності, що й робили, не стримуючись та відкидаючи людей від берега, тільки-но вони туди піднімалися.

Натренований у Сінеґарді майстер бойових мистецтв вартий чотирьох людей із Міліції. Але Суні та Бадзі були варті щонайменше десятьох кожен.

Бадзі кромсав тіла, немов кухар овочі. Його сміховинні дев'ятизубі граблі, громіздкі для будь-якого іншого солдата, стали машиною смерті. Він захоплював леза мечів між дев'ятьма зубцями, змикаючи докупи три-чотири клинки, а потім виривав їх із рук супротивників.

Його бог не дарував йому здатності до очевидних перетворень, але бився він із шаленістю берсерка, немовби дикий кабан у кровожерливій нестямі.

Суні бився взагалі без зброї. Уже й без того кремезний, він, здавалося, розрісся до розміру справжнісінького велета, витягнувшись угору метрів на три. Здавалося, Суні ніяк не обеззброїть чоловіків зі сталевими клинками, але він просто був таким сильним, що супротивники видавалися дітьми.

Жинь бачила, як Суні схопив двох найближчих до себе солдатів за голови й ударив їх одна об одну. Вони луснули, наче стиглі дині. Бризнули кров та мізки, заливши весь тулуб Суні, але він заледве сповільнився бодай на мить, щоб витерти бризки з обличчя, коли повернувся й ударив кулаком по голові ще одного солдата.

Руки та спина Суні були оброслі хутром, яке тепер виконувало роль природного щита, здатного відбити метал. Солдат ударив Суні списом у спину — вістря

просто сковзнуло вбік. Суні повернувся й ледь нахилився, обхопив голову солдата руками й відірвав від тіла з такою легкістю, немовби відкрутив кришку з банки.

Коли він повернувся до драговини, Жинь роздивилася у світлі полум'я його очі. Вони були геть чорні.

Жинь здригнулася. То були очі чудовиська. Хто б не бився на березі, то був не Суні. То була якась давня сутність, люта й весела, шалена від можливості ламати людські тіла, немов іграшки.

— Інший берег! Пливіть до іншого берега!

Гурт солдатів відділився від затиснутого флоту й у пориві відчаю кинувся на берег Алтаня і Жинь.

— Наша черга, мала, — сказав Алтань і вистрибнув з очерету, розкручуючи в руках тризуб.

Жинь скочила на ноги, хитнулася, коли дурман від макових зерен ударив їй у голову, немов кийок. Вона спіткнулася. Жинь знала, що була в небезпечному місці. Якщо не прикличе бога, то стане марною в бою, одурманеною та збитою з пантелику. Але коли вона потяглася всередину себе по вогонь, то не побачила нічого.

Спробувала замовляння давньою мовою спірлійців, якого її навчив Алтань. Слів вона не розуміла, Алтань і сам заледве їх розумів, але це було неважливо. Важливими були ті грубі звуки, повторення наспіву, схожого на спльовування. Мова Спіру була

примітивною, гортанною та дикунською. Вона звучала як прокльон. Вона звучала як осуд.

Та все ж це сповільнювало розум, відносило її до центру вихору думок та створювало прямий зв'язок із Пантеоном нагорі.

Але Жинь не відчувала, що провалюється в порожнечу. Вона не чула свисту в вухах. Не мандрувала нагору. Жинь потяглася всередину себе, шукаючи зв'язку з Феніксом і… нічого. Вона нічого не відчула.

Щось просвистіло в повітрі й упало в бруд біля її ніг. Вона важко глянула на цей предмет, немовби крізь густий туман. Нарешті її одурманений розум розпізнав стрілу.

Федерація відстрілювалася.

Вона слабко розуміла, що Бадзі кричить їй щось із того боку каналу. Спробувала не відволікатися і спрямувати розум усередину себе, але в грудях булькотіла паніка. Вона не могла зосередитися. Думала про все водночас: про птахів Цари, про солдатів, які все ближче підходили до берега.

Вона почула нелюдський крик з іншого боку бухти. Суні декілька разів високо скрикнув, немовби розлючена мавпа, він бив себе кулаками в груди й завивав, задерши голову в нічне небо.

Бадзі поруч із ним закинув голову й розреготався, і це теж звучало неприродно. Він був надто радісний, охоплений більшим захватом, аніж будь-хто мав право

посеред такої бійні. І Жинь збагнула, що то сміявся не Бадзі, то бог у ньому радів пролитій у його ім'я крові.

Бадзі підняв ногу і штовхнув солдатів просто у воду, поваливши їх, немов кісточки доміно, і кинув борсатися в річці, де вони молотили руками й боролися з трясовиною.

Хто кого контролював: солдат бога, якого прикликав, чи бог тіло солдата?

Жинь не хотіла стати одержимою. Вона хотіла лишитися вільною.

Але в голові виникла суперечність. У мозку за пріоритет боролися три накази: настанова Дзяна очистити розум, наполягання Алтаня заточити свій гнів, як гострий клинок, і її власний страх знову дозволити вогню розірватися всередині неї, бо вона знала, що тільки-но він спалахне, вона вже не зможе його спинити.

Але Жинь не могла просто так стовбичити на полі бою.

«Ну ж бо, ну ж бо...» — Жинь потягнулася по вогонь і зачерпнула порожнечу. Вона застрягла на півдорозі між Пантеоном і матеріальним світом, не здатна повністю осягнути щось одне. Вона втратила рівновагу, була спантеличена, рухала власним тілом немовби дуже звіддаля.

Щось холодне й липке схопило її за литки. Жинь відстрибнула за мить до того, як солдат вибрався з води.

Він наповнив повітря важкими видихами, бо ж, мабуть, цілий канал переплив, затримавши подих.

Солдат помітив її, скрикнув і позадкував.

Жинь впало у вічі лише те, наскільки він був юним. Можливо, це навіть його перше бойове завдання. Він навіть не думав витягувати зброю.

Немовби вві сні, Жинь повільно обійшла його. Рука з мечем здавалася їй чужорідною, немовби то чиясь рука опустила клинок, немовби чужа нога вдарила солдата в плече…

Він виявився спритнішим, ніж вона думала, — відскочив і вдарив її в коліно, збиваючи з ніг у багно. Жинь не встигла й відреагувати, як він уже виліз із води й притиснув її до землі обома колінами.

Жинь підняла очі, і їхні погляди перетнулися.

На круглому, немовби дитячому обличчі солдата читався неприхований страх. Він заледве був вищим за неї. Не старший за Жамсу.

Він невміло орудував ножем і перед тим, як занести його, мусив притиснути лезо до живота, щоб узяти його як слід…

Над ключицею солдата показалися три металеві зубці, простромивши місце, де трахея з'єднувалася з легенями. У кутиках його рота забулькотіла кров. Він із плюскотом гепнувся в трясовину.

— Усе гаразд? — запитав Алтань.

Перед ними стражденно борсався й булькотів солдат. Алтань поцілив йому на два дюйми вище серця,

відібравши милість миттєвої смерті та прирікши захлинатися у власній крові.

Жинь мовчки кивнула, нишпорячи в багні у пошуках меча.

— Тримайся низько, — сказав він. — І стань позаду.

Він штовхнув її собі за спину з більшою силою, ніж було потрібно. Вона спіткнулась об очерет, а потім підняла очі саме вчасно для того, аби побачити, як Алтань спалахнув смолоскипом.

Ефект від цього був такий, як від сірника, встромленого в олію. Полум'я вирвалося в нього з грудей, залило голі плечі й потекло назад струмками, оточило його, оберігало його. Він був живим смолоскипом. Його вогонь набув форми пари величезних крил, які чарівно обгорнули його. У радіусі півтора метра від місця, де стояв Алтань, з води здіймалася пара.

Жинь довелося прикрити очі.

Це був дорослий спірлієць. Це був бог у людині.

Алтань відкинув солдатів немов хвилею. Вони квапливо дерлися на борт, воліючи радше спробувати щастя на охоплених полум'ям човнах, аніж зустрітися з полум'яним чудовиськом.

Алтань рушив до них, плоть злазила із їхніх тіл.

Таке видовище було для Жинь нестерпним, проте й відвести очей вона не могла.

Жинь замислилася, чи й вона так спалахнула в Сінеґарді.

Але, звісно, тієї миті, коли полум'я виривалося з її тіла, вона не була такою дивовижно граційною. Коли Алтань рухався, його полум'яні крила кружляли й опускалися, немовби відображення, без розбору гуляючи флотом, підпалюючи речі, ще не охоплені вогнем.

Цілком зрозуміло, нестямно подумалося їй, що Цике стали живими втіленнями своїх богів.

Коли Дзян учив її діставатися Пантеону, він учив її лише схилятися перед божествами.

Але Цике тягнули їх із собою в світ смертних, і коли це вдавалося, вони перетворювалися на руйнівну, хаотичну і страхітливу силу. Коли шамани Цике молилися, то не просили богів щось для них зробити, а благали діяти через них. Відкриваючи розум небесам, вони ставали посудинами для обраних божеств.

Що більше Алтань рухався, то яскравіше палав, немовби сам Фенікс поступово розгорався в ньому, аби пробити межу між світом снів і матеріальним світом. Усі стріли, які летіли в його напрямку, були марними, охоплені полум'ям, вони падали вбік і з шипінням гаснули в багнистих водах.

Жинь трохи боялася, що Алтань вигорить дотла, що від нього лишиться саме полум'я.

Тієї миті вона не могла повірити, що спірлійців так просто вирізали. Це ж якою ж дивовижною, мабуть, була армія спірлійців. Цілий полк воїнів, які горіли з такою ж величчю, як Алтань… Як хтось міг винищити

цю расу? Один спірлієць наганяв жах, тисячі було вже не спинити. Мабуть, їм було б до снаги випалити весь світ.

Хоч яку зброю вони мали тоді, тепер солдати Федерації були позбавлені такої могутності. Їхній флот опинився в зовсім невигідному становищі: зусібіч затиснутий у пастці, з полум'ям за спиною, багнистою трясовиною під ногами та справжніми богами, які охороняли ті єдині смуги міцної землі.

Скупчені човни розгорілися дужче. Тюки з формами, ковдрами й ліками тліли й потріскували, викидаючи густі хмари диму, які огортали болото непроникною пеленою. Солдатів на човнах побільшало вдвічі, їм було нічим дихати, а ті, кого загнали на мілке, почали кричати, бо вода закипіла в палахкотливому пеклі.

Це була справжня бійня. Це було прекрасно.

План Алтаня був чудовим за своєю суттю. За нормальних умов загін із восьми осіб нізащо не зміг би вистояти з такими ресурсами. Але Алтань обрав поле бою, де кожна перевага Федерації нівелювалася середовищем, а переваги Цике примножувалися.

Усе йшло до того, що найменший підрозділ Міліції здолає цілий флот.

Алтань навіть не втратив рівноваги, ступивши на ніс одного з човнів. Він пристосувався до хиткої палуби так витончено, немовби йшов по твердій землі. Якщо солдати Федерації борсалися й плюхалася, він знову

і знову кидав тризуб, щоразу пускаючи кров і стишуючи крики.

Вони видиралися й падали перед ним, немовби вклоняючись. А він вирізав їх, як очерет.

Вони з плюскотом падали у воду, крики гучнішали. Жинь бачила, як вони заживо варяться в неї на очах, як їхня шкіра червоніє, немов краби, а потім розривається, зварена зсередини і ззовні, як у передсмертних судомах очі вилазять із орбіт.

Жинь билася в Сінеґарді, спопелила генерала полум'ям, але тієї миті вона заледве могла стерпіти побіжні руйнування, яких завдавав Алтань. Він бився з розмахом, який не мав бути доступний людині.

Лише капітан флоту не кричав, не стрибав у воду, щоб утекти, натомість стояв виструнчившись, гордовитий, немовби він був на своєму кораблі, а не серед охоплених полум'ям решток флоту.

Капітан повільно витягнув меча й виставив його перед собою.

Він не мав жодного шансу здолати Алтаня в бою, але ця спроба видалася Жинь химерно вартою поваги.

Вуста капітана швидко рухалися, немовби він щось бурмотів, заклинаючи темряву. Жинь на мить замислилася, а може, капітан також шаман, але розібравши квапливу муґенську, зрозуміла, що він молився.

«Для слави Імператора я ніщо. Заради нього я очистився. Його милістю я маю мету. Служити — це

честь. Жити — це честь. Померти — це честь. За Рьохая. За Рьохая. За…»

Алтань легко переступив обгорілий шолом. Язики полум'я лизали його ноги, засмоктували його, але не могли нашкодити.

Капітан підняв свого меча до шиї.

Останньої миті Алтань кинувся вперед, раптом збагнувши, що капітан задумав, але той був занадто далеко.

Капітан устромив меча і смикнув його вбік різким рухом. Його погляд зустрівся з Алтаневим за мить до того, як у ньому згасло життя, і Жинь здалося, що вона бачила блиск перемоги. А потім його труп упав у болото.

Коли сила Аратші вичерпалася, до Наріїнського моря понесло уламки: тліючі шматки потрощених човнів, припаси, від яких уже не було користі, і понівечені тіла.

Алтань наказав відступати до того, як солдати Федерації змогли перегрупуватися. Утекло значно більше солдатів, ніж вони вбили, проте Цике й не ставили собі за мету знищити всю армію. Потоплення припасів було достатньо.

Однак потонули не всі припаси. У сум'ятті бою Унеґень із Царою відокремили два останніх човни та сховали їх у каналі, що йшов углиб суші.

Тепер вони всі були на борту цих човнів, і Аратша гнав їх вузькими каналами Кхурдалайна до закутка в середмісті, неподалік від причалу.

Щойно вони повернулися, до них підбіг Жамса.

— Спрацювало? — наполегливо запитав він. — Запали спрацювали?

— Спалахнули, немов чари. Гарна робота, малий, — сказав Алтань.

Жамса переможно закричав. Алтань поплескав його по плечу, і Жамса широко всміхнувся. Жинь чітко розуміла з обличчя Жамси, що він обожнював Алтаня як старшого брата.

Було важко не відчувати сорому. Алтань мав таку серйозну підготовку, був таким звично неймовірним, що їй хотілося тільки догодити йому. Алтань був суворим командиром і рідко хвалив, але коли хвалив, це було неймовірно. Жинь хотіла цієї похвали, вона прагнула її, як чогось матеріального.

Наступного разу. Наступного разу вона не буде тягарем. Вона навчиться свідомо спрямовувати гнів, навіть якщо ризикуватиме втратити себе в ньому.

Ту ніч вони відсвяткували мішком цукру, поцупленого з одного вкраденого човна. Їдальня була замкнена, вони не мали в що насипати цукор, тому просто їли його ложкою. Колись Жинь це здалося б огидним, а тепер вона охоче набивала рота, щойно ложка й мішок доходили до неї по колу.

Поступившись наполегливому проханню Жамси, Алтань неохоче запалив для них велике багаття на порожньому полі.

— Ми не тривожимося, що нас можуть побачити? — запитала Жинь.

— Ми зараз глибоко за нікарськими лініями оборони. Усе гаразд. Просто нічого не кидайте у вогонь, — сказав він. — Не можна експериментувати з піротехнікою так близько до цивільних.

Жамса шумно видихнув.

— Як скажеш, Тренсиню.

Алтань роздратовано глянув на нього.

— Цього разу я серйозно.

— Завжди ти псуєш усі веселощі, — пробурчав Жамса, коли Алтань відійшов від вогню.

— Ти не залишишся? — запитав Бадзі.

Алтань похитав головою.

— Треба обговорити все з Воєначальниками. Повернуся через декілька годин. А ви святкуйте далі. Сьогодні я дуже задоволений вашою роботою.

— «Сьогодні я дуже задоволений вашою роботою», — перекривив Бадзі, коли Алтань пішов. — Хто-небудь, скажіть йому витягти з дупи ту палицю.

Жамса відкинувся назад, спершись на лікті, і злегка штовхнув Жинь ногою.

— В Академії він також був таким нестерпним?

— Не знаю, — відповіла вона. — У Сінеґарді я не дуже добре його знала.

— Закладаюся, що він завжди був таким. Старигань у молодому тілі. Як думаєш, він коли-небудь усміхається?

— Може, раз на рік, — сказав Бадзі. — Випадково, уві сні.

— Та годі вам, — промовив Унеґень, хоча й сам усміхався. — Він гарний командир.

— Він таки гарний командир, — погодився Суні. — Кращий за Туйра.

Спокійний голос Суні здивував Жинь. Вільний від бога, Суні був надзвичайно тихим, майже сором'язливим і говорив, лише ретельно все обміркувавши.

Жинь дивилася, як він спокійно сидів перед багаттям. Його широке обличчя було розслабленим і мирним, немовби йому дуже легко бути собою. Їй стало цікаво, коли він наступного разу втратить контроль і поступиться тому крикливому голосу в голові. Суні мав страхітливу силу, трощив людей голими руками, мов яйця. Він убивав добре й ефективно.

Він міг убити Алтаня. Три ночі тому в їдальні. Суні міг зламати Алтаню шию так само легко, як скрутити в'язи курці. Від цієї думки в неї пересохло в роті від страху.

І вона замислилася про те, що Алтань це також знав і все одно підійшов до Суні, практично вклавши своє життя в руки підлеглому.

Бадзі якимось дивом удалося роздобути пляшку соргового алкоголю на одному з численних складів Кхурдалайна. Вони передавали її по колу. Цике щойно

здобули значну перемогу в бою й могли дозволити собі послабити віжки всього на одну ніч.

— Агов, Жинь, — Жамса перекотився на живіт і поклав підборіддя на руки.

— Що?

— Виходить, спірлійці таки не вимруть? Ви з Алтанем наробите немовлят і відродите расу спірлійців?

Цара голосно пхикнула. Унеґень пирснув повним ротом соргового вина.

Жинь миттю почервоніла.

— Навряд, — відповіла вона.

— Чому ні? Тобі не подобається Алтань?

«Зухвалий малий засранець».

— Ні, я про те, що не можу, — сказала вона. — Я не можу мати дітей.

— Чому? — наполягав Жамса.

— В Академії я знищила свою матку, — промовила вона й підтягла коліна до грудей. — Вона, гм, заважала моїм тренуванням.

У Жамси був такий приголомшений вигляд, що Жинь розсміялася.

Цара тихо хихотіла, прикрившись флягою.

— Ну що? — обурено запитав Жамса.

— Колись я тобі розповім, — пообіцяв Бадзі. Він випив удвічі більше вина, ніж решта, і в нього вже заплітався язик. — Коли в тебе опустяться яйця.

— У мене вже опустилися яйця.

— Ну, коли опуститься голос.

Якийсь час вони мовчки передавали пляшку по колу. Тепер, коли шаленство трясовини закінчилося, Цике чомусь здавалися меншими, немовби вони були живими лише в присутності своїх богів, а коли богів не було, стали порожніми оболонками, яким бракувало чогось живого.

Вони здавалися дуже людськими, вразливими й ламкими.

— То ви останні у своєму роді, — промовив Суні після короткої тиші. — Це сумно.

— Мабуть. — Жинь штовхнула палицю в полум'я. Вона ще не звикла до своєї нової сутності. У неї не було ані спогадів про Спір, ані реальної причетності до нього. Лише поруч із Алтанем вона по-справжньому відчувала, що означає бути спірлійкою. — Усе, що пов'язане зі Спіром, навіває сум.

— Це все винна та ідіотка королева, — сказав Унеґень. — Вони ніколи не вимерли б, якби Теардза не зарізалася.

— Вона не зарізалася, — заперечив Жамса. — А згоріла живцем. Вона згоріла живцем. Бах, — він розвів пальці в повітрі.

— Навіщо їй було себе вбивати? — запитала Жинь. — Я ніколи не розуміла цієї історії.

— У тій версії, що чув я, вона закохалася в Червоного Імператора, — сказав Бадзі. — Він прийшов на її острів, і вона одразу втратила голову. Він роззирнувся

і пригрозив захопити острів, якщо Спір не стане підлеглою територією. Його зрада так збентежила королеву, що вона побігла до свого храму й наклала на себе руки.

Жинь зморщила носа. З кожною новою почутою версією цієї легенди Теардза видавалася їй усе дурнішою.

— Це не історія кохання, — Цара вперше заговорила зі свого кутка.

Трохи здивовані, Цике перевели погляди на неї.

— Ця легенда — нікарська пропаганда, — рішуче продовжила вона. — Історію Теардзи склали на основі легенди про Хань Пін, бо краще розповідати історію, аніж правду.

— А в чому ж правда? — запитала Жинь.

— А ти не знаєш? — Цара втупилася в Жинь похмурим поглядом. — Спірлійці мали б знати як ніхто.

— Очевидно ж, що я не знаю. То чому б тобі не розповісти?

— Я розповім це не як історію кохання, а як історію богів та людей, — голос Цари стих настільки, що Цике довелося нахилитися, щоб її розчути. — Кажуть, що Теардза могла прикликати Фенікса та врятувати острів. Кажуть, що якби Теардза прикликала полум'я, то Нікань ніколи не змогла б анексувати Спір. Кажуть, що якби вона захотіла, то могла б викликати таку силу, що Червоний Імператор та його війська не посміли б і ступити на Спір ще тисячу років точно.

Цара замовкла. Вона не відводила очей від Жинь.

— А потім? — наполягала Жинь.

— Теардза відмовилася, — сказала Цара. — Вона сказала, що незалежність Спіру не варта тих жертв, яких зажадав Фенікс. Фенікс заявив, що Теардза порушила свої обітниці як правителька Спіру, й покарав її за це.

Якийсь час Жинь мовчала. А потім запитала:

— Гадаєш, вона вчинила правильно?

Цара знизала плечима.

— Гадаю, що Теардза була мудрою. А ще — поганою правителькою. Шамани повинні розуміти, коли опиратися силі богів. Це мудрість. Але правитель має зробити все можливе, щоб урятувати свою країну. Це відповідальність. Якщо в твоїх руках доля країни, якщо ти прийняла обов'язок від свого народу, то твоє життя вже тобі не належить. Щойно ти отримуєш титул правительки, рішення приймають замість тебе. У ті дні правити Спіром означало служити Феніксу. Спірлійці були гордою расою. Вільним народом. Коли Теардза вбила себе, спірлійці стали лише скаженими псами Імператора. Кров Спіру на Теардзиних руках. Теардза заслужила те, що отримала.

Коли, відзвітувавши Воєначальникам, Алтань повернувся, більшість із Цике зморив сон. Жинь не спала і вдивлялася в мерехтливе багаття.

— Привіт, — сказав він і сів поруч. Від нього пахло димом.

Жинь підтягла коліна до грудей і схилила голову набік, щоб глянути на Алтаня.

— Як вони це сприйняли?

Алтань усміхнувся. То вперше вона бачила, як він усміхається, відколи вони прибули в Кхурдалайн.

— Не могли повірити. Як ти?

— Мені соромно, — відверто відповіла вона, — а ще я досі трохи під дурманом.

Він відхилився й схрестив руки. Усмішка зникла.

— Що сталося?

— Не змогла зосередитися, — відповіла вона.

«Злякалася. Затрималася. Зробила все, чого ти говорив не робити».

Вигляд в Алтаня був дещо спантеличений, але, що важливіше, трохи розчарований.

— Вибач, — стиха промовила вона.

— Ні, це моя провина, — його голос був обережно нейтральним. — Я кинув тебе в бій, коли ти була ще не готова. У Замку Ночі тебе тренували б ще багато місяців, перш ніж випустити на поле бою.

Це мало втішити її, але Жинь відчула лише сором.

— Я не змогла очистити розум, — сказала вона.

— Тоді не роби цього, — відповів Алтань. — Медитації з відкритим розумом для монахів. Вони лише доправляють тебе до Пантеону, але не приводять бога з тобою. Ти не мусиш відкривати розум усім шістдесяти чотирьом божествам. Тобі потрібен лише наш бог. Тобі потрібне лише полум'я.

— Але Дзян говорив, що це небезпечно.

Хоча Жинь і здалося, що на Алтаневому обличчі спалахнула нетерплячість, його голос лишався обачно нейтральним.

— Бо Дзян боявся, а тому й тебе стримував. Коли ти прикликала Фенікса в Сінеґарді, то керувалася його наказами?

— Ні, — визнала вона, — але…

— У тебе хоч раз вийшло прикликати бога, дотримуючись указівок Дзяна? Дзян навчив тебе, як це зробити? Закладаюся, він зробив протилежне. Закладаюся, він хотів, щоб ти закрилася від богів.

— Він намагався мене захистити, — заперечила Жинь, хоча й не була впевнена чому. Зрештою, саме це в Дзянові розчаровувало і її. Але чомусь після того, що вона зробила в Сінеґарді, застереження Дзяна набули більшого значення. — Він попереджав, що я можу… що наслідки…

— Велика сила завжди пов’язана з великою небезпекою. Різниця між великими й посередніми в тому, що великі воліють ризикнути, — обличчя Алтаня спотворилося від злості. — Дзян був боягузом, він боявся того, що мусив випустити. Дзян був прибацаним дурнем, який не розумів своїх талантів. Талантів, які маєш ти.

— Але він усе одно мій майстер, — сказала вона, відчуваючи інстинктивну потребу захистити його.

— Він уже не твій майстер. У тебе немає майстра. У тебе є командир, — Алтань поклав руку їй на плече. — Найлегший та найкоротший шлях до потрібного стану — гнів. Спирайся на свій гнів. Ніколи не відпускай цього гніву. Гнів дає тобі силу. А обачність — ні.

Жинь хотілося йому вірити. Вона відчувала благоговійний страх перед розмахом Алтаневої сили. І знала, що варто їй лише дозволити, то й сама матиме таку ж силу.

Але в глибині свідомості все одно лунали застереження Дзяна.

«Я зустрічав духів, не здатних знову знайти свої тіла. Людей, які були лише наполовину у вимірі духів, застряглі між нашим світом і наступним».

Така ціна сили? Надтріснутий розум, як це вже сталося з Суні? Чи вона стане невротично параноїдальною, як Унеґень?

Але Алтанів розум не надломився. З-поміж усіх Цике Алтань найлегковажніше використовував свої здібності. Бадзі та Суні потребували галюциногенів, аби прикликати своїх богів, але для Алтаня вогонь був на відстані шепоту. Він немовби завжди був у тому стані гніву, який хотів виплекати в Жинь. І ніколи не втрачав контролю. Він створював неймовірну ілюзію здорового глузду й стабільності, хай би що ховалося під цією безпристрасною маскою.

«Кого ув'язнюють у Чулуу Корікх?

Надприродних злочинців, які вчинили надприродні злочини».

Тепер Жинь зрозуміла, що означало запитання Дзяна.

Вона не хотіла визнавати, що боялася. Боялася бути в тому стані, коли так мало контролює себе, а ще менше контролює полум'я, яке вивергається з неї. Боялася, що вогонь її поглине, що вона стане лише каналом, який вимагатиме щоразу більших жертв для свого бога.

— Востаннє, коли я це зробила, то не могла зупинитися, — сказала вона. — Я мусила благати. Я не... Не знала, як контролювати себе, коли прикликала Фенікса.

— Думай про це, як про свічку, — сказав він. — Запалити важко. А загасити ще важче, і якщо ти будеш необережна, то можеш випалити себе.

Але це не допомогло. Вона намагалася запалити свічку — і нічого не сталося. Що трапиться, коли вона нарешті це вирішить, а потім не зможе загасити полум'я?

— Тоді як ти це робиш? Як ти змушуєш його згаснути?

Алтань відхилився від багаття.

— А я й не змушую.

Розділ 15

Воєначальники Барана та Бика швидко стали на бік Алтаня, щойно усвідомили, що Цике здійснили те, чого Перший, П'ятий та Восьмий підрозділи навіть не спробували зробити. Серед підлеглих вони розпустили чутки, аби здавалося, що цей подвиг — результат спільних зусиль.

Мешканці Кхурдалайна влаштували на честь цієї перемоги парад, щоб підняти бойовий дух та зібрати припаси для солдатів. Цивільні віддавали в казарми їжу й одяг. Коли Воєначальники крокували вулицями міста, їх вітали оплесками, які вони радо приймали.

На думку цивільних, перемога на болотах стала можливою завдяки великому спільному наступу. А Алтань їх не виправляв.

— Брехливі пердюки, — скаржився Жамса. — Вони присвоїли собі твої почесті.

— Ну й нехай, — сказав Алтань. — Якщо це означає, що вони працюватимуть зі мною, то нехай говорять що хочуть.

Алтаню була потрібна ця перемога. У когорті генералів, які пережили Макові війни, Алтань був наймолодшим командиром за десятиліття. Битва на болоті дала їм украй необхідну довіру в очах Міліції й, що важливіше, в очах Воєначальників. Тепер вони ставилися до нього з повагою, а не з поблажливістю,

радилися з ним на військових нарадах і не лише прислухалися до розвідданих Цике, а й діяли відповідно до них.

Лише Дзюнь не привітав Алтаня.

— Ти лишив тисячі голодних ворожих солдатів у болотистій місцевості без припасів та їжі, — повільно промовив Дзюнь.

— Так, — погодився Алтань. — Хіба це не добре?

— Ти ідіот, — сказав Дзюнь. Він міряв штаб широкими кроками, ходив колами, а потім ударив руками по столу Алтаня. — Ти ідіот. Ти хоч розумієш, що накоїв?

— Здобув нам перемогу, — промовив Алтань, — а це значно більше, ніж ви спромоглися за всі ті тижні, що тут пробули. Їхні кораблі з постачанням повернулися аж до лукоподібного острова поповнити припаси. Ми затримали їхні плани щонайменше на два тижні.

— Ти накликав на себе бажання помститися, — відрізав Дзюнь. — Ті солдати замерзли, промокли і зголодніли. Можливо, коли вони перетинали вузьку протоку, то взагалі не переймалися цією війною, але тепер вони зляться. Вони лютують, вони принижені й понад усе відчайдушно потребують припасів. Для них ти підняв ставки.

— Ставки вже й без того високі, — сказав Алтань.

— Так, але тепер ти домішав до них ще й гордість. Знаєш, як сильно важить для командирів Федерації репутація? Нам потрібен час для зведення укріплень,

а ти вдвічі ущільнив їхній графік. Невже ти гадаєш, що вони просто підібгають хвоста й повернуться додому? Хочеш знати, що вони зроблять далі? Вони прийдуть по нас.

Але коли Федерація таки прийшла, то під білим прапором і з проханням про припинення вогню.

Коли птахи Цари помітили прибуття делегації Федерації, вона відправила Жинь повідомити Алтаню ці новини. Стривожена, Жинь пробилася через помічників Дзюня, щоб дістатися до штабу Воєначальника Бика.

— Три делегати від Федерації, — повідомила вона. — Привезли з собою завантажений віз.

— Пристрельте їх, — негайно запропонував Дзюнь.

— Вони прийшли з білим прапором, — сказала Жинь.

— Стратегічна гра. Пристрельте їх, — повторив Дзюнь, і його молодші офіцери схвально закивали.

Воєначальник Бика підняв руку. Він був надзвичайно кремезним чолов'ягою, на дві голови вищим за Дзюня і втричі ширшим. За зброю він обрав собі двосічну сокиру завширшки з тулуб Жинь. Тримав сокиру на столі й весь час погладжував лезо.

— Можливо, вони прийшли з миром.

— Або щоб отруїти наше джерело води, або щоб убити когось із нас, — різко відказав Дзюнь. — Невже ви справді думаєте, що ми так легко виграємо цю війну?

— Вони йдуть під білим прапором, — повільно промовив Воєначальник Бика, немов говорив із

дитиною.

Воєначальник Барана не сказав нічого. Він переводив широко посаджені очі з Дзюня на Воєначальника Бика й назад. Жинь зрозуміла, про що говорив Жамса. Воєначальник Барана скидався на дитину, яка чекає, доки їй скажуть, що робити.

— Білий прапор для них нічого не означає, — наполягав Дзюнь. — Це обман. Скільки фальшивих угод вони підписували під час Макових війн?

— Ти поставиш на кін мир? — виклично запитав Воєначальник Бика.

— Я не поставлю на кін життя громадян.

— Не вам приймати рішення про припинення вогню, — зауважив Воєначальник Барана.

Дзюнь і Воєначальник Бика глянули на нього, і Воєначальник Барана квапливо забурмотів, пояснюючи:

— Я хотів сказати, що нехай хлопець із цим розбирається. Перемога на болоті — його заслуга. Вони здаються йому.

Усі присутні подивилися на Алтаня.

Жинь вразило, яка тонка політика між підрозділами. Воєначальник Барана виявився розважливішим, ніж вона думала. Його пропозиція — розумний спосіб перекласти відповідальність на іншого. Якщо перемовини пройдуть невдало, то провина ляже на плечі Алтаня. А якщо добре, то Воєначальник Барана

опиниться у вигідному становищі за свою великодушність.

Алтань вагався, було помітно, що він розривається між здоровим глуздом і бажанням побачити свою перемогу в Кхурдалайні в усій красі. Жинь чітко бачила на його обличчі проблиск надії. Якщо капітуляція Федерації щира, то перемога в цій війні буде цілком його заслугою. Він міг стати наймолодшим командиром усіх часів, який отримав військову перемогу такого масштабу.

— Пристрельте їх, — повторив Дзюнь. — Нам не потрібні мирні перемовини. Наші сили тепер рівні, і якщо наступ на причал пройде вдало, ми зможемо відтісняти їх, аж доки сюди не прибуде Сьомий.

Але Алтань похитав головою.

— Якщо ми відхилимо їхню капітуляцію, то війна триватиме, доки одна сторона не знищить іншу. Кхурдалайн довго не протримається. Якщо є бодай один шанс, що ми можемо покласти край цій війні зараз, треба ним скористатися.

Делегати Федерації зустріли їх на площі міста й не мали при собі ані зброї, ані спорядження. Вони були вбрані в добре підігнані світло-сині форми, скроєні таким чином, щоб було одразу видно, що вони не ховають у рукавах зброї.

Побачивши їх, уперед виступив голова делегації, чиї формені смуги виказували вищий ранг.

— Ви говорите нашою мовою? — він говорив спотвореним і застарілим нікарським діалектом, на додачу ще й зі схожим на сінеґардський акцентом.

Воєначальники вагалися, але заговорив Алтань.

— Я говорю.

— Добре, — делегат відповів муґенською. — Так ми обійдемося без непорозумінь.

Уперше в житті Жинь випала нагода роздивитися муґенців не в сум'ятті бою. Її розчарувало те, що вони дуже скидалися на нікарців. Розріз очей та форма рота були зовсім не такі, як описували в підручниках. Муґенці мали таке ж чорне смоляне волосся, як у Неджі, і бліду шкіру, як у вихідців із півночі.

Насправді вони дужче скидалися на сінеґардців, аніж Жинь та Алтань.

Окрім мови, стислішої та стрімкішої, ніж сінеґардська нікарська, їх було майже не відрізнити від нікарців.

Жинь стривожило, що солдати Федерації дуже схожі на її народ. Вона воліла б мати безликого, страхітливого ворога або якихось чужоземців, наприклад біловолосих призахідників з-за моря.

— Які ваші умови? — запитав Дзюнь.

— Наш генерал просить про припинення вогню на наступні сорок вісім годин, доки триватиме зустріч, щоб обговорити умови капітуляції, — сказав голова делегації. Він показав на віз. — Ми знаємо, що ваше місто не мало змоги імпортувати спеції від часу

початку сутички. Ми привезли сіль і цукор як дар. Жест доброї волі, — делегат поклав руку на віко найближчої скрині. — Можна?

Алтань кивнув, дозволяючи. Делегат підняв віко, відкриваючи погляду купу білих та кремових кристалів, які виблискували на денному сонці.

— З'їж, — запропонував Дзюнь.

Делегат закинув голову.

— Вибачте?

— Скуштуй цукор, — сказав Дзюнь. — Так ми знатимемо, що ви не намагаєтеся нас отруїти.

— Це був би страшенно недієвий спосіб ведення війни, — сказав делегат.

— І все ж.

Знизавши плечима, делегат виконав прохання Дзюня. Коли він ковтав, його горлом пройшла грудка.

— Отрути немає.

Дзюнь лизнув пальця, устромив його в купу цукру й підніс до рота. Він повільно обсмоктав його й був наче аж розчарований, коли не відчув слідів будь-якої іншої речовини.

— Лише цукор, — зазначив делегат.

— Чудово, — сказав Воєначальник Бика. — Віднесіть це до їдальні.

— Ні, — зупинив його Алтань. — Лишіть тут. Ми роздамо на міській площі. Потрохи кожному господарству.

Він спокійно зустрівся поглядом із Воєначальником Бика, і Жинь зрозуміла, чому він так сказав. Якби все віднесли до їдальні, підрозділи негайно почали б битися за розподілення ресурсів. Алтань зв'язав руки Воєначальникам, віддавши спеції людям.

Мешканці Кхурдалайна однаково вже почали збиратися навколо воза. Від початку облоги в місті дуже бракувало солі та цукру.

Воєначальник Бика знизав плечима.

— Як скажеш, хлопче.

Алтань обережно роззирнувся площею. З огляду на кількість присутніх солдатів Міліції, чималий натовп цивільних вважав безпечним юрбитися навколо трьох делегатів. Жинь бачила відкриту ворожість у їхніх очах і не сумнівалася, що муґенців розірвали б на шматки, якби не втручання Міліції.

— Ми продовжимо ці перемовини наодинці, — запропонував Алтань. — Подалі від людей.

Делегат схилив голову.

— Як забажаєте.

— Імператора Рьохая вразив опір Кхурдалайна, — сказав делегат. Попри зміст сказаного, його тон лишався стриманим і ввічливим. — Ваші люди добре б'ються. Імператор Рьохай поширює цей комплімент і на мешканців Кхурдалайна, які показали себе сильнішим плем'ям, аніж решта сопливих боягузів на цій землі.

Дзюнь переклав це Воєначальникам. Воєначальник Бика скривився.

— Перейдімо до тієї частини, де ви здаєтеся, — сказав Алтань.

Делегат здивовано підняв брову.

— На жаль, Імператор Рьохай не має наміру відмовлятися від своїх планів на Нікарський континент. Розширення на континент — це божественне право прекрасної Федерації Муґень. Ваш провінційний уряд слабкий та вразливий. Ваші технології на століття відстають від заходу. Через ізоляцію ви пасете задніх, натомість весь інший світ розвивається. Ваша поразка — лише справа часу. Ці землі належать країні, яка поведе їх у наступне століття.

— Ви прийшли сюди лише задля того, щоб образити нас? — наполегливо запитав Дзюнь. — Не дуже мудрий спосіб здатися.

Губи делегата викривилися.

— Ми прийшли лише для того, щоб обговорити капітуляцію. Імператор Рьохай не має бажання карати людей Кхурдалайна. Він шанує їхній бойовий дух. Каже, що ваш опір доводить Федерації вашу гідність. А також додає, що мешканці Кхурдалайна здатні майструвати чудові речі для монархів Федерації.

— Ага, — промовив Дзюнь. — Це і є перемовини.

— Ми не хочемо руйнувати цього міста, — промовив делегат.— Це важливий порт. Вузол міжнародної торгівлі. Якщо Кхурдалайн складе зброю, Імператор

Рьохай вважатиме це місто територією Федерації, і ми й пальцем не зачепимо жодного чоловіка, жінку чи дитину. Усіх містян пробачать, за умови, що вони присягнуть на вірність Імператору Рьохаю.

— Заждіть-но, — сказав Алтань. — То ви просите здатися нас?

Делегат схилив голову.

— Це щедрі умови. Ми знаємо, як важко Кхурдалайну в облозі. Ваші люди голодують. А припасів стане тільки ще на декілька місяців. Коли ми закінчимо облогу, то вийдемо на відкритий бій на вулицях, а потім ваші люди вмиратимуть табунами. Ви можете цього уникнути. Впустіть флот Федерації — й Імператор вас винагородить. Ми дозволимо вам жити.

— Неймовірно, — пробурмотів Дзюнь. — Просто неймовірно.

Алтань схрестив руки на грудях.

— Скажіть своїм генералам, що якщо ви повернете свій флот і зараз же заберетеся з узбережжя, ми дозволимо жити вам.

Делегат лише зміряв його зацікавленим поглядом.

— А ти, мабуть, спірлієць із болота.

— Так, — промовив Алтань. — І саме я прийму вашу капітуляцію.

Кутики вуст голови делегації поповзли вгору.

— Ну звісно ж, — протягнув він. — Лише дитя могло припустити, що війна може скінчитися так швидко чи так безкровно.

— Це дитя говорить від імені всіх нас, — відрізав Дзюнь, у його голосі чулася сталь. Він говорив нікарською. — Забирайте свої умови й передайте Імператору Рьохаю, що Кхурдалайн ніколи не схилиться перед лукоподібним островом.

— У такому разі, — сказав делегат, — усі до останнього чоловіки, жінки й діти в Кхурдалайні муситимуть померти.

— Високі слова від людини, якій щойно вщент спалили флот, — глузливо посміхнувся Дзюнь.

Делегат відповів простою беземоційною нікарською:

— Поразка на болоті відкинула нас назад на два тижні. Але до цієї війни ми готувалися два десятиліття. Наші школи підготовки значно випереджають вашу жалюгідну Сінеґардську академію. Ми вивчали західні техніки ведення війни, поки ви протягом цих двадцяти років сиділи у своїй ізоляції. Нікарська імперія віджила своє. Ми зрівняємо вашу країну з землею.

Воєначальник Бика потягнувся по свою сокиру.

— Або ми можемо просто зараз відтяти вам голови.

Здавалося, що делегата це зовсім не стурбувало.

— Убийте мене, якщо хочете. На лукоподібному острові нас учать, що наші життя нічого не варті. Я лише один із мільйонної орди. Я помру й перевтілюся знову, щоб служити Імператору Рьохаю. А для вас, єретиків, які не схиляються божественному трону, смерть буде кінцем.

Алтань підвівся. Його обличчя побіліло від люті.

— Ви в пастці на вузькій смузі суші. Вас менше. Ми відібрали ваші запаси. Спалили ваші човни. Потопили ваше спорядження. Ваші люди зустрілися на болоті з людиною зі спірлійців — і згоріли живцем.

— О, спірлійців не так важко вбити, — зауважив делегат. — Колись нам це вдалося. Ми зробимо це знову.

Двері кімнати різко відчинилися. Усередину з ошалілими очима забіг Жамса.

— То селітра! — закричав він. — То не сіль, а селітра.

У кімнаті запала тиша.

Воєначальники дивилися на Жамсу, немовби не розуміючи, про що він говорить. Алтань спантеличено розкрив рота.

А потім делегат закинув голову й засміявся з нестриманістю людини, яка знає, що скоро помре.

— Пам'ятайте, — сказав він. — Ви могли врятувати Кхурдалайн.

Жинь і Алтань одночасно підвелися.

Вона заледве дотяглася до меча, коли повітря розітнув вибух, схожий на розкат грому.

Однієї миті вона стояла позаду Алтаня, а вже наступної лежала на підлозі, приголомшена, з лютим дзвоном у вухах, у якому тонули всі інші звуки.

Вона провела рукою по обличчю й побачила на долоні кров.

Немовби компенсуючи втрату слуху, зір став дуже яскравим. Розмиті обриси були ніби зображення на екрані лялькового театру тіней, які рухалися надто

повільно, щоб вона могла їх осягнути. Жинь сприймала рухи немов у якомусь наркотичному сні, але це був не сон. Її чуття просто відмовлялися миритися зі сприйняттям того, що трапилося.

Вона бачила, як здригнулася стіна кабінету, а потім нахилилася вбік так сильно, що Жинь не була певна, чи не завалиться будівля, поки вони ще всередині.

Вона бачила, як Жамса потягнув Алтаня вниз.

Бачила, як Алтань невпевнено підвівся, тягнучись до свого тризуба.

Бачила, як Воєначальник Бика замахнувся сокирою в повітрі.

Бачила, як Алтань кричав «Ні, ні!» за мить до того, як Воєначальник Бика стяв делегату голову.

Делегатова голова покотилася до порога з розплющеними й блискучими очима — і Жинь здалося, що вона бачила в них посмішку.

Сильні руки схопили її за плечі й поставили на ноги. Алтань повернув її обличчям до себе, його погляд ковзав її тілом, немовби перевіряючи, чи є поранення.

Його вуста рухалися, але звуків не було. Жинь шалено захитала головою й показала на свої вуха.

Алтань самими губами промовив:

— Ти ціла?

Жинь оглянула своє тіло. Якимось дивом усі чотири кінцівки працювали, і вона навіть не відчувала болю там, де на голові кровила рана. Вона кивнула.

Алтань відпустив її та схилився на коліна перед побілілим Жамсою, який скрутився на землі й тремтів.

В іншому кінці кімнати генерал Дзюнь та Воєначальник Барана намагалися підвестися. Обоє були беззбройні, вибухом їх відкинуло, але не травмувало. Штаб Воєначальників був доволі далеко від центру міста, тож вибух лише їх струсонув.

Схоже, навіть із Жамсою все було гаразд. Його очі оскляніли, і він хитався, коли Алтань поставив його на ноги, але Жамса кивав і говорив, та й в усьому іншому здавався неушкодженим.

Жинь із полегшенням видихнула.

Вони всі цілі. Не спрацювало. Вони всі цілі.

А потім Жинь згадала про цивільних.

Дивно, але після втрати слуху решта відчуттів Жинь немовби загострилися.

Кхурдалайн був схожий на Академію в перші зимові дні. Жинь скосила очі. Спершу їй здалося, що перед очима все розмите, але потім вона збагнула, що то в повітрі висіла курява. Вона хмарою вкривала все, немовби якась химерна суміш туману й снігопаду, ковдра невинності, змішана з кров'ю, яка затьмарювала повний розмах вибуху.

Площу зрівняло з землею, майданчики крамничок і житлові будинки обвалилися, уламки розкидало навдивовижу симетричними лініями в радіусі вибуху, немовби вони опинилися у відбитку стопи велетня.

Будівлі на віддалі від місця вибуху не обвалилися повністю, але також постраждали: нахилилися під химерними кутами, з деяких позривало цілі стіни. Погляду відкрилися помешкання, виставляючи напоказ особисті спальні, вбиральні, і в цьому була якась дивно інтимна збоченість.

Чоловіків та жінок відкинуло на стіни будівель, впечатавши з такою силою, що вони так і лишилися пришпилені, немов метелики. Вибуховою хвилею з них зірвало одяг — і люди висіли голі, наче на якійсь страхітливій виставці людських фігур.

У повітрі стояв такий сморід вугілля, крові та паленої плоті, що Жинь відчувала його на язику. Та ще гіршою видавалася нудотна солодкавість карамелізованого цукру, що витала в повітрі.

Жинь не знала, як довго стояла ось так, витріщаючись. Отямилася лише після того, як її штовхнули двоє солдатів, кваплячись кудись уперед із ношами. Жинь згадала, що й у неї також є обов'язки.

Знайти тих, хто вижив. Допомогти тим, хто вижив.

Жинь пройшла далі вулицею, але її відчуття рівноваги немовби геть зникло разом зі слухом. Із кожним кроком її хитало з боку в бік, і вона перетнула вулицю, лише чіпляючись за меблі, немов п'яниця.

Ліворуч Жинь побачила гурт солдатів, які витягали з-під завалів двох дітей. Їй не вірилося, що так близько від епіцентру вибуху хтось міг вижити, але маленький хлопчик, якого підняли з уламків, рухався, плакав

і борсався, але ж таки рухався. Його сестрі пощастило менше: їй розчавило ногу фундаментом будинку. Дівчинка вчепилася солдату в руку, бліда й надто зболена, аби плакати.

— Допоможіть! Допоможіть!

Крізь гул у вухах до Жинь пробивався металевий голос, немовби хтось кричав через велике поле, але це єдине, що вона могла чути.

Жинь глянула вгору й побачила чоловіка, який відчайдушно чіплявся за рештки стіни однією рукою.

Вибухом знесло цілий поверх одразу під ним. Це була п'ятиповерхова таверна, без четвертої стіни вона скидалася на порцеляновий ляльковий будиночок — такі Жинь бачила на ринку. Вони широко розкривалися, показуючи вміст.

Перекриття сповзало до діри, меблі та інші мешканці вже зісковзнули вниз, утворивши страхітливу купу понівечених стільців і тіл.

Під непевною будівлею зібрався невеликий натовп витріщак.

— Допоможіть, — стогнав він. — Хто-небудь, допоможіть.

Жинь почувалася глядачкою — немовби все це вистава, немовби в цілому світі лише цей чоловік мав значення, — однак не знала, що робити. Будівлю розірвало вибухом. Здавалося, що вона завалиться за лічені хвилини, а чоловік був надто високо, щоб дістатися до нього з дахів довколишніх будівель.

Жинь могла лише стояти у благоговійному страху, ледь розкривши рота, і спостерігати, як чоловік марно силкується підтягнутися.

Жинь почувалася абсолютно, цілком непотрібною. Навіть якби вона прикликала Фенікса тієї ж миті, полум'я не врятувало б цього бідолаху від смерті.

Бо Цике вміли лише руйнувати. Маючи всі ці сили, маючи всіх богів на своєму боці, вони не могли захистити свого народу. Не могли відмотати час назад. Не могли повернути до життя померлих.

Вони здобули перемогу в бою на болоті, але виявилися безсилими перед наслідками.

Алтань щось кричав, можливо, просив принести простирадло, аби впіймати чоловіка, бо через кілька секунд Жинь побачила купку солдатів, які бігли через площу зі шматком тканини.

Та не встигли вони добігти до кінця вулиці, як таверна небезпечно нахилилася. Жинь подумала, що споруда ось-ось упаде, ховаючи чоловіка під завалами, але товсті дошки скотилися вниз і спинили падіння.

Тепер чоловік був на висоті лише чотирьох поверхів. Він учепився за дах ще й другою рукою, намагаючись схопитися міцніше. Можливо, близькість землі додала йому мужності. На якусь мить Жинь здалося, що він зможе, але потім його рука зісковзнула по друзках скла, і він покотився назад, а ривок униз остаточно стягнув його з даху.

Перед тим як упасти, чоловік немовби завис у повітрі на якусь мить.

Юрба внизу квапливо позадкувала.

Жинь відвернулася, вдячна, що не чує, як його тіло впало на землю.

На місто опустилася напружена тиша.

Усіх солдатів відправили на оборонні позиції Кхурдалайна, очікуючи наземного нападу. Жинь годинами стояла на посту на зовнішній стіні, не зводячи очей із периметра. Якщо Федерація збиралася спробувати пробити стіни, то, певно, робила б це зараз.

Але настав вечір, а напад не почався.

— Ну не могли ж вони злякатися, — пробурмотіла Жинь і здригнулася. До неї нарешті повернувся слух, хоч у вухах досі неприємно дзвеніло.

Жамса похитав головою.

— Вони затіяли тривалу гру. Намагатимуться нас ослабити. Налякати, змучити голодом і втомити.

Трохи згодом лінії оборони таки послабили. Якби Федерація почала вторгнення серед ночі, тривожна система міста повернула б загони на стіни, а тим часом вистачало й нагальнішої роботи.

Здавалося жорстоко іронічним, що лише декілька годин тому на цих вулицях танцювали мешканці Кхурдалайна, святкуючи, як вони вважали, капітуляцію Федерації. Кхурдалайн сподівався на перемогу в цій війні. Кхурдалайн вірив, що все стане як було.

Проте Кхурдалайн був гнучким. Кхурдалайн пережив дві Макові війни. Кхурдалайн знав, як упоратися з розрухою.

Цивільні мовчки прочісували завали в пошуках рідних, а коли минуло так багато годин, що знаходили лише тіла загиблих, вони побудували для них похоронні мари, запалили вогонь і штовхнули їх у море. Вони робили це з сумною, практичною вправністю.

Медичні загони всіх трьох підрозділів спільними зусиллями обладнали в середмісті центр першої допомоги. Там юрбилися цивільні з незграбно закріпленими джгутами на розчавлених литках, потрощених руках.

Під керівництвом Еньжо Жинь пройшла річний курс із надання невідкладної допомоги в польових умовах, тож Енькі доручив їй в'язати нові джгути тим, хто спливав кров'ю в черзі, чекаючи уваги лікарів.

Її першою пацієнткою стала молода жінка, не набагато старша за саму Жинь. Вона підтримувала руку, обгорнувши її чимось схожим на стару сукню.

Жинь розгорнула закривавлений вузол і, побачивши ушкодження, мимовільно засичала. Вона бачила кістку аж до ліктя. Усю руку лікарям довелося б відтяти.

Дівчина терпляче чекала, доки Жинь оцінювала поранення. Її очі були осклянілі, немовби вона вже давно змирилася з каліцтвом.

Жинь витягла смугу тканини з казана з окропом і обмотала ним передпліччя жінки, а вільним кінцем

обмотала палицю й закрутила, щоб натягти пов'язку. Дівчина застогнала від болю, але зціпила зуби й дивилася лише вперед.

— Мабуть, руку відріжуть. Це зменшить крововтрату і полегшить лікарям ампутацію. — Жинь зав'язала вузол і відійшла. — Співчуваю.

— Я знала, що треба було йти звідси, — сказала дівчина. З того, як вона говорила, Жинь не була впевнена, що звертатися до неї. — Я знала, що нам треба було йти, ще коли кораблі висадилися на узбережжі.

— Чому ж ви не пішли? — запитала Жинь.

Дівчина глянула на неї. В очах були порожнеча й осуд.

— А ти думаєш, нам є куди йти?

Жинь опустила очі й перейшла до наступного пацієнта.

Розділ 16

Минуло багато годин, доки Жинь нарешті дозволили піти з центру медичного сортування. Із запалими очима й легкістю в голові від недосипання вона побрела до казарм Цике. Відзвітувавши перед Алтанем, вона збиралась одразу впасти на своє ліжко і спати доти, доки її не змусять повернутися до виконання обов'язків.

— Енькі нарешті тебе відпустив?

Жинь озирнулася.

З-за рогу вийшли Унеґень та Бадзі, які поверталися з патрулювання. Вони приєдналися до неї, йдучи поруч моторошно порожніми вулицями. Воєначальники ввели в місті воєнний стан, тепер цивільні мали сувору комендантську годину, їм уже не дозволялося покидати свій квартал.

— Через шість годин повинна повернутися. А ви?

— Безперервне патрулювання, доки не трапиться щось цікавіше, — сказав Унеґень. — Енькі рахував поранених?

— Шістсот загиблих, — сказала вона. — Тисяча поранених. П'ятсот солдатів підрозділів. Решта цивільні.

— От чорт, — пробурмотів Унеґень.

— Ага, — апатично промовила Жинь.

— Воєначальники сидять склавши руки, — поскаржився Бадзі. — Бомби до трясці їх налякали. Довбана марнота. Хіба вони не бачать? Ми не можемо просто змиритися з цим нападом. Маємо вдарити у відповідь.

— Вдарити у відповідь? — повторила Жинь.

Сама думка про це видавалася несміливою, нерозважливою й нерозумною. Їй хотілося лише згорнутися калачиком і прикрити руками вуха, вдаючи, що нічого не сталося. Лишити цю війну комусь іншому.

— А що нам робити? — продовжував Унеґень. — Воєначальники не нападатимуть, і на відкритому полі нас переб'ють.

— Ми не можемо просто чекати на Сьомий, минуть ще тижні, доки…

До штабу вони підійшли саме тієї миті, коли від Алтаня вийшла Цара. Вона обережно зачинила двері за собою. Коли помітила їх, її обличчя застигло.

Бадзі та Унеґень зупинилися. Запала важка тиша, у якій немовби крилося щось невисловлене, зрозуміле всім, окрім Жинь.

— Як завжди, еге ж? — запитав Унеґень.

— Гірше, — відповіла Цара.

— Що відбувається? — запитала Жинь. — Він там?

Цара глянула на Жинь із якоюсь пересторогою. Чомусь від неї дуже пахло димом. Але з виразу обличчя нічого зрозуміти не вдавалося. Жинь бачила сліди від

сліз, що блискотіли на щоках, чи то була лише гра світла.

— Він нездужає, — сказала Цара.

Відплата Федерації не скінчилася бомбардуванням.

Через два дні після вибухів у середмісті Федерація відправила двомовних представників для перемовин із рибалками, які голодували в місті Дзабей, трохи на південь від Кхурдалайна. Посланці повідомили, що муґенці випустять човни з причалу, якщо рибалки зберуть для них усіх безпритульних котів та собак.

Послухатися такого наказу могли лише цивільні, які страждали від голоду. Рибалки були у відчаї й без питань зібрали всіх до останньої безпритульних тварин, яких змогли відшукати.

Солдати Федерації прив'язали до хвостів тварин запали й підпалили їх. А потім випустили тварин у Дзабей.

Виникла пожежа, яка тривала три дні, аж доки злива не загасила полум'я. Коли дим розсіявся, від Дзабея лишився самий попіл.

Тисячі цивільних раптово лишилися без даху над головою, і проблема з біженцями в Кхурдалайні набула нечуваного розмаху. Чоловіки, жінки та діти з Дзабея з'юрбилися в переповнених кварталах міста, які Федерація ще не окупувала. Погана гігієна, нестача чистої води та спалах холери перетворили цивільні райони на справжнє жахіття.

Настрої населення обернулися проти Міліції. Перший, П'ятий та Восьмий підрозділи намагалися підтримувати воєнний стан, але зіткнулися з відкритою непокорою та заколотами.

Воєначальники, яким відчайдушно потрібно було знайти цапа-відбувайла, публічно звинувачували в цих невдачах Алтаня. Їм було на руку ще й те, що бомбардування підірвало довіру до нього як до командира. Алтань здобув першу бойову перемогу, але її вирвали в нього з рук і перетворили на трагічну поразку, приклад того, якими можуть бути наслідки необдуманих дій.

Коли Алтань нарешті вийшов зі свого кабінету, здавалося, що він змирився. Ніхто не згадував про його відсутність, Цике немовби колективно прикидалися, що взагалі нічого не було. Алтань зовсім не видавався невпевненим, його поведінка стала майже маніакальною.

— Тож ми повернулися туди, звідки починали, — сказав він, швидкими кроками міряючи кабінет. — Добре. Ми дамо відсіч. Наступного разу прорвемося. Наступного разу переможемо.

Алтань запланував нові операції, які вони заледве змогли б виконати. Але Цике не були легендарними солдатами, вони були найманцями. Битва на болоті була для них нечуваним прикладом командної роботи. Їх тренували прибирати важливі цілі, а не воювати з батальйонами. А політичні вбивства навряд чи

допоможуть виграти війну. Федерація не змія, яку можна перемогти, відтявши голову. Якщо генерала вбивали в його таборі, йому на зміну миттю підвищували полковника. Якби Цике працювали як зазвичай, організовуючи одне вбивство за іншим, то це був би повільний та неефективний спосіб ведення війни.

Тож Алтань використовував своїх солдатів як ударну групу партизанів. Вони крали припаси, здійснювали раптові набіги й завдавали ворожим таборам якомога більшої шкоди.

— Я хочу відмежувати всю лінію зіткнення, — оголосив Алтань, накресливши велике коло на мапі. — Мішки з піском. Колючий дріт. За наступні двадцять чотири години нам потрібно звести до мінімуму всі точки виходу. Я хочу повернути нам цей склад.

— Не вийде, — ніяково промовив Бадзі.

— Чому? — випалив Алтань. На шиї в нього пульсувала вена, під очима залягли темні кола. Жинь сумнівалася, що останні декілька днів він спав.

— Бо в тому колі тисячі їхніх людей. Це неможливо.

Алтань уважно вивчав мапу.

— Для звичайних солдатів, може, й так. Але в нас є боги. Вони не зможуть розбити нас на відкритому полі.

— Зможуть, якщо їх тисячі, — Бадзі підвівся, зі скреготом відсуваючи стілець. — Упевненість — це зворушливо, Тренсиню, але це самогубче завдання.

— Я б не був…

— У нас восьмеро солдатів. Цара та Унеґень кілька днів не спали. Суні невдало спустився з Кам’яної гори, а Жамса ще не отямився як слід після вибуху. Може, якби Чаґхань був тут, нам це й удалося б, але гадаю, доручення, з яким ти його відіслав, значно важливіше.

У руці Алтаня хруснув пензель.

— Ти суперечиш мені?

— Я показую, що ти обманюєшся, — Бадзі відсунув стілець убік і закинув граблі на спину. — Тренсиню, ти гарний командир, і я піду на ризик, якого ти просиш, але я корюся лише тим наказам, які мають хоч якийсь довбаний сенс. А тут його й близько немає.

Розгніваний, він квапливо вийшов зі штабу.

Навіть ті операції, які вони виконували, були фаталістичними, відчайдушними. Жинь підозрювала, що з кожною закладеною бомбою, кожним підпаленим табором вони лише ще дужче дратували Федерацію. Хоча Цара та Унеґень і приносили цінні розвіддані, П’ятий відмовлявся діяти за ними. А з усіма руйнуваннями, на які були здатні Суні, Бадзі та Жамса, це все одно була лише крапля в морі порівняно з величезними таборами Федерації, які поступово розростались, що більше прибувало кораблів із військами на узбережжя.

Цике працювали на межі можливостей, особливо Жинь. Кожну хвилину не під час операцій вона

витрачала на патрулювання. А коли не виконувала обов'язків, то тренувалася з Алтанем.

Але ці заняття зайшли в глухий кут. Жинь швидко робила успіхи в бою з мечем, обеззброюючи Алтаня майже так само часто, як він її, але ні на крок не наблизилася до прикликання Фенікса порівняно з тим, що відбулося на болотах.

— Я не розумію, — сказав Алтань. — Ти вже це робила. Ти робила це в Сінеґарді. Що тебе спиняє?

Жинь знала, у чому проблема, хоча й не могла визнати цього.

Вона боялася.

Боялася, що сила поглине її. Боялася, що прорве діру в порожнечу, як це зробив Дзян, що сама розчиниться в тій силі, яку прикличе. Хай би що говорив Алтань, вона не могла просто ігнорувати два роки навчання в Дзяна.

А коли Жинь медитувала, Спірлійка, немовби відчуваючи її страх, щоразу ставала все яскравішою. Тепер Жинь могла розгледіти деталі, яких не помічала раніше: тріщини на її шкірі, немовби Спірлійку розбили на друзки, а потім склеїли докупи, шрами від опіків на місці з'єднання.

— Не здавайся, — сказала Жінка. — Ти була такою хороброю… Але щоб опиратися силі, самої хоробрості замало. Хлопцеві це не до снаги, а ти за крок до того, щоб здатися… Але саме цього він і хоче, саме це він і запланував.

— Боги нічого не хочуть, — заперечила Жинь. — Вони — просто сила. Міць, яку можна перехопити. Як може бути неправильним використовувати те, що вже існує в природі?

— Такий цей бог, — сказала Жінка. — Природа цього бога — знищувати. Природа цього бога — бути жадібним, ніколи не задовольнятися тим, що він пожирає. Будь обережна…

Крізь тріщини на тілі Спірлійки заструменіло світло, немовби вона світилася зсередини. Її обличчя скривилося від болю, а потім вона зникла, розбиваючи простір у порожнечі.

Напад у середмісті забрав немало життів цивільних, місто просочувала атмосфера напруженої підозріливості. Через два тижні після вибуху селітри люди Дзюна прирекли на смерть шістьох нікарських фермерів за те, що ті шпигували для Федерації. Видно, їм пообіцяли безпечний вихід із міста в облозі, якщо вони нададуть цінну інформацію. Або ж їм просто треба було чимось прогодуватися. Так чи інакше, тисячі рибалок, жінок і дітей із поєднанням радості й огиди спостерігали за тим, як Дзюнь прилюдно відрубав зрадникам голови, нашпилив на палі і виставив на огляд уздовж високих зовнішніх мурів.

Пильність, із якою цивільні спостерігали одне за одним, була сильнішою і жорсткішою, аніж будь-які заходи, які могла запровадити Міліція. Коли пішли чутки про те, що Федерація планує отруїти

центральний водозабір міста, банди озброєних чоловіків прочісували вулиці, зупиняючи та обшукуючи випадкових перехожих. Усіх, хто мав при собі порошкоподібні речовини, дуже били. Зрештою солдатам підрозділів довелося втрутитися, щоб натовп не розірвав групу торгівців, які доставляли трави для лікарні.

З плином тижнів плечі Алтаня сутулилися все дужче, обличчя стало виснаженим і худим. Очі тепер постійно були оточені темними колами. Він майже не спав і відходив від роботи значно пізніше за будь-кого з них, а прокидався значно раніше. Він відпочивав короткими уривчастими перервами, якщо взагалі відпочивав.

Алтань годинами нестямно крокував стінними укріпленнями, видивлявся на горизонті якихось ознак руху ворога, немовби хотів наступного нападу, щоб особисто мати нагоду битися з усією Федерацією.

Якось, коли Жинь зайшла до його кабінету відзвітувати за розвідку, вона побачила, що він заснув прямо за столом. Щока була вимазана чорнилами, бо він притиснувся нею до військових планів, які обмірковував годинами. Плечі важко опустилися на дерев'яну поверхню. Напруження, яке зазвичай не сходило з його обличчя, зникло, і тепер Алтань видавався щонайменше років на п'ять молодшим.

Жинь постійно забувала, який він юний.

Такий вразливий.

Від нього пахло димом.

Вона нічого не могла вдіяти. Простягла руку й легенько торкнулася його плеча.

Алтань миттю сів. Однією рукою інстинктивно потягнувся до кинджала, а другу виставив перед собою, миттю запалюючи вогонь. Жинь швидко відступила назад.

Алтань декілька разів панічно вдихнув і лише потім побачив Жинь.

— Це лише я, — сказала вона.

Його груди здійнялися й опустилися, а потім дихання сповільнилося. Їй здалося, що вона побачила в його очах страх, але він зглитнув, і на обличчя знову лягла безпристрасна маска.

Зіниці в Алтаня були незвично звужені.

— Я не знаю, — визнав він після довгої паузи. — Я не знаю, що роблю.

«Ніхто не знає», — хотілося сказати Жинь, але її перервав гучний дзвін сигнального гонга.

Хтось біля воріт.

Коли вони видерлися сходами на західний мур, Цара вже стояла там на посту.

— Вони тут, — просто сказала вона ще до того, як Алтань запитав.

Жинь перехилилася через стіну, щоб розгледіти армію, яка повільно проїжджала крізь ворота. Певно, не менше двох тисяч. Спочатку їй було тривожно, аж доки вона не помітила, що всі вони в нікарських обладунках. Перед колоною майорів нікарський прапор

із символом Червоного Імператора над емблемами дванадцяти Воєначальників.

Підкріплення.

Жинь не дозволила собі сподіватися. Цього ніяк не могло бути.

— Можливо, це пастка, — сказав Алтань.

Але Жинь дивилася далі — за прапор, на обличчя в рядах — хлопець, вродливий хлопець із найбілішою шкірою та гарними мигдалеподібними очима, ішов на своїх двох, немовби його хребет ніколи й не був ушкоджений. Немовби його не пробила алебарда генерала.

І, наче відчувши на собі її погляд, Неджа глянув угору.

Їхні погляди перетнулися в місячному сяйві. У Жинь стрепенулося серце.

Воєначальник Дракона відгукнувся на поклик. Прибув Сьомий підрозділ.

— Це не пастка, — сказала вона.

Розділ 17

— З тобою справді все гаразд?

— Майже, — сказав Неджа. — Мене відправили з наступною групою солдатів, щойно я почав ходити.

Сьомий підрозділ привів із собою три тисячі свіжих військ, а ще вози з необхідними припасами з центральної частини країни: пов'язками, ліками, рисом та спеціями. Це було найкраще, що траплялося в Кхурдалайні за тижні.

— Три місяці, — дивувалася вона. — А Кітай казав, що ти ніколи не зможеш ходити.

— Він перебільшив, — сказав Неджа. — Мені пощастило. Лезо пройшло точно між шлунком і ниркою. Не пристромивши нічого на шляху. Боліло до біса, але загоїлося чисто. Хоча шрам огидний. Хочеш покажу?

— Не смій знімати сорочку, — квапливо сказала вона. — Але все одно, три місяці? Це дивовижно.

Неджа відвернувся, вдивляючись у тихе місто за стіною, яку їм доручили патрулювати. Він вагався, немовби намагаючись вирішити, чи варто говорити, а потім різко змінив тему.

— Отже. Волання серед скель. Це тут нормальна поведінка?

— Це лише Суні. — Жинь переламала пшеничну булочку навпіл і запропонувала шматок Неджі. Хлібний

пайок тепер збільшили до двох разів на тиждень, і цим варто було насолоджуватися. — Не звертай уваги.

Неджа взяв хліб, пожував і скривився. Навіть у воєнний час він поводився так, немов чекав більшої розкоші.

— Важкувато не звертати уваги, коли він волає просто під твоїм наметом.

— Я попрошу Суні триматися подалі від конкретно твого намету.

— Справді?

Незважаючи на таку в'їдливість, Жинь була дуже вдячна за те, що Неджа тут. І хоча в Академії вони одне одного ненавиділи, Жинь тішила думка, що в іншому кінці країни, так далеко від Сінеґарда, є хтось із однокласників. Добре мати когось, хто в певному розумінні може поспівчувати тому, що вона пережила.

Допомагало й те, що Неджа припинив поводитися як йолоп. Війна пробуджує в людях найгірше, однак у випадку з Неджею сталося інакше: війна дуже змінила хлопця, приборкала пихатість. Тепер давні обра́зи здавалися їм дріб'язковими. Важко ненавидіти того, хто врятував тобі життя.

І хоча Жинь не хотілося цього визнавати, Неджа був бажаним полегшенням від Алтаня, який останнім часом кидався речами через найменший натяк на непокору. Жинь спіймала себе на думці, чому ж вони не подружилися раніше.

— Ти ж у курсі, що вас вважають купкою виродків?

І звісно ж, йому треба було ляпнути щось таке. Жинь напружилася. Вони й були виродками. Але — її виродками. Тільки Цике можуть говорити так про Цике.

— Вони найкращі солдати в цій армії.

Неджа здивовано підняв брову.

— А хіба це не один із ваших підірвав іноземне посольство?

— Це сталося випадково.

— І хіба не отой волохатий велетень мало не придушив твого командира в їдальні?

— Ну гаразд, Суні досить дивний, але решта нас цілком…

— Цілком нормальні? — Неджа голосно розсміявся. — Справді? Ваші люди постійно вживають наркотики, шепочуться з тваринами і кричать серед ночі.

— Побічні наслідки бойової звитяги, — сказала Жинь, додавши в голос вимученої веселості.

Схоже, Неджу це не переконало.

— Звучить так, немовби бойова звитяга — це побічні наслідки божевілля.

Жинь не хотілося думати про це під таким кутом. Це була жахлива перспектива, і вона знала, що це більше, ніж просто чутки. Але що дужчим був її страх, то менш імовірно вона могла прикликати Фенікса і то злішим ставав Алтань.

— А чому в тебе очі не червоні? — несподівано запитав Неджа.

— Що?

Він підняв руку й торкнувся її скроні біля лівого ока.

— В Алтаня червоні зіниці. Я думав, що в усіх спірлійців червоні очі.

— Не знаю, — сказала вона, раптом збентежившись.

Вона ніколи про це не думала, Алтань ніколи не говорив.

— У мене завжди були карі очі.

— Може, ти не спірлійка.

— Може.

— Але вони вже бували червоними, — Неджа спантеличився. — У Сінеґарді. Коли ти вбила генерала.

— Ти навіть не був при тямі, — заперечила вона. — Тобі пространомили живіт.

Неджа вигнув брову.

— Я бачив.

Позаду них почулися кроки. Жинь підстрибнула, хоча й не мала підстав почуватися винною. Вона лише стояла на варті, їй не заборонялося трохи поговорити.

— Ось де ти, — сказав Енькі.

Неджа квапливо підвівся.

— Я піду.

Спантеличена, Жинь глянула на нього.

— Ні, тобі не обов'язково…

— Хай іде, — сказав Енькі.

Неджа коротко кивнув Енькі та швидко зник за рогом.

Енькі зачекав декілька хвилин, доки на сходах не стихли Неджині кроки, а потім опустив очі на Жинь, міцно стиснувши вуста.

— А ти не казала, що шмаркач Воєначальника Дракона — шаман.

Жинь насупилася.

— Це ти про що?

— Його знак розрізнення, — Енькі показав на верхню частину спини, де Неджа носив родинний герб. — Це мітка дракона.

— Це всього лише його герб, — сказала Жинь.

— Хіба в Сінеґарді його не поранили? — поцікавився Енькі.

— Так.

Жинь замислилася, звідки Енькі про це дізнався. Та знову ж таки, Неджа — син Воєначальника Дракона, його особисте життя загальновідоме в лавах Міліції.

— Наскільки серйозно?

— Не знаю, — відповіла Жинь. — Я сама була напівпритомною, коли це сталося. Генерал ударив його — мабуть, двічі. Поранення черевної порожнини. Це так важливо?

Жинь і сама була збентежена швидким одужанням Неджі, але не розуміла, чому Енькі розпитує про це.

— Удари не зачепили життєво важливих органів, — додала вона, хоча щойно ці слова зірвалися з язика, збагнула, настільки невірогідно вони прозвучали.

— Дві рани в черевній порожнині, — повторив Енькі. — Дві рани від дуже досвідченого генерала Федерації, який зазвичай не промахується. І за лічені місяці він став на ноги й почав ходити?

— Знаєш, зважаючи, що один із нас у буквальному розумінні живе в бочці, таке везіння Неджі не видається аж настільки абсурдним.

Схоже, Енькі це не переконало.

— Твій друг щось приховує.

— То запитай у нього сам, — роздратовано сказала Жинь. — Ти щось хотів?

Енькі задумливо насупився, але кивнув.

— Тебе хоче бачити Алтань. У своєму штабі. Негайно.

У штабі Алтаня панував безлад.

Книжки та пензлі валялися на підлозі. Мапи були недбало розкидані на столі, плани міста вкривали кожен сантиметр стін. Їх густо заповнював нерозбірливий зубчастий почерк Алтаня та розкреслені схеми стратегій, зрозумілих лише йому. Деякі важливі райони Алтань обвів так сильно, що тепер вони були ніби вигравіювані на стіні ножем.

Коли Жинь увійшла, за столом сидів лише сам Алтань. Під очима в нього залягли такі сині кола, що тепер вони дужче скидалися на синці.

— Викликав? — запитала вона.

Алтань відклав пензля для письма.

— Ти надто багато часу проводиш із синком Воєначальника Дракона.

Жинь спохмурніла.

— І що ж це означає?

— Це означає, що я цього не дозволю, — сказав Алтань. — Неджа — один із людей Дзюня. І тобі мало би стати розуму йому не довіряти.

Жинь розкрила була рота, а потім закрила, намагаючись збагнути, чи Алтань це серйозно. Нарешті вона промовила:

— Неджа не з П'ятого. Дзюнь не може наказувати йому.

— Дзюнь — його майстер, — сказав Алтань. — Я бачив його нарукавну пов'язку. Він обрав Бій. Він вірний Дзюню, він усе йому розказуватиме…

Жинь дивилася на Алтаня, не вірячи власним вухам.

— Неджа просто мій друг.

— Ніхто й ніколи не буде тобі другом. Якщо ти в Цике. Він шпигує за нами.

— Шпигує за нами? — повторила Жинь. — Алтаню, ми в одному війську.

Алтань підвівся й ударив руками по столу.

Жинь позадкувала.

— Ми не в одному війську. Ми Цике. Ми Химерні Діти. Ми сила, якої не повинно існувати, і Дзюнь хоче, щоб ми зазнали поразки. Щоб я зазнав поразки, — сказав він. — Усі вони цього хочуть.

— Інші підрозділи нам не вороги, — тихо промовила Жинь.

Алтань міряв кроками кімнату, мимовільно заламуючи руки, вдивляючись у свої мапи, немовби міг командувати військами, яких не існувало. Він видавався неврівноваженим.

— Усі нам вороги, — сказав Алтань, радше сам до себе, ніж до неї. — Усі хочуть нашої смерті, щоб ми зникли… Але я так не помру…

Жинь зглитнула.

— Алтаню…

Він різко смикнув головою в її бік.

— Ти можеш прикликати полум'я?

Жинь кольнула провина. Хай як вона старалася, все одно не могла дотягнутися до бога, не могла прикликати його так, як у Сінеґарді.

Однак не встигла вона відповісти, як Алтань роздратовано пхикнув.

— Звісно, не можеш. Ти досі думаєш, що все це гра. Досі думаєш, що ти ще в Академії.

— Ні, я так не думаю.

Алтань перетнув кімнату, підійшов до Жинь, схопив за плечі й струсонув так сильно, що вона голосно скрикнула. Але він лише притягнув її ближче, і вони стали лице до лиця, очі до очей. Його зіниці були криваво-червоні.

— Хіба це так важко? — наполягав він. Стиснув її дужче, пальці боляче впилися Жинь у ключицю. — Скажи, чому для тебе це так важко? Для тебе це не нове, ти вже робила це раніше, то чому ж не можеш зараз?

— Алтаню, мені боляче.

Він стиснув ще дужче.

— Бляха, та ти могла хоча б спробувати…

— Я пробувала! — не стрималася вона. — Це нелегко, ясно? Я не можу просто… Я не ти.

— Ти що, мала дитина? — запитав Алтань, немовби просто з цікавості. Він не кричав, але його голос став задушливо монотонним, ретельно контрольованим і смертельно тихим. І Жинь зрозуміла, що він розлючений. — Чи, може, ти ідіотка, яка прикидається солдатом? Ти сказала, що потребуєш часу. Я дав тобі місяці. На Спірі від тебе вже відреклися б. Твоя родина кинула б тебе в океан із чистісінького сорому.

— Вибач, — прошепотіла Жинь.

І миттю пожалкувала. Алтань не хотів вибачень. Він хотів її принизити. Хотів, щоб вона згорала від сорому, почувалася такою нікчемною, що більше несила було б це терпіти.

І вона почувалася. Як йому вдалося змусити її почуватися такою малою? Тепер вона здавалася собі ще марнішою, ніж у Сінеґарді, коли Дзюнь принизив її перед усіма. Це було гірше. Це було в тисячу разів гірше, бо, на відміну від Дзюня, Алтань важливий для неї. Алтань — спірлієць, Алтань — її *командир*. Його схвалення їй потрібне як повітря.

Він жорстко відштовхнув її.

Жинь боролася з бажанням торкнутися ключиці, знаючи, що скоро там з’являться два синці від пальців

Алтаня, формою схожі на сльозини. Вона важко зглитнула, відвела очі й нічого не сказала.

— Ти називаєш себе солдатом, навченим у Сінеґарді? — голос Алтаня опустився майже до шепоту, і це було гірше, ніж якби він кричав. Їй *хотілося б*, щоб він кричав. Усе було б кращим за це холодне білування. — Ти не солдат. Ти тягар. Доки ти не зможеш прикликати вогонь, мені від тебе ніякої довбаної користі. Ти тут, бо, можливо, ти спірлійка. Але поки що я не побачив доказів. Виправ це. Доведи, чого ти варта. Виконуй свою трикляту роботу або вимітайся.

Жинь стримувала сльози, аж доки не вийшла зі штабу. Коли зайшла до їдальні, очі були ще червоні.

— Ти *плакала*? — вимогливо запитав Неджа, сівши навпроти неї.

— Іди геть, — пробурмотіла вона.

Він нікуди не пішов.

— Розкажи, що трапилося.

Жинь закусила нижню губу. Вона не повинна розмовляти з Неджею. А скаржитися на Алтаня було б подвійною зрадою.

— Це Алтань? Він щось тобі сказав?

Вона багатозначно відвернулася.

— Зажди-но. Що це? — Неджа потягнувся до її ключиці.

Жинь відкинула його руку та обсмикнула форму.

— І ти так просто сидітимеш і миритимешся з цим? — з недовірою запитав Неджа. — Я пам'ятаю

дівчину, яка вдарила мене в обличчя за те, що я погано відгукнувся про її вчителя.

— Алтань інакший, — сказала Жинь.

— Не настільки, щоб так із тобою розмовляти, — відповів Неджа. Він ковзнув поглядом по її ключиці. — Це таки Алтань. Тигрячі цицьки. У П'ятому його вважають божевільним, але я ніколи не думав, що він справді опуститься до такого.

— Не тобі судити, — випалила Жинь. Чому Неджа думає, що тепер може виконувати роль її повіреного? — Ти роками кепкував із мене в Сінеґарді. І доброго слова не сказав, доки у двері не постукали муґенці.

На свою честь, Неджа справді мав винуватий вигляд.

— Жинь, я…

Жинь перебила його раніше, ніж він вимовив бодай слово.

— Я сирота війни з півдня, а ти заможна дитина з Сінеґарда, і ти мучив мене. Неджа, ти перетворив моє життя в Сінеґарді на пекло.

Було добре вимовити це вголос. Було добре бачити вражений вираз на обличчі Неджі. Вони оминали цю тему, відколи Неджа прибув у Кхурдалайн, поводилися так, немовби в Академії завжди були друзями, бо порівняно з реальними битвами, у яких вони тепер брали участь, це була просто дитяча ворожнеча. Але якщо він хоче обмовляти її командира, вона нагадає йому, з ким саме він говорить.

Неджа грюкнув рукою по столу, зовсім як Алтань, але цього разу вона не позадкувала.

— Ти не єдина була жертвою! — сказав він. — Під час нашої першої зустрічі ти мене вдарила. Врізала по яйцях. А потім спровокувала в класі. Перед Дзюнем. Перед усіма. Як, гадаєш, було мені? Бляха, наскільки це було ганебно? Послухай, вибач, гаразд? Справді, вибач, — каяття в голосі Неджі здавалося щирим. — Але я врятував тобі життя. Хіба тепер ми не квити хоч трохи?

Квити? *Квити?* Вона засміялася.

— Через тебе мене мало не вигнали з Академії!

— А ти мене мало не вбила, — сказав він.

Від цих слів Жинь замовкла.

— Я тебе боявся, — продовжив Неджа. — І натупив. Я був дурнем. Зіпсованою дитиною. Я був справжньою колькою в дупі. Я вважав себе кращим за тебе, а це не так. Вибач.

Жинь була надто приголомшена, щоб відповідати, тож відвернулася.

— Мені не можна з тобою говорити, — холодно промовила вона до стіни.

— Гаразд, — випалив Неджа. — Вибач, я намагався. Тоді я облишу тебе.

Він схопив свою тарілку, підвівся і швидко пішов геть. А вона його не спинила.

Без Неджі нести нічну варту було самотньо й нудно. Цике по черзі стояли на варті, але тієї миті Жинь була

переконана, що Алтань доручив їй це як покарання. Який сенс витріщатися на берегову лінію, де нічого не відбувається? Якби до них наближався ще один флот, Царині птахи помітили б його ще за декілька днів.

Жинь роздратовано сплела пальці, притиснувшись до стіни та намагаючись зігрітися. «Дурепа», — подумала вона, глянувши на свої руки. Мабуть, їй не було б так холодно, якби вона просто могла прикликати маленький вогник.

Жинь почувалася жахливо. Її коробило від самої думки про Алтаня чи Неджу. У глибині душі вона знала, що облажалася, що, мабуть, зробила те, чого робити було не варто, але не могла знайти вихід із цієї дилеми. Вона навіть не була до кінця впевнена, у чому ж проблема, знала лише, що вони обоє зляться на неї.

А потім Жинь почула приглушене дзижчання, спочатку настільки слабке, що навіть подумала, ніби їй здалося. Але потім воно швидко стало гучнішати, немовби швидко наближався рій бджіл. Шум досяг піку й перетворився на крики людей. Жинь скосила очі — неспокій був не біля берега, а в середмісті позаду неї. Вона зістрибнула зі свого посту й побігла на інший бік стіни глянути вниз. Вулиці наводнили цивільні, немовби потоком панічно сплетених тіл. Жинь окинула оком натовп і побачила Цару й Унеґеня, які вискочили з казарм. А потім спустилася зі стіни й кинулася в потік тіл, проштовхуючись крізь натовп, щоб дістатися до них.

— Що відбувається? — Жинь схопилася за руку Унеґеня. — Чому вони біжать?

— Уявлення не маю, — сказав Унеґень. — Знайди інших.

Цивільна — стара жінка — спробувала оминути Жинь, але спіткнулася. Жинь присіла біля неї, але жінка вже піднялася й стрімко кинулася вперед. Жинь ніколи не бачила, щоб так рухалася стара людина. Чоловіки, жінки та діти оминали Жинь з усіх боків, дехто був босий, дехто напівроздягнутий, але в усіх на обличчі застиг однаковий вираз жаху та шалене прагнення вийти за ворота міста.

— Та що в дідька коїться? — З опухлими очима, без сорочки, крізь натовп до них проштовхувався Бадзі. — Велика Черепахо, ми евакуюємося?

Щось урізалося Жинь у коліно. Вона глянула вниз і побачила дитину, крихітну, уполовину меншу за Кесеґі. Хлопчик був без штанів. Він наосліп чіплявся їй за литку, голосно репетуючи. Мабуть, у сум'ятті загубив батьків. Жинь потяглася вниз і взяла його на руки, як раніше тримала Кесеґі, коли той плакав.

Вона вдивлялася в натовп, шукаючи когось, хто міг загубити дитину, і побачила високо в небі три великі вогняні кулі, формою схожі на трьох маленьких драконів. Певно, Алтанів сигнал.

Крізь шум Жинь почула його сиплий голос.

— Цике, до мене!

Вона передала дитину в руки першого-ліпшого цивільного, який трапився їй на очі, і почала пробиратися до Алтаня. Дзюнь теж був там, із десятком своїх воїнів. Серед них стояв і Неджа. Він намагався не дивитися Жинь у вічі.

Алтань здавався ще лютішим, ніж тоді, коли вона бачила його востаннє.

— Я попереджав вас не евакуювати мирне населення, не повідомивши нам про це.

— Це не я, — сказав Дзюнь. — Вони від чогось тікають.

— Від чого?

— Та якби ж я знав, — випалив Дзюнь.

Алтань важко й роздратовано зітхнув, потягнувся в орду тіл і навмання когось звідти висмикнув. Це була молода жінка, трохи старша за Жинь, лише в нічній сорочці. Вона голосно верескнула, протестуючи, а потім міцно стисла щелепи, побачивши їхню форму Міліції.

— Що відбувається? — наполегливо запитав Алтань. — Від чого ви тікаєте?

— Чимей, — сказала вона ледве чутно й налякано. — У середмісті чимей, неподалік від міської площі…

Чимей? Це слово було туманно знайомим. Жинь пригадала, де востаннє його бачила — у бібліотеці, мабуть, в одному з дурнуватих фоліантів, які Дзян змушував її читати під час ґрунтовного дослідження всіх таємних знань людства. Жинь подумала, що,

мабуть, то чудовисько, якась міфологічна істота з дивними здібностями.

— Та невже? — скептично промовив Дзюнь. — Звідки ви знаєте, що то чимей?

Жінка глянула йому просто в вічі.

— Бо воно зриває з трупів обличчя, — неспокійно відказала вона. — Я бачила тіла, я знаю… — вона не договорила.

— На що воно схоже? — запитав Алтань.

Жінка здригнулася.

— Я не бачила зблизька, але наче… на велику чотириногу істоту. Завбільшки з коня, а руки як у мавпи.

— Істоту, — повторив Алтань. — Ще щось?

— У нього чорне хутро, а очі… — вона зглитнула.

— Що — очі? — тиснув Дзюнь.

Жінка відступила.

— Як у нього, — сказала вона й показала на Алтаня. — Червоні, як кров. Яскраві, як полум'я.

Алтань відпустив молоду жінку назад у натовп, і вона одразу щезла в потоці людей.

Двоє командирів перезирнулися.

— Треба когось туди відправити, — сказав Алтань. — Хай хтось уб'є тварюку.

— Так, — одразу погодився Дзюнь. — Мої люди займаються натовпом, але я можу зібрати загін.

— Загін нам не потрібен. Вистачить і одного з моїх людей. Ми не можемо відіслати всіх. А раптом муґенці

використають цю можливість, щоб напасти на нашу базу? Це могла бути диверсія.

— Я піду, — миттю зголосилася Жинь.

Алтань похмуро глянув на неї.

— Ти знаєш, як упоратися з чимей?

Вона не знала. Вона тільки-но згадала, що таке чимей, але то були лише підручники в Академії, й вона заледве пам'ятала прочитане. Однак Жинь була впевнена, що це вже більше, аніж знав будь-хто з підрозділів чи з Цике, бо ж нікого більше не змушували читати таємні бестіарії в Сінеґарді. І вона не збиралася показувати своє незнання перед Алтанем, та ще й у присутності Дзюня. Вона впорається з цим завданням. Мусить упоратися.

— Я знаю не менше за інших, пане. Я читала бестіарій.

Якусь мить Алтань обмірковував щось, а потім коротко кивнув.

— Іди проти натовпу. Тримайся доріжок.

— Я також піду, — зголосився Неджа.

— Це не обов'язково, — миттю озвався Алтань.

Але Дзюнь сказав:

— З нею має бути хтось із Міліції. Просто про всяк випадок.

Алтань пильно глянув на Дзюня, і Жинь зрозуміла, у чому річ. Дзюнь хотів, щоб хтось її супроводжував: раптом вона побачить щось, про що Алтань не повідомив би Дзюню.

Жинь повірити не могла, що політика між підрозділами важить стільки навіть зараз.

Алтань хотів заперечити. Але час був зовсім не слушний. Він пройшов повз Неджу до натовпу й забрав смолоскип у цивільного, який саме йшов поруч.

— Гей! Мені він потрібен!

— Стули пельку, — наказав Алтань і відштовхнув цивільного.

А тоді передав факел Жинь і відтягнув її до прилеглої вулиці, де вона могла б уникнути натовпу.

— Іди.

Жинь і Неджа не змогли б дістатися середмістя, якби почали продиратися крізь потік охоплених панікою людей. Але будівлі в цьому районі були низькими та з пологими дахами, тож на них можна легко вилізти. Жинь і Неджа побігли по дахах, вогонь на їхніх смолоскипах розгойдувався. Досягнувши кінця кварталу, вони спустилися додолу й мовчки перетнули ще один квартал.

Нарешті Неджа запитав:

— Що таке чимей?

— Ти чув, що сказала жінка, — різко відповіла Жинь. — Велика тварюка. З червоними очима.

— Ніколи про таких не чув.

— То, може, й не варто було йти зі мною, — вона завернула за ріг.

— Я також читав бестіарії, — сказав Неджа, наздогнавши її. — Ні слова про чимей.

— Ти не читав давніх текстів. З архівного підвалу, — зауважила вона. — Доби Червоного Імператора. Там було лише кілька згадок, та все ж. Хтось зображає їх як дитину з червоними очима. Іноді як чорну тінь. Ця тварюка зриває обличчя своїх жертв, а решту трупа лишає неушкодженою.

— Моторошно, — сказав Неджа. — І нащо їй обличчя?

— Точно не знаю, — визнала Жинь. Вона порпалася в пам'яті, шукаючи ще бодай якусь згадку про чимей. — У бестіарії не зазначалося. Думаю, вона їх колекціонує. Якщо вірити книжкам, то чимей може прикинутися ким завгодно, близькими тобі людьми, тими, кому ти ніколи не нашкодиш.

— Навіть тими, кого воно не вбило?

— Напевне, — припустила вона. — Бо ж воно тисячі років збирає обличчя. Зі стількома рисами можна прикинутися будь-ким.

— І що? Як це робить її небезпечною?

Жинь озирнулася на нього через плече.

— Ти зміг би спокійно проштрикнути когось із обличчям своєї матері?

— Я знав би, що це нереально.

— Десь у глибині розуму ти знав би, що це нереально. Але чи зміг би зробити це тієї ж миті? Дивитися в материні очі, слухати її благання й устромити їй ножа в горло?

— Якби знав, що це жодним чином не моя мати, — сказав Неджа. — Чимей здається страшною, лише якщо застає тебе зненацька. Але не тоді, коли ти знаєш.

— Сумніваюся, що так, — сказала Жинь. — Ця тварюка не просто налякала одного чи двох людей. Вона нажахала пів міста. Ба більше, у бестіарії не сказано, як її вбити. Немає жодних історичних записів про перемогу над чимей. З цією ми битимемося наосліп.

Вулиці в центрі міста були спокійними: двері зачинені, попід будівлями стояли вози. Там, де мав бути галасливий ринок, було курно й тихо.

Але не порожньо.

На вулицях валялися тіла з різними ушкодженнями.

Жинь схилилася над найближчим трупом і перевернула його. Тіло було ціле, за винятком голови. Обличчя немовби пожували в найстрахітливіший спосіб. Очниці порожні, носа бракувало, губи начисто зірвані.

— Ти не жартувала, — визнав Неджа й затулив рота рукою. — Тигрячі цицьки. Що станеться, коли ми її знайдемо?

— Мабуть, я її вб'ю. А ти можеш допомогти.

— Ти зухвало самовпевнена у своїх бойових навичках, — сказав Неджа.

— В Академії я надерла тобі зад. Я реально оцінюю свої бойові навички.

Хвалькуватість допомагала. Відганяла страх.

Через метрів півтора-два Неджа перевернув ще одне тіло. На ньому була темно-синя форма Збройних сил Федерації. П'ятикутна жовта зірка праворуч на грудях визначала належність до офіцерського рангу.

— Бідолаха, — сказав Неджа. — Хтось не отримав послання.

Жинь оминула Неджу й простягла смолоскип уперед над закривавленим проходом. На бруківці були розкидані скалічені тіла цілого ескадрону Федерації.

— Не думаю, що його відправила Федерація, — повільно промовила Жинь.

— Можливо, весь цей час тримали тварюку під замком, — припустив Неджа. — Можливо, не знали, на що вона здатна.

— Федерація ніяк не могла цього зробити, — сказала вона. — Ти бачив, якими обачними вони були з катапультами в Сінеґарді. Вони б не випустили тварюку, не маючи змоги її контролювати.

— То вона просто прийшла сама? Чудовисько, якого ніхто не бачив століттями, вирішило з'явитися знову в місті, яке в цей час в облозі?

Жинь мала тривожну підозру щодо того, звідки взялася чимей. Вона вже бачила чудовисько раніше — на ілюстраціях звіринцю Нефритового Імператора.

«Я прикличу сюди істот, яким у цьому світі не місце».

Відкривши в Сінеґарді ту порожнечу, Дзян прорвав діру в матерії між їхнім світом і суміжним. А тепер,

коли Хранителя Воріт не стало, крізь цю діру пробралися демони.

«Така ціна. Завжди є ціна».

Тепер Жинь розуміла, що він мав на увазі.

Вона виштовхала ці думки зі свідомості й схилилася, щоб ретельніше оглянути тіла. Це було безглуздо. Звісно, їх усіх не могли застати зненацька. Якби вони билися з чудовиськом, то вмерли б із витягнутими мечами. Мали б бути ознаки боротьби.

— Як гадаєш, де… — почала була вона, та Неджа холодною рукою затиснув їй рота.

— Прислухайся, — прошепотів він.

Жинь нічого не почула. Але потім на іншому боці ринкової площі зсередини перевернутого воза почувся неясний шум, немовби щось трясли. А потім струшування затихло, поступившись іншому звуку, схожому на ридання.

Жинь підійшла ближче, витягнувши вперед факел, щоб роздивитися.

— Ти з глузду з'їхала? — Неджа схопив її за руку. — То може бути сама тварюка.

— І що ж нам тепер робити, тікати від неї? — Жинь відмахнулася від нього й поволі пішла до воза.

Неджа вагався, але Жинь чула, що він ішов позаду. Коли вони дійшли до воза, Неджа глянув їй у вічі крізь вогонь від смолоскипа, і вона кивнула. Жинь витягла меча, і вони разом зірвали з воза накриття.

— Іди геть!

Під накриттям була не тварюка, а маленька дівчинка, зростом Неджі десь до пояса. Дівчинка скрутилася в глибині воза. Вона була вбрана в тонку закривавлену сукню. Побачивши їх, вона пронизливо закричала і сховала голову в колінах. Від жаху все її тіло здригалося в схлипуваннях.

— Геть! Геть від мене!

— Опусти меч, ти її лякаєш! — Неджа вийшов уперед, затуливши Жинь собою, щоб дівчинка її не бачила. Він переклав смолоскип у другу руку і м'яко торкнувся плеча малої.

— Гей. Гей, усе добре. Ми прийшли тобі допомогти.

Дівчинка схлипнула.

— Страшне чудовисько…

— Знаю. Чудовиська тут немає. Ми, гм, ми його налякали. І тобі не зашкодимо, обіцяю. Можеш глянути на мене.

Дівчинка повільно підняла голову й зустрілася поглядом із Неджею. Її очі на заплаканому личку були величезні, широко розплющені й налякані.

Коли Жинь зазирнула в ті очі через плече Неджі, її кольнуло якесь дуже дивне відчуття, несамовите бажання будь-якою ціною захистити маленьку дівчинку. Це відчуття було немовби фізична потреба, немовби чужорідний материнський інстинкт. Вона ладна була померти, аби лише не дозволити завдати шкоди невинному дитяті.

— Ти не чудовисько? — проскиглила дівчинка.

Неджа простягнув до неї руки, щоб витягти.

— Ми повністю люди, — м'яко сказав він.

Дівчинка схилилася йому в руки, і схлипування стихли.

Жинь вражено дивилася на Неджу. Здавалося, він точно знав, як поводитися з дітьми, припасував тон і мову тіла, щоб якомога більше її заспокоїти.

Неджа передав Жинь смолоскип, а другою рукою гладив дівчинку по голові.

— Дозволиш мені допомогти тобі вибратися звідси?

Дівчинка несміливо кивнула й підвелася. Неджа схопив її за талію, витягнув із розбитого воза і обережно поставив на землю.

— Ось. З тобою все буде гаразд. Можеш іти?

Вона знову кивнула і, тремтячи, потягнулася до його руки. Неджа міцно схопив її, обгорнувши тонкими пальцями крихітну долоньку.

— Не хвилюйся, я нікуди не піду. У тебе є ім'я?

— Кхудалі, — прошепотіла вона.

— Кхудалі. Тепер ти в безпеці, — пообіцяв Неджа. — Ти з нами. А ми — вбивці чудовиськ. Але нам потрібна твоя допомога. Будеш сміливою для мене?

Кхудалі важко зглитнула й кивнула.

— Гарна дівчинка. А тепер можеш мені розповісти, що трапилося? Усе, що пам'ятаєш.

Кхудалі глибоко вдихнула й, затинаючись, заговорила тремтливим голосом:

— Я була з батьками і сестрою. Ми просто їхали на возі додому. Міліція попереджала не затримуватися допізна, тому ми хотіли повернутися вчасно, а потім… — Кхудалі знову почала схлипувати.

— Усе гаразд, — швидко сказав Неджа. — Ми знаємо, прийшла тварюка. Мені просто треба, щоб ти розказала якомога детальніше. Усе, що згадається.

Кхудалі кивнула.

— Усі кричали, але солдати нічого не робили. А коли воно пройшло поруч із нами, Федерація лише спостерігала. Я сховалася у возі. Я не бачила обличчя тварюки.

— Ти бачила, куди вона пішла? — різко запитала Жинь.

Кхудалі позадкувала і сховалася за Неджу.

— Ти її лякаєш, — тихо промовив Неджа, жестом показуючи Жинь відійти. Він знову повернувся до дівчинки. — Можеш показати, в який бік вона попрямувала? — м'яко запитав він. — Куди вона пішла?

— Я… Я не можу розказати, як туди дістатися. Але можу провести, — сказала вона. — Я пам'ятаю.

Дівчинка провела їх декілька кроків до рогу вулиці, а потім зупинилася.

— Ось тут тварюка з'їла мого братика, — сказала вона. — А потім зникла.

— Зачекай-но, — мовив Неджа. — Ти ж казала, що приїхала сюди з сестрою.

Кхудалі глянула на Неджу тими ж таки широко розплющеними благальними очима.

— Мабуть, що так, — сказала вона.

А потім усміхнулася.

Однієї миті то була маленька дівчинка, а вже наступної довготелеса тварюка. Усе її тіло, за винятком обличчя, вкривало грубе чорне хутро. Непропорційні кінцівки діставали до землі, немов мавпячі руки Суні. Голова була дуже маленькою, ще головою Кхудалі, від чого тварюка здавалася навіть страхітливішою. Вона простягла до Неджі товсті пальці й підняла його за комір у повітря.

Жинь витягла меча й рубонула істоту по ногах, по руках, по тулубу. Але жорстке хутро чимей було ніби плащ із залізних голок і відбивало меч краще за будь-який щит.

— Обличчя, — крикнула вона. — Ціль ся в обличчя.

Але Неджа не рухався. Його руки марно висіли вздовж тулуба. Зачарований, він вдивлявся в крихітне обличчя чимей, обличчя Кхудалі.

— Що ти робиш? — закричала Жинь.

Чимей повільно повернула голову, щоб глянути на неї. Відшукала поглядом очі Жинь.

Жинь спіткнулася й позадкувала, відчуваючи, що їй бракує повітря.

Коли вона глянула в ті очі, чарівні очі, страхітливе тіло чимей попливло перед зором. Вона вже не бачила

чорного хутра, не бачила тіла тварюки, її шорсткого тулуба, заляпаного кров'ю. Лише обличчя.

То було не обличчя тварюки. То було обличчя чогось прекрасного. Якусь мить воно було нечітким, мовби не могло вирішити, ким хоче бути, а потім стало лицем, якого вона не бачила вже декілька років.

М'які смагляві щоки. Скуйовджене чорне волосся. Один молочний зуб трохи більший за всі інші, одного бракує.

— Кесеґі? — пробурмотіла Жинь.

Вона випустила факел з рук. Кесеґі невпевнено всміхнувся.

— Ти мене впізнала? — запитав він солодкавим дитячим голосом. — Після стількох років?

У Жинь тьохнуло серце.

— Ну звісно ж, я тебе впізнала.

Кесеґі з надією дивився на неї. А потім розкрив рота й закричав, і цей крик був нелюдським. Чимей кинулася на неї, Жинь затулила обличчя руками, але тварюку щось зупинило.

Неджа вирвався з її рук і тепер висів у неї на спині, де вже не бачив обличчя чимей. Він ударив тварюку ножем, але лезо лише клацнуло десь біля її ключиці. Він спробував знову, цього разу цілячи в обличчя. Обличчя Кесеґі.

— Ні! — закричала Жинь. — Кесеґі, ні…

Неджа промахнувся, лезо зрикошетило від залізного хутра. Він заніс зброю для другого удару, але Жинь

кинулася вперед і встромила свого меча між клинком Неджі і чимей.

Вона мусить захистити Кесеґі, вона не дозволить Неджі його вбити… Він же лише дитина, така безпомічна, така мала…

Минуло три роки, відколи вона поїхала. Вона покинула його з парою торгівців опіумом, а сама вирушила до Сінеґарда і за три роки не надіслала жодного листа, за три неможливо довгі роки.

Здавалося, це було так давно. Ніби в іншому житті.

То чому ж Кесеґі досі такий малий?

Жинь похитнулась, у голові їй туманилося. Відповідати на це запитання було ніби намагатися розгледіти щось у густому тумані. Вона знала, що є якась причина, чому все це — безглуздя, але не могла зібрати докупи, що саме… але з Кесеґі перед нею було щось не так.

То не її Кесеґі.

То взагалі не Кесеґі.

Жинь силкувалась отямитися, швидко моргала, намагаючись розігнати туман. «Ідіотко, це ж чимей, — казала Жинь собі. — Вона грає на твоїх почуттях. Ось як вона це робить. Ось як вона вбиває».

І тепер, згадавши, вона збагнула, що з обличчям Кесеґі не так. Його очі були не лагідні й карі, а яскраво-червоні, немов сліпучі жарини, вони приковували до себе погляд…

Із завиваннями чимей таки вдалося скинути Неджу зі спини. Він перекрутився в повітрі й ударився об вуличну стіну. Голова бухнула об камінь. Неджа зісковзнув додолу й уже не ворушився.

Чимей кинулася в тіні й зникла.

Жинь підбігла до розпростертої постаті Неджі.

— Чорт, чорт... — Вона притисла руку йому до потилиці. На долоні лишилася кров. Жинь обмацала рану, рухаючись по краях порізу, і з полегшенням збагнула, що вона відносно неглибока, а на голові дуже кровлять навіть несерйозні поранення. З Неджею все буде гаразд.

Але куди зникла чимей?..

Жинь почула якийсь шелест над головою. Озирнулася, але надто повільно.

Чимей стрибнула вниз і приземлилася їй на спину, страшенно міцно вхопивши за плечі. Жинь шалено звивалася, розмахуючи мечем. Але випади були марні, хутро чимей нагадувало непробивний щит, клинок міг хіба що трохи його подряпати.

Величезною рукою чимей схопила меча й зламала його. Зневажливо форкнула і швиргонула уламки в темряву. А потім обхопила руками шию Жинь, повисши в неї на спині, немовби дитина, гігантська страхітлива дитина. Її руки стискали Жинь горло. Очі Жинь мало не вилізли з орбіт. Вона не могла дихати. Впала на коліна й відчайдушно поповзла до кинутого смолоскипа.

Жинь відчувала на шиї гаряче дихання чимей. Істота шкрябнула її по обличчю, смикнула вустами й ніздрями так, як це могла б зробити дитина.

— Пограйся зі мною, — вимагала тварюка голосом Кесеґі. — Чому ти зі мною не граєшся?

«Не можу дихати…»

Жинь намацала пальцями смолоскип. Схопила його й наосліп штурхнула вгору.

Палючий кінець із гучним шипінням поцілив у незахищене обличчя чимей. Тварюка верескнула й відчепилася від Жинь. Вона голосила від болю, корчилася на землі, її кінцівки вигиналися під неймовірними кутами.

Жинь також закричала, її волосся зайнялося. Вона накинула каптур і потерла тканину на голові, щоб загасити полум'я.

— Сестричко, будь ласка, — важко дихала чимей. У стані болю їй якимось чином вдавалося звучати ще подібніше до Кесеґі.

Жинь уперто повзла до істоти, зумисне відвернувшись від очей. Міцно затиснула в правій руці смолоскип. Вона мусила знову його запалити. Схоже, що вогонь — єдиний спосіб нашкодити тварюці.

— Жинь.

Цього разу чимей заговорила голосом Алтаня.

Цього разу Жинь не стрималася й підвела очі.

Спочатку в істоти було просто Алтаневе обличчя, але потім вона стала Алтанем, який лежав горілиць на

землі, й зі скроні в нього стікала цівка крові. В істоти були Алтаневі очі. Алтанів шрам.

Поранений, обсмалений, він зі злістю дивився на Жинь.

Відбивши спробу чимей зірвати з неї обличчя, Жинь пришпилила її до землі, притиснувши руки колінами.

Жинь мусила спалити це обличчя. Обличчя — джерело сили цієї тварюки. Чимей зібрала до біса подібних рис із кожної вбитої людини, кожного зірваного обличчя. Вона живилася людськими рисами й тепер намагалася відібрати в Жинь її особистість.

Жинь штурхнула її смолоскипом в обличчя.

Чимей знову закричала. *Алтань* знову закричав.

Вона ніколи не чула Алтаневого крику наяву, однак була певна, що він був би саме таким.

— Будь ласка, — ридав Алтань, у голосі чулася щирість. — *Прошу, не треба.*

Жинь зціпила зуби й міцніше стиснула в руці смолоскип, дужче притискаючи його до голови чимей. Їй у ніздрі вдарив сморід паленої плоті. Жинь закашлялася, дим розривав її зсередини, проте не зупинилася. Намагалася відвести погляд, але очі чимей не відпускали. Вона не могла відвернутися. Істота змушувала її дивитися.

— Ти не можеш мене вбити, — просичав Алтань. — Ти мене кохаєш.

— Я тебе не кохаю, — сказала Жинь. — І я можу вбити будь-кого.

Страхітлива сила чимей була в тому, що чим довше вона горіла, тим дужче скидалася на Алтаня. Серце Жинь бухкало в грудях. «Очисть розум. Заблокуй думки. Не думай. Не думай. Не…»

Але вона не могла відмежуватися від схожості чимей з Алтанем. Вони були однакові. Вона кохала цю істоту, кохала Алтаня, і він збирався її вбити. Якщо тільки вона не вб'є його першою.

Але ні, це безглуздя…

Жинь знову спробувала зосередитися, заспокоїти страх і повернути собі здоровий глузд, але цього разу зосередилася не на тому, щоб відокремити Алтаня від чимей, а на прагненні вбити, байдуже, кого вона бачила перед собою.

Вона вбивала чимей. Вбивала Алтаня. І перше, і друге було правдою. І перше, і друге було необхідністю.

У Жинь із собою не було макового зерна, але щоб прикликати Фенікса, воно їй було не потрібне. У неї був смолоскип, був біль, і цього мало вистачити.

Тупим кінцем смолоскипа Жинь ударила Алтаневі в обличчя. Ударила знову, з більшою силою, ніж думала, що може. Кістка не встояла під натиском деревини. Щока запала, утворюючи порожнисту діру там, де мала би бути плоть і кістка.

— Ти робиш мені боляче, — вражено промовив Алтань.

«Ні, я тебе вбиваю». Вона била знову, і знову, і знову. Щойно рука почала рухатися, Жинь уже не могла зупинитися. Алтаневе обличчя перетворилося на місиво уламків кісток і плоті. Смаглява шкіра стала яскраво-червоною. Його обличчя разом утратило форму. Вона била ті очі, била якомога сильніше, щоб уже в них не дивитися. Коли він спробував відбиватися, Жинь повернула факел і припалила його рани. А потім він закричав.

Нарешті чимей перестала боротися під нею. М'язи істоти обм'якли, ноги вже не брикалися. Важко дихаючи, Жинь нахилилася над нею. Вона випалила обличчя аж до самої кістки. Під розбитою обсмаленою шкірою виднівся крихітний, білий-пребілий череп.

Жинь злізла з трупа і жадібно, важко ковтнула повітря. А потім її знудило.

— Вибач, — промовив Неджа, отямившись.

— Не варто, — сказала Жинь. Вона лежала біля нього, прихилившись до стіни. Весь уміст її шлунку виплеснувся на дорогу. — Це не твоя провина.

— Ні, моя. Ти не застигла, коли побачила тварюку.

— Застигла. Цілий ескадрон застиг, — Жинь указала пальцем на тіла Федерації на ринковій площі. — І ти допоміг мені вирватися з цього стану. Не звинувачуй себе.

— Я був дурнем. Мав би здогадатися, що маленька дівчинка…

— Я теж не здогадалася, — відрізала Жинь.

Неджа нічого не сказав.

— У тебе є сестра? — запитала вона через якийсь час.

— Був брат, — сказав Неджа. — Менший брат. Помер, коли ми були ще малими.

— О, — Жинь не знала, що на це сказати. — Співчуваю.

Неджа підтягнувся, щоб сісти.

— Коли чимей кричала на мене, це було ніби… ніби я знову винен.

Жинь важко зглитнула.

— Коли я вбила її, це здавалося вбивством.

Неджа пильно глянув на неї.

— Ким вона стала для тебе?

Жинь не відповіла.

На базу вони брели разом у повній тиші, зрідка визираючи з-за рогу в темряві, щоб переконатися, що за ними не стежать. Робили це радше за звичкою, ніж із потреби. Жинь припускала, що якийсь час у тій частині міста солдатів Федерації не буде.

Коли вони дісталися перехрестя, яке розділяло помешкання Цике та базу Сьомого підрозділу, Неджа зупинився й повернувся до Жинь обличчям.

Її серце здригнулося.

Тієї миті він був таким вродливим, стояв на дорозі саме в тому місці, де промінь місячного сяйва падав йому на обличчя, підсвічуючи один бік і відкидаючи довгі тіні на іншому.

Неджа був немовби з глазурованої порцеляни, рідкісного скла. Точне відтворення людини в скульптурі, а не власне людина. «Він не може бути справжнім», — подумалося їй. Хлопець із плоті й крові не міг бути таким болісно прекрасним і бездоганним, без жодної вади.

— Отже. Про те, що сталося раніше, — сказав він.

Жинь міцно схрестила руки на грудях.

— Не час на те.

Неджа невесело засміявся:

— Ми на війні. Часу на те ніколи не буде.

— Неджа…

Він поклав свою руку на її.

— Я просто хотів вибачитися.

— Не треба…

— Ні, треба. Я поводився з тобою як справжній придурок. І не мав права так говорити про твого командира. Вибач.

— Вибачаю, — обережно сказала вона й відчула, що саме це й мала на увазі.

Алтань чекав її повернення у своєму штабі. Він відчинив двері ще до того, як вона постукала.

— Ти її вбила?

— Вбила, — підтвердила Жинь. Вона зглитнула, її серце досі калатало. — Пане.

Він коротко кивнув.

— Добре.

Вони якусь мить мовчки дивились одне на одного. На Алтаня падала тінь від дверей. Жинь не бачила його обличчя і тільки рада була цьому. Зараз їй було б не до снаги дивитися на нього. Вона не змогла б дивитися на нього й не бачити, як його обличчя горить, ламається під її руками, перетворюється на пульсуюче місиво плоті, крові та жил.

Усі думки про Неджу вилетіли з голови. Хіба ж зараз це має значення?

Вона щойно вбила Алтаня.

Що це означає? Про що свідчить? Чимей вважала, що вона не здатна вбити Алтаня, а вона все одно вбила?

Якщо вона змогла зробити це, то чого не змогла б?

Кого не змогла б убити?

Можливо, це й була лють, необхідна, щоб легко прикликати Фенікса, як завжди робив Алтань. Не просто лють, не просто страх, а глибока, пекуча образа, роздмухана особливо жорстокою кривдою.

Можливо, вона врешті чогось таки навчилася.

— Ще щось? — запитав Алтань.

Він ступив крок до неї. Вона відступила назад. Мабуть, він це помітив, але все одно підійшов ближче.

— Ти щось хотіла мені сказати?

— Ні, пане, — прошепотіла вона. — Нічого.

Розділ 18

— Береги річки чисті, — доповіла Жинь. — Є незначні сліди активності в північно-західному кутку, але нічого такого, чого ми ще не бачили. Можливо, просто транспортування нових припасів у віддалений кінець табору. Сумніваюся, що вони спробують сьогодні.

— Добре, — сказав Алтань.

Він позначив точку на мапі, а потім відклав пензля. Потер скроні й завмер, немовби забув, що хотів сказати.

Жинь обсмикувала рукав.

Вони не тренувалися разом декілька тижнів. Але це й на краще. Тепер часу на тренування не було. Після місяців в облозі становище нікарців у Кхурдалайні було жахливим. Навіть із додатковим підкріпленням від Сьомого підрозділу портове місто опинилося небезпечно близько до поразки. За три дні до того П'ятий підрозділ утратив важливе містечко в передмісті Кхурдалайна, яке виконувало роль транспортного центру, і тепер більшість південної частини опинилася відкритою для Федерації.

Окрім цього, вони також утратили чималу частку ввезених припасів, і це змусило армію перейти на ще скромніші пайки. Зараз вони виживали на рисовій каші й бататі. Бадзі заявив, що після війни ніколи не торкнеться цих двох страв. Частіше доводилося

розжовувати жмені сухого рису, аніж отримувати готові страви в їдальні.

Передові загони Дзюня повільно відступали й під час відступу зазнавали серйозних втрат. Федерація зводила на березі річки одну фортецю за одною. Вода в затоці цілими днями червоніла, і Дзюнь був змушений відправити людей із діжками по воду, у якій би не плавали гнилі трупи.

Окрім середмістя Кхурдалайна, нікарці досі утримували три найважливіші будівлі на причалі: два склади та колишнє торговельне управління призахідників. Однак загони в них були дуже обмежені, люди розставлені надто далеко один від одного, тож вічно утримувати ці будівлі вони не змогли б.

Але принаймні вони розбили мрії Федерації про швидку перемогу. З перехоплених офіційних листів вони знали, що муґенці сподівалися взяти Кхурдалайн за тиждень. А облога розтяглася на місяці. Теоретично Жинь розуміла: що довше вони відбиватимуть наступ муґенців на Кхурдалайн, то більше часу матиме Ґолінь Ніїс для зведення оборонних споруд. Вони вже виграли для них більше часу, ніж могли сподіватися.

Але відчуття, що Кхурдалайн за крок від поразки, від того нікуди не зникало.

— І ще одне, — сказала Жинь.

Алтань рвучко кивнув їй продовжувати.

Жинь говорила швидко:

— П’ятий хотів улаштувати нараду щодо наступу на пляжі. Вони хочуть просунутися вперед до того, як утратять ще бодай один загін у складі. Щонайпізніше післязавтра.

Алтань підняв брову:

— Чому П’ятий передає прохання через тебе?

Насправді прохання передали через Неджу, який говорив від імені свого батька, Воєначальника Дракона, до якого звернувся Дзюнь, бо не хотів визнавати законності Алтаня, допустивши його до своєї штаб-квартири. Політика між підрозділами неабияк дратувала Жинь, але з цим вона нічого не могла вдіяти.

— Бо принаймні одному з них я подобаюся. Пане.

Алтань кліпнув. Жинь миттю пошкодувала, що взагалі заговорила.

Не встиг він відповісти, як ранкове повітря розітнув крик.

Алтань першим дістався до вежі вартових, але й Жинь не відставала, її серце мало не вистрибувало з грудей. Напад? Але вона не бачила поблизу солдатів Федерації і стріл над головою також…

У вежі Цара лежала на підлозі. Більше там нікого не було. Цара корчилася на кам’яній підлозі, а з глибини її горла виривався низький замордований стогін. Очі закотилися. Кінцівки безконтрольно сіпалися.

Жинь ніколи не бачила такої реакції на поранення. Цару отруїли? Але нащо Федерації цілитися тільки у вежу? Жинь та Алтань інстинктивно нахилилися,

відійшли від лінії потенційного вогню, але стріли не летіли. Окрім посмикування Цари, вони взагалі не бачили неспокою.

Алтань став навколішки. Схопив Цару за плечі й підтягнув її, змусивши сісти.

— Що не так? Що сталося?

— Болить…

Алтань похитав головою.

— Відповідай.

Цара лише знову застогнала. Жинь вразило те, як грубо з нею поводився Алтань, попри її очевидне страждання. Але, запізніло усвідомила вона, на Царі не було видимих поранень. Ані на землі, ані на її одязі не було крові.

Алтань легенько ляснув Цару по обличчю, щоб привернути її увагу.

— Він повернувся?

Жинь спантеличено переводила погляд між ними. Про кого він говорить? Про Цариного брата?

Царине обличчя викривилося від болю, але вона змогла кивнути.

Алтань ледь чутно вилаявся.

— Він поранений? Де він?

Важко дихаючи, Цара вчепилася в Алтаневу туніку. Вона міцно заплющила очі, немовби на чомусь зосереджувалася.

— Східні ворота, — спромоглася вимовити вона. — Він тут.

Поки Жинь допомогла Царі спуститися сходами, Алтаня вже й слід прохолов.

Вона глянула вгору й побачила лучників із П'ятого підрозділу, які завмерли на стіні, вклавши стріли в луки. Жинь чула брязкання сталі, але жоден солдат не стріляв.

Мабуть, на іншому боці був Алтань. Вони боялися, що можуть поцілити в нього? Чи просто не хотіли допомагати?

Жинь допомогла Царі сісти біля найближчої стіни і нестямно кинулася вгору на стіну, з якої було видно східні ворота.

По той бік воріт навколо Алтаня зібрався цілий ескадрон солдатів Федерації. Алтань бився верхи на коні, шаленими зусиллями пробиваючи собі шлях назад до воріт. Його руки рухалися швидше, ніж Жинь устигала відстежувати. Його тризуб, блискучий від крові, спалахнув у полуденному сонці раз і вдруге. Щоразу, коли Алтань відсмикував його назад, один із солдатів Федерації падав.

Натовп солдатів рідшав, вони падали один за одним, і нарешті Жинь побачила, чому Алтань не прикликав полум'я. На коні перед ним сидів молодик зі зв'язаними за спиною руками. Його обличчя та груди були в крові. Шкіра стала такою ж мертвотно-білою, як і волосся. На якусь мить Жинь подумала з *надією*, що то Дзян, але цей чоловік був нижчого зросту, помітно молодший і значно худорлявіший.

Алтань щосили бився з солдатами Федерації, але вони відтісняли його від воріт.

Унизу Жинь побачила, як з іншого боку зібралися Цике.

— Відчиніть! — загорлав Бадзі. — Впустіть їх!

Солдати неохоче перезирнулися й нічого не зробили.

— Чого ви чекаєте? — закричала Цара.

— Наказу Дзюня, — пробурмотів один. — Нам наказано не відчиняти будь-якою ціною…

Жинь знову глянула за стіну й побачила стрімке наближення ще одного ескадрону Федерації на підкріплення. Вона перехилилася через стіну й замахала руками, аби привернути увагу Бадзі.

— Ідуть нові!

— От чорт! — Бадзі збив одного солдата з дороги, врізав тупим кінцем граблів у живіт іншому й почав самотужки відчиняти ворота, доки Суні відбивався від охоронців позаду.

Важкі ворота піддавалися нелегко.

Стоячи просто перед прочиненою щілиною, Цара витягувала стрілу за стрілою з сагайдака і швидко пускала їх у натовп солдатів Федерації. Під хмарою стріл муґенці затрималися, й Алтань вирвався з оточення.

Бадзі штовхав ворота в інший бік, аж доки вони з гуркотом не зачинилися.

Алтань різко смикнув віжки, змушуючи коня раптово зупинитися.

До нього підбігла Цара, викрикуючи щось мовою, якої Жинь не розуміла. Її тирада перемежовувалася різноманітною яскравою нікарською лайкою.

Алтань підняв руку, щоб заспокоїти її. Він спішився одним плавним рухом, а потім допоміг спуститися молодику. Чоловік хитнувся, коли його ноги торкнулися землі, і прихилився до коня для підтримки. Алтань підставив йому плече, але чоловік відштовхнув його.

— Він там? — вимогливо запитав Алтань. — Ти його бачив?

Важко дихаючи, чоловік кивнув.

— План у тебе? — запитав Алтань.

Чоловік знову кивнув.

Про що вони говорили? Жинь запитально глянула на Унеґеня, але він був не менш спантеличений за неї.

— Гаразд, — сказав Алтань. — Гаразд. Так. Ти ідіот.

А потім вони з Царою обоє почали на нього кричати.

— Ти *дурень*…

— …могли вбити…

— …чиста безрозсудність…

— …хоч яким могутнім ти себе вважаєш, як ти посмів…

— Послухайте, — сказав чоловік зі щоками білими як сніг. Він почав тремтіти. — Я охоче це обговорив би, справді, але в мене з трьох ран витікає життя, і, здається, я зараз знепритомнію. Дасте мені хвилинку?

До кінця того дня Алтань, Цара та новоприбулий не виходили зі штабу Алтаня. Жинь відправили

привести Енькі, щоб він надав молодикові медичну допомогу. Алтань недвозначно наказав їй зникнути з очей. Не маючи наказів, вона блукала містом, знуджена та неспокійна. Їй хотілося попросити когось обізнаного пояснити, що трапилося, але Унеґень та Бадзі пішли на розвідку й повернутися мали лише ближче до вечері.

— Хто то був? — запитала Жинь, щойно вони повернулися в їдальню.

— Чоловік, що так театрально з'явився? То Алтанів лейтенант, — сказав Унеґень. Він сів на лавку навпроти Жинь. І напустив на себе вдавано зарозумілий і гордовитий вигляд. — Єдиний та неповторний Чаґхань Сужень із Внутрішніх держав.

— Давно ж він пішов, — пробурмотів Бадзі. — Де він був, у відпустці?

— То Царин брат? І це тому… — Жинь не знала, як увічливо запитати про напад Цари, але Бадзі зрозумів це з її спантеличеного виразу обличчя.

— Вони якірні близнюки. Це такий собі, гм, духовний зв'язок, — сказав Бадзі. — Цара пояснювала, але я забув подробиці. Якщо коротко, вони пов'язані одне з одним. Поріж Чаґханя, а кров піде й у Цари. Убий Цару, помре й Чаґхань. Щось таке.

Для Жинь сама ідея такої залежності не була чимось новим. Вона згадала, що Дзян уже розповідав про щось схоже. Вона читала про шаманів із Внутрішніх держав, які іноді прив'язували себе одне до одного, аби

підсилити свої вміння. Але, побачивши Цару в такому стані на підлозі, Жинь сумнівалася, що це перевага, радше жахлива вразливість.

— Де він був?

— Десь, — знизав плечима Бадзі. — Алтань відправив його з Кхурдалайна декілька місяців тому, у той час, коли нам повідомили про вторгнення в Сінеґард.

— Але чому? Що він робив?

— Він нам не сказав. Чому б тобі самій у нього не запитати? — Бадзі кивнув, його погляд був прикутий до чогось у неї за плечем.

Жинь озирнулася й мало не підскочила. Чаґхань стояв просто в неї за спиною, а вона навіть не чула, як він підійшов.

Для того, хто вранці мало не сплинув кров'ю, Чаґхань мав непоганий вигляд. Його ліва рука була обережно підв'язана до тулуба, але в іншому він здавався неушкодженим. Жинь замислилася, що саме Енькі зробив, аби так швидко його зцілити.

Зблизька схожість Чаґханя з Царою стала очевидною. Він був вищий за сестру, але в них були однакові виточені, немов пташині, постаті. Чаґхань мав високі вилиці та впалі щоки, а очі посаджені так глибоко, що безбарвний погляд ховався в тіні брів.

— Можна до вас? — запитав він. З тону це дужче скидалося на наказ, а не запитання.

Унеґень миттю посунувся і звільнив місце. Чаґхань обійшов стіл і сів просто навпроти Жинь. Він акуратно

поклав лікті на стільницю, сплів пальці докупи й підпер кінчиками підборіддя.

— То ти нова спірлійка? — сказав він.

Жинь він дуже нагадував Дзяна. І не лише білим волоссям чи струнколю постаттю, а й тим, як дивився на неї, немовби крізь неї, немовби дивився взагалі кудись назад. Коли він глянув, Жинь стало неприємно, ніби її обшукували, немовби він міг прозирати її одяг наскрізь.

Жинь ніколи не бачила таких очей. Вони були ненормально величезні й затьмарювали всі інші риси на вузькому обличчі. А ще в очах Чаґханя не було ані зіниць, ані райдужок.

Жинь напустила на себе маску спокою й підняла ложку.

— Це я.

Кутики його вуст смикнулися вгору.

— Алтань сказав, що в тебе певні труднощі з виконанням.

Бадзі вдавився й закашлявся в їжу.

Жинь відчула, як до щік приливає жар.

— *Перепрошую?*

То Алтань і Чаґхань оце обговорювали цілий день? Думка про те, що Алтань розповідав цьому новоприбулому про її недосконалість, була дуже принизливою.

— Після подій у Сінеґарді тобі ще хоч раз вдалося прикликати Фенікса? — поцікавився Чаґхань.

«Та я прикличу його просто зараз, йолопе». Жинь дужче стиснула ложку.

— Я над цим працюю.

— Алтань вважає, що ти типу застрягла.

В Унеґеня був такий вираз, немовби він відчайдушно хотів сидіти деінде.

Жинь зціпила зуби.

— Ну то він помиляється.

Чаґхань поблажливо їй усміхнувся:

— Я можу допомогти, ти ж знаєш. Я його Провидець. У цьому я майстер. Мандрую до світу духів. Говорю з богами. Я не прикликаю божеств, але знаю шлях до Пантеону краще за будь-кого. І якщо в тебе проблеми, я можу допомогти знайти шлях до твого бога.

— Немає в мене проблем, — випалила вона. — На болоті я боялася. Тепер не боюся.

І це була правда. Вона підозрювала, що зараз могла б прикликати Фенікса, просто в цій їдальні, якби Алтань попросив. Якби Алтань зволив поговорити з нею, а не лише віддавав накази. Якби Алтань довіряв їй і доручав не лише патрулювання вулиць, де нічого не відбувалося.

Чаґхань підняв брову.

— Алтань не впевнений у цьому.

— Ну то, може, Алтаню варто витягти голову з власного заду, — випалила вона й миттю пошкодувала про сказане. Розчаруватися в Алтаневі — це одне,

а скаржитися на нього його ж лейтенанту — зовсім інше.

Ніхто за столом не потурбувався бодай удати, що їсть. Бадзі та Унеґень совалися, немов не могли дочекатися можливості піти, роззиралися, намагаючись не дивитися ні на Жинь, ні на Чаґханя.

Але, схоже, самого Чаґханя її слова лише розвеселили.

— О, то ти вважаєш його придурком?

У ній спалахнув гнів. Залишки обачності згоріли.

— Він нетерплячий, надміру вимогливий параноїк і…

— Послухай, усі на межі, — квапливо перебив Бадзі. — Нам не варто скаржитися. Чаґханю, не треба говорити… Я про те, що, послухай…

Чаґхань застукотів пальцями по столу.

— Бадзі. Унеґень. Я хочу поговорити з Жинь наодинці.

Він говорив так владно, так самовпевнено, що Жинь подумала: звісно ж, Бадзі скаже Чаґханю, куди він може себе поцілувати. Але Бадзі з Унеґенем просто підняли миски і встали з-за столу. Вражена, вона спостерігала, як, не промовивши ні слова, вони йдуть на інший бік кімнати. Навіть Алтаневі накази не виконувалися з такою беззаперечною покірністю.

Коли інші вже не могли їх чути, Чаґхань нахилився вперед.

— Якщо ти ще хоч раз так заговориш про Алтаня, — люб'язно промовив він, — я тебе вб'ю.

Мабуть, Чаґхань залякав Бадзі та Унеґеня, але Жинь була надто розгнівана, щоб його боятися.

— Ну спробуй, — випалила вона. — Не схоже, що в нас є зайві солдати.

Вуста Чаґханя викривилися в посмішці.

— Алтань казав, що з тобою буде важко.

Вона обережно глянула на нього.

— Алтань не помилився.

— То ти його не поважаєш.

— Я поважаю його, — мовила вона. — Просто я… Він був…

«Інакшим. Параноїком. Не тим командиром, якого я знала».

Але їй не хотілося визнавати, що Алтань її ще й лякав.

Проте Чаґхань несподівано поспівчував:

— Зрозумій, Алтань тільки-но став командиром. Він намагається з'ясувати, що робити, так само як і ти. Він боїться.

Боїться? Жинь мало не реготнула. За останні два тижні розмах операцій Алтаня так збільшився, що здавалося, немовби він власноруч намагався завоювати всю Федерацію.

— Алтань не знає, що означає боятися.

— Алтань, може, й наймогутніший майстер бойових мистецтв, нині живий у Нікані. А може, й у світі, —

сказав Чаґхань. — Але до цього більшу частину свого життя він просто добре виконував накази. Смерть Туйра підкосила всіх нас. Алтань був не готовий до такої відповідальності. Командування дається йому важко. Він не може знайти порозуміння з Воєначальниками. Перевтомлюється. Намагається виграти всю війну загоном із десяти осіб. І програє.

— Тобто ми не зможемо втримати Кхурдалайн?

— Тобто нам і не судилося втримати Кхурдалайн, — сказав Чаґхань. — Кхурдалайн був кривавою жертвою, щоб виграти час. Алтань програє, бо в Кхурдалайні не можна перемогти, і коли це станеться, це його зламає.

— Алтань не зламається, — сказала вона.

Алтань — найсильніший воїн з-поміж усіх, кого вона бачила. Алтань не міг зламатися.

— Алтань вразливіший, ніж ти думаєш, — сказав Чаґхань. — Він іде тріщинами під тягарем командування, хіба не бачиш? Для нього це нова територія, і він борсається, бо повністю залежить від перемоги.

Жинь зробила скептичне обличчя.

— Уся країна залежить від нашої перемоги.

Чаґхань похитав головою.

— Я не про те. Алтань звик *перемагати*. Усе життя він був на п'єдесталі. Останній спірлієць, національна рідкість. Найкращий студент Академії. Улюбленець Туйра в Цике. Його годували потоком постійного

схвалення за те, що він добре руйнує, а тут він не отримує похвали, та ще й власні солдати відкрито йому не коряться.

— Я не…

— Та годі, Жинь. Ти поводишся як мала стерва, ось, а все тому, що Алтань не погладив тебе по голівці й не сказав, що ти гарно виконуєш свою роботу.

Жинь підвелася і грюкнула долонями по столу:

— Послухай, придурку, мені не треба твоїх указівок, що робити.

— І все ж, оскільки я твій лейтенант, це мій прямий обов'язок, — Чаґхань ліниво дивився на неї, і вираз його обличчя був таким самовдоволеним, аж Жинь затремтіла, стримуючись, щоб не вдарити його головою об стіл. — Твій обов'язок — коритися. Мій обов'язок — побачити, що ти перестала партачити. Тож раджу зібрати все своє лайно, навчитися прикликати довбаний вогонь, щоб в Алтаня було на одну проблему менше. Це зрозуміло?

Розділ 19

— То хто ж той новоприбулий? — буденно запитав Неджа.

Жинь не була впевнена, що може обговорювати Чаґханя, не вляпавшись у щось недобре, а надто з огляду на те, що вони мали б критися. Але вони, як їй здавалося, уже декілька годин сиділи за барикадою, і їй ставало нудно.

— Лейтенант Алтаня.

— І чому я ніколи не бачив його раніше?

— Він був далеко, — сказала вона.

Над ними просвистіла хмара стріл. Неджа пірнув назад за барикаду.

Сьомий підрозділ та Цике почали спільний штурм будівель посольств біля причалу й намагалися розділити головний табір Федерації навпіл. Теоретично, якби вони захопили стару штаб-квартиру призахідників, то змогли б роз'єднати сили ворога й відрізати їм доступ до доків. Вони відправили два полки: один атакував перпендикулярно до річки, а інший пробирався до причалу від каналів.

Але щоб дістатися причалу, вони мали проминути п'ять перехресть, які добре охороняли, і це вилилося у п'ять кривавих сутичок. Федерація не вийшла проти них у відкритому полі, та й не мала такої потреби. Їхні солдати були в безпечному укритті за стінами будівель,

які вони утримували на причалі, і відповіли на стрімку атаку нікарців, розмістившись на дахах та стріляючи з вікон горішніх поверхів будівель посольств.

Сьомому підрозділу лишалося тільки кинути основну піхоту проти укріпленої позиції Федерації. Вони мусили ризикнути, сподіваючись, що тиску нікарських військ вистачить, щоб витіснити Федерацію. Це перетворилося на боротьбу плоті проти сталі, і Міліція намірилася зламати Федерацію ціною своїх тіл.

— Тобто ти й гадки не маєш, — сказав Неджа, коли в нього над головою вибухнула вогняна ракета.

— Тобто це не твоє діло.

Вона не знала, чи Неджа намагався витягти з неї інформацію для батька, чи просто хотів трохи поговорити. На її думку, це й не мало значення. Присутність Чаґханя заледве була таємницею, а надто після його драматичного порятунку Алтанем за східними воротами. Однак, може, саме тому Міліція боялася його ще дужче, аніж інших Цике разом узятих.

За кілька кроків від них Суні запалив одну з особливих бомб Жамси й швиргонув її через барикаду.

Вони низько припали до землі й затулили вуха, а їхні ніздрі заповнив знайомий кислотний, сірчаний сморід.

Обстріл стрілами припинився.

— Це *лайно*? — з натиском запитав Неджа.

— Не питай, — відповіла Жинь.

Під час тимчасового затишшя, здобутого завдяки лайняній бомбі Жамси, вони вийшли з-за барикади й кинулися далі вулицею, щоб дістатися наступного з п’яти перехресть.

— Я чув, що від нього аж мурахи по шкірі, — продовжив Неджа. — А ще що він із Внутрішніх держав.

— Цара теж із Внутрішніх держав. І що?

— Я чув, що він надприродний, — сказав Неджа.

Жинь пхикнула.

— Ми в Цике. Ми *всі* надприродні.

У повітрі прокотився сильний вибух, а за ним серія спалахів вогню.

Алтань.

Він вів усіх за собою. Його скаламучене полум’я вкупі з чималою кількістю порохових вистав Жамси зчинили низку великих пожеж, які суттєво покращили видимість уночі.

Алтань прорвався до наступного перехрестя. Нікарці продовжували наступ.

— Але він може те, що спірлійцям не під силу, — сказав Неджа, поки вони просувалися вперед. — Кажуть, може читати майбутнє. Надламувати свідомість. Батько говорить, що про нього чули навіть Воєначальники. Ти знала? А це наводить на деякі думки. Якщо в Алтаня такий могутній лейтенант, якого бояться навіть Воєначальники, то навіщо відсилати його з Кхурдалайна? Що вони задумали?

— Я не шпигуватиму за власним підрозділом для тебе, — сказала Жинь.

— А я й не прошу, — м'яко промовив Неджа. — Лише кажу, щоб не втрачала пильності.

— А ти не пхай носа у справи мого підрозділу.

Але Неджа вже не слухав, він дивився поверх плеча Жинь на щось далеке вздовж причалу, де пробивався перший фронт нікарських солдатів.

— А це що?

Жинь витягла шию, щоб і собі побачити те, на що він дивився. А потім спантеличено скосила очі.

Дивний зеленкувато-жовтий туман почав сунути на блокаду до двох загонів перед ними.

Немовби вві сні, бій зупинився. Передовий загін завмер і опустив зброю майже в гіпнозі, коли хмара досягла стіни, зупинилася, збираючись хвилею, а потім важко перевалилася в окопи.

А потім почувся крик.

— Відступаємо, — загорлав командир загону. — Відступаємо!

Міліція миттю змінила напрямок, почавши неорганізовано відступати подалі від газу. Вони кинули позиції, здобуті у важкому бою біля причалу, аби лишень утекти.

Жинь закашлялася й на бігу озирнулася через плече. Більшість солдатів, які не змогли втекти від газу, лежали й хапали ротами повітря, корчилися на землі, дряпали

обличчя, немовби їх атакувало власне горло. Інші лежали вже без руху.

Вістря стріли черкнуло Жинь по щоці, сама стріла врізалася в землю перед нею. Кутик вуст вибухнув болем, вона прикрила його рукою й побігла далі. Солдати Федерації обстрілювати їх із-за хмари отруйного туману, немовби збиралися зняти одного за одним…

Попереду Жинь замайоріла лінія дерев. З нею буде все гаразд, щойно вона сховається за листям. Жинь опустила голову й кинулася туди. Ще лише сто метрів… п'ятдесят… двадцять…

Позаду почувся здушений стогін. Жинь повернула голову, щоб озирнутись, і перечепилася через камінь за мить до того, як ще одна стріла просвистіла в неї над головою. Кров зі щоки залила очі. Жинь нестямно витерла її і припала до землі.

Як виявилося, стогнав Неджа. Він нестямно повз уперед, але газ таки його наздогнав. Вони зустрілися поглядами в тумані. Він підняв до неї руку.

Жинь нажахано дивилася, розкривши рота в мовчазному крику, як газ огортає його.

Крізь газ вона бачила, як до них наближаються постаті. Солдати Федерації. Вони вдягли на голови великі штуковини, маски, які закривали їхні шиї та обличчя. Схоже, до газу вони були неуразливі.

Один підняв велику руку в рукавиці й указав туди, де лежав Неджа.

Навіть не думаючи, Жинь затамувала подих і кинулася в туман.

Туман обпік шкіру, щойно вона його торкнулася.

Жинь зціпила зуби й рвонулася вперед через біль, але заледве ступила десять кроків, як хтось ухопив її за плече й потягнув назад із загазованої зони. Вона шалено відбрикувалася, щоб вирватися.

Алтань не відпускав.

— Відчепися! — вона вдарила його ліктем в обличчя.

Алтань спіткнувся і схопився за носа. Жинь спробувала обійти його, але Алтань смикнув її назад за зап'ясток.

— Що ти робиш? — рвучко запитав він.

— Вони схопили Неджу! — закричала вона.

— Мені байдуже, — він штовхнув її до лінії дерев. — Відступаємо.

— Ти кидаєш одного з наших на смерть!

— Він не один із наших, він один із Сьомого. Уперед.

— Я не кину друга!

— Кинеш, якщо я накажу.

— Але Неджа…

— Я не почуватимуся винним за це, — сказав Алтань і вдарив її кулаком у сонячне сплетіння.

Приголомшена, паралізована, Жинь упала на коліна.

Вона чула, як Алтань вигукує накази, а потім хтось підняв її, перекинув через плече, немовби дитину. Жинь брикалася й кричала, коли солдати тягли її до бараків. З-за спини вояка їй здалося, що вона

розгледіла, як солдати Федерації в масках потягли Неджу геть.

Газова атака справила саме той ефект, якого Федерація і прагнула. Цукрова бомба була руйнівною, а газова атака — страхітливою. Нажахані мешканці Кхурдалайна висипали на вулиці. І хоч сам газ розвіявся вже за годину, про нього швидко розійшлися чутки. Про туман, ворога, який убиває всіх без розбору. Від випарів ніде було сховатися. Цивільні почали масово тікати з міста, не впевнені, що Міліція здатна їх захистити. Вулиці огорнула паніка.

Солдати Дзюня горлали охриплими голосами, намагаючись переконати цивільних, що в стінах міста безпечніше. Але люди не слухали. Вони почувалися в пастці. Вузькі, звивисті вулички Кхурдалайна означали певну смерть, якщо буде ще одна газова атака.

Ціле місто потонуло в хаосі, командири скликали термінову нараду в найближчій штаб-квартирі. Цике юрмилися в кабінеті Воєначальника Барана разом з іншими Воєначальниками та їхніми молодшими офіцерами. Жинь прихилилася до стіни в кутку, просто слухаючи, як командири сперечаються про негайну стратегію.

Атаку на пляжі пережив лише один солдат Дзюня. Він відстав, кинув зброю й побіг, щойно побачив, як товариші почали задихатися.

— Це було ніби дихати полум'ям, — розповів він. — Ніби розжарені голки пройшли легені. Я думав, що

мене душить якийсь невидимий демон… горло стиснулося, я не міг дихати… — він здригнувся.

Жинь слухала та обурювалася, що він не Неджа.

«Лише п’ятдесят метрів. Я могла його врятувати. Могла витягти нас обох».

— Треба зараз же евакуювати середмістя, — сказав Дзюнь. Він був навдивовижу спокійним як для людини, котра щойно втратила понад сотню своїх людей в отруйному тумані. — Мої люди…

— Ваші люди контролюватимуть натовп. Цивільні затопчуть одне одного, намагаючись вибратися з міста, і муґенці легко зможуть вистріляти їх, якщо не відновити порядок, — зауважив Алтань.

Неймовірно, але Дзюнь не сперечався.

— Ми зберемо штаб-квартиру й перейдемо далі у склад Сіхан, — продовжив Алтань. — А полоненого можемо кинути в підвал.

Жинь різко підняла голову.

— Якого полоненого?

Вона неясно розуміла, що взагалі не мала говорити, що рядовий солдат Цике не є учасником цієї наради й не має права голосу. Але вона була надто поглинута скорботою та виснажена, щоб цим перейматися.

До неї нахилився Унеґень і пробурмотів на вухо:

— Один із солдатів Федерації втрапив у власний газ. Алтань забрав його маску й витягнув його.

Жинь із невірою кліпнула.

— Ви повертались? — запитала вона. Їй здалося, що голос прозвучав дуже гучно. — У вас була маска?

Алтань роздратовано зиркнув на неї.

— Зараз не час, — сказав він.

Жинь важко звелася на ноги.

— Ти дозволив одному з наших померти?

— Ми обговоримо це потім.

Вона розуміла, теоретично, стратегічну вигоду від утримання полоненого Федерації. Останніх солдатів Федерації, яких спіймали за шпигунством на іншому березі річки, одразу розірвали розлючені цивільні. Але все ж таки…

— Навіть не віриться, — промовила Жинь.

— Ми наглянемо за евакуацією штаб-квартир, — голосно сказав Алтань, заглушуючи її. — Перегрупуємося в складі.

Дзюнь коротко кивнув, а потім пробурмотів щось своїм офіцерам. Вони віддали йому честь і вибігли зі штаб-квартири.

Алтань тим часом віддавав накази Цике:

— Царо, Унеґеню, Жамсо, організуйте нам безпечний прохід до складу і спрямуйте туди офіцерів Дзюня. Бадзі та Суні, допоможіть Енькі спакувати майстерню. Решта на позиції, на випадок ще однієї атаки, — біля дверей він зупинився. — Жинь. Залишся.

Жинь затрималася. Виходячи, Унеґень знервовано глянув на неї.

Алтань зачекав, доки вони лишилися самі, а потім зачинив двері. Він перетнув кімнату і став так, що між ними майже не лишилося відстані.

— Не суперечи мені, — тихо сказав він.

Жинь схрестила руки.

— Взагалі чи тільки в присутності Дзюня?

Алтань не купився.

— Відповідай мені, як солдат командиру.

— Або що? Накажеш Суні витягти мене з кабінету?

— Ти переступаєш межу, — голос Алтаня опустився до небезпечно малої гучності.

— А ти дозволив померти моєму другові, — відповіла Жинь. — Він лежав там, і *ти його покинув*.

— Ти не змогла б його витягти.

— Ні, змогла б, — не вгавала Жинь. — А навіть якби й не змогла б, ти зміг би, ти міг урятувати мого *друга* замість того, щоб витягувати якогось солдата Федерації, який заслуговував там померти…

— Полонені мають більшу стратегічну вагу, ніж окремі солдати, — спокійно промовив Алтань.

— Маячня, — прогарчала вона.

Алтань не відповів. Він підійшов ще на два кроки й ударив її в обличчя.

Вона навіть не спробувала захиститися. Прийняла повну силу його удару без підготовки. Удар був таким сильним, що її голова смикнулася вбік. Від несподіваного тиску підігнулися коліна, і вона впала на землю. Приголомшена, Жинь підняла руку до щоки. На

пальцях лишилася кров — Алтань відкрив її рану від стріли.

Вона повільно підняла погляд на Алтаня. У вухах дзвеніло.

Його багряні очі зустрілися з її очима. Неприхована лють на його обличчі приголомшила її.

— Як ти *смієш*, — сказав він. Його голос був надмірно гучним, спотвореним у її вражених вухах. — Ти неправильно розумієш суть наших стосунків. Я тобі не друг. Я тобі не брат, хоча ми й могли б бутиріднею. Я твій командир. І ти не оскаржуватимеш моїх наказів. Ти виконуватимеш їх, не ставлячи запитань. Або ти коришся мені, або йдеш із лав Міліції.

Його голос мав подвійний тембр, подібний до тембру Дзяна, коли він відкрив порожнечу в Сінеґарді. Алтаневі очі спалахнули червоним, ні, вони були не червоні, а кольору самого вогню. Позаду нього розгоралося полум'я, біліше та жаркіше, аніж те, яке вона коли-небудь прикликала. Жинь була невразлива до власного вогню, але не до вогню Алтаня. Його полум'я обпікало, заважало дихати, змушувало відступати.

Дзвін у вузах сягнув крещендо.

«Він не має права так поводитися з тобою, — прозвучав голос у голові Жинь. — Не сміє залякувати тебе». Вона не могла дозволити собі зайти задалеко й зіщулитися від страху. Ані перед Алтанем, ані перед будь-ким.

Жинь підвелася й, сягнувши кудись усередину себе — кудись у злісну, темну та жахливу частину себе, — відкрила канал сутності, яка чекала, доки її прикличуть. Кімната нахилилася, немовби на неї дивилися крізь довгу багряну призму. Знайомий жар повернувся у вени, жар, який вимагав крові та попелу.

Крізь червоний серпанок їй здалося, що Алтаневі очі розширилися від подиву. Вона розправила плечі. Полум'я стікало з плечей і назад, полум'я віддзеркалювало Алтаневе.

Вона ступила крок до нього.

Кімнату наповнило гучне потріскування. Жинь відчула сильний тиск. Затремтіла під його вагою. Почула пташиний сміх. Почула задоволене зітхання бога.

«Ви діти, — пробурмотів Фенікс. — Дурні, сміховинні діти. Мої діти».

Алтань був приголомшений.

Але тільки-но її полум'я почало опиратися його вогню, їй знову стало неприємно спекотно, немовби чужий вогонь випалював її. Алтаневе полум'я було ніби джерело безмежної ненависті. Воно палило глибоко й повільно. Жинь майже могла відчути його смак, його отруйні наміри, давні страждання — і це жахнуло її.

Як одна людина може так несамовито ненавидіти?

Що з ним трапилося?

Жинь більше не могла втримати свого полум'я. Алтаневе горіло дужче. Вони мірялися силою духу —

і вона програла.

Якусь мить вона ще намагалася, а потім полум'я знову ковзнуло вглиб неї так само швидко, як і з'явилося. Алтанів вогонь згас через мить.

«Ось воно, — подумала Жинь. — Я переступила межу. Це кінець».

Але Алтань не видавався роздратованим. Не скидалося на те, що він збирається стратити її.

Ні, він був *задоволений*.

— То он що для цього потрібно, — сказав він.

Жинь почувалася спустошеною, немовби вогонь випалив щось усередині неї. Вона навіть не могла гніватися. Тож просто стояла.

— Та пішов ти, — сказала вона. — Пішов ти.

— Повертайся на пост, солдате, — наказав Алтань.

Вона вийшла з його кабінету, грюкнувши дверима.

«Та пішла я».

Розділ 20

— Он ти де.

Жинь знайшла Чаґханя на північній стіні. Він стояв, схрестивши руки на грудях, і спостерігав, як вузькими вулицями Кхурдалайна снують цивільні, немов мурахи, що вибігли зі зруйнованого мурашника. Вони тяглися крізь міські ворота безладним натовпом, разом із пожитками, складеними на вози, прив'язаними на биків та коней, закинутими на плечі на палях, призначених для носіння води. Дехто просто тягнув речі за собою в мішках. Люди вирішили радше випробувати долю на відкритій місцевості, аніж іще бодай на день лишитися в приреченому місті.

Міліція лишалася в Кхурдалайні: він досі був стратегічною базою, яку потрібно втримати, — але тепер вони захищали самі порожні будівлі.

— З Кхурдалайном покінчено, — сказав Чаґхань, прихилившись до стіни. — І з Міліцією також. Надалі постачання вже не буде. І лікарень. І їжі. Солдати б'ються в битвах, але життя армії підтримують цивільні. Втратиш джерело ресурсів — програєш війну.

— Мені треба з тобою поговорити, — промовила Жинь.

Чаґхань повернувся до неї обличчям, і вона мало не здригнулася від тих очей без зіниць. Він ковзнув поглядом до яскраво-червоного сліду на її щоці. Його

вуста стиснулися в тонку лінію, немовби Чаґхань точно знав, як ця мітка там опинилася.

— Сварка між закоханими? — протягнув він.

— Розбіжність у поглядах.

— Не варто було торочити про того хлопця, — несхвально промовив він. — Алтань не потерпить таких вибриків. Він не дуже терплячий.

— Він не *людина*, — сказала вона, пригадуючи той жахливий гнів, який стояв за силою Алтаня. Вона думала, що розуміла Алтаня. Думала, що могла дотягтися до людини, яка стояла за званням командира. Але тепер усвідомила, що взагалі його не знала. Алтань, якого вона знала — принаймні Алтань у її уявленні, — нічого не заподіяв би своїм людям. Не лишив би когось помирати. — Він… Я не знаю, *що* він таке.

— Алтаню ніколи й не дозволяли бути людиною, — сказав Чаґхань, і його голос звучав несподівано лагідно. — Ще з дитинства його зробили активом Міліції. Твої майстри в Академії годували його опіумом за напади на однокласників і тренували до цієї війни, як собаку. А тепер на його плечі лягла найважча керівна посада, яка тільки існує в Міліції, і ти дивуєшся, чому він не завдав собі клопоту попіклуватися про твого малого улюбленця?

Жинь ладна була вдарили Чаґханя за ці слова, але стрималась і зціпила зуби.

— Я прийшла не для того, щоб обговорювати Алтаня.

— Тоді навіщо ж ти прийшла?

— Покажи, на що ти здатний, — сказала вона.

— Любонько, я здатний багато на що.

Жинь наїжачилася.

— Відведи мене до богів.

Чаґхань мав самовдоволений вигляд.

— Я думав, що ти без проблем можеш прикликати богів.

— Я не можу робити цього так само легко, як Алтань.

— Але ти *можеш* це робити.

Вона стиснула кулаки.

— Я хочу робити це так само, як Алтань.

Чаґхань підняв брову.

Жинь глибоко вдихнула. Чаґханю не обов'язково знати, що трапилося в штабі Алтаня.

— Я намагалася — місяцями. Думаю, що тепер зрозуміла, не впевнена, але щось… Хтось мене блокує.

Чаґхань напустив на обличчя легку зацікавленість, схилив голову. Так він до болю нагадував Дзяна.

— Тобі докучають?

— Жінка.

— Та невже?

— Ходи зі мною, — сказала вона. — Я покажу.

— Чому зараз? — він схрестив руки на грудях. — Що сталося?

Жинь не відповіла.

— Мені треба навчитися робити те, що може він, — рішуче заявила вона. — Прикликати таку ж силу, на яку здатен він.

— І ти не поділилася цим зі мною раніше, бо…

— Бляха, бо тебе тут не було!

— А коли я повернувся?

— Я корилася пересторогам свого майстра.

Чаґхань говорив так, немовби зловтішався:

— І ці пересторогі вже для тебе не важливі?

Жинь стиснула щелепи.

— Я зрозуміла, що майстри неминуче стримують своїх учнів.

Чаґхань повільно кивнув, хоча з його обличчя не можна було нічого зрозуміти.

— І якщо я не зможу позбутися цього… привида?

— То хоча б зрозумієш, — вона простягла руки. — *Будь ласка*.

Цього прохання було достатньо. Чаґхань ледь кивнув, а потім запросив її сісти поруч. Жинь спостерігала, як він зняв заплічний мішок і розгорнув на кам'яній підлозі. Усередині був просто неймовірний запас психоделіків, охайно розкладених у понад двадцяти маленьких кишеньках.

— Ось це добули не з макових рослин, — сказав він, змішуючи порошки у скляній піалі. — Цей наркотик значно сильніший. Легке передозування спричинить сліпоту. А ще трохи — і помреш за лічені хвилини. Ти мені довіряєш?

— Ні. Але це неважливо.

Злегка форкнувши, Чаґхань струсонув піалу. Він висипав суміш на долоню, лизнув вказівний палець

і встромив його в наркотик так, щоб кінчик укрився тонким шаром темно-синього порошку.

— Відкрий рота, — наказав він.

Жинь придушила спалах вагання й підкорилася.

Чаґхань притиснув кінчик пальця їй до язика.

Вона заплющила очі. Відчула, як психоделік просочується в слину.

Напад був раптовим і нищівним, немовби темна хвиля океанічної води раптово накрила Жинь із головою. Її нервова система повністю вийшла з ладу, вона втратила здатність сидіти й упала Чаґханеві до ніг.

Тепер вона була цілком уразлива перед ним. «Він може просто зараз убити мене, — туманно подумала Жинь. Вона не знала чому, але ця думка першою сяйнула у свідомості. — Може позбутися мене зараз, якщо схоче».

Але Чаґхань лише став навколішки поруч із нею, обхопив її обличчя за щоки і притиснувся до неї чолом. Його очі були розширені, дуже широкі. Жинь втупилася в них, зачарована. Вони були тьмяним простором, вікном у засніжений пейзаж, і вона провалювалася крізь них…

А потім вони вихором здійнялися вгору.

Жинь не знала, чого чекати. За два роки навчання Дзян жодного разу не проводив її у вимір духів. Вона завжди була у своїй свідомості сама, лише її душа в порожнечі мандрувала до богів.

З Чаґханем вона почувалася так, немовби від неї відірвалася частина, немовби він затис її в долоні й тягнув куди сам хотів. Жинь була нематеріальна, не мала тіла чи форми, але Чаґхань — мав. Він лишався таким же цілісним і реальним, як і раніше, а може, навіть ще реальнішим. У матеріальному світі він здавався виснаженим і змарнілим, а у вимірі духів — міцним та справжнім…

Тепер вона зрозуміла, чому Чаґханю й Царі судилося бути двома половинками цілого. Цара приземлена, матеріальна, повністю зіткана з земного. Називати їх якірними близнюками неправильно — це вона тільки якір для свого неземного брата, який дужче належав виміру духу, аніж світу плоті й крові.

Жинь уже добре знала шлях до Пантеону. І перед нею знову матеріалізувалася Жінка. Але цього разу щось змінилося. Цього разу Жінка нагадувала не привида, а труп: половина її обличчя була ніби зірвана й відкривала кістку, а обладунки вщент обгоріли.

Жінка благально простягнула до Жинь руку.

— Він з’їсть тебе живцем, — сказала вона. — Полум’я поглине тебе. Знайти нашого бога означає знайти на землі пекло, юна воїтелько. Ти горітимеш і горітимеш, і ніколи не знайдеш спокою.

— Як цікаво, — промовив Чаґхань. — Хто ти?

Жінка завертілася навколо нього.

— Ти знаєш, хто я, — сказала вона. — Я Зрадниця і Проклята. Я спокута. Я останній шанс цієї дівчини на спасіння.

— Розумію, — пробурмотів Чаґхань. — То он де ти ховаєшся.

— Про що ти? — наполегливо запитала Жинь. — Хто вона?

Але Чаґхань говорив повз неї, звертаючись безпосередньо до жінки.

— Ти мала б бути в Чулуу Корікх.

— Чулуу Корікх не зможе мене втримати, — просичала Жінка. — Я спірлійка. Мій прах вільний. — Вона простягнула руку й погладила Жинь по зраненій щоці, немовби мати пестить своє дитя. — Ти ж не хочеш, щоб я пішла. Я тобі потрібна.

Жинь здригнулася від її дотику.

— Мені потрібен мій бог. Мені потрібна сила й потрібен вогонь.

— Якщо прикличеш його зараз, то приведеш пекло на землю, — застерегла Жінка.

— Кхурдалайн — це пекло на землі, — сказала Жинь. Вона бачила, як Неджа кричав у тумані, і її голос затремтів.

— Ти не знаєш, що таке справжні страждання, — розлючено наполягала Жінка.

Жинь стиснула кулаки, раптом оскаженівши. Справжнє страждання? Вона бачила, як її друзів проштрикували алебардами, пронизували хмарою

стріл, рубали мечами, палили на смерть в отруйному тумані. Вона підпалила Сінеґард. Вона бачила, як Федерація захопила Кхурдалайн мало не за одну ніч.

— Я бачила більше, аніж справедливу частку страждань, — просичала Жинь.

— Я намагаюся врятувати тебе, дитя. Чому ти цього не розумієш?

— А як же Алтань? — виклично запитала Жинь. — Чому ти ніколи не пробувала спинити його?

Жінка схилила голову.

— Он воно що. Ти заздриш тому, на що він здатний?

Жинь розкрила рота, але нічого не сказала. Ні. Так. Яке це мало значення? Якби вона була такою ж сильною як Алтань, він не зміг би її стримати.

Якби вона була такою сильною, як Алтань, то змогла б урятувати Неджу.

— Той хлопець за межами спокути, — сказала Жінка. — Той хлопець зламаний, як і решта. Але ти, *ти* досі чиста. Тебе ще можна врятувати.

— Я не хочу, щоб мене рятували! — закричала Жинь. — Я хочу сили! Алтаневої сили! Я хочу стати наймогутнішою шаманкою всіх часів, тож мене ніхто не врятує!

— Ця сила може випалити світ, — сумно промовила Жінка. — Ця сила знищить усе, що ти будь-коли любила. Ти переможеш ворога, а перемога перетвориться на попіл у роті.

Чаґхань нарешті повернув собі спокій.

— Ти не маєш права тут лишатися, — сказав він. Його голос ледь тремтів, але він підняв тонку руку до Жінки, проганяючи її цим жестом. — Твоє місце у вимірі мертвих. Повертайся до мертвих.

— Навіть не намагайся, — глузливо посміхнулася Жінка. — Ти не зможеш мене прогнати. Свого часу я здолала значно могутніших шаманів за тебе.

— Немає могутніших за мене, — сказав Чаґхань і почав промовляти щось своєю мовою, грубою, гортанною, якою колись говорив Дзян, мовою, у якій Жинь тепер упізнала мову Внутрішніх держав.

Його очі засяяли золотим.

Жінка затремтіла, немов стояла в епіцентрі землетрусу, а потім несподівано її охопило полум'я. Вогонь підсвітив її обличчя зсередини, наче розжарене вугілля, наче бурштин, який ось-ось мав вибухнути.

Жінка розлетілася на шматки.

Чаґхань схопив Жинь за зап'ясток і *смикнув*. Вона знову стала нематеріальною і стрімко полетіла головою вперед у просторі, де все здавалося нереальним. Жинь не вирішувала, куди вони прямували, і могла зосередитися тільки на тому, щоб лишитися цілою, лишитися *собою*, аж доки Чаґхань зупиниться й вона зорієнтується, не втративши себе зовсім.

Це був не Пантеон.

Спантеличена Жинь роззирнулася. Вони опинились у тьмяній кімнаті завбільшки як Алтанів штаб, з низькою, склепінчастою стелею, що змусила їх

нахилитися. Куди б Жинь не глянула, скрізь виднілися мозаїки з маленьких кахлів із зображеннями невідомих або незрозумілих їй сцен. Рибалка тягнув повні сіті озброєних воїнів. Хлопець був обвитий драконом. Довговолоса жінка плакала над зламаним мечем і двома тілами. У центрі кімнати стояв великий шестикутний вівтар. На ньому були вигравіювані шістдесят чотири знаки давньонікарської писемності.

— Де ми? — запитала Жинь.

— У безпечному місці, яке я обрав, — сказав Чаґхань. Він був виснажений. — Вона виявилася значно сильнішою, ніж я очікував. Я переніс нас до першого місця, яке спало на думку. Це Пророкувальня. Тут ми можемо розпитати про твою Жінку. Ходімо до вівтаря.

Ідучи за ним, Жинь зачудовано роззиралася, пробігалася пальцями по ретельно викладених кахлях.

— Це частина Пантеону?

— Ні.

— То це реальне місце?

— Реальне у твоєму розумі, — відповів Чаґхань. — А він не менш реальний за все інше.

— Дзян ніколи мене такого не вчив.

— Це тому, що ви, нікарці, такі *примітивні*, — сказав Чаґхань. — Досі мислите в рамках суворої бінарності між матеріальним світом і Пантеоном. Ти вважаєш, що прикликати богів — це ніби покликати собаку з двору до будинку. Але ви не можете осягнути світ снів як фізичне місце. Боги — живописці. Ваш матеріальний світ —

полотно. А Пророкувальня — це кут, під яким ми бачимо кольори на палітрі. Насправді це не *місце*, а *точка зору*. Але ти тлумачиш її як кімнату, бо твій людський розум не може осягнути її якось інакше.

— А як же вівтар? Мозаїки? Хто їх створив?

— Ніхто. Ти все одно не розумієш. Це ментальні конструкції, щоб ти могла осягнути вже написані ідеї. Талву бачить цю кімнату зовсім інакше.

— Талву?

Чаґхань кивнув підборіддям на щось перед ними.

— Ти повернувся так скоро, — почувся спокійний чужий голос.

У тьмяному світлі Жинь не помітила створіння, яке стояло за шестикутним вівтарем. Воно повільно обійшло коло й низько вклонилося Чаґханю. Істота не скидалася на будь-що колись бачене Жинь, радше на тигра, але з хутром пів метра завдовжки. В істоти було жіноче обличчя, лев'ячі ноги, свинячі зуби й дуже довгий хвіст, який міг належати мавпі.

— Вона богиня. Хранителька Гексаграм, — сказав Чаґхань і так само низько вклонився. Він потягнув Жинь на підлогу разом із собою.

Талву схилила голову до Чаґханя.

— Час питань для тебе вичерпався. Але ти… — вона глянула на Жинь. — Ти ніколи й нічого в мене не питала. Можеш іти далі.

— Що це за місце? — запитала Жинь у Чаґханя. — Що воно… *вона*… може мені розповісти?

— Пророкувальня зберігає Гексаграми, — відповів він. — Гексаграми — це шістдесят чотири комбінації ліній, розірваних або суцільних, — він указав на краснопис по боках вівтаря, і Жинь побачила, що кожен знак і справді складався з шести ліній. — Постав Талву своє запитання, викинь Гексаграму — і вона прочитає для тебе значення ліній.

— Вона може розповісти мені про майбутнє?

— Ніхто не може пророкувати майбутнє, — сказав Чаґхань. — Воно завжди змінюється, завжди залежить від окремих виборів. Але Талву може розповісти тобі про сили, залучені до гри. Про форму речей, якої не видно неозброєним оком. Про колір минулих подій. Майбутнє — це модель, залежна від рухів теперішнього, але Талву може прочитати для тебе течії, як досвідчений моряк читає океан. Тобі лише треба озвучити запитання.

Жинь починала розуміти, чому Чаґхань наганяє на всіх такий страх. Він як Дзян, незагрозливий та дивакуватий, доки не зрозумієш, яка глибока сила криється за тендітним фасадом.

«Як Дзян сформулював би запитання?» Вона якийсь час перебирала слова. А потім виступила вперед, до Талву.

— Що Фенікс хоче, аби я знала?

Талву майже всміхалася.

— Кинь монети шість разів.

Раптом на шестикутному вівтарі з'явилися три монети, складені одна на одну. Не схожі на монети Нікарської імперії: надто великі, радше шестикутні, ніж знайомі Жинь круглі таелі та злитки. Вона підняла їх, оцінюючи вагу. Монети виявилися важчими, ніж здавалося. На аверсі кожної був вигравіюваний упізнаваний профіль Червоного Імператора, а на реверсі — напис давньонікарською, якого Жинь не могла розшифрувати.

— Кожен кидок монет визначає лінію на Гексаграмі, — сказав Чаґхань. — Ці лінії — моделі, вписані у всесвіт. Це давні комбінації, описи форм, які існували задовго до того, як ми народилися. Для тебе вони не матимуть сенсу. Але Талву прочитає їх, а я розтлумачу.

— А чому це ти маєш тлумачити?

— Бо я Провидець. Мене цього вчили, — відповів Чаґхань. — Вихідці з Внутрішніх районів не прикликають богів униз, як це робиш ти. Ми піднімаємося до них. Наші шамани годинами сидять у трансі, вивчаючи таємниці космосу. Я провів у Пантеоні більше часу, ніж ти у своєму світі. Досі я розшифрував удосталь Гексаграм, щоб знати, як вони описують форму нашого світу. І якщо ти спробуєш розтлумачити їх сама, то лише заплутаєшся. Дозволь тобі допомогти.

— Гаразд, — Жинь кинула три монети на шестикутний вівтар.

Усі три впали реверсом догори.

— *Перша лінія — суцільна*, — прочитала Талву. — *Хтось готовий рухатись, але його сліди перетинаються*.

— І що це означає? — запитала Жинь.

Чаґхань похитав головою:

— Та що завгодно. Кожна лінія набуває відтінку значення залежно від інших. Закінчи Гексаграму.

Жинь знову кинула монети. Усі аверси.

— *Друга лінія — розірвана*, — прочитала Талву. — *Суб'єкт сходить на своє місце під сонцем. Фортуна прихильна*.

— Це ж добре? — поцікавилася Жинь.

— Залежить від того, до кого прихильна, — сказав Чаґхань. — Суб'єкт — це не обов'язково ти.

На третьому кидку випало два аверси й один реверс.

— *Третя лінія — розірвана. День добігає кінця. На сонце, що сідає, накинули сітку. Це віщує невдачу.*

Жинь відчула, як спиною пробіг холодок. Кінець доби, сонце, що сідає, в цій країні… Заледве Чаґхань мусив це розтлумачувати.

— Ми не переможемо в цій війні? — запитала вона в Талву.

— Я лише читаю Гексаграми, — сказала Талву. — Нічого не підтверджую й не заперечую.

— Мене тривожить сітка. Це пастка, — сказав Чаґхань. — Ми щось пропустили. Нам щось уготували, але ми цього не бачимо.

Чаґханеві слова спантеличили Жинь не менше, ніж сама лінія, але він наказав їй знову кинути монети. Два реверси й один аверс.

— *Четверта лінія — суцільна*, — прочитала Талву. — *Суб'єкт іде, охоплений вогнем і смертю, від нього відречуться всі. Немовби вихід, немовби вхід. Немовби горить, немовби помирає, немовби відбракований*.

— З цим усе більш-менш зрозуміло, — сказав Чаґхань, хоча в Жинь до цієї лінії було більше запитань, ніж до інших. Вона розкрила рота, але він похитав головою. — Кидай ще раз.

Талву глянула вниз.

— *П'ята лінія — розірвана. Суб'єкт у сльозах пливе за течією, оплакує в жалобі*.

Схоже, Чаґханя це здивувало.

— Справді?

— Гексаграми не брешуть, — сказала Талву. У її голосі не було емоцій. — Брехня лише в тлумаченні.

У Чаґханя раптом затрусилася рука. Дерев'яні намистини його браслета зацокотіли, відлунюючи в тиші кімнати. Жинь стурбовано глянула на нього, але він лише похитав головою і подав знак закінчувати. Обважнілими від страху руками Жинь кинула монети вшосте й востаннє.

— *Лідер залишає свій народ*, — прочитала Талву. — *Правитель починає кампанію. Комусь за велику радість стинати голови ворогам. Злу це властиво*.

Світлі очі Чаґханя розкрилися дуже-дуже широко.

— Ти викинула двадцять шосту Гексаграму. Сітку, — оголосила Талву. — Є відданість і конфлікт. Прийде те, що існує лише пліч-о-пліч. Лихо та перемога. Свобода і смерть.

— Але Фенікс… Жінка…

Жинь не отримала жодної бажаної відповіді. Талву взагалі їй не допомогла, лише попередила, що насувається ще більше нещастя і що в неї замало сили, аби його відвернути.

Талву підняла пазуристу руку.

— Твій час запитань сплив. Повертайся через місяць і зможеш створити ще одну Гексаграму.

Не встигла Жинь заговорити, як Чаґхань квапливо став навколішки й потягнув за собою Жинь.

— Дякую вам, Просвітлена, — сказав він і пробурмотів до Жинь: — Нічого не кажи.

Кімната попливла, щойно Жинь стала на коліна з крижаним поштовхом, немовби її занурили в холодну воду, Жинь усвідомила, що проштовхується назад до матеріального тіла.

Глибоко вдихнула. І розплющила очі.

Поруч із нею Чаґхань підтягнувся, щоб сісти. Його світлі очі були величезними, глибокими в затінених очницях. Погляд мовби досі зосереджувався на чомусь дуже далекому, зовсім не тутешньому. Повільно він повернувся в себе, а коли нарешті помітив присутність Жинь, на його обличчі майнула глибока стривоженість.

— Нам треба до Алтаня, — сказав він.

Якщо Алтань і здивувався, коли Чаґхань увірвався до складу Сіхан, тягнучи за собою Жинь, то ніяк не виказав цього. Він здавався занадто виснаженим, щоб його взагалі щось тривожило.

— Скликай Цике, — сказав Чаґхань. — Треба йти звідси.

— На основі яких даних? — запитав Алтань.

— Була Гексаграма.

— Я думав, що цього місяця ти вже не зможеш поставити запитання.

— Запитання було не моє, — відповів Чаґхань. — А її.

Алтань навіть не глянув на Жинь.

— Ми не можемо піти з Кхурдалайна. Ми потрібні тут як ніколи. Ми за крок до того, щоб утратити місто. Якщо Федерація проб'ється через нас, то зайде в центральну частину країни. Ми останній фронт.

— Ти воюєш у битві, яку Федерації не треба вигравати, — мовив Чаґхань. — Гексаграма розповіла про велику перемогу й велике руйнування. Кхурдалайн був марними зусиллями для обох сторін. Просто зараз муґенці хочуть інше місто.

— Це неможливо, — сказав Алтань. — Вони не могли так швидко дістатися до Ґолінь Ніїс. Маршрут річкою Ґолінь надто вузький, щоб рухатися військовими колонами. Вони мусили б шукати переходу через гори.

Чаґхань підняв брови.

— Закладаюся, вони його знайшли.

— Ну гаразд. Добре, — Алтань підвівся. — Я тобі вірю. Ходімо.

— Отак просто? — здивувалась Жинь. — Навіть не розібравшись?

Алтань вийшов із кімнати й швидко закрокував коридором. Вони квапилися, щоб не відставати. Алтань спускався сходами складу, доки не опинився перед камерою в підвалі, де тримали полоненого Федерації.

— Що ти робиш? — запитала Жинь.

— Розбираюся, — сказав Алтань і розчинив двері.

У камері дуже смерділо випорожненнями.

Полоненого прикували до стовпа в кутку кімнати, руки та ноги зв'язали, рота заткнули шматком тканини. В'язень був непритомний і навіть не ворухнувся, коли Алтань грюкнув дверима, перетнув кімнату та присів поруч.

Його побили, одне око запливло насиченим відтінком пурпурового, а навколо зламаного носа запеклася кров. Але найгіршої шкоди завдав газ: шкіра полоненого була навіть не пурпурова, а вкрита пухирями ядучо-червоного висипу. Його обличчя взагалі не скидалося на людське, а було радше страхітливим місивом кольорів. Побачивши полоненого таким обпеченим та понівеченим, Жинь відчула якусь дикунську втіху.

Алтань торкнувся двома пальцями відкритої рани на щоці полоненого і легенько, проте різко натиснув.

— Прокидайся, — промовив він вільною муґенською. — Як почуваєшся?

Застогнавши, полонений повільно розплющив опухлі очі. Коли він побачив Алтаня, то кашлянув і сплюнув йому під ноги.

— Неправильна відповідь, — сказав Алтань і впився нігтем у поріз.

Полонений заволав. Алтань відпустив.

— Чого ти хочеш? — твердо запитав полонений. Його муґенська була груба та невиразна, значно крикливіша за відполірований акцент, який Жинь вивчала в Сінеґарді. Цю говірку вона зрозуміла не одразу.

— Щось мені підказує, що Кхурдалайн узагалі не був основною ціллю, — буденно промовив Алтань, присівши. — Можливо, ти захочеш нам розповісти, як усе є.

Полонений посміхнувся огидною закривавленою посмішкою, яка викривила його опіки.

— *Кхурдалайн*, — повторив він, перекочуючи нікарське слово в роті, немовби грудку слизу. — Та кому здалася ця гівняна діра?

— Коротше, — сказав Алтань. — Куди прямує основне військо?

Полонений сердито зиркнув на нього і пхикнув.

Алтань підняв руку й ударив його по вкритій пухирями половині обличчя. Жинь замружилася. Цілячи у виразки полоненого, у відкриті рани, Алтань завдав йому ще сильнішого та гострішого болю.

— Де інша група? — повторив Алтань.

Полонений сплюнув кров Алтаневі під ноги.

— *Відповідай!* — закричав Алтань.

Жинь підстрибнула.

Полонений підняв голову.

— Нікарська свиня, — глумливо промовив він.

Алтань схопив полоненого за волосся на потилиці. Другим кулаком ударив у вже підбите око. Знову. І знову. Кров бризкала в різні боки, ляпала на брудну підлогу.

— Припини, — пискнула Жинь.

Алтань розвернувся.

— Вийди або заткнися, — прогарчав він.

— З такими темпами він знепритомніє, — сказала вона, її серце калатало в грудях. — А в нас немає часу приводити його до тями.

Якусь мить Алтань дивився на неї шаленими очима. А потім коротко кивнув і повернувся до полоненого.

— Сядь.

Полонений пробурмотів щось, чого ніхто не зміг розібрати.

Алтань копнув його під ребра.

— *Сядь!*

Полонений сплюнув ще грудку крові Алтаню на взуття. Його голова схилилася вбік. Алтань зумисне повільно витер ступню об землю, а потім присів перед полоненим. Він підчепив його підборіддя двома

пальцями і прихилив до свого обличчя в майже інтимному жесті.

— Агов, до тебе звертаюся, — сказав Алтань. — Агов. Прокинься.

Він ляскав полоненого по щоках, доки його очі тремтливо не розплющилися.

— Я тобі нічого не скажу, — глузував далі полонений.

— Скажеш, — промовив Алтань. Його голос різко, гостро контрастував із попереднім криком. — Ти знаєш, що таке спірлійці?

Полонений звів брови докупи, спантеличений.

— Що?

— Звісно, знаєш, — м'яко сказав Алтань. Його голос перейшов у низьке оксамитове мурчання. — Звісно, ти чув розповіді про нас. Звісно, острів не забули. Мабуть, ти був ще дитиною, коли твій народ винищив Спір, адже так? А ти знав, що він зробив за одну ніч? Убив усіх до одного чоловіків, жінок і дітей.

На скронях полоненого намистинами виступив піт, стікав униз і змішувався зі свіжими цівками крові. Алтань клацнув пальцями перед очима полоненого.

— Бачиш це? Бачиш мої пальці? Так або ні.

— Так, — сипло озвався полонений.

Алтань нахилив голову.

— Кажуть, твій народ боявся спірлійців. Саме тому генерали наказали, щоб жодна спірлійська дитина не вижила, адже боялися того, ким ми могли стати. А знаєш чому?

Полонений невиразно дивився поперед себе.

Алтань знову клацнув. На великому і вказівному пальцях спалахнуло полум'я.

— Ось чому, — сказав він.

У полоненого від страху очі на лоба ледь не полізли.

Алтань підніс руку до його обличчя так, щоб язики полум'я загрозливо лизали пухирі, залишені газом.

— Я палитиму тебе шматок за шматком, — сказав Алтань так м'яко, як міг би звертатися до коханої. — Почну зі стоп. Годуватиму тебе однією порцією болю за раз, щоб ти не втрачав свідомості. Твої рани припікатимуться, щойно з'явившись, тож від втрати крові ти не помреш. Коли стопи обгорять, повністю почорніють, я перейду до пальців на руках. А потім відламуватиму їх один за одним. Я нанижу ці обгорілі обрубки на нитку й повішу тобі на шию. А коли завершу з кінцівками, то перейду до яєчок. Я пектиму їх так повільно, що ти збожеволієш від болю. А потім ти заспіваєш.

Очі полоненого нестямно смикалися, але він усе одно похитав головою.

Голос Алтаня ще дужче пом'якшав.

— Усе не обов'язково мусить бути саме так. Твій підрозділ лишив тебе нам. Ти йому нічого не винен, — його голос звучав заспокійливо та гіпнотично, майже лагідно. — Інші хочуть твоєї смерті, ти знаєш. Публічної страти перед цивільними. Вони розірвуть тебе. Око за око, — Алтанів голос був таким приємним. Алтань міг

бути таким вродливим, таким харизматичним, коли хотів. — Але я не такий, як інші. Я розсудливий. Я не хочу шкодити тобі. Я хочу лише співпраці.

Солдатове горло смикнулося. Він ковзнув поглядом по обличчю Алтаня, безнадійно заплутався, намагаючись зчитати його вираз, і не міг дійти бодай якогось висновку. Алтань носив дві маски, удавав дві суперечливі сутності, і полонений не знав, чого очікувати чи якій із них догоджати.

— Розкажи — і я зможу тебе звільнити, — люб'язно сказав Алтань. — Розкажи — і я тебе відпущу.

Полонений продовжував мовчати.

— Ні? — Алтань допитливо зазирав в обличчя полоненого. — Ну гаразд.

Його полум'я розгорілося вдвічі сильніше, пострілюючи іскрами.

Полонений пронизливо заверещав:

— Голінь Ніїс!

Алтань продовжував тримати полум'я загрозливо близько до очей полоненого.

— Поясни.

— Кхурдалайн узагалі був нам не потрібний, — випалив полонений. — Метою завжди був Ґолінь Ніїс. Щойно почалася ця війна, ви стягли найкращі підрозділи на узбережжя. Ідіоти. Ми ніколи навіть не хотіли брати це пляжне місто.

— Але флот, — сказав Алтань. — Кхурдалайн був вашим входом для всіх наступів. Вам не вдасться

дістатися до Ґолінь Ніїс, обминувши Кхурдалайн.

— Був ще один флот, — просичав полонений. — Було багато флотів, які пливли на південь від цього жалюгідного міста. Вони знайшли перехід через гори. Бідолашні ідіоти, невже ви думаєте, що змогли б розгадати цей план? Вони прямують просто до Ґолінь Ніїс. Ваша столиця воєнного часу згорить, наші Збройні сили перетнуть серце вашої країни, а ви так само стирчатимете тут, тримаючись за жалюгідну відмазку оборони цього міста.

Алтань відсмикнув руку. Жинь інстинктивно відступила назад, очікуючи, що він знову вдарить.

Але Алтань лише погасив полум'я й поблажливо поплескав полоненого по голові.

— Хороший хлопчик, — тихо прошепотів він. — Дякую.

Він кивнув Жинь та Чаґханю, показуючи, що вони йдуть.

— Зачекай, — квапливо сказав полонений. — Ти ж сказав, що відпустиш мене.

Алтань підняв обличчя до стелі й зітхнув. Тонка цівка поту збігла від кістки під вухом на шию.

— Звісно, — промовив він. — Я тебе відпущу.

Він схопився рукою за шию полоненого. Бризнула кров.

На обличчі полоненого з'явився вражений вираз. Він видав останній зляканий, здавлений зойк. А потім його

очі заплющилися й голова впала вперед. Повітря наповнив запах печеного м’яса та паленої крові.

Жинь відчула, як у горлі підіймається жовч. Минуло немало часу, доки вона згадала, як дихати.

Алтань підвівся. Вени на його шиї виступили у тьмяному світлі. Він глибоко вдихнув, а потім повільно видихнув, немовби курець опіуму, немовби людина, яка щойно заповнила легені наркотиком. Він повернувся до них. Його очі світилися в темряві яскраво-червоним.

— Гаразд, — звернувся він до свого лейтенанта. — Ти мав рацію.

Упродовж усього допиту Чаґхань навіть не поворухнувся.

— Я рідко помиляюся, — сказав Чаґхань.

Частина 3

Розділ 21

Бадзі голосно скрикнув, здригнувся й витягнув шию кудись далеко вбік. Спокійне вранішнє повітря розітнув тріск. У річковому сампані не вистачало місця, щоб лягти, тож спати доводилося короткими, уривчастими набігами, скрутившись у незручних позах, від яких кінцівки хапали судоми. Десь хвилину він затуманено кліпав, а потім потягнувся на вузькому човні й штовхнув ногу Жинь.

— Тепер я можу постояти на варті.

— Усе гаразд, — сказала Жинь.

Вона сиділа, сховавши руки під пахви, трохи нахилившись уперед, щоб покласти голову на коліна. Байдуже дивилася на воду.

— Тобі справді треба трохи поспати.

— Не можу.

— Спробуй.

— Пробувала, — коротко сказала Жинь.

Жинь не могла заглушити в голові голосу Талву. Вона лише раз чула Гексаграму, але навряд чи змогла б забути бодай слово. Усе крутилося в голові. І хоч скільки разів вона поверталася до цього, не могла розтлумачити так, щоб не лишалося відчуття благоговійного жаху.

«Охоплений вогнем і смертю… немовби горить, немовби помирає, суб'єкт у сльозах пливе за течією… за велику радість стинати голови ворогам…»

Раніше вона вважала ворожіння непевною наукою, туманною, приблизною, якщо взагалі значущою. Але слова Талву були якими завгодно, але не туманними. У Голінь Ніїс — лише одна доля.

«Ти викинула двадцять шосту Гексаграму. Сітку». Чаґхань сказав, що сітка означає вготовану пастку. А якщо це вготована пастка для Ґолінь Ніїс? Вона вже спрацювала чи вони прямують просто назустріч власній смерті?

— Ти замордуєш себе. Від хвилювання ці човни швидше не пливтимуть. — Бадзі схиляв голову набік, аж доки не почув ще один хрускіт, що дарував задоволення. — І мертві від нього також не воскреснуть.

Вони прямували вгору річкою Ґолінь, долаючи за смішний час відстань, на яку знадобилися б місяці на конях. Аратша штовхав їх річкою з шаленою швидкістю. Але однаково, щоб дістатися до розлогої дельти, де збудували Ґолінь Ніїс, їм потрібен був тиждень.

Жинь підняла очі, щоб глянути на човен попереду всіх — там сидів Алтань. Він плив із Чаґханем. Схиливши голови один до одного, вони, як завжди, щось стишено обговорювали. І так — ще відколи Цике покинули Кхурдалайн. Може, Чаґхань і Цара — якірні

близнюки, але справжню прив'язаність Чаґхань відчуває до Алтаня.

— Чому командиром не став Чаґхань? — запитала вона.

Схоже, її запитання неабияк спантеличило Бадзі.

— Це ти про що?

— Я не розумію, чому Чаґхань кориться Алтаню, — сказала вона.

Зіткнувшись із Жінкою, він назвав себе наймогутнішим шаманом усіх часів. І вона в цьому не сумнівалася. Чаґхань мандрував у світі духів так, немовби там йому й місце, немовби й сам бог. Цике не вагаючись сперечалися з Алтанем, але вона ніколи не бачила, щоб хтось посмів суперечити Чаґханю. Алтаню вони були віддані, а Чаґханя боялися.

— Його пропонували на посаду командира після Туйра, — сказав Бадзі. — Однак після появи Алтаня відсторонили.

— І він нормально до цього поставився?

Жинь навіть уявити не могла, щоб хтось такий, як Чаґхань, мирно відмовився від влади.

— Звісно, що ні. Коли Туйр почав схилятися до золотого хлопчика з Сінеґарда, а не до нього, почалася мало не справжня війна,

— Тож чому…

— Чому він охоче служить під командуванням Алтаня? Спочатку не служив. Він цілий тиждень лютував, аж доки Алтаневі не увірвався терпець. Він

попросив у Туйра дозволу на дуель і отримав його. А потім забрав Чаґханя в долину на три дні.

— І що сталося?

Бадзі пхикнув.

— А що стається, коли хтось б'ється з Тренсинем? Коли Чаґхань повернувся, усе його гарне біле волосся почорніло й він корився Алтаню, як вишмаганий пес. Можливо, наш друг із Внутрішніх держав і здатний надломлювати свідомість, але Тренсиня здолати не зміг. Ніхто не може.

Жинь знову поклала голову на коліна й заплющила очі від сяйва світанкового сонця. Вона не спала й заледве відпочивала, відколи вони відпливли з Кхурдалайна. Тіло вже не витримувало. Вона так утомилася.

Їхній човен наштовхнувся на щось у воді. Жинь різко сіла. Вони врізалися в човен попереду.

— Щось у воді, — закричав Жамса з носа.

Жинь глянула за борт і скосила очі на річку. Вода була така сама брудно-коричнева, доки ставало погляду вгору течією.

Спершу Жинь подумала, шо це гра світла, ілюзія сонячних променів. А потім її човен порівнявся з дивною плямою забарвленої води і вона торкнулася пальцями краю. І нажахано відсмикнула руку.

Вони пливли річкою крові.

Алтань і Чаґхань підстрибнули, вражено скрикнувши. Позаду Унеґень видав довгий нелюдський

вереск.

— О боги, — знову і знову повторював Бадзі. — О боги, о боги, о боги.

А потім попереду них попливли тіла.

Жинь стояла паралізована, вражена ірраціональним страхом, що тіла раптом можуть виявитися ворогом, можуть підвестися з води й напасти. Їхній човен повністю зупинився. Вони були оточені трупами. Солдати. Цивільні. Чоловіки. Жінки. Діти. Усі безформно роздуті та знебарвлені. У декого обличчя спотворене, немовби зірване. В інших — просто порожнє, покірне, байдуже. Вони пливли в багряній воді, немовби ніколи й не були живими тілами, здатними дихати.

Чаґхань потягнувся, щоб оглянути сині губи молодої дівчини. Його вуста холоднокровно стиснулися, немовби він вивчав слід, а не торкався податливого тіла.

— Ці тіла пробули в річці багато днів. Чому їх ще не віднесло до моря?

— Дамба Ґолінь Ніїс, — припустив Унеґень. — Вона їх заблокувала.

— Але ж нам до міста ще багато миль… — Жинь не договорила.

Запала тиша.

Алтань підвівся на носі свого човна.

— Вимітайтеся. Переходимо на суходіл.

Дорога до Ґолінь Ніїс була безлюдною. Цара та Унеґень пройшли попереду й доповіли, що не знайшли ані сліду ворожих військ. Хоча свідчення присутності Федерації траплялися на кожному кроці — притоптана трава, покинуті згарища вогнищ, прямокутні латки на землі там, де встановлювали намети. Жинь була впевнена, що солдати Федерації залягли, чекаючи на них, влаштували засідку, але що ближче вони підходили до міста, то ясніше вона розуміла, що це безглуздо. Федерація не могла знати про їхній прихід і вже точно не встановлювала б вигадливої пастки для такого малого загону.

Але вона воліла б потрапити в засідку. Тиша була ще гірша.

Якщо Ґолінь Ніїс досі в облозі, Федерація мала б чатувати. Вони були б готові до сутичок. Виставили б вартових, аби бути впевненими, що сили опору всередині не зможуть отримати підкріплення.

Мали б бути сили опору.

Але, схоже, Федерація просто зібралася й пішла. Вони навіть не потурбувалися лишити основний патруль. А це означало, що Федерація не переймалася тим, хто міг прийти в Ґолінь Ніїс.

Це означало: місто і те, що за його мурами, було не варте того, щоб його охороняти.

Коли Цике нарешті змогли зайти у відчинені масивні ворота, їх, немов удар в обличчя, зустрів жахливий сморід. Жинь упізнала запах. Вона вже відчувала його

в Сінеґарді та Кхурдалайні. Тепер вона знала, чого чекати. У душі ще жевріла наївна надія на щось інше, але Жинь усе одно не змогла осягнути до кінця видовища, яке чекало в стінах міста.

Усі вони застигли у воротах, не бажаючи ступити ще бодай кроку вперед.

Тривалий час жоден не міг заговорити. А потім Жамса впав на коліна й почав давитися сміхом.

— Кхурдалайн, — важко промовив він. — Ми всі настільки захопилися тим, щоб утримати *Кхурдалайн*…

Він перевернувся, його боки трусилися від сміху, він бив кулаком по землі.

Жинь заздрила йому.

Голінь Ніїс перетворився на місто трупів.

Тіла зумисне розклали так, немовби Федерація хотіла лишити привітання наступним, хто зайде в місто. Від винищення віяло якоюсь дивною вправністю, садистською симетрією. Трупи склали акуратними купами, навіть рядами, утворюючи піраміди з десяти, дев'яти, а тоді з восьми тіл. Трупи склали штабелями біля стіни. Трупи розмістили на вулиці охайними рядами. Трупи виднілися скрізь, скільки ставало зору.

Ніщо людське не рухалося. Єдиними звуками в місті було завивання вітру в руїнах, дзижчання мух та крики стерв'ятників.

У Жинь очі налилися слізьми. Сморід стояв нестерпний. Вона глянула на Алтаня, але його обличчя

перетворилося на маску. Він стоїчно повів їх головною вулицею до центру міста, немовби на власні очі хотів побачити повний масштаб руйнувань.

Ішли мовчки.

Що глибше заходили в місто, то вишуканішою ставала робота рук Федерації. Неподалік від міської площі Федерація виклала неймовірно спаплюжені трупи, розмістивши їх у таких страхітливих позах, що несила було бачити. Трупи, прибиті цвяхами до дощок. Трупи, підвішені на гаках за язики. Трупи, розчленовані в усіх можливих варіаціях: безголові, безрукі, безногі, з такими ушкодженнями, яких можна завдати, лише поки жертва ще жива. Відрубані пальці, складені купкою біля обрубків рук. Ціла шеренга кастрованих чоловіків, з розкритих щелеп яких витончено звисали відрубані пеніси.

«Комусь за велику радість стинати голови ворогам».

Стятих голів тут було в надлишку. Їх акуратно виставили, настромивши на палі, і вони ще не настільки зотліли, аби перетворитися на черепи, але й людських облич було вже не розрізнити. На головах, де ще було вдосталь плоті для виразу, застигло однакове страхітливе отупіння, немовби вони ніколи й не жили.

«Немовби горить, немовби помирає».

Можливо, спершу лише з прагнення чистоти чи простої допитливості Федерація спробувала запалити декілька пірамід із трупів. Однак вони так і не довели справу до кінця. Може, не хотіли марнувати олію. Може,

запах став нестерпним. То було жахливе видовище: тіла наполовину обгоріли, волосся перетворилося на попіл, а верхні шари шкіри обвуглилися. Але найгіршим було те, що під прахом залишалося щось беззаперечно людське.

«Суб'єкт у сльозах пливе за течією, оплакує в жалобі».

На площі вони знайшли скелети химерно низького зросту — не трупи, а скелети, які виблискували білістю. Спершу ті здалися їм дитячими кістками, однак Енькі розпізнав у них тулуби дорослих. Він нахилився й торкнувся ґрунту там, де скелет був закріплений у землі. Верхня половина тіла була оббілована так чисто, що кістки вигоріли на сонці, натомість нижня половина, закопана в ґрунті, лишилася неушкодженою.

— Їх закопали, — сказав він з огидою. — Закопали по пояс і лишили собакам.

Жинь не розуміла, чому Федерація шукала стількох різних способів завдати страждань. Але кожен новий поворот немовби перегортав сторінку в книзі жахів, варварської дикості, обмеженої лише винахідливістю. Ціла родина послідовно настромлена на спис — люди досі трималися одне за одного. Немовлята на дні чанів, зі шкірою жахливого малинового відтінку, які плавали у воді, немовби їх живцем зварили.

За весь час єдиними живими створіннями, яких вони зустріли, були собаки, неприродно розжирілі від пожирання трупів. Собаки та ще грифи.

— Накази? — нарешті запитав Унеґень в Алтаня.

Усі як один глянули на свого командира.

Відколи вони проминули міські ворота, Алтань не вимовив ані слова. Його шкіра набула примарного сірого відтінку. Можливо, він нездужав. Він дуже пітнів, ліва рука тремтіла. Коли вони дійшли до ще однієї купи обвуглених трупів, Алтань забився в конвульсіях, упав на коліна й не міг іти далі.

Для Алтаня це був не перший геноцид.

«Повторення Спіру», — подумалося Жинь. Мабуть, Алтань уявляє різанину на Спірі, уявляє, як його народ вирізали за одну ніч, немов худобу.

Минуло багато часу, доки Чаґхань нарешті простягнув до Алтаня руку.

Алтань схопився за неї й підвівся. Він зглитнув, заплющив очі. На його обличчя цікавим маревом знову ковзнула маска відокремленості, немовби поверхневий фасад байдужості, замикаючи всередині будь-яку вразливість.

— Розійтися, — наказав Алтань. Його голос звучав неможливо рівно. — Знайти тих, хто вижив.

Оточені смертю, останнє, чого вони хотіли, це розійтися.

Суні розкрив було рота, щоб заперечити.

— Але Федерація…

— Федерації тут немає. Вони пішли далі вглиб країни ще тиждень тому. Загинули наші люди. Знайдіть мені тих, хто вижив.

Біля Південних воріт вони знайшли свідчення останньої відчайдушної битви. Хто переміг, було очевидно. З трупами Міліції повелися так само вишукано, як і з цивільними. Тіла розмістили посеред площі акуратними невеликими купами, ретельно склавши їх одне на одне.

Жинь побачила на землі розірваний, обпалений та заляпаний кров'ю прапор Міліції. Руку прапороносцю відтяли по зап'ясток, а решта тіла, з порожніми, незрячими очима, лежала за півтора-два метри.

На прапорі було зображено Червоного Імператора з драконом, символом Нікарської імперії. У нижньому лівому кутку давньонікарським письмом був вишитий номер другий. Це був знак розрізнення Другого підрозділу.

Серце Жинь здригнулося.

Підрозділ Кітая.

Жинь опустилася навколішки й торкнулася прапора. Позаду купи трупів почувся гавкіт. Вона підняла погляд за мить до того, як на неї кинувся темношерстий блохастий дворняга. Завбільшки з невеликого вовка. Його черево лиховісно округлилося, немовби він цілісінькі дні бенкетував.

Собака промчав повз Жинь до трупа прапороносця, з надією принюхуючись.

Жинь спостерігала, як він бігає навколо, бризкає слиною, і щось у ній перемкнуло.

— Забирайся! — закричала вона, копнувши собаку.

Будь-яка сінеґардська тварина нажахано втекла б. Але цей собака втратив будь-який страх перед людиною. Він надто довго жив серед соковитої бійні. Можливо, припустила вона, він надто близько підійшов до смерті. Можливо, вважав, що свіже м'ясо смакуватиме краще за зотлілу плоть.

Собака загарчав і кинувся на неї.

Неабияка вага собаки виявилася для Жинь несподіванкою. Він звалив її на землю. З роззявленої щелепи капала слина, немовби собака прагнув учепитися їй в артерію, але Жинь, обороняючись, підняла руки. Пес учепився зубами їй у ліве передпліччя. Жинь голосно закричала, але собака не відпустив. Правою рукою вона дотяглася до меча, витягла його з піхов і штовхнула вгору.

Її меч упився собаці під ребра. Його щелепи розтиснулися.

Вона вдарила знову. Собака скотився з неї.

Жинь стрибнула на ноги й опустила меча, проштрикуючи собаці бік. Тепер пес забився в смертельних судомах. Вона знову вдарила його, цього разу в шию. Струмінь крові бризнув угору, зрошуючи обличчя Жинь теплою вогкістю. Тепер вона скористалася мечем як кинджалом, опускаючи руку знову і знову, просто, щоб відчути як кістки та м'язи поступаються металу, просто щоб нашкодити й щось зламати…

— Жинь!

Хтось схопив її за руку, у якій вона тримала меч. Жинь обернулася, але Суні завів їй руки за спину і тримав так міцно, що вона й ворухнутися не могла, аж доки схлипування не стихли.

— Тобі пощастило, що це не робоча рука, — сказав Енькі. — Спостерігай за раною тиждень. Покажеш мені, якщо відчуєш неприємний запах.

Жинь зігнула руку. Енькі туго затягнув собачий укус бинтом, просоченим припаркою, від якої тхнуло так, немовби Жинь устромила руку в гніздо шершнів.

— Це заради твого ж добра, — запевнив її Енькі, коли вона скривилася. — Щоб не допустити інфекції. Ще не вистачало, щоб у тебе піна пішла від сказу.

— Гадаю, мені сподобалося б сходити піною від сказу, — сказала Жинь. — Я б хотіла втратити глузд. Думаю, так я була б щасливішою.

— Не говори так, — суворо наказав Енькі. — У тебе є обов'язок.

Але чи й справді була якась користь від того, чим вони займалися? Чи, може, Цике втішалися тим, що, знайшовши вцілілих, могли спокутувати ту просту істину, що вони спізнилися?

Жинь повернулася до свого невеселого завдання, прочісуючи порожні вулиці, нишпорячи в завалах, обшукуючи будинки з зірваними дверима. Після годин пошуків вона вже й не сподівалася знайти Кітая живим і почала сподіватися, що під час патрулювання не знайде його труп, бо побачити його оббілованого,

розчленованого, втиснутого в тачку з купою інших трупів, наполовину спаленого, було б гіршим, ніж узагалі не знайти.

У заціпенінні Жинь блукала вулицями Ґолінь Ніїс, намагаючись водночас і бачити, і не бачити. З часом вона усвідомила, що стала нечутливою до смороду, а врешті й вигляд тіл став уже не шоком, а лише ще однією низкою облич, серед яких вона шукала знайоме.

Жинь постійно кликала Кітая на ім'я. Вона вигукувала його щоразу, коли бачила бодай натяк на рух, будь-що, що могло бути живим: кота, який зникав, кинувшись далі вулицею, зграю воронів, які несподівано здіймалися в небо, вражені поверненням людей, не мертвих і не при смерті. Жинь вигукувала те ім'я не один день.

А потім десь із руїн, так звіддаля, що Жинь це здалося відлунням, вона немовби почула у відповідь своє ім'я.

— Пам'ятаєш, якось я сказав, що Випробування не кращі за Спірлійську різанину? — запитав Кітай. — Я помилявся. *Оце* не краще за Спір. Іще гірше.

Це було зовсім не смішно, і ніхто з них не засміявся.

Від ридань у Жинь пересохли очі й дряпало в горлі. Вона годинами не відпускала Кітаєву руку, міцно стискала долоню. Вони сиділи пліч-о-пліч у нашвидкуруч спорудженому прихистку за пів милі від міста — лише сюди можна було втекти від смороду смерті, який наскрізь просочив Ґолінь Ніїс. Те, що Кітай

вижив, було не меншим за диво. Він та невеликий гурт солдатів багато днів переховувалися під тілами вбитих товаришів по службі, надто налякані, щоб виходити, бо ж патрулі Федерації могли повернутися.

Коли їм здалося, що випала нагода вислизнути з полів смерті, вони сховалися в руїнах східної частини міста. Прибрали двері в підвал і заповнили простір цеглою, щоби ззовні все скидалося на стіну. Ось чому Цике не побачили їх, коли вперше прочісували місто.

З усього ескадрону Кітая вижила лише жменька солдатів. Він не знав, чи в місті ще є вцілілі.

— Ти бачила Неджу? — нарешті запитав Кітай. — Я чув, що його відправили в Кхурдалайн.

Жинь розкрила рота, щоб відповісти, але відчула, як від перенісся до очей розійшлося жахливе поколювання, а потім вона захлинулася важкими нестямними схлипами й не змогла вимовити ані слова.

Кітай нічого не сказав, лише простягнув руки в безмовному співчутті. Жинь упала в них. Абсурдно, що це він мав її заспокоювати, що це вона плакала після всього, що довелося пережити Кітаю. Але Кітай заціпенів, для Кітая страждання стало нормою, і він уже не міг тужити дужче, ніж уже тужив. Він ще тримав Жинь, коли в їхній намет пірнула Цара.

— Ти Чень Кітай? — насправді вона не запитувала, їй просто треба було щось сказати, щоб порушити тишу.

— Так.

— Ти був із Другим підрозділом, коли… — Цара не договорила.

Кітай кивнув.

— Треба, щоб ти коротко переповів усе нам. Іти можеш?

Під відкритим небом перед мовчазною аудиторією, яка складалася з Алтаня та близнюків, Кітай, затинаючись, розповів про різанину в Ґолінь Ніїс.

— Оборона міста була приречена від початку, — сказав він. — Ми думали, що маємо в запасі декілька тижнів. Але навіть якби ви дали нам місяці, трапилося б те саме.

Ґолінь Ніїс обороняли спільними силами Другого, Дев'ятого та Одинадцятого підрозділів. Більша чисельність не означала більшої військової потужності. Можливо, між солдатами з різних провінцій панувала менша злагодженість та спільна мета, аніж у Кхурдалайні. Командири поводилися так, немовби були суперниками, параноїками, які нікому не довіряли й не бажали ділитися розвідданими.

— Ірдзях знову і знову благав Воєначальників відкласти розбіжності поглядів. Але так і не зміг їх напоумити, — Кітай зглитнув. — Перші дві сутички пройшли погано. Нас застали зненацька. Вони оточили місто з південного сходу. Ми не очікували їх так рано. Не думали, що вони знайдуть перехід через гори. Але вони прийшли вночі і вони… вони захопили в полон Ірдзяха. А потім живцем оббілували його на міській

стіні, щоб усі бачили. Це зламало наш опір. Більшість солдатів захотіли втекти. Після смерті Ірдзяха Дев'ятий та Одинадцятий масово здалися. Я не звинувачую. Їх було менше, і вони вважали, що відбудуться легшим, якщо не опиратимуться. Подумали, що стати полоненими краще, ніж померти…

Кітай шалено тремтів.

— Вони так помилялися… Генерал Федерації прийняв їхню капітуляцію зі звичним етикетом. Конфіскував зброю, зігнав солдатів у табори для полонених. Наступного ранку їх вивели на гору та стяли голови. Після цього чимало солдатів із Другого дезертирували. Дехто з нас лишився битися. Це було марно, але… краще, ніж здатися. Ми не могли знеславити Ірдзяха.

— Зажди-но, — перебив його Чаґхань. — Вони захопили Імператрицю?

— Імператриця втекла, — сказав Кітай. — Узяла двадцятеро своїх охоронців і потайки вибралася з міста наступної ночі після смерті Ірдзяха.

Цара й Чаґхань синхронно зойкнули з недовірою, але Кітай обачно похитав головою.

— Хіба її можна звинувачувати? Або так, або дозволити тим чудовиськам дістатися до неї — і хто знає, що вони з нею зробили б…

Чаґханя це не переконало.

— Жалюгідно, — сплюнув він.

І Жинь погодилася. Думка про те, що Імператриця втекла з міста, коли її людей палили, вбивали, шматували, ґвалтували, суперечила всьому, чого Жинь учили про війну. Генерал не покидає своїх солдатів. Імператриця не покидає свого народу.

І знову справдилися слова Талву.

«Лідер покидає свій народ. Правитель починає кампанію. Комусь за велику радість стинати голови ворогам. Злу це властиво».

Чи можна було якось інакше тлумачити Гексаграму, побачивши на власні очі наслідки руйнацій? Жинь мордувала себе словами Талву, намагаючись скласти їх так, щоб вони не вказували на різанину в Ґолінь Ніїс, але вона обманювала себе. Талву сказала їм, чого саме чекати.

Мабуть, вона знала, що коли Імператриця покинула нікарців, усе й справді було втрачено.

Але Ґолінь Ніїс покинула не лише Імператриця. Уся армія здала місто. Так чи інакше, а за тиждень Ґолінь Ніїс піднесли Федерації на таці — і все півмільйонне населення опинилося в милості загарбників.

І як виявилося, милістю тут і не пахло. Натомість Федерація просто хотіла витиснути з Ґолінь Ніїс усі ресурси, які могла знайти, готуючись до далекого походу вглиб країни. Вони грабували ринок, обшукували житлові приміщення й вимагали, щоб родини принесли свої запаси рису та зерна. Усе, чого

не можна було завантажити на вози з припасами, палили або лишали гнити.

А потім вони взялися за людей.

— Вони вирішили, що стинати голови — це занадто довго, а тому вдалися до дієвіших способів убивства, — сказав Кітай. — Почали з газу. Насправді ви вже, мабуть, про це знаєте, є в них така штука, ця зброя, яка випускає жовто-зелений туман…

— Знаю, — перебив Алтань. — Те саме ми бачили в Кхурдалайні.

— За одну ніч вони винищили майже весь Другий підрозділ, — сказав Кітай. — Дехто з нас піднявся на останню сходинку неподалік Південних воріт. Коли газ розвіявся, не лишилося нічого живого. Згодом я повернувся, щоб знайти вцілілих. Спочатку не знав, чого шукати. Повсюди бачив лише тварин. Мишей, щурів, різноманітних гризунів. Їх було багато. Вони повилазили з нір на смерть. Коли Міліції не стало, між солдатами й цивільними вже ніщо не стояло. Федерація розважалася. Вони перетворили це на спорт. Підкидали немовлят у повітря, щоб перевірити, чи встигнуть розрубати їх навпіл у польоті. Змагалися в тому, скільки цивільних зможуть зібрати та стяти їм голови за одну годину. Наввипередки складали тіла на купи, — голос Кітая надломився. — Можна води?

Не вимовивши ані слова, Цара простягнула йому свою флягу.

— Як муґенці стали такими? — замислено запитав Чаґхань. — Що ви зробили такого, щоб вони настільки вас зненавиділи?

— Нічого ми не робили, — сказав Алтань. Жинь помітила, що в нього знову затремтіла ліва рука. — Так солдатів Федерації тренують. Коли віриш, що твоє життя важить не більше, ніж користь, яку ти можеш принести своєму Імператору, то життя ворогів важить ще менше.

— Солдати Федерації нічого не відчувають, — погодився Кітай. — Вони не вважають себе людьми. Вони частина механізму. І роблять те, що їм накажуть, а радіють, лише завдаючи страждань іншим людям. У них відсутнє логічне мислення. Не варто й намагатися їх зрозуміти. Вони звикли плодити таке жахливе зло, що їх і людьми називати важко, — голос Кітая тремтів. — Коли вони вирізали мій загін, я глянув одному у вічі. Думав, що зможу змусити його побачити в мені рівного. Особу, а не просто супротивника. Коли він глянув на мене, я зрозумів, що взагалі не можу знайти з ним зв'язку. У тих очах не було нічого людського.

Щойно вцілілі усвідомили, що прибула Міліція, то почали виходити зі своїх хованок невеличкими стражденними групами.

Ті поодинокі вцілілі в Ґолінь Ніїс були глибоко в місті, ховалися в замаскованих прихистках, як і Кітай, або ж у нашвидкуруч зведених в'язницях, де їх забули,

коли солдати Федерації вирішили продовжити похід углиб країни. Знайшовши дві чи три такі схованки, Алтань наказав усім — Цике й цивільним — ретельно обшукати місто.

Ніхто не оскаржував наказу. Жинь підозрювала, що всі розуміли, як страшно вмирати на самоті, прикутим до стін, коли поневолювачі давно пішли.

— Мабуть, це вперше ми рятуємо людей, — сказав Бадзі. — Приємне відчуття.

Сам Алтань очолив загін, якому дісталося майже нездійсненне завдання: позбутися трупів. Він заявив, що це пересторога проти гниття та поширення захворювань, але Жинь підозрювала, що основна причина крилася в тому, що він хотів улаштувати їм гідний похорон, а ще тому, що в місті він міг мало що зробити.

У них не було часу копати братські могили в необхідному масштабі, доки сморід зотлілої плоті не став би нестерпним. А тому складали трупи у великі погребні багаття, величезні ватри з тіл, які горіли постійно. З міста трупів Ґолінь Ніїс перетворився на місто праху.

Але сама кількість загиблих вражала. Спалені Алтанем трупи заледве зменшили купи тліючих тіл по всьому місту. Жинь сумнівалася, що місто й справді можна очистити, не спаливши його дотла.

Зрештою, може, саме так їм і доведеться вчинити. Але поки ще жевріла надія знайти вцілілих.

Жинь була за стінами міста, намагаючись знайти джерело свіжої води, не зіпсоване кров'ю, аж раптом Кітай відтягнув її вбік і розповів, що вони знайшли Венку. Її тримали в «будинку релаксації», і ймовірно це була єдина причина, чому Федерація лишила живою солдата підрозділу. Кітай не вдавався в подробиці, що таке «будинок релаксації», але це було й не потрібно.

Жинь заледве впізнала Венку, коли того вечора зайшла побачитися з нею. Її гарне волосся коротко обстригли, немовби хтось відтяв його ножем. Сповнені життя очі тепер були порожніми й скляними. Обидві руки зламані в зап'ястках. Вона носила їх на підв'язках. Жинь побачила кут, під яким Венці викрутили руки і зрозуміла, що був лише один спосіб, як це можна зробити.

Коли Жинь увійшла до кімнати, Венка заледве ворухнулася. Лише коли Жинь зачинила двері, відступила назад.

— Привіт, — стиха промовила Жинь.

Венка байдуже підняла очі й нічого не сказала.

— Я подумала, тобі захочеться з кимось поговорити, — сказала Жинь, хоча слова прозвучали порожньо й недоречно.

Венка глянула на неї.

Жинь забракло слів. Вона не могла вигадати запитання, яке не здавалося б беззмістовним. «З тобою все гаразд?» Звісно ж, із Венкою не все гаразд. «Як тобі

вдалося вижити?» Завдяки жіночому тілу. «Що з тобою трапилось?» Але Жинь уже це знала.

— Ти знала, що вони називали нас громадськими туалетами? — несподівано запитала Венка.

Жинь зупинилася за два кроки від дверей. Її осяяло розуміння, кров застигла в жилах.

— Що?

— Вони думали, що я не розумію муґенської, — сказала Венка зі страшною спробою засміятися. — Ось як вони мене називали, коли були в мені.

— Венко…

— Ти знаєш, який це біль? Вони були в мені, вони були в мені годинами й не зупинялися. Я непритомніла знову і знову, але щоразу, коли приходила до тями, вони продовжували, на мені був щоразу інший чоловік, чи, може, той самий… через якийсь час усі вони стали однаковими. Це був нічний кошмар, і я не могла прокинутися.

У роті в Жинь з’явився жовчний присмак.

— Мені шкода… — спробувала вона, але схоже, Венка її не чула.

— Але зі мною обійшлися не найгірше, — сказала Венка. — Я відбивалася. Я була проблемною. Тож мене лишили наостанок. Спершу хотіли мене зламати. Вони змушували мене дивитися. Я бачила, як жінкам випускали нутрощі. Бачила, як солдати відрізали їм груди. Бачила, як прибивали живих жінок до стіни цвяхами. Бачила, як калічили дівчат, коли

втомлювалися від їхніх матерів. Якщо їхні вагіни були замалі, вони розрізали їх, щоб було легше ґвалтувати, — голос Венки повищав. — У будинку з нами була й вагітна жінка. На восьмому місяці. Восьмому. Спочатку солдати лишили її живою, щоб вона дбала про нас. Мила. Годувала. Вона була єдиним добрим обличчям у тому будинку. Вони не торкалися її, бо вона була вагітна, спочатку не торкалися. А потім якось генерал вирішив, що з нього вдосталь інших дівчат. І прийшов по неї. Ти думаєш, що до того часу вона вже чогось навчилася, бо ж бачила, що солдати робили з нами. Думаєш, що вона знала, що не було сенсу опиратися.

Жинь уже не хотіла слухати. Їй хотілося накрити голову руками й відгородитися від усього. Але Венка продовжувала, немовби почавши свою сповідь, уже не могла зупинитися.

— Вона відбивалася й волочилася. А потім ударила його. Генерал застогнав і схопив її за живіт. Не ножем. Пальцями. Нігтями. Він повалив її і рвав, рвав, — Венка відвернулася. — І він витягнув нутрощі, кишківник, а потім нарешті дитину… і дитина ще рухалася. Ми все це бачили з коридору.

Жинь затамувала подих.

— Я була рада, — сказала Венка. — Рада, що вона померла до того, як генерал розірвав її дитя навпіл, як ми розриваємо апельсини. Під пов’язками Венка стиснула пальці, і їх зсудомило. — Він змусив мене прибрати.

— О боги. Венко. — Жинь не могла глянути їй у вічі. — Мені так прикро.

— *Не жалій мене!* — несподівано закричала Венка.

Вона ворухнулася, немовби намагалася дотягтися до руки Жинь, немовби забула про зламані зап'ястки. А потім підвелася й підійшла до Жинь так, що вони стояли лице до лиця, ніс до носа. На її обличчі застиг нестямний вираз, як того дня, коли вони билися на арені.

— Мені не потрібна твоя жалість. Мені треба, щоб ти вбила їх замість мене. Убий їх для мене, — просичала Венка. — Присягни. Присягни на крові, що *спалиш їх*.

— Венко, я не можу…

— Я знаю, що можеш, — голос Венки повищав. — Я чула, що про тебе говорили. Спали їх. Будь-якою ціною. Присягни життям. Присягни. Присягни заради мене.

Її очі були ніби розтрощене скло.

Жинь знадобилася вся її мужність, щоб просто зустрітися з нею поглядом.

— Присягаю.

Жинь вийшла з кімнати Венки й кинулася бігти.

Вона не могла дихати. Не могла говорити.

Їй потрібно побачити Алтаня.

Вона не знала, чому думала, що він дасть жадане полегшення, але з-поміж них усіх лише Алтань уже переживав подібне. Алтань був на Спірі, коли острів спалили, Алтань бачив, як убивали його народ…

Звісно ж, Алтань міг сказати їй, що земля не зупинилася, що сонце так само сходитиме й сідатиме, що існування такого мерзенного зла, такої байдужості до людського життя не означає, що весь світ огорнула темрява. Звісно ж, Алтань міг сказати їй, що в них ще є за що боротися.

— У бібліотеці, — сказав їй Суні, вказуючи на давню на вигляд вежу за два квартали від міських воріт.

Двері до бібліотеки були зачинені. Ніхто не відгукнувся, коли Жинь постукала.

Жинь повільно повернула ручку й зазирнула.

У великій кімнаті було багато ламп, та жодної не засвітили. Єдиним джерелом світла були місячні промені, які пробивалися крізь високі скляні вікна. Кімнату наповнював густий солодкавий дим, він сколихнув у Жинь спогади — такий густий і насичений, що Жинь мало не закашлялася.

У кутку серед куп книжок, розвалившись, сидів Алтань. Він випростав ноги й байдуже схилив голову. Сорочки на ньому не було.

Жинь забракло повітря.

Його груди були хрест-навхрест вкриті шрамами. Чимало з них були нерівними бойовими ранами. А були дивовижно акуратні, симетричні й чисті, немов їх зумисне викарбували на шкірі.

У руці Алтань тримав люльку. Жинь побачила, як він підніс її до вуст і глибоко вдихнув, як багряні очі закотилися вгору. Він дозволив диму наповнити легені,

а потім повільно видихнув із низьким задоволеним зітханням.

— Алтаню? — тихо промовила Жинь.

Схоже, спочатку він її навіть не почув. Жинь перетнула кімнату й повільно опустилася навколішки перед ним. Запах був до нудоти знайомим: опіумні зерна, солодкі, немовби зогнилі фрукти. Алтань відродив у ній спогади про Тікані, про живих трупів, які ховалися в наркотичних норах.

Нарешті Алтань глянув на неї. Його обличчя викривилося в блазенській байдужій посмішці, і навіть серед руїн Ґолінь Ніїс, навіть у цьому місті трупів Жинь подумала, що тієї миті бачити Алтаня таки було найстрашнішим видовищем.

Розділ 22

— Ти знав? — запитала Жинь.

— Ми всі знали, — пробурмотів Жамса. Він обережно торкнувся її плеча, намагаючись утішити, але це не допомогло. — Він намагається приховувати це. Не дуже виходить.

Жинь застогнала і притиснулася чолом до колін. Вона заледве щось бачила крізь сльози. Тепер було боляче навіть дихати, здавалося, ніби її грудну клітку розтрощили, ніби відчай протиснувся крізь груди, придушуючи так, що вона заледве могла вдихнути.

Мабуть, це кінець. Їхня столиця воєнного часу впала, друзі загинули або ж розбиті, а Алтань…

— *Чому?* — заволала вона. — Хіба ж він не знає, що це *робить* із людиною?

— Знає, — Жамса опустив руку. Він переплів пальці й поклав руки на коліна. — Сумніваюся, що він може з цим щось удіяти.

Жинь знала, що так і є, але не могла змиритися. Вона знала жахіття опіумної залежності. Бачила клієнтуру Фанів — перспективні молоді вчені, успішні торгівці, талановиті люди, чиї життя зруйнували опіумні крихти. Вона бачила, як гордовиті чиновники за лічені місяці скочувалися низхідною спіраллю до зіщулених жебраків на вулицях, що просили грошей на нову дозу.

Але вона не могла примирити цих образів зі своїм командиром.

Алтань був невразливий. Алтань був найкращим майстром бойових мистецтв у країні. Алтань не… Алтань *не міг бути*…

— Він мав бути нашим командиром, — сипло озвалася вона. — Як він може битися, коли він… коли він у *такому* стані?

— Ми його прикриваємо, — тихо відповів Жамса. — Раніше цього ніколи не траплялося понад раз на місяць.

Усі ті випадки, коли від нього пахло димом. Коли його не було на місці й Жинь намагалася його знайти.

Алтань просто розвалювався у своєму штабі, вдихав і видихав, осклянілий, порожній та відсутній.

— Це огидно, — сказала вона. — Це… *жалюгідно*.

— Не кажи так, — різко випалив Жамса. Він стиснув пальці в кулак. — Візьми свої слова назад.

— Він наш командир! Він має перед нами обов'язки! Як він міг…

Але Жамса не дав їй договорити.

— Я не знаю, як Алтаню вдалося вижити на тому острові. Але я знаю, що з ним трапилося таке, що годі собі й уявити. Ще декілька місяців тому ти й гадки не мала, що спірлійка. А Алтань утратив усіх близьких за одну ніч. Тобі не знайомий такий біль. Нехай йому це потрібно. Нехай це слабкість. Я не засуджуватиму його. Не смію, бо не маю права. І ніхто з нас не має.

За два тижні прочісування завалів, походів у замкнені підвали та перетягування трупів Цике знайшли менш ніж тисячу вцілілих у місті, яке колись було домівкою для пів мільйона. Минуло надто багато днів. Вони втратили надію знайти ще когось.

Уперше від початку війни Цике не мали запланованих операцій.

— Чого ми тут чекаємо? — декілька разів на день запитував Бадзі.

— Наказів, — незмінно відповідала Цара.

Але наказів не надходило. Алтаня, як завжди, не було, іноді він пропадав цілими днями. А коли був, то не в тому стані, щоб віддавати накази. Чаґхань плавно перебрав командування на себе, доручаючи Цике буденні завдання. Більшості наказали стояти на варті. Усі розуміли, що ворог уже пішов углиб країни, щоб завершити почате, і що в Ґолінь Ніїс немає чого охороняти, окрім руїн, але все одно корилися.

Жинь сиділа на воротах, спираючись на спис, щоб не впасти, і дивилася на шлях до міста. Вона вартувала в сутінках, що теж непогано, бо ж заснути однаково не вдавалося, хоч як вона намагалася. Щоразу, коли Жинь заплющувала очі, бачила кров. Засохлу кров на вулицях. Кров у річці Ґолінь. Трупи на гаках. Немовлят у чанах.

Вона не могла навіть їсти. Звичайна їжа все одно мала трупний присмак. М’ясо в них було лише раз: Бадзі спіймав двох кроликів у гаю, оббілував і настромив на

шпичку тушкуватися. Коли Жинь відчула запах, то кілька довгих хвилин ледь стримувала нудоту. Вона не могла відокремити плоть кроликів від обгорілої плоті тіл на площі. Не могла ввійти в Ґолінь Ніїс, не уявляючи смерті в момент страти. Не могла бачити сотні відрубаних голів на палях, не уявляючи солдата, який ішов поруч із шеренгою полонених на колінах, методично опускаючи меча знову і знову, немовби шинкував кукурудзу. Не могла проминути немовлят у могилах із чанів, не чуючи їхніх нестямних криків.

Щоразу її розум волав запитання, яке так і лишалося без відповіді: «Чому?»

Жорстокість не вкладалася в голові. Спрагу крові вона розуміла. Спрага крові була і її гріхом. Вона також губилася в бою, заходила далі, ніж було варто, шкодила іншим, коли не могла спинитися.

Але це… Така порочність, стільки абсолютно непотрібних убивств невинних, які не могли й пальцем ворухнути на свій захист… Цього вона осягнути не могла.

«Вони здалися, — хотілося кричати їй зниклому ворогу. — Вони склали зброю. Вони не становили вам загрози. Навіщо ви це зробили?»

Раціональне пояснення вислизало.

Бо відповідь не могла бути раціональною. Її не знайти у військовій стратегії. Це сталося не через нестачу їжі чи ризик заколоту або несподіваної відсічі.

Це сталося просто тому, що одна раса вважала іншу непотрібною.

Федерація вирізала Ґолінь Ніїс із однієї простої причини: бо не вважала нікарців *людьми*. А якщо ваш супротивник не людина, а тарган, то яка різниця, скількох ви вбили? Яка різниця між тим, щоб задавити одну мураху й підпалити мурашник? Чому не можна відривати крила в комах задля власної розваги? Можливо, жук і відчуває біль, але хіба для вас це важливо?

Якщо ви жертва, то що такого змогли б сказати, щоб кат побачив у вас людину? Як змусити ворога взагалі вас побачити?

І навіщо пригноблювачам узагалі цим перейматися?

Війна — це про крайнощі. Або ми, або вони. Перемога або поразка. Серединного шляху не буває. Не буває милосердя. Не буває капітуляції.

Жинь усвідомила, що така ж логіка виправдала і знищення Спіру. Винищення цілої раси за одну ніч Федерація взагалі не вважала звірством. Лише необхідністю.

— Ти несповна розуму.

Жинь смикнула головою. Вона потонула в ще одному виснажливому заціпенінні. Двічі моргнула і вдивлялася в темряву, доки джерело голосу не змінилося з безформних тіней на дві впізнавані постаті.

Під воротами стояли Алтань і Чаґхань. Чаґхань міцно схрестив руки на грудях, а Алтань прихилився до стіни.

З шаленим калатанням серця Жинь пірнула під низьку стіну, щоб вони не побачили її, якби раптом глянули вгору.

— А якби були не лише ми? — запитав Алтань низьким нетерплячим тоном. Жинь була вражена, Алтань здавався таким готовим, таким живим, яким не був багато днів. — Якби нас було більше?

— Не починай знову, — сказав Чаґхань.

— А якби були *тисячі* Цике, солдатів, таких могутніх, як ми з тобою, солдатів, які змогли б прикликати богів?

— Алтаню…

— А якби нам удалося підняти цілу армію шаманів?

У Жинь очі полізли на лоба. *Армію?*

Чаґхань видав якийсь непевний звук, схожий на сміх.

— І як ти збираєшся це зробити?

— Ти добре знаєш як, — відповів Алтань. — Ти знаєш, чому я відправив тебе до гори.

— Ти казав, що хочеш лише Хранителя Воріт, — у голосі Чаґханя зростала тривога. — Ти не казав, що хочеш звільнити усіх божевільних.

— Вони не божевільні…

— Вони взагалі не люди! Тепер вони напівбоги! Вони ніби блискавки, ніби урагани духовної сили. Якби я знав, що ти замислив, то не став би…

— Маячня, Чаґханю. Ти знав, що *саме* я замислив.

— Ми мали звільнити Хранителя Воріт *разом*, — Чаґхань говорив, немов поранений.

— І звільнимо. І всіх інших також. Фейленя. Хулейнінь. Усіх.

— *Фейленя?* Після того, що він спробував зробити? Ти не тямиш, про що говориш. Ти говориш про звірства.

— Звірства? — холодно запитав Алтань. — Ти бачив усі ці трупи й звинувачуєш у звірствах мене?

Чаґханів голос поступово вищав.

— Те, що зробили муґенці, — це людська жорстокість. Але самі люди здатні лише на такі руйнування. Істоти, замкнені в Чулуу Корікх, здатні на руйнації зовсім іншого масштабу.

Алтань вибухнув сміхом:

— У тебе що, *очей* немає? Ти не бачиш, що вони скоїли з Ґолінь Ніїс? Правитель мав би зробити все необхідне, щоб захистити свій народ. Я не буду Теардзою, Чаґханю. *Я не дозволю їм перебити нас як собак.*

Жинь почула якесь борсання. Ноги шаркали по сухому листі. Руки терлись об руки. Вони *б'ються*? Не сміючи навіть вдихнути, Жинь визирнула з-за стіни.

Чаґхань схопив Алтаня за комір обома руками й потягнув униз, щоб опинитися на одному рівні з ним. Алтань був на кільканадцять сантиметрів вищий за Чаґханя і міг легко вирватися, однак і пальцем не поворухнув, щоб захиститися.

Жинь із недовірою витріщилася на нього. Ніхто не поводився з Алтанем так.

— Це не повторення Спіру, — просичав Чаґхань. Його обличчя було так близько від Алтаневого, що їхні ніздрі майже торкалися. — Навіть Теардза не випустила свого бога, щоб урятувати один острів. А ти прирікаєш на смерть тисячі людей…

— Я намагаюся *перемогти* у війні…

— Заради чого? Роззирнися, Тренсиню! Ніхто не поплескає тебе по спині й не скаже, що ти молодець. Нікого *не лишилося*. Ця країна котиться під три чорти, й нікому нема до того діла…

— Імператриці є діло, — сказав Алтань. — Я відіслав сокола, і вона схвалила мій план…

— Кому є діло до того, що каже Імператриця? — закричав Чаґхань. Його руки шалено тремтіли. — *До біса* твою Імператрицю! Твоя Імператриця втекла!

— Вона одна з нас, — сказав Алтань. — І ти про це знаєш. Якщо з нами буде вона, якщо буде Хранитель Воріт, то ми зможемо очолити цю армію…

— Ніхто не зможе очолити цю армію. — Чаґхань відпустив Алтанів комір. — Ці люди в горі не схожі на тебе. Вони не схожі на Суні. Ти не зможеш їх контролювати, навіть не спробуєш. Я не дозволю.

Чаґхань підняв руки, щоби знову штовхнути Алтаня, але цього разу той їх перехопив, стиснув зап'ястки й легко опустив. І вже не дозволив їм піднятися.

— Невже ти справді віриш, що мене зупиниш?

— Річ не в тобі, — заперечив Чаґхань. — Річ у Спірі. Річ у твоїй помсті. Це все, на що здатні ви, спірлійці, ви

ненавидите, спалюєте і знищуєте, не думаючи про наслідки. Теардза єдина з вас мала бодай якийсь глузд. Можливо, Федерація мала рацію щодо вас, можливо, й на краще, що вони спалили ваш острів…

— Та як ти смієш, — сказав Алтань. Він говорив так тихо, що Жинь втиснулася в стіну, немовби якимось чином могла стати ближче й переконатися, що все розчула правильно. Алтаневі пальці міцніше зімкнулися навколо зап'ястків Чаґханя. — Ти переступив межу.

— Я твій Провидець, — сказав Чаґхань. — Я даю тобі поради, бажаєш ти їх чути чи ні.

— Провидець не командує, — зауважив Алтань. — Провидець *кориться*. Невідданому лейтенанту біля мене не місце. Якщо ти мені не допоможеш, я відішлю тебе. Йди на північ. Йди до греблі. Візьми сестру і зроби все, як ми запланували.

— Алтаню, прислухайся до здорового глузду, — благав Чаґхань. — Не роби цього.

— Виконуй наказ, — різко сказав Алтань. — Іди або покинь Цике.

Жинь пірнула назад за стіну, серце їй шалено калатало в грудях.

Вона покинула свій пост, щойно почула, як Алтаневі кроки стихли на віддалі. Коли Жинь уже не змогла розгледіти з воріт його постать, вона кинулася вниз сходами й вибігла на відкритий шлях. Помітила Чаґханя та Цару — ті саме сідлали відпочилого коня.

— Рушаймо, — сказав Чаґхань сестрі, побачивши, що Жинь іде до них.

Однак Жинь вихопила віжки до того, як Цара змогла пришпорити коня.

— Куди ви? — запитала Жинь.

— Геть, — коротко відповів він. — Будь ласка, відпусти.

— Мені треба з тобою поговорити.

— Нам наказали поїхати.

— Я підслухала твою розмову з Алтанем.

Цара пробурмотіла щось своєю мовою.

Чаґхань сердито глянув на неї.

— Ти можеш хоч колись не пхати носа в чужі справи?

Жинь міцніше стиснула віжки.

— Про яку армію ви говорили? Чому ти не допоможеш йому?

Чаґхань примружив очі.

— Ти навіть не уявляєш, у що лізеш.

— То розкажи мені. Хто такий Фейлень? — голосно продовжила вона. — Хто така Хулейнінь? Що він мав на увазі, говорячи, що звільнить Хранителя Воріт?

— Алтань збирається вщент випалити Нікань. Я не нестиму за це відповідальності.

— *Випалити вщент Нікань?* — повторила Жинь. — Як…

— Твій командир з'їхав з глузду, — різко промовив Чаґхань. — Це все, що тобі треба знати. І знаєш, що найгірше? Гадаю, він уже давно це планував. Я був

сліпий. Він хотів цього, відколи Федерація зайшла в Сінеґард.

— І ти просто так йому це дозволиш?

Чаґхань сахнувся, немовби від удару. Жинь боялася, що він висмикне віжки й поскаче геть, але Чаґхань просто сидів, ледь розтуливши вуста.

Жинь ще ніколи не бачила, щоб Чаґханю забракло слів. Це її налякало.

Вона не очікувала, що Чаґхань поступиться натиску. Чаґхань єдиний з-поміж усіх Цике ніколи не виказував і краплі страху перед своєю силою, якщо говорити про втрату контролю. Чаґхань тішився своїми вміннями. Він насолоджувався ними.

Що може бути настільки немислимим, щоб налякати навіть Чаґханя?

Не зводячи з Жинь очей, Чаґхань нахилився, схопив віжки й зіскочив із коня. Жинь відступила на два кроки, коли він підійшов. Чаґхань зупинився значно ближче від неї, аніж їй того хотілося. Він довго вивчав її, не кажучи ані слова.

— Ти розумієш, у чому джерело Алтаневої сили? — нарешті запитав він.

Жинь насупилася.

— Він спірлієць. Це очевидно.

— Пересічний спірлієць не мав і половини Алтаневої сили, — сказав Чаґхань. — Ти колись питала себе, чому з-поміж усіх спірлійців вижив лише Алтань? Чому йому

дозволили жити, тоді як решту його племені спалили та розчленували?

Жинь похитала головою.

— Після Першої Макової війни Федерація стала одержимою твоїм народом, — сказав Чаґхань. — Ніяк не могли повірити, що їхні Збройні сили поступаються силою цій крихітній острівній нації. Це й розбурхало їхню цікавість до шаманізму. У Федерації ніколи не було шаманів. Федерація мусила дізнатися, звідки у спірлійців сили. Коли вони захопили провінцію Змії, то збудували навпроти острова дослідну базу й цілими десятиліттями між Маковими війнами викрадали спірлійців, експериментували з ними, намагаючись з'ясувати, що ж робить їх такими особливими. Алтань був одним із тих експериментів.

У Жинь у грудях усе стиснулося. Вона боялася того, що могла почути далі, але Чаґхань продовжив, його голос був таким спокійним та неемоційним, немовби він переказував уроки історії.

— Коли призахідники звільнили ту базу, Алтань уже провів у лабораторії половину свого життя. Учені Федерації щодня накачували його наркотиками, щоб тримати у спокої. Він був не єдиним спірлійцем, якого вони забрали, але єдиний вижив. Знаєш як?

Жинь похитала головою.

— Я…

Чаґхань безжально продовжив.

— Ти знала, що вони прив'язували його і змушували дивитися, як розрізають інших на частини, щоб з'ясувати, як усе це працює? З чого зроблені спірлійці? Федерація намірилася дізнатися. Ти знала, що вони тримали їх живими, доки це було можливо, навіть коли зрізали плоть із грудних кліток, щоб бачити, як рухаються їхні м'язи? Розбирали їх, немов кроликів.

— Він ніколи про це не розповідав, — прошепотіла Жинь.

— І не розповість, — сказав Чаґхань. — Алтаневі подобається страждати мовчки. Алтаневі подобається дозволяти своїй ненависті гноїтися, плекати її, поки це можливо. Тепер ти розумієш, у чому джерело його сили? Не в тому, що він спірлієць. Це аж ніяк не генетика. Алтань такий могутній тому, що ненавидить настільки глибоко й абсолютно, що ця ненависть поглинає кожну частину його буття. Ваш Фенікс — бог вогню, але ще він бог гніву. Помсти. Алтаневі не потрібен опіум, щоб прикликати Фенікса, бо Фенікс завжди живий у ньому. Ти запитала, чому я не зупиню його. Тепер ти розумієш. Не можна зупинити месника. Не можна напоумити божевільного. Мене лякає, що він може накоїти в прагненні помститися. А ще мене лякає, що він має рацію.

Коли Жинь знайшла Алтаня в тому самому кутку в давній бібліотеці, де й минулого разу, то нічого не сказала. Вона перетнула залиту місячним сяйвом кімнату й узяла люльку з його ослаблих пальців. Сіла,

схрестивши ноги, прихилилася до полиць із давніми сувоями. А потім і собі зробила довгу затяжку. Ефект відчула не одразу, але коли відчула, замислилася, навіщо взагалі колись медитувала.

Тепер вона розуміла, чому Алтаню був потрібен опіум.

Не дивно, що він мав залежність. Лише коли він курив люльку, його не поглинали страждання, не мучили шрами, які вже ніколи не загояться. Легка затуманеність, спричинена димом, — єдиний час, коли він не відчував нічого, коли міг забути.

— Як ти? — пробурмотів Алтань.

— Я їх ненавиджу, — сказала вона. — Я так їх ненавиджу. Ненавиджу до болю. Ненавиджу їх кожною краплиною своєї крові. Кожною кісткою в тілі.

Алтань видихнув довгий струмінь диму. Він скидався радше на простий пристрій для обкурювання, на одухотворене продовження люльки, аніж на людину.

— Біль не минає, — промовив він.

Вона ще раз глибоко вдихнула чудову солодкавість.

— Тепер я розумію, — сказала вона.

— Справді?

— Вибач за те, що було раніше.

Її слова були туманними, але, схоже, Алтань зрозумів, що вона мала на увазі. Він узяв люльку з її рук, знову вдихнув, і цього визнання було достатньо.

Минуло багато часу, доки він заговорив знову.

— Я збираюся зробити дещо жахливе, — сказав він. — І ти маєш вибір. Можеш піти зі мною до в'язниці під каменем. Я впевнений, ти знаєш, що я намірився там зробити.

— Так.

Вона знала, навіть не питаючи, кого ув'язнюють у Чулуу Корікх.

«Надприродних злочинців, які вчинили надприродні злочини».

Якщо вона піде з ним, то дозволить звільнити чудовиськ. Чудовиськ, страшніших за чимей. Страшніших за будь-що з Імператорського звіринцю, бо то не звірі, не бездумні істоти, яких можна взяти на ланцюг і контролювати. То воїни. Шамани. Боги, які крокують у людях, не зважаючи на світ смертних.

— Або ти можеш лишитися в Ґолінь Ніїс. Можеш битися з рештками нікарської армії і спробувати перемогти в цій війні без допомоги богів. Ти можеш лишатися гарною дівчинкою Дзяна, можеш прислухатися до його засторог і відвернутися від сили, якою володієш. — Він простягнув до неї руку. — Але мені потрібна твоя допомога. Мені потрібна ще одна спірлійка.

Жинь глянула на його тонкі смагляві пальці.

Якщо вона допоможе йому звільнити цю армію, то чи зробить це її чудовиськом? Чи будуть вони винні в усьому, в чому звинуватив їх Чаґхань?

Можливо. Але що ще їм втрачати? Загарбники, які нашпигували її країну опіумом і лишили загнивати, тепер повернулися довести справу до кінця.

Жинь потягнулася до Алтаневої руки, обплела його пальці своїми. На дотик його шкіра не була схожа на будь-що, що вона бодай сміла уявити. У бібліотеці, серед давніх сувоїв давньонікарською, які стали їм свідками, вона присягнула йому на вірність.

— Я з тобою, — промовила Жинь.

Розділ 23

ЧУЛУУ КОРІКХ

З «Класифікації божеств» Сідзіня, укладеної в Анналах Червоного Імператора, записав Вачир Моґой, Вищий історик Сінеґарда.

Задовго до часів Червоного Імператора ця країна була ще не великою імперією, а малозаселеною землею, на якій жили нечисленні розкидані племена. Ці племена були кочівниками з півночі, яких орди великого хана витіснили з Внутрішніх держав. Тепер вони намагалися вижити в цій дивній теплій землі.

Вони не знали багатьох речей: циклів дощу, течії річки Мужвей, різних видів ґрунту. Не відали, як обробляти землю та сіяти зерно, щоб вирощувати їжу, а не полювати за нею. Вони потребували наставництва. Потребували богів.

Але божества Пантеону ще неохоче дарували поміч людству.

— Люди егоїстичні та дріб'язкові, — наполягав Ерлан Шень, ґранд-маршал Небесного війська. — Їхній життєвий цикл такий короткий, що вони й не думають про майбутнє земель. Якщо ми даруємо їм поміч, вони висушать цю землю і сваритимуться між собою. Миру не буде.

— Але зараз вони страждають, — сестра-близнючка Ерлана Шеня, прекрасна Саншенму, мала інакші

переконання. — У нас є сила їм допомогти. То нащо відмовлятися від цього?

— Ти сліпа, сестро, — сказав Ерлан Шень. — Ти надто високої думки про смертних. Вони нічого не дають всесвіту, і всесвіт нічого не винен їм. Якщо вони не зможуть вижити, то нехай умирають.

Ерлан Шень видав небесний указ, який забороняв усім сутностям у Пантеоні втручатися у справи смертних. Але Саншенму, завжди добріша за нього, була переконана, що брат надто швидко засудив людський рід. Вона вигадала план таємно спуститися на Землю, сподіваючись довести Пантеону, що люди гідні допомоги богів. Проте останньої миті Ерлана Шеня попередили про задум Саншенму — і він кинувся їй навздогін. Кваплячись утекти від брата, Саншенму невдало приземлилася на Землю.

Вона лежала на шляху три дні. У смертній подобі вона була жінкою незнаної краси. У ті часи це була небезпечна риса.

Першим її знайшов солдат, зґвалтував і кинув помирати.

Другий чоловік, торгівець, забрав її одяг, але саму Саншенму лишив, бо вона була б заважкою для його воза.

Третій чоловік був мисливцем. Коли він побачив Саншенму, то зняв із себе плащ і загорнув її в нього. І відніс до свого намету.

— Чому ти мені допомагаєш? — запитала Саншенму. — Ти ж людина. Ви живете лише задля того, щоб полювати одне на одного. Ви не знаєте співчуття. І лише вдовольняєте власну жадобу.

— Не всі люди такі, — сказав мисливець. — Я не такий.

За той час, що вони йшли до намету мисливця, Саншенму закохалася в нього.

Саншенму вийшла заміж за того мисливця. Навчила людей із його племені багатьох речей: заклинати небо для дощу, читати погоду за тріщинами на панцирі черепахи, курити фіміам, щоб задобрити божества в обмін на щедрі жнива.

Плем'я мисливця процвітало й розійшлося по всій родючій землі Нікані. Поширилися чутки про живу богиню, яка зійшла на землю. Шанувальників Саншенму більшало по всій країні. Мешканці Нікані курили фіміам та будували статуї на її честь, першої божественної сутності, яку вони знали.

Настав час — і вона народила мисливцеві дитя.

Зі свого трону на небесах Ерлан Шень дивився на все це й лютував усе дужче.

Коли син Саншенму доріс до першого дня народження, Ерлан Шень спустився у світ людей. Він наслав полум'я на святковий намет, нагнавши на гостей жах. Мисливця простромив величезним тризубом і вбив його. Сина Саншенму забрав і жбурнув об гору. А потім схопив налякану сестру за шию й підняв у повітря.

— Ти не можеш мене вбити, — заледве спромоглася вимовити Саншенму. — Ти пов'язаний зі мною. Ми дві половини цілого. Ти не переживеш моєї смерті.

— Не можу, — визнав Ерлан Шень. — Але я можу ув'язнити тебе. Якщо ти так любиш людський світ, збудую для тебе земну в'язницю, де ти проведеш вічність. Це стане тобі покаранням за те, що посміла полюбити смертного.

Щойно він це сказав, у повітрі виникла велика гора. Він відкинув сестру-близнючку від себе — і гора опустилася на неї непорушною кам'яною в'язницею. Саншенму знов і знов намагалася втекти, але всередині гори не мала доступу до своєї магії.

Вона знемагала в тій кам'яній в'язниці роками. І кожна мить була мукою для богині, яка колись вільно літала в небесах.

Про Саншенму є чимало історій. Є розповіді про її сина, Воїна Лотоса, і про те, як він став першим шаманом у Нікані, посередником між богами та людьми. Є історії про його війну проти дядька Ерлана Шеня заради звільнення матері.

А також є розповіді про Чулуу Корікх. Є історії про мавпячого короля, гордовитого шамана, якого замкнули на п'ять тисяч років ще за часів правління Нефритового Імператора, покаравши за зухвалість. Хтось може сказати, що це стало початком доби історій, бо це був початок доби шаманів.

Чимало з них правдиві. Значно більше — ні.

Але одне можна сказати напевно. Донині з-поміж усіх місць на Землі лише Чулуу Корікх може втримати бога.

— То ти нарешті скажеш, куди ви прямуєте? — запитав Кітай. — Чи покликала мене сюди лише для того, аби попрощатися?

Жинь збирала спорядження в дорожні сумки, зумисне уникаючи зорового контакту з Кітаєм. Вона уникала його весь минулий тиждень, доки вони з Алтанем планували свою мандрівку.

Алтань заборонив їй обговорювати це з будь-ким за межами Цике. До Чулуу Корікх Алтань і Жинь вирушали самі. Але якщо їм усе вдасться, то Жинь хотілося, щоб Кітай знав про загрозу. Щоб знав, коли тікати.

— Ми рушаємо, щойно кінь буде готовий, — сказала вона.

Чаґхань і Цара поїхали на єдиному майже нормальному коні, якого Федерація не забрала з собою. Знадобився не один день, щоб знайти ще одного коня не при смерті, і ще більше часу, щоб знову відгодувати його до стану, придатного для подорожі.

— Можна запитати — куди? — поцікавився Кітай.

Він намагався не виказувати роздратування, але вона надто добре його знала, щоб не помітити. Гнів був написаний на його обличчі. Кітай не звик чогось не знати, і вона розуміла, що його це ображає.

Вона повагалася, а потім сказала:

— До гір Кукхонінь.

— Кукхонінь? — повторив Кітай.

— Два дні їзди на південь звідси.

Жинь нишпорила навколо сумки, щоб не дивитися на нього. Вона спакувала дуже багато макового зерна, все, що змогла взяти в Енькі. Звісно, всередині Чулуу Корікх від того мало користі, але щойно вони вийдуть із гори, щойно звільнять усіх шаманів…

— Я знаю, де Кукхонінь, — нетерпляче сказав Кітай. — Я хочу знати, навіщо їхати в протилежному напрямку він основної колони муґенців.

«Розкажи йому». Жинь не знала, як ще попередити Кітая, не розкриваючи бодай частини Алтаневого плану. Інакше він наполягатиме, що з'ясує все сам, і допитливість стане йому смертним вироком. Жинь відклала сумку, випросталася і глянула Кітаю в вічі.

— Алтань хоче підняти армію.

Кітай із недовірою пхикнув.

— Повтори.

— Це… вони… Ти не зрозумієш, якщо я розповім.

Як пояснити? Кітай не вивчав вірувань. Кітай по-справжньому не вірив у богів, навіть після битви в Сінеґарді. Кітай вважав шаманів метафорою таємних бойових мистецтв. Гадав, що вміння Жинь та Алтаня — спритність рук і майстерні трюки. Кітай не знав, що відбувалося в Пантеоні. Кітай не усвідомлював небезпеки тих, кого вони збиралися звільнити.

— Просто… Послухай, я намагаюся тебе застерегти…

— Ні, ти намагаєшся мене обманути. Не вдасться, — дуже голосно сказав Кітай. — Я бачив міста у вогні. Я бачив, як ти робила те, чого смертні вміти не повинні. Я бачив, як ти вивільнила вогонь. Я думаю, що маю право знати. Дай мені шанс.

— Гаразд.

Жинь усе йому розповіла.

Дивно, але він повірив.

— Це план, у якому чимало може піти не так, як задумано, — сказав Кітай, коли вона закінчила. — Звідки Алтань узагалі знає, що ця армія битиметься за нього?

— Вони нікарці, — сказала Жинь. — Вони мусять. Раніше вони вже билися за Імперію.

— Імперію, яка й поховала їх живцем?

— Не поховала живцем, — відповіла Жинь. — Ув'язнила.

— Ну вибач, — виправився Кітай, — *ув'язнила*. Замкнула під каменем якоїсь магічної гори, бо вони стали такими могутніми, що тільки ця довбана *гора* могла завадити їм нищити цілі села. *Оце* і є та армія, яку ви зібралися випустити в країну? *Оце* і є те, що врятує Нікань? Хто до цього додумався? Ти чи твій пропахлий опіумом командир? Бо я достоту впевнений, що такий план у тверезу голову не прийшов би, ось що я скажу.

Жинь міцно схрестила руки на грудях. Кітай не говорив такого, про що б вона не замислювалася. Чи можна передбачити, як поведуться збожеволілі душі, що роками були заточені у в'язниці? Шамани Чулуу

Корікх могли взагалі нічого не зробити. А могли в пориві гніву знищити пів країни.

Та Алтань був певен, що вони битимуться за нього.

«Вони не мають права висловлювати невдоволення Імператрицею, — сказав Алтань. — Усі шамани знають про ризик, коли мандрують до богів. Усі в Цике знають, що такий кінець шляху, що всім їм судилось опинитися в Кам'яній горі».

Альтернативою цьому було винищення всіх живих нікарців. Різанина в Ґолінь Ніїс беззаперечно свідчила, що Федерація не хоче брати полонених. Вона хоче величезний шмат землі, яким для неї є Нікарська імперія. Муґенців не цікавить співжиття з колишніми мешканцями. Жинь знала про ризики, обміркувала їх і дійшла висновку, що їй байдуже. Вона поставила на Алтаня, хай яким буде результат.

— Ти не змусиш мене передумати, — сказала вона. — Розповідаючи про це, я роблю тобі послугу. Коли ми повернемося з тієї гори, я не знаю, який контроль ми матимемо, лише знаю, що ми будемо могутніми. Не намагайся нас зупинити. Не намагайся приєднатися до нас. Коли ми прийдемо, тобі варто тікати.

— Зустріч біля підніжжя гір Кукхонінь, — сказав Алтань, зібравши Цике. — Якщо ми не зустрінемося там з вами через сім днів, вважайте, що нас убили. Не заходьте в гору. Чекайте птаха від Цари й виконуйте наказ у посланні. Чаґхань лишається командиром замість мене.

— А *де* Чаґхань? — ризикнув запитати Унеґень.

— Із Царою. — З виразу Алтаневого обличчя нічого не можна було зчитати. — Пішли на північ за моїм наказом. Ви знатимете, коли повернуться.

— І коли це буде?

— Коли виконають своє завдання.

Жинь чекала біля їхнього коня, спостерігаючи, як Алтань говорить, оточений аурою самовпевненості, — таким вона не бачила його ще з Сінеґарда. Алтань, яким він показував себе зараз, не був зламаним хлопчиськом з опіумною люлькою. Він був відчайдушним спірлійцем, який оплакував геноцид свого народу. Він не був жертвою. Тепер Алтань був інакшим, ніж навіть у Кхурдалайні. Він не сумував, не міряв штаб кроками, немов загнана тварина, не діяв під примусом Дзюневих указівок. Тепер Алтань мав накази, місію, мету. Він уже не мусив стримуватися. Він відпустив ланцюг. Алтань збирався використати свій гнів для останньої жахливої розплати.

Жинь не сумнівалася, що в них усе вийде. Вона просто не знала, чи переживе країна їхній план.

— Щасти вам, — сказав Енькі. — Передавайте Фейленю від нас привіт.

— Чудовий був хлопець, — з тугою в голосі промовив Унеґень. — Доки, ну знаєш, не спробував зрівняти з землею все в радіусі двадцяти миль.

— Не перебільшуй, — сказав Жамса. — Лише десяти.

Алтань і Жинь їхали так швидко, як тільки міг старий кінь. Опівдні вони проминули брилу з двома викарбуваними лініями. Жинь не помітила б цього знака, якби Алтань не показав.

— Це Чаґхань зробив, — сказав Алтань. — Як доказ того, що шлях безпечний.

— Ти відправляв Чаґханя сюди?

— Так. Ще до того, як ми вирушили з Замку Ночі до Кхурдалайна.

— Навіщо?

— У нас із Чаґханем… у Чаґханя була теорія, — сказав Алтань. — Щодо Тріади. До того, що сталося в Сінеґарді, коли він зрозумів, що Туйр загинув, він бачив щось на обрії духів. Йому здалося, ніби він побачив Хранителя Воріт. Через тиждень помітив такий самий неспокій, а потім усе вгамувалося. Чаґхань подумав, що, мабуть, Хранитель Воріт із власної волі замкнув себе в Чулуу Корікх. Нам спало на думку, що ми могли б витягти його, відшукати правду. Можливо, з'ясувати правду про Тріаду, зрозуміти, що сталося з Хранителем Воріт та Імператором, а також дізнатися, що Імператриця з ними зробила. Чаґхань не знав, що я хотів звільнити всіх інших.

— Ти йому збрехав.

Алтань знизав плечима.

— Чаґхань вірить у те, у що хоче вірити.

— А ще Чаґхань… він сказав… — Жинь не договорила, не впевнена, як сформулювати.

— Що?

— Він сказав, що тебе тренували, немов собаку. У Сінеґарді.

Алтань сухо засміявся.

— Отак і сказав?

— Він сказав, що тебе годували опіумом.

Алтань напружився.

— У Сінеґарді тренують солдатів, — сказав він. — Зі мною вони просто виконували свою роботу.

«Можливо, вони виконали її аж надто добре», — подумалося Жинь. Як і Цике, майстри Сінеґарда прикликали страхітливішу силу, ніж були здатні контролювати. Вони зробили дещо більше, ніж натренували спірлійця. Вони створили месника.

Алтань — командир, який випалить світ, щоб знищити ворога.

Це мало б її непокоїти. Три роки тому, якби Жинь знала про Алтаня те, що зараз, побігла б від нього в протилежному напрямку.

Але тепер вона забагато побачила й вистраждала. Імперії не потрібен хтось розважливий. Їй потрібен достатньо божевільний для того, аби спробувати її врятувати.

Вони зупинилися, коли стало занадто темно, щоб розгледіти шлях попереду. Якби вони ризикнули продовжити рухатися шляхом, який заледве можна було назвати дорогою, то їхній кінь міг би легко поранити копита об гострий камінь або ж скинути їх в ущелину.

Коли вони спішилися, скакун похитувався збоку в бік. Алтань налив йому миску води, але кінь почав нерішуче пити лише після того, як Жинь його штурхнула.

— Якщо ми ще більше його навантажимо, він помре, — сказала Жинь.

Про коней вона знала небагато, але розуміла, коли тварина на межі. Будь-який військовий кінь із Кхурдалайна легко здолав би цю відстань, але їхній був стражденною в'ючною твариною, старою шкапою, такою худою, що ребра просвічувалися крізь матову шкуру.

— Він потрібен нам ще на день, — сказав Алтань. — А після того нехай помирає.

Жинь згодувала коню жменю вівса з запасів. Алтань тим часом із суворою, методичною майстерністю розбив табір. Зібрав опалі соснові голки та сухе листя, щоб відокремитися від прохолоди. Склав каркас зі зламаних гілок і накинув поверх них вільну ковдру, аби вберегтися від нічного снігопаду. Витягнув зі свого мішка запалювач та масло, швидко викопав ямку та спорудив усередині вогнище. Простягнув руку. Полум'я спалахнуло миттю. Буденно, немовби просто розмахуючи віялом, Алтань збільшив силу вогню, аж доки перед ними не розгорілося бурхливе багаття.

Жинь витягла руки, дозволила жару просочитися крізь кістки. Вона не помічала, як змерзла за день, і усвідомила, що до цього часу вже не відчувала пальців.

— Тобі тепло? — запитав Алтань.

Жинь швидко кивнула.

— Дякую.

Якийсь час він мовчки дивився на неї. Вона відчувала на собі жар від його погляду й намагалася не зашарітися. Було нелегко витримувати повну увагу Алтаня. У Кхурдалайні, ще до їхньої сварки, він постійно відволікався на Чаґханя. Але тепер усе змінилося. Чаґхань покинув Алтаня, а його місце поруч зайняла Жинь. Подумавши про це, вона відчула захват від мстивої радості. І раптову провину, яку намагалася придушити.

— Ти вже бував у горах?

— Лише раз, — сказав Алтань. — Рік тому. Допомагав Туйру привести сюди Фейленя.

— Фейлень один із тих, хто збожеволів?

— Зрештою, всі ми божеволіємо, — відповів він. — Цике помирають у бою, або їх ув'язнюють. Більшість командирів приймають командування, коли приводять до гори своїх колишніх майстрів. Якби Туйр не загинув, то, ймовірно, я власноруч замкнув би його. Коли таке трапляється, це завжди боляче.

— А чому їх просто не вбивають? — запитала вона.

— Не можна вбити повністю одержимого шамана, — сказав Алтань. — Коли таке трапляється, шаман перестає бути людиною. Він уже не смертний. Він посудина для божества. Його можна обезголовити, зарізати, повісити, але тіло все одно рухатиметься. Тіло можна розчленувати, але шматки ворушитимуться, щоб

возз'єднатися з іншими. Найкраще, що можна зробити, — це зв'язати шамана, знерухомити й переважати силою, доки не доставиш у гору.

Жинь уявила, як її зв'язують, засліплюють, силоміць тягнуть цим самим гірським шляхом до вічної кам'яної в'язниці. Вона здригнулася. Жинь могла зрозуміти таку жорстокість Федерації, але від власного командира?..

— І тобі це видається нормальним?

— Звісно, що ні, — різко відповів він. — Але це робота. Це *моя* робота. Я маю привести Цике до гори, коли вони вже не здатні служити. Цике контролюють себе. Цике — це знаряддя Імператриці для знищення загрози надломлених шаманів. — Алтань переплів пальці. — Кожен командир Цике має два обов'язки: коритися волі Імператриці й відбраковувати силу, коли настає час. Дзюнь мав рацію. У сучасній військовій справі Цике вже немає місця. Нас надто мало. Ми не можемо зробити чогось такого, на що не здатні добре треновані загони Міліції. Порох, гармати і сталь — ось що виграє війни, а не жменька шаманів. Єдина унікальна роль Цике в тому, щоб робити те, на що не здатна жодна військова сила. Ми можемо придушувати себе, і це єдина причина, чому нам дозволяють існувати.

Жинь подумала про Суні, бідолашного, доброго і страхітливо сильного Суні, який був так очевидно нестабільним. Скільки часу мине, доки його спіткає та

сама доля, що й надломленого Фейленя? Коли божевілля Суні переважить його корисність для Імперії?

— Але я не стану схожим на попередніх командирів, — сказав Алтань. Його пальці стиснулися в кулаки. — Я не відвернуся від своїх людей лише тому, що вони мають більше сили, ніж повинні. Хіба це справедливо? Суні та Бадзі відправили до пустелі Баґхра, бо Дзян їх боявся. Ось що він робить — стирає свої помилки, тікає від них. Але Туйр їх навчив, повернув їм частку здорового глузду. Тож має бути спосіб приборкати богів. Фейлень, якого я знав, не вбив би своїх людей. Має бути спосіб повернути його з божевілля. Мусить бути.

Алтань говорив із такою переконаністю. Він видавався таким упевненим, цілковито впевненим у тому, що зможе контролювати цю заснулу армію так само, як заспокоїв Суні в їдальні, повернув його у світ смертних лише шепотом і словами.

Жинь змусила себе повірити йому, бо альтернатива була надто жахливою, щоб її осягнути.

Наступного дня вони дісталися до Чулуу Корікх, коли ще навіть не почало вечоріти. Алтаня це порадувало. Тоді він був усім задоволений і крокував уперед із шаленою, запаморочливою енергією. Він поводився так, немовби багато років чекав цього дня. І з того, що знала Жинь, таки справді чекав.

Коли місцевість стала надто непевною для того, щоб їхати верхи, вони спішилися й відпустили тварину. Зі

зболеним виглядом кінь пішов шукати місце для смерті.

Значну частину дня вони йшли пішки. Що вище підіймалися, то товщими ставали крига і сніг. Жинь згадала небезпечні заледенілі сходи в Сінеґарді, коли один неправильний крок міг означати зламаний хребет. Але тут не було першокурсників, які посипали б кригу сіллю, щоб убезпечити шлях. Якщо вони підсковзнуться зараз, то їм гарантована швидка крижана смерть.

Алтань використовував тризуб замість посоха, встромляючи його в землю перед тим, як ступити. Жинь обережно йшла за ним уже перевіреним шляхом. Вона запропонувала просто розплавити кригу спірлійським вогнем. Алтань спробував. Це було надто довго.

Небо тільки почало темнішати, коли Алтань зупинився перед міткою на стіні.

— Зачекай. Ось воно.

Жинь завмерла на місці, у неї шалено цокотіли зуби. Вона роззирнулася. І не побачила ані позначок, ані вказівок, що тут є якийсь особливий вхід. Але Алтань говорив упевнено.

Він відступив на декілька кроків, а потім почав розчищати гірський схил, стираючи сніг, щоб дістатися до гладенької поверхні каменю під ним. Він щось роздратовано пробурчав і притиснув охоплену полум'ям руку до каменю. Полум'я поступово розтопило чисте коло в кризі з Алтаневою рукою по центру.

Тепер Жинь побачила тріщину в скелі. Під товстим шаром снігу й криги вона була майже непомітна. Мандрівник міг проминути тріщину зо двадцять разів, так і не зауваживши її.

— Туйр сказав зупинитися, коли дійдемо до скелі, схожої на орлиний дзьоб, — сказав Алтань. Він показав на кручу, під якою вони стояли. А й справді, вона скидалася на профіль одного з Цариних птахів. — Я мало не забув.

Жинь витягла з дорожньої сумки дві смужки сухої тканини, полила їх олією зі скляної пляшечки й заходилась обмотувати кінці двох дерев'яних палиць.

— Ти не бував усередині?

— Туйр лишив мене чекати ззовні, — сказав Алтань.

Він відступив від входу. Алтань начисто розтопив кригу на камені, і погляду відкрились округлі двері, вбудовані у схил гори.

— Із нині живих Чаґхань єдиний бував усередині. Я й гадки не маю, як він відчинив ці двері. Ти готова?

Жинь міцно затягнула останній вузол зубами й кивнула.

Алтань обернувся, прихилився спиною до кам'яних дверей, уперся ногами й штовхнув. Його обличчя напружилося від зусилля.

Якусь мить нічого не відбувалося. А потім із масивним скреготом камінь відхилився у своєму ложі на певний кут.

Коли камінь зупинився, Жинь і Алтань опинилися перед великою дірою темряви. Тунель був таким темним зсередини, що здавалося, немовби він геть поглинав сонячне світло. Глянувши на темні нутрощі гори, Жинь відчула благоговійний жах, ніяк не пов'язаний із темрявою. Всередині гори не було поклику Фенікса. Вони не мали доступу до Пантеону. Не могли прикликати силу.

— Останній шанс відступити, — сказав Алтань.

Вона пхикнула, передала йому смолоскип і ступила вперед.

Жинь заледве пройшла метрів три, коли ступила надто широко. Темний прохід виявився небезпечно вузьким. Вона відчувала, як щось розкришилося під ногами, і знову притиснулася до стіни. Жинь простягла смолоскип над прірвою — і її миттю охопило страшенне запаморочення. Прірва не мала видимого дна й немовби сягала в порожнечу.

— Гора порожня аж до низу, — сказав Алтань, стоячи дуже близько позаду неї. Він поклав їй руку на плече. — Тримайся біля мене. Дивися, куди ступаєш. Чаґхань казав, що ми дійдемо до ширшого майданчика десь через двадцять кроків.

Жинь притиснулася до скелястої стіни й дозволила Алтаню прослизнути повз неї, а потім пішла вслід за його обережними кроками.

— Про що ще розповідав Чаґхань?

— Про те, що ми знайдемо ось це, — Алтань простягнув свій смолоскип уперед.

Посеред гори висів самотній блок. Жинь простягла смолоскип, доки могла, і світло вихопило на платформі щось чорне та блискуче.

— Олія. Це лампа, — усвідомила Жинь і відсмикнула руку.

— Обережно, — просичав Алтань, коли Жинь кинула свій смолоскип на блок.

Давня олія миттю спалахнула живим полум'ям. Вогонь пробирався крізь темряву викарбуваними олійними візерунками з гіпнотичною послідовністю, відкриваючи погляду такі самі лампи, підвішені на різній висоті. Уся гора освітилася лише через кілька довгих хвилин, явивши їм складну архітектуру кам'яної в'язниці. Під проходом, на якому вони стояли, Жинь побачила кола й кола постаментів, які простягалися, доки ставало світла. Усередині гори закручувався спіральний прохід до безлічі кам'яних могил.

Модель була дивно знайомою. Жинь уже бачила її раніше.

Це була кам'яна версія Пантеону в мініатюрі, спірально відтворена безліч разів. Це був спотворений Пантеон, у якому боги були не живі, а ув'язнені в завмерлому животінні.

Жинь відчула раптовий напад страху. Вона глибоко вдихнула, намагаючись придушити це в собі, але приголомшливе відчуття ядухи лише посилювалося.

— Я також це відчуваю, — тихо промовив Алтань. — Це гора. Ми запечатані.

Ще якось у Тікані Жинь упала з дерева й так сильно вдарилася головою об землю, що на якийсь час утратила слух. Вона бачила, як Кесеґі щось їй кричав, показуючи на горло, але до неї не пробивалося ані звуку. Тут було так само. Чогось бракувало. Їй обмежили доступ до чогось.

Жинь навіть не уявляла, як воно — опинитися в пастці на цілі роки, на десятиліття, не маючи змоги померти, але й жити в матеріальному світі теж. Це було місце, де не дозволялося бачити снів. Місце нескінченних нічних жахіть.

Що за жахлива доля бути ув'язненим тут?

Пальці Жинь торкнулися чогось круглого. Під дотиком предмет зрушився й почав обертатися. Вона підсвітила смолоскипом і подала сигнал, щоб привернути увагу Алтаня.

— Поглянь.

То був кам'яний циліндр. Жинь згадалися молитовні колеса перед пагодою в Академії. Але цей циліндр був значно більший і сягав їй аж до плеча. Жинь піднесла смолоскип до каменя й ретельніше його роздивилася. На боках були вирізьблені глибокі жолобки. Вона поклала руку на циліндр і вперлася п'ятами, натиснувши дужче.

Зі скреготом, подібним до крику, колесо почало обертатися.

Жолобки виявилися словами. Ні, іменами. Іменами на іменах, за кожним ішов рядок чисел. То був журнал. Перелік душ, запечатаних у Чулуу Корікх.

На колесі були викарбувані сотні імен.

Алтань вище підняв смолоскип, стоячи праворуч від неї.

— Це не єдине.

Жинь підняла погляд і побачила, що вогонь освітив ще одне колесо з записами.

А потім ще одне. І ще.

Вони простягалися крізь весь перший ярус Кам'яної гори.

Тисячі й тисячі імен. Імена, датовані часом після правління Імператора Дракона. Імена, датовані після правління Червоного Імператора.

Жинь майже похитнулася від значення побаченого.

Тут були люди, які не поверталися до тями ще з часів народження Нікарської імперії.

— Призначення богів, — сказав Алтань. Він тремтів. — Чиста сила в цій горі… ніхто не зупинить їх, навіть Федерація…

«І навіть ми», — подумалося Жинь.

Якщо вони розбудять Чулуу Корікх, то отримають армію навіжених, первинних згустків психічної енергії. Це буде абсолютно непідконтрольна армія. Армія, здатна зруйнувати весь світ.

Жинь пройшлася пальцями по першому колесу з записами, найближче до входу.

Згори дуже акуратним, обережним почерком зазначалося ім'я нещодавно ув'язненого.

Жинь упізнала той почерк.

— Я знайшла його, — сказала Жинь.

— Кого? Хранителя Воріт? — Алтань видавався спантеличеним.

— Це він. *Звісно ж*, він.

Вона пробіглася пальцями по вирізьбленому напису — і її затопила велика хвиля полегшення.

Дзян Дзия.

Вона знайшла його, нарешті знайшла. Її майстра запечатали всередині одного з цих постаментів. Вона вихопила факел з Алтаневих рук і побігла сходами вниз. Поруч відлунював шепіт. Їй здавалося, що вона відчувала, як щось проходить з іншого боку, нашіптує крізь порожнечу, яку Дзян прикликав у Сінеґарді.

Жинь відчула, як повітря наповнює приголомшливе *бажання*.

Мабуть, вони ув'язнювали шаманів, починаючи знизу. Дзян не міг бути далеко від того місця, де вони стояли. Жинь побігла швидше, відчуваючи, як під ногами поскрипує камінь. Угорі перед її головою смолоскип осяяв постамент, викарбуваний у вигляді сутулого Хранителя Воріт. Вона різко зупинилася.

Це мусив бути Дзян.

Алтань наздогнав її.

— Не зривайся так.

— Він тут, — сказала вона, освітлюючи смолоскипом постамент. — Він тут.

— Відійди, — наказав Алтань.

Жинь заледве встигла відступити на крок, коли Алтань ударив кінцем свого тризуба в постамент.

Щойно камінь осипався, вони побачили постать Дзяна під шаром осілої куряви. Він лежав на камені абсолютно спокійний, кутики вуст ледь підняті, немовби він бачив щось дуже кумедне. Мабуть, спав.

Дзян розплющив очі, зміряв їх поглядом і кліпнув.

— Могли спершу й постукати.

Жинь підійшла до нього.

— Майстре?

Дзян схилив голову набік.

— Ти підросла?

— Ми прийшли, щоб урятувати вас, — сказала Жинь.

Слова, щойно вона їх пробурмотіла, видалися їй дурними. Ніхто не міг змусити Дзяна зайти в гору. Певно, він сам хотів бути тут.

Але їй було байдуже, чому він сюди прийшов, вона знайшла його, звільнила, і тепер його увага була прикута до неї.

— Нам потрібна допомога. Будь ласка.

Дзян вийшов із каменя і струсонув кінцівками, немовби розв'язував вузол. Він ретельно обтрусив пил із туніки. А потім лагідно промовив:

— Вам тут не місце. Ваш час іще не настав.

— Ви не розумієте…

— А ти не слухаєш, — він уже не всміхався. — Печатка ламається. Я відчуваю, її майже знищено. Якщо я вийду з цієї гори, у твій світ прийдуть всілякі страшні речі.

— То це правда, — сказав Алтань. — Ви Хранитель Воріт.

Дзян видавався роздратованим.

— Я ж казав, що ти не слухаєш.

Але Алтань був у захваті.

— Ви наймогутніший шаман у нікарській історії! Ви можете відімкнути цілу гору! Ви можете командувати цією армією!

— То це і є твій план? — Дзян дивився на нього широко розплющеними очима, немовби не вірив, що хтось міг бути таким дурним. — Та чи ти здурів?

— Ми… — нерішуче пробурмотів Алтань, а потім повернув собі самовладання. — Я не…

Дзян затулив обличчя долонями, немов роздратований шкільний учитель.

— Хлопчисько хоче звільнити всіх із гори. Хлопчисько хоче вивільнити вміст Чулуу Корікх у світ.

— Або це, або дозволити Нікані впасти, — випалив Алтань.

— Тоді нехай упаде.

— Що?

— Ви не бачили, на що здатна Федерація, — сказала Жинь. — Ви не бачили, що вони зробили з Голінь Ніїс.

— Я бачу більше, ніж ти думаєш, — сказав Дзян. — Але це не вихід. Цей шлях веде лише до темряви.

— Хіба може бути більша темрява? — розчаровано закричала вона. Її голос відлунював від печеристих стін. — Хіба може бути щось гірше за це? Навіть ви ризикнули, ви відкрили порожнечу…

— То була моя помилка, — з жалем промовив Дзян, немовби покарана дитина. — Мені не варто було цього робити. Я мав дозволити їм узяти Сінеґард.

— Не смійте, — просичала Жинь. — Ви відкрили порожнечу, впустили істот і втекли, сховавшись тут. А розбиратися з наслідками лишили нас. Коли ви перестанете бути таким довбаним боягузом? Від чого ви тікаєте?

Схоже, її слова зачепили Дзяна за живе.

— Легко бути сміливими. Важче розуміти, коли битися не варто. Я засвоїв цей урок.

— Майстре, будь ласка…

— Якщо ви вивільните це на муґенців, то гарантовано зробите так, що ця війна триватиме поколіннями, — сказав Дзян. — Ви не лише вщент випалите цілі провінції. Ви порвете саму матерію всесвіту. У цій горі поховано не людей, а богів. Вони ставитимуться до матеріального світу як до забавки. Вони сформують природу відповідно до своєї волі. Вивищуватимуть гори й повертатимуть річки. Вони перетворять світ смертних на такий же хаотичний потік первісних сил, як той, що населяє Пантеон. Але в Пантеоні боги врівноважені. Життя і смерть, світло і темрява — кожна з шістдесяти чотирьох божественних

сутностей має свою протилежність. Приведіть богів у свій світ — і ця рівновага порушиться.

Коли Дзян договорив, у темряві задзвеніла важка тиша.

— Я зможу їх контролювати, — промовив Алтань, хоча навіть для Жинь він говорив невпевнено, немовби хлопчисько, який переконував себе, що вміє літати. — У тих тілах є люди. Боги не можуть вільно керувати ними. Я вже робив це зі своїми. Суні варто було замкнути тут багато років тому, але я приборкав його. Я можу вмовити його повернутися з божевілля.

— Ти таки здурів, — голос Дзяна був майже шепотом, у якому чулося стільки ж благоговіння, скільки й невіри. — Тебе засліплює власне бажання відплати. Нащо ти це робиш? — Дзян потягнувся й схопив Алтаня за плече. — Заради Імперії? З любові до країни? Що, Тренсиню? Яку історію ти собі розповів?

— Я хочу врятувати Нікань, — наполягав Алтань. Він повторив напруженим голосом, немовби намагався себе переконати. — Я хочу врятувати Нікань.

— Ні, не хочеш, — сказав Дзян. — Ти хочеш знищити муґенців.

— Це одне й те саме!

— Між цим є величезна різниця. У тому, що ти цього не бачиш, і криється причина, чому тобі це не до снаги. Твій патріотизм — це фарс. Ти прикрашаєш свій хрестовий похід моральними аргументами, коли правда в тому, що ти дозволиш мільйонам померти, якщо це

означатиме, що ти отримаєш так звану справедливість. А саме це й станеться, якщо ти відкриєш Чулуу Корікх. І ти це знаєш, — сказав Дзян. — Але щоб утамувати твоє прагнення розплати, муситимуть заплатити не лише муґенці, а й усі, кому не пощастить утрапити в цю бурю божевілля. Хаос не вміє розрізняти, Тренсиню, і саме тому ця в'язниця задумувалася так, щоб її ніхто не зміг відчинити, — Дзян зітхнув. — Але звісно ж, тобі байдуже.

Якби Дзян ударив його в обличчя, Алтаня б це так не вразило.

— Тобі вже дуже давно на все начхати, — продовжив Дзян. Він жалів Алтаня. — Ти зламаний. Ти — вже не ти.

— Я намагаюся врятувати свою країну, — відсторонено повторював Алтань. — А ви боягуз.

— Я боюся, — визнав Дзян. — Та лише тому, що починаю згадувати, ким колись був. Не йди цим шляхом. Твоя країна зотліла. Ти не повернеш її кров'ю.

Алтань витріщився на нього, не здатний відповісти. Дзян схилив голову набік.

— Ірдзях знав, чи не так?

Алтань швидко закліпав. Його обличчям ковзнув страх.

— Що? Ірдзях не… Ірдзях би ніколи…

— О, він знав, — зітхнув Дзян. — Мусив знати. Дадзі мала б йому сказати, Дадзі бачила те, чого не бачив я, Дадзі простежила за тим, щоб Ірдзях знав, як стримати твій гнів.

Спантеличена, Жинь переводила погляд з Дзяна на Алтаня й назад. Кров відлила від Алтаневого обличчя, його риси викривила лють.

— Та як ви смієте… як ви смієте заявляти…

— Це моя провина, — сказав Дзян. — Я мусив докласти більше зусиль, щоб тобі допомогти.

Алтанів голос надломився.

— Мені не треба було допомагати.

— Допомога тобі була потрібна понад усе, — сумно промовив Дзян. — Мені так шкода. Я мав боротися за те, щоб тебе врятувати. Ти був наляканим хлопчиком, а вони перетворили тебе на зброю. А тепер… тепер ти втрачений. А вона ні. Її ще можна врятувати. Не спалюй її собою.

Вони обоє глянули на Жинь.

Вона дивилася кудись між ними. Тож тепер їй доведеться обирати. Обидва шляхи, які відкрилися перед нею, були зрозумілі. Алтань або Дзян. Командир або майстер. Перемога та помста або… Або що там Дзян їй обіцяв.

Але що він бодай колись їй обіцяв? Лише мудрість. Лише розуміння. Просвітлення. Та це означало ще більше пересторог, жалюгідних виправдань, щоб тримати її подалі від використання сили, яка, вона це знала, їй доступна.

— Я вчив тебе кращого, — Дзян поклав руку їй на плече. Він говорив так, немовби благав. — Хіба ж ні? Жинь?

Він міг допомогти їм. Міг зупинити різанину в Ґолінь Ніїс. Міг урятувати Неджу.

Але Дзян ховався. Він був потрібен своїй країні, але втік, аби сховатися тут, навіть не подумавши про те, що залишив позаду.

Він покинув її.

Навіть не попрощався.

А от Алтань… Алтань її не зраджував.

Алтань словесно ображав її й бив, але вірив у її силу. Алтань лише хотів зробити її сильнішою.

— Вибачте, пане, — сказала вона. — Але я виконую наказ.

Дзян видихнув, і його рука зісковзнула з її плеча. Як і завжди під його поглядом, вона почувалася так, ніби їй бракувало повітря, ніби він бачив наскрізь кожнісіньку її частинку. Він оцінював її тими блідими очима — і вона не виправдала його сподівань.

І навіть попри те, що Жинь зробила свій вибір, його розчарування було для неї нестерпним. Дівчина відвернулася.

— Ні, це ти мені вибач, — сказав Дзян. — Мені так прикро. Я намагався тебе застерегти.

Він відступив назад на руїни постаменту. Заплющив очі.

— Майстре, будь ласка.

Він почав щось наспівувати. Розбите каміння біля його ніг ворухнулося, немов рідина, знову набуваючи

форми гладенького неушкодженого постаменту, який повільно відбудовувався знизу догори.

Жинь кинулася вперед.

— *Майстре!*

Але Дзян був спокійний, мовчазний. А потім камінь повністю закрив його обличчя.

— Він помиляється. — Алтанів голос тремтів, і Жинь не знала, від страху чи від люті. — Це не тому, що я… Я не… Він нам не потрібен. Ми розбудимо інших. Вони битимуться за мене. А ти… ти битимешся за мене, правда? Жинь?

— Звісно, битимуся, — прошепотіла вона, але Алтань уже ламав тризубом наступний постамент, б'ючи металом знову і знову в неприхованому відчаї.

— Прокидайся, — закричав він, його голос надломився. — Прокидайся. Ну ж бо…

Певно, у цьому постаменті був Фейлень — божевільний, смертоносний шаман. Це мало б їх насторожити, але, здається, Алтань цим не переймався і знову вдарив тризубом у тонку кам'яну плиту, що закривала Фейленеве обличчя.

Каміння розкришилося, і другий шаман прокинувся.

Вагаючись, Жинь простягла смолоскип уперед. Коли вона побачила постать усередині, то мимохіть відсахнулася.

У Фейлені заледве можна було впізнати людину. Дзян нещодавно себе ув'язнив. Його тіло ще було у відносно непоганому стані, без видимих ознак гниття.

Але Фейлень… Фейленеве тіло було мертвим, посірілим. Він зацiпенів після місяців поховання без харчування та кисню. Він не зогнив, а радше скам'янів.

На попелястій шкірі проступили блакитні вени. Жинь сумнівалася, що в тих венах досі текла кров.

Фейлень був струнким, худорлявим і сутулим, але, схоже, колись його обличчя цілком могло бути вродливим. Але тепер шкіра на ньому натягнулася на вилицях, а очі тонули в глибоких кратерах очниць.

А потім він розплющив очі — і Жинь забракло повітря.

Фейленеві очі світилися в темряві спокійною блакиттю, немовби дві часточки неба.

— Це я, — сказав Алтань. — Тренсинь. — Вона чула, як він силкувався втримати тон голосу. — Ти мене пам'ятаєш?

— Ми пам'ятаємо голоси, — повільно промовив Фейлень. Його голос загрубів після місяців мовчання і тепер скидався на сталевий клинок, який тягли з давнього каменя в горі. Фейлень смикнув головою під неприродним кутом, немовби намагався витрусити з вуха личинку. — Ми пам'ятаємо вогонь. І пам'ятаємо тебе, Тренсиню. Ми пам'ятаємо твою руку на своєму роті, а другу руку на нашому горлі.

Слова Фейленя змусили Жинь стиснути руків'я меча від страху. Він говорив не як воїн, який битиметься на боці Алтаня..

Він говорив «ми».

Схоже, Алтань також це помітив.

— Ти пам'ятаєш, хто ти?

Фейлень насупився, немов забув. Він довго розмірковував, перш ніж проскреготіти:

— Ми дух вітру. Ми можемо взяти тіло дракона або тіло людини. Ми правимо небесами в цьому світі. Ми носимо чотири вітри в мішку й літаємо, коли виникає бажання.

— Ти Фейлень із Цике. Ти служиш Імператриці, й ти служив під командуванням Туйра. Мені потрібна твоя допомога, — сказав Алтань. — Мені потрібно, щоб ти знову бився.

— Бився?

— Іде війна, — сказав Алтань, — і нам потрібна сила богів.

— Сила богів, — повільно протягнув Фейлень. А тоді засміявся.

Це був не людський сміх. Це було високе відлуння того, що відбивалося від гірських стін, немовби скавчання кажанів.

— Ми вже билися за тебе, — сказав він. — Ми билися за Імперію. За твою трикляту Імператрицю. І що це нам принесло? Удар у спину та мандрівку до цієї гори.

— Ти спробував скинути Замок Ночі зі скелі, — зауважив Алтань.

— Ми заплуталися. Ми не знали, де ми, — Фейлень говорив пригнічено. — Але нам ніхто не допоміг… ніхто нас не заспокоїв. Ні, натомість ти допоміг запроторити

нас сюди. Коли Туйр приборкав нас, ти тримав мотузку. Ти тягнув нас сюди, як худобу. Ти стояв там і дивився, як камінь накриває наше обличчя.

— Не я так вирішив, — сказав Алтань. — Туйр подумав…

— Туйр *злякався*. Він просив нашої сили й відступив, коли її стало забагато.

Алтань зглитнув.

— Я не хотів для тебе такого.

— Ти обіцяв, що не нашкодиш нам. Я думав, ти про нас дбаєш. Ми були налякані. Вразливі. А ти зв'язав нас уночі, приборкав своїм полум'ям… Ти хоч уявляєш біль? Жах? Ми завжди билися на твоєму боці, а ти відплатив нам вічною мукою.

— Ми приспали тебе, — сказав Алтань. — Упокоїли тебе.

— Упокоїли? Ти вважаєш, це спокій? — просичав Фейлень. — Ти хоч уявляєш, як воно в цій горі? Намагатися вийти з цього каменю, перевіряти, чи зможеш протягнути ще хоч годину? Боги не мають бути замкненими, навіть найслабші. Ми *вітер*. Ми віємо в усіх напрямках. Ми не коримося господарю. Ти знаєш, що таке мука? Ти знаєш, що таке *нудьга*?

Фейлень виступив уперед і розкрив руки до Алтаня.

Жинь напружилася, але нічого не сталося.

Можливо, бог, якого прикликав Фейлень, був здатний на неймовірну силу. Можливо, за звичайних обставин він зміг би зрівняти з землею селища,

розірвати Алтаня на шмаття. Але вони були всередині гори. І хай якими були можливості Фейленя, тут боги не мали сили.

— Я знаю, як жахливо бути відрізаним від Пантеону, — промовив Алтань. — Але якщо ти битимешся на моєму боці, якщо пообіцяєш себе не втрачати, то ти вже ніколи не знатимеш цих страждань.

— Ми стали божеством, — сказав Фейлень. — Гадаєш, нам є діло до того, що відбувається зі смертними?

— Мені не треба, щоб ти переймався смертними, — наполягав Алтань. — Мені треба, щоб ти пам'ятав мене. Мені потрібна сила твого бога, але ще дужче потрібна людина всередині. Людина, здатна себе контролювати. Я знаю, що ти там, Фейленю.

— Контролювати? Це ти нам говориш про *контроль*? — Фейлень заскреготів зубами, немовби кожне слово було прокляттям. — Нас не можна контролювати як тобі заманеться, немовби стадо тварин. Ти переоцінив себе, маленький спірлійцю. Ти привів у цей жалюгідний, маленький матеріальний світ сили, яких не розумієш, і твій світ буде безмежно цікавішим, якщо хтось *зітре його на порох*.

Алтаневе обличчя зблідло.

— Жинь, відступай, — тихо сказав він.

Дзян мав рацію. Чаґхань мав рацію. Ціла армія таких істот прирече світ на погибель.

Жинь відчула, що ще ніколи так не помилялася.

«Не можна випускати цю істоту з гори».

Схоже, тієї миті ця ж думка сяйнула й Фейленю. Він ковзнув поглядом із Алтаня та Жинь до потоку світла двома ярусами вище, звідки чулося завивання вітру ззовні, і криво посміхнувся.

— Ага, — сказав він. — А двері лишили навстіж відчиненими?

Його сліпучі очі ожили злісним сяйвом, і Фейлень попрямував до виходу з тугою потопельника, який відчайдушно тягнеться вгору, аби вдихнути.

— Фейленю, прошу. — Алтань простягнув руку. Його голос був тихим, немовби він думав, що зможе заспокоїти Фейленя так само, як заспокоював Суні.

— Ти нам не загроза. Ми можемо розірвати тебе, — презирливо промовив Фейлень.

— Знаю, — погодився Алтань. — Але вірю, що ти цього не зробиш. Я вірю людині всередині.

— Ти дурень, якщо вважаєш мене людиною.

— Мене, — сказав Алтань. — Ти сказав «мене».

Обличчя Фейленя зсудомило. Блакитне світло згасло в його очах. Риси змінилися лише трохи, презирлива посмішка зникла, а рот рухався так, немовби Фейлень намагався вирішити, яким командам коритися.

Алтань відклав тризуб убік, подалі від Фейленя. А потім зумисне повільно відкинув зброю подалі й від себе. Тризуб брязнув об стіну, і цей звук луною пройшовся по всій горі.

Фейлень витріщився на тризуб, з невірою розплющивши очі.

— Я довіряю тобі своє життя, — сказав Алтань. — Я знаю, що ти там, Фейленю.

Він знову повільно простягнув руку.

І Фейлень її схопив.

Від дотику тіло Фейленя струсонулося. Коли він підняв очі, то на його обличчі застиг такий же наляканий вираз, який Жинь уже бачила в Суні. Очі широко розплющені, темні та благальні, немов у дитини, яка шукає захисту. Втрачена душа, яка відчайдушно шукала якоря, аби повернутися до світу смертних.

— Алтаню? — прошепотів він.

— Я тут, — Алтань виступив уперед. Як і раніше, він підходив до бога без страху, навіть добре знаючи, що той може з ним зробити.

— Я не можу померти, — прошепотів він. Тепер у його голосі не було того скреготіння, він тремтів, він був такий вразливий, що не лишалося сумнівів: Фейлень — людина. — Це було жахливо, Тренсиню. Чому я не можу вмерти? Мені взагалі не варто було прикликати того бога… Наш розум має бути тільки нашим, а не розбитим цими *істотами*… Я не живу тут, у цій горі… але й *померти не можу*.

Жинь стало млосно.

Дзян мав рацію. Богам не місце в їхньому світі. Не дивно, що спірлійці божеволіли. Не дивно, що Дзян так

боявся тягти богів у вимір смертних.

Їхнє місце в Пантеоні. У Пантеоні вони мають і лишатися. Це сила, до якої людство взагалі ніколи не повинне торкатися.

Про що вони тільки думали? Їм варто йти, зараз же, поки Фейленя ще можна контролювати. Вони мусили зачинити кам'яні двері, щоб він ніколи не втік.

Але Алтань не виказував ані крихти страху. Алтань повернув собі солдата.

— Я не можу дозволити тобі померти, — сказав Алтань. — Мені потрібно, щоб ти бився зі мною. Можеш?

Фейлень не відпускав Алтаневої руки, він притягнув його ближче, немов обіймаючи. Схилився й пройшовся вустами по Алтаневому вуху, а потім прошепотів так тихо, що Жинь заледве розчула:

— Убий себе, Тренсиню. Помри, доки ще можеш.

Він глянув поверх Алтаневого плеча й зустрівся поглядом із Жинь. Його очі засяяли яскраво-блакитним.

— *Алтаню!* — закричала Жинь.

Фейлень ударив свого командира об постамент і швиргонув до прірви.

Удар вийшов не дуже сильний. М'язи Фейленя атрофувалися від місяців бездіяльності, він рухався незграбно, немов новонароджений олень. Бог стояв нетвердо у смертному тілі.

Однак Алтань дуже похилився набік і розмахував у повітрі руками, щоб відновити рівновагу. А Фейлень

у цей час прошмигнув повз нього й подерся кам'яними сходами до виходу. Його обличчя було нестямним від радісної злоби, шаленим.

Жинь кинулася через постамент, впала спочатку на живіт, простягаючи руки, а потім відчула страшенний біль, коли Алтаневі пальці зімкнулися навколо її зап'ястка за мить до того, як він провалився в темряву.

Алтань тягнув її руку донизу. Жинь закричала від болю, коли лікоть ударився об камінь.

Але потім із темряви з'явилася друга рука Алтаня. Вона напружилася. Їхні пальці переплелися.

Каміння кришилося на краю прірви, падаючи в безодню, але Алтань міцно висів на обох її руках. Вони зісковзнули вперед. На якусь болісну мить Жинь злякалася, що своєю вагою він потягне їх обох за край, але потім вона вперлася ногами в рівчак, і вони змогли зупинитися.

— Я тебе тримаю, — важко видихнула вона.

— Відпусти.

— Що?

— Я хочу підтягнутися, — сказав він. — Відпусти мою ліву руку.

Жинь підкорилася

Алтань відштовхнувся вбік для розгону, а потім схопився рукою за край. Жинь розпласталася на підлозі, впираючись у камінь, щоб не зісковзувати вперед, поки Алтань підтягувався на краю прірви. Він закинув одну

руку нагору й уперся ліктем у підлогу. Зі стогоном він закинув ноги за край єдиним плавним рухом.

Схлипуючи від полегшення, Жинь допомогла Алтаню підвестися, але він лише відмахнувся.

— Фейлень, — просичав він і кинувся вгору кам'яним переходом у нерівному змаганні.

Жинь побігла за ним, але все марно. Коли вони бігли, то чули лише власні кроки, бо Фейлень уже давно зник із гори Чулуу Корікх.

Вони випустили його у світ.

Але Алтань уже раз переважив його силою. Безперечно, вони могли зробити це ще раз. Мусили.

Жинь і Алтань вибігли з кам'яних дверей й наштовхнулися на стіну сталі.

На гірському схилі юрбилися солдати Федерації.

Їхній генерал гаркнув наказ — і солдати склали щити докупи, аби створити перешкоду й відтіснити Жинь та Алтаня всередину кам'яної гори.

На якусь мить вона перехопила вражений вираз Алтаня, але потім його закрило обладунками й мечами.

Жинь не мала часу замислитися, чому солдати Федерації тут і як дізналися, що вони з Алтанем сюди прибудуть. Усі запитання вилетіли з її свідомості в бою. Бойовий інстинкт узяв гору — світ зводився лише до клинків, і ударів, і сум'яття битви…

Навіть витягнувши меча, Жинь розуміла, що це безнадійно.

Федерація обрала надзвичайно правильне місце, щоб убити спірлійців.

Тут Алтань і Жинь не мали переваги. Фенікс не міг пробитися до них крізь товсті кам'яні стіни. Ковтати макове зерно було марно. Вони можуть молитися своєму богу, але ніхто не відповість.

Пара рук у рукавицях потягнулася до Жинь ззаду, притиснувши її руки до боків. Боковим зором вона бачила, як Алтаня відтіснили до стіни, біля його шиї було не менше п'яти клинків.

Він міг бути найкращим майстром бойових мистецтв у Нікані. Але без свого полум'я, без тризуба він усе одно був лише однією людиною.

Жинь ударила ліктем найближчого солдата. Їхні клинки брязнули, Жинь приземлилася вдалим шаленим переворотом. Солдат із криками упав у прірву разом з її мечем, що застряг у його коліні. Жинь хотіла схопити свою зброю, але було вже запізно.

Наступний солдат зробив широкий випад. Жинь пірнула до найближчої печери, тягнучись до ножа на поясі.

Солдат ударив її руків'ям клинка по плечу і звалив її на підлогу. Вона наосліп обмацувала камінь.

А потім хтось ударив її щитом по потилиці.

Розділ 24

Жинь прокинулася в темряві. Вона лежала на рівній хиткій поверхні. Фургон? Корабель? Жинь була певна, що розплющила очі, однак усе одно нічого не бачила. Її десь замкнули чи це просто ніч? Жинь і гадки не мала, скільки минуло часу. Вона спробувала ворухнутись і з'ясувала, що її зв'язали: руки міцно обмотали мотузкою, завівши за спину, а ноги стягнули докупи. Жинь спробувала сісти — і м'язи на лівому плечі заволали від болю. Вона ледь стримала стогін і знову лягла, доки пульсація не стихла.

Потім Жинь спробувала рухатися в горизонтальній площині. У неї затерпли ноги: та, на якій вона лежала, оніміла від нестачі кровообігу. Коли Жинь пересунулася, аби повернути чутливість, біль був такий, немовби їй у стопу повільно встромляли тисячу голок. Жинь не могла ворушити ногами окремо, а тому звивалася вперед і назад, немовби черв'як, повільно просуваючись, аж доки не вдарилась об щось ногами. Дівчина відштовхнулася й поповзла в інший бік.

Тепер Жинь була впевнена, що вона у фургоні.

З неабиякими зусиллями підтяглася, щоб сісти. Маківкою вдарилась об щось шерехувате. Брезент. Чи може парусина? Тепер її очі звикли до темряви, й Жинь збагнула, що зовні зовсім не темно, це лише накриття фургона блокує сонячне світло.

Жинь натягувала брезент, аж доки збоку не пробився сонячний промінь. Тремтячи від напруження, вона притиснулась оком до щілини.

Побачене Жинь осягнула не одразу.

Дорога скидалася на щось неуявне. Немовби сильний порив вітру промчав невеликим містом, вивернувши назовні господи, навмання розкидавши домашнє збіжжя на траву позад себе. Два вишукано прикрашені дерев'яні стільці лежали поруч із парою вовняних шкарпеток. Обідній стіл стояв біля набору шахів, різьблені фігурки якого були розкидані в куряві. Картини. Іграшки. Цілі дорожні скрині лежали відкритими на узбіччі. Жинь побачила весільну сукню. І підібраний до неї комплект шовкової білизни для сну.

Це був слід селян, які рятувалися втечею. Якщо на цій території й жили нікарці, вони давно пішли, покинувши пожитки на узбіччі, коли їх було уже несила нести. Коли відчайдушне бажання вижити пересилило прив'язаність до майна, нікарці один за одним кидали все.

Це Фейлень таке накоїв чи Федерація? У Жинь стиснулося саме нутро від думки, що вона може бути винною в цьому. Але якщо бог вітру й справді заподіяв ці руйнування, то він уже давно рушив далі. Коли вони їхали, повітря не рухалося — поблизу не було ані химерних вітрів, ані торнадо, здатних розірвати їх на шмаття.

Можливо, він творив хаос у світі деінде. Можливо, втік на північ — відсидітися, зцілитися і звикнути до такої жаданої свободи. Кому до снаги передбачити волю бога?

Федерація вже зруйнувала Тікані? Чи вчасно до Фанів дійшли чутки про наступ ворожих військ, щоб вони встигли втекти раніше, ніж Федерація зрівняла їхнє селище з землею? А що сталося з Кесегі?

Жинь подумала, що солдати Федерації могли прихопити собі щось із покинутого. Але вони рухалися так швидко, офіцери горлали на свої загони, коли ті зупинялися щось підібрати. Туди, куди вони прямували, вони хотіли дістатися якнайшвидше.

Серед розкиданих скринь та меблів Жинь побачила при дорозі чоловіка. Згорбившись, він сидів біля бамбукової жердини для носіння, з тих, які фермери використовують, щоб урівноважити кошики з водою для зрошення. Він змайстрував великий знак із чорним написом, на якому нечітким почерком написав: «П'ять злитків».

— Дві дівчини, — повільно проказав він. — Дві дівчини, здорові дівчини, продаю.

З дерев'яних кошиків визирнули двоє малюків. Вони зачудовано глянули на солдатів, які йшли далі. Одна з дівчаток помітила Жинь, яка підглядала з-під брезенту, і з неусвідомленою допитливістю закліпала осяйними оченятами. Вона підняла крихітні пальчики

й помахала їм за мить до того, як солдати в захваті закричали.

Жинь позадкувала від щілини в брезенті. Очі налилися слізьми. Їй бракувало повітря. Вона міцно замружилася. Вона не хотіла бачити, що стане з тими дівчатками.

— Жинь?

Вона тільки-но помітила Алтаня, який скрутився на іншому боці фургона. Жинь заледве бачила його в темряві накриття. Вона незграбно пересунулася до нього, немов щогла.

— Де ми? — запитав він.

— Не можу сказати, — промовила вона.— Але ніяк не біля гір Кукхонінь. Ми їдемо рівною дорогою.

— Ми у фургоні?

— Гадаю, що так. Не знаю, скільки їх.

— Це не важливо. Я витягну нас. Я хочу пропалити ці мотузки, — заявив він. — Відступи назад.

Вона поповзла до іншого кінця фургона за мить до того, як Алтань запалив невеликий вогник на руках. Його пута охопив вогонь по краях, і вони почали повільно чорніти.

Фургон наповнився димом. Очі в Жинь засльозилися, вона не стрималася й закашлялася. Минали хвилини.

— Ще трошки, — сказав Алтань.

Дим звивався з мотузок густими щупальцями. Жинь глянула на брезент і запанікувала. Якщо дим не вийде,

вони задихнуться до того, як Алтань розірве пута. Але якщо вийде…

Жинь почула крики над головою. То була муґенська, але перекласти вона не змогла через стисліcть та різкість команд.

Хтось сіпнув брезент.

Алтаневе полум'я тільки-но розгорілося на повну силу, як раптом солдат вилив на нього ціле відро води. Повітря наповнилося шипінням.

Алтань закричав.

Хтось затиснув Жинь рота вогкою ганчіркою. Вона відбивалася й пручалася, затамовувала подих, але вони встромили щось гостре їй у поранене плече, і їй лишалося тільки різко вдихнути від болю. А тоді ніздрі наповнив солодкий запах газу.

Світло. Світло, таке яскраве, що різало, мов ножами по очах. Жинь спробувала відвернутися від джерела світла, але нічого не трапилося. Якусь мить вона марно сіпалася, налякана, що її паралізувало, аж доки не зрозуміла, що її прив'язали ременями. Прикували до якогось плаского ліжка. Периферійний зір Жинь обмежувався верхньою половиною кімнати. Напружившись, вона змогла розгледіти тільки голову Алтаня поруч зі своєю.

Жинь нажахано роззиралася. По боках кімнати стояли полиці. Їх заповнювали склянки з ногами, головами, органами та пальцями. Кожна методично підписана. У кутку стояла величезна скляна камера.

Усередині було тіло дорослого чоловіка. Жинь цілу хвилину витріщалася на нього, аж доки зрозуміла, що він давно помер. То був лише труп, збережений у хімікатах, немов мариновані овочі. У його очах навічно застиг жах, рот був широко розкритий у підводному крику. На підписі до скляної камери гарним, акуратним почерком зазначалося: «Нікарець, 32 роки».

Склянки на полицях були підписані схожим чином. «Печінка, нікарська дитина, 12 років». «Легені, нікарка, 51 рік». Жинь отупіло подумала: невже й вона закінчить ось так, охайно розчленованою в цій операційній? «Нікарка, 19 років».

— Я знову тут, — поруч отямився Алтань. Його голос скидався на сиплий шепіт. — Ніколи не думав, що знов опинюся тут.

Від жаху в Жинь немовби обірвалося все нутро.

— Де ми?

— Прошу, — сказав Алтань. — Не змушуй мене пояснювати.

Тоді Жинь точно зрозуміла, де вони.

У думках луною почулися слова Чаґханя:

«Після Першої Макової війни Федерація стала одержимою твоїм народом… Вони десятиліттями між Маковими війнами викрадали спірлійців, експериментували з ними, намагаючись з’ясувати, що ж робить їх такими особливими».

Солдати Федерації привезли їх на ту саму дослідну базу, куди ще дитиною викрали Алтаня. Це місце лишило йому скалічену залежність від опіуму. Це місце звільнили призахідники. І після Другої Макової війни його мали знищити.

«Мабуть, провінція Змії впала», — пригнічено усвідомила Жинь. Федерація захопила більше земель, ніж вона боялася.

Призахідники давно пішли. Федерація повернулася. Чудовиська повернулися до свого лігва.

— Знаєш, що найгірше? — сказав Алтань. — Ми так близько від дому. Від Спіру. Ми на узбережжі. Просто біля моря. Коли вони вперше привезли нас сюди, тут було не так багато кліток… Вони помістили нас у кімнату з вікном, яке виходило до води. Я бачив сузір'я. Щоночі. Бачив зірку Фенікса й думав, що якби мені вдалося просто вислизнути, то я зміг би пливти й плив би доти, доки не знайшов би шляху додому.

Жинь уявила чотирирічного Алтаня, замкненого тут, як він дивився на нічне небо, доки його друзів розрізали та препарували. Їй хотілося потягтися й торкнутися його, але хоч як сильно вона смикала пута, ворухнутися не могла.

— Алтаню…

— Я думав, що хтось прийде й витягне нас, — продовжив він, і Жинь здалося, що він уже говорив не з нею. Немов описував нічне жахіття в порожнечу. — Навіть коли інших убили, я думав, що, можливо…

Можливо, батьки ще прийдуть по мене. Але коли загони призахідників звільнили мене, вони сказали, що я ніколи не повернуся додому, що на острові лишилися самі кістки й попіл.

Алтань замовк.

Жинь забракло слів. Вона відчувала, що треба щось сказати, аби відволікти його, перемкнути його увагу на пошук виходу звідси, але на думку спадали самі сміховинні дурниці. Як вона могла його втішити?

— Як добре! Ви прокинулися.

Її роздуми перервав високий тремтливий голос. Той, хто говорив, стояв позаду Жинь, поза межами її поля зору. У неї мало очі не повилазили з орбіт, коли вона випнулася в путах.

— О, вибачте, але звісно ж, ти мене не бачиш.

Власник голосу перейшов і став просто над нею. Це був дуже худорлявий світловолосий чоловік у лікарському халаті. Він мав охайно підстрижену загострену борідку, довжиною десь на два дюйми нижче підборіддя. Його темні очі блискотіли яскравим розумом.

— Так краще? — він милостиво всміхнувся, немовби вітав давнього друга. — Я Еїмчі Шіро, головний лікар на цій базі. Можете називати мене лікар Шіро.

Він говорив нікарською, а не муґенською. Але з дуже офіційним сінеґардським акцентом, немовби вивчив мову років п’ятдесят тому. Його тон був піднесений та вдавано життєрадісний.

Коли Жинь не відповіла, доктор знизав плечима й повернуся до іншого столу.

— О, Алтаню — вигукнув він. — Я й подумати не міг, що ти повернешся. Це була дивовижна несподіванка. Коли мені розповіли, я навіть не повірив. Вони сказали: «Лікарю Широ, ми знайшли спірлійця!» А я сказав: «Та ви, мабуть, жартуєте! Спірлійців уже не лишилося!» — Широ злегка загиготів.

Жинь вигнулася, щоб побачити Алтаневе обличчя. Він був при тямі, очі розплющені, але погляд наче приріс до стелі. На Широ він не дивився.

— Знаєш, а ти їх добряче налякав, — бадьоро продовжив Широ. — Як вони тебе називають? Нікарське чудовисько? Інкарнація Фенікса? Мої земляки люблять перебільшувати, а нікарських шаманів люблять ще дужче. Ти міф, легенда! Ти особливий! Чому ти такий похмурий?

Алтань нічого не сказав.

Широ немовби трохи здувся, але потім широко всміхнувся й поплескав Алтаня по плечу.

— Ну звісно. Мабуть, ти втомився. Не хвилюйся. Ми зараз же це виправимо. Є в мене дещо…

Він радісно гомонів, кинувшись у куток операційної. Уважно роздивлявся заставлені полиці, витягував різні склянки та інструменти. Жинь почула ляскіт, а потім звук запаленої свічки. Вона не бачила, що робив Широ, аж доки він не повернувся й не став над Алтанем.

— Скучив за мною? — поцікавився він.

Алтань нічого не відповів.

— Гм, — Шіро підняв шприц над Алтаневим обличчям, постукав по склу, щоб вони обоє побачили всередині рідину.

— Скучив за цим?

В Алтаня очі полізли на лоба.

Шіро обережно притримав зап'ясток Алтаня, майже як мати, що дбає про своє дитя. Вправними пальцями намацав вену. Другою рукою встромив голку в Алтаневу руку й натиснув.

Лише тоді Алтань закричав.

— Припиніть! — заверещала Жинь. З кутиків її рота бризкала слина. — Припиніть!

— Моя люба! — Шіро відклав порожній шприц і заквапився до неї. — Спокійно! Заспокойся! З ним усе буде гаразд.

— Ви його вбиваєте! — вона несамовито засмикала пута, але вони лише дужче затягнулися.

Сльози полилися з очей. Шіро ретельно витер їх, тримаючи пальці подалі від небезпечних зубів

— Убиваю? Не драматизуй. Я просто дав йому його улюблених ліків, — Шіро поплескав себе по скроні й підморгнув їй. — Ти ж знаєш, що йому це подобається. Ти подорожувала разом з ним, адже так? Цей наркотик для нього зовсім не новий. За декілька хвилин з ним усе буде добре.

Вони обоє глянули на Алтаня. Його дихання стабілізувалося, але з ним аж ніяк не було все добре.

— Нащо ви це робите? — прохрипіла Жинь.

Вона думала, що вже збагнула жорстокість Федерації. Бачила Ґолінь Ніїс. Бачила свідчення роботи муґенських науковців. Але дивитися цьому злу у вічі, бачити, як Шіро завдає такого болю Алтаню й *насміхається* з цього… Такого Жинь осягнути не могла.

— Чого ви від нас *хочете*?

Шіро зітхнув.

— Хіба не очевидно? — він поплескав її по щоці. — Я хочу знання. Наша робота просуне медичні технології на десятиліття. Коли ще випаде така гарна нагода провести дослідження? Трупи привозять без кінця! А це просто безмежні можливості для експериментів! Я можу відповісти на будь-яке запитання про людське тіло! Я можу знайти спосіб не допустити смерті.

Жинь із невірою витріщилася на нього.

— *Ви розтинаєте мій народ.*

— *Твій* народ? — хропнув Шіро. — Не принижуй себе. У тебе нічого спільного з тими жалюгідним нікарцями. Ви, спірлійці, такі чарівні. Створені з такого чудового матеріалу, — Шіро захопливо відкинув волосся зі спітнілого Алтаневого чола. — Яка прекрасна шкіра. Які дивовижні очі. Імператриця не розуміє, що втрапило їй до рук.

Він притиснув два пальці Жинь до шиї, щоб намацати пульс. Вона зглитнула жовч, що піднялася від його дотику.

— Гадаю, що ти можеш мені допомогти, — м'яко промовив він. — Покажи мені вогонь. Я знаю, ти можеш.

— *Що?*

— Ви, спірлійці, такі особливі, — довірливо сказав Шіро. Його голос став низьким і сиплим. Він говорив немовби з дитиною або коханою. — Такі сильні. Такі унікальні. Кажуть, ви обраний богами народ. Що робить вас такими?

«Ненависть, — подумала Жинь. — Ненависть та історія страждань, заподіяних такими людьми, як ти».

— Ти знаєш, що моя країна ніколи не хапала зірок із неба в шаманізмі, — сказав Шіро. — Маєш якісь ідеї — чому?

— Бо боги не завдають собі клопоту таким непотребом, як ти, — виплюнула Жинь.

Шіро змахнув у повітрі, немовби відганяючи образу. Певно, він чув стільки нікарських прокльонів, що тепер вони для нього нічого не означали.

— Зробімо ось як, — запропонував він. — Я попрошу тебе показати мені шлях до богів. Щоразу, коли ти відмовлятимешся, я даватиму йому ще одну дозу наркотику. Ти знаєш, що він при цьому відчуватиме.

Алтань видав зі свого ліжка низький гортанний звук. Усе його тіло напружилося і зсудомилося.

Шіро пробурмотів щось йому на вухо й погладив Алтаня по чолі так ніжно, як мати могла б заспокоювати недужу дитину.

Минали години. Шіро знову і знову ставив Жинь запитання про шаманізм, але вона лишалася кам'яною стіною. Вона не хотіла розкривати таємниць, які стояли за Пантеоном. Не хотіла вкладати їх у руки муґенців як ще одну зброю.

Натомість вона проклинала його і плювалася, називала чудовиськом, називала всіма мерзенностями, які тільки спадали їй на думку. Дзіма не вчила їх прокльонів муґенською, але Шіро вловив суть.

— Годі, — промовив він. — Чи ти не бачила цього раніше?

Жинь завмерла, з рота текла, скапувала слина.

— Не розумію, про що ти.

Шіро торкнувся пальцями Алтаневої шиї, щоб намацати пульс, відтягнув його повіки і стиснув вуста, немовби щось підтверджуючи.

— Його терпимість вражає. Нелюдська. Він роками курив опіум.

— Бо це ви таке з ним зробили, — хрипло крикнула вона.

— А потім? Після того, як його звільнили? — Шіро говорив, мовби розчарований учитель. — Вони мали в руках останнього спірлійця й не намагалися відлучити його від наркотиків? Ясно як божий день, що хтось годував його ними роками. Розумно з їхнього боку. О, не дивися на мене так. Федерація не першою почала використовувати опіум для контролю населення. Цей прийом винайшли нікарці.

— Про що ти торочиш?

— Хіба тебе цього не вчили? — Шіро видавався задоволеним. — Ну звісно ж. Звісно ж, не стали б учити. Нікань любить підчищати все ганебне в своєму минулому.

Він перетнув кімнату і став над Жинь, пробігшись пальцями по рукавах.

— А як, по-твоєму, Червоний Імператор тримав спірлійців у покорі? Подумай головою, моя люба. Коли Спір утратив свою незалежність, Червоний Імператор відправив пакунки з опіумом у дар спірлійцям. Подарунок від колонізатора данниннику. Це зробили навмисно. До того спірлійці вживали лише місцеву кору на церемоніях. Вони використовували такий м'який галюциноген, що курити опіум для них було ніби отримати метиловий спирт. Щойно спробували, миттю стали залежними. А потім робили все можливе, щоб дістати ще. Вони стали рабами опіуму, а заразом і рабами Імператора.

У голові Жинь роїлися думки. Вона так і не знайшла, що відповісти.

Їй хотілося назвати Шіро брехуном. Хотілося крикнути йому зупинитися. Але це мало сенс.

Це стільки всього пояснювало.

— Отже, як бачиш, зрештою, наші країни не такі вже й різні, — самовдоволено сказав він. — Єдина відмінність у тому, що ми шануємо шаманів, хочемо вчитися в них, натомість ваша Імперія боїться

і параноїть щодо сили, якою вони володіють. Ваша Імперія відбраковує вас та експлуатує, а ще змушує усувати одне одного. Я хочу вивільнити вас. Я гарантую тобі свободу для прикликання бога, якої ти ніколи раніше не мала.

— Якщо ти даси мені свободу, — гаркнула вона, — то перше, що я зроблю, — спалю тебе живцем!

Зв'язок із Феніксом був її останньою перевагою. Федерація спаплюжила і спалила її країну. Федерація знищила Академію й убила її друзів. А тепер, цілком імовірно, зрівняла з землею рідне місто. Недоторканним лишився тільки Пантеон — єдине місце в цілому всесвіті, куди муґенці ще не змогли дістатися.

Нехай її катують, зв'язують, б'ють чи морять голодом, але її розум належить тільки їй. Її бог належить тільки їй. Вона радше помре, ніж зрадить його.

Зрештою Шіро стало нудно. Він покликав охоронців, щоб ті відтягли в'язнів до камери.

— Побачимося завтра, — життєрадісно промовив він. — І спробуємо знову.

Жинь плюнула йому на халат, і охоронці винесли її геть. Ще один охоронець пішов слідом, перекинувши нерухомого Алтаня через плече, немовби тушу тварини.

Один охоронець прикував Жинь за ногу до стіни і з грюкотом зачинив за собою двері. Поруч із нею Алтань смикався та стогнав, ледь чутно шепочучи щось

незрозуміле. Жинь поклала його голову собі на коліна й несла жахливу варту над поваленим командиром.

Алтань не приходив до тями багато годин. Не раз він скрикував, говорив щось спірлійською, якої вона не розуміла.

А потім простогнав її ім'я:

— *Жинь.*

— Я тут, — сказала вона, погладивши його по чолі.

— Він зробив тобі боляче? — наполегливо запитав він.

Вона придушила схлипування.

— Ні. Ні… Він хотів, щоб я говорила, навчила його всього про Пантеон. Я не розповіла нічого, але він сказав, що просто продовжить робити боляче тобі.

— Боляче не від наркотиків, — промовив він. — Боляче, коли закінчується їхня дія.

А потім із гострим болем у животі вона зрозуміла.

Алтань не деградував, коли курив опіум. Ні, куріння опіуму було єдиним часом, коли він не відчував болю. Він усе життя жив у нескінченному болю, завжди прагнучи ще однієї дози.

Вона ніколи не розуміла, як страшенно важко бути Алтанем Тренсинем, жити під тиском несамовитого бога, який у глибині його розуму постійно закликав руйнувати все, а в крові тим часом нашіптувало обіцянки наркотичне божество.

«Ось чому спірлійці так легко стали залежними від опіуму», — усвідомила вона. Не тому, що потребували

його для вогню. А тому, що для декого з них це була єдина можливість утекти від свого жахливого бога.

Глибоко всередині Жинь про це знала, вона підозрювала ще відколи дізналася, що Алтаневі не потрібні наркотики, як решті Цике, що Алтаневі очі постійно яскраві, як маків цвіт.

Алтаня вже давно треба було замкнути в Чулуу Корікх.

Але Жинь не хотіла в це вірити, бо їй потрібно було вважати свого командира розсудливим.

Бо хто ж вона без Алтаня?

Протягом наступних годин, коли наркотики виходили з Алтаневого організму, він страждав. Пітнів. Корчився. Так нестямно смикався, що Жинь довелося стримувати його, щоб він собі не нашкодив. Алтань кричав. Благав Шіро повернутися. Благав Жинь допомогти йому померти.

— Ти не можеш, — з панікою в голосі сказала вона. — Ми мусимо втекти звідси. Ми повинні вибратися.

Його очі були порожніми, переможеними.

— Опиратися тут означає страждати, Жинь. Звідси немає виходу. Немає порятунку. Найкраще, що тобі лишається, це сподіватися, що Шіро стане нудно й він подарує тобі безболісну смерть.

Потім Жинь майже це зробила.

Вона хотіла покласти край його стражданням. Бо більше не могла бачити катувань, не могла дивитися, як

чоловік, якого вона поважала, відколи вперше побачила, опустився до *такого*.

Жинь усвідомила, що стала колінами на його нерухомий торс і трималася руками за шию. Їй треба було лише натиснути. Витиснути повітря з горла. Обірвати його життя.

Він заледве відчув би це. Він уже заледве відчував що-небудь.

Навіть коли її пальці стиснули його шкіру, він не опирався. Він хотів покласти цьому край.

Жинь уже робила це раніше. Вона вбила такого ж — маску чимей.

Але тоді Алтань відбивався. Тоді був загрозою. Тепер від нього не чулося загрози, він був лише трагічним, яскравим доказом того, що герої неминуче падають.

Зрештою, Алтань Тренсинь не був невразливим.

Він так добре виконував накази. Йому говорили стрибнути, а він летів. Йому говорили битися, а він *знищував*.

Але тут, у кінці, без мети й керівника, Алтань Тренсинь зламався.

Пальці Жинь напружилися, але потім вона затремтіла й нестямно відштовхнула від себе його ослабле тіло.

— Як тут мої любі спірлійці? Готові до ще одного раунду?

Осяйно всміхаючись, Шіро підійшов до їхньої камери. Він прийшов із лабораторії на протилежному

кінці коридору. А в руках тримав декілька круглих металевих контейнерів.

Вони не відповіли.

— Хочете знати, навіщо ці посудини? — запитав Шіро. У голосі досі чулася штучна життєрадісність. — Є припущення? Ось підказка. Це зброя.

Жинь сердито глянула на лікаря. Алтань втупився поглядом у підлогу.

І оком не моргнувши, Шіро продовжив:

— Це чума, дітки. Знаєте, що таке чума? Спочатку починає текти з носа, потім на руках, ногах, між ногами з'являються великі виразки… А коли рани прориваються, людина помирає від шоку або ж від власної зараженої крові. Але, можливо, це було ще до вашого народження. У Нікані вже якийсь час немає чуми, так?

Шіро постукав по металевих ґратах.

— Нам знадобилося страшенно багато часу, щоб з'ясувати, як вона поширюється. Блохи, можете собі уявити? Блохи, які кусають щурів, а потім поширюють маленькі чумні частинки на все, чого торкаються. Звісно, тепер ми знаємо, як вона поширюється, але це лише стрибок уперед, щоб перетворити її на зброю. Ясно, що не варто застосовувати зброю безконтрольно, бо ж ми плануємо колись заселити вашу країну. Але якщо її випустити в густо населених районах, з правильною критичною масою… Що ж, ця війна може закінчитися значно скоріше, ніж ми передбачали.

Шіро нахилився вперед, обпершись головою об ґрати.

— Вам більше немає за що боротися, — тихо сказав він. — Ваша країна програла. Чому ви мовчите? У вас є легкий спосіб вийти звідси. Просто співпрацюйте зі мною. Розкажіть, як ви прикликаєте вогонь.

— Я радше помру, — випалила Жинь.

— Що ти захищаєш? — запитав Шіро. — Ти нічого не винна Нікані. Чому ти за них? Ким спірлійці були для них? Виродками! Вигнанцями!

Жинь підвелася.

— Ми боремося за Імператрицю, — сказала вона. — Я солдат Міліції до смерті.

— Імператрицю? — Шіро видався трохи спантеличеним. — Ви так і не зрозуміли?

— Не зрозуміли чого? — зухвало кинула Жинь, хоч Алтань тихо, самими вустами промовив: «Не треба».

Але Жинь уже заковтнула наживку, купилася на провокацію лікаря. З того, як засяяли очі Шіро, було видно: він чекав цієї миті.

— Ви коли-небудь запитували себе, звідки ми дізналися, що ви в Чулуу Корікх? — запитав Шіро. — Хто дав нам цю інформацію? Хто був *єдиною людиною*, яка знала про цю чудову гору?

Жинь витріщилася на нього, розкривши рота, доки правда в її голові збиралася докупи. Вона бачила, що Алтань також спантеличений. Його очі розширилися, коли він усвідомив те саме, що й вона.

— Ні, — сказав Алтань. — Ти брешеш.

— Ваша дорогоцінна Імператриця зрадила вас, — із задоволенням промовив Шіро. — Ми домовилися.

— Це неможливо, — сказав Алтань. — Ми служили їй. Ми *вбивали* заради неї.

— Ваша Імператриця підставила тебе, тебе і твою дорогоцінну банду шаманів. Вас *продали*, мої любі спірлійці, так само як продали Спір. Так само як вашу Імперію.

— *Ти брешеш!*

Алтань кинувся до ґрат. На його тілі спалахнув вогонь, він розходився в боки, ніби щупальці, які майже дотягувалися до охоронців. Алтань продовжував кричати, а полум'я все розширювалося й розширювалося, і хоча метал не розплавився, Жинь здалося, немовби ґрати вигнулися.

Шіро вигукнув наказ муґенською.

До камери заквапилися двоє охоронців. Доки один відмикав камеру, інший вихлюпнув відро води на Алтаня. Щойно полум'я згасло, усі троє квапливо заламали Алтаню руки за голову, а перший устромив йому в шию голку. Алтань смикнувся й упав на підлогу.

Охоронці повернулися до Жинь.

Жинь здалося, що вона бачила, як вуста Шіро рухалися, як він закричав: «Ні, не її», але потім також відчула, як у шию встромилася голка.

Та лихоманка зовсім не скидалася на дію макового зерна.

З маковими зернами їй однаково треба було зосереджуватися, щоб очистити розум. З маковими зернами вона мусила докладати свідомих зусиль, аби піднятися до Пантеону.

Героїн був зовсім не таким м'яким. Героїн виселив її з власного тіла, тож їй не лишалося нічого іншого, окрім як шукати прихистку у вимірі духів.

І з нестримною радістю Жинь усвідомила, що, намагаючись заспокоїти, охоронці Шіро її *звільнили*.

В іншому вимірі вона знайшла Алтаня. *Відчула* його. Вона знала його душу так само, як власну.

Вона не завжди знала його форму. Вона любила ту версію його, яку створила для себе сама. Поважала його. Поклонялася йому. Обожнювала саму думку про нього, архетип, невразливу версію Алтаня.

Але тепер вона знала правду, вона знала, який Алтань насправді, знала його слабкості й понад усе його *біль*… І все одно любила його.

Вона віддзеркалювала його, виліплювала себе за його подобою: один спірлієць поруч із іншим. Вона прагнула перевершити його жорстокість, його ненависть і його вразливість. Вона знала його, вона нарешті знала всього його, і саме так вона його відшукала.

«Алтаню?»

«Жинь».

Вона відчувала його навколо себе, чіткі межі, серйозно пошкоджену ауру, але також і заспокійливу

присутність.

Перед нею з'явилася постать Алтаня, немовби він стояв навпроти на дуже великому полі. Він ішов чи плив до неї. У цьому вимірі не існувало простору й відстані, принаймні реальних, але її розум мусив тлумачити його так, щоб Жинь могла бодай якось у ньому орієнтуватися.

Їй не треба було читати муку в його очах. Вона її відчувала. Алтань не закривав свій дух так, як це робив Чаґхань, він був розгорнутою книгою, доступною їй для вивчення, немовби пропонував їй себе, щоб вона спробувала зрозуміти.

І вона розуміла. Розуміла його біль і страждання, розуміла, чому зараз він хотів лише померти.

Але не могла цього стерпіти.

Жинь позбулася розкоші боятися дуже-дуже давно. Вона так багато разів хотіла здатися. Так простіше. Так не боляче.

Та що б не відбувалося, вона трималася за свій гнів і знала одну істину: вона не помре так. Не помре без відплати.

— Вони вбили наш народ, — сказала вона. — Продали нас. Від часів Теардзи Спір став пішаком у геополітичній шаховій грі Імперії. Нас використали. Ми були знаряддям. Скажи, чому від цієї думки ти не шаленієш?

Алтань був виснаженим.

— Я втомився від шаленства, — сказав він. — Я втомився від знання, що нічого не можу вдіяти.

— Ти осліпив себе. Ти *спірлієць*. Ти маєш силу, — сказала вона. — Маєш гнів усього Спіру. Покажи мені, як його використати. *Передай його мені.*

— Ти помреш.

— Та помру стоячи, — сказала вона. — Помру з полум'ям у руках і шаленством у серці. Помру, б'ючись за спадок свого народу, а не на операційному столі Шіро, накачана наркотиками і спустошена. Я не помру як боягузка. І ти теж. Алтаню, глянь на мене. Ми не такі, як Дзян. Не такі, як *Теардза*.

Після цих слів Алтань підняв голову.

— Май'жиннень Теардза, — прошепотів він. — Королева, яка покинула свій народ.

— А ти покинув би? — тиснула вона. — Ти чув, що сказав Шіро. Імператриця продала не лише нас. Вона продала всіх Цике. Шіро не зупиниться, доки не замкне всіх нікарських шаманів у цій пекельній безодні. Коли тебе не стане, хто їх захистить? Хто захистить Жамсу? Суні? *Чаґханя?*

А тоді Жинь відчула удар зневаги, іскру рішучості.

Саме це їй і було потрібне.

— Фенікс не лише бог вогню, — сказав він. — Фенікс іще й бог помсти. І є сила, народжена століттями нагнітання ненависті, до якої лише спірлієць може дістатися. Я черпав із неї багато разів, але ніколи

не приймав цілком. Вона пожере тебе. Вона палитиме тебе доти, доки нічого не лишиться.

— Дай її мені, — спрагло попрохала вона.

— Не можу, — сказав він. — Вона не моя, щоб я її віддавав. Ця сила належить спірлійцям.

— Тоді відведи мене до них, — вимагала Жинь.

І він повів її назад.

У вимірі духів час тяжіє утримувати значення. Алтань повів її назад на століття, у той єдиний простір, де їхні предки ще існували: у давню пам'ять.

Іти за Алтанем було не так, як за Чаґханем. Чаґхань був упевненим провідником, ріднішим світу духів, аніж живих. З Чаґханем вона почувалася так, немов її тягнуть за собою, а якщо вона не підкориться, Чаґхань надломить її розум. А з Алтанем… Алтань не відчувався як окрема сутність. Вони були радше двома частинами значно більшого цілого. Двома маленькими прикладами великої давньої єдності всього спірлійського. Вони мчали крізь світ духів, аби знову поєднатися зі своїм плем'ям.

Коли Жинь знову почала сприймати час та простір, то усвідомила, що вони опинилися біля багаття. Вона бачила барабани, чула, як люди шепочуть замовляння й співають, упізнала ту пісню. Цієї пісні її вчили в дитинстві, їй навіть не вірилося, як вона взагалі могла її забути… Усі спірлійці вміли співати цю пісню до п'ятого дня народження.

Ні, не її. Жинь ніколи не вчили цієї пісні. Це були не її спогади, вона жила всередині спогадів спірлійців, які жили багато років тому. То була колективна пам'ять. То була ілюзія.

Як і цей танець. А отже, і чоловік, який тримав її біля багаття. Він танцював із нею, шалено її розкручуючи, а потім притягував знову до теплих грудей. Це не міг бути Алтань, але в нього однаково було Алтаневе обличчя. Вона була впевнена, що завжди його знала.

Жинь ніколи не вчили танцювати, але вона звідкись знала кроки.

На нічному небі маленькими ліхтариками спалахнули зірки. Мільйони крихітних багать розсипалися в темряві. Тисячі спірлійських островів, тисячі танців біля вогнища.

Колись Дзян сказав їй, що духи померлих розсіюються в порожнечі. Але не духи спірлійців. Спірлійці відмовлялися відпускати свої ілюзії, відмовлялися забувати про матеріальний світ, бо спірлійські шамани не могли впокоїтися, не помстившись.

Жинь бачила обличчя в тінях. Бачила сумну жінку, схожу на неї, яка сиділа біля старого чоловіка з півмісяцем на шиї. Жинь спробувала підійти ближче, але їхні обличчя були розмиті, цих людей вона пам'ятала лише наполовину.

— То он воно як? — запитала Жинь уголос.

Голоси привидів відповіли як один. «Це була золота доба Спіру. Це був Спір до Теардзи. До різанини».

Жинь заледве не розридалася від цієї краси.

Тут не було божевілля. Лише вогонь і танці.

— Ми можемо лишитися тут, — сказав Алтань. — Можемо лишитися тут назавжди. Ми не мусимо повертатися.

Тієї миті Жинь хотілося тільки цього.

Їхні тіла лишилися далеко, вони стали нічим. Шіро зберігатиме їхні трупи в камері з померлими та препарує. А потім, коли останню їхню частину віддадуть Феніксу, щойно їхній прах рознесуть вітри, вони стануть вільними.

— Можемо, — сказала вона. — Можемо стати втраченими для історії. Але ти ж ніколи так не вчинив би, правда?

— Зараз вони нас не приймуть, — сказав він. — Відчуваєш їх? Відчуваєш їхній гнів?

Жинь відчувала. Привиди спірлійців були сумні, а ще вони були шалені.

— Ось чому ми сильні. Ми черпаємо свою силу зі століть і століть незабутої несправедливості. Наше завдання, єдина причина нашого існування — надати цим смертям значення. Після нас не лишиться спірлійців. Тільки пам'ять.

Жинь вважала, що розуміла Алтаневу силу, однак лише тепер усвідомила її *глибину*. Її тягар. Він ніс тягар

спадку мільйонів душ, забутих історією, мстивих душ, які прагнули відновити справедливість.

Тепер привиди Спіру наспівували глибоку й тужливу пісню мовою, якої Жинь не розуміла, бо народилася надто пізно, але та мова була пов'язана з нею до самих кісток. Привиди промовляли до них цілу вічність. Минали роки. Час завмер на місці. Їхні предки ділилися всім, що знали про Спір, усім, що пам'ятали від свого народу. Вони вливали в неї століття історії, культури та релігії.

Привиди сказали їй, що робити.

— Наш бог — розлючений, — сказала жінка, схожа на Жинь. — Він не дозволить так просто минутися цій несправедливості. Він вимагає відплати.

— Повернися на острів, — сказав чоловік з підвіскою у формі півмісяця. — Іди до храму. Знайди Пантеон. Поклич Фенікса і пробуди тріщини, на яких стоїть Спір. Фенікс відгукнеться. Має відгукнутися.

Люди зникали в мареві смаглявих облич.

Привиди Спіру почали співати всі як один, їхні вуста рухалися в унісон.

Жинь не могла розібрати значення слів пісні, але вона його відчувала. То була пісня про відплату. Жахлива пісня. Чудесна пісня.

Привиди благословили Жинь — і від цього лихоманка від героїну стала схожою на смолоскип із пір'я.

Їй дарували силу, яку годі й уявити.

Жинь отримала міць своїх предків. Вона вмістила в собі всіх спірлійців, які загинули того страшного дня, і всіх спірлійців, які будь-коли жили на Мертвому острові.

Вони народ, обраний Феніксом. Фенікс процвітав у гніві, а гніву Жинь отримала в надлишку.

Вона потягнулася до Алтаня. Вони були одним розумом і однією метою. Вони повернулися до світу живих.

Їхні очі спалахнули й розплющились одночасно.

Над ними схилився один із помічників Шіро. Вони знову лежали на столі в лабораторії. Полум'я, що стікало з їхніх тіл, миттю перекинулося на нього, охоплюючи волосся та одяг так, що коли він відсахнувся з криком, то вже весь був охоплений вогнем.

Полум'я розходилося в усіх напрямках. Воно охоплювало хімікати в лабораторії й вибухало, розбиваючи скло. Полум'я їло спирт для стерилізації ран і стрімко поширювалося на випари. Скляна камера з замаринованим чоловіком у кутку взялася тріщинами від жару й вибухнула, розплюскуючи мерзенний вміст на підлогу. Полум'я миттю охопило випари бальзамічної речовини й осяяло кімнату чистим вогнем.

Лаборант вибіг у коридор, благаючи порятунку в Шіро.

Жинь корчилася й викручувалася на столі. Ремені, які утримували її, не стерпіли такого близького жару.

Вони луснули — і Жинь упала на підлогу, підвелася і обернулася за мить до того, як Шіро забіг до кімнати, клацаючи перезарядним самострілом.

Спочатку він націлився на Алтаня, потім на Жинь, а потім знову на Алтаня.

Жинь напружилася, але Шіро не натискав на гачок. Вона не знала, чи він не вмів, чи просто не хотів.

— Прекрасно, — замилувався він.

Полум'я відблискувало в голодних очах. На якусь мить здалося, немовби й у нього багряні очі спірлійців.

— *Шіро!* — заревів Алтань.

Лікар навіть не ворухнувся, коли Алтань підійшов до нього. Натомість опустив самостріл і розкинув руки, немовби вітав сина в обіймах.

Алтань схопив свого кривдника за обличчя. І стиснув. Полум'я полилося з його рук, розжарене добіла, короною оточило лікареву голову. Спершу Алтаневі руки лишили чорні відбитки на скронях Шіро, а потім жар пропік їх до кісток і Алтаневі пальці провалилися в отвори крізь його череп. Очі Шіро полізли назовні. Його руки шалено теліпалися. Він упустив самостріл.

Алтань стиснув череп Шіро між руками. Голова вибухнула з вологим тріском.

Посмикування припинилося.

Алтань кинув тіло й відступив. Він повернувся до Жинь. Його очі горіли червоним яскравіше, ніж будь-коли раніше.

— Добре, — сказав він. — А тепер тікаймо.

Жинь підібрала з підлоги самостріл і вслід за Алтанем вийшла з операційної.

— Де вихід?

— Гадки не маю, — сказав Алтань. — Шукай світло.

Вони бігли так, як не бігали ніколи, обирали повороти навмання. Дослідна база виявилася величезним комплексом, значно більшим, ніж уявляла Жинь. Коли вони бігли, Жинь побачила, що коридор, у якому були двері їхньої камери, виявився єдиним коридором якогось лабіринту. Вони проминали порожні приміщення, безліч операційних столів та комор, завалених каністрами з гасом.

По всьому комплексу залунали сигнали тривоги, скликаючи солдатів.

Нарешті вони знайшли вихід — бічні двері в порожньому коридорі. Вони були наглухо забиті, але Алтань відсунув Жинь убік, а потім вибив їх. Вона відстрибнула й допомогла йому вилізти.

— Он там!

Їх помітила група вартових Федерації й кинулася навперейми.

Алтань вихопив самостріл із рук Жинь і націлився на вартових. Троє солдатів упали на підлогу, але інші просувалися вперед по тілах мертвих.

Самостріл видавав порожнє клацання.

— Чорт, — сказав Алтань.

Вартові наближалися.

Жинь і Алтань були зморені голодом, ослаблені та наполовину одурманені наркотиками. Проте вони билися спина до спини. Рухалися як бездоганне доповнення одне одного. Вони досягли навіть кращої синхронізації, аніж Жинь колись мала з Неджею, бо Неджа знав, як вона рухалася, лише зі спостережень за нею. Алтаневі це було не потрібно. Алтань *інстинктивно* знав, хто вона і як битиметься, бо ж вони однакові. Дві частини цілого. Вони спірлійці.

Жинь і Алтань подолали п'ятьох вартових, але побачили, що від будівлі до них наближається ще загін із двадцяти осіб.

— Ну, всіх ми вбити не зможемо, — сказав Алтань.

Жинь сумнівалася в цьому. Але вони все одно побігли далі.

Жинь позбивала ноги об бруківку. Алтань схопив її за руку й потягнув за собою.

Бруківка змінилася піском, а потім дошками. Вони опинилися в порту. Біля моря.

Їм треба було дістатися води, моря. Перепливти вузьку протоку. Спір був так близько.

«Повернися на острів. Іди в храм».

Вони дійшли до кінця дамби. І зупинилися.

Ніч освітили смолоскипи.

Здавалося, що в доках зібралася вся армія Федерації, муґенські солдати за хвилерізом, муґенські кораблі у воді. Сотні. Сотні проти двох. Шанси були не просто погані, вони були неспівмірні.

Жинь відчула, як її накриває відчай. Їй забракло повітря. Ось де все закінчиться. Останній бій спірлійців.

Алтань не відпускав її руки. З його вух цівкою стікала кров, із рота також.

— Дивися, — вказав він. — Бачиш он ту зірку? Це сузір'я Фенікса.

Вона підняла голову.

— Нехай вона тебе веде, — сказав Алтань. — Спір на південний схід звідси. Пливти доведеться довго.

— Про що ти говориш? — наполегливо сказала вона. — Ми попливемо разом. Ти поведеш мене.

Він накрив її пальці долонею. Міцно стиснув їх на якусь мить, а потім відпустив.

— Ні, — сказав він. — Я виконав свій обов'язок.

Усередині неї ворухнувся страх.

— Алтаню, ні.

Жинь не могла стримати гарячих сліз, але Алтань не дивився на неї. Він споглядав зібрану армію.

— Теардза не врятувала наш народ, — сказав він. — Я не зміг урятувати наш народ. Але був за крок.

— Алтаню, прошу…

— Тобі буде важче, — сказав Алтань. — Тобі доведеться жити з наслідками. Але ти сміливa… ти найсміливіша людина, яку я будь-коли знав.

— Не кидай мене, — благала вона.

Алтань нахилився вперед і обхопив її обличчя обома руками.

На якусь химерну мить вона подумала, що він хоче її поцілувати.

Але він цього не зробив. Лише притиснувся чолом до її чола.

Жинь заплющила очі. Вона п'яніла від доторку своєї шкіри до Алтаневої. І зберегла його в пам'яті.

— Ти значно сильніша за мене, — сказав Алтань і відпустив її.

Жинь нестямно захитала головою.

— Ні, не я, це ти, ти мені потрібен…

— Хтось мусить знищити цю дослідну базу, Жинь.

Він відступив від неї. Простягнувши руки вперед, Алтань попрямував до флоту.

— Ні, — благала Жинь. — Ні!

Алтань кинувся бігти.

Військо Федерації випустило хмару стріл.

І тієї ж миті Алтань спалахнув смолоскипом.

Він покликав Фенікса — і Фенікс прийшов, огорнув, обійняв, любив, привів його назад.

Алтань став силуетом, зітканим зі світла, тінню людини. Жинь здалося, що він озирнувся на неї. Їй здалося, що вона бачила, як Алтань усміхнувся.

Здалося, що вона почула пташине ґелґотання.

Жинь побачила в полум'ї образ Май'жиннень Теардзи. Вона заплакала.

«Вогонь не дає, вогонь забирає, і забирає, і забирає».

Жинь закричала безсловесним криком. Її голос загубився у вогні.

Великий стовп полум’я вирвався з того місця, де Алтань приніс себе в жертву.

Хвиля жару розкотилася в усіх напрямках, збиваючи солдатів Федерації, наче солому. Вона вдарила Жинь немовби кулаком у сонячне сплетіння. Жинь кинулася в чорнильно-чорну воду.

Розділ 25

Жинь пливла багато годин. Днів. Вічність. Вона пам'ятала лише початок, перший шок, коли тіло занурилось у воду. Вона подумала, що помре, бо не могла змусити власне тіло коритися, бо коли опинилася у воді, шкіру поколювало так, немовби її оббіловували заживо. Якби Жинь повернула голову, то побачила б, як горить дослідна база. То було прекрасне видовище: язики багряного й золотавого полум'я лизали її, здіймаючись у темне м'яке небо.

Спочатку Жинь пливла так, як учили в Академії, — удар із якомога меншим розмахом, щоб руки не виходили з води. Якби лучники Федерації її помітили, то неодмінно влучили б. Якщо хтось із них ще вцілів… А потім з'явилася втома. Жинь просто рухала кінцівками, щоб утриматися на плаву, продовжувати дрейфувати, не замислюючись над технікою. Її удари стали механічними, автоматичними та безформними.

Від жару Алтаня нагрілася навіть вода. Вона здавалася ванною, м'яким ліжком. Жинь повільно пливла й думала, що потонути було б не так і погано. На дні океану спокійно. Нічого не болітиме. Там не буде ані Фенікса, ані війни, взагалі нічого, лише тиша… У тих теплих темних глибинах вона б узагалі не відчувала втрати…

Але спогад, як Алтань ішов на смерть, навічно врізався їй у пам'ять, горів попереду всіх думок, свіжіших та болючіших, ніж солона вода, яка потрапляла у відкриті рани. Він командував нею з могили, навіть зараз шепотів накази. Жинь не знала, чи його голос їй просто примарився, чи він і справді був із нею, спрямовував її.

«Пливи далі, прямуй за крилами, не зупиняйся, не здавайся, продовжуй рухатися…»

Жинь навчилася не спускати очей із сузір'я Фенікса. «На південний схід. Пливи на південний схід».

Зірки стали смолоскипами, а смолоскипи — вогнем. Жинь здалося, що вона побачила свого бога.

«Я відчуваю тебе, — сказав Фенікс, розгойдуючись перед нею. — Я відчуваю твою жертву, твій біль і хочу її, принеси її мені… Ти так близько, так близько».

Жинь простягла до бога тремтливу руку, але потім у її розумі ворухнулося щось первісне, щось налякане.

«Тримайся подалі, — закричала Жінка. — Тримайся якнайдалі звідси».

«Ні, — подумала Жинь. — Тобі мене не стримати. Я вже близько».

Жинь безчуттєво пливла в чорній воді, розкинувши руки й ноги, щоб утриматися на поверхні. Вона поринала в забуття й виринала в реальність. Її дух усе ще літав. Жинь начисто втратила відчуття напрямку, вона не мала перед собою мети. Пливла туди, куди її тягло мов магнітом, мов непідконтрольною їй сутністю.

Жинь бачила видіння.

Бачила грозову хмару, схожу на людину, яка збиралася над горами, з чотирма циклонами по боках, немовби кінцівками. Коли вона вдивилася в центр цієї хмари, у відповідь на неї глянули дві осмислені плями небесної блакиті, надто яскраві, щоб бути природними, надто підступні, щоб бути кимось іншим, окрім бога.

Жинь бачила велику дамбу з чотирма ущелинами. Це була найбільша споруда в її житті. Вона спостерігала, як вода розливається в усіх напрямках, затоплюючи низини. Бачила Чаґханя і Цару — вони стояли десь на височині й споглядали, як уламки дамби зносить потоком до нового гирла річки.

Жинь проминула їх, замислившись, і раптом Чаґхань різко підняв голову.

— Алтаню? — з надією в голосі запитав Чаґхань.

Цара глянула на брата.

— Що таке?

Не звертаючи уваги на сестру, Чаґхань роззирався навколо, немовби міг бачити Жинь. Його бліді очі дивилися просто крізь неї. Він шукав те, чого вже не існувало.

— Алтаню, ти тут?

Жинь спробувала щось сказати, але не почулося й звуку. У неї не було рота. Не було тіла. Налякана, Жинь відлетіла далі, а потім порожнеча знову пройшла крізь неї. Вона не змогла б повернутися, навіть якби спробувала.

Вона пливла крізь теперішнє до минулого.

Бачила великий храм — храм із каміння та крові.

Бачила знайому жінку — високу та чарівну, смагляву й довгоногу. На ній була корона з багряного пір'я та попелястих намистин. Вона ридала.

— Не буду, — сказала жінка. — Я не пожертвую світом заради цього острова.

Фенікс так пронизливо закричав від люті, що Жинь затремтіла від його неприхованого гніву.

— Я не терпітиму непокори. І каратиму тих, хто порушує дані обітниці. А *ти*... Ти зламала найбільшу клятву з-поміж усіх, — просичав бог. — Я проклинаю тебе. Ти ніколи не знатимеш спокою.

Жінка закричала, впала на коліна і схопилася за щось усередині себе, немовби намагалася вирвати саме серце з грудей. Вона засвітилася зсередини, наче розжарене вугілля, світло полилося з її очей, з рота, аж доки шкіра не взялася тріщинами й жінка не розлетілася на шматки, мов камінь.

Якби Жинь мала рот, то неодмінно закричала б.

Фенікс повернувся до неї лише за мить до того, як порожнеча знову потягла її геть.

Жинь мчала крізь час і простір.

Вона побачила копицю білого волосся — і все завмерло.

У вакуумі завис Хранитель Воріт, у якійсь застиглій жвавості, десь поруч із ніде й на шляху до всюди.

— Чому ти нас покинув? — плакала Жинь. — Ти міг нам допомогти. Міг нас урятувати.

Хранитель розплющив очі й поглядом відшукав її.

Вона не знала, як довго він дивився на неї. Його очі сягали самої глибини душі, проникали в найтемніші глибини, обшукували її всю. А вона дивилася на нього. Дивилася на нього — і побачене мало не зламало її.

Дзян не був смертним. Він був старим, давнім, дуже-дуже могутнім. Але разом з тим він був її вчителем, тим вразливим чоловіком незрозумілого віку, якого вона знала людиною.

Він потягнувся до неї — і вона майже торкнулася його, але пальці пройшли крізь нього й не торкнулися. З нудотним страхом Жинь подумала, що знову віддаляється. Але Дзян щось промовив, і вона завмерла.

А потім їхні пальці зустрілися. Вона знову отримала тіло, змогла відчувати, відчула, як його руки обхопили її за щоки, а чоло притиснулося до її чола. Відчула, як він різко схопив її за плечі й струсонув, дуже сильно.

— Прокинься, — сказав він. — Ти потонеш.

Жинь витягла себе з води на гарячий пісок.

Вдихнула — і в горлі запекло, немовби вона випила галон перцевого соусу. Вона застогнала й зглитнула. Це було так, немовби вона намагалася проштовхнути стравоходом жменю каміння. Жинь зіщулилася, перекотилася, змусила себе підвестися і спробувала ступити крок уперед.

Під ногою щось хруснуло. Вона нахилилася і пройшла далі. Спантеличена, вона роззиралася навколо. Литка в чомусь загрузла. Жинь витягла ногу й підняла її.

А потім витягла з піску череп.

Жинь вступила в щелепу мерця.

Вона здригнулася й упала. Їй потемніло в очах. Очі були розплющені, але нічого не бачили, не сприймали жодних подразників. Перед очима спалахували яскраві вогники. Вона пошкребла пальцями пісок. У ньому було повно маленьких твердих предметів. Жинь витягла їх і піднесла до очей, мружачись, доки не повернувся зір.

То була не галька.

Куди б вона не глянула, всюди з піску стирчали невеликі білі частинки. Кістки. Усе довкола було всіяне кістками.

Жинь стояла навколішки на величезному цвинтарі.

Вона так затремтіла, що пісок під нею завібрував. Жинь сильніше вперлася колінами в пісок і затиснула рот рукою. Нутро скорочувалося так, що з кожним сухим ривком їй здавалося, що в неї всаджують ножа.

«Зійди з лінії вогню». Це Алтанів голос відлунював у голові чи її власні думки? Голос був грубий, командний. Жинь підкорилася. «Тебе видно на білому піску. Сховайся в деревах».

Жинь поповзла по піску, спотикаючись щоразу, коли пальці зісковзували з черепа. Жинь тремтіла від безслізних схлипувань, надто спрагла, аби плакати.

«Іди до храму. Ти знайдеш шлях. Усі шляхи ведуть до храму».

Шляхи? Які шляхи? Хоч які шляхи тут колись були, острів уже давно їх поглинув. Жинь стояла навколішки й тупо витріщалася на листя.

«Ти недостатньо уважно дивишся».

Жинь навколішки повзала до дерев і назад, намагаючись знайти бодай якусь вказівку на щось, що могло бути шляхом. Її пальці відшукали плаский камінь, завбільшки з голову, ледь помітний під густою травою. А потім ще один. І ще один.

Жинь підвелася й пошкутильгала стежкою, тримаючись за дерева, щоб не впасти. Каміння було тверде й гостре, різало їй ноги. Жинь лишала за собою криваві сліди.

У голові все пливло. Жинь так довго нічого не їла й не пила, аж заледве пам'ятала, що взагалі мала тіло. Вона бачила чи, може, уявляла страхітливих тварин. Тварин, яких не мало б існувати. Двоголових птахів. Багатохвостих гризунів. Тисячооких павуків.

Жинь ішла тим шляхом, аж доки їй не здалося, що вона перетнула цілий острів. «Усі шляхи ведуть до храму», — сказали їй предки. Але коли вона прийшла до розчищеного місця в центрі острова, то побачила серед піску лише руїни. Побачила розкидане каміння з гравіюваннями мовою, якої не могла прочитати, і кам'яний вхід, який нікуди не вів.

Мабуть, Федерація зруйнувала храм двадцять років тому. Мабуть, це було першим, що вони зробили після того, як вирізали спірлійців. Федерація мусила знищити спірлійське святилище. Прибрати їхнє джерело сили, зруйнувати та зрівняти його з землею, щоби жоден спірлієць не міг звернутися до Фенікса по допомогу.

Жинь побігла через руїни, шукаючи двері, але не знайшла. Там не було нічого.

Жинь упала на землю, надто заціпеніла, щоб рухатися. Ні. Не так. Не після всього, що вона пережила. Вона майже розплакалася, аж раптом відчула, що пісок під руками поступається. Він зісковзував. Падав кудись.

Несподівано Жинь розсміялася. Вона сміялася так, що болісно хапала ротом повітря. Вона завалилася на бік і схопилася за живіт, полегшено закричавши.

Храм був під землею.

Жинь змайструвала собі смолоскип із сухої палиці й простягла його перед собою, освітлюючи сходи до храму. Спускалася довго. Повітря стало холодне й сухе. Вона зайшла за ріг і вже не бачила сонячного світла. Їй було важко дихати.

Вона згадала Чулуу Корікх і відчула, як паморочиться в голові. Довелося прихилитися до стіни й кілька разів глибоко вдихнути, аж доки паніка вгамувалася. Це не в'язниця під каменем. Жинь не йшла від свого бога. Ні, вона наближалася до нього.

Внутрішня кімната була повністю відгороджена від звуків. Жинь не чула ані океану, ані шелесту вітру, ані

звуків дикої природи нагорі. Але попри тишу, храм був протилежністю Чулуу Корікх. Тиша в храмі була ясною, давала силу. Допомагала зосередитися. Жинь майже бачила, як прямує нагору, немовби шлях до богів матеріальний, як земля, по якій вона ступала.

Стіна утворювала коло, як у Пантеоні, але Жинь бачила лише один постамент. Спірлійцям був потрібен лише один.

Уся кімната виявилася святилищем Фенікса. Його образ був викарбуваний у камені на віддаленій стіні — барельєф, утричі більший за Жинь. Голова птаха повернута вбік, профіль дивиться на кімнату. Око велике, шалене й нестямне. Коли Жинь зазирнула в те око, її вразив страх. Воно здавалося лютим. Здавалося живим.

Жинь інстинктивно смикнула руки до пояса, але маку в неї не було. Вона усвідомила, що він їй не потрібен, так само як ніколи не був потрібен Алтаню. Від самої присутності у храмі вона вже була на півдорозі до богів. Вона ввійшла в транс, просто глянувши в шалене око Фенікса.

Її дух помчав угору, аж доки його не зупинили.

Коли Жинь побачила Жінку, то цього разу заговорила першою.

— Не починай, — сказала вона. — Ти мене не зупиниш. Ти знаєш, де я стою.

— Я застережу тебе ще раз, — промовила примара Май'жиннень Теардзи. — Не віддавайся Феніксу.

— Заткнися й пропусти мене, — наказала Жинь. Голодна та спрагла, вона не мала терпіння на застороги.

Теардза торкнулася підборіддя Жинь. На її обличчі читався відчай.

— Віддати душу Феніксу — це вхід до пекла. Він пожере тебе. Ти довіку горітимеш.

— Я вже в пеклі, — сипло озвалася Жинь. — І мені байдуже.

Обличчя Теардзи викривила скорбота.

— Кров від моєї крові. Моя дочко. Не йди цим шляхом.

— Я не піду твоїм шляхом. Ти нічого не зробила, — сказала Жинь. — Ти надто боялася зробити те, що треба було зробити. Ти продала наш народ. Ти повелася малодушно.

— Не малодушно, — сказала Теардза. — Я повелася так із вищого принципу.

— З егоїстичних міркувань! — закричала Жинь. — Якби ти не віддала Спір, наш народ зараз міг жити!

— Якби я не віддала Спір, світ до цього часу вже згорів би, — сказала Теардза. — Молодою я думала, що зробила б це. Я сиділа там, де зараз сидиш ти. Я прийшла до цього храму й молилася нашому богу. І Фенікс прийшов до мене, бо сам обрав мене правителькою. Але я усвідомила, що маю зробити, і обернула полум'я проти себе. Я спалила своє тіло, свою силу та надію Спіру на свободу. Я віддала свою країну Червоному Імператору. І зберегла мир.

— Як смерть і рабство може бути миром? — випалила Жинь. — Я втратила друзів і країну. Втратила все, що було мені дороге. Я хочу не миру, а помсти.

— Помста принесе тобі лише біль.

— Звідки тобі знати? — глумливо всміхнулася Жинь. — Ти вважаєш, що принесла мир? Ти прирекла свій народ на рабство. Дозволила Червоному Імператору експлуатувати, знущатися та використовувати його тисячоліттями. Ти поставила Спір на шлях неминучих столітніх страждань. Якби ти не була такою довбаною боягузкою, мені не довелося б цього робити. І Алтань досі був би живий.

Очі Май'жиннень Теардзи спалахнули червоним, але Жинь ворухнулася першою. Між ними виникла стіна полум'я. Дух Теардзи розсіявся у вогні.

А потім Жинь стала перед своїм богом.

Зблизька Фенікс був значно прекраснішим і значно страхітливішим. Він розгорнув великі крила за спиною й розвів їх. Їхні кінчики торкалися стін. Фенікс схилив голову набік і втупився в Жинь бурштиновими очима. Вона бачила, як у тих очах зростають і падають цілі цивілізації. Вона бачила зведені міста, а потім згорілі й зотлілі на порох.

— Я так довго тебе чекав, — сказав її бог.

— Я прийшла б раніше, — сказала Жинь. — Але мене застерігали проти тебе. Мій майстер…

— Твій майстер був боягузом. Але не твій командир.

— Ти знаєш, що зробив Алтань, — спокійно прошепотіла Жинь. — Тепер він навічно з тобою.

— Хлопчисько ніколи не зміг би зробити того, на що здатна ти, — сказав Фенікс. — Хлопчисько був зламаний і тілом, і духом. Хлопчисько був боягузом.

— Але він прикликав тебе…

— І я відгукнувся. Я дав йому те, чого він хотів.

Алтань переміг. Алтань досягнув у смерті того, чого не зміг досягнути в житті, бо Алтань, підозрювала Жинь, утомився жити. Він не міг вести тривалої війни за відплату, якої вимагав Фенікс, тож прагнув мученицької смерті й отримав її.

«Важче продовжувати жити».

— А чого ти хочеш від мене? — спитав Фенікс.

— Я хочу покінчити з Федерацією.

— Як?

Жинь сердито глянула на бога. Фенікс грався з нею, змушуючи промовити вголос свою вимогу. Змушуючи точно сказати, якого мерзенного вчинку вона прагнула.

Жинь витіснила рештки людського зі своєї душі й дала волю ненависті. Ненавидіти так легко. Ненависть заповнює діру всередині. Дозволяє знову відчувати. Жинь почувалася так добре…

— Абсолютної перемоги, — сказала вона. — Ти також цього хочеш, адже так?

— Чого я хочу? — Фенікса це наче трохи розвеселило. — Боги нічого не *хочуть*. Боги просто існують. Від нас не залежить, ким ми є, ми чиста

сутність, чиста стихія. Ви, люди, самі впливаєте на все, а потім звинувачуєте нас. Усі біди — від людських рук. Ми ні до чого вас не змушуємо. Завжди лише допомагаємо.

— Це моя доля, — переконано сказала Жинь. — Я остання спірлійка. Я мушу це зробити. Так судилося.

— Нічого не судилося, — сказав Фенікс. — Ви, люди, завжди думаєте, що вам щось судилося, трагедії чи велич. Доля — це міф. Доля — це *тільки* міф. Боги нічого не вирішують. Ви *вирішуєте*. Ти вирішила скласти іспит. Ти вирішила приїхати в Сінеґард. Ти вирішила обрати вірування, ти вирішила вивчати шляхи богів, і ти вирішила йти за вимогами командира, знехтувавши засторогами майстра. На кожному ключовому перехресті тобі давали вибір — і ти відмовлялася вийти з гри. Ти обрала саме ті шляхи, які привели тебе сюди. Тепер ти в цьому храмі, стоїш переді мною лише тому, що хотіла цього. І ти знаєш, що варто тобі дати знак, і я прикличу щось жахливе. Я влаштую катастрофу, яка повністю знищить острів муґенців, так само як вони знищили Спір. Твоєю волею може померти багато людей.

— Але ще більше житиме, — сказала Жинь.

Вона була майже впевнена, що так і є. А навіть якщо й ні, вона хотіла поквитатися. Вона знала, що на неї ляже вся відповідальність за вбивства, які вона задумала вчинити, і що цей тягар вона нестиме до кінця життя.

Але воно було того варте.

Заради відплати воно було того варте. Божественна кара за те, що Федерація заподіяла її народу. Її справедливість.

— Вони не люди, — прошепотіла вона. — Вони тварини. Я хочу, щоб ти спалив їх. Усіх до єдиного.

— І що ти даси мені натомість? — поцікавився Фенікс. — Ціна за те, щоб змінити матерію світу, висока.

Чого хоче бог, а надто такий, як Фенікс? Чого взагалі хочуть боги?

— Я можу вшанувати тебе, — пообіцяла вона. — Можу дати тобі нескінченний потік крові.

Фенікс схилив голову. Його бажання було не менш відчутним, ніж її ненависть. Фенікс не міг опиратися тому, чого прагнув, він був посередником руйнування й потребував втілення. Жинь могла стати таким втіленням.

«Не роби цього», — закричала примара Май'жиннень Теардзи.

— Зроби це, — прошепотіла Жинь.

— Як забажаєш, — сказав Фенікс.

На мить у кімнату ввірвалося прекрасне повітря. Солодке повітря наповнило її легені.

А потім Жинь спалахнула. Біль був раптовим і сильним. Вона не встигла навіть вдихнути. Кожну частину її немовби заразом охопила гуркітлива стіна полум'я, змушуючи стати навколішки, а потім лягти, коли коліна підігнулися.

Жинь корчилася та звивалася біля підніжжя барельєфа, дряпала підлогу, намагалася протистояти болю. Однак він був безжальний, охоплював її щоразу сильнішими хвилями. Вона б закричала, але не могла проштовхнути повітря в стиснуте горло.

Здавалося, це тривало вічність. Жинь плакала й стогнала, подумки благаючи в байдужої постаті будь-чого, навіть смерті, яка і то була б краща за це — тоді це припинилося б.

Але смерть не приходила. Жинь не помирала, навіть не була поранена. Вона не бачила змін у своєму тілі, попри те, що її немовби пожирав вогонь… Ні, вона була неушкоджена, але щось горіло всередині. Щось зникало.

Потім Жинь відчула, як її тягне сила, безмежно могутніша за неї. Голова відкинулася назад, руки розкинулися в боки. Вона стала провідником. Відчиненими дверима без хранителя. Сила йшла не з неї, а зі страшного джерела на іншому боці, а сама Жинь стала лише каналом, який впустив її в цей світ. Її охопив стовп полум'я. Вогонь наповнив храм, рвонувся до дверей, а потім вилетів у ніч, де за багато миль звідти діти Федерації спали в своїх ліжках.

Весь світ був у вогні.

Жинь не просто змінила матерію всесвіту, не просто переписала написане. Вона *розірвала* її, прорвала величезну діру в тканині реальності й підпалила її голодною люттю безконтрольного бога.

Колись матерія містила історії мільйонів життів, життів кожного чоловіка, жінки та дитини на лукоподібному острові, цивільних, які спокійно лягли спати, знаючи, що за малим морем їхні солдати втілюють у життя їхню мрію, виконують обіцянку їхнього Імператора про якусь велику долю, у яку вони мали вірити від народження.

І раптом усі історії обірвалися.

На якомусь відрізку часу ці люди існували.

А потім їх не стало.

Бо вже нічого не було написано. Фенікс розповів про це Жинь. Фенікс *показав* їй.

І тепер нереалізоване майбутнє мільйонів зупинилося, немов зоряне небо раптом погасло.

Жинь не могла стерпіти страшної провини за це, тож віддалила розум від реальності. Вона спалила ту частину себе, яка відчувала б каяття за ті смерті, бо якби вона відчула каяття, якби відчула всі до єдиної смерті, це розірвало б її. Життів було так багато, що вона відмовлялася визнавати їхнє існування.

Тих життів не існувало.

Жинь думала про жалюгідний шум, який видає свічка, коли її стискають облизаними пальцями. Думала про шипіння ароматичних паличок, коли вони догоряють до кінця. Думала про мух, яких вона чавила пальцем.

То були не життя.

Смерть одного солдата — це трагедія, бо вона могла уявити, який біль він відчував до самого кінця: надії, найменші подробиці, наприклад те, як він одягав форму, що мав родину й дітей, яким сказав, що вони побачаться одразу після того, як він повернеться з війни. Його життя було цілим світом, збудованим навколо нього, і покидати все це було трагедією.

Але Жинь не могла помножити це на тисячі. Таке мислення не піддавалося підрахункам. Такого масштабу навіть не можна було уявити. Тож вона й не намагалася.

Частина її, здатна осягнути це, вже не працювала.

То були не життя.

То були цифри.

Їх треба було відняти.

Через, як їй здалося, години біль повільно ослаб. Жинь дихала великими сиплими ковтками. Повітря ніколи не було таким солодким. Вона розпрямилася з зародкової пози й повільно підвелася, хапаючись за різьблення, щоб не впасти.

Вона намагалася стояти. Ноги тремтіли. Щоразу, коли руки торкалися каменю, з них виривалося полум'я. Жинь іскрила за кожного руху. Дар, який їй підніс Фенікс, вона не могла контролювати, не могла вмістити в собі чи використовувати частинами. Це був потік божественної сили з небес — і Жинь просто виконувала роль каналу. Вона заледве могла стриматися, щоб і собі не розчинитися в полум'ї.

Вогонь був повсюди: у її очах, він струменів із ніздрів та рота. Пекуче відчуття охопило горло. Жинь розкрила рота, щоб закричати. Звідти вирвалося полум'я, яке все не гасло й не гасло, зависнувши над нею палахкотливою кулею.

Якимось чином їй таки вдалося вибратися з храму. А потім вона впала на пісок.

Розділ 26

Прокинувшись у ще одній незнайомій кімнаті, Жинь так запанікувала, що їй перехопило подих. Невже знову? Ні. Її знову спіймали, вона в лапах муґенців, і вони збираються порізати її на шматки, препарувати, немов кролика.

Але коли вона смикнула руки вгору, їх ніщо не стримувало. А коли спробувала сісти, ніщо не заважало. На ній не було пут. Вага, яку вона відчувала на грудях, була ковдрою, а не путами.

Жинь лежала на ліжку. А не прив'язана на операційному столі. Не прикована до підлоги.

То було просто ліжко.

Вона скрутилася, підтягла коліна до грудей і вдихала, видихала, аж доки дихання не сповільнилося й вона не заспокоїлася настільки, щоб роззирнутися.

Кімната була невеликою, темною й без вікон. Дерев'яна підлога. Дерев'яна стеля, дерев'яні стіни. Підлога під нею рухалася, м'яко коливаючись уперед і назад, ніби мати заколисувала дитя. Спершу Жинь подумала, що знову тоне, бо як ще можна пояснити ритмічний рух кімнати, коли сама Жинь лежала спокійно.

Вона не одразу зрозуміла, що могла бути в морі.

А потім обережно розпрямила руки й ноги, і тілом прокотилася нова хвиля болю. Вона спробувала знову —

і цього разу боліло менше. Дивовижно, але жодна кінцівка не була зламана. Жинь була ціла. Неушкоджена.

Жинь перекотилася на бік і обережно спустила босі ноги на прохолодну підлогу, але коліна миттю підігнулись, і вона знову впала на невелике ліжко. Вона ніколи не бувала у відкритому морі. Раптом її почало нудити й, хоча шлунок був порожній, із сухими ривками вона перегнулася через край ліжка на кілька хвилин, аж доки не опанувала себе.

Її заплямованої, порваної форми не стало. Хтось перевдягнув її у свіже. Вона подумала, що одяг здається химерно знайомим, аж доки не оглянула тканину й не зрозуміла, що вже носила такі туніки раніше. Це були туніки Цике.

І їй уперше спало на думку, що вона не в руках ворога.

Сподіваючись супроти надії, не сміючи бажати, Жинь вислизнула з ліжка і знайшла в собі сили стояти. Вона підійшла до дверей. Рука затремтіла, коли вона взялася за клямку.

Клямка вільно провернулася.

Жинь піднялася першим-ліпшим сходовим маршем і вилізла на дерев'яну палубу. Коли побачила над головою відкрите небо, пурпурове від вечірнього світла, то мало не заплакала.

— Вона прокинулася!

Спантеличена Жинь повернула голову. Вона впізнала той голос.

Жамса махав їй з іншого кінця палуби. В одній руці він тримав швабру, а в другій відро. Він широко всміхнувся їй, кинув швабру й побіг назустріч.

Бачити його було так несподівано, що якусь мить Жинь стояла нерухомо, збентежено витріщаючись на нього. А потім підійшла до хлопця, простягнувши руку вперед. Вона так давно не бачила нікого з Цике, вона була майже впевнена, що Жамса — ілюзія, якийсь жахливий трюк, влаштований Шіро, щоб помучити її.

Жинь усе одно зраділа міражу, принаймні вона могла чогось торкнутися.

Та Жамса був реальним. Підбігши до Жинь, він відкинув її руку й міцно обійняв. Коли Жинь притиснулась обличчям до його худорлявого плеча, усе в Жамсі видавалося до болю реальним: кістлява постать, тепла шкіра, рубець навколо очниці. Він був справжнім. Він був *там*.

Вона не спала.

Жамса розімкнув обійми й, насупившись, глянув їй у вічі.

— Чорт, — пробурмотів він. — *Чорт*.

— Що?

— Твої очі, — сказав він.

— А що з ними?

— Вони такі ж, як у Алтаня.

Від звуку цього імені Жинь розридалася.

— Ну. Ну годі, — сказав Жамса, ніяково гладячи її по голові. — Усе гаразд. Ти в безпеці.

— Як ви… де? — Жинь проковтнула нескладні запитання між схлипуваннями.

— Ну, ми були на відстані кількох миль від південного узбережжя, — сказав Жамса. — Аратша вів нас. Ми думали, що краще на якийсь час затриматися біля узбережжя. На материку все ускладнилося.

— Ми?.. — повторила Жинь зі збитим диханням.

«Це можливо?»

Жамса кивнув, широко всміхаючись.

— Ми всі тут. Решта в каютах. Ну, за винятком близнюків, але вони приєднаються до нас за кілька днів.

— Як? — вимогливо запитала Жинь.

Цике не знали, що сталося в Чулуу Корікх. Вони не могли знати, що трапилося на дослідній базі. Звідки вони дізналися, що треба прибути на Спір?

— Ми чекали на місці зустрічі, як і наказав Алтань, — пояснив Жамса. — А коли ви не з'явилися, зрозуміли — щось трапилось. Унеґень відстежував солдатів Федерації весь шлях до… того місця. Ми ризикнули всім, відправили Унеґеня спробувати якось витягти вас… — Жамса замовк. — А решту ти знаєш.

— То був Алтань, — сказала Жинь.

Вимовивши його ім'я, вона відчула нову хвилю скорботи, і її лице скривилося.

— Ми бачили, — м'яко сказав Жамса. — Ми зрозуміли, що то був він.

— Він мене врятував.

— Ага.

Жамса вагався.

— То він точно…

Жинь почала схлипувати.

— Бляха, — тихо промовив Жамса. — Чаґхань… Хтось мусить сказати Чаґханю.

— Де він?

— Близько. Цара надіслала нам повідомлення з вороном, але там було небагато, лише те, що вони йдуть. Невдовзі ми з ними зустрінемося. Вона знатиме, як нас знайти.

Жинь підняла очі на Жамсу.

— А як ви знайшли мене?

— Перелопатили гору трупів, — Жамса непевно їй усміхнувся. — Два дні шукали вцілілих. І нічого, а потім твоєму другові спало на думку попливти на острів, і там ми натрапили на тебе. Ти лежала на шматку скла, Жинь. Навколо лише пісок, а ти лежала на листі прозорого скла. То було щось незвичайне. Казкове.

«Навіть близько не казкове», — подумалося їй. Вона горіла так гаряче, що розплавила пісок навколо себе. Це була не казка. Це було жахіття.

— Як довго я там була?

— Десь три дні. Ми перенесли тебе до каюти капітана.

Три дні? Це ж скільки вона пробула без їжі? Її ноги майже підігнулися, вона квапливо схилилася до

поруччя. У голові було дуже-дуже легко. Вона повернулась обличчям до моря. Бризки в морському тумані потрапляли на обличчя, й це було неймовірне відчуття. На хвилину вона забулася, ніжачись у сонячних променях, аж доки не згадала, що сталося.

Стиха запитала:

— Що я зробила?

З обличчя Жамси зникла посмішка.

Він збентежено намагався добирати слова, але потім позаду неї заговорив знайомий голос:

— Ми сподівалися, що це ти нам розкажеш.

А потім Жинь побачила Кітая.

Любого, чудового Кітая. Навдивовижу неозброєного Кітая.

У його очах був якийсь важкий блиск, якого вона ніколи в них не бачила. Здавалося, він постарів років на п'ять. Він був схожий на свого батька. Тепер Кітай нагадував нагострений меч, загартований метал.

— З тобою все гаразд, — прошепотіла вона.

— Я змусив їх узяти й мене з собою, після того як ви з Алтанем пішли, — криво всміхнувся Кітай. — Довгенько ж довелося їх умовляти.

— Добре, що він це зробив, — сказав Жамса. — Це він додумався пошукати на острові.

— І не помилився, — сказав Кітай. — Я ще ніколи так не радів, що не помилився. — Він кинувся вперед і міцно обійняв Жинь. — Ти не здалася зі мною в Ґолінь Ніїс. Я не міг здатися з тобою.

Жинь хотілося вічно стояти в тих обіймах. Забути все, забути війну, забути богів. Просто *бути*, знати, що її друзі живі і що зрештою цілий світ не такий похмурий.

Але вона не могла лишатися всередині цієї щасливої ілюзії.

Могутнішим за її бажання забути було бажання дізнатися. Що скоїв Фенікс? Що саме вона зробила в храмі?

— Мені треба знати, що я зробила, — сказала вона. — Просто зараз.

Схоже, Жамсі було ніяково. Було щось, чого він їй не говорив.

— Чому б тобі не повернутися в каюту? — запропонував він, зиркнувши на Кітая. — Решта в їдальні. Мабуть, буде краще, якщо ми обговоримо це разом.

Жинь пішла за ним, але Кітай потягнувся до її зап'ястка. Він суворо глянув на Жамсу.

— Взагалі-то, — сказав Кітай, — я волів би поговорити з нею наодинці.

Жамса спантеличено глянув на Жинь, але вона, вагаючись, кивнула на знак згоди.

— Добре, — Жамса відступив назад. — Ми чекатимемо внизу, коли ви будете готові.

Кітай мовчав, доки Жамса не відійшов так далеко, що вже їх не чув. Жинь дивилася на вираз його обличчя, але не могла зрозуміти, про що він думав. Що з ним?

Чому він не зрадів, побачивши її? Їй здавалося, що від тривоги вона збожеволіє, якщо він чогось не скаже.

— То це правда, — нарешті промовив він. — Ти справді можеш прикликати богів.

Він не відводив погляду від її обличчя. Вона воліла б мати дзеркало, щоб і самій побачити власні багряні очі.

— У чому річ? Чого ви мені не кажете?

— Ти й справді не знаєш? — прошепотів Кітай.

Вона відсахнулася від нього, раптово злякавшись. Вона знала. Вона більше ніж знала. Але їй потрібне було підтвердження.

— Я не розумію, про що ти, — сказала вона.

— Ходи зі мною, — сказав Кітай.

Вона пішла за ним уздовж палуби, доки вони не стали на іншому боці корабля. Він указав на обрій.

— Там.

Далеко над водою здіймалася найнеприродніша на вигляд хмара, яку Жинь будь-коли доводилося бачити. Величезний, щільний стовп пороху розповзався над землею, ніби повінь. Скидалося на грозову хмару, але виривався цей стовп угору з темної землі, а не зосереджувався в небі. Великі клуби сірого та чорного диму опускалися, немов гриб, який повільно ріс. Хмара підсвічувалася зсередини червоними променями сонця на заході, тому здавалося, що вона кровоточить яскравими цівками крові в океан.

Вона видавалася живою, наче мстивий димний гігант повстав із глибин океану. У якомусь сенсі вона

була прекрасною так само, як була прекрасна Імператриця: мила і жахлива водночас. Жинь не могла відвести погляду.

— Що це? Що сталося?

— Я не бачив, як це сталося, — сказав Кітай. — Лише відчув. Навіть на відстані багатьох миль від узбережжя. Сильне тремтіння під ногами. Раптовий поштовх, а потім усе заспокоїлося. Коли ми вийшли назовні, небо було димно-чорне. Порох затьмарив сонце на кілька днів. Це перший захід сонця, який я бачу, відколи ми тебе знайшли.

У Жинь усе нутро стиснулося. Та невелика темна смуга землі на віддалі… то Муґень?

— Що це таке? — стиха запитала вона. — Хмара?

— Пірокластичний потік. Порохові хмари. Ти пам'ятаєш виверження старого вулкана, коли ми були на занятті в Їма? — запитав Кітай.

Жинь кивнула.

— Ось що трапилося. Земля під островом була стабільною тисячоліттями, а потім раптово вивергнулася. Я декілька днів намагаюся розгадати, як це сталося, Жинь. Намагаюся уявити, що відчували люди на острові. Певен, більшість населення згоріли у власних домівках. А ті, хто вижив, протрималися не набагато довше. Весь острів опинився в полоні вогняної бурі з отруйних випарів та подрібнених решток, — сказав Кітай. Його голос був химерно спокійним. — Ми не змогли наблизитися, хоч як

намагалися. Ми б задихнулися. Від жару корабель згорів би ще за милю від острова.

— То з муґенцями покінчено? — видихнула Жинь. — Вони всі померли?

— Якщо ні, то скоро помруть, — сказав Кітай. — Я уявляв це так багато разів. Складав зі шматків того, що ми вивчали. Вулкани вивергають лавину розпеченого повітря та вулканічних газів. Вони повністю охопили їхню країну… Якщо муґенці не згоріли, то задихнулися. Якщо не задихнулися, то їх поховало під камінням. А якщо й це їх не вбило, то вони помруть із голоду, бо тепер на острові вже точно нічого не ростиме, адже попіл цілковито знищив сільське господарство острова. Коли лава затвердіє, острів перетвориться на єдину могилу.

Жинь вглядалася в хмару попелу, дивилася на дим, який ще не розвіявся, нашаровуючись, немов у печі, яка ніколи не погасне.

Якоюсь мірою Федерація Муґень перетворилася на Чулуу Корікх. Острів через вузьку протоку став кам'яною горою. Мешканці Федерації тепер в'язні: захоплені за буденними справами, вони вже ніколи не прокинуться.

Вона й справді знищила той острів? Жинь відчула, як усередині зринає панічне збентеження. Неможливо. Не може бути. Це природна катастрофа, до якої вона не причетна. Це страшний збіг. Випадковість.

Чи й справді вона це зробила?

Але Жинь це відчула, точно в мить виверження. Вона запустила його. Вона воліла, щоб це сталося. Вона відчула, як обірвалося кожне з тих життів. Відчула радість Фенікса, пережила злостивість його завмерлої жаги крові.

Вона знищила цілу країну силою гніву. Вона зробила з муґенцями те, що Федерація — зі Спіром.

— Мертвий острів небезпечно близько до тієї хмари попелу, — нарешті сказав Кітай. — Це диво, що ти вижила.

— Ні, не диво, — сказала вона. — Це воля богів.

Здавалося, Кітай не міг дібрати слів. Жинь дивилася на нього, збентежена. Чому Кітай не відчув полегшення, побачивши її? Вона вижила! З нею все гаразд! Вона вибралася з храму!

— Я маю знати, що ти зробила, — нарешті сказав він. — Ти побажала цього?

Жинь затремтіла, сама не знаючи чому, а потім кивнула. Який сенс брехати Кітаю тепер? Який сенс брехати комусь іншому? Вони всі знали, на що вона здатна. І вона усвідомила, що *хоче*, аби вони знали.

— Такою була твоя воля? — наполягав Кітай.

— Я вже сказала тобі, — прошепотіла вона. — Я пішла до свого бога. Сказала йому, чого хочу.

Кітай був вражений.

— Ти кажеш… То твій бог… Це він змусив тебе до цього?

— Мій бог ні до чого мене не *змусив*, — сказала вона. — Боги не можуть вирішувати замість нас. Вони можуть лише запропонувати свою силу, а ми можемо її прийняти. І я прийняла, і саме це обрала. І ні про що не шкодую.

Кітай страшенно зблід.

— Ти вбила тисячі невинних людей.

— Вони *катували* мене! Вони вбили Алтаня!

— Ти зробила з муґенцями те саме, що вони зробили зі Спіром.

— Вони на це заслужили!

— Як хтось міг на це заслужити? — скрикнув Кітай. — *Як*, Жинь?

Вона була вражена. Як він міг тепер на неї гніватися? Він хоча б *уявляє*, що їй довелося пережити?

— Ти не знаєш, що вони зробили, — спокійно прошепотіла вона. — Що вони планували. Вони хотіли вбити нас усіх. Вони не переймалися людськими життями. Вони…

— Вони чудовиська! Знаю! Я був у Голінь Ніїс! Я багато днів лежав серед трупів! Але *ти*… — Кітай запнувся на цих словах. — Ти обернулася й зробила точнісінько те саме. Цивільні. Невинні. Діти, Жинь. Ти щойно поховала *цілу країну* й *нічого* не відчуваєш.

— *Вони були чудовиськами!* — пронизливо крикнула Жинь. — *Вони не були людьми!*

У Кітая відвисла щелепа. З його вуст не вирвалося ані звуку. Він закрив рота. А коли нарешті заговорив

знову, то так, немовби зараз розплачеться:

— А ти колись задумувалася, — повільно сказав він, — що саме такими вони вважали нас?

Важко дихаючи, вони пильно дивились одне на одного. Жинь у вухах бухкала кров.

Та як він сміє? Як він *сміє* стояти ось так і звинувачувати її в жорстокості? Він не був у тій лабораторії, не знав, що Широ планував стерти з лиця землі всіх нікарців… Він не бачив, як Алтань зійшов з доку і спалахнув смолоскипом.

Вона відплатила за свій народ. *Урятувала* Імперію. Кітай не може засуджувати її за це. Вона йому не дозволить.

— Геть із дороги, — випалила вона. — Мені треба знайти своїх людей.

Кітай мав виснажений вигляд.

— Навіщо, Жинь?

— У нас є робота, — напружено відповіла вона. — Це ще не кінець.

— Ти серйозно? Ти чула бодай слово з того, що я сказав? З муґенцями *покінчено*! — закричав Кітай.

— Не муґенці, — сказала вона. — Муґенці — не кінцевий ворог.

— Про що ти?

— Я хочу війни проти Імператриці.

— *Імператриці?* — Кітая немов обухом по голові вгріли.

— Су Дадзі викрила наше місцеперебування Федерації, — сказала Жинь. — Ось чому вони нас знайшли, вони знали, що ми в Чулуу Корікх…

— Це божевілля, — сказав Кітай.

— Але вони так сказали! Муґенці, вони сказали…

Кітай витріщився на неї.

— А тобі ніколи не спадало на думку, що в них були всі підстави брехати?

— Не про це. Вони знали, хто ми. Де ми були. Лише вона це знала, — Жинь задихала частіше. Лють повернулася. — Мені треба знати, чому вона це зробила. А потім я маю покарати її за це. Мені треба змусити її *страждати*.

— Ти себе чуєш? Хіба важливо, хто кого продав? — Кітай схопив її за плечі й струсонув. — Роззирнися. Подивися, що сталося з цим світом. Усі наші друзі *мертві*. Неджа. Жабань. Ірдзях. Алтань.

Жинь відступала з кожним іменем, але Кітай безжально продовжував:

— Увесь наш *світ* зруйнований, а ти все хочеш війни?

— Війна вже тут. На троні Імперії сидить зрадниця, — уперто сказала вона. — Я дивитимуся, як вона горітиме.

Кітай відпустив руку Жинь. Його обличчя її вразило.

Він дивився на неї, мовби на незнайомку. Схоже, він її боявся.

— Не знаю, що з тобою сталося в тому храмі, — сказав він. — Але ти не Фан Жунінь.

Кітай пішов із палуби. І більше жодного разу на неї не глянув.

Жинь побачила Цике в трюмі галери, але не приєдналася до них. Вона була надто спустошена, надто виснажена. Тому повернулася до своєї каюти й замкнулася зсередини.

Вона думала — насправді, сподівалася, — що Кітай знайде її, але ні. Коли вона заплакала, поруч не було нікого, хто б її заспокоїв. Вона задихалася від сліз, втупившись обличчям у матрац. Глушила крики об важку солом'яну підстилку, та потім вирішила, що байдуже, хто її почує, і закричала вголос у темряву.

До дверей прийшов Бадзі, приніс тацю з їжею. Вона відмовилася.

Через годину до її кімнати таки пробився Енькі. Він умовляв її поїсти — вона знову відмовилася. Він наполягав, що, заморивши себе голодом до смерті, нікому вона краще не зробить.

Вона погодилася поїсти, якщо він дасть їй опіум.

— Не думаю, що варто, — сказав Енькі, глянувши на схудле обличчя Жинь, її сплутане масне волосся.

— Річ не в тім, — сказала вона. — Мені не потрібні зерна. Мені потрібен дим.

— Я можу приготувати тобі снодійне.

— Мені не треба спати, — наполягала вона. — Мені треба *нічого не відчувати*.

Бо Фенікс не полишив її, коли вона вибралася з храму. Фенікс промовляв до неї навіть зараз, постійно був у її свідомості, голодний і розлючений. Він був шалений, нестямний. Він бачив хмару попелу і сприйняв її як ушанування його самого.

Жинь не могла відділити своїх думок від бажань Фенікса. Жинь могла опиратися йому, але відчуття було таким, немовби вона збожеволіла. Або ж вона могла прийняти його й полюбити.

«Якби Дзян побачив мене зараз, — усвідомила вона, — то замкнув би в Чулуу Корікх».

Зрештою, саме там їй було місце.

Дзян сказав, що добровільне ув'язнення — справа благородна.

«Та нізащо», — подумала вона.

Вона ніколи добровільно не піде в Чулуу Корікх тоді, коли Імператриця Су Дадзі ходить по цій землі. Коли Фейлень на волі.

Жинь єдина мала достатню силу, щоб їх спинити, бо вона черпала з могутності, про яку Алтань міг лише мріяти.

Тепер вона бачила, що Фенікс мав рацію: Алтань *був* слабким. Алтань, хоч як старався, завжди міг бути лише слабким. Роки в неволі скалічили його. Він не обирав свого гніву сам, гнів йому нав'язали, удар за ударом, тортура за тортурою, аж доки він не почав реагувати так, як поранений вовк: кусати руку, яка його била.

Алтанів гнів був нестямним і розсіяним, він був ходячою посудиною для Фенікса. Він ніколи не мав вибору в прагненні відплати. Алтань не вів перемовин із богом, як це зробила вона.

Жинь не втратила здорового глузду, вона була в цьому впевнена. Жинь була цілісна. Вона багато втратила, так, але досі мала розум. Робила вибір сама. Вона *обрала* прийняти Фенікса. Обрала впустити його у свою свідомість.

Але якщо вона хотіла повернути собі думки, то мусила взагалі не думати. Жинь хотіла відгородитися від жаги крові Фенікса, їй була потрібна люлька.

Вона вголос розмірковувала в темряві, потягуючи нудотно-солодкий наркотик.

Вдих, видих. Вдих, видих.

«Я стала чимось дивовижним, — подумала вона. — Я стала чимось жахливим».

Тепер вона богиня чи чудовисько?

Можливо, ні перше, ні друге. А може, і те, й інше.

Коли близнюки нарешті піднялися на борт, Жинь лежала, скрутившись на ліжку. Вона навіть не знала про їхнє прибуття, аж доки вони без попередження не з'явилися в дверях її каюти.

— То ти таки це зробила, — сказав Чаґхань.

Жинь сіла. Вони захопили її в рідкісному стані — тверезою. Вона годинами не торкалася люльки, однак лише тому, що спала.

Цара обняла її.

Жинь прийняла обійми, її очі розширилися від шоку. Цара завжди була така мовчазна. Така відсторонена. Жинь ніяково підняла руку, намагаючись вирішити, чи варто поплескати Цару по плечу.

Але Цара так само різко відсахнулася.

— Ти гориш, — сказала вона.

— Я не можу цього вимкнути, — промовила Жинь. — Він зі мною. Він завжди зі мною.

Цара м'яко торкнулася плеча Жинь. Вона співчутливо, з розумінням їй кивнула.

— Ти ходила до храму.

— Я це зробила, — сказала Жинь. — Та хмара попелу. То була я.

— Я знаю. Ми це відчули.

— Фейлень, — різко промовила Жинь. — Фейлень вирвався, Фейлень утік, ми намагалися його зупинити, але…

— Ми знаємо, — сказав Чаґхань. — Це ми теж відчули.

Він, не виявляючи емоцій, стояв біля дверей. Вигляд у нього був такий, немовби він чимось удавився.

— Де Алтань? — нарешті запитав він.

Жинь не відповіла. Вона просто сиділа, дивилася йому у вічі.

Чаґхань кивнув і скрикнув, ніби вдарена тварина.

— Це неможливо, — дуже тихо промовив він.

— Він загинув, Чаґханю, — сказала Жинь. Вона почувалася дуже втомленою. — Відпусти. Його не стало.

— Але я мав би *відчути*, як він пішов, — наполягав він.

— Ми всі так думали, — рішуче сказала вона.

— Ти брешеш.

— Нащо мені це? Я була там. Я бачила, що сталося.

Чаґхань різко вилетів із кімнати і грюкнув дверима.

Цара глянула на Жинь. Тієї миті на її обличчі не було звичного гнівного виразу. Просто сумна.

— Ти розумієш, — сказала вона.

Жинь більше ніж розуміла.

— Що ви зробили? Що сталося? — нарешті запитала вона в Цари.

— Ми перемогли у війні на півночі, — сказала Цара, склавши руки на колінах. — Ми виконали накази.

Остання відчайдушна операція Алтаня мала не одну, а дві лінії — на південь, куди він забрав Жинь, щоб відкрити Чулуу Корікх, і на північ, куди відправив близнюків.

Вони спричинили повінь річки Мужвей. Та дельта річки, яку Жинь бачила з виміру духів, була Дамбою Чотирьох Ущелин — найбільшим комплексом дамб, які стримували Мужвей від затоплення всіх чотирьох прилеглих провінцій. Алтань наказав підірвати дамбу, щоб спрямувати річку на південь до старого каналу, відрізаючи маршрут постачання Федерації на півдні.

Це було майже те саме, що й у плані бою, який Жинь запропонувала на уроці стратегії на першому курсі. Вона пам'ятала заперечення Венки: «Не можна так

просто зруйнувати дамбу. На те, щоб її відбудувати, підуть роки. Під водою опиниться не лише долина, а й уся дельта річки. Буде голод. Дизентерія…»

Жинь підтягла коліна до грудей.

— Гадаю, немає сенсу питати, чи ви спершу евакуювали околиці?

Цара гірко засміялась:

— А *ти*?

Ці слова різонули, мов удар. Не існувало логічного пояснення того, що вона зробила. Це сталося. Це було рішення, яке вирвалося з неї. І вона мусила… мусила…

Жинь почала тремтіти.

— Що я накоїла, Царо?

Досі Жинь до кінця не усвідомлювала всього масштабу скоєного. Кількість загублених життів, розмах того, що вона пробудила, — це було абстрактне уявлення, нереальна можливість.

Чи було воно того *варте*? Чи цього вистачить, щоб спокутувати Голінь Ніїс? Спір?

Як можна порівнювати згублені життя? Один геноцид супроти іншого. Яким чином вони врівноважуються на вагах справедливості? І хто вона, якщо думає, що можна так порівнювати?

Жинь схопила Цару за зап’ясток.

— Що я *накоїла*?

— Те саме, що й ми, — сказала Цара. — Ми перемогли у війні.

— Ні, я *вбила*… — Жинь задихалася. Вона не могла вимовити цього вголос.

Але Цара раптом розгнівалася:

— Чого ти хочеш від мене? Пробачення? Я не можу тобі його дати.

— Я лише…

— Хочеш порівняти кількість жертв? — різко запитала вона. — Хочеш сперечатися, хто винен більше? Ти спровокувала виверження, а ми — повінь. Цілі селища потонули за одну мить. Зрівнялися з землею. Ти знищила ворога. *А ми вбили нікарців*.

Жинь могла лише отетеріло дивитися на неї.

Цара вирвала руку з пальців Жинь.

— Прибери цей вираз із обличчя. Ми вирішили, й ми вижили, зберегли свою країну. Ціна є ціна.

— Але ми *вбили*…

— *Ми перемогли!* — закричала Цара. — Ми помстилися за нього. Його не стало, але ми помстилися.

Коли Жинь не відповіла, Цара стиснула її за плечі. Царині пальці боляче впилися в її шкіру.

— Ось що ти повинна собі говорити, — нестямно промовила Цара. — Повір, що це було необхідно. Що це зупинило гірше. А навіть якщо й ні, ми повторюватимемо собі цю брехню від сьогодні й кожного дня надалі. Ти зробила вибір. Тепер ти вже нічого з цим не можеш вдіяти. Усе скінчилося.

Саме це Жинь сказала собі на острові. Саме це вона сказала собі, коли говорила з Кітаєм.

І потім, у мертвій тиші ночі, коли не могла заснути від жахіть і потяглася до люльки, вона робила так, як сказала Цара, і продовжувала казати собі: що зроблено, те зроблено. Але в одному Цара помилялася.

Це не кінець. Це не міг бути кінець, бо війська Федерації досі були на материку, розбрівшись по півдню, бо навіть Чаґхань і Цара не змогли потопити їх усіх. А тепер вони не мали лідера, якому коритись, і дому, куди повернутись, і від цього стали відчайдушними, непередбачуваними… і небезпечними.

І десь на материку сиділа Імператриця на тимчасовому троні, шукаючи притулку в новій столиці воєнного часу, бо Сінеґард знищено конфліктом, який вона ж і розпалила. Можливо, вона вже знала, що лукоподібного острова не стало. Її вразила втрата союзника? Чи, може, вона відчула полегшення, звільнившись від ворога? Можливо, вона вже приписала собі перемогу, якої не планувала, можливо, використала її як цемент, щоб утримати владу.

Муґенців не стало, але ворогів у Цике побільшало. І тепер вони були обмануті, не віддані короні, яка їх продала.

Нічого не скінчилося.

Цике раніше ніколи не вшановували смерть свого командира. За родом занять, зміна лідера була для них неминучою справою. Колишні командири Цике або божеволіли, і їх тягнули в Чулуу Корікх супроти волі, або ж їх убивали на завданні, й вони не поверталися.

Небагатьом судилося померти з такою гідністю, як Алтаню Тренсиню.

Вони попрощалися на сході сонця. Вся група зібралася на носі корабля: серйозні, вбрані в чорні туніки. Ритуал був не нікарською церемонією, а спірлійською.

Цара говорила від імені всіх. Вона провела церемонію, бо Чаґхань, Провидець, відмовився. Чаґхань не міг.

— Спірлійці спалювали померлих, — сказала вона. — Вони вірили, що їхні тіла — лише тимчасовий притулок. «З праху ми повстали й до праху повернемося». Для спірлійців смерть була не кінцем, а лише великим возз'єднанням.

Цара простягла руки над водою. І почала наспівувати, не спірлійською, а ритмічною мовою Внутрішніх держав. У них над головою кружляли її птахи, мовчки віддаючи Алтаню данину. І вітер немовби затих, бурхливі хвилі зупинилися, наче сам всесвіт завмер від втрати Алтаня.

Цике вишикувались, усі в однакових чорних формах, і мовчки дивилися на Цару. Жамса міцно обхопив вузькі груди руками, згорбившись, немовби міг сховатися всередину себе. Бадзі мовчки поклав руку йому на плече.

Жинь і Чаґхань стояли позаду на палубі, окремо від решти свого підрозділу. Кітая ніде видно не було.

— Ми мали б забрати його прах, — з гіркотою промовив Чаґхань.

— Його прах уже в морі, — сказала Жинь.

Чаґхань глянув на неї. Його очі червоніли від скорботи, налиті кров'ю. Бліда шкіра обтягувала високі вилиці так міцно, що тепер він скидався на скелет ще дужче, ніж зазвичай. Здавалося, що він багато днів не їв. Здавалося, немовби його міг здути вітер.

Жинь замислилася, скільки часу йому знадобиться, аби припинити подумки звинувачувати її в смерті Алтаня.

— Гадаю, він не лишився в боргу, — промовив Чаґхань, кивнувши на попелище на місці Федерації Муґень. — Тренсинь урешті таки помстився.

— Ні, не помстився.

Чаґхань пхикнув.

— Поясни.

— Муґенці не зраджували його, — сказала вона. — Муґенці не тягли його до тієї гори. Муґенці не продавали Спір. Це зробила Імператриця.

— Су Дадзі? — з невірою спитав Чаґхань. — Навіщо? Що їй із того?

— Не знаю. Але маю намір з'ясувати.

— *Тенеґа*, — вилаявся Чаґхань. Здавалося, тієї миті він щось збагнув. Він схрестив руки на грудях, бурмочучи щось своєю мовою.. — Але, звісно ж...

— Що?

— Ти викинула Гексаграму Сітку, — сказав він. — Сітка означає пастки, зради. Пута вготовані тобі попереду. Мабуть, вона відправила послання Федерації ще тієї миті, коли Алтань затявся піти до клятої гори. «Хтось готовий рухатись, але його сліди перетинаються». Весь цей час ви були пішаками в чужій грі.

— Ми не були *пішаками*, — випалила Жинь. — І діяли не так, як ти бачив. — Вона відчула раптовий прилив гніву від менторського тону Чаґханя, від його запізнілих роздумів, немовби він усе це бачив, немовби очікував, що так станеться, немовби знав задовго до Алтаня. — Твої Гексаграми мають сенс лише тоді, коли все вже сталось, і не допомагають, коли ще твориться. Від твоїх довбаних Гексаграм жодної користі.

Чаґхань пхикнув.

— Від моїх Гексаграм є користь. Я бачу форму світу. Я розумію мінливу суть реальності. Я прочитав безліч Гексаграм для командирів Цике…

Жинь пхикнула.

— І в усіх твоїх Гексаграмах, які ти прочитав для Алтаня, ти не передбачив, що він може померти?

На її подив, Чаґхань відступив.

Вона знала, що несправедливо кидатись обвинуваченнями, коли Алтанева смерть заледве була провиною Чаґханя, але їй треба було випустити пару, звинуватити ще когось, окрім себе.

Жинь не могла стерпіти Чаґханевого ставлення, немов він знав краще, немов передбачив цю трагедію, бо це було не так. Вони з Алтанем пішли до гори наосліп — і він їм дозволив.

— Я казав тобі, — нагадав Чаґхань. — Гексаграми не передбачають майбутнього. Вони зображають світ таким, як він є, описують залучені сили. Боги Пантеону представляють шістдесят чотири основні сили, і Гексаграми відображають їхні збурення.

— І жодне з тих збурень не кричало: «Не ходіть до цієї гори, бо вас уб'ють»?

— Я *попереджав* його, — тихо сказав Чаґхань.

— Міг би докласти більше зусиль, — з гіркотою промовила Жинь, хоча й знала, що це теж несправедливе звинувачення і що вона говорить це лише аби допекти Чаґханю. — Розповісти йому, що він може померти.

— Усі Алтаневі Гексаграми були про смерть, — сказав Чаґхань. — Я не очікував, що цього разу вони таки позначають його загибель.

Жинь голосно розсміялася.

— І ти називаєш себе Провидцем? Ти бодай колись бачиш *щось* корисне?

— Я побачив Ґолінь Ніїс, хіба ні? — випалив він.

Але тієї миті, коли ці слова зірвалися з його вуст, йому немовби перехопило подих і обличчя викривилося в скорботі.

Жинь не сказала того, про що вони обоє подумали: можливо, якби вони не пішли в Ґолінь Нііс, Алтань не помер би.

Вона воліла б, щоб вони просто билися в Кхурдалайні. Воліла, щоб вони взагалі покинули Імперію та втекли до Замку Ночі, дозволивши Федерації спустошувати землі, перечікуючи бурю в горах, у безпеці, в ізоляції. І *живими*.

Чаґхань був таким жалюгідним на вигляд, що гнів Жинь розсіявся. Зрештою, Чаґхань намагався зупинити Алтаня. Йому не вдалося. Нікому з них не вдалося б відмовити Алтаня від його нестямного прагнення смерті.

Чаґхань ніяк не міг передбачити Алтаневого майбутнього, бо майбутнє ще не написане. Алтань зробив свій вибір. У Кхурдалайні, у Ґолінь Нііс і, нарешті, на тому хвилерізі. І ніхто з них не зміг би його зупинити.

— Я повинен був би знати, — нарешті промовив Чаґхань. — «Ми маємо ворога, якого любимо».

— Що?

— Я прочитав це в Алтаневій Гексаграмі. Багато місяців тому.

— Це про Імператрицю, — сказала вона.

— Можливо, — погодився він і відвернувся до моря.

Вони мовчки дивилися на Цариних соколів. Птахи літали великими колами над головою, немовби

провідники, немовби вони могли провести дух до небес.

Жинь пригадався давній парад, а ще ляльки з Імператорського звіринцю. Величний цілінь, благородний звір із лев'ячою головою, який з'являється з небес по смерті великого лідера.

А до Алтаня цілінь прийде?

Він його заслужив?

Жинь зрозуміла, що не знає відповіді.

— Імператриця — найменша з наших тривог, — сказав Чаґхань через якийсь час. — Фейлень сильнішає. Він завжди був могутнім. Чи не могутнішим за Алтаня.

Жинь подумала про грозу, яку бачила над горами. Про злі блакитні очі.

— Чого він хоче?

— Хтозна. Бог Чотирьох Вітрів — одна з наймінливіших сутностей у Пантеоні. Його настрої непередбачувані. Одного дня його воля стає лагідним бризом — і розриває цілі селища наступного дня. Він топить кораблі й руйнує міста. Він може стати кінцем нашої країни.

Чаґхань говорив легко, буденно, немовби зовсім не переймався тим, що Нікань знищать наступного дня. Жинь чекала докорів та звинувачень, але не почула такого, лише відмежування, немовби виходець із Внутрішніх держав не ставив на Нікань тепер, коли вони лишилися без Алтаня. Можливо, так і було.

— Ми його зупинимо, — сказала Жинь.

Чаґхань байдуже знизав плечима.

— Нехай щастить. Для цього потрібні всі ви.

— Ти командуватимеш нами?

Чаґхань похитав головою.

— Не можу. Навіть раніше, коли був лейтенантом Туйра, я знав, що ніколи не стану командиром. Я був Алтаневим Провидцем, але ніколи не мав стати командиром.

— Чому?

— Іноземець на чолі найсмертоноснішого загону Імперії? Навряд. — Чаґхань склав руки на грудях. — Ні, Алтань назвав свого наступника перед тим, як ми пішли з Ґолінь Ніїс.

Жинь різко смикнула головою. Оце так новини.

— Хто?

— Ти, — сказав він, немовби це було очевидно.

Жинь почувалася так, немовби він ударив її в сонячне сплетіння.

Алтань назвав її своєю наступницею. Довірив їй свій спадок. Написав і підписав наказ кров'ю ще до того, як вони пішли з Кхурдалайна.

— Я командир Цике, — сказала вона. І їй довелося повторювати ці слова собі, доки їхнє значення не просочилося в неї. Вона отримала статус, рівний генералам Воєначальників. Вона мала владу наказувати Цике робити те, що забажає. — *Я командую Цике.*

Чаґхань відвернувся. Його обличчя було похмурим.

— Ти збираєшся окропити світ Алтаневою кров'ю, так?

— Я збираюся знайти та вбити всіх відповідальних, — сказала Жинь. — І ти мене не спиниш.

Чаґхань засміявся сухо, уривчасто.

— О, я не збираюся тебе зупиняти.

Він простягнув їй руку.

Жинь схопила її. Затоплена земля та вкрите попелом небо стали свідками домовленості між Провидцем і Спірлійкою.

Вони порозумілися, вона і Чаґхань. Вони вже не були суперниками, які змагалися за прихильність Алтаня. Тепер вони були союзниками, пов'язаними лиходійством, яке обоє вчинили.

Вони мали вбити бога. Змінити світ. І скинути з трону Імператрицю.

Вони були пов'язані пролитою кров'ю. Пов'язані стражданнями. Пов'язані тим, що з ними сталося.

Ні.

З нею це не *сталося*.

«Ми ні до чого не змушуємо вас», — прошепотів Фенікс. І це була правда. Фенікс із усіма його силами не зміг змусити Теардзу скоритися його волі. І йому не довелося змушувати Жинь, бо вона щиросердно погодилася на домовленість.

Дзян помилявся. Вона не прикликала сил, яких не могла контролювати, боги не є небезпечні. Боги

взагалі не мають сил, якщо їм не давати їх. Боги можуть впливати на всесвіт лише через таких, як вона. Її доля не написана в зорях або журналах Пантеону. Жинь зробила свій вибір сама. І хоча вона зверталася до богів по допомогу в бою, вони були від початку й до кінця лише знаряддям.

Жинь не жертва долі. Вона остання спірлійка, командир Цике, шаманка, яка прикликала бога виконати її прохання.

І ще прикличе богів для страшних звершень.

Подяки

Ханна Боуман — неймовірна агентка, редакторка та адвокатка. Без неї вижило б більше персонажів. Команда «Liza Dawson Associates» чудово поставилася до мене. Девід Померіко та Наташа Бардон — розумні, натхненні редактори, які безмежно вдосконалили цей рукопис. Лаура Черкас — коректорка з орлиним зором, яка відстежила стільки помилок. Дякую вам усім за те, що дали мені шанс.

Жанна Кавелос, мій персональний Ґендальф, зробила з мене — людини, яка любить писати, — письменницю. Сподіваюся, Еліяхор добре до тебе ставиться. Кідж Джонсон — геній, я хочу бути такою, як вона, коли виросту. Барбара Вебб — неймовірно крута. (Сподіваюся, Ітан із Ніком знайшли радість.) Робочі чати з доктором Джоном Ґлевіном завжди надихали та мотивували мене. Дякую всім вам за те, що спонукали докладати більше зусиль і писати краще.

Моя група в «Odyssey» 2016 року змусила мене пережити справжній фізичний біль. Я сумую за вами! Було дуже важко говорити з тобою, відколи ти став усемогутнім, Бобе. Бінобосу — Г'ю, Джей, Джейку, Марлі, Ґреґу, Бецці, Кейтлін — дякую за сміх та «маргариту» в щасливі години і численні перегляди «Тихоокеанського рубежу». Беннете, дивися! Слово «скарґон» нарешті потрапило в книжку. Колись його

історію також розкажуть. P.S. Я тебе люблю. «Томатам»: Фарах Наж, Лінжен, Пабло, Річард, Джеремі, Джош, ви мої яскраві зірки, моє життя й найкращі друзі. Дякую вам усім за те, що ви тут, зі мною.

І нарешті — мамі й татові, я вас дуже люблю. Ніколи не зможу віддячити за те, чим ви пожертвували, щоб дати мені життя, яке я маю, але можу спробувати зробити так, щоб ви мною пишалися. Іммігранти, ми впоралися.

Про авторку

Photo credit Kobi C. Felton

Ребекка Кван — випускниця письменницької майстерні «Odyssey» 2016 року. Вивчає історію Китаю в Джорджтаунському університеті. Мешкає у Вашингтоні. «Макова війна» — її дебютний роман.

Примітки

[1] В оригіналі книжки похідні від назви країни Нікань (Nikan) мають суфікс -р- (Nikara — нікарці). У перекладі збережено цю особливість, що відображує, певно, мову/діалект описуваного світу. (Тут і далі прим. перекл. та ред.)

[2] Джвандзи / пер. з кит. Вон Гак. — К.: Сафран, 2019. — С. 127.